EPITOMES
Omnium Galeni
PERGAMENI OPERVM, VNIVERSAM ILLIVS VIRI DOCTRINAM, & methodũ, quàm accuratissimè continẽtis,

SECTIO QVARTA.

PER ANDREAM LACVNAM
Secobiensem, Doctorem *Medicum*, *atq; ex sacro Militum Sancti Petri apud Vrbem collegio, Auratum Equitem, summa fide atq; studio collecta.*

VENETIIS M D XLVIII

ILLVSTRISSIMO ET REVERENdissimo D. D. Petro Pacheco, Gienensi Episcopo, atq;. S. R. Ecclesiæ Senatori Vigilantissimo, Andreas Lacuna, Secobiensis, Doctor Medicus, Miles Sancti Petri. S. P. D.

I VT corpus erectum sortitur homo, sic animum ad sublimia erigeret, neutiquã caducarum (ut solet) rerum, teneretur admiratione, Pater Obseruandiss. sed perpetuò & Diuina suspiceret, et assiduè in eorum exerceretur meditatione. Cæterùm quum ita sit natura cõparatum mortalibus, ut pars quidem uicti, ac ueluti captiui ducti à suis cupiditatibus, illis tantùm inseruiant: pars autem, adeò ignaui, stupidiq; sint, ut animam habeant, nec ne, ignorent penitus: contingit sanè, ut perpauci eorum sursum aspicere queant (lux enim lippos maximè offendit) sed omnes ferè humi serpãt, instar crocodilorum. Id quod certè est in causa, ut si quãdo uideant canem transilientẽ per circulùm, aut tripudiantẽ simiam, aut deniq; fœdissimum Scythã supra funem saltãtem, uniuersi, sui ipsorũ obliti, confertim ad id genus spectacula cõfluant: atq; ea quidem admirentur stupefacti: negligant autem & aspernẽtur cõditoris illius nostri opera: quæ si, ut decet, expẽderentur, omnium spectatorum animos in maximã admirationem sui, cõmendationemq; cõuerterent. Nam ut in præsentiarũ prætercam ordinatas illas orbium cœlestiũ

lationes, cōstātissimos ortus syderum, uicissitudines tē porum, animaliumq; generationes & incrementa, quæ captum humanū superāt: de ijs autem disseram, quæ indies calcantur pedibus: quid obsecro admirabilius possit unq̄ contingere, q̄ ex erucæ, nasturtij, aut alio uix perceptibili semine, oriri herbam bicubitalem? ex nucleoq; aliquo exiguo, nasci prodigiosæ magnitudinis arborē? Etenim postea q̄ semē in terram, ueluti in matricem quandā, coniectum est, attracti humoris copia intumescit, intumescensq; rūpitur, ac duo de se emittit germina: unum quidem, quo terræ adhæret, ab eaq; sibi alimentū sugit: quæ est radix: alterum uerò, quod solem uersus, à quo uiuificatur, erumpens, ab uno caudice in uarios tādem ramos diuaricatur. Atq; hic sanè plantarum est ortus: quas quidem uniuersi Philosophi & Medici, animatas esse dixerunt, neq; id iniuria: q, nimirum animantium ritu gignātur, crescant, uiuant, atq; senio absumantur. Primò siquidem sunt molliusculæ, ductilesq;, & tractabiles, ut infantes. Dein processu tēporis adolescunt, suisq; articulis roborantur. Postea uerò iam consistentes, ubi crescere destiterunt, & renituntur trahenti, & solida fructuum ubertate pinguescunt: donec tandem concedentes naturæ, hominum instar senescunt, atq; fatiscentes dehiscunt. Reperitur etiam, ut in animalium generibus, sic sexus uterq; in stirpibus. Discernitur autem à fœmina masculus, q, folia huius prius germinent, folijsq; fœminæ sint minora. Quòd si masculus adeò coniunctus sit fœminæ, ut folijs mutuò sese contingāt: aut si ex flagrantia masculi portio aliqua ad fœminā, uentorum beneficio, puenerit, ipsius

fœminæ fructus cito ad maturitatẽ perueniunt. Sunt autem stirpes ut cæteris rebus omnibus longè amœniores & iucũdiores uisu, sic earum usus mortalium uitæ multis numeris necessarior: utpote à quibus non modò alimẽta ipsa, sed etiam medicamenta, quibus utimur ad profligandos morbos, multaq; alia pertinẽtia ad uitæ cõmoditatem, ꝓficiscantur. Vnde nõ immeritò Marcus Curius, Lucius Quintius Cincinnatus, Marcus Valerius Coruinus, Cyrus Persarum Rex, alijq; Viri grauissimi, allecti plantarum amœnitate, plurimum agriculturæ indulserunt. Quum igitur undecim cõmentarios Galeni de uiribus medicamentorũ simplicium: septem, de compositione pharmacorum secũdum genera: ac deniq; decem alios de compositione medicaminum iuxta singulas nostri corporis partes (in quibus non modò uniuersæ dotes, ac facultates plantarum, sed uaria etiam morborum genera, eorumq; absolutæ curationes exaggerantur) superioribus diebus ad Græcorũ exemplarium fidem restituissem, restitutosq; cõtraxissem in methodũ ut breuiorem, sic multo studiosis aptiorẽ, statui equidem hos ipsos uigintiocto cõmentarios, Naturæ thesauros quosdã opulẽtissimos, tibi, Antistes Reuerendissime, nuncupare: idq; non ut ex hac ipsa dedicatione aliquid splendoris accederet tuæ Celsitudini, quæ iam pridem ob insignem prudẽtiam, uariã eruditionem, raram incredibilemq; Clementiã, ac deniq; summam pietatem, conciliauit sibi omnium bonorũ animos, atq; extra omnẽ ingenij aleam est posita: sed ut tui nominis fulgore illustrati, inirẽt multo maiorem gratiã eruditorum hominũ: sub tuoq; patrocinio, ueluti sub cly

peo Aiacis, delitescentes, non tam facilè impeterentur à uirulentis quorundã morsibus, quibus alienæ famæ detrahere, & exercitium, & summa uoluptas est. Siquidẽ quum olim summi Imperatores & Principes, aduersus impendentes fluctus & tempestates fortunæ, cõmunirentur literis: nũc ingenuæ artes et disciplinæ, ut tutò prodire possint (Proh dolor) fautoribus & Mecœnatibus egent. Cæterùm si. T. C. hasce nostras lucubrationes defendendas susceperit, nulla inuidia, aut calumnia, in nos quicq̃ moliri poterit. Quòd si quæ barbarorum ac sophistarum cohors (hi nãq; præcipui sunt, infestissimiq́; bonarum disciplinarũ hostes) accedat propius, ut facessat nobis negotium, cõfestim in pedes se conferet, uel solius nominis tui fulmine perterrefacta. Adeò siquidẽ heroicas illas ac nondum satis laudatas Virtutes tuas, quadam seueritate, grauitateq́; prudentissima adornas (quod passim de te omnes prædicant) ut non minus tetris ac flagitiosis hominibus, terrori ac formidini sis, q̃ ingenuis omnibus admirationi. Quibus quidẽ rebus adductus Diuus Carolus. V. Imperator, Tridentinæ synodo te unũ inter alios omneis præfecit, ut singulari sapientia tua, Ecclesiæ causam tuereris: sibi nimirum persuadens, te præsente, nihil transactum iri, quod non pium, non æquum, non sanctum, non demq; uniuersæ Christianæ Reip. maximè salutare futurum esset. Quam prouinciam adeò alacriter suscepisti: eaq́; fide et pietate suã pacem, religionemq́; Ecclesiæ restituendam curasti, ut. S. D. N. P. III. P. M. te inter Purpuratos illos Patres censuerit tandem annumerandum: sentiens haud dubiè se non minus accessu tuo

illustraturum Senatum illum Patrum Amplissimorum: q̃ exornaturum Amplitudinem tuã tam splendida, tãq; iusta pietatis tuæ, atq; integritatis corona. Quocirca Illustrissimi illi, Reuerendissimiq́;, omnes collegæ tui, summo desyderio tenentur uisendæ tuæ Celsitudinis, in eaq́; suos pascẽdi oculos: sed inter omneis præcipuè Illustrissimus et Reuerendissimus D. D. Franciscus à Bouadilla & Mendozza, Cardinalis Caurięsis. meusq; Mecœnas maximus. Qui quidem tuarum uirtutũ præco, ut est studiosissimus tui, iam uellet ut moram rumperes, quo liceret sibi ac cæteris frui isto cõspectu tuo, splendoreq́; illis tam exoptato. Cui nec potuissem equidem (quod certò scio) rem unq̃ gratiorem facere, q̃ si hosce labores meos, futuros ceu testimonium quoddam arctissimæ illius necessitudinis, quam inter uos mutuò alitis, consecrarẽ tuo numini: nec poterit Tua Celsitudo, q̃ si ipsos singulari suo patrocinio dignetur. Deus, Op. M. Amplitudinem istam tuam, Antistes Obseruandiss. diu nobis q̃ florẽtissimam seruet, ut tum pietas, tum religio, tum bonarum literarum studia, sub tali coryphæo & protectore inualescant. Vale. Venetijs. Ex ædibus Illustrissimi & Sapientissimi Viri, D. D. Ioannis Furtadi à Mendozza, in hac Rep. Oratoris Cæsarei Vigilantissimi. XV. Cal. Maias.

M. D. XLVIII.

INDEX COMMENTARIORVM *qui in hac sectione quarta habentur: nominaque Doctißimorum uirorum, quorum uersionibus sumus usi & adiuti.*

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus liber Primus.

CAP. I.

Edicamentorum ſimplicium facultates exquiſitè cognoſcere, quum ad uariorum compoſitionem, tum ad inuentorum opportunum uſum, admodum neceſſariū eſt. Porrò medicamentum omne id dicimus, quod alterare noſtrā naturam poteſt: ſicuti nutrimentum, quicquid ſubſtantiam augere. Refertur enim utrūq; ad aliquid. At uerò medicamētum ſimplex, et ipſum per oppoſitionem ad cōpoſitum nūcupatur. Eſtq́; id quod ſecundum naturam ſuam, ſyncerum eſt. At facultas, cauſa quædam eſt effectrix: eaq́; partim actu, ut calefaciendi in igne: partim potētia, ſiue futuro tempore: quali nimirum calefacit pyrethrum Quum autem ſingulis medicamentis propria quędam effectrix facultas inſit, aut purgatoria, aut uomitoria, aut alterius generis alia: nosq́; alibi demonſtrarimus ex calido, frigido, humido & ſicco, corpora uniuerſa conflari, certè facultatum effectricium eſſentias (de quibus neq; inter Medicos, neq; inter Philoſophos conuenit) tum in alijs omnibus, tum in medicamentis, has ipſas qualitates ſtatuemus.

Simpliciū medicamētorū cognitio ad qnid conferat.

Medicamentū quid.

Nutrimentum quid.

Medicamēſimplex quid.

Facultas quid.

Facultas ē duplex, actu.ſ.& potentia.

Medicamētis ſingulis ꝓpria q̄dam facultas ineſt.

Eſſentię facultatū ſunt qualitates ex qbus corpora cōſtāt

CAP. II.

Facultatis iudicandæ experimentũ sumẽdũ eẽ ab ea re ad quã dicitur.

IN primis autem ac maximè sumendum est iudicandæ facultatis experimentum, ab ea re ad quam dicitur. Nam quam uim in homine aliquod medicamen habet, in alio animali eandem nõ necessariò sortietur. Proximum est, ut quod ex accidẽti est, distinguatur ab eo quod primariò & per se. Nam aqua frigida calorẽ quandoq; reuocat, cutem refrigerando, contrahẽdoq;: ad quod sanè consequitur reuocatio caloris. Rursum calida quoq; ipsa refrigerat sæpenumero, digerẽdo ex calfacientem humorem. Quæ igitur admota corporibus nostris, primariò ac p se excalfaciũt, ea sanè facultate dicunt calida: si uerò contrà, refrigerẽt, frigida: nõ aũt q alba uel rubra sint, tali facultate sunt prædita.

Aqua frigida calfacit ex accidẽti vt calida sæpe refrigerat.

Calida et frigida facultate, q̃ dicantur.

CAP. III.

Examini medicamẽtorũ quid requiratur.

ETenim quod ab initio ad finem usq; dum applicatum est, magis semper calfacit, aut refrigerat, id non ex accidenti, sed ex sua natura est tale. Danda autem opera est, ut quodcunq; medicamen in iudicium uocare uelis, diutius hęreat applicitũ, omnisq; sit alienæ tum frigiditatis, tum caliditatis expers: ne natiuam facultatem illius ascititia adulteret qualitas. Porrò quædam tota substantia in sese mutuo & agunt, et patiuntur: quædam una duntaxat, aut duabus qualitatibus. Ad hæc, alia quidem tenuium partium sunt: alia crassarum: tenuium quidem, quæ facilè in tenues comminui partes possunt: crassarum uerò, quę contrà.

Tenuiũ et crassarũ partiũ, q̃ dicanť esse medicamenta.

CAP. IIII.

Aquã esse ad vitã maxime necessariam.

SI igiť primò aquam, quæ & cõmunissima uniuersis hominibus, tam sanis q̃ ægris est, & ad uitam maximè necessaria, nec frigidam insigniter, nec calidam, corpori temperato applicueris: dein ijs quæ natura sint intemperata: tertiò, quæ aliquo affectu tenẽtur: temperato quidem admota, plusculo tempore omnino ipsum refrigerabit: intemperato uerò, citius qui-

dem refrigerabis id quod frigidius natura fuerit: tardius autem q̊d calidius: semper tñ refrigerabit. Quum uidelicet talis existens, nequeat reuocare calorẽ, quemadmodum summè frigida: quę si quadrato, aut iuuenilis corporis naturæ pauculo fuerit tempore admota, caloris molietur reuocationem. Sin aliter utaris, semꝑ refrigerabit: id q̊d etiã facit admota ijs qui simplici laborant affectu. Nam ubi affectus compositus fuerit, contingit aliud primariò à medicamento fieri: aliud ex accidẽti: ut licet cernere in phlegmone, quę calidæ copiosæq; fluxionis est soboles. Siquidem quæ modicè excalfaciunt pharmaca, dum superfluitatem euacuant, id quod affectum est, protinus frigidius efficiũt. Aqua itaq; potabilis utrobiq; uidetur frigida: id quod nõ licet de ijs asserere, quæ sulfureæ, bituminosæ, atq; nitrosæ existunt. Immo uerò neq; marina ipsa, prius quàm ascititium frigus summum acceperit, admodum refrigerare conspicitur. Ergo quæ exactè ac syncerè aqua est, omnis alterius substantiæ mistione uacans, ea necessariò ex sua facultate est frigida. Si qua uerò per bituminosa, sulfurea, nitrosa, aut aluminosa loca distillãs, aliquid secum eius substantię absterserit, mista iam ea est, non autem exactè aqua. Quòd si etiã ipsi aquæ potabili igneam aut essentiam, aut qualitatem adieceris, sic etiam quodammodo compositam illam effeceris. Quinetiam aqua limosa, quali apud Ægyptum utunt, composita quadãtenus est: sed ea per fictilia uasa optimè percolata, quàm purissima efficitur.

Aqua summè frigida ĩ qbus calorẽ reuocet.

Aqua potabilis frigida existit.

Aqua oĩs syncera est naturaliter frigida.

Aquæ mistæ quæ sint.

Aqua limosa apud Ægyptũ vtuntur.

CAP. V.

IVdicatur autem aqua gustu, uisu, & olfactu. Siquidem gustu est pura, si omnis qualitatis expers uideatur. Visu, si syncera & pellucida fuerit. Sic nec odoratu, ullam præ se ferre qualitatem debet, ut sunt quædam prauitatis extremæ, quæ aut aciditatem, aut acrimoniam, aut salsedinem, aut putredinẽ præferunt. Igi-

Aqua debet iudicari gustu uisu, & olfactu.

Elemẽtum purũ minime reperiri.

tur aqua, quæ absq; his est omnibus, ut ad naturã certè, ne ipsa quidẽ adamussim syncera fuerit, sicuti neq; aliud ullum sensibilium elemẽtorum, sed ut ad sensum & usum, syncera est. Quæ itaq; examinanda ueniẽt medicamina omnia, omnis extraneę qualitatis ualentisq́;. aliena sumpto.

CAP. VI.

Aqua oĩs dulcis refrigerat. Ceratũ humidũ ablutũ frigida, calidos omneis affectus refrigerat.

QVod autem omnis aqua dulcis manifestò refrigeret, hinc discas licet, quòd si cerã oleo liquaueris, humidumq́; ceratum confeceris, ac postea ipsum refrigeratum, largioriq́; affusione frigidę ablutum admoueris, ualenter eos qui febre uruñt refrigeret, si hypochondrijs supponatur: necnon omnem phlegmonẽ, herpetes, carbunculos, erysipelata, phygethla, & breuiter omnes calidos morbos: id quod non contingeret illi per aliquam nuper dictarum aquarum, quæ calidis aduersantur affectibus, calidæ nimium quum sint.

CAP. VII.

Aqua potabilis sola est humida.

CAeterùm q aqua quoq; potabilis sola sit inter ppositas humida, ex eadẽ disces methodo. Nam si ulcera supra modum sicca, hac irriges, statim admodũ humida & mollia reddentur, quum aliæ aquæ uniuersæ ulcera desiccent: nõnullæq́; etiam ob acrimoniam exasperẽt. Quin etiam sitiẽti, dulcis aqua remedio est:

Aqua dulcis restinguit sitim.

cæterę uerò, acerbiorem etiam sitim relinquunt Tum aqua inter cutem laborantibus aduersissimũ est & poculum & lauacrum aquę dulcis. Salsarum uerò, nitrosarum, sulfurearum, bituminosarumq́; omnium, sanè perutile. Imitari autem potes, sicuti marinam, sic aliarum quamlibet, substantia uidelicet admista, quæ in quaq; uincere cernitur.

Hydropicis q̃rũ usus aquarũ sit vtilis.

CAP. VIII.

Aquæ natura.

AQuę igitur propria natura humida & frigida est. Cæterùm summè quidem humectat, siue tepida, siue temperata ea sit: non autem calfacit summè, nisi quę extremè ferueat. Quòd si corpus aliquod eucratũ,

Aquã summe humectare.

calida moderatè perfundas, in ipso quidem ꝑfusionis tẽpore, calidius simul, atq; humidius efficies: paulo uerò post, id seipso euadere frigidius, non tamen siccius, conspicies. Nam tãetsi humores qui in uasis, aliisq; cõmunibus spatiis sunt, per id genus perfusiones, uniuer si exhauriant, ipsa tamen uasorum corpora, & uniuersum genus carnosum seipso humidius redditur. Quale exẽplum, quãuis ratione diuersa, licet uidere in senibus: qui quum genuinas partes, q̃ adolescentes, magis siccas sortiantur, pluribus tamen excrementis redundant. Hanc itaq; humectandi uim solam, nunq̃ aqua deponit. Neq; enim siue feruens sit, siue etiam extremè frigida, partem cui affusa fuerit, sicciorem efficit: quãq̃ ob euaporationem quę à calida perfusione excitari solet, perfusa particula nonnullis longè siccior uideatur, quum pręsertim uapor, humor sit extenuatus.

Aqua semper humectat.

Senes ꝑtibus quidem solidis sunt sicci, excrementorum autem copia humidi.

Vapor humor ẽ extenuatus.

CAP. IX.

NEc uerò usq; adeò absurdum fuerit, quod facilè in ignem uertitur, id calidum facultate putare. Vnum quippe ex iis quæ facultate talia dicũtur, est id quod ex propria eius quod dicitur materia, tale est facultate. Vt si quid facilè in ignem uertitur, id non actu, sed facultate est ignis. Nam hoc quod est facultate, ex aduerso ei diuiditur, quod est actu: sicuti & quod est ꝑ se, huic quod ex accidenti contingit.

Ignis potentia est, quod facile in ignẽ vertit. Facultate aliquid, ex aduerso dicitur ei quod actu.

CAP. X.

AT quibus consilium est, tutò à rebus extraneis, ad corpora transire animalium, uidere primùm debent, an tenuis sit essentiæ, an crassæ, quod exploran dum uenit. Secundò, an sibi continuum, densumq; ac solidum: an interuallis interceptum, an rarum.

CAP. XI.

EOrum autem quæ in confesso est facultate esse calida, nullum omnino apparet nos calfacere, prius q̃ in tenuia sit cõminutum. Nam si quis piper integrũ

Calida potestate, vt nos calfacere possint, debent prius ĩ tenuia comminui.

cuti inspergat, nullam planè caliditatem percipiet: si uerò pollinis instar cuti inspergatur aut linguæ, excalfaciet utique, ac potissimum si fricueris. Quare multa quidem facultate sunt calida, facileq; in ignem uertuntur, quæ nos tamen haud facile excalfaciunt. Ignis siquidē, ut qui omnium tenuissimus & calidissimus sit, minimo negocio penetrat illa, atque uincit. Nostra autem caliditas, præter quàm quòd crassæ est essentiæ, halituosaq;, adeò existit infirma, ut ægrè quod contingit permutet. Quare nihil eorum quæ calfacere nos uidentur, perinde ut ignis calfacere potest, sed tanquam materia quæ accenditur facilè. Siquidem mutationis principium à nostra caliditate accipiētia, ut calami aridi ab igne, nos contra recalfaciunt, & ueluti partes fiunt quædam natiui caloris: ut ignis illi. Quare mirandū nō est, si quædam medicamenta primæ qdem mutationis principiū à nostro calore nacta, inde iam pergāt, eum quoque qui mutabat, uincere & superare.

Piper calfacit, Ignis omnium tenuissimus & calidissimus ē, ob idque facile penetrat. Caliditas nostra crassæ est essentiæ. Calfacientia corpus, ab eo initiū caloris assumere.

CAP. XII.

PORrò cutis omnis in primo statim ortu sibi contīnua quum sit, tēporis spatio pertunditur, sic ut uniuersum corpus fiat perspirabile, arteriæq; ipsæ (quæ in cutis meatus, quemadmodum uenæ, aperiūtur) undequaque se dilatantes, per poros attrahant, non aerem modò, halitumq;, sed quicquid etiā trahi facilè potest, ac præ tenuitate sua, motum ipsius spiritus consequi. Quam obrem quicquid piperis ad exactissimum fuerit redactum pollinem, uerisimile est, simul cum ambiente aere, ab ipsis arterijs attrahi, protinusq; à calore natiuo alterari, idq; tum ob paruitatem, tum ob ingenitam ut à calore alteretur aptitudinem. Quod quidem si semel illi insit, per totum corpus, temporis progressu, perlatum, ipsum recalfaciet: prius tamen calfaciens sibi proximiores particulas. Vnde liquet, crassorū nullum, prius quàm ad unguem comminuatur, neque ipsum à

Corpus uniuersum esse trāspirabile.

Medicamenta oīa quo pacto ī corpore suas uires exerceāt.

nostro corpre quicquã perpeti, nec rursus in nos posse agere. Quod uerò in pipere adduximus, exẽplum idẽ licet ad alia transferas, siue ea calefaciendi, siue etiam refrigerandi facultatem sortiantur.

CAP. XIII.

Consyderandum autem est, non solùm crassarùm ne sit partium, an tenuium, explorandorum medicamentorum substantia. uerũ etiam rara'ne an spissa, densaúe. Voco sanè rarã, cuius partes inanibus spatijs sunt ĩtercepte. Vbi igitur spatijs eiusmodi multis, quæ plena semper sunt aere, corpus fuerit distinctum, facilius ꝙ spissum accenditur; etiamsi calidius illo non fuerit. Nam qui in ijs spatijs continetur aer, primo statim ignis occursu accenditur, atque inflammatur (aer enim accensus est flamma, quemadmodum terra, carbo) unà uerò secũ corpus uniuersum accẽdit. Sic itaꝗ calamos aridos ignis exurit celeriter, tametsi minus alia substantia calidos, idq́; ob meatuum multitudinẽ, quos prius aer occupabat, quorum argumentum summum, calamorum leuitas est. Nam siccum natura corpus, leue esse alioqui non posset. Quęcunꝗ autem fistulosa sunt, multumq́; uacui obtinent, pondere existunt leuia. At calamus à nostro corpore ægre calfieri potest, ꝙ essentiæ sit crassæ. Si igitur alicuius medicamẽti substantia tenuis sit & continua, eandem in nos naturam ostẽdet, quam prius in ignem: sin autem rara sit & crassa, fieri poterit, ut ab igne quidem alteretur perfacilè, non tamen à calore nostro, ac proinde nec nos recalfaciat.

Rara quę sint. Rara ꝙ spissa cur accendant facilius.

Flãma est aer accensus Carbo est terra succensa.

Fistulosa oĩa sunt leuia.

CAP. XIIII.

Quamuis aqua ipsa tenuis substantiæ sit, non tamen ob id ex sua natura nos calfacit, nec proprium est ignis nutrimentum, sed potius extinguit illum, ut quod illi sit aduersissimum. Nec mirum si cum igne tum calidissimo, tum siccissimo pugnet aqua, fri

Aqua igni aduersissima, nĩ mirum frigida & humida.

Oleum cur ob scure nos calfaciat.

gida & humida existens. Porrò oleum, tametsi in flammam uertatur facilè, non tamen admodum celeriter, nec manifestè nos calfacit, ob lentorem substãtiæ, quo tenaciter inhæret ijs, quæ semel contigit: neq; ab ambiente facile aut extenuari, aut augeri ualẽs, nec promptè intus in corpus transumi. Aqua uerò, & celerrimè in halitum soluitur, & expeditè digeritur. Quòd si in idem uas coniectam aquam, oleumq́; decoquas, prior aqua absumetur.

Aqua feruens simul cũ oleo, citius q̃ illud absumitur.

CAP. XV.

Calfaciẽs actu et potẽtia, unũ quodq; dupliciter dicitur.

VT autem calfacientium, aliud est simpliciter calidum, ut ignis: aliud exuperãtia, ut qui in nobis est calor: sic eorum quæ facultate sunt calida, aliud quidẽ ad id q̊d primò & absolutè est calidũ: aliud uero ad id q̊d per exuperantiã refertur. Non ergo quod citius accendit, protinus ad nos simpliciter apparet calidius.

CAP. XVI.

Concrescentia in glaciẽ facilius, tẽperamẽti sunt frigidioris, si vtrobiq; eadẽ consistentia insit.

SEd neq; citra limitationem, ex eo q aliquid in glaciem cogatur, debemus frigidum esse colligere. Nam in ijs quæ eandem habent aut tenuitatẽ aut crassitudinem consistentiæ, quod ocyus à frigore congelatur, temperamenti est frigidioris. Si uerũ alterum sit tenuius, puta exempli gratia, uinum: alterum crassius, ut oleum: non est necesse aut citius, aut magis concrescere quod est frigidius: nisi frigiditatis excessus, q̃ huic inest, excessum crassitudinis, quæ inest alteri, superet.

CAP. XVII.

Tenuia corpora prõpte incalescũt, atque refrigerantur.

EStautem refrigerari, frigidam qualitatem recipere: at congelari, durescere est præ frigore. Quæcunq; igitur corpora tenuis essentiæ sunt, promptè tũ incalescunt, tum refrigerantur: at non æquè congelantur: ut aer, & ignis. Nam hic planè non congelatur: ille autem, nempe aer, non perinde ut uitrum, pix, cera, resina & bitumẽ: cuius quidem, tametsi calidissimum sit, terrenitas tamen crassitiesq́;, ad congelationis celeritatem adiuuat. Porrò aquam quæ celeriter & incale-

Ignis non congelatur.

ſceret,& refrigeraretur,meritò leuiſſimã eſſe dixit Hippocrates. Nam quanto tenuior fuerit,tãto pati erit prõptior. Atqui quæ tenuior eſt,minimum habet limi terreſtris. Non ergo abſolutè ex materiæ paſſionibus ad ignẽ, conijcere eius ad nos facultatem oportet: quum multò ſecurius ſit hoc iudicium, quo ad noſtrum corpus quippiam examinamus. Quòd lac ſimilare nõ ſit, nec undequaq; ſibi ſimile,coagulatio indicat,qua ſeroſæ partes à caſeoſis facilè ſeparantur. In uniuerſis etiã liquoribus,qui à fructibus exprimuntur, craſſum defertur quippiam,quod ſpatio temporis ſubſidet:uocatuŕq; fæx in uino:in oleo autem amurca. In aceto uerò eſt eiuſmodi qupiam:ac forſan ipſum eſt,quod caloris eſt particeps.Nam quod frigoris,id quod tenue eſt. At acetum maiori ex parte frigidius eſt,q̃ calidius.

Aqua q̃ dicat leuiſſima.

Lac non eſſe ſimilare.

Fæx.

Amurca.

Acetum maiori ex parte frigidius q̃ calidius,exiſtit.

CAP. XVIII.

PErperam igitur faciunt,qui uſq; adeò calidum eſſe acetum pronunciant, ut cauterio illud asſimilent: quum tamen nec tantam ſenſu percipiamus in aceto caliditatem, nec ipſum cruſtas, inſtar cauterij,excitet. Conſtat ſiquidem ubi per cauteria conſilium eſt,ſanguinem ſiſtere,cruſtam relinqui haud exiguam,quæ ueluti operculum ſit corporibus ſanguinem profundentibus. Ac proinde illis cauteria planè candentia applicamus: quæ haud quidem q̃ calfaciant, ſed q̃ urant, atq; ſubiectis partibus operculum, quã Græci uocant eſcharam, relinquant,fluentem ſanguinẽ ſupprimunt. Itaq; acetum,haud perinde ut cruſta facientia medicamenta,ſed potius ut aſtringentia citra cruſtam,ſanguinis fluores cohibet:qua ratione non excalfacere, ſed refrigerare potius ipſum exiſtimandum eſt.

Cauteria ſanguinem ſuppriment,q̃ relinquãt eſcharã.

Acetũ qua rõne fiuentẽ ſanguinẽ ſiſtat.

CAP. XIX.

SI uerò idiotam aut plebeium aliquem(nam horum in iſtiuſmodi rebus ĩcorruptum eſt iudiciũ, qa nulli dogmati ſeruiliter ſunt addicti) temperato aceto ex

Idiotarũ iudicium cur incorruptum.

spongia fouerimus, dein autẽ interrogauerimus, nũ calorem an frigus percipiat, fatebit̃ quidẽ se, primò sanè frigus percipere: postea autem, nempe spõgia sublata, sensim nascentis in parte quãdam caloris phantasiam sentire. Vnde perspicuum est, omnino quidem frigidum esse acetum, obtinere tamen quendam calorem, qui acrimoniæ ratione per accidens successu temporis corpora calfacit: nisi fortè ubi laxus ac doloris expers tumor infestat. Si quis etiam illo ab illata thapsia utat̃, ardor aceto restinguitur: nõ ꝙ acrimoniam & mordacitatem obtundat, ut oleum atq; rosaceũ, sed ꝙ euidenter refrigeret. Quare nisi molesta facultatis asperitas illi inesset, non alio utendum ad refrigerationem foret.

Acetũ est frigidum, ꝗꝗ caloris particeps

Acetũ ardorẽ a thapsia excitatũ, sua refrigeratione restinguit.

CAP. XX.

QVum autẽ alij ob acrimoniã ipsius, calidissimũ esse acetum contendant: alij contra, maximè frigidum, quòd putent ipsum grumos cõstringendo dissoluere, uerisimile est, id iuxta mediũ consistere. Quippe si longè ab extremorum utroq; distaret, nõ tanta incidisset de facultate ipsius controuersia.

Aceti tẽperaturam non lõge a media distat̃

CAP. XXI.

QVia uerò quæ neutra sunt, dicuntur tripliciter, secũdum diuisionem Herophili, partim amborum extremorum participatione: partim neutrius: partim nunc illius, nunc huius: mihi sanè tum acetum, tum etiam rosaceũ, utriusq; extremi necessitudine, esse neutra uidentur: & ꝙ nunc quidem sensibiliter calfacere, nunc refrigerare cernantur.

Neutra dici tripliciter.

Acetũ qua rõne dicat̃ neurũ

Rosaceũ qua ratione dicat̃ neutrum.

CAP. XXII.

QVod uerò ad aerem spectat, iudicatur eius tenuitas, ex sola in tenuia diuisionis celeritate. Cęterùm si ea ratione ignis sit tenuis, haud omnis ignis tenuis existimabitur, quum æs & ferrum fiat ignis, non tamen ꝗ antea tenuius. At flammæ, quum aliud sint ignis genus, re uera tenues existũt. Quocirca non om-

Aeris tenuitas unde iudicet̃.

Ignẽ oẽm non esse tenuem.

nis ignis est tenuis, nec quicquid tenue, protinus & ignis fuerit. Nam pruna ignis quidem est & non tenuis: & aer tenuus, uerùm non ignis.

Tenuia oĩa nõ esse ignem.

CAP. XXIII.

QVocirca minimè concedendum arbitror, acetum, quòd mordax & tenue sit, calidum continuo esse. Nec enim quicquid mordax fuerit, id & calidum est: fortè uerò, nec quicquid mordax fuerit, & tenue.

Mordacia oĩa non eẽ calida.

CAP. XXIIII.

EOrum igitur medicamentorum quæ uehementer aut refrigerant, aut calfaciunt, non sunt facultates ambiguæ. Verùm ea de quibus dubitare cõtingit, neutra omnino esse, necesse est. Pleraque autem, ut ad sensum simplicia, expugnãtibus facultatibus constant: ob quas quidem fieri potest, ut acetum uim illam obscurè calfaciendi, quam ostendit, sortiatur, existens alioqui tenue, refrigeratorium, atque exiccatorium medicamentũ. Etenim quidam efflorescere rubor in partibus ab aceto irritatis conspicitur.

Neutra eẽ de quibus dubitari contingit.

Aceti facultas

CAP. XXV.

CÆterùm non sat est generaliter uires medicamẽtorum cognoscere, quòd hoc uidelicet calfaciat, illud autem refrigeret, nisi etiam ipsarum facultatum excessus & gradus, accuratissimè didicerimus. In qua quidẽ cognitione, tum artificialis simplicium usus est constitutus, tum ratione proficiscens ac methodo compositio: ipsorumque; compositorum recta usui accõmodatio.

Facultatũ medicamẽtorũ excessus & gradus discendos esse.

CAP. XXVI.

PErperam autem superioris seculi homines à compositis orsi medicementis, eorum quæ in illa ingrediuntur medicamentorum simplicium uires dijudicabant. Quum non liceat rectè composita ipsa cognoscere, prius quàm simplicia sigillatim examinarimus.

Cõposita cognosci nõ posse, simplicibus ignoratis.

CAP. XXVII.

ATque hi quidem, quum citra iudiciũ simpliciterque;

compoſitis omnibus facultatibus fidem habent, uel Empiricis ipſis reprehenſionis locum & occcaſionem exhibent.

CAP. XXVIII.

S enſus cur nõ ſint cõtẽnendi.

QVum autem non aliunde ignem calidum eſſe, ac glaciem frigidam cognoſcamus, quàm ex ſenſu ipſo, omnino ſtupidi ſunt, qui ſenſus eſſe contemnendos exiſtimant.

CAP. XXIX.

Oxycrati vires.

Aquã ab aceto deduci per vniuerſum corpus.

Aqua vino pmixta, quàm ſola, cur efficacius reſtingat ſitim

POrrò æſtiuo tempore oxycrati potu, quidam planè refrigerantur, atque ſitis expertes permanent. At nondum conſtat, an id aceti cauſa contingat. Dixerit tamẽ aliquis, aquam, tardioris diſtributionis quum ſit, ab aceto, tanquam uehiculo, duci digeriq; in uniuerſas partes. Sic etiam ſi cum uino bibatur aqua, ſitim efficacius extingui, quàm ſi ſola. Refrigerationem itaq; ſitisq; ſanationem ab aqua prouenire, ut quæ frigidæ humidæq; naturæ ſit: cæterùm adminiculo eſſe, ac ueluti alas illi ad omnes corporis partes permeandas, tum uinum, tũ acetum: quę ipſa nequaquam frigida ſunt & humida: alioqui ad reſtinguendam ſitim, præſtaret ea ſola, quàm cum aqua, exhiberi. Porrò ut à uino apparet homini ſemper ſitim increſcere, ſic ab aceto epoto, interim quidem augeri, interim uerò ſedari.

Vinũ ſemper ad auget ſitim

CAP. XXX.

Sitis unde exoriatur.

QVum igitur ſitis, partim humoris inopia, partim caloris copia proueniat: neq; à ſicca diſpoſitione prouenientem ſitim, neq; à calida & ſicca, epotum ſanare unquam poteſt acetum. At ſi quando in unum coeant humiditas atque caliditas, eiuſce ſanè ſitis, acetũ medela optima exiſtit. Siquidem humectare nequit: at refrigerare, non inſtrenuè. Verùm ſiti, quæ ex compoſita affectione, uidelicet calida & ſicca, naſcit̃, compoſita medela eſt oxycratum, quod ex aceto cõſtat tenuiũ partium, atque refrigerante: & ex aqua, quæ non modo

Acetũ cui ſiti remedium ſit.

Oxycratũ ex aqua & aceto conſtat.

refrigerat, sed humidorum etiam omniũ est humidissima. Nihil enim aqua est humidius.

Aqua humidorũ oĩum est humidissima.

CAP. XXXI.

PEr se autem solum, quod iudicandum est, expendere oportet, tum in sanis temperatisq́; corporibus: tum etiam in intemperatis: ac præterea in ijs qui alicui sunt morbo obnoxij. In temperatis quidem, ut supra: in intemperatis autẽ, sicuti dixit Hippocrates. Naturis picrocholis utilissimum esse acetum: at melancholicis aduersissimum. Porrò in morbo aliquo affectis, si simplex fuerit, in simplici exploretur affectu: sin mistũ alicui, necessum est, id cui miscetur, temperatura sit medium. Siquidem quod medio cõiunctum fuerit, ipsum eorum quæ perficiẽtur, existet causa. Quare si acetum simplici cerato cõmisceas, cerato ipso longè frigidius medicamen effeceris: eritq́; tibi id remedium uel optimum, ad erysipelata, phlegmonas, herpetes, & carbunculos. Sin autem quod mistum est, tanq̃ simplex expẽdas, hallucinaberis. Nam quemadmodum ærugo neq; carnem producere, sed ceratum quod illam recipit, sic ulcerum glutinatorium, non acetum, sed oxycratũ est. Quippe acetum per se, ulcera erodit & mordicat.

Medicamenta q̃ iudicare volumus, qualiter expẽdeſ oporteat.

Acetum biliosis esse vtilissimum, aduersissimum melãcholicis.

Ceratum simplex aceto ablutum, cõtra tumores calidos optimũ esse p̃sidium.

Oxycratũ vulnera glutinat.

CAP. XXXII.

IAm uerò, quum liceat ex astrictorijs complura offendere, quæ minimè sanè conglutinent: sicuti ex conglutinantibus, haud etiã pauca, quę minimè astringentia uidentur, falluntur q̃ absurdissimè, qui astrictoria omnia conglutinare, conglitinantia omnia astringere profictentur.

Astrictoria oĩa haud quaq; cõglutinare, neq; glutinãtia oĩa astringere.

CAP. XXXIII.

MIserè etiam hallucinantur, qui astringẽtia omnia refrigerare dictitant: quum si nihil aliud, saltem chalcitis, chalcanthos, & misy, quæ ualenter astringunt, tantam assequuta sint caliditatem, ut nos etiam exurant.

Astringẽtia etiã haud quaq; refrigerare.

CAP. XXXIIII.

Dioscoridem suggillat Galenus.

Caprillus adeps contra succos itestina cro deates, cur sit salutare psidiū Astringentium opus.

HErodotus autem & Dioscorides, quod medicamenta quædam profluuijs alui, atque dysenterijs medeantur, ob id astringentia ea esse colligunt: quum tamen ne minimum quidem astrictionis sortiātur, sed potius rarefacientia & laxantia sint Nam exempli gratia, caprinus adeps, omnibus quæ & gustu & facultate sunt astringentia aduersissimus est: ijs tamen quæ acria & mordacia per aluum fluunt, manifestè efficaciterq; auxiliatur: quod scilicet concrescat facilè, inūgaturq; intestinis, ac plurimo tempore inhærens, illa demulceat, & foueat Quum uidelicet condensare, cōstringere, & cōstipare, opus sit astringentium.

CAP. XXXV.

Tāgibiles qualitates.

Visui quæ subiiciantur.

Gustui q̄ subiiciantur.

VNaquæque sensibilium natura, priuatim subiecta est, tactui quidē caliditas, frigiditas, durities, atque mollities: albedo uerò, nigredo, atque ut summatim dicam, uniuersum colorū genus, uisui: amaritudo, dulcedo, austeritas, acerbitas, aciditas, salsedo, acrimoniaq;, gustui. Planeq; demens uideatur, siquis gustu colores iudicare tentet, aut sapores uisu, similiterq; & de alijs sensibus. Siquidem tactu iudicandæ sunt differentiæ tangibiles: auditu audibiles: odoratu odorabiles. Omnis autē inuentionis demōstrationisq; principia sunt, quæ sensui atque intellectui euidentia existunt.

CAP. XXXVI.

Saporū diuisiōes ex doctrina Platonis.

POrrò Plato in Timæo, sapores (quos Græci χυμοὺς appellant) duos primùm assignat, eosq; ut speciei eiusdem, sic rōne maioris & minoris inter se differentes. Quorum sanè alterum austerum, alterum acerbum (qui ex illius intensione procedit) nominat. Secūdam speciem facit, eorū qui illis opposita sunt, nitrosorum uidelicet, salsorum, & amarorū. Et in his quoque amarus ex nitrosi prouenit intēsione. Salsus uerò, aut nitroso imbecillior est, aut astrictionis quoque assumēs

aliquid. Deinde à Platone acris expositus est: mox acidus: postremo dulcis. At à Theophrasto additus est unctuosus, quem nimirum omisit Plato, ut qui ad gustum nihil attineret.

Vnctuosum saporem nihil attinere ad gustum.

CAP. XXXVII.

EXponere autẽ hos sapores exactè, impossibile est: quandoquidem neq; aliam ullam sensoriam passionem: eum tamen qui tali sensu cõmunicat, recordari fuerit possibile. Igitur quando quod linguæ nostræ fuerit admotum corpus, uehementer desiccat, contrahit, & in multam profunditatem usq; illam exasperat, sicuti pira syluestria immatura, & corna, eiusmodi omne appellatur acerbum: ab austeris tantùm intensione diuersum. At quod astringens uocamus, idem uidetur significare quod austerum, aut etiam cõmune esse genus tum huius, tum etiam acerbi. Quæ uerò linguam, dum contingunt, non contrahunt, neq; constipant, sed detergunt potius & abluunt, etiamsi astringentiũ quippiam permistum habeant, hæc omnia salsa cognominamus. At quę his etiam magis detergunt, ita ut etiam molestè exasperent, amara uocantur. Porrò quæ mordicãt, roduntq́; idq; cum ualida quadam caliditate, dicuntur acria: sin hæc absit, acida: cæterùm hæc fermentandi quoq; uim obtinent. Rursus, quæ ueluti inungũt atq; implent, in statumq́; suum restituunt exasperatas ac ueluti erosas linguæ particulas, hęc, si cum uoluptate manifesta cõtingant, dulcia: sin hac sine, pinguia uocantur. Quòd si ex calido, frigido, humido, & sicco, coeuntibus, uniuersa constent, uerisimile profectò est, dictarum quamq; qualitatum, ex horum etiam miscella conflari.

Sapores exacte exponere esse ĩpossibile.

Acerba quæ.

Astringẽs esse cõmune genus austeri & acerbi.

Salsa quæ dicantur.

Amara quæ.

Acria quæ.

Acida quæ.

Dulcia quæ.

Pinguia quæ.

Sapores oẽs ex miscella q̃tuor qualitatũ primarũ nasci.

CAP. XXXVIII.

VErùm non quale unumquodq; ex se fit, & ad totã naturam, sed quale secundum corpus nostrum, consyderamus. Alioqui nec acetum, nec marina aqua

Medicamenta singula talia dici qualia erga nos sunt.

nos exiccare possent, sicuti nec sicca dici, quum utrũq; illorum sit actu humidum. Cęterùm si nos exiccare appareant, sicca dicentur, ad nos uidelicet, & nostram naturam, parẽ siccandi uim obtinentia: de cæterisq; qualitatibus idem est ferendum iudicium. Quare facultatum omniũ quæ medicamentis insunt, experientia erit certissima iudicatrix. Quam qui relinquunt, nõ solùm falsa pro ueris ducũt, sed tractationis etiam utilitatem destruunt. Iccirco prius delẽdi sunt dispungendiq; omnes paralogismi à discentium animis, q̃ in uera disciplina imbuantur. Nam quemadmodum corpora impura, quãto magis nutries, tanto magis lædes, sic quoque si impuris animis nutriẽtes sermones offeras, nõ modò nihil prosis, uerũ etiam magnopere obsueris.

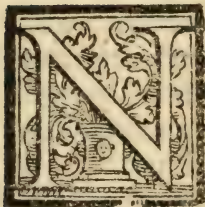
Experiẽtia est certissima iudicatrix facultatum q̃ medicamentis insunt.

Impuros aĩos, prius esse à paralogismis purgandos, q̃ vera doctrina ĩbuendos.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM

Medicamentorum facultatibus. Lib. II.

CAP. I.

NON desunt qui nobis, mortales quũ simus, à sensibus auspicandum esse contendant, ad facultates omnes examinandas: in illis tamen perpetuò immorandum nõ esse, sed ad partem diuiniorem accedendum, nempe rationem. Sensum quippe & animantibus inesse rationis expertibus: rationem autem solam, hominibus esse cũ Dijs cõmunem. Qui sophistæ non sentiunt, si à sensibus recedendum sit, demonstrationis primordia futura esse longè incertiora, quàm ea quæ demonstranda ueniunt.

Rationem solã esse nobis cõmunẽ cũ Diis. Sensus referendos non esse.

CAP. II.

E Quidem optarim nullas non res clarè sub sensus

nostros

nostros cadere, nec quicquam esse quod illos fugeret. Hoc enim pacto nihil ambiguum unquã aut anceps foret. Verùm quoniam illos quędam effugiũt, rationem ipsis superinducere conandum est: sic tamen ut nec cõfusa, nec infinita colligamus, sed ante omnia, nominũ significata diligenter definiámus: deinde quod ex se quid agit, ab eo quod per accidens, separetur. Irridendi autem meritò sunt, qui de olei aut rosę colore nimis anxiè ratiocinantur, quum rebus ipsis uariè uti liceat, de illisq́; periculum facere. Ac tales mea quidem sententia, perinde factitare uidentur, atq; ij qui ex aliqua imagine cognoscere quempiam conãtur, quem etiam uiuum intueri, maximè illis est licitum.

Ambiguũ nihil esset si oĩa sub sensus caderẽt.

Ratio cur interponẽda sensibus.

CAP. III.

TRribus ergo modis in sermone peccant, qui aiunt rosas temperatura esse calidas, ꝗ sint rubræ. Primùm, ꝗ non demonstrata hac propositione, omnis ignis rubet, conuertere ex hac aliam, uidelicet omne rubrum est ignis; tanquam ueram conantur. Secundò ꝗ nesciunt, propositiones quæ ex mutuò ueris conuertuntur, non autem simpliciter conuertentes, ueras existere. Tertiò, ꝗ etiãsi mutuò conuerterentur, non tamen omne quod colore sit rubro, calidum esse, ex mutua illa conuersione sequatur, sed rubrum omne esse ignẽ: id quod minimè inuestigamus. Eodem errore tenentur, qui ex odoribus, medicaminum facultates conijciunt. Nec enim quicquid bene redolet, calidũ est: nec quicquid calidum est, bene olet. Quin etiã nec si quid graueolens est, calidum etiam fuerit, nec si calidum, etiam graueolens. Sic nec si quis quicquid grauiter oleat, frigidum dicat: nec si quicquid frigidum sit, olere grauiter, uerum dixerit. Siquidem calidorũ innumera sunt, partim bene olentia: partim grauiter: partim neutra: atq; frigidorum similiter. Quãquam quid calida dico, ac frigida, cum dicere debeam nos calfacientia, & re-

Rosas ꝗ rubræ sint, calidas ẽe dicẽtes, quotupliciter peccẽt.

Propositiones q̃ ex mutuo ueris cõuertunt, sunt veræ.

Odores nõ indicant facultates medicamẽtorum.

frigerantia? Etenim aliud est facultate calidum: aliud actu. Et huius quod actu calidũ est, aliud absolutè dicitur calidum: aliud per exuperãtiam: aliud ad symmetrum sui generis: aliud ad quiduis obuium collatum. Homo autem non absolutè calidus, quemadmodum ignis, sed exuperãtia calidus dicit: quòd maior ĩ eo portio calidi sit, quàm frigidi. Ergo & quęcũq; ad hũc modũ dicũtur calida potestate, illum dicũtur excalfacere, facileq́; de ipsis iudicium sumitur per experientiam solam, cui adiũxeris paucos quosdam epilogismos. Quare neq; à calore, neq; ab odore, neq; à cõsistentia, aut huius generis aliquo, de medicamentorum facultatibus est opus ratiocinari.

Calidum multipliciter dicit. Hõ nõ absolute, sed per exuperãtiam calidus dicitur.

Color non sat est ad iudicandas medicamimum vires.

CAP. IIII.

Taceo sophistas minimè quidem rationibus scientificis uti, sed aut inductionibus, aut exẽplis. Differt autem ex exemplis quippiam suadeas, an ex inductione. Siquidem qui ex exemplis fidem facit, unũ, aut duo generis eiusdẽ affert: aut certè planè paucula, plerisq; cæteris preteritis. Qui uerò ex inductione, omnia comprehendere nititur, quæ per experientiam sunt cognita. Quare talis inductio uehemẽs est, ac plurimum persuadet.

Sophistæ vtuntur inductionibus et exẽplis.

Inductio quàm exẽplũ validior.

CAP. V.

Quod uerò ad oleum spectat (quo de multa Archidamus citra demõstrationẽ atq; ineptissimè prodidit) quæ in ipso coquuntur omnia, sicca & friabilia efficit, contra quàm in aqua contingit: quæ uerò sunt illo imbuta, magis propriam humiditatem conseruant, quàm si eo madidata non essent. Quin etiam scillæ & urticæ morsus oleum persanat: & quum reliquum uniuersum corpus demulceat, tantùm oculos mordicat, necnon guttur exasperat. Subducit autem aluum: lassitudines tollit: tueturq́; inũctos à frigore, atq; lora emollit, insectaq́; animalia perimit. Quorũ omnium causam

Olei effectus varii.

Oleo incocta redduntur sicca.

Oleum oculos mordicat.

Oleum aluum subducit.

Oleum insecta perimit.

reddere debuisset Archidamus. Porrò coci oleo tum carnes, tum pisces, interim dum assantur, oblinunt, quod siccæ, adustæq; extimæ eorum reddantur partes, si assentur citra talem unctionem. Athletas etiam oleo gymnastæ inungunt, quod præsentem quidem lassitudinem soluat: occurrat autem futuris: ac breuiter frictionem tum æqualem, tum mitem efficiat, corpusq; ad motus futuros præparet. Oleum lassitudinem lenit.

CAP. VI.

AT Archidamus non solùm quæ in multis perspicuè apparent contemnit, sed hac etiam parte iure taxandus est, quod dicat meliorem esse frictionem siccã, ea quæ cum oleo adhibetur, quia corpus durius & siccius ijs qui inungũtur, euadat: mollius autem ijs qui fricantur sicci. Falli præterea mihi in hoc uidetur, quod similiter affici putet tum ea quæ in illo coquuntur: tum eos qui fricantur. Neq; enim eadem agere dixerim oleum calidum, frigidum, temperatum, tepidum, aut feruens, sicuti neq; aquam ipsam. Nam quî obscuro simile fuerit, herbas in oleo feruente coquere, ac exercitantiũ corpora oleo temperato fricare? Etenim si quis uelit expẽdere oleum, ab omni prius aliena qualitate (à qua semper propria obscuratur) ipsum liberum reddat, atq; ita demum ad explorandum se accingat.

Archidamiopinio cõuellitur.

Olei uires qualiter expẽdẽdę. Qualitatem propriam ab aliena obscurari.

CAP. VII

PRæparare oleum solemus, nòn aliter atq; aquam: nempe prius excalfacientes, ac deinde in aquã mergentes summè frigidã. Quòd si etiam fons in ipsum cũ strepitu decidat, uasculo cui inest oleum, ante diligenter occluso, magis quoq; ac magis ita reddetur frigidũ. Multum item frigefeceris, si pręcalfactum ita in puteũ demittas, ut aquam contingat. Ac sic oleum reddimus frigidum: * cõtrario autem modo, calidum. Quo sanè utimur in refrigeratis corporibus, in alueum olei calidi demittentes, quibus pars quæpiam obstupuit, aut qui

Olei refrigerandi ratio.

Olei perfusio calidi, quibus cõueniat.

Oliua. Olea. Oleum simpliciter & p abusum dici.

tremuli sunt, aut conuulsione, aut tremore, aut motus sensus 'ue oblęsione tentant. Porrò fructus ex quo premitur oleu, oliua nũcupatur: & arbor, olea: atq; hoc q̄dem simpliciter & primariò oleum dicit: reliqua autē omnia per abusum & translationem.

CAP. VIII.

Olei differētię complures.

CÆterùm ueri olei plures sunt differentiæ. Secundum ætatem quidem, quũ aut recens est, aut ætate uigens, aut inueteratum. Secundũ præparationis modum, quum simplex atq; impermixtum fuerit, aut pręparatum cum sale. Secundũ fructus diuersitatem, quũ is aut immaturus, aut maturus extiterit. Secundum inductam arte alterationem, quum ut ab initio fuit, sic relinquitur: aut candidum redditur.

CAP. IX.

Experiri q̄ & quomō medicamēta debeamus.

EXperiri autē solùm oportet, quę impermixta sunt, & ab omni extranea qualitate aliena: eaq; primũ in optima corporis constitutione: deinde in intemperatis: demùm in morbis simplicibus.

CAP. X.

Oleum lassitudini confert.

AT nonnulli Medicorum, non solùm in explorandis medicamentorum uiribus hallucinantur, uerùm etiam in opinionibus quas habent de affectibus. Nãm oleum q̄ lassitudinis remediũ sit, omnes ꝓpemodum confitentur: cæterũ quis affectus sit lassitudo, non consentiunt: ac proinde secundum ipsorum doctrinã, nihil certi de olei facultate colligi potest.

CAP. XI.

Oleũ expers salis, et salsum qua rōne subducant aluum.

NEc uerò parum interest, an inijciat in uẽtrem pituita scatentem oleum expers salis, an quod plurimum accepit salis, in uentrem purum. Vtrũq; enim aluum subducit, facultatibus tamen diuersis: nempe illud quod sale uacat, in pituitoso uentre per lubricitatē: quod uerò salem habet, in puro, per acrimoniam, perinde ut muria, & marina aqua. Iccirco sanè hoc radet;

alterum non radet.

CAP. XII.

NOnnunquam autem mordicationes ex accidenti quod salsuginosum est, sanauerit, unà secum educens acres & mordaces humores, perinde ut cætera omnia quæ abluunt. Sed nõ statim ubi immissa sunt id genus medicamenta morsus sanãt: quin potius tunc etiã magis exasperant. Siquidẽ euacuationis, haud mistionis ratione, sanationẽ moliuntur. At ceratum ex rosaceo & adipe infusum, sæpenumero morsibus cõtinuò succurrit, idq; cõmistionis ratione. Oleum etiam solũ, sed dulcissimum, idem frequenter præstitit: sicuti certè adeps hirci, aut succus chondri, aut ceratũ ex oleo dulci. Nos autem sæpenumero quibus ex frigore torquebantur dolore interna, iniecto oleo calido liberauimus: atq; ubi maius esse frigus coniecimus, addidimus & anethum: si uerò adhuc etiam maius, rutã quoq; et bitumen. Cæterùm occurrunt interdum quædam affectiones permistæ, ex intẽperie uidelicet atq; mordicatione: in quibus consueuimus nos anethinum, aut rutæ oleum infundere, anserino in eo liquato adipe: is si non adsit, saltẽ gallinaceo, aut aliquo aliorum, aut cera mordacitatis experte, qualis nimirũ est lota. Vnũquodq; autem medicamentorum temperãtium, ubi ualentius euasit humoribus mordicantibus, morsum eorum retundit. Verùm si aut ualẽtioribus facultatibus, aut multis, paucum permistum fuerit, unà & ipsum corrumpitur, aitq; cacochymiam. Quamobrem protinus euacuandi sunt, qui ab ijs quæ temperandi naturam habent, exasperantur.

> Salsuginosa ex accidẽti nõ nũq; mordicationes sanant.

> Dolentibus intestinis q̃ soleãt opitulari.

> Cera elota est mordicationis expers.

> Vacuandos protinus esse, q ab iis q̃ tẽperandi naturã habẽt, exasperantur.

CAP. XIII.

SIc sanè lac frequẽter simul atq; sumptũ fuerit, alijs acescit, alijs in nidorem uertitur, prius q̃ probè cõcoctum, corruptionem temperet. In quibus utiq; primùm cacochymiæ pars euacuari debet: atq; inde su-

mendus chondrus,& ptisana,& lac,& alia,q̄ ubi probè fuerint confecta,cōferunt ad boni succi generationem. Porrò ptisana,ex sua propria natura,boni quidē est succi:uerùm interdum unà cùm ijs succis, qui excitant mordicationes,corrumpitur, atque ipsum auget symptoma.

CAP. XIIII.

Cacochyma qua rōne mordicationes sanent.

CÆterùm cacochyma,non temperando,sed id q̊d mordicat educendo, mordicationes sanant. Ac proinde, donec uacuentur, hominem, mordicare non desinunt:& insuper euacuata,in partibus asperū sensum relinquunt,aliud medicamen desyderātem:quod non faciunt quæ boni sunt succi & dulcis, cuiusmodi existūt chondrus,lac,atq; ptisana,quæ in id genus affectibus & edenda prębemus,et per sedem inijcimus, ubi aut melle,aut quopiam eiusmodi, quod infestabat exterserimus Quo tēpore opportunus est, & adeps,& ceratū dulce,& oleū dulce. Quatuor itaq; indicijs,quū possis quod per se leniens est distinguere, ab eo quod per accidens,facilè cuiusq; talium medicamentorum facultatem inuenies. Primum indicium est,an statim mitiget,an non. Secundum, an simul cum lædentibus euacuetur,an non. Tertium an asperitatem quandam in corporibus ipsis relinquat,an non. Quartum,an nō ita affectis cōmodum utileq́; uideat. Nam quum nec protinus mordicationem sanat,nec intus leniendo remanet,molestamq́; asperitatē parti affectæ relinquit, quam,si denuo offeratur,exasperat,argumentū est rodentis,ac mordicantis ipsum esse naturæ:ex accidenti tamen quandoq; morsus sanare. At quod continuo mitigat,& nullam excretionem prouocat, sed nec exasperat dum intus manet, imò exasperatorum medela existit,ipsum quidē natura bonum est,uerùm interdum à cacochymia quæ ipsum alterat, corrūpitq́;, mordax efficitur.

Mordicationibus cibi apti qui sint.

Lenientia per se, ab iis q̄ ex accidēti id faciūt quatuor īdiciis distīgui posse.

Leniētia interdū a cacochymis uicta, mordacia reddunt

CAP. XV.

LAuanda porrò est nō modò cera, sed pix, resina, & oleum, omniaq; breuiter, quæ calfieri & fundi quum possint, aquæ misceri nequeunt. Singula igitur modicè calfacta in uas latioris ✿ orificij & magnum, cuiq; insit aquæ copia qualitatis expertis, infundito. Dein tundito, et frangito, manibusq; impēsè subigito. Postea effusa priori aqua, rursus quod abluitur excal faciens, in aliam æquè synceram aquam inijcito: rursusq; in aliam, et aliam, donec aqua nullam ex eo qualitatem recipiat: quod quidem gustu datur cognoscere. At si quæ sunt lapidosa & dura, ut cadmia & æris squama, & æs ustum, ea cōminuētem exactè in tenuia plurimùm terere in aqua fōtana & purissima oportet, idq; sæpius aqua priori effusa, aliaq; denuò instillata, donec nihil in ea innatet, maneatq; aqua prorsus à cōtriti medicaminis qualitate immunis. Sic itaq; abluta omnia quæ elui possunt, expertia mordacitatis reddūtur. Ac præter id sanè, oleum etiam candidius reddit. Mitius tamen id uerberari, quàm alia, debet, ne uidelicet adeò ipsi aquæ misceat, ut ægrè postea secerni possit.

Lauāda q̄ sint medicamenta et quomodo.

Lapidosa abluendi ratio.

Abluta reddi mordacitatis expertia,

Oleum ablutū cādidius reddi

CAP. XVI.

OLeum autem quod immaturum non fuerit (hoc enim astringit) nec preparatum sale, nec recens, ac ueluti etiamnū feruens, ad hæc adamussim lotum, id neq; epotum, neq; infusum, excitabit mordicationē. Quòd si guttur ad tussis impetum prouocet, non iccirco mordax dicendum erit. Nam quicquid mordax est & acre, ad tussim incitat: non tamen quicquid ad tussim incitat, existit mordax & acre: quū & pinguia mouere impetum ad tussim appareant. Sequitur itaq; si quid non cieat ad tussim impetum, id haudquaquàm mordax existere: non tamen perinde constiterit, quicquid ad tussim impetum moueat, cōtinuò mordax esse, nec si categoricas, nec si hypotheticas cōficiamus propo-

Oleū omphacinū astringit.

Tussim excitātia non esse necessario mordacia.

Tussim minime prouocātia esse mordacia non possunt,

sitiones: quod scilicet ex duabus uniuersalibus affirmatiuis, nihil concludi in secunda figura possit, nec conclusio ex necessitate sit uera.

CAP. XVII.

Sternutationis vsus.
Tussis vsus.

NAtura hominibus sternutandi uim indidit, ut presidio ipsius, quae in naribus infesta molestaq; sunt, propulsarent: tussiendi uerò, ut quę in gutture. Contingit autem hæc affectio dupliciter: aut resiccata, exasperataue, quæ in arteria est membrana: aut à delato corpore, inæquali reddita. Hinc siue panis micula, aut alterius cuiuspiam edulij, nobis inuitis, in spiritus meatum decidat, tussire adigimur: seu si bibentibus affatim ipsius potus quippiam eò influat, similiter ad tussim compellimur. Percolatur tamen per asperam arteriam perpetuò in pulmonem ipsius potus tam exile quippiam, ut protinus ab instrumentis raptum, perfacilè quocunque distribuatur, nec animal ad tussim irritet. At ubi uel id ipsum plusculum, uel aliud quodpiam seu liquidum, seu solidum corpus, per asperam defert arteriam, iam inde tussire est necesse, donec à spiritus uehementia molestum id excutiatur. Mordacia itaq; gutturis exasperatione, oleosa uerò & pinguia, illitu inæqualitatem, & ad tussim impetum faciunt. Spiritus siquidem, in eminentia quædam impingens, efficit inæqualem concussionem in gutture, ad tussimq; animal prouocat. Ceterùm non eo inficias, ex oleis esse mordicantia pleraque: qualia tum salsa, tum recentia uidentur: atque hæc quidem non propria essentia, sed quod omnibus plantarum succis geminum excrementum insit, alterum crassius, tenuius alterum. Quæ ambo quum reperiantur etiam in oleo, ad concoctionem & discretionem, tempus sanè postulant. Procedente uerò tempore, quod crassum quidem est, nuncupatum amurca, subsidit: quod uerò tenuius & ueluti aquosius & ipsum compositum quodammodo est, ex acri scilicet essentia, & tenui serosa.

Tussis causæ.

Potionis destillare semper aliquid in pulmones per arteriam asperam.

[illegible]

Succis plantarum oibus duplex excrementum inesse.
Olei partes.

CAP. XVIII.

CÆterùm serosum istud rufi coloris est, à crasso illo scilicet qualitate absterfa. At oleum ipsum, tũ minimè mordax, tum candidũ sua natura existit. Quapropter ubi tenue hoc excrementũ secretum fuerit, candidius & dulcius reddetur. Separant autem ipsum, aut insolantes oleũ, conchisq́; attollentes in altum: aut uasculis in quibus est oleum, calidos subijcientes cineres: aut oliuatum nucleos, aut frumentum circa ipsa apponentes: aut deniq; medicamenta in uasa ipsa inijciẽtes. In summa, quod aqueum est consumunt: reliquum uerò reponunt. Tale igitur oleum, si salis expers, lotumq́; sit, medicamentorum omniũ minimè mordax erit, maximeq́; humectat et mollit, si nec summè frigidum, nec calidum applicetur. Porrò cui iniectus sal est, nõnulla quoq; necessariò mordacitas inest. Frictio itaque ex oleo, magis quàm sicca, lassitudinem tollit: emollitq́; corpora, cohibens occludensq́; quicquid è nobis foras effluere est natum: haud quaquàm digerens & exiccans.

Oleum repurgandi ratio.

Olei dulcis natura & vires.

Frictionis ex oleo vsus.

CAP. XIX.

QVæ autẽ ex oleo fit frictio, prorsus æqualis existit: inęqualis uerò quæ sicca. Cutim siquidem per siccam frictionem manus coadducũt, ac ueluti duplant, uiolenterq́; ac præter naturam complicant. Deinde ubi non amplius prior ueluti duplicatio labentes sequi manus potest, ipsa quidem recurrit, atq; ad continuum reuellitur: manus autem semel ac uno impetu in alteram cutis partem transeunt, inferiorẽ transgressę ipsius duplationis partem: ac proinde inæqualem, duram, & laboriosam talem frictionem sentimus. Quòd si læuis lubricaq́; exactè sit cutis, nec duplicari facilè poterit, nec inæquabiliter admittere ipsos manuũ decursus. Quare externo aliquo medicamẽto indiget, q̃d rugas impleat, manibusq́; lubricitatem conciliet: quas ad res oleo nihil aptius inuenias.

Frictionem ex oleo quidẽ æqualem, siccã vero inæqualẽ.

Oleũ frictionibus accõmodatissimũ est.

CAP. XX.

Oleum experiundum esse in hominibus.

QVum autem liceat in hominibus de ipso oleo periculum facere, nescio equidē qua nam occasione ducti complures ueteres, ad diuersa alia uertuntur, ut illius facultates explorent.

CAP. XXI.

Experiendi rōnes diuersæ.

Medicamenta q̄ experiri volumus, debent eē alienę qualitatis exptia.

AT recta experiundi ratio, in primis quidē ea est, quæ in corporibus fit temperatis: dein ea quę in intemperatis: mox, ut sæpenumero antea monuimus, quæ in simplicissimis fit, hoc est calidis, frigidis, humidis, atq; siccis affectibus: distinguētibus semper nobis id quod per se fit, ab eo quod ex accidenti. Curandum etiam est, ut oleum de quo experimentum sumit, alienæ qualitatis sit expers: id quod est in omni medicamento obseruandum. Si igitur ita oleum adhibeas, manifestè comperies, refrigeraré ne, an sit calfacere natū. Atq; hæc quidem summa est rationis. At opus ipsum quod perficitur, experientia cōmonstrat. Nam qui ardore tenentur, tantum abest, ut à calore liberentur, ut etiam magis & æstuent, & processu tēporis calidiores euadant. At algētibus, ex olei inūctione, perspicua nulla aut noxa, aut utilitas conspicietur. Ex quo liquet, calfacere quidem ipsum, non tamen admodum, nec euidenter, ut resina, pix, & bitumen, quæ uidelicet sponte fluunt Nam quę sicca sunt, ut eis inūgi non possumus, sic nec simplicia, nec sponte nata medicamēta existūt. Cæterùm in ardoribus, si salis sit expers oleū, perfundaturq́; frigidum, nonnullum sanè solatium adfert. In erysipelatis autem, sicuti in omnibus quæ à pura bile fiunt fluxionibus, quantūuis sit frigidum, uel maximè lędere est natum. Quę uerò ex sanguine fiunt misto cū bile, eas fluxiones minus aliquātulo affligit: uideturq́; calorem parem eis quibus applicatur, accendere: quādoquidem modicè calida, calfacit mediocriter: immodicè autem illa quæ magno ardore æstuant.

Oleū calfacit quidē, sed non euidenter admodum.

Oleū quibus sit noxium fluxionibus.

Oleum videt̄ calorem parē eis quibus applicat̄ accēder̄

CAP. XXII.

IGitur medicamenta omnia quæ facultate dicuntur calida, caloris sui à nobis accipientia principium, partim similiter nos recalfaciunt; partim ualẽtius. Atq; ex ijs sanè quæ nos æqualiter recalfaciunt, oleum esse mihi uidetur; ac proinde nec conuulsiones, nec tremores, nec sensum tum difficilem, tum deperditum magnopere aut iuuare, aut lædere potest: nisi ascititiũ sibi compararit calorem. Tunc siquidem plurimũ proderit. Vnde meritò ueluti materia quædam cætερorũ medicaminum fuerit. Nam si frigida illi commisceas, frigidum efficietur q̊d mistum erit: sin calida calidũ. Quippe quod ex media tẽperie est, utrisq; summis inseruit. Porrò non calfacere oleum hac ratione quis dixerit, q̄ caliditatem quam reperit, non augere, sed conseruare uideatur.

Medicamenta facultate calida quomõ nos calfaciant.

Oleũ est ueluti materia reliquorũ medicaminum.

Medium tẽperie, vtrisq; extremis inseruit.

CAP. XXIII.

CAlfacere itaq; nos dicuntur, & quæ energia, siue actu, sunt calida, ut ignis: & etiam quę potestate. Hæc tamen partim alimenta sunt: partim medicamẽta: partim tegumenta. Sed & calidum actu est, quod simpliciter calidum est ut ignis: & quod per exuperantiam, ut animal: & quod ad sui generis symmetrum cõparatur, & quod ad quiduis obuium. At quod potestate dicitur, primo quidem distinguitᷓ ab eo, quod ex accidenti est. Deinde totidẽ habet significationũ differentias, quot actu calidum. Etenim quum sit ueluti q̄dam apta materia ei quod est actu calidum, partim ad ea quæ absolutè calida nuncupantur, partim ad ea quę per excellentiam quandam, tum ad quiddam sui generis, aut speciei deniq;, & ad obuium quoduis collatũ, ꝓpria fuerit materia. Quocirca quũ ea calida quæ ad hominem referunᷓ expendimus, ut alia omnino omittantur, æquum existimamus.

Calfacere nos quæ dicantur.

Calidum facultate, & actu, vtrũq; quotupliciter accipiatur.

CAP. XXIIII.

CAP. XXIIII.

Oleum multifariam dicitur nos calfacere.

ACcidit autem fortaßis oleo, ut tanquam alimentum nos excalfaciat, ubi intrò in corpus assumitur: quum probatis medicis quibusdam uideatur, sicut ex cibis, ita ex oleo fieri corpori appositionem. Accidit etiam illi, ut tanquam medicamen, sit mediũ inter nos calfacientia et refrigerantia: tum ut ipsum nos ueluti tegumentum excalfaciat. Nam quemadmodũ uestimenta à nobis excalfacta, nos excalfacere cõsueuerunt, ita & oleum. Et quemadmodum illa excalfaciente corpore calidiora minimè euadunt, ita quoq; neq; oleum. Mediæ siquidem aeris nos ambientis temperaturæ similis est tum qui à uestimentis, tum qui ab oleo proficiscitur calor. Quam ob rem tum uestimẽta ipsa, tum oleum, calfacere nos non propriè, sed per abusum dicuntur, quòd frigori obsistant. Quemadmodũ si duos æquè temperatos adolescentes, qui contingantur mutuò, sese dixerimus calfacere, tametsi haudquaq; excalfaciant, sed duntaxat arceant frigus ambientis. Quæ enim similia undequaq; corpora sunt, à se mutuò nullam mutationem accipiunt. Respondet itaq; calidiori aeri pyrethrũ, & piper: moderato autem oleum & pinguitudo: actu tamen aeres sunt calidi: potẽtia uerò, medicamenta. Siquidem à nobis accipientia excalfactionis principium, partim nos recalfacere sunt nata: partim plus: partim minus. Oleum igit̃ ex genere eorum, quæ æquè recalfaciunt nos, existẽs, duplici ratione ut excalfacere uideatur euenit, q̃ nimirum instar uestimẽti, aut munimenti illinatur: & q̃ meatus infarciat, prohibeatq; foras effluere magnam uaporosi intus caloris partem. Hac ratione, quos largius sudare uolumus, non protinus ijs ab initio admouemus oleum. Verùm eos quidem qui morbo laborarũt, ubi sudare inceperint, tum excalfacto ꝑfundimus: eos uerò qui etiamnũ laborant, ubi abundè iam satis sudauerint. Porrò sanis

Vestimenta a nobis calfacta nos recalfaciũt

Olei cũ uestimẽtis collatio.

Oleũ et uestes nõ ꝓprie nos calfaciunt, sed obsistentia frigori.

Similia corpora a se mutuo nullã mutationem accipiũt.

Medicamenta quomodo nos calfaciant.

Oleum corpori illitum, caloris & sudoris effluxũ ꝓhibet

Oleo ungendi qui sint, & qui minime.

quauis occasione exhaustis, inungi et ante sudorem pmittimus. Verùm quibus cruditas inest, aut corpus laborat plethora, his neq; in balneo inungi cōcedimus.

CAP. XXV.

QVemadmodum inter calfacientia & refrigerantia, sic oleum mihi inter humectātia nos, & siccantia mediū esse uidetur. Atq; humectat quidē aqua: exiccat uerò tum laurinum, tum cedrinum oleum. At expers qualitatis alienæ oleum, talem seruat nostram temperiem, qualem scilicet accepit: uaporosas omnes expirationes uel maximè prohibens. Quòd si pluscu-lum membra oleo frices, comparabis ascititium calorem: qua ratione lassos nō parum iuuabis, quod uidelicet in minutos corporis meatus pingue ingrediatur, ac sic quæ durata sunt molliat: & quod acrem & subtilem humiditatem, quæ latebat sub cute, per halitum digerat. Nam quum in lassitudine similares quidem animalis partes siccentur, spatiola autē uacua, tenui, acri, & mordace humore impleantur, ea certè corpora remedijs indigent quæ & siccitatē irrigent, & humorem acrem discutiāt. Cui negotio aqua per se sufficeret, si inhęrere posset corporibus. Quia uerò facilè diffluit, ob id nimirū illi cōmodissimè oleum miscetur: maximeq́; ex utroq; frictio auxiliatur siccis ęqualibusq́; corporibus: quum ipsius olei ratione diutius aqua adhærescat. Quare humectantium et exiccantium, sicuti calfacientium atq; refrigerantium, oleū ueluti materia existit. Nam si exiccanti cōmisceas, totum effeceris exiccans: sin humectāti, & ipsum humectās, ac plerunq; magis quàm anteà reddideris: ut in aquę exēplo docuimus. Quum itaq; omnibus quæ sibi commiscentur subseruiat oleum, recta ratione ueluti omnium materia existit: nam licet eorū necessariò propriam actionē retundat, ac minuat, non tamē utilitatem: imò est ubi eā quoq; adaugeat. Quippè contusa cum oleo aqua, magis auxilio est lassitudini

Oleū esse medium inter humectātia & siccantia.

Oleū talē seruat nostrā temperiem, qualē illam accepit.

Lassitudini discutiendæ qualia requirātur remedia.

Frictio ex hydrelæo cur siccis corporibus auxilietur.

Oleū est aliorū medicamentorū materia.

bus, quam si esset sola: non sane quod intendatur uiribus, sed quod ijs quibus opus est, diutius inhæreat.

CAP. XXVI.

QVod autem nisi mediam habeat temperiem id quod ea quæ primario affectibus auxiliantur, ueluti deuinciet, sæpenumero ipsorũ repugnabit actionibus, generatim quidem ex ipsa rerum omnium natura: speciatim autem, ex medicamentorum historia licet addiscere. Etenim generatim, quoniam id quod miscetur, si in contrarium retrahat, admisti sibi facultatem medicamenti uincere interim poterit, & in alteram plane speciem id quod ex ambobus miscetur, transferre. At speciatim, sic etiam id ipsum cognosces. Nam si excalfacientium resiccantiumq; medicamentorum cuipiam aquam miscere uelis, non modo nihil eorum quæ agere nata est, fieri uidebis, sed omnino obscuratam esse, perinde ac si admista non esset. Omnino ergo constat mediam obtinere temperaturam debere, quod utrisq; extremis tanquam materia inseruiet. Quem in ordinem si oleum statuas, utiq; nihil peccaueris.

Mediũ esse debere, quod vtrisq; extremis ẽ futurũ materia

CAP. XXVII.

QVum igitur oleum ueluti media quædam materia sit medicaminum calfacientium atq; refrigerantium, constetq; tantum ex oleo & rosis rosaceum (quod saltem exactum & simplex est) utiq; & ipsum talis temperaturæ fuerit, qualis rosarum succus existit. Quare illos qui adustione tentantur experieris ab eo refrigerari, protinusq; aliquam utilitatem percipere: qui uero refrigerati sunt, omnes lædi. Non tamen ualida in ipso apparebit refrigeratio, sed quæ in primo refrigerantium gradu collocari mereatur.

Rosaceum ex oleo et rosis cõficitur.

Rosacei tẽperies est qualis succo rosarum inest.

Rosaceum in primo gradu refrigerat.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM Medicamẽtorum facultatibus. Lib. III.

CAP. I.

CORPORVM unumquodq; aut calidum, aut frigidum, aut humidũ, aut siccũ, et dicitur & apparet, interim quidẽ ex sua natura, hoc est primariò, & per se: interim autem aduẽtitia qualitate assumpta, quod est per accidens. Porrò eorum quæ propria sua natura calida aut frigida, aut humida, aut sicca dicuntur, quędã actu siue energeia talia existunt: quædam potentia. Sed & eorum quæ actu dicuntur, aliud quidem absolutè est calidum, frigidum, humidum, siccum, ueluti elementa: aliud excessu, ut homo, equus: aliud ad symmetrũ, seu generis sui, seu speciei: ut leo cum homine cõparatus, homo autem ętate florens cum puero: aliud ad quiduis obuium, ut Dion ad Theonem. Quin & corpora quæ potentia talia aut talia dicuntur, unumquodq; ut ad id quod est actu relatũ dici necessariò monuimus: id quidem quod facilè accẽditur, ad id quod actu est absolutè calidum: hoc uerò quod alia calfacit, ad id quod per exuperantiam.

Calidum, frigidũ, humidũ, siccum, quot modis unumqđq; eorum dicat.

CAP. II.

IN eo igitur corpore periculum est sumendum, ad quod unumquodq; tale & est & dicitur: à cæteris autem recedendum. Elementa nãq; huiusce tractationis, in primarum quatuor qualitatum, uidelicet caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis cognitione consistunt. Porrò alimentum à medicamento differt, ꝙ hoc quidem alteret in qualitate: illud autem substantiæ corporis assimiletur.

Alimentum a medicamento quo differat.

CAP. III.

Alterationes sunt duplices.

VErùm quum duplices sint in genere alterationes, aliæ specificæ, quę propriè sanè & primariò dicuntur alterationes: aliæ uerò quę contundunt & cõtrahunt corporis nostri particulas, quas utiq; per abusionem potius q̃ propriè alterationes cognominant: in primo sanè genere, contineri uires medicamentorum censemus. Nec enim quicq̃ mutari ex specie in speciẽ possit citrà excalfactionem, refrigerationem, humectationem, & resiccationem: etiam si constringatur, contundatur, conuulneretur. Dico autem mutari ex specie in speciem, ueluti quum ex pane fit sanguis: aut ex hoc caro. Itaq; non ab alio q̃ à calore, frigore, humiditate, siccitateq́; specificas alterationes singuli corporis affectus accipiunt. Qua ratione quatuor eæ qualitates elementares, primæ & specificæ nominantur. Earum igitur, quam unumquodq; medicamentum in mistura pollentem sortiatur, inuestigamus.

Medicamentorum vires sub quibus cõtineantur alterationibus.

Qualitates specificæ q̃ sint, & cur sic dicantur.

CAP. IIII.

QVum autem totius naturæ respectu bifariam unumquodq; dicatur calidum, frigidum, humidum, atq; siccum, partim absolutè, ut singula elementorum: partim per exuperantiam, ut homo equus, & bos, minimè profectò nos Medici inuestigamus, an in aqua marina humidi simpliciter plus sit quàm sicci (id enim clarè cõspicimus) sed an corpus humanũ facultate sua ęqualiter resiccare ualeat. Cuius sanè rei sumemus periculum, si eam admoueamus corpori, per fomenta aut emplastra: id quod ex accidenti, ab eo quod propria medicamenti ui proficiscitur, distinguentes.

CAP. V.

CÆterùm quod per exuperantiam dicitur, id Philosophi accipiunt dupliciter: aut enim secundum substantiæ molem: aut secundum qualitatum effectũ. Atq; hi quidem calidum uincere in omnibus plantis,

ꝓnunciant

ꝓnunciãt, ob incremẽta earũ & germinationes id iudicãtes. Quibus sanè, quũ de tota natura scrutẽtur, rectè hęc & similia alia dicunt: Medicis autẽ nõ rectè. Siquidem nulla planta, ꝙ planta sit, calida dici debet, sed ꝙ hominem calfaciat. Sic enim & salamandram, & cicutam, ad hominẽ frigida esse dicemus: qua ratione sunt alia omnia etiam diiudicanda. Nam cicuta non modò sturnos nõ refrigerat, et enecat, uti nos, sed alit quoq;, ob idq; nimirũ etiam et calfacit. Insunt quippè omnibus rebus amicitiæ quædam, & qualitatum pugnantiæ. Præterea quod familiare est, promptissimè assimilatur: quod uerò contrarium, ad internitionem ducit, tum animalia, tum plantas. Cæterùm familiaritates illæ, à totius substantiæ proprietate exoriuntur. Porrò quum acetum & rosaceum nos primariò & per se refrigerent, nemo ea calida dixerit.

Salamãdra est frigida respectu hominis. Cicuta sturnos alit & calfacit. Cõsensus quosdam & discrepantias qualitatũ inesse vniuersis rebus. Familiaritates vnde exorian̄t.

CAP. VI.

QVod applicitum nobis uidetur actu esse calidũ eodem gradu quo nos, aut ex cõtactu similiter calidum redditur, id ex media est temperie, nobiscum collatum: ac per se etiam calidum secundum exuperantiam, quemadmodum nos. At si quid nõdum adeò calidum est sicut nos, nec tale admodum redditur, id temperie humana frigidius est, quantumcunq; in eo caliditas exuperet: ac proindè admotum, nostrum calorem minuet.

Media tẽperie ꝑditũ, quomõ cognoscatur.

CAP. VII.

EA autem est cõmunis alterabilium corporum omnium natura, uti in se agant & patiantur admota: quodq; minus est calidũ, à magis calido calidius reddatur: quod uerò magis calidum, à minus calido remittatur Nã id uel ex ipso tactu clarissimè discas. Etenim eadem subindè illi tum calida, tum frigida esse uidentur: calidiori quidem facto, frigida: frigidiori uerò calida. Quæ sanè causa est, ut in balneis quidem frigida ui

Alterabilium omnium natura, quæ sit.

Vrina cur apparet nobis frigida ĩ balneo. Putealis aqua cur apparet rigentibns frigida.

deatur nobis urina, foris uerò calida: quum tamẽ semper ipsa reddatur tepida. Similiter dum rigemus frigore, aquam ex puteo profundissimo haustam, calidã iudicamus: quæ eadẽ nobis in balneo, aut balneũ egressis, apparet frigida. Itaq; tactum calidi frigidiq; dignoscendi normam ponentes, atq; eius dispositioni cuiuis iudiciũ omne tribuentes, meritò sanè crebro fallimur: ut qui quod haud ex se est frigidum, id frigidum esse dicamus: quod uerò calidum ex se non est, id calidũ pronunciemus. Absolutè autem et urina, et aqua putealis, qualis ad nos optimè temperatos, atq; ab aliena qualitate immunes uidetur, talis profectò & est, & dici etiam potest.

Tactũ debere esse ab oĩ aliena qualitate ĩmunẽ, si sensibilia sit recte iudicaturus.

CAP. VIII.

QVum igitur nec an absolutè unumquodq; calidum sit, ut ignis: nec an per exuperantiam, ut sanguis: nec deniq; an cum symmetro sui generis aut speciei collatum, cõsyderare nobis propositum sit: sed an ad hominem sit tale uel tale: nec rursum ad hũc, tanquàm id quod ad aliquid aliud comparatur: sed an admotum ipsi, eam partem quam tetigerit, reddat aut calidiorem, aut frigidiorem, aut humidiorem, aut licciorem: certè in experientia omnis iudicandi et dignoscendi consistet ratio: per quam nimirũ docemur, & rosas exẽpli gratia, & rosarum succũ euidenter refrigerare.

Medicamentorum facultates in quẽ modum examinẽtur a medicis.

Rosas rosarũq; succũ, euidẽter refrigerare.

CAP. IX.

SIue enim in ijs qui inculpata sanitate fruuntur, siue in ijs qui laborant simplicissimo affectu, uidebitur tibi planè oleum quidem in media temperie existere: quod uerò componit ex ipso rosaceum, ex primo esse ordine refrigerantium. Siquidem rosarum succus frigidioris naturæ est q̃ oleum: sed non ita multò, quum tepidam quandam in se caliditatem possideat. Eiusdem cum illo ordinis est, quod ad calorem quidem tepidũ attinet, linospermon: ab eo tamen haud minimũ tenui-

Oleũ esse medium tẽperie. Rosaceum eẽ ex primo refrigerãtiũ ordine

Rosarũ succus tepidã quandã caliditatẽ pos-

tate relinquitur. Nam rosarum succus est exquisitè tenuis essentiæ: pinde quòd celerrimè arescit, odoresq; aliorum unguẽtorum exoluit. Est & chamæmelum tenuitate quidẽ, rosæ persimile: calore uerò, ad olei uires magis accedens, homini tum familiares, tum temperatas. Quapropter lassitudini, ut si quid aliud, in primis confert: doloresq; sedat. Præterea tẽsa remittit & laxat: mediocriter dura emollit, constipataq; rarefacit. Ad hæc febres quæ citra uisceris inflãmationem infestant, concoctas discutit, ac dissoluit: & potissimum quę ex cutis dẽsitate & humoribus biliosis proueniunt: ob idq; Soli à sapientissimis Ægyptiorum est cõsecratum. Est autem hypochondrijs gratissimum. Quibus etiam lini semen est gratum: minus tamen quàm chamęmelum, quum & minus calidum sit, & essentiæ crassæ. Cæterùm ad ascensus, augmentaq; inflãmationum, chamæmelo rosaceum præfertur: quum hæ tepida caliditate cum leui astrictione indigeãt. In principio siquidem, quæ refrigerant, atq; astringunt: per incrementa uerò tepida, & mediocriter constringentia: at in uigore ac statu inflãmationum, quæcunq; tum moderatè calfacere, tum laxare possunt, magis cõpetũt: sicuti in declinationibus, quæ ualenter calfacereq; & discutere.

(sidet, odoresq; aliorũ unguentorũ exoluit.)

(Chamęmeli facultates insignes.)

(Chamęmelum Soli ab Ægyptiis est consecratum.)

(Linospermon.)

(Inflãmationes qualia medicamenta desyderent.)

CAP. X.

CÆterùm quæ mediæ tẽperaturę sunt, & quæ utrãuis in partem declinant leuiter, interim calfacere uidebuntur, rursusq; refrigerare: interim talia seruare corpora, qualia in principio acceperũt. Nec mirum sanè, quum aqua tepida, urinaq; in balneis quidem frigidæ: algentibus uero, calidæ appareant. At rosaceum, oleo quidem, minus: succo autem rosarum, magis existens calidum, refrigerat sanè exustos, idq; suæ caliditatis tepore: algentes uerò, paulatim etiam excalfacit: qui effectus etiam caloris est tepidi.

(Vrina uidetũ in balneo frigida.)

(Rosaceũ refrigerat & calfacit diuersa corpora.)

CAP. XI.

Quocircà si aut refrigerãtibus medicamẽtis, aut calfaciẽtibus rosaceum indideris, sicuti nec magnoperè obfueris, ita nec admodũ profueris. Nam caliditas tepida, nec est sufficiens quæ refrigerata sunt lædere, nec eadem curare potens. Siquidem quod curari debet, tanquam quod ab immoderatione ad symmetriam reducitur, non id quod probè tẽperatum sit postulat, uerùm id quod contrariam habet temperaturã, & æquè recedẽtem à media. Etenim si quod curari desyderat, multò frigidius sit, necessariò oportet quod ipsum curabit, multò etiam calidius existat: sin paulò frigidius, paulò etiam quod curabit calidius erit: ac de cęteris intẽperaturis, pari iudicio. Porrò si exquisita utamur nominum appellatione, quod medium in singulis est, id eucratum, siue temperatum dicemus: quod autẽ ab huius excedit modo, si ad calidius quidẽ, tum plus, tum minus calidum: sin ad frigidius, plus minusq́; frigidum: nec de alijs alia ratione. Quandoquidem igitur corpora humana, tum ijs quas ab ortu nacta sunt temperaturis, tum ijs quas ab ætate postea acquirunt, tum ijs quæ ex uitæ consuetudine adueniunt, plurimũ inter se differunt, ab ijsdem ea medicamentis uariè alterentur necesse est.

Reducenda ad tẽperiẽ, nõ mediocria, sed cõtraria, & quæ ęque a medio recedãt, psidia postulant.

Eucraton.

CAP. XII.

Medium ergo horum mihi quempiam intelligas, qui & natura sit temperatus, & moribus & consuetudine conuenienti, hanc ipsam eucrasiam tueatur. Deinde hos tres optimæ temperaturæ scopos concipiens animo, secundum corpus illius, ueluti secũdum regulam quandam, uires omnium medicamentorum explores. Quodq́; similem illius temperiei caliditatem accẽdit, temperatum uocetur, etiã si uel maximè excalfacere senem refrigeratum uideatur. Quod uerò calfacit aut refrigerat corpus eiusmodi, illud quidem calidum, hoc uerò uocetur frigidum. Esto autem ipsorum

Tẽperatũ medicamen quod dici debeat.

Gradus uiriũ medicamẽtorũ quomõ inueniendi sint.

excessuū ordo, ad frigidum quidem, primus, cuius esse dicas rosaceum: secundus, cuius sit ipsa rosa: post hūc tertius & quartus, quo ad sermone ad frigidissima ꝑtigerimus: nempè cicutam, succum papaueris, mādragoram, hyoscyamū. Rursum ad calidum, anethum quidem, & fœnumgræcum, prima: secūda uerò deinceps, tertiaq́; & quarta, donec ad exurentia peruentū sit. Ad eundem modū in medicamētis humectantibus & exiccantibus est ineundum iudicium.

Rosam esse frigidam in secūdo excessu.

CAP. XIII.

VErùm omnia propemodum medicamenta, licet sensu simplicia appareant, natura tamen composita sunt, diuersissimasq́; in se facultates possidēt, excernendi, sistendi, incrassandi, extenuandi, atq; alias id genus uniuersas oppositiones. Nec mirum id esse debet, quum uni eidemq́; medicamento, uim calfaciēdi & refrigerandi esse appareat: aut exiccandi, humectandiq́;. Quæ primæ efficacissimæ uirtutes nisi hoc pacto complicarentur, haud sanè quæ ex illis sequuntur, similiter complicatæ forent. At si nos ipsi rhu succum melli misceamus, quod ex ambobus conficitur, astringendi simul & abstergendi uim possidet: sicuti & cohibendi uentris, atq; laxandi. In lacte autem duas esse facultates, nempè sistendi uentrem atq; euacuandi, non item concedimus: tametsi caseus quidem secretus, uentrem sistat: serum autem resoluat.

Medicamenta ꝓpemodū oīa esse cōposita, cōtrariasq; in se facultates sortiri.

Caseus sistit ventrem. Serum aluum laxat.

CAP. XIIII.

QVod uerò et brassica duas easq́; cōtrarias in sese facultates obtineat, neq; id quidē promptè concedimus. Nam tametsi succum eius planè aut solū, aut ex melle purgare cernamus, attamen quoniā quod reliquum est, edere minimè possumus, astrictoriū esse id diffidimus. Quāq; si bis ter'ue aut quater elixam, ipsam brassicam edamus, cōperiemus sanè, succum eius qui in aqua fuit relictus, purgare: ipsam uerò uentrem

Brassicæ bis ter'ue elixæ succū, vētrē soluere, ipsam autē supprimere.

astringere. Eadē est ratio in beta, lente, atq; in ijs quæ testa pro cute teguntur: ac breuiter in omnibus fermè illis, quibus sapor aut acris, aut salsus, aut nitrosus inest. Gallorum etiam ueterum ius, uētrem subducit, tametsi caro eundem sistere possit. In æris autem squama, sicuti duplex qualitas, ita gemina quoq; facultas inest: nam & astringit & mordicat: cæterū si intra corpus sumatur, purgat quidem uētrem, uerùm non cohibet. Quippè uincitur eius astringendi facultas, ab acri purgatoriaq́; potentia, quemadmodum si rhu succum scāmoniæ cōmisceas. Sic enim cum mali cydonij carne, aut cum alio quopiam eorum quæ & astringentia et grata uentriculo sint, non pauca purgantium medicamentorum dum mista exhibentur, gustum q-dem fallunt: at effectu solo quid ualeāt cōmonstrant. Persæpe siquidem lingua à materiæ uicta est copia: at actio, pro facultatis robore, uiribusq́; perficitur. Itaq; quum substantia exigua quidem, sed ualidis prædita uiribus, mista alteri substantiæ plurimæ, eidemq́; imbecillæ, corpus ingreditur, gustum quidem fallit: attamen effectū, q̄ illa, efficaciorem exhibet. Porrò si ab aloe quod purgat, ab eo quod est astringēs, eluatur (id quod fieri potest, per exactam lotionem) tunc certe aut debiliter, aut planè nihil purgabit: id quod usu etiā uenit æris squammæ, ærisq́; usto. Iam uerò ipsius quoq; qualitatis medicaminosus sapor, primo statim gustu, facultatis mistionem demōstrat. Nam si unica semper qualitas, unicuiq; gustu astringentium medicamentorum inesset, haud sanè inter ipsa alia esui apta, alia medicaminosa existerent; sed tantū intensione aut remissione astrictionis differrent. At non ita res habet: quū uideamus æris squāmam malo cydonio astringētem minus, gustu tamē eo longè insuauiorem existere: quā gustus absurditatem proficisci: à uehementia astrictionis, dicere id quidē non possumus. Si itaq; ut astrictio,

Gallorū ueterū ius ventrē subducit, caro autem cohibet.

Aloe lota aut nihil aut parū purgat.

ita etiam astringens unum perpetuò esset, sanè unum quoq; perenniter eius esset opus. Verùm quum præter astrictionem insuper alias qualitates, neq; paucas, sortiatur, semper quidem omnibus illis aget: sed euidentius aliàs per aliam, nempe uincentem: idq; ut ad corporis cui admotum est affectionem. Astringens igitur hac ratione, non est ei quod purgat contrarium: quanquam si quis illa esse contraria statuat, nihil inde absurdum sequetur. Etenim in rosæ succo, aliud quidem grauissimum est, amurcæ & fæci proportionale: aliud leuissimum, & ipsum proportione respondens flori in quoq; succo supernatanti: aliud tertium, quale est quod in musto feruet: ad hæc quartum, ipsum uidelicet purissimū, ac syncerissimum, cuius hęc tria excrementa existunt. Euenit autem alios quidē succos aut acescere, aut corruptos putrescere: sola uerò, oleum, mel, & uinum, in longum tempus durare. Quare nec per ebullitionem, nec per secretionem in alijs succis, has excrementorū differentias inuenire perspicuò licet: uerùm protinus ab initio coctione quadam illis est opus, aut saltem alicuius perdurantis succi mistura. Nam sic rosę succum melli miscētes, aut totas rosas ei immergētes, reponimus. Quum autem rosa nō astringens modò, sed etiā dulcis atq; amara gustanti appareat, satis apertè ostendit, se habere illorum succorum quatuor miscellam. Quin etiam uel ex hoc tantùm, quòd non extremè astringat, aliorum quoq; saporum misturam ītelligere in ea possemus. Quippe si solus sapor austerus illi insit, summus itidem fuerit: quo modo si sola corpori cuipiā caliditas summa inesset, id ignis utiq; foret: at si non summus, sequitur quòd neq; etiam solus. In uniuersum enim contrariorum misturæ, summitates ipsas frangunt.

Astringēs non esse contrariū purganti.

Rosę partes quaternæ.

Succos alios acescerē, aut cō putrescerē, sola autē oleū, mel et vinum in lōgum tēpus durare.

Rosarum succum asserendi ratio.

Rosarū succū seruandi rō.

Sūmitates frāgunt cōtrarorū misturæ.

CAP. XV.

Atq; in similaribus quidem corporibus calor, frigiditas, siccitas, & humiditas, particulares diffe-

Similariū inter se ac dissimilarū differentiæ vnde nascant.

rentias efficiunt: in dissimilaribus uerò acrimoniæ, siccitates, austeritates, acerbitates, dulcedines, amaritudines, salsedines, aquositates, & pinguitudines. Quare unumquodq; corporum similarium, hoc est, quæ non ex diuersis substantijs constant, in ipsis partibus non multas, sed unam ex his qualitatem obtinet: quod uerò totum est dissimilare, complures. Quarum hæ quidem astringunt: hæ laxant: aliæ aliam facultatem ostēdunt, sic ut omnes quidem linguā partibus diuersis, ꝑ contactus ratione, afficiant: affectio tamen ipsa, ex eo quod primò affectum est, in totam eam quàm celerrimè diffundatur. Cuius simile in tranquillis aquis uidere licet. Nam si in duas eius partes duos cōieceris lapides uno eodemq; tempore, ij sanè duos efficient circulos, qui mutuò per sese ferent, contrariosq; cernes in quauis ipsius aquæ particula motus. Quòd si unum pedē in calidam, alterum uerò in frigidam simul demittas, haud dissimile habebis etiam exemplum. Quippè in totū corpus utriusq; affectionis motus peruadit, cōtrarijq; inuicē sibi occurrūt: id quod etiā euenire autumo in lipyrijs, & hepialis febribus, nisi quòd in illis nō extrinsecus, sed ex ipso corpore caliditatis frigiditatisq; affectus orit. Si uerò parem absynthij portionē melli exquisitè cōmistam, linguæ imponas, simul dulce & amarū, quod ex ambobus mistum fuerit uidebitur: quum nō alio tempore mellis saporē lingua ipsa sentiat: alio autem absynthij, sed utrūq; simul. Quemadmodum igit ab ijs lingua afficitur, ita necesse est quāq; aliarū corporis partiū, ab eis siľr affici: etiā si qualitates ipsas non sentiat. Neq; enim in patiendo, aut nō patiēdo, ab alijs linguam differre est putandū, uerū eò quòd ipsam familiarium affectuum, ob exquisitam sentiēdi facultatem, nihil latere possit. * Ad quod sanè nonnihil ipsius conducit raritas: sic enim succi facilius penetrant. Porró si solano & anthemide alicui parti simul applicitis, neq;

Linguā secundum diuersas partes a diuersis saporū qualitatib' affici.

Lipyriæ feb. Hepialę feb.

Saporū qualitates afficiūt reliquas etiā partes, vt linguā, licet non perinde ab iis percipiantur.

Līgua cur sensum habet exquisitum.

ita densa, dura, tensa, liuidaq́; reddatur, ac si solo usus solano esses: neq; adeò rara, mollis, tepida & rubens, ac si anthemide sola usus fuisses: sed dictorũ mediam accipere affectionẽ particula conspiciatur, consentaneum certè est, utrũq; medicamentum secundum suã facultatem esse operatum: ac ꝓinde particulam ipsam eodem tempore contraria simul perpessam fuisse. Igitur quemadmodum mirum non est, * si à medicamentis compositis contrarij simul affectus corporibus infligantur, ita nec si à simplicibus: quum & ipsa sensui quidem simplicia appareant: natura autem composita sint. Siquidem quemadmodum nos in ijs quæ indies cõponimus, sic natura in simplicibus ipsis, contrarios temperare succos consueuit: quorũ sanè actiones, si pari facultate & portione ipsi in mistura coeant, euadent similes: si dispari autem, diuersæ. At uerò, ut astrictio quidem una res est, ita astringens, duplex. Aliud quippè summum existit, ut alumen & galla: aliud autem, ꝙ astrictionis sit particeps, ut pirum, uinum, et rosa: nam huius minimum est id quod astringit: quare medela existit inflammationum.

Simplicia medicamẽta affectus cõtrarios gignere nõ est mirũ cũ natura composita sint.

Adstringẽs duplex.

CAP. XVI.

ROsaceum uerò (utpote cuius natura olei rosæq́; in medio est) in inflammationum augmẽtis, hoc est in illarum medio, optimum est præsidium. At oleum commodum est, ubi inflammationes maximè uigent. Etenim per initia repellere cõprimereq́; influxus oportet: in uigore autem, ita per halitus digerere, ut morsus absit: at in incrementis, repellere simul ac digerere. Vtrunq; autem rosaceum præstare potest. Nam præter q̃ ꝙ tenuium est partium, leuem quandã astrictionem sortitur, nimirum inter oleum & rosam existens medium. Quippè medium omne ex cõtrarijs mistum existit, ijsq́; totis per tota contemperatis, aut ꝑ exiguas particulas, sensum effugientes eorum quibus admouẽ

Rosaceum quã cõueniat inflãmationibus.

Inflãmationũ curatio.

Rosacei facultas.

Mediũ oẽ ex contrariis mistum existit.

tur. Etenim quę magnopere austera, acerbaq́; sunt, prĩmo statim contactu superficiem densantia, humorem ingredi prohibent. At quæ modicè astringunt, cæterũ plurimũ in se continent essentiæ tum tenuis, tum tepidæ, tantùm abest, ut præ astrictione ingredi altius corpora admota prohibeãt, ut etiam ab ea, magis scilicet impellente, iuuentur. Quæ autem penitus tenuia calidaq́; sunt, magis digerunt humores ex corporibus quibus admouentur, quàm alios ipsa apponant. At quæ frigida sunt & essentiæ crassioris, omnino nullũ introducere humorem queunt. Quę itaq; humida, tenuia, et modicè astringentia sunt, ea inter omnia humectantia efficacissimè humectant.

Humectare q̃ possint omniũ efficacissime.

CAP. XVII.

Calor innatus ad quid conducat.

Frigida & deleteria medicamenta, cur citius, magisq́; ĩ calidis naturis uim suã exerãt

AD hæc autem omnia, nõ mediocriter confert innata nobis caliditas, & intrò ad sese attrahens, & comminuendo extenuans. Hinc est ꝙ frigida deleteriaq́; medicamẽta, utputà cicuta, papauer, hyoscyamĩ semen, mandragora, & alia id genus, citius magisq́; in calidis naturis uim suam exerant. Nam quũ sit impossibile ut talia interficiant, nisi prius cor refrigerent, necessum sanè est, ut intrò comminuta ingrediantur: id quod ex sua natura pręstare nequeunt, crassa & inepta ad motum quum sint. Quare ascititiam caliditatem requirunt, quę in minuta extenuet, ac ueluti manu ducat ĩn subtiles meatus. Itaq; si quando ea absit, cunctant, ĩn maioribus hærentia meatibus, in ipsisq́; fluctuãtia arterijs & uenis, temporis spatio aliquid perpetiũtur. Siquidem qualitates omnes quadantenus in sese agũt. Nã et lapis ab assiduò stillicidio excauat, gladiusq́; cerã secãdo hebescit. Quãdiu igit solidæ partes (à q̃bus perficiuntur actiones) à refrigerantibus medicamentis nondum refrixerint, tandiu animans superfit, est necessarium: refrigerari autem nequeũt, prius quàm illa subierint proprios harum meatus, id quod sua ex natu

Qualitates oẽs quadãtenus in se mutuo agũt

Lapis ab assiduo stillicidio cauatur,

Gladius cerã secando hebescit.

ra non possunt. Deducit quippè succos, ut causa quidē primaria, arteriarum attractio: ut secundaria uerò & materialis, ipsorum tenuitas: qua destituta quum sint, frigidiora & crassiorum partiū medicamenta, ijs opus habent, quæ præbeant. Cæterùm corpora frigidiora, tractum arteriarum imbecilliorem possident, medicamentorumq; substantias cōminuere nequeunt: proinde medicamenta ipsa cunctari est necesse, processuq; temporis tum immutari, tum concoqui: quod solet succus lactucæ. Qui si integer ad cor perueniret, nō secus ac cicuta perimeret. Hæc igitur & similia, nisi celeriter perimant, nullius tandem effectus redduntur. At quæ aut erosione aut putredine enecāt, ijs ut tempore uires acquirant, accidit: quū temporis spatio putrescant omnia, eoq; magis, quo fuerit humidior atq; calidior locus. Meritò ergo fit, ut quæ frigore suo noxam inferūt, ijs actionis celeritas ad perniciē proficiat: quippè quę alioqui spatio excalfacta, uim per quam agebant, deperdant. At quibus in putredine actio consistit, ijs tempus actionē adauget, quoniam et putredinem. Nullum autem animal interire potest, nisi cor ab agendi munere cesset: at fieri ut cesset non potest, citra maximam intemperiem. Cicuta itaq; hominem è medio tollit, tum ob meatuum amplitudinem, calorisq; multitudinem, tum ob ualidam arteriarum in attrahēdo uim, usq; ad cor ipsum perueniens. Sturnos uerò ob causas contrarias haud enecat, ut putà quum & retineatur, & cunctetur, ac sese temporis tractu concoqui, præparariq; à corde patiatur: quemadmodum & in ipsis lactucis accidit, quæ moderate quidem sumptæ, alunt hominē: si uerò quispiam expressum earum succū largiter hauriat, non secus proculdubio morietur, q̃ qui aut cicutam, aut papauer sumpserint. Ad eundem quippè modum cicuta hominem quidem celeritate distributionis interficit: sturnos autē tarditate ipsa, nutrit. Sin autem

Succi a q̃bus deducātur per corpus.

Lactucæ succus, si integer ad cor perueniret, nō secus ac cicuta perimeret.

Deleteria quæ putrefaciendo enecāt, quomō ab iis differāt, quæ sua extingūt frigiditate

Interire nullū aīal posse, nisi cor a munere agēdi cesset.

Cicuta cur minime sturnos enecet.

Lactucę succū liberaliter sumptum, esse letalem.

Vetula quædã Atheniẽsis alebatur cicuta.
Cõsuetudo est adscititia natura.

exiguum quippiam sumatur, mortẽ homini haudquaquã inferet: id quod anus illa Atheniensis experimento docuit, q̃ ab exigua cicutę portione auspicata, nullo detrimento ad permagnam progressa est copiã: adeò consuetudo uidetur esse adscititia natura.

CAP. XVIII.

Necãtia frigore, nõ genere, sed sola quãtitate dicunt letalia, cõtra q̃ ea q̃ putrefaciendo aut erodẽdo ĩterimũt.

EOrum ergo medicaminũ quæ frigore interimunt, nullum genere letale est, sed sola quãtitate: quum si exigua portione sumantur, mortem non inferant. At in erodentibus, putrefaciẽtibus, & calfaciẽtibus, haud ita res sese habet. Ad hæc, quemadmodum frigida medicamenta, nisi calorem offendant ualidum, qui cõminuat atq; deducat ipsa, non perimunt, sic si quod comminuit deducitq;, multò ualentius fuerit, deuincet, prorsus, mutabitq;, ac alimento ut sibi sit medicamentum, efficiet.

CAP. XIX.

Medicamenta calida & frigida a nobis sumunt initium actionis suę, ac ꝓinde potestate dicunt talia
Cicuta si cum modico & minime generoso vino bibatur, ocyus perimit
Vinum vetus, generosumq;, & calidũ, auxiliatur venenis refrigerãtibus
Vinũ refrigeratis oĩbus utile, quale nã eẽ debeat.

QVum igitur medicamenta refrigerantia quadãtenus à nobis accipiãt suã refrigerãdi uim, sicuti et calfaciẽdi calida (neq; enim quicq̃ moliri possent, absq; corporis patientis auxilio) iure potestate dicunt frigida Nam ut actu nos refrigerent, nõ prorsus ex sese obtinent. Ea propter meconium & cicuta, si cum modico eoq; minime generoso uino bibantur, ocyus quidem interimunt. Si quis uerò papaueris succum, quãtus interficere potest, hauserit, ac etiãnum tamẽ superfit, huic largè epotum uinum uetus generosumq; & calidum auxiliabitur. Cæterùm quod tenui pellucidaq; substãtia est, colore uermiculo aut flauo, odore gratũ, quodq; multam aquæ misturã postulat, id tum admodum excalfacere est natum, tum facilè undiq; per corpus uniuersum deferri. Tale ergo natura uinum, ætate uetus, multum, atq; impermistum, non modò perfrigeratorum omnium, sed eorum etiam qui aut ex oris uentriculi, aut cordis dolore, animi deliquium patiun-

tur, præsentanenm remedium existit.

CAP. XX.

AT eorum medicamentorum quæ erosione atq; putredine interimunt, pleraq; sanè perinde ut illorum quæ potestate dicuntur calida, actu etiam calida existunt, sed iccircò nos fugiunt, quoniam aut ipsi plurimum habemus caloris, aut crassa est ipsorũ substantia. In balneo quippè urina nobis uidetur frigida, quemadmodum algentibus, hyeme, aqua putealis, calida: cæteris autem frigida. In summa enim, pro suo unumquodq; affectu, admota consueuit sentire corpora. Sic ergo si manum habens frigidam, eam in tritici aceruum immiseris, luculenter calorem percipies. Sin calidam, nequaquam. At si columbino stercori accumulato, potissimum columbarum syluestrium, manum inseras, etiam si calidam, manifestam tamen senties caliditatem. Sic misy, sori, chalcitis, ærugo, calx, aliaq; id genus innumera, si illis aceruatis manum altius injcias, protinus uidebuntur excalfacere. Cæterùm si bolum ex eis unum acceperis, cuius extrema superficies ab ambienti fuerit refrigerata, meritò nullum percipies calorem. Quã ob rem fieri etiam potest, ut quæ respectu nostri sunt potestate calida medicamenta, ea secundum alterum animantium genus calida esse actu uideantur.

Quisq; p suo affectu admota cõsueuit sentire.

CAP. XXI.

QVæ igitur nos contactu per putredinẽ aut erosionem enecant, ea recta quidem ratione, deleteria humanæ naturę toto genere existimantur: non ut refrigerantia, quãtitate duntaxat. Hæc enim interdum uincuntur & nutrimentum animali redduntur: putrefacientia autem, uel si sumantur portione minima, omnino tñ corrumpunt, quòd uidelicet quæ putredini obnoxia sunt, calore humiditateq; putrescant: calidus autem humidusq; sit sanguis. Proinde longo etiam post

Deleteria humanæ naturæ quæ sint.

Putrefaciẽtia vel si sumãtur portione minima, corrumpũt animal.

tempore à quo ſumpta ſunt, nõnulla interimũt, potiſſimũm quæ craſſa terrenaq́; eſſentia ſunt prædita.

CAP. XXII.

Erodentia.

INterdum autem ipſa erodentia medicamẽta adeò exigua ſumuntur, ut excerni cum excremẽtis poſſint, prius q̃ iniuria corpus efficiant. Interdum etiam qui illa ſumpſit, opportunis remedijs uſus, aſſeritur. Nam ubi grauis ab ijs noxa illata eſt, malũ ipſum ſiſti nullis præſidijs poteſt. Cęterùm cantharides medicamentis diureticis commodè permiſcentur, ſicuti alexipharmacis alia pleraq́; letalia. Feruntur enim alioqui ſponte ſua per urinam ad ueſicã cantharides, ac ſic rodendo illam exulcerant, niſi ubi copia modica induntur. Ex quibus patet, quæcunq; frigiditate interimunt, ſi exigua ſumantur, nutrire corpus poſſe: at quæ putrefaciendo, nequaquam: quum naturæ humanæ aduerſentur.

Cãtharidas cõmode miſceri diureticis.
Alexipharmacis commode miſceri iterdũ letalia.
Cãtharices ueſicã exulcerãt.

CAP. XXIII.

Medicamẽtis multas diuerſi generis ĩmiſtas eſſe ſubſtãtias.

VT igitur in alimentis miſtos eſſe uarios ſapores diximus, ſic in medicamentis intelligere oportet, multas diuerſi generis miſtas eſſe ſubſtantias: id quod inuenias facilè, ſi conſyderes granum cnidium ſolùm hoc à cnico differre, q̧ plurimum habeat caliditatis. Porrò attractio quę in ipſis cernitur, à qualitatũ proprietatibus, quæ ſunt in ſubſtantijs, perficitur. Iccirco purgantium medicamentorum ubi fortè purgatione fruſtrantur, quædam præter quàm q̧ noxam corpori nullam inferunt, etiam alimentum corpori præbent: alia uerò in corruptionem ac uenenum uertũtur. Omnino ſiquidem medicamentum purgans, uel cum uno ſaltem humorum, qui in noſtro corpore ſunt, ſimilitudinem habet: non autem perpetuò miſta eſt uis uiroſa. Quamobrem nec perpetuò, licet non purget, iniuria afficiet, uerùm & concoctionem admittet, talemq́; producet humorem, qualem erat natum educere.

Purgantiũ medicamẽtorum diſcrimina.

Purgantia, ubi a natura uincuntur, talẽ gignũt humorem, qualẽ ductura erãt

CAP. XXIIII.

PLeræq; itaq; attractiones fiunt qualitatis familiaritate: ac proinde singulæ animalis particulæ familiare sibi alimentum attrahunt: ad quam sententiam sequitur medicamenta purgantia familiaria esse purgandis humoribus: quodammodo efficaciora, ualẽtioraq́;: sicuti magnes ferro: quippe qui ad ferri naturam accedat, reperiaturq́; in ferri fodinis, eiq́; specie magnopere sit persimilis: uerum fortior est quodammodo, ut attrahere sit aptior, quàm trahi. Cnicus etiam (quẽ carthamum uocant) colore quidem pituitæ similis, calore illã superat, sic ut trahere q̃ trahi sit prõptior. Ad eũdẽ modum granum cnidium, si quando à corpre nostro uincatur, uice purgationis alimentum efficitur: ueluti ueratrum semper coturnicibus. Verũ enimuerò quoniam attractiones, substantiarum similitudine fiunt, necessum est, ut si quod purgatur pituita est, id quod trahit sit non pituita, sed pituitosum. Differt siquidem similitudo ab identitate.

Purgantia medicamẽta esse familiaria purgandis humoribus.

Magnes ferro est specie simílis, eo tamẽ fortior.

Cnicus est pituitę similis.

Veratrum alit coturnices.

Attractiones fieri substantiarũ similitudine

Similitodo differt ab identitate.

CAP. XXV.

AD hæc purgantium medicamentorum quædam iam actu possident idoneam ad attrahendum similitudinem: quędam ab animantis illam corpore accipiunt. Præterea in unoquoq; medicamento, permisti similibus sunt alij succi dissimiles, qui partim quidẽ medicamẽtosi sunt: partim minimè. Quare ubi purgationem haud assequuntur, quædam in perniciem: quędam in alimentum uertuntur.

Purgantiũ medicamẽtorum differentiæ

CAP. XXVI.

CÆterùum ubi purgãs pharmacum usq; adeò inualuit, ut in uasorum ad uentrem pertinentium osculis mordicationem apertionemq́; multam relinquat, assidueq́; irritans, conuellensq́; corpora, uasorũ facultates dissoluat, uacuationes immoderatæ contingunt: ita ut si quod pituitam educit medicamentum

Vacuationes ĩmoderatæ qũ & quomõ accidant.

exhibitum fuerit, prima quidem omnium ipsa euacuetur: dein flaua bilis: mox atra: quarto denique loco sanguis. At si quod flauam bilem detrahat, pituita consequetur, post quam atra bilis: quartus demum reddetur sanguis. Sin atram bilem purgare sit natum, eam quidem primam eliciet: post quam, flauam: dein pituitam, ac omnium ultimò sanguinem, tanquam ex inanimis uasis effluentem: ut quæ summa iam imbecillitas occupet, quæq; ad extremam osculorum apertionem peruenerint. Ex quibus manifestum est postremum in immodicis purgationibus uacuari humorem qui familiarissimus est: aliorum autem singulos, prout crassi existunt, aut tenues.

Sanguinẽ vacuari omnium vltimũ, ceu naturę familiarissimum.

CAP. XXVII.

QVum igitur uascula non amplius in se continere succos possint, & oscula eorum reclusa fuerint, neque irritare medicamẽtum desinat, nec possit amplius familiarem succum attrahere, necessum est reliquos quoque, quo diximus ordine, sequi. Fit autem orificiorũ apertio, ob medicamenti uiolentiã, ob quam uidelicet mordicatio etiam prouenit. Vasorum autem imbecillitas, tum ob ingentem defatigationẽ, tum ob intemperãtiam, quæ immodicas purgationes præcedit.

Vasorũ referatio, ĩbecillasque vnde accidãt.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber IIII.

ONSTAT igitur uniuersas corporis partes perpeti afficiq; ab alterantibus qualitatibus, quemadmodum lingua afficitur: sed passionum sensum non exactè percipere: at linguã ob pfectionẽ quã habet sensus, posse naturas earũ omnium dignoscere: tametsi passionum similitudinem inuenire sit etiam in aliis partibus uniuersis, ac precipuè in exulceratis: Quandoquidem cutis duritas densitasq; prohibet, quo minus foris incidentiũ facultates intrò in carnem penetrẽt.

CAP. I.

SIc enim & illud ab Hippocrate dictum est: Vlceribus frigidum mordax: tametsi cuti prius quàm exulceraretur, mordax nequaquam esset. Porrò quæcunque frigus contingit, eorum & contrahat, & condenset, & constringat substantiam, primumq; tenues tum excernantur humiditates, sicuti ex oculis lachryma, ex naribus mucus, necesse est: postea uerò etiam mordax appareat, licet alia ratione, quàm in calido. Nec enim erodendo quod continuum est, sed diuellendo, mollemq; substantiam in arctũ contrahendo, ac breuiter ipsius partis continuitatem per diuulsionem soluendo, molestũ, ac mordax est frigidũ. Cæterùm ut in his protinus cõtractionis condensationisq;: sic in illis quæ calore suo mordicant, dissolutionis & fusionis sensus percipitur. Ad hæc in refrigerantibus quidem, utcunque tardior est atque cunctantior mordacitas: in excalfacientibus ue-

Vlceribus frigidũ mordax.

Frigidnm qua ratiõe sit mordax.

Mordicātium alia sunt facul tate calida, alia frigida.

rò q̃ celerrimè penetrat. Quam ob rem medicaminū mordicantium, alia sanè calida facultate, alia necessariò sunt frigida. At quæ moderatè calida sunt, quæq; temperata potius q̃ calida dici deberent, ut poculum atq; balneum, dum mediam temperiem sortiuntur, nobis grata & amica existunt. Funditur enim p ea, quod in corporibus nostris constiterat atq; concretum fuerat, unde animantibus uoluptas maxima oritur. At si quis in eis immoretur diutius, sensim quidem et ipsa molesta euadunt, idq; non q mordicatione infestent, sed quòd substantiam nostram soluentia digerentiaq; deliquium animi, ac tandem mortem inducant. Quę autem his calidiora sunt, secāt, distrahuntq; substantiam: quare necessariò mordacia uidentur, ut tum aqua feruens, tum ignis. Igitur subiectam materiā contrahere, condensareq;, frigidi semper est proprium: fundere autem atq; liquare, calidi: utriusq; uerò immoderatius aucti, communis est mordicatio. Verùm quæ à summa frigiditate, aut caliditate absunt, minimè cutē mordicant. Plurimum autem ad id genus affectiones facit essentiæ medicamētorum uel tenuitas, uel crassitudo. Siquidē frigida quæ tenuium partium sunt, quū magis in profundum transeant, uehementius mordicant. Calida uerò quæ crassarum sunt partium, quoniam plus ulcerant, uehementius iccirco affligunt. Tenuiorum itaq; partium aer est: crassiorum terra: medium eorum tenet aqua. Sed aer accensus fit flamma: terra autem pruna: at aqua, uehementem sanè caliditatem recipit, sed nec flamma nec pruna, propter innatā humiditatem, efficitur. Siquidem flamma & pruna, ignis sunt genera: ignis autē omnis, calidus est & siccus: at aqua sicca ut sit, fieri nequit. Nullum autem est adeò calidum pharmacum, ut flamma, aut pruna, aut aqua ferueus. Procedit tamen usq; ad ustionē ipsa medicamentorum caliditas, ubi in crassa consistit essen-

Cōdensare materiam frigidi semper est proprium.

Liquare est p̄prium calidi.

Aer accēsus fit flamma.

Terrā accensa fit pruna.

Ignis gn̄a sunt Flāma & pruna.

Aqua esse siccā nō potest.

ti. Quæ uerò subtilium partium sunt calida, nonnunquam omnino non mordicant, sed calfaciunt dũtaxat. Est ubi mordicent, non tamen urant.

CAP. II.

Porrò quæ celeriter in tenuia soluuntur, tenuiũ dicuntur partium: quæ id perpeti nequeunt, crassarum. Quòd ergo ea soluantur, calor animalis, cui applicantur, est causa: quòd in tenues crassas'ue partes cõminuantur, id à propria natura obtinent. Quocirca refrigerantium medicaminum ea quæ crassarũ sunt partium, mordicare nequeunt, q extimam cutis superficiẽ penetrare non ualeant. At quę tenuium sunt partium, maximeq; si inæqualem temperiem sortiantur, ualenter mordicant. Sed supra demõstratum est inæquabilia esse propemodum omnia: ubi ostenderemus & in uino, et in oleo, quatuor reperiri succos diuersos, ĩ summa q; uniuersa medicamẽta facultatibus contrarijs cõstare. Enimuerò acetum, tametsi ingenitam uini caliditatem amiserit, ex putredine tamen sibi aliã adeptũ est. Quippè uinosę uini partes, dum ipsum in acetũ trãsit, refrigerantur: at aqueum recrementum putrescens, ascititiam caliditatem acquirit, ueluti quæ putrescunt omnia: fitq; acetum quiddam ex cõtrarijs facultatibus mistum, partim refrigerantibus, partim calidis, sicuti ustorum lignorũ omnes cineres, qui ex adustione nõ nullas partes igneas conseruãt, quas macerati postea solent in aquam deponere. Hanc enim aquam marinę & muriæ per omnia correspondentem, uulgo Lixiuiũ appellant. In uniuersum autem, quod tantùm est acidum, quicquid id fuerit, planè frigidum est, eoq; uti cõtra omnes calidos affectus commodissimè poteris: ut omphacij succo. Qui quidem quũ omnino acidus sit, perfectè etiam refrigerat, uniceq; ardoribus prodest, inimicus affectionibus frigidis, quemadmodum omnia exquisitè refrigerantia. Ea autem quæ quum acida

Tenuiũ et crassarũ partiũ q esse dicantur

Mordicarĩ quę valeant.

Medicamenta oĩa facultatibus cõstant cõtrariis.

Acetum ex cõtrariis facultatibus cõstat.

Lixiuium.

Acida oĩa sunt frigida, quatenus acida sunt

Omphacii facultas

sint, habent etiam saporem quẽdam acrem permistũ, qualis planè inest aceto, haud dubiè nonnihil calidita tis possident. Verùm si frigiditati astrictio coniuncta sit, aliud est frigiditatis genus. Quippè acida frigiditas tenuium est partium: at astringens, crassarum.

Acida frigiditas, tenuiũ est partium.
Astringens frigiditas crassarum est partiũ.

CAP. III.

NOn igitur sola ratione p methodos logicas nos exerceri oportet, sed exercere etiã sensum in saporibus singulis: quod fiet, si omnia ea sedulò experiamur lingua, quæ unamquãq; qualitatem præ se ferunt manifestissimam. Vt si acrimoniam cogitatione cõplecti uelis, in allio, cæpis, atq; his, simililibus, ea sępè gustando, te exerceas oportet. Sin astrictionem, in galla, rho, & similibus. Si amaritudinem, tum in nitro, tum felle. Si qualitatem saporis expertem, in aqua immuni ab omni qualitate ascititia. Nam hinc exorsus, promptius ad aliorum obscurorum omnium saporũ cognitionem peruenies.

Sensus quo pacto exercere debeamus.

CAP. IIII.

SIn autem qualem præbet sensum aqua planè omnis qualitatis uacua, talem in re aliqua sicca inuenias, ea nimirum mediam cõstitutionem sortietur: aut certè ad frigidius paululum inclinabit. Quòd si talis quum sit in caloris & frigoris differentia, insuper con sistentiam nacta sit siccam, terrestris sit, ac citra morsum desiccet, est necesse. Atq; huius generis medicamẽta omnia medici appellant emplastica.

Emplastica medicamẽta quæ dicantur.

CAP. V.

DVplex autem est emplasticorum natura: altera exactè terrea & sicca: altera uiscosa quidem om nino, sed ex aqua & terra, & plerunq; etiam aere, commista, sicuti oleum dulce. Hoc siquidem ex aerea, terrea, aqueaq́; essentia conflat. At oui albumen, ex ijsdẽ quodãmodo, sed magis terreũ est oleo. Quin & quod lactis est caseosum, emplasticum quoq; est: & suillus

Emplasticorum natura duplex

Olei partes.

adeps. Nam tauri: & hirci pinguedo, acrimoniam & multam, & igneam possidet: bouis item, ouisq; adeps acris existit. Porrò anseris & gallinacei calidior est pinguitudo, & siccior quàm suum: necnon subtiliorum partium, & minimũ terrestris, sicuti & auium omnium. Quæcunque ergo pinguedines nondum ullã nactę sunt acrimoniam, emplasticam & illinendi poros possidẽt facultatem: eamq; tantò efficaciorem, quãtò licciores, magisq; terrenæ fuerint. Huiusmodi enim est cera elota, quæ ex melle tum aquosiore, tum minimè mordaci conficitur.

Adipis differentiæ.

Cera elota est emplastica.

CAP. VI.

Astringentia porrò terrena sunt & crassa corporis consistentia: qualitate uerò frigida. Acida autem, tenuitate pollent corporis, sed perinde ut astringẽtia refrigerãt. Etenim arborum fructus, quotq; nobis, ubi maturauerunt, dulces apparent, nuper enati, acerbi sicciq; sunt consistentia: progressu uerò tẽporis, humidiores redduntur, acquiruntq; ad acerbitatem, aciditatem quãdam: quam exuentes sensim, postea dum perficiuntur ac maturescunt, dulces euadunt. Sunt qui non in arboribus, sed postea quàm repositi aliquandiu fuerint, dulcedinem indipiscantur. Alij non interueniente aciditate, paulatim in dulcedinem transeũt. Omnes tamen coquuntur & maturescunt calido: quod quidem duplex existit: alterum nempe & proprium, & cuique ingenitum: alterum externum, à sole uidelicet, sed naturę ipsorum conueniens & familiare. Si igitur quũ initio acerbi essent, tempore maturescentes dulcescunt, sequitur ex calore ipsis prouenire dulcedinem: acerbitatem uerò, aciditatemque ex frigore. Ad hæc etiam, initio quidem lignosi quum sint, necnon sicci & acerbi, postea uerò humore adueniente reddantur acidi, palàm est, saporem acerbum acido magis terrenum existere. Quin etiam, si ab acerbo sapore manifestè linguam cõ

Astringentium natura.
Acidorum natura.
Fructuum sapores.

Fructuũ differentiæ.

Fructus oẽs coquunt, et maturescunt calido.
Calidũ duplex

Acerbus sapor acido magis terrenus existit.

trahi, ſiccari, aſperariq́; contingit (quæ unius frigiditatis ſunt opera) liquet planè frigidum eſſe ſaporem acerbum. Quoniam uerò inæquabiliter etiam deſiccat (id enim eſt quod exaſperat) fuerit utiq;, omnino etiam terrenus: nam aqueus, omnia æquabiliter penetrat. Præterea, uelox quidem acidorum ſaporũ tranſitus in partibus fit ſentientibus: acerborum autem tardus: tum acida quidem in alto magis agere apparent: in ſuperficie autem acerba. Quę omnia, craſſarum eſſe partium acerba indicant: acida uerò tenuium. Cęterùm utraq; dicuntur aſtringere, tum quæ acerba ſunt, tum quæ auſtera: ſed in maioris minoriſq́; ratione differunt. Inſunt autem ipſis medicamentis qualitates complures, non diuerſæ modò, ſed pugnantes etiam, atq; interim ſubcontrariæ. Quare ubi aſtringentium, exempli gratia, diligenter explorare actionem contendis, ea tantũ diſquiras, quæ guſtui exquiſitè acerba uidentur, nullamq; ſaltem manifeſtam habent qualitatem admiſtã. Quę quidẽ ubi nactus fueris, tũ in optima ſanorũ corporũ ꝯſtitutiõe, tũ in affectibus ſimpliciſſimis, de illis facies periculum. Nam ſi corpus ſanum manifeſtè cernatur refrigerare, & calidis proſit affectibus, intrepidè ſanè poteris, de aſtrictione ipſa, ꝙ refrigeret, ꝓnunciare. Sin contra appareat, taleq́; medicamen acerbum in illis conſpicuam caliditatem inducat, calidum natura putandũ eſt, in cæteriſq́; ſaporibus pari iudicio experiundum. Ego uerò, etſi facultates medicamentorum, uel citra ſapores, ſola experientia noſcunt̃, uſus tamen prędicta methodo, omne exquiſitè aſtringens, frigidũ perpetuò comperi: nõnullaq́; modicè dulcia, aut amara, aut acria, ſimul cum aſtrictione ſum expertus etiã apertè refrigerantia. Item quæ aſtringunt pariter atq; acida ſunt, ea quoq; manifeſtè refrigerare experientia didici. Sola uerò dulcia omnia pro dulcedinis modo, protinus etiam calorẽ cõtinent. Quocirca eorum quæ

Acerbus ſapor eſt frigidus.

Acerbi & acidi ſaporis diſcrimen.

Aſtringens oẽ exquiſite, eſſe frigidum.

admodum dulcia sunt, nullũ omnino est frigidum. At amara omnia, calidam possident facultatem.

Dulcium esse nullũ frigidũ. Amara omnia calida.

CAP. VII

AVsterus igitur sapor, exolutus acerbus est. Quũ autem corpus acerbum, terreum sit atq; frigidũ, tripliciter necessariò exoluitur: nempè aut incalescẽs, aut humescens, aut utrunq; simul perpetiens. Si ergo incalescat dũtaxat, solidã dulcedinem contrahet, qualis castaneis inest. Sin tãtũ humescat, si quidẽ ea crassarum sit partium, et aquea humiditas, austerum euadet: sin uerò aeria, acescet. Si pariter humescat et calfiat, humiditate quidem aquea, in dulcedinem: aerea uerò trãsibit in pinguitudinem. Ac sanè secundum propositarum qualitatũ misturas, uarias fructus mutationes sortiuntur. Cæterùm acerbus ad extremũ perseuerat fructus ilicis, arbuti, fagi, & corni. Acerbus simul & dulcis, myrti fructus est, piri agrestis, & roboris. Austerus una & dulcis palmarum fructus. Pinguis exactè, tum fructus, tum succus oleæ.

Acerbum corpus exolui tripliciter. Acerbitatis in alias qualitates mutatio.

Saporum differẽtię in uariis fructibus.

CAP. VIII.

QVicũq; ergo fructus oleosi dũtaxat sunt, edẽdo ij sunt, & dulces. Quibus uerò alterascentibus amaror aduenit, ij edi nõ possunt. Quippè amarũ omne edi nequit, taleq; efficitur à caloris excessu. Verùm dulce omne calidũ est, nec immodicè calorem nostrũ exuperat, sed inter limites se continet fundentis, leuigãtis, mollientis. Quum autem q̃dam sint quę una: quædam quæ duabus in sese qualitatibus & agunt & patiuntur: quædam uerò etiã totis substantijs suis: in horum certè numero medicamẽta non pauca ponuntur: sicuti & nutrimenta uniuersa: quorum duplex est genus. Siquidem quædã sunt pinguia, ut ipsa pinguedo: quædam dulcia, magis minus ue: ut omnia illa quibus nutrimur.

Fructuũ qui nõ sint uesci, & q minime. Amara edi ne queunt. Dulcis saporis natura.

Nutrimentorum duplex genus.

CAP. IX.

Nutrimētū oē esse dulce.
Nutrio quid.

Est tamen & pingue ipsum, & quicquid nutrit, dulce. Nam quum nutritio euacuati repletio sit: quod euacuatum autem est, familiare & benignum esset: certè etiam id quod nutrit, familiare, iucundū, & amicum sit est necesse: ac proinde calidum modicè, respectu illius quod nutrit. Sed in hoc non parua est maioris minorisq; ratio: quandoquidem nec ad cibos accedimus exactè secūdum naturam affecti. Corpus siquidem eorum qui cibos appetunt, sit dūtaxat inanitū oportet, si absoluti futuri sint familiaris ipsorum qualitatis cognitores. Nam si præter id calidiores q̄ conueniat, aut frigidiores euaserint, non solùm quæ nutriāt, uerū etiam quæ refrigerent aut calfaciant, postulabūt. Quocirca cibi quoq; illis aliàs alij iucundiores uidentur. Nam quum duplex sit genere iucundum: alterum quod impleat id quod uacuatum est, cuiusmodi est nutrimentum: alterum quod medeatur ei quod alteratū est, id quod medicamentum existit: euenit utiq; cibis, ubi non modò uacuatis exhibētur corporibus, sed etiā qualitate aliqua mutatis, ut duobus nominibus delectent: ut cibi scilicet, et ut medicamenta. Quamobrem nec eduliorum nec medicamentorum una est animantibus oībus species: siquidē ꝑ sua unaquæq; familiari substātia simul et affectione, tū delectant, tū iuuant ab utrisq;. Sed si hæc sic habent, id q̄d in cibis minus erit dulce, minus quoq; erit calidum: quod dulcius, tantò nimirum erit calidius, quantò uidelicet dulcius: sin ad immodicum recidat calorem, nec eiusmodi dulce erit, sed iam apparebit amarum.

Nutrimenta eē mediocriter calida.

Iucundum esse duplex generē.

CAP. X.

Dulcedo a moderato calore prouenit.

Etenim ut à moderato calore bifariam cuiq; corpori dulcedo prouenit: partim enim sunt proprio & insito calore dulcia, partim uerò ascititio: ad eundem modum amara. Alia nāq; sunt, quæ suapte natura excalfaciunt: alijs autē id accidit ab acquisititio ca-

lore accensis. Porrò dulcia omnia ꝓximè accedunt ad naturam eorum quibus apparent dulcia: idq; aut proprio calore, ut mel: aut acquisititio, ut sunt omnia q̃ ab igne præparantur. At mustum non suo modò, sed etiã ascititio calore dulce esse uidetur. Siquidem haud parum ueluti ardoris ex solari calore tũ acinis, tum alijs inest fructibus: à quo id quod illis aqueum ac ueluti semicoctum inest, ad concoctionẽ ducitur. Nam ex quibuscunq; pomis, si succũ exprimas, eum protinus non secus atq; mustum feruescere deprehẽdes: tanto tamẽ feruoris discrimine, quanta erit unius fructus ab alio in calore diuersitas. Cæterùm ubi quod semicoctum erat, transmutatũ iam fuerit, euanueritq; is q excitabat feruorem calor, iam tum deniq; syncerae succorum ꝓprietates cernũtur, propriaq; uinorum natura agnoscitur. Iam uerò, quæ inueterantur uina, omnia calidiora redduntur: ac primùm quidem quandam dulcedinem acrimoniamq; ascifcunt: q̃ uerò prius inerat illis astrictio, austeritasq;, tẽpore ipsam deponũt. Dein rursus acrimonia increscente, dulcedinem indies abijciunt, paulatimq; amarescunt. Vnde constat dulce esse calidius austero, sicuti & dulci amarum. Atqui si uerũ est dulcedinẽ ꝓuenire à moderatione caloris, patet astrictionem à frigido uincente perfici.

Dulcia ꝓximè accedũt ad naturã eorũ quibus talia videntur.

Mustum.

Succũ cuiusuis pomi feruescere, vt mustum.

Vina vetera, calidiora.

Dulce est calidius austero.

Amarũ esse calidius dulci.

Astrictio a frigido oritur.

CAP. XI.

VT igitur uinum acerbum, tẽpore dulcius primũ: mox acrius amariusq;: ultimò uerò planè amarũ naturaliter redditur: ad eundem modum quod ueluti rigorem præter naturam perpessum est, protinus acidius efficitur: ac si prorsus refrigeretᷣ, acescit penitus. Præterea quod in uindemia ipsa ꝑ assiduam pluuiam, aliena humiditate fuerit imbutum, leui occasione acescit. Contrà uerò accidit ijs quæ talia quum sin, igni admouentur: nam & protinus, & progressu temporis dulciora reddunt: tandemq; si ꝑdurauerint, alijs

Vina igni admota dulciora reddi.

Maturatio fructibus oibus a solari calore, puenit,

similiter amarescūt. Quum itaq; omphax sit acida, uua uerò dulcis, ac fructibus omnibus maturatio à solari calore proueniat, planum est, imperfectius & frigidius esse quod acidū: perfectius uerò & calidius, quod dulce fuerit. Cæterùm diuersis uiribus acetū atq; succus omphacis constant. Nam acetum proprio quidem uini calore, est frigidum: ascititio autem, contractoq; ex putredine calidum. At omphacis succus calorē non habet: ac proinde nec acrimoniam. Præterea omphacis succo acetum tenuius est. Quamobrem frigiditas quæ ab aceto infligitur, excellit eam quæ procedit à succo omphacis, idq; & uehemētia, & mistione. Nam tametsi succo omphacis, ne minima quidem caliditas īsit: aceto autem acrimonia quædam excalfaciens: hæc tamen satis non est, ad superandam ab aciditate prouenientem frigiditatem: sed potius ueluti sternens uiam, atq; aperiens meatus, illius celeritatem promouet. Caliditas siquidem quæ à pręcedēte aceti acrimonia oritur, protinus à frigore insequētis aciditatis extinguitur, ita ut multò maior ex aceto frigiditas percipiatur. Ad hæc autem si pari mole acetum melli permisceas, aceti frigiditas superabit mellis caliditatē; eoq; magis, quo fuerit maior aceti copia. Quòd si multò plus mellis quàm aceti indideris, parem calorem atq; frigiditatem in ea mistura comperies. Siquidem multis numeris acetum plus ab ijs quæ moderatè sunt calida, ad frigiditatem recescit, quàm mel ad caliditatem. Porrò omphacis succus, qui & ipse (ut omnes fructus ī primo sui ortu) est acerbus, ad ardentia hypochondria longè præstantior est, quàm acetum: quod nec uiolentam, nec ferientem, nec mordaci calori iunctam frigiditatem sortiatur.

Aceti facultas

Omphaciū & acetum in quibus differant.

Acetū magis refrigerat quàm mel calefaciat

Fructus oēs in primo sui ortu esse acerbos.

CAP. XII.

PORrò quod uina quædam inualida Vere atq; æstate acescāt: quodq; uehemētius mota in meridianisq; locis reposita, idem etiam patiantur: contrà uerò hye-

me atq; uersus aquilonem defossa, integra & secundũ suas uires seruẽtur, nonnulli à calore nasci aciditatem existimarunt. Se autem ij falsos esse deprehendent, ubi uiderint non calida & uetera uina, sed quæ principio sunt frigidiora, sic per calorẽ acescere.

Vinorũ q̃ nam acescant.

CAP. XIII.

PErsimile autem quid uinis accidit, quæ natura frigidiora aquosioraq́; sunt, quale flãmis exiguis & imbecillis. Quippè si eas ad feruidum solem exponas, prorsus obscurari, aut etiã extingui conspicies. Quòd si ualido etiam flatu concutias infirmã, ac paruam flãmam, citius illam extinxeris, q̃ inauxeris. Natura enim infirma ualidum nec motum, nec calorem sustinet. Cæterũ multis in locis fortiora uina, ex Idustria cõmouẽt & transportant, necnon soli exponunt, & calfaciunt, ac deniq; ad meridiẽ obuertunt cellas, ut citius sic maturescãt & potui idonea euadant. Nam quod multo tẽpore alijs, hoc ijs quæ sic excalfacta sunt, breuissimo accidit. Quemadmodum igitur exercitia ualida et sol, calida & robusta corpora, etiã ualidiora efficiunt: prosternunt autem, digeruɳt, & refrigerant quæ non sunt eiusmodi: sic uina natura calida, motus ueluti uentilãs, sol excalfaciens, flammæq́; iuxta ardentes, celerius cõcoquunt: quę uerò frigidiora & aquosiora existunt, eorum arguũt omnia id genus imbecillitatem, celeriusq́; perpeti cogũt, quæ alioqui post passura essent: quum nimirum res quælibet in propria natura seruetur calore proprio: corrũpatur autem ab ĩmoderatione extrinseca, non minus caloris, q̃ frigiditatis.

Flãmulas extingui a feruido sole.

Infirma natura ualidum neq; motũ, neq; calorem sustinet.

Vina calida a quibus concoquant celerius

Calore ꝓprio seruant singula, corrũpuntur contrario.

CAP. XIIII.

IN uniuersum autem aciditas nascitur calore quidẽ mutante, non autem uincente siue alimentum, siue medicamentum: quemadmodum uidere est in acidis ructibus, qui à semicoctis cibis oriũtur. Quod autem opus sit calore alterante, argumẽto sunt lac, & ptisanæ

Aciditas vnde oriatur.

Acidi sapores sunt essētiæ simul tenuis & frigidæ.

succus, quæ tempore æstiuo citius acescunt q̃ hyeme. Quum enim sapores acidi sint essentiæ simul tenuis & frigidæ, quemadmodum cōstitutio Borealis, nasci certè sine calore nō possunt: sicuti nec ille ipse aer: ac proinde licet frigidi sint omnes sapores acidi, nullū tamen eorum quæ extremè refrigerādo enecant, acidum est.

Acidus sapor syncerus ĩ oxalide & oxylapatho repeꝛit.

Exploranda porrò acidi saporis natura est, in oxalide & oxylapatho, ut in quibus reperiatur maximè syncerus & simplex. Etenim quod propriè in saporibus appellatur acidum, à sola lingua percipi potest, sicuti & acre: cæterùm quod utriq; est cōmune, nempe mordacitas, etiam à tactu sentitur.

Generationes omniū corporū ex quatuor elementis constare.

Porrò ex quatuor elementis impari mistura coeuntibus particulatim omniū corporum constant generationes. Ex ea autem imparitate perficiuntur proprietates corporum particularium. Quippè ex elementorum inæquali mistura, plātarum: ex plantis autem, animalium proprietates oriūtur. Ac transeunt sanè quædam protinus in se mutuò: nōnulla mediantibus alijs: ueluti terra in triticum, hordeum, & alia id genus: rursum horum singula in carnem humanam: quum tamen ipsa terra caro ut fiat sit impossibile, transiliendo eam quæ in medio est mutationem.

Similium faciliorem esse trāsitum in se inuicem.

At eorum quę in sese mutuò transeunt, quædam celerem: quædam diuturnam alterationem obtinent. Verùm quæ maximè sunt inter se similia, celerē: quę dissimiliora, tardiorem.

Linguę facultas.

Liguæ cur plures nerui tributi.

Lingua igitur exactissimo sensu prædita, omnes qualitates diiudicat, necnon familiaria & similia, ab ijs q̃ sunt contraria discernit. Cuius usus gratia in hanc solam particulam complures nerui inseruntur: quum in aliarū singulas inseratur aut unus tantùm, aut alter, nec is magnitudine insingnis. Quū igitꝰ quædam naturæ nostræ magis sint familiaria: quædā minus: atq; hæc quidem temperamento huic: illa autē illi: necessariò plures qualitates ipsius gustus existunt.

Dulcedo ē cōmunis omniū quæ nutriunt.

Cæterùm omnium quæ nutriūt cōmunis dulcedo est:

quandoquidem quicquid nutrit, necessariò plus aut minus sit dulce oportet. Quæ uerò nõ nutriunt, ea, aut non dulcia, aut salsa esse, est dicẽdum. At uerò id quod cuique rerum familiare est, unum est: nam & natura eius est un: aque autem aliena, complura: partim plus, partim minus à substantia eius dissidentia. Porrò quæ dulcia simul & acerba sunt, ea crassioris essentiæ sunt, & temperaturæ frigidæ. Quæ acida simul & dulcia, tenuiora sunt quàm acerba, refrigerant tñ & ipsa. At amara, calida sunt, sed acria his calidiora. Nutriũt ergo hęc omnia, si iunctam habeant dulcedinem. Per se autem nullum dictorum nutrit: quorum saporum mistiones, minimè quidem fiunt subitò, sed in alteratione consistunt. Nam ijs quæ à natura mutantur, sensim fiunt alterationes. Sicuti igitur quod est summè dulce, aptum esui est: quod uerò exquisitè amarum, ineptum esui: ita quæ in medio sunt eorum, nutriunt quidem, uerũ minus quàm dulce. Eadẽ ratio est in cæteris qualitatibus: siquidem præter dulcem, nulla nutrire potest. At elemẽta multò sanè etiam minus nutriunt, nullamq; gustui qualitatem offerunt.

Familiarẽ cuique esse vnicũ, aliena autẽ, plura.

Acria amaris calidiora.

Elementa nec nutriunt, nec ullã gustui qualitatẽ offerunt.

CAP. XV.

SEd quemadmodum edulia quæ nutriendorum naturæ quàm simillima sunt, ea & dulcedinem præ se ferunt, nec ullam præparationem requirunt: sic quę temperaturam nacta sunt remotiorem, alia condimentis, alia coctione, alia utroq; indigent. Etenim condimenta, quum ex se edendo non sint, suauitatem tamen ijs quæ per ipsa præparantur, conciliant: quòd illa reducant ad medium. Apparet etiam natura calidi, quibus admota fuerit, ea celeriter alterare, atq; in aliam mutare speciem. Quædam tamen suauiora, quædam insuauiora igni applicata redduntur: sicuti & quædam longo tẽpore: quædam minimo, ut coquant, indigent. Etenim quæ nutriendorum corporum tẽpe-

Condimentorum vsus.

raturis similia sunt, ea uel citra coctionem, aut præparationem, iam dulcia apparẽt. Quæ uerò dissimilia existunt, omnia insuauia sunt, anteq̃ præparentur. Atq; ea quidẽ quę nimis calida sunt, frigido corrigi debent: quæ uerò impensè frigida, calidorum mistura obsoniorum, & igni. Ad eundem modum humiditate, quæ terrea sunt & sicca: siccitate, quę humidiora sunt q̃ expediat. Maximam eorum, quæ dicta sunt, faciet fidẽ, quæ in ore fit transmutatio. Nam qui plusculũ sustinuerunt ieiunium, ijs saliua salsa redditur: qui uerò plurimum, amara. Sic etiã uniuersum corpus biliosum redditur. Est autem ipsa flaua bilis amara: atra autẽ, acida: Sanguis qui secundum naturam est, dulcissimus. At pituita linguam contingens, nunc dulcis, nunc acida, nunc salsa uidetur.

Alimenta intẽperata, quomõ corrigenda.

Humorum qui ĩ corpore sunt, sapores.

CAP. XVI.

NIhil igitur mirum, nec cur rerum omniũ dulcissimum mel, succum generet amarissimũ: nec cur id maximè ætate florẽtibus & calidis natura, & febriẽtibus accidat. Nam ut foris quum plusculum igni admouetur amarũ efficitur, ad eũdem modum in animãtium corporibus, ubi syncerũ ualidumq; nactum calorem fuerit, biliosum succum procreat. At in temperaturis & affectibus frigidioribus, facilè in moderatũ sanguinẽ uertitur. Nec uerò ab alieno tantũ calore, sed à suo etiam proprio, mel amarum temporis spatio redditur. Porrò lac, etiãsi gustu sit dulce, ex se tamen nũq̃ amarum efficitur. Vincitur enim in eo caliditas à frigiditate: ac proinde acescit repositum. Constat autem ex tribus substantijs, qualitate diuersis: prima quidẽ crassa, ex qua caseus conficitur: secunda pingui, ex qua butyrum: tertia aquea, quam nominamus serum. Ex quibus pinguis quidem, maximè temperata est: crassa uerò, paululum ab ea declinat: excremẽtum autem illud serosum, frigidum est et humidum. Si igitur gustari lac

Mel quibus in bilẽ vertatur.

Mel plusculũ igni admotum amaricat.

Mel temporis spatio amarescit.

Lac nũq̃ amarum effici.

Lac ex tribus substantijs constat.

possiet, ubi in uentre & per uenas concoctum est, ipso melle dulcius inueniretur. Nam quod foris & ex sese mel obtinet, id dum coquitur lac accipit. Et quum admodum ingens calor in animante extiterit, tantam acquirit lac dulcedinem, quantam deperdit mel. Rectaq; id ratione euenit. Etenim quod summè dulce est, ac proinde nihil apponi ad eius dulcedinem potest, id ut in consequentem uerti pergat qualitatem est necesse. At cui quid deest, id per concoctionem acquirit. Verùm lac ubi cruditatē in uentre perpetitur, in frigidiori quidem, acescit: in calidiore nidorosum amarumq́; efficit: nunquam autem inter coquendum mel aciditatem cõtrahit. Porrò utraq;, tum quod acidum est, tum quod amarum, linguam mordicant. Cæterùm mordacitas ipsa, à tactu propriè, non à gustu sentitur: tribusq́; istis saporibus, acido, amaro, & acri, est mordicatio cõmunis: uerùm acido quidem, ut frigido simul atq; subtili: amaro uerò & acri, ut calidis.

Lac incidēs in vētriculi ingētē calorē, tantā dulcedinē contrahit, quātam amittit mel.

Lac quomodo in alienas qualitates mutet.

Mordicatio acido, amaro, & acri sapori est cõmunis.

CAP. XVII.

Quòd sapor acer sit calidus, nõ est cur in demõstrando sim anxius: quãdoquidem id nemo addubitat: & euidentia sensus, demõstrationis fidem præuertit. Porrò quæ ex acribus idonea sunt esui, dulcem quandam, & si obscuram, necessariò habent qualitatē admistam. Proinde multis ipsorum pro obsonio utimur: multis uerò ut condimentis tantùm: at ut cibo, ipsorum omnino nullo, idq́; ob uirium uehementiã. Eorum autem quæ non eduntur, alia mortifera sunt, alia simpliciter medicamenta: omnia * tamen cuti nostræ imposita, celeriter ulcus moliunt. Sunt & quæ ne gustare quidem audeas, cuiusmodi sunt cantharides, thapsia, & ea quæ erosione aut putrefactione interimunt. Multa uerò etiam ipso statim odore pugnantiam cum homine indicant: ueluti, & hæc ipsa quæ nũc diximus: & ex summè refrigerantibus, cicutæ, papaueris, man-

Acer sapor est calidus.

Acria esculēta, necessario habēt admistam dulcedinem.

Acrium medicaminũ differentiæ.

Saporũ singulorũ qualis sit finis aut terminus.

dragoræ, lycopersij, & hyoscyami succus Terminus autem siue finis saporis amari est abstergere: acris uerò, urere: at dulcis, nutrire: ubi i sua quisq; natura absolutus fuerit, hoc est minimè alienis qualitatibus offuscatus. Porrò quod in ulceribus nati sunt præstare amari sapores, id ipsum assumpti in corpus efficiunt. Abstergunt quippè & expurgant: quæq; in uenis est crassitiem incidunt Quamobrem menses mouẽt: educendoq; ex pectore & pulmone puri auxiliãtur: comitialiq; etiam competunt morbo: si modò naturam deleteriam non habeant. Iis tamẽ qui sanguinem expuũt sunt noxij. Aristolochia autẽ, iris, & panax, adeò amara sunt, ut proximè ad saporem acrem pertingant: ob ĩdq; nec abstergant tantùm, sed etiam exedant & mordicent. Staphisagria etiam, nihil ab ĩstis amaritudine uincitur, estq; iam adeò & acris & calida, ut non modò sordem ulceribus auferat, sed ipsam etiam carnem colliquet.

Amari saporis facultas.

Amara quibus morbis conueniant.

Staphis agria colliquat carnem.

CAP. XVIII.

Acriũ saporũ facuitas.

IGitur sapores acres, primùm exactè esse calidos dicimus: dein exedentes, urentes, crustam molientes, & colliquantes, si uel ipsi cuti imponantur. Nam intra corpus assumpti, si quidẽ tota substantia animanti aduersentur, ipsum putrefacientes corrumpunt: sin uerò caloris ĩmoderatione dũtaxat, si crassæ sint essentiæ atq; terreæ, interna exulcerant: sin tenuis, urinam atq; sudores promouent, in summaq; incidendi & digerendi in halitum obtinent facultatem. Ex quo genere quidam, tum expuitionibus ex thorace, tum mensiũ motibus auxiliantur. Nec uerò sola uehementi caliditate ab amaris acres sapores differũt: sed ꝙ amari omnes non modò calidam habeãt facultatem, sed etiam siccam, & fuligini assimilẽ: nimirum à dulcibus excalfactis & exiccatis suam suscipiẽtes generationẽ: acres autem, quicunq; amari non sunt, admistam nullã humidi atem

Acres sapores quõ ab amaris differant.

midi atem

miditatem sortiantur: quo fit ut eiusmodi corporum à nobis non pauca esitentur. Cæterùm astringentibus medicamentis non parum tenuiora sunt medicamêta amara: acribus uerò, crassiora. Quare nec facilè crassos uiscidosq́; humores pertanseunt, ueluti ea quæ tenuiori essentia sunt prædita: nec ad incidēdum inepta sunt, pinde ut crassiora. In medio siquidē sint utriusq; excessus oportet, quæ incisura sunt. At uerò ferro lapidiq́; ignito ea quæ per erosionem interimunt medicamenta similia sunt: quæ à corporis nimirū calore huc perducuntur: ueluti chalcitis, misy, sori, arsenicum, hydrargyros, lithargyros, & alia innumera. Crassarum enim sunt partiū id genus omnia, & potestate calida: proindeq́; temporis spatio accensa, per eā quæ ab animante proficiscitur mutationem, non aliterq; lapis ferrumq́; ignitum, uentrem, tum exulcerāt, tum exurunt: quū scilicet in corpus distribui prę grauitate non possint. His tamen tenuiora sunt, calx, cantharis, lepus marinus: necnon aristolochia, & iris: quæ quidem hæc ultima duo, & magis sunt illis acria, minimeq́; deleteria existunt. Cantharis autem modicè sumpta, quibusq́; oportet admista, non modò nihil offendit uesicam, sed renes etiam expurgat.

Incidētia qlia esse debeant. Erodentia medicamenta ferro esse ignito similia. Erodentiū species variæ. Cantharis cōmode exhibita, expurgat renes.

CAP. XIX.

QVòd itaq; amarus sapor siccis temperie corporibus insit, hinc colligere est, q & minimè omnium amara putrescant, minimeq́; tum uermes, tum animalcula illa, quæ ī radicibus, herbisq́; & fructibus putrescentibus oriri solent, producant. Maximè nāq; uidemus in humidis nasci corporibus uermes ac putrilaginem. Quam obrem quæ exactè amara sunt, animantibus ppemodum uniuersis sunt esui inepta: quū nimirum aial omne sit humidum. Porrò absynthium nō solùm amarum est, sed astringit: marina uerò aqua salsa potius est, q amara. At aqua quæ est in lacu Sy-

Amara minimè omniū putrescere. Amara cur animalib uniuersis sint esui inepta. Animal omne esse humidū.

Maris mortui aqua cuiusmodi sit.

riæ Palestinæ, quē alij uocant mare mortuum, alij stagnum bituminosum, alij denique Sodomenum, gustantibus non salsa modò, sed amara uidet: estq; adeò grauis & corpulenta, respectu aliarū, ut ne si coneris quidem insiliens, in profundum differri possis. Inest enim ei salis substantia admodum grauis & terrea: ac proinde tantò est aqua q̄ in eo lacu est, marina grauior, quātò marina fluuiali. Poteris autem ipse aquam marinā efficere, colliquato sale in aqua fluuiali: cognoscereq; simul quanto grauior reddatur aqua eiusmodi, quàm sit dulcis. Quin & modū iam inuenerunt moderatam ad saliendum conficiendi salsuginem, si in ea ouum natare uideatur. Quòd si decoquere salsuginē ipsam uelis, protinus amarior reddetur. Nam quicquid salsum plusculum excalfeceris, amarū euadet. Ergo in eo Syriæ lacu, quod nimirum aqua quæ in eo est, amaricet, nullum neque animal, neque plāta inesse conspicitur. Immò quum duo in eum longè maximi fluuij confluant, pisciumq; copia scatētes, præcipuè qui propè Ierichontē fluit, quem Iordanem appellant, nullus omnino pisciū fluuiorum ostia excedit: et si captos quis in lacum inijciat, celeriter eos mori conspicit: adeò est omnibus tū hominibus, tum plantis aduersum, quod amarum existit. Omni autem sali obscura quędam astringendi uis inest, qua eas quæ condiunt carnes constringit ac densat: potissimū ubi durus, & minimè fragilis fuerit. Talis est exactissimus quidem fossilis ferè omnis: minus autem illo, marinus: tum qui multis in locis aquis leuiter salsis arescentibus prouenit, tertium locū obtinet, abstergere magis quàm astringere contrahereq; potens. proximas his uires Sodomiticus habet, æquè atque marinus durus.

Salsuginē eam eē ad saliendū optimā, cui ouum innatare videatur.

Salsa amarescere, amplius excalfacta.

Mare mortuū, cur nec plantā nec aīal vllum alat.

Amara eē hominibus atque plātis aduersa.

Salis vires & differentiæ.

CAP. XX.

PRopinquus est sapor salsus amaro, quum terreni sint ambo, & calidi: non obscura tamen diuersita-

te dissident: q͏̄ uidelicet amarus à calore arido magis sit extenuatus, & elaboratus. Sic in genere salis, qui durior, densior, atq; terrestrior est, q̄lis ferè est uniuersus fossilis, minus existit calidus, subtiliũq; minus partiũ: q uerò rũpi facilis, laxusq;, tenuior simul atq; calidior est: in quo genere & subamarus cõsistit, mediã naturã inter salem durum & aphronitrum obtinens. At uerò spuma nitri omnium est iam dictorum tenuissima: ueluti & Asiæ petræ flos: qui aphronitro tamẽ minus est calidus: quare hic excrescentias carniũ minori cruciatu colliquat. Mordicat uerò eas nitri flos siue spuma: mordicat etiam, tum aphronitrum, tum nitrum. Cęterùm quæ sunt crassa essentia, plus rodunt, ubi quendã fuerint calorem nacta.

Salsi & amari saporis discrimen.

Salis genera.

CAP. XXI.

PLeriq; odores similiter saporibus nos afficiunt. Siquidem acida omnia, & præcipuè acetum, similiter odoratum gustumq; mouet. Tum acria quoq; ueluti, allia, cępæ, & ipsa non minus q̄ gustum, odoratum offendunt, mordicantq;. Itaq; nonnullorum corporũ, etiam non gustantes, qualitatem cognoscimus, ueluti fimi: proinde ne gustare quidem aggredimur, q͏̄ maxima fides odoratui habeatur. Quin etiã si qua boni odoris edulia putrilagine corrupta, odore nos suo offendant, ne gustare quidẽ illa dignamur: fereq; in omnibus mutuò consentiunt odoratus & gustus. Attamen in odore suauissimis, ueluti rosa, plurimum sanè dissident. Tantum enim abest ut gustãtibus suauia sint, ut amaritudinem non uulgarẽ exhibeant. Tametsi quod amarum est, nunq̄ sit odoratum. Siquidem generatio amari saporis ex dulcibus proficiscitur à calore extenuatis: ac proinde amara calidiora simul & tenuiora sunt dulcibus. Porrò sensus odoris in cerebri collocatur uentriculis anterioribus: odorabiliumq; uaporosa est substantia. Ea quippè quæ à corporibus defluunt,

Odores pleriq; similiter saporibus nos afficiunt.

Amara odorata non esse.

Odoris sensũ in cerebri uentriculis anterioribus collocari

Odorabilium eẽ vaporosam substantiam.

Odoratum oẽ nõ esse suaue.

aeri ambienti permista, in cerebrumq́; per narium inspirationem delata, sensum mouent. Recta ergo ratione odorata omnia eadem & calida sunt quadantenus, quum uaporum copia à calore excitetur. At non quicquid odoratum est, suaue continuò erit. Siquidem non omne id spiritui contento in uentriculis cerebri, familiare existit. Iam uerò in beneolentia & graueolentia odorabilium pleraq; reducimus: appellantes beneolentia quidem proportione quadam ad ea quæ linguæ sunt dulcia: graueolẽtia autem, ad ea quę omnino insuauia. Cæterùm ab ijs quæ exactè, tum salsa, tum acerba sunt, aut nihil, aut omnino parum uaporis defluit.

CAP. XXII.

Odor nõ perinde vt sapor sensibiliũ temperies indicat.

Rosæ iesse excrementa tria.

Rosæ partium examen.

ITaq; haud solida res est, ex odore de sensibilium temperatura conijcere, perindè ut gustu: nimirum ob substãtiarum inæqualitatẽ & differentiam. Etenim quæ odore carent, crassam quidem essentiam obtinẽt: cæterùm quæ sit eorum in calore & frigore cõstitutio, id nondum constat. At quæ odorata sunt, tenuia utiq; sunt quadãtenus, calidaq́;. Porrò quum in rosæ succo (præter ipsius rosæ corpus durum terreumq́;) tria excrementa inueniantur, unum crassum, quale est in uinis fæx: alterum aerium, quod uini flori respondet: tertium aqueum, quod in omnibus bullitionẽ corruptionemq́; molit: certè gustus id genus omnia dijudicat. Siquidem rosam gustantibus aliud quidem acerbum est: id quod terreum ut sit, & crassum & frigidũ, est necesse: aliud uerò amarum, quod tenue est & calidum: tertium deniq; aqueum, necessariò quidem frigidum, sed in tenuitatis crassitudinisq́; oppositione, quodammodo extremorum, quorum uires exoluit, mediũ. Hęc itaq; omnia de succo rosæ per gustum ipsum discernas: at per odorem, haud æquè: quum non perinde omnes eius partes euaporent, nec perinde sensum moue-

ant. Multò minus ex coloribus de uiribus medicamẽtorum licet ratiocinari: quum in coloribus singulis calida, frigida, humida & sicca reperias. In particularibus autem seminum, radicum, aut succorũ generibus aliquam ex coloribus, licet sumere ĩdicationem. Vt si dicas cępam, scillam, uinum, quãtò fuerint albidiora, tantò & minus calida: quæ uerò subflaua fuluáq;, calidiora. Idem usu uenit tritico, milio, ochris, phaselis, ciceri, ireos radici, asphodelíq;, & alijs compluribus. In quoq; enim genere in uniuersum fulua, flaua, rubráq; omnia albis sunt calidiora.

Colores ad medicaminũ uires dignoscẽdas parum cõferunt.

Calidiora sunt albis fulua, flaua, rubraq;.

Itaq; etsi hinc quoq; coniectura fieri queat, optimũ tamen fuerit per experiẽtiam discretam facultates inuenire medicamentorũ. Siquidem in hac falli nõ possis: licet prius q̃ experientia uirtutem agnoscas, gustus pleraq; indicet, pauculũ etiam approbãte ipso odore.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM

Medicamẽtorum facultatibus. Lib. V.

SVNT ergo (quatenus dictum est) qualitates primę, caliditas, frigiditas, humiditas atq; siccitas. Quę uerò ab illis denominãtur corpora, ea sunt tũ cõmunia omnium elementa: tum ea quæ per harum excellentiam, calida, aut frigida, aut sicca, aut humida nuncupantur: tum ea quæ ad conueniẽs siue symmetrum generis eiusdem, aut speciei conferũtur: quæq; ad quiduis obuium. Diximus prætere a nutrimentum uinci ab eo quod nutritur: medicamentum autem uincere, ac superare alterareq; corpus cuius fuerit medicamẽtum: idq; aut una

Qualitates primę quæ sint.

Nutrimentum uinci ab eo quod nutritur.

Medicamentũ uicit, alteratq;

corpus cuius medicamentũ existit.

qualitate, aut coniugatis duabus, aut uniuersa substantia, ut complura letalium medicamentorum, nec pauca etiam amuletorum: tum purgantia omnia, & pleraqꝫ eorum quæ attrahentia uocantur. Quæ uerò una duabus'ue qualitatibus in uniuersum nostrũ corpus agunt, ea hoc in libro exponemus, hinc sumpta hypothesi, ꝙ simplicium medicamentorũ pleraqꝫ dissimilarium sunt partium, req́; uera composita, tametsi appellẽtur simplicia, ꝙ cuiusmodi sint, talia natura sint, nec quicꝗ ex nostra industria assumpserint.

Simpliciũ medicamẽtorũ pleraqꝫ dissimilariũ sunt partiũ

CAP. I.

Medicamẽtis quorsum vtantur homines.

MEdicamentis frequenter utũtur homines, tum ob alterationem quam qualitatibus primis moliuntur, dum uidelicet calfaciunt, refrigerant, humectant, & siccant: tum ob eam quæ à secũdis ꝓficiscitur qualitatibus, quarum nimirum ratione, alia emolliẽtia dicuntur, alia tendentia, alia laxantia, atqꝫ alia deniqꝫ aliter nominantur. Siquidem quum particulatim unumquodqꝫ medicamentorum non pari modo ex illis primis qualitatibus suam temperaturam acceperit, inde fit, ut hoc quidẽ ex ijs uim laxandi, tendendi illud, aliud aliam facultatem sortiatur. De quibus sanè siue secundis, siue tertijs facultatibus agere in hoc quinto commentario est animus. Porrò ad simplices intemperies, facilesq́; affectus pellendos, sæpe natura duce, pleriq́; idiotarũ ipsa remedia inueniunt. At phlegmones, scirrhi, œdematis, erysipelatisq́;, nullũ ex illis sibi remedium ducit peruestigandum: tanquam unũquodqꝫ eorum maius iam sit, ꝗ pro captu hominis plebeij, ac scientiam requirat uenerabiliorem, quam Medicinam appellant, sicuti & illius professorem, Medicum. Atqꝫ hucusqꝫ & ipsi procedunt, ut sciant ulcus cauũ impleri carne: sordidum purgari debere: æquabile cicatrice induci: non tamẽ norunt, quid carne impleat, quid purget, quid cicatrice inducat: sed ea inuenire, unius

Medicamentorũ tãta in agẽdo diuersitas vnde oriatur.

Idiotarum cognitio quousqꝫ progrediatur.

opus est Medici. Cęterùm quũ ferè numerari nequeãt omnes particulatim uires medicamentorum, si secundum singula quæ ab eis perficiuntur, dum huic aut illi morbo auxiliantur, imponamus ipsis deflexa nomina: multò sanè præclarius uidetur, missa omni, prolixitate cõmodis speciebus compositas definire ipsorũ facultates compẽdiosissimè, sub quibus cæterę omnes quę dici possunt, comprehendunt. Vt si dixerimus non puris mouendi, aut doloris sedandi in triticeæ farinæ cataplasmate, exempli gratia, facultatem inesse, sed modicè tum humidam, tum calidam.

Medicamẽtorum vires particulares numerari non posse

CAP. II.

QVæ in cõmentario hoc discutienda ueniũt, ijs quæ in alijs exposita sunt, magis ad medẽdi rationem pertinent. Igitur ab emollientibus & pus mouentibus orsi, dicamus utraq; calida & humida existere: cæterùm hæc quidem, ceu simillimũ corpori in pus mouendo calorem producere, absq; ulla existentis in eo humiditatis aut consumptione, aut adiectione: illa uerò, ceu maiorem q̃ pro natura accẽdentia, nõnihilq; humiditatis contrahentia. Est autem suppuratio idem quod in pus motio.

Pus mouentia ab emollientibus quomodo differant.

Suppuratio quid.

CAP. III.

SEd nec de emollientibus medicamentis, nec de ipsa emollitione, simpliciter loqui licet, quãdoquidẽ nec de corpore duro, uel molli. Siquidem partim absolutè durum dicit, ut terra: partim per excessum, ut unguis: partim ad symmetrum sui generis uel speciei, ut elephas nimirũ ad Herculem: partim ad quiduis obuium, ut Diogenes ad Aristotelem: ac de molli pari iudicio. Omissis tamen significatis cæteris, de mollibus durisq;, ut ad cutem hominis temperatissimi, contemplemur, quam sanè regulam & mensuram statuimus, omnium quæ ita dicuntur. In idem aũt recidit, si quod per excessum ad totam substantiam dicitur, sic durum

Cutẽ hominis tẽperatissimi esse regulã secũdũ quã omnia diiudicant

Tactus hominis temperati medius est omniũ tangibiliũ
Durum quid.
Molle quid.
Mollitio quid.

molleq́; appellites, quãdoquidem medium quoddam est tactus noster: uti & Aristoteli uisum est, & Plato quoq; sensisse uidetur, ubi ait. Dura quidẽ, quibus caro nostra cedit: mollia uerò, quæ cedunt carni. Quod uerò in comparatione ad quiduis obuium durum ac molle est, id in eo quod magis minusq́; cedat, iudicari uidetur. Porrò corporum præter naturam induratorũ ad statum naturalem redditus emollitio est.

CAP. IIII.

Durius quibus modis reddatũ aliquid.
Molliendi rationes plures.
Cedentia oĩa nõ eẽ mollia.
Renitẽtia quę.
Induratorũ variæ medẽdi rationes.

VErùm quum uariè quidq; efficiatur durius, nempè aut siccescens, aut concrescens, aut nimia repletione, sic ut uehementer tendatur: aut deniq; aliqua coniugatione: sequitur ut & propria suaq́; cuiq; emolliendi sit ratio. Cæterùm quod in se cedit, molle est, si quidem corpus id simplex fuerit. Nam quod ex pluribus constat, ac sese inuicem contingentibus, ut tritici aceruus: aut inuicem implicatis, ut lana, simul & cedere potest, nec tamen esse molle. Contrà, in ijs quę summè plena sunt, ut utres, neutrũ latus in se cedit: nec tamen quod continetur est durũ, sicuti neq; id quod continet, quàm antea durius, etsi sit tensius affectum. Ac talia sanè non dura, sed renitentia appellamus. Vt autẽ non est una ĩduratorum natura, ita neq; una medela. Nam quod à siccitate ĩduratum est, humectari postulat: quod à congelatione, excalfieri: quod à repletione euacuari: quod à siccitate simul concretioneq́;, humectari simul & ĩcalescere, per ea. s. quę tãtò sunt calidiora et humidiora, quãtò ipsa intẽperies fuerit frigidior et siccior: quod à cõgelatione simul & repletione, pariter & calfieri & uacuari. Siccantur porrò corpora citra congelationem, tum in ualidis exercitijs, tum in sole feruenti, tum in ingenti inedia, tum in ardenti febri, & medicamẽtis quæ ita siccant, ut non refrigerent. Congelantur à uehementi duntaxat frigore: sicuti & implentur à largi tantũ humoris affluxu. At siccantur simul & congelantur, co-

euntibus quæ ſimul cōuenire poſſunt cauſis: ut ſi quis ſupra modum laboret in frigore. Sic quoq; replentur ſimul et congelantur ab influxu frigido ac partis refrigeratione. Frigoris rurſus cauſa triplex eſt: una, à foris incidentibus: altera eſt propria particulæ patientis temperies: tertia ab influente in ipſam humore prouenit. At emollientia pharmaca peculiariter congruunt ijs, quæ concretione induruerunt, magiſq; ſi in eis collectus ſit humor præter naturam, ueluti in ſcirrhoſis. Nam ſi à ſiccitate induruerint, humectanda, non emollienda ſunt. Similiter quæ ſunt impleta, nō molliri, ſed euacuari poſtulant: idq; aut refrigerantibus, aut calfacientibus, aut reſiccantibus. Vacuant ſiquidem frigida repellendo, ſimulq; cum calore exprimendo uaporis plurimū: excalfacientia autem, humorem contentū diſcutiendo in uaporem: quæ uerò propriè ſicca appellantur, in halitus digerēdo: idq; aut ebibēdo humores, aut totam alterando particulam. Porrò oleum & aqua calida humectant ſimul & calfaciunt, idq; multò magis, in unum coeuntia, quàm ſi ſingula per ſe adhibeantur. Idem efficit eduliorū qualitas ſi ſimiliter habeat. Quæ quidem ob id fami caninæ auxiliatur, quòd affectus is ſit frigiditas ſiccitati coniuncta. Cæterùm cataplaſma ex farina triticea in tēperatis naturis pus mouens, nec naturalem partium humiditatem minuit, nec quicquam illam adauget, ſicuti nec calorem intendere poteſt, nec hebetare, ſed tantùm illius ſubſtantiam augere. Id igitur genus medicamēta humida & calida dicimus, ceu ſimilem habentia nobis temperiem, quæ calida exiſtit & humida.

Frigoris cauſa triplex.

Emolliētia quibus cōueniāt.

Vacuationum modi diuerſi.

Fames canina qualis ſit affectus.

Cataplaſmatis e triticea farina vires.

CAP. V.

MEdicamenta igitur quæ pus mouent, ſubſtātiam ſimilarium particularum ſecundum naturam ſe habentium, tueri potius quàm alterare ſunt nata, quū nimirum eis ſimilem temperaturam obtineant: humidi-

Pus mouentia tueri nō īmutare ſubſtantiam ptis ſunt nata.

tatem autẽ ipsam quæ in uacuis hæret, atq; adeò etiã contusam carnem imutant. Etenim quum tres in ani- malium corpore fiant alterationes, una planè secundũ naturam est, qua cibi in cremorẽ nutritioni aptum uer tuntur: altera contraria huic, præter naturam, qua cõ- putrescunt omnia: tertia ex utraq; mista, & media est, partim qdẽ, cum prima illa cõicans: partim autem cũ hac secũda, quam præter naturam dicimus. Siquidem alterationi secũdum naturam, duo hæc insunt, * ut & ex familiari materia animantis naturæ alteratio fiat, & materia ipsa à calore ingenito superetur. Ei uerò quæ præter naturam est, & ab aliena caliditate mutatio ac- cidit, & ad nihil utile. At media earũ, quę comitatˀ sup- purationes, ab ingenito quidem calore fit, sed non pla nè uincente. Pręterea nec ex materia prorsus benigna peragitur, nec etiam omnino aliena. Itaq; quemadmo dum naturales alterationes, quæ ab innato calore pro ueniunt, à simili iuuantur extrinsecus (nam quid æquè concoctioni uentris conferre nouimus, q̃ illi humanũ corpus admotum? unde nonnulli tum puellos, tum ca tellos, per quietem uentri imponũt) pari modo & quæ in mouendo pure conspicitˀ. Cæterùm tale esse debet quod mouendo puri adhibetur medicamẽtum, qualis est in naturis temperatis calor natiuus. Quare si iusto calidior natura fuerit, in eo corpore, medicamen quod pus mouebit, tantò oportet sit temperato calidius, quã tò & natura eius tẽperatã in caliditate exuperat. Qua- re cuiusq; singulatim hominis suum proprium est mo uendo puri medicamentum. Explorandæ autem sunt, uniuersę facultates medicamentorum iuxta hominem optimè temperatum: quo quidem proposito canone, quæ mouendo sunt puri, calida & humida dicimus, q illius calidæ & humidę tẽperatæ sint consimilia: sicuti calidiora multò, quæ indurata emolliunt.

Alteratio in animalibus triplex.

Alterationi naturali, p̃ter naturã, & medię, quæ insint.

Cõcoctio quæ fit ab ĩnato calore, ab externo calido iuuatur.

Pus mouentia qualia esse debeant.

Pus mouẽs medicamen ęqualem habet calorẽ, cũ corpore, in quo pus mouetur.

Pus mouentia esse calida & humida.

CAP. VI.

INitium autẽ sumit induratorũ affectio ex fluxione uiscida & crassa, paruis particulæ poris impacta. Digesto uerò per halitũ quod in ea fluxione est tenue & subtile, ac deinde quod reliquum est refrigerato, ac ueluti concreto, uocata sequitur scirrhosis. In qua quidem quoniam cum frigiditate humor redundat superfluus, iccirco etiam cõpositam eius esse oportet medelam: ob refrigerationem scilicet excalfacientia poscente affectu: ob superuacaneam autem humiditatem, uacuantia. Quia uerò quæ immodicè, tum calfaciũt, tum siccant, fluxionem ipsam magis impactam reddũt, manifestum est sola ea quæ nõ admodũ calfaciunt, quęq; non magnoperè exiccant (uocant enim talia emollientia) eiusmodi affectus posse sanare.

Scirrhus quomodo fiat.

Scirrhum tollẽtia qualia sint.

CAP. VII.

QVapropter calida sunt id genus medicamenta, nec admodum sicca, à pus mouentibus eo dissidentia, ꝙ calidiora sint & sicciora. Illa enim cognatã ac simillimam corporibus nostris caliditatẽ possident: emollientia uerò, licet ualidiorem habeant, non tãtam tamen, ut attractionis uiolentia desiccent reliquũ. Prętere a, quæ pus mouent, humorem qui præfuit in partibus induratis conseruant: emolliẽtia autem, paulum quidem eius absumunt. In summa, illa quidem, quantitate potius ꝙ̃ qualitate caloris agũt: quę uerò indurata molliunt, qualitate potius ꝙ̃ quãtitate. Itaq; si in parte quę suppuratiõe indiget assidui impositas liceret seruare manus, celerrimè suppuratio perficeretur. Porrò inter emolliẽtia cõnumeratur bdellium, styrax, galbanum, ammoniacum thymiama, medulla, tum ceruina, tum uitulina, adeps caprinus, taurinus, & quæ eiusdem sunt generis.

Emollientia et pus mouentia quõ differant.

Pus mouentia humorẽ qui p̃fuit in ꝑtibus induratis cõseruant.

Manibus assidue appositis ꝑfici suppurationem celerrime.

Emollientia.

CAP. VIII.

QVinetiam ꝙ emplasticum esse debeat id genus medicamentum, ut exactè puris generatiuum

Pus mouentia debere eẽ emplastica.

sit, liquidò constat. Nam si substantiam innati caloris augere, non intendere qualitatem ipsam conueniat, poros corporis obstrui est necesse, quo uidelicet halituosos transpiratus includant. Siquidem ea cataplasmata quæ aut detergẽtia, aut ualidius excalfacientia halitus difflari permittunt, exiccant quidem, sed pus non mouẽt. Talis est hordeacea, cicerum, fœnigręci, fabaceaq́; farina: amplius etiam ęrina, eruina, panici, lupinorum, milij, omniumq́; similiter exiccantium. Per detergẽtia quippè, quo meatus reserent, particulæ calor euolat: ab immodicè autẽ calfacientibus, etiã natiui caloris substantia minuitur, sed qualitas ipsa intenditur: quum tamen halituosus quidam exuberansq́; spiritus desyderetur, caliditate tamen cõmoderatus. Qui quidem quũ in pueris copiosissimus sit (quod nimirũ intellexit Hippocrates, crescentia dicens plurimum habere calidi innati) eorum omnes actiones naturales adauget. Verũ nihil prohibet, sanguineam substãtiam, simulq́; aereã, unà cum spiritu, calidum inaudire innatum. Qui spiritus in omnibus animantis cõtentus partibus, licet nõ undequaq; sui similis, si non sit essentia animæ (ut Stoici quidem existimant) at certè primum eius est instrumentum. Continetur autem in spatijs ĩnanibus quędã ueluti spiritus ipsius materia, etiãnum mutationẽ exposcẽs leuiculam, ut spiritus innatus euadat: nihilosecius tamen conducens admodum ad naturalia opera: ex q' bus unum est ea quę in pus fit conuersio: quum in ipsa quædam etiam perficiatur concoctio. Quum igitur aliquid concoquere nobis consilium est, quãplurimum spiritum intus seruare oportet: nõ autem discutere, q̃d faciunt illa quę nuper cõmemorauimus. Porrò omniũ ad puris generationem aptissimum est, ex ijs quidem quæ irrigantur, aqua temperata, aut hydrelæum: ex ijs uerò quæ perfunduntur, oleum temperatum. At ex ijs quæ ex hydrelęo illinunt, farina triticea, & panis ipse,

Pueris inesse plurimũ halituosi spiritus.

Innatũ calidũ. Spiritum esse, aut substantiã animæ aut primum illius instrumentum.

Puri mouendo quę cõgruant.

qui uidelicet modicè eſt coctus. Nã qui plurimum cõctus eſt, quodãmodo ſiccior eſt, aptusq́; phlegmonis quæ egrius concoctionem admittunt: qui uerò minus, ijs quæ feruentes ſunt. Et ſanè quod ex pane cõficitur cataplaſma, difficulter coctioni cedẽtibus phlegmonis idoneum eſt. Siquidem pani, tum ſal, tum fermentum miſcetur. Quod uerò ex triticea farina præparatũ eſt, calidioribus utilius eſt. Et ipſius etiam triticeæ farinæ quæ pura eſt, tum panis quoq; qui purus eſt, puri mouendo congruentior exiſtit: quum furfur & minus ſit calidum, & magis deſiccet. Farina autem pura, humida eſt & calida: qualia certè ad pus mouendum conferunt. Itaq; medicamenta quæ phlegmone tentatis imponũtur partibus, ſi calida ſint & humida, ad pus mouendum conducunt, uti adeps ſuillus & uitulinus. Nam taurinus caprinusq́; illis acrior exiſtit: quam ob rem phlegmonis tum frigidioribus, tum durioribus, magis congruit. Eſt & adeps gallinaceorum phlegmonis coquendis familiariſſimus, magisq́; etiam anſerum: quodammodo tamen ad digerendum potẽtior. At agreſtium omnium animalium adeps multò acrior & ſiccior eſt, q̃ domeſticorũ, maximeq́; pardalis, atq; leonis. Quare horũ nullus mouendo puri eſt idoneus. Porrò pus mouent & pix, & reſina: ad feruentes quidẽ phlegmonas, ex roſaceo: ad frigidiores uerò, ex calfacientium aliquo oleo liquatę: utputà cicino, raphanino, ueteri, aut ſicyoneio. Quum autẽ cera per ſe minus ſit calida, quàm ut pus mouere poſſit, ſolis feruẽtibus phlegmonis apta eſt, ex calidorum oleorum quopiam liquata. Igitur quæ pus mouent, naturã modicè excalfaciente & humectantem ſortiuntur. Cæterùm medicamen puri mouendo idoneum, facultate quidẽ eſt tale: ubi uerò corpori noſtro eſt admotum, fit actu tale, ſiue energia. Ergo ſcirrhum uocant tumorẽ præter naturam, doloris uacuum, ſed durum: interdum etiã ſen-

Furfuris facultas.

Adipis differẽtiæ.

Pus mouentia modicè excalfaciunt, humectantq;.

Scirrhus quid, & vnde gignatur.

Scirrhũ qui gignant succi.

Emollientia q̃

Cancrosos scirrhos ab vsu emollientiũ exasperari.

Scirrhis a viscida pituita ortis, q̃lia medicamenta cõueniant.

Emollientia.

Sal emollientibus iniiciẽdus non est, ꝙ exiccet valde.

Emolliẽtia debẽt esse etiam emplastica.

Indurãtia sunt frigida & humida.

Solani natura.

sus expertem. Oritur scirrhus ex humore crasso & frigido, quales sunt duo duntaxat: bilis uidelicet atra, & superexiccata pituita. Proinde tumores scirrhosi omnino aut pituitosæ substantiæ sunt, aut atrabilariæ, aut ex utraq; misti. Propriè autem emollientia dicuntur, quæ medentur scirrhosis tumoribus ex pituita exiccata, crassisq́; humoribus ortis. Consueuerũt enim ij potissimùm in musculorum capitibus gigni. At quæ ab atrabilario succo duruerunt, cancrosa sunt omnia, & ab emollientibus medicinis exasperantur. Sed his quo pacto prospicere oporteat, in commentarijs methodi medendi docebimus. Quæ uerò à lento crassoq́; humore concreto indurata sunt, calida in secundo aut tertio ordine: sicca autem in primo medicamenta desyderant. Sed quum non exigua sit in corporibus induratis maioris minorisq́; latitudo, necessum est medicamentorum illis medentium non paruam etiam latitudinem esse. In uniuersum autem ex emollientibus medicamentis, prȩstantiora sunt, quæ recentia existũt. Siquidem inueterata, ualidius q̃ꝫ expediat exiccãt. Porrò radix altheæ & cucumeris agrestis, nonnullȩq́; aliæ plantæ, partim in oleo, partim in aqua decoctȩ, emolliunt: sicuti maluæ agrestis folia, tum cruda, tũ cocta. Atq; hoc simplex medicamentum est, sicut porcinus adeps inueteratus, cui salis nihil indere oportet, sicuti nec emollientiũ ulli. Valde siquidẽ sal exiccat. In summa uerò, quæcunq; alia emollire possunt, calida sunt ex secundo, & interdũ ex tertio ordine: leuiter uerò sicca. Sed & his etiã emplastica uis insit oportet, non secus q̃ꝫ pus mouentibus: at quȩ nõ perinde meatus obstruat: ꝙ magis, q̃ꝫ illa, euacuare sint nata.

CAP. IX.

AT indurantia frigida sunt, & humida, ut semperuiuum, portulaca, psyllium, lenticula palustris, solanum: quanquam hoc, in medio exiccantium &

humectantium consistit, duplicẽ in se habens substantiam, nempe terrenã & aqueam. At uerò si quid simul & refrigeret & desiccet, sanè & ipsum ĩdurabit omnino: impropriè tamen, quum concretione potius quam euacuatione induret corpus. Illa siquidem potius siccitas est, ac proinde non emollitione, sed humectatione curatur: quemadmodum tensio relaxatione, & relaxatio tensione.

CAP. X.

Laxatio ubi fit & quomõ. Tensionis cãę.

PОrrò laxatio in articulis fit, humectatis immodicè quę circa eos sunt ligamentis, pariter & tendonibus: tensio uerò, non etiam simpliciter: sed aut pluſculum exiccatis, aut refrigeratis, aut phlegmone affectis, aut scirrho. In cute autem non tantùm ita, sed musculis quoque subditis quoquo modo in tumorẽ sublatis: queadmodum etiam in inflãmationibus accidit. Quã obrem non simpliciter una est species remediorum laxantium: utpotè quum alia humectando, alia calfaciendo, alia emolliendo, quædã uacuando, nonnulla tumores præter naturam purgando, alia etiam per coniugationem, horum quippiam agendo, laxare assolent. Est autem emplasticum medicamentum, quod terrena uiscidaq; substantia, minimeq; mordaci prçditum, illitũ meatibus corporis tenaciter hæret.

Laxantiũ species variæ.

Emplasticorũ essentia qualis

CAP. XI.

Emplastici oppositum quale

QVod emplastico contrarium est, dici queat poros repurgans, & infarctu liberans: estq; nec uiscidu, nec mordacitatis expers, sed subtile et nitrosum. Nam in ratione tantũ maioris, ac minoris differunt, tũ emplastica ab ijs quæ sordes nutriunt, tum repurgantia ab extergentibus. Nam quæ poros obstructos reserãt, subtiliora extergentibus sunt, emplasticisq; cõtraria. Sunt autem hæc, tum nitrosa, tum amara. Cæterũ ad extergenda ea quæ in superficie sunt, requiritur ut cuti extimę imposita medicamẽta ipsa, solã exactamq;

Extergētia cutim quidē, debent esse exactè nitrosa, uiscera autē, uel si aliqd astrictionis sortiant, nihil nocuerint.

nitrosam qualitatem possideāt. At intrò in corpus assumpta, etiam si adiuncta sit quędam astrictio, possint tamē sic quoq; magnos purgare abstergereq́; meatus, cuiusmodi in uasis consistūt Nam foris meatuum exiguitas prius ab astrictione occlusa, q̄ probè queat expurgari, non etiam inde in altum abstergentem substantiam recipit, nec expurgatur. At quæ circa uentrem uisceraq́; sunt partes omnes, quum maximos in se habeant meatus, maius accipiunt commodum ex uasorum corroboratione, quàm propter osculorum exiguitatem lędantur. Proinde intus absynthium repurgare potest, foris nō potest: quippè quod ex amara acerbaq́; facultate est compositum. Quæcunq; igit̃ repereris nitrosa et amara, ea ad purgādos meatus omnes, ualere noueris. At cutis & ulcerum sordes, non hæc tantū, sed & uiribus minora possunt auferre, qualia sunt dulcia quę tenuium sunt partium. Porrò scilla, iris, nitrum per se, aphronitrum, spuma nitri, seriphon, abrotonū, cū cibo potuq; assumpta, crassos uiscidosq́; humores extenuandi uim obtinent. Quam ob rem lentis ac pituitosis thoracis pulmonisq́; humoribus, aut purulētis & incidendis, et extenuandis, & educendis, aptiora inuenire alia præ istis medicamenta non possis. His ipsis & iecinoris obstructiones expurges, & modicas etiam lienis. Nam quę maiores sunt, uehemētiora desyderant: nempe capparis corticem, radices tamarices, scolopendrion, & scillam, & asplenon. Sed tamen istis utendum est ad iecur quidē, ipsis per sese dūtaxat: ad lienem uerò, mistis aceto, aut ei incoctis: ad thoracem pulmonemq́;, melicrato, ptisanę, oxymeliti, aut dulcium uinorum cuipiam.

Absynthium intus repurgat meatus, foris nequaq̄.

Medicamenta ad crassos viscidosq; humores expectorādos cōmoda.

Obstructiones iecoris et liēis, quę potissimū tollant.

CAP. XII.

QVum autem plurimam urinam mouere est cōsilium, non admodum dictis utendum est pharmacis, sed quæ acriora sunt, & magis excalfaciūt. Est

enim

enim omne acre calidũ: cuius generis sunt semen apij, petroselini, fœniculi, dauci, agrioselini, smyrnij, ipsumq́; seseli, ammi, phu, meon, asaron, & cum his acoron: à quibus sanguis non extenuatur duntaxat, sed & funditur & secernitur: nempe seroso & tenui seorsum segregato ad renes, crasso uerò in sese coeunte. Quam obrem puris ex thorace expuitioni ea omnia aduersantur: quum nimirum excalfactoria exiccatoriaq́; sint, necnon secretoria & coactoria. At quę expui debent, mediocrem caliditatem desyderant: ne uidelicet impẽsè exiccentur: ac proinde medicamenta illis congruentia, eiusdem utilitatis gratia, cùm sorbitiunculis potionibusq́; exhibentur. Quæ uerò renes expurgant, & ipsa incidendi uim possidentia, larga humiditate non indigent. Porrò quæ callosas consistentias sunt incidere idonea, admodum quidem incidunt, sed minimũ sanè caloris possident. Caliditas quippè callum pœron ue ginit: non incidit, nec diuidit. Cæterùm quæ & incidunt & mediocriter calida sunt, meliora existunt: ut radices regiorum asparagorum, & rubi, & betonica, & polium, tum ochra, & uitrum ustum, & ex scilla confectum acetum, & consimilia.

Acria oĩa esse calida.

Diuretica medicamẽta quę.

Diuretica puri ex thorace expuendo aduersantur.

Expuitiõibus q̃ sint idonea.

Callis incidendis discutiendisq́; congruẽtia, qualia esse debeant.

CAP. XIII.

QVæ cutis meatus referant, ea rarefacientia dicimus: quæ uerò uasorũ oscula, aperientia. Quin & illis contrariorũ, quod poros contrahit, condensans dicunt: quod autem osculum claudit, occludẽs siue obstruens nominant. Cæterùm rarefacientium quidẽ natura modicè calida est, ac tum minimè siccans, tum tenuium partium: aperientium uerò, tum crassarum partium, tum acris ac mordax. His porrò contrariorum, condensantium quidem, frigida sanè & aquea: occludentium autem, tum frigida, tum partium crassarum. Rarefacit igitur chamæmelum, & althea, quodq́; ex ipsis conficitur oleum: nec minus quod ex agrestibus cu

Rarefacientia.

Aperientia.

Condensantia

Occludentia.

cumeribus. Quin & uetus, & cicinum, & raphaninũ, ex eadem ſunt nota. Aperiũt autem cyclaminus, allia, cæpæ, fel taurinum, unguentumq́; irinum & amaricinum, quæ & occœcatas hæmorrhoidas aperiũt. At cõdenſantia ſunt aqua frigida, ſemperuiuum, portulaca, tribolus uiridis, pſyllium, auricula muris, lenticula paluſtris, ac deniq; quæcunq; refrigerant, ſed non aſtringunt. Proinde mandragora, cicuta, altercũ, papauer, ſi eis quis modicè utatur, condenſandi uim obtinent: ſin liberalius, non modò condenſandi, ſed ſtupefaciendi, & necandi. Occludunt porrò meatus omnia quæ ualidè aſtringunt, nec tamen acrimoniã habent adiunctã: quum nimirum eſſentia talium ſit ſimul terrena & frigida. Medicamenta uerò quæ frigida quidem ſunt aut æquè, aut amplius: ſed ſubſtantiam ſortiuntur aqueã, ea inquã debiliter & contrahunt & conſtringũt: uidelicet propter ipſam molliciem: quare condenſantia potius q̃ obſtruentia dicuntur. Quippè quicquid ualenter tum conſtipare, tum conſtringere debet, robur q̊ddam renitens, & durum, habeat oportet.

Hæmorrhoidas aperiẽtia.

CAP. XIIII.

Rarefacientia.

QVę itaq; citra moleſtiã excalfaciunt, ea ſola omnium ſunt rarefacientia. Si uerò non modò calida fuerint, ſed etiam conſiſtentia craſſa, ſi quidem uehementia ſint, & cauſtica, hoc eſt urentia, ignis inſtar corpus colliquant, & ſæpe eſcharas ritu cauterij inducunt. At ſi debilius q̃ ut urere poſſint, excalfaciant, anaſtomoticam, ſiue aperiendi uim obtinẽt. Quod autem cauſticũ, non tamen uehemẽter, eſt, pręterea eſſentiæ tenuioris, id prorſus ab omni mordacitate aberit: aut cum exiguo, tum dolore, tum morſu eliquabit partes carnoſas. Nam q̊d nõ confertim alterat, ut quę uehementer ſunt calida, q̊dq́; non ægrè penetrat, ut quæ craſſæ ſunt eſſentiæ, ea latentem actionẽ obtinent. Porrò alterationem ſubitæ confertæq́; mutationes, ſicuti

Colliquantia.

Anaſtomotica

& penetrationū quę uiolentæ sunt, quales proficiscuntur à causticis, & escharoticis, maxime sensibiles sunt. Cæterùm de quibus nunc agimus, minimè faciunt escharas, uocanturq́; putrefacientia, licet impropriè, atq; ob symptomatis tantū similitudinem: quū ab utrisq; nullo doloris sensu corruptio fiat. Nā quę uerè putrefacientia sunt, humectant simul & calfaciūt. Multis autē modis corrūpi quid potest. Corrūpūtur siquidem plus nimio refrigerata, aut excalfacta, aut humectata, aut exiccata. Non tamē quicquid corrumpitur computrescit, sed quibus id cum fœtore accidit. At medicamēta de qbus nūc sermo est, putrefaciētia, q̄lia, sunt auripigmētum (q̊d arsenicum uocāt) sandaraca, chrysocolla, dryopteris, pityocāpe, & aconitum, omnia colliquare sunt nata, & potissimum carnē tenellam, idq́; absq; dolore. Ex quibus quidem nōnulla imbecilliora cæteris ut ustæ petræ flos, extimā tantùm superficiem, quā contigerint, exedendo, ulceribus excrescentibus cicatricem inducunt: quāquam medicamēta quæ uerè ad cicatricem perducūt, nec detrahere, nec liquare carnē, sed durare, & siccare sunt nata: ut alumē, galla omphacitis, æs ustum, ac maximè lotū, cum eisq́; fructus spinæ Ægyptiæ, siccaq́; mali granati putamina.

Corruptionis modi diuersi.

Putrefactioni fœtor necessario accedit.

Putrefacientia q̄ carnē absq; dolore liquant

Cicatricē inducentia medicamenta quę.

CAP. XV.

ID igitur est in planis ulceribus ad cicatricem ducendis consilium, ut caro alteretur, fiatq́; cutis: id quod perficitur per ea quæ illam contrahere, constringere, constipare, densare, siccare, & in callū cogere ualeant: quum nimirum cutis, ueluti in callū durata caro sit. Ea ergo medicamenta quæ sic agere possunt, primariò proprieq́; dicūtur epulotica, siue ad cicatricem ducentia: cætera uerò quæ exedunt carnē, secundariò, & per accidens: sicuti & ea quæ absq; astrictione desiccandi uim habent mordacitatis expertem. Nam & hęc quoq; ex accidēti cicatricem inducunt: cuiusmodi

Epulotica quę dicātur primo & quæ secundario.

utiq; medicamentum est, myrrha, lithargyrus, ostreũ, & diphryges combusta: quandoquidem & ipsa cicatricem sæpe inducunt illita. At uerò medicamenta citra morsum mediocriterq́; abstergentia, cauitates ulcerum implent.

CAP. XVI.

PORrò attrahentes facultates sunt quæ ex alto uehementius extrahunt: repercutientes uerò, quæ in altum occurrentes sibi succos repellunt. At essentia illis quidem calida est & tenuium partium: his uerò frigida, & crassarum. Attrahit enim perpetuò calidum: repellit uerò frigidum. Verùm quod calori iunctam partium tenuitatem sortitur, trahit uehementius: quod autem crassitudinẽ frigori, uiolentius repellit. Atq; astringentium quidem nota est essentia. Attrahẽtium autẽ, alia spõte est nata, ut dictamni, propoleos, thapsiæ, sagapeni, succiq́; cyrenaici & Medici essentia: alia uerò * à putredine exasperante suam ducit originem: qualis tum fermẽto, tũ psorico inest. Quòd si fimis quoq; ex putrefactione generatio constat, utiq; omnes attrahendi facultate pollebunt: sed non parua illis differẽtia inest. Nam columbinus admodũ attrahit. Ex æquo autem utrinq; ab eo recesserunt, ad calidius quidem anserinus: ad frigidius uerò gallinaceus. Hoc etiam magis uincuntur humanus & suillus. At canum stercus simile est medicamentis extergentibus, maximè si uescant ossibus. Crocodilorum autem stercus magis etiam id perficit. Est & aliud attrahentium medicamentorũ genus, quod qualitatis familiaritate attrahit: id q̊d aliud est nihil, q̃ totius essentiæ similitudine: ceu quæ nutriũtur, familiaria nutrimenta attrahunt. Talium enim medicamentorum sunt purgantia omnia, & amuletorum nonnulla. Cæterùm calida ut sint id genus omnia est necesse. Quinetiam, inter ea quæ essentijs similia sunt, quod calidius fuerit, id potentius attrahet.

Attrahit calid. Repellit frigidum.

Attrahẽtiũ essentia duplex.

Fimus omnis attrahit.

Stercorũ differentiæ.

Trahentia similitudine essentiæ.

Calidiora trahere potẽtius.

CAP. XVII.

IAm uerò facultatum alexipharmacarũ natura est duplex. Quædam siquidem alterant: quædam euacuant uenenum lædens, aut deleterium medicamentum. Alterant igitur una qualitate, idq; rõne cõtrarietatis: aut duarum coniugatione: aut deniq; tota substãtia. Euacuant totius substantiæ similitudine, & caliditate subtilium partium. Cæterùm alexipharmaca medicamẽta, sanè facultate sunt media inter corpora quæ oblæduntur, & medicamenta lædentia: ut uidelicet eadem sit proportio corporis, ad facultatem alexiteriam, quæ illius ad deleteriam. Quamobrẽ omnia propemodum quæ deleterijs aduersantur medicamentis, si largius sumpta fuerint, grauiter animantis corpus offendunt. Quapropter ea exhibeãtur moderatione, ut nec copia nimia corpus oblædãt, nec exiguitate sua à deleterijs uincantᷓ. Euacuatur autem omne deleterium uenenum à foris impositis medicamentis, nempè aut caliditate attractionem molientibus, aut totius substãtię similitudine. Quum igitur omnia deleteria medicamẽta aduersissima secundum temperiem sint corporibus quæ ab ipsis læduntur, certè si à similibus tẽperie medicamentis uacuentur, erunt utiq; & hæc corporũ naturis contraria: ut sunt haud dubie aliqua ex parte contraria, non tamen adeò ut interimant, sed in corporis perpetientis, & medicamenti lædentis medio librentᷓ.

Alexipharmacarum facultatum natura duplex.

Alexipharmaca esse media iter oblęsa corpora, & lædentia medicamẽta.

CAP. XVIII.

AT facultas quæ uerè & est & dicitur anodyna, eorum est, quæ primo ordine excalfaciunt, tenuemq; essentiam sortiuntᷓ. Quæ uerò impropriè anodyna uocatur, ijs medicamentis inest, quæ suo ingenti frigore partẽ stupefaciunt. Est autem stupor paulò minus q̃ insensibilitas, ac sensus priuatio. Cæterùm quę affectum sanando dolorẽ sedant, nec meritò dici anodyna possunt; nam id est omnium curãtium cõmune.

Anodynæ facultatis natura

Stupor quid.

Anodynorum opera.

Quæ itaq; re uera sunt anodyna, partium sint tenuiũ, & calidiora q̃ quæ symmetra sunt, est necesse: ut scilicet euacuent, digerant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & ęquabile reddant, quicquid partibus doloris est causa. Quare nihil ꝓrsus astrictionis habeant oportet, ne si pars quidem aut affectus exposcãt. Ex quibus liquet, ꝙ interdum affectionem non iuuabunt, sed tantũmodo mitigabunt dolorẽ: quando uidelicet uerè anodyna dicentur. Interdum adiuuabunt affectum, dicenturq́; simul anodyna, & salubria. Igitur medicaminũ anodynorum quædam ex primo sunt calfacientiũ ordine, quę propriè anodyna dicunt̃, ut anethinum oleũ: quædam similiter ut corpus nostrum, qualia sanè pus mouentia. Quæ uerò soporem epota inducunt, temperiem sortiuntur uel summè aduersam ijs quæ reuera sunt anodyna. Refrigerant siquidem omnia corpus, & sensum eousq; stupefaciunt, ut si paulò liberalius bibantur, mortem afferant. Cęterùm ad usum propositũ optima sunt quæ desiccant. Quæ uerò existentia frigida, humiditatis etiam copiam obtinẽt, ut cicuta, ea potui non sunt utilia. Talis est mandragora, excepto eius cortice sicco: & altercũ præter semen. Sunt tñ & quæ nobis tota essentia aduersent̃. Proinde si uel minimũ eorum assumptũ fuerit, oĩno lædat necesse ẽ: ceu dryopteris, pityocampe, thapsia, solanũ manicum, hydrargyros: & fungorum nõnulli: præterea saliua & fel animalium uenenatorũ. Nam talia omnia genere sunt deleteria, non quantitate. Ac proinde nihil eorum in alexiterias antidotos indit̃, ut solet papaueris succus, myrrha, styrax, & crocus. Nam tametsi quædam horũ dementent largius bibita, quædam mortem inferant, mẽsura tamen conuenienti permista alijs, adiuuant. Eorum porrò quæ mentem lædunt, pleraq; etiam caput degrauant, uaporibus ipsum implẽtia: Sunt quæ id affligant, oblædentia uentriculum. Cõmuniter uerò ce

Anodynis nihil debere inesse astrictiõis

Anodynorum differentia duplex.

Deleteria tota substantia quę

Deleteria quãtitate q̃ sint.

rebrū uniuersa duobus modis infestant, aut totius substantiæ contrarietate: aut quum una duabus ue qualitatibus illius temperaturam immutant.

CAP. XIX.

Vocabulum hoc purgans, una quidem, eaq; cōmuni ratione, de ijs omnibus dicitur, quę quouis modo animalis excremēta expurgant: alia uerò de ijs tantùm enunciatur per excellentiam, quę aut per uomitū, aut per alui deiectionem, purgationem moliuntur: ita ut ab his diuersi gn̄is sint ea quę tum p nares, tum per os à capite humores eliciunt. Eiusdem cum istis sunt generis, quæ uuluæ admota, ui quadam attractrice illius excrementa repurgant. Quæcunq; siquidem purgare animaduertimus, ea trahendi uim possident, alia unum quempiam succum: alia duos, aut etiam plures, idq; illis inter sese cōmune existit. Nam quę crassos humores extenuando, aut urinam ciere possunt, aut ex pectore pulmoneq; eijciendis excreationibus auxiliari, aut menstruas purgationes ciere, purgant sanè & ea aliquo pacto, uerùm antedictis non similiter nuncupant, sed alia dicūtur diuretica, alia bechica, alia mēses mouētia, hac re à superioribus diuersa, q non habeāt uim familiarium succorum attractricem, ut illa. Bifariam autem dicuntur bechica: partim q tussim prouocent: partim q eandem sedent. Atqui contrariæ horū sunt facultates. Alia enim extenuandi naturam habēt: alia incrassandi. Atq; extenuandi quidem facultas, in calidis & tenuium partium substantijs sita est: incrassandi uerò, frigidis, & crassarū partiū essentijs inest.

Purgās medicamen multiplex habet significatum.

Purgātiū alia vnū alia duos trahunt humores.

Bechica dici bifariam.

CAP. XX.

Lactis & seminis effectrices facultates sunt, partim in medicamentis tantùm: partim in alimētis. In medicamētis quidem, quum succos pituitosos excalfacientes in sanguinem uertimus: in alimentis autē, secundū substantiæ totius similitudinē: ubi uidelicet

humorū corporis humani tēperies,

boni sunt succi, & humida, & tepidè calida, ceu ipsum lac. Siquidem sanguis est caloris mediocris particeps: plus uerò quàm mediocris, bilis: sicuti pituita frigiditatis. In medio autem pituitæ & sanguinis lac ipsum consistit: propius tamen sanguinẽ uersus inclinans. Vbi igitur ob penuriam sanguinis parum lactis in mammis cõficit, humectãte simul & calfaciente uictus ratione est opus. Si uerò quod biliosus fuerit, in primis purgationem ipse sanguis desyderat: mox uictum quem nuper diximus. At si quod pituitosus, medicamenta requirit excalfacientientia aut primo, aut secundo ordine, non tamen exiccantia. Verùm inter ea potiora sunt quæ non tantũ medicamẽta sunt, sed & nutrimẽta, ueluti eruca, fœniculũ, anethũ. Intelligo enim ipsas herbas etiamnum uirentes & humidas: nam quę siccæ sunt, plus quàm par sit & excalfaciunt & desiccant. Huius generis est smyrniõ, apium, sion, polion, eaq; prius quàm exiccentur. In summa uerò quęcunque calfaciunt plus quàm expediat, quæq; desiccant aut refrigerant, partim qualitatem ipsius sanguinis uitiantia, partim ipsum minorem reddẽtia, lactis prohibent generationem.

Lactis temperies.

Lactis gignendi ratio.

Lactis generationem quę prohibeant.

CAP. XXI.

PORrò dictis adsimilem facultatem obtinent, quæcunque prouocare aut sedare menses possunt. Vtrunque enim cõmunis materia est, nempe sanguis in uenis contentus. Quare ubi hic fluxilis fuerit, & qualitate contemperatus, utrique abundantem copiam suppeditat. Cõmunes præterea uberibus uteroq; uenæ sunt non exiguę: Itaq; ubi ad alterutram partẽ sanguis defertur, altera siccescit. Proinde quibus menses mediocriter deferũtur, ijs lac minimè in mamillis colligitur, Quibus uerò hoc largè suppetit, ijs planè menses cohibentur. Quocirca mirandum non est, si tum uictus, tum medicamenta similia sint, nẽpe & ea quę gignunt, et sedant menstruas uteri purgationes: et ea per lactis in

Sãguis est materia mensium & lactis.

Venas esse cõmunes vberibus & matrici

Lacti mẽsibusque gignendis, eãdẽ victus & medicinæ rationẽ desyderari.

uberibus generationem, tum procurant, tum supprimunt: quãq; hactenus differant, quod & calidioribus, & magis incidentibus nonnunquam menstrua purgatio indigeat: quum nimirum ea in parte sitæ uenæ magis aperiri debeant, quã quæ tendunt in mãmas, & sanguinem fluxilem magis requirant, utero ad delationẽ eius nihil conferente. Mittuntur enim in uenas quæ comittuntur illi, non attrahunt menses. At sanguis in ubera non tantùm mittitur, sed etiam trahitur: ac proinde leuiori subsidio medicaminum opus habet, quum non abundè in mãmas is confluit. Medicamẽta etiam quę iuuãt ut sanguis in mamillas ferat, imperfectas etiam purgationes promouent. Sin autem nimis oblęsæ sint, aut planè retentæ, nullum eiusmodi eas sanare potest: uerũ sabina, meion, iris, calamintha, pulegium, dictamnũ, asarum, costus, casia, cinnamomum, amomum, aristolochia, buniũ, & eius gñis reliqua, exactas uteri purgationum retentiones persanant: taliaq́; etiã urinam promouent. Sed ab ijs quę diuretica tantùm dicũtur, hoc quidem differunt, quod non uehementer desiccẽt. Etenim quę non desiccant, & modicè calfaciunt, lacti sunt generando utilia: quæ uerò plus excalfaciunt, non tamen ualenter desiccant, mensibus eliciendis sunt cõgrua. Verùm & utraq; hæc urinas prouocant, necnon in primis ea quæ desiccantia, etiam calfaciunt. At præter alia & reddendis ex pectore pulmoneq́; excreationibus incõmoda sunt desiccantia. Poscunt quippè & ipsę incidi quidem, non tamen exiccari: ceu & renum uesicæq́; calculi.

Menses demitti in vterũ, nõ ab illo attrahi.

Menses & vrinas quę eliciãt Menses ducentia a diureticis quõ differant.

CAP. XXII.

SEmen generant cibi qui probè nutriunt, & flatulẽti sunt, familiaresq́; totis substantijs: medicamenta uerò flatulenta etiam & calida Extinguũt autem desiccantia & refrigerantia omnia, quæq́; totis substantijs cõtraria sunt. Porrò prouocant quæcunq; calida sunt

Semen quę gignant, extinguantq́;.

& flatuosa absq; desiccatione: suppri munt uerò cōtraria. Etenim quum seminis substātia ex bona superfluitate generationem sortiatur, sitq; etiam flatuosa: bene nutriant & flatulēta sint, necesse est, quæcūq; semē aut procreare, aut prouocare possunt. Quare bulbi, cicer, fabæ, polypodes, cornus, edulia multi seminis & dicūtur & sunt. At scincus & satyrion medicamenta ad id apta existūt. Porrò simul cibi & medicamina multi seminis sunt lini semen, & eruca. Cæterùm quæ refrigerare sunt nata, tam edulia, q̄ medicamenta, semen cogentia, incrassantia, & stabile reddentia, uim habent ipsum supprimentem, non autem corrumpentem: ut lactuca, blitū, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres, siue maturi, siue immaturi. Iam uerò quæ desiccant, ne esse quidem semen permittūt, etiamsi natura calida sint, ut ruta. Quòd si etiam non calfaciant, multò minus: ut nymphęa. Eandem proportionem tū esculentorum, tum medicamentorum est inuenire, circa lac & menstrua. Sub idem genus cadūt, quāuis alio modo, quæ respirantium instrumentorum reijciendis excreationibus auxiliantur: quæq; urinā ciere possunt. Hæc enim omnia extenuandi facultatem obtinent, uti contraria incrassandi.

Semē prouocātia supprimentiaq;.

Semen suppri munt oīa refrigerantia.

Semen ne esse quidē pmittūt, quæ siccant.

CAP. XXIII.

TAmetsi collyrio diarodon, & diapompholygos, & cygnio, & thure, uti possimus ad aures, aut os, aut nares affectas, necnon ad pudēdum & anum, quia tamen frequētius ad oculorum morbos ijs utimur, ob id nimirum ocularia medicamenta uocantur: sicuti alia hepatica, alia splenetica, stomachica'ue, secundum differentiam particularum quibus solent auxiliari creberrimè.

Ocularia medicamenta.

CAP. XXIIII.

DVm autem ij qui Methodici nominantur, metasyncriticas quasdam materias & facultates appellāt,

prætereꝗ ꝙ obſcura & falſa loquũtur, etiam ſuæ ipſorum hæreſi maximè repugnantia aſtruunt.

CAP. XXV.

EX operibus autem contrarias iudicare facultates oportet: dicentes quaſdam eſſe facultates emplaſticas, & his contrarias, tum extergentes, tum farctu liberantes: prætera emollientes, indurantes, laxantes, & contendẽtes. Nam aſtringẽtes, acres, amaras, acidas, atq; dulces, non facultates medicamentorũ, ſed guſtus eſſe qualitates monſtrauimus. Quanquam & harum etiam tum actiones, tum temperaturæ nobis ueniunt inueſtigandæ. Etenim aſtringens, terreſtre eſt & frigidum: acidum, ſubtile & frigidum: amarum tereſtre & ſubtile: quod inſignis qualitatis expers, frigidum ſimul & aqueum: acre, igneum: ſalſum terreſtre & calidum: nondum tamen igneum: ſimiliter dulce, calidũ, ſed nõdum urens: quæ deniq; oleoſa ſunt, omnia aquea ſunt & aerea. Sequuta ſanè ſunt temperaturas eorũ, & opera. Nam aſtringens contrahere, conſtringere, denſare, repellere, incraſſare, omniaq; refrigerar̃, exiccareq́; eſt natum: acidũ uerò incidere, extenuare, farctu liberare, & ꝑpurgare citra calfactionẽ & cum aliquantula repercusſione poteſt. At acre ſimiliter ut acidum extenuatq; & perpurgat, necnõ perrumpit, attrahit, & eſcharam inducit: cæterùm calfaciens, & digerens. Sic amarũ quoq; meatus perpurgat, abſtergit, extenuat, ĩcidit humorum craſſitiẽ abſq; manifeſta excalfactione. Quod qualitatis eſt expers incraſſat, cogit, contrahit, extinguit, ſtupefacitq́;. Porrò ſalſum contrahit, conſtringit, condiendo ſeruat, deſiccat citra apertã aut frigiditatem, aut caliditatẽ. Dulce uerò concoquit, laxat, rarefacit: oleoſum deniq; humectat, emollitq́;, et laxat. Ex quibus ſanè facilè inuenire licebit, qui nã ſapores temperie, & qui ſint contrarij operibus.

Guſtus qualitates quæ ſint.

Saporum temperaturæ.

Guſtatiliũ qualitatũ facultates & opera.

CAP. XXVI.

Symmetrum quid dicatur.

SYmmetrum appellare medicamentum conuenit, quod nec excalfacit, nec desiccat, nec refrigerat, nec humectat: nec calidũ, frigidũ, humidũ, siccum'ue existit. Quod uerò aut calidius, aut humidius, aut frigidius, aut siccius est, à uincente, seu excedente facultate cognominatur. Porrò per unumquęq; excessum quatuor posuisse ordines, quod ad usum spectat, sufficit: calidum quidem exempli gratia nominantes primi ordinis, quod nos excalfacit, non tamẽ euidenter, sed ita ut opus sit rationali demonstratione. Quæ uerò manifeste calfacere nos dicuntur, ea secundi ordinis esse dicentur. At quæ iam uehementer quidẽ, non tamẽ summè, tertij. Quæ autem adeò excalfacere possunt, ut escharam moliantur & urant, quarti: similiterq́; in alijs exuperantijs existimandum. Nam quę adeò uehementer refrigerant, ut extinguant, & ipsa quarti sunt ordinis. Cæterũ nullũ inuenire est, q̊d quarto desiccet ordine, quod non etiam urat. At tertij ordinis exiccantium quippiam eẽ possit, quod minimè urat, ceu omnia quæ uehementer astringunt: ex quibus est omphaciũ, rhus, alumẽ, balaustia, galla omphacitis. In his autem ipsis quædam uicina sunt adurentibus, ut squama æris, & æs ustum, quasi inter tertium quartumq́; ordinem hæreant. In medio tertij est æs ustum, si lotum sit: in principio tertij hypocystis. Sic in secũdo & quarto differentias licet cõstituere triplices: quũ non perinde urãt cauterium & napy, licet ambo quarti sint ordinis.

Ordines, siue gradus excessuũ, quatuor.

Exiccantia quarto ordine, etiam urunt.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber VI.

GENERALIS igitur sermo de facultate medicamentorum simpliciũ, uniuersus iam superioribus libris finem suum cõsequutus uidetur. Tempus uerò iam est ad sermones particulares, siue speciales transire: hoc solũmodo repetentes, primùm quidem, in natura temperatissima: secundò in intemperata: postea deinceps in simplicibus morbis, faciendum esse periculum de facultate ipsorum medicamentorum. Cæterùm quoniã medicamenta omnia, partim quidem sunt animalium partes, aut plantarum, aut fructuum, aut horum liquores, aut succi: partim autem ex metallis sumuntur: optimum mihi uisum est de plantis ante omnia differere: dein, de metallicis pertractare: ac ultimò ad animaliũ partes transire, idq; obseruato literarũ Græcarum ordine. Curabimus autem semper, ut (quod monuit primo oraculo Hippocrates, uitam pronunciãs breuem, & artem longã) festinantes quàm maximo studio, uiã incedamus compẽdiosissimam, per ea nẽpe quæ sunt in arte utilissima. Inter omnes porrò Dioscorides pfectissimè mihi uidetur confecisse tractatũ de medicamentorum materia. At qui aggrediuntur figuras herbarũ describere, quas ne per somnium quidẽ uiderũt, ij certè uident præconibus similes, qui notas ab alijs acceptas fugitiui mancipij publicant, quem ipsi nunq̃ uiderunt: imò quem ne agnoscere quidem possint, si propè assisteret. Illos etiam nõ possum non accusare,

Medicamenta in qbus experiri debeamus

Vita breuis. Ars longa.

Dioscoridẽ exactissime tradidisse histo.iã plantarum.

Herbarum formas nõ eẽ ex libris discẽdas

qui primi herbarũ formas, scriptis docere conati sunt, quum melius existimem ab ipso præceptore oculis discere, ac non assimilari ijs, qui ex libris prodeunt gubernatores.

Abrotonum.

Abrotoni temperatura & essentia.

ABrotonum calidum & siccum est facultate, in tertio recessu, aut ordine, qui ad temperatam naturam expenditur, situm. Valde siquidem est amarũ: qui sapor, quum essentiæ terrenę sit, à largo est calore extenuatus. Porrò si quibus per circuitus redeũt rigores, ante inuasionem rigorum eos abrotono confrices, minus utiq; concutientur, subitoq́; sensum caloris percipient. Quòd abrotonum etiam lũbricos perimat, par quidem est, quum sit amarum. Cæterùm & digerendi & incidendi quãdam uim habet, ipsoq́; absynthio maiorem: quandoquidẽ paucissimę acerbitatis particeps est abrotonum: haud autem exiguæ absynthium. Vnde inimicum sanè est uẽtriculo abrotonum, ueluti etiã seriphum: gratum uerò et amicum absynthium. Per se quippè amarum omnifariam est infensum uentriculo: austerum uerò, aut acerbum, aut in summa astringẽs, amicum & familiare. Abrotoni duę sunt species: quarum alteram sanè marem, alteram fœminam uocant. Similiter & absynthij tres species, aut differentiæ assignantur. Quarum unam eodem cum genere ipso nomine appellant absynthium: cuiusmodi est Ponticum. Secundam autem Santonicum: ac tertiam denique Serlphum. Quibus omnibus absynthiũ quidem minus est calidum, nempe plurimam astrictionem obtinẽs. Non tamen minus desiccatorium existit. Cæterorũ autem, Santonicum à Santonia regione, in qua nascitur, nomẽ sortitum, proximam habet facultatem, Seripho paulò imbecillius in extenuando, calfaciendo, desiccãdoq́;. Porrò ipsum Seriphum Abrotono minus est calidum, uerùm calidius absynthio, stomacho impendio

Abrotono siqs perfricet ante inuasionem, minus a febrili rigore infestabitur.

Abrotonũ vermes perimit.

Abrotonũ inimicum ventriculo.

Absynthiũ vẽtriculo gratũ.

Astrigẽtia sunt amica ventriculo.

Absynthii tres species. Santonicum Seriphum.

ĩnimicum, nempe cum amaritudine, prę ſe etiam quã-dam ferens ſalſedinem. Sed nonnullam tamẽ, & ſi minimam, aſtrictionem ſortitur. Sic abrotonum & ſantonicum admodũ ſunt infeſta uẽtriculo. Solum enim ĩnter ea abſynthium, & maximè ponticum, gratũ ſtomacho exiſtit. Abrotonum uſtum, calidũ ſiccumq́; facultate eſt, magis etiam quàm cucurbita ſicca uſta, & anethi radix. Illa enim ulceribus humidis ſimul & citra phlegmonẽ callo induratis conueniunt: ac proinde maximè præputij ulceribus cougruunt. At cinis abrotoni ulceribus omnibus mordax eſt: atq; iccirco ex oleo aliquo tenui, cicino ſcilicet, aut raphanino, aut ſicyonio, aut ueteri, & maximè Sabino, ad alopecias accõmodatur. Tum barbam tardius naſcẽtem, in eorum aliquo, nec minus lentiſcino maceratum, elicit.

Cucurbita uſta præputii vlceribus cõgruit.

Abrotoni cinis ex aliquo oleo calido barbã tardius naſcentem elicit.

Agnos. Vitex.

AGgnos, aut uitex, fruticoſa illa plãta, calidus quidem & ſiccus eſt, tertio ordine, uerùm multũ tenuis ſubſtãtiæ, tum guſtu acris ſimul & aſtringens: ipſas tamen uitices ad medicinam habet inutiles. Cæterùm folia, ſemenq́;, et flos, calida ſiccaq́; ſunt facultate, necnon tenui ſubſtantia, quare ſæpe nobis ſunt uſui. Porrò ſemen edendo eſt: tam perſpicuò tamen calfacit, ut capiti dolorem hoc nomine pariat: quãquam ſi id frigatur minus caput tentat. Vtcunq; autem ſumat, flatus uentris diſcutit. Præterea tum ſemen, tum flos, tum folia, uenereas intemperantias compeſcunt. Quare non tantùm eſa potaq́; conferre ad caſtitatem uidentur, uerùm etiam ſubſtrata, unde plãta ipſa, agnos, hoc eſt caſta uocatur. At ruta quàm agnos, magis quidem excalfactoria & exiccatoria exiſtit. Adhæc, agni quidem ſemen ac germina, modicã aſtrictionem ferunt: at ruta ubi aruerit, exactè amara eſt & acris: quãdiu uerò humida fuerit, ſubamara. Nulla tamen auſteritas aut acerbitas illi ineſt: aut illa certè obſcuriſsima Quocirca &

Agnos. Vitex.

Viticis ſemen capitis grauitatem parit.

Vitex venereas intẽperantias cõpeſcit.

Rutæ facultas

Vitex obstructis cōfert, mēsesq; ꝓmouet.

ad iecur & lienem indurata & obstructa, agni semen potius ꝗ rutæ competit. Præter dicta autem agnus & mēses mouet, & indurata digerit, & lassitudinē tollit.

Agrostis. Gramen.

Agrostis. Gramen.

GRaminis radix, modicè frigida est et sicca, mordacitatem quandam exiguam, & partium tenuitatē obtinens. At herba ipsa primo quidem recessu refrigerat, in humiditate uerò & siccitate existēs ꝗ moderata.

Gramen esculentum.

Graminis esculēti radix cruēta uulnera glutinat, frāgitq; lapides.

EIus radix est modicè frigida et sicca, proindeq; cruēta ulcera glutinat. Ipsa autem herba illita non uehementer refrigerat, in medio cōstituta humiditatis & siccitatis. Radici porrò mordacitas & tenuitas quædā exigua inest, qua nimirum lapides frangit, si quis eam decoctam bibat. At semen alterius quidem, imbecillū est: eius uerò quæ in Parnaso nascitur, urinam ciet, ac fluxus uentris & stomachi resiccat. Vis enim eius est exiccatoria, tenuium partium, & subacerba.

Graminis semen.

De quatuor Anchusis.

Anchusæ quatuor species.

ONoclea quam uocant, radicem habet admodum refrigerantem, desiccantem, astringētem, & subamaram, corporibus condensandis & modicè extenuandis idoneam: tum abstergendis quoq; & abluendis biliosis & salsis succis. Quare aurigini & lienosis est utilis. Præterea cum polenta illita, iuuat erysipelata, & abstergit non modò epota, sed etiam admota extrinsecus: proinde aceto macerata uitiligines et lepras sanat. At folia ipsius herbæ imbecilliora radice sunt, non tamen à resiccatione & astrictione aliena. Itaq; ꝓfluuiū sanant cum uino pota. Lycopsos nominata, refrigerās etiam & siccans, similiter erysipelatis congruit. Cæterùm radicem ꝗ onoclea magis astringentem sortitur. Onochilo cognominatæ uis & calidior & medicamētosior inest. Quare eos qui à uiperis morsi sunt, admodum iuuat, tum illita, tum suspensa, tum esa. Reliqua

Onoclea quibus morbis cōueniat.

Lycopsos.

Onochilos.

uerò

uerò quæ quarta est, & parua, cæteris est calidior, amarior, & medicatior: ac proinde ad latos lumbricos idonea, oxybaphi mēsura cū nasturtio & hyssopo epota.

Anchusæ quarta species anonymos, latos lūbricos perimit.

Agarici radix.

PRimò quidē gustu dulcis, sed paulò post subamara apparet, acrimoniæq́; & astrictionis leuiculæ quandam speciem temporis spatio inducit; estq́; consistentia laxa. Quare composita hæc radix est ex substātia aerea & terrea, à calore extenuata. Minimum autē habet essentiæ aqueæ. Hac rōne & digerēdi uim possidet, & crassitudinem incidendi, tum anfractus uiscerum expurgandi. Iccirco regio morbo laborantes ex obstructione iecinoris, necnon morbo comitiali obnoxios, sanat: tum rigores per circuitus recurrentes, ex crassis uiscidisq́; humoribus ortos exterminat. Iuuat & morsos à bestijs frigore lædentibus, aut compunctos, tum foris in affecta parte impositum: tum intrò in corpus assumptum, pondere drachmæ unius cū uino diluto. Est etiam & purgatorium.

Agaricū radicem eē credit Galenus.

Agarici facultates insignes.

Ageranton.

FAcultatē digerendi habet, & leuiter quadantenus phlegmone liberandi.

Ageranton.

Adiantum, Polytrichum, Callitrichum.
Vulgo capilli Veneris.

IN calore & frigore symmetrum est, siccat tamen, & extenuat, et digerit. Caput ex alopecia glabrū, capillis uestit: strumas & abscessus digerit: epotum lapides frangit; uiscidorū crassorumq́; è pectore pulmoneq́; excreationibus, nō mediocriter cōfert: ac deniq; uentris profluuium sistit.

Adianton. Polytrichon. Capill. Ven.

Aeizoon. Semperuiuum.

AEizoon utrunq; tum maius, tum minus, desiccat quidem leuiter, utpote astringens modicè: est tamen ex tertio ordine refrigerantium, in eoq́; aquea essentia præpollet. Quare ad erysipelata, herpetes, &

Aeizoon. Semperuiuum.

phlegmonas à fluxione ortas accõmodatur.

Ægilops. Auena.

Ægilops. Auena.

DIgerendi uim obtinet, existens leuiter acris. Vn de phlegmonas induratas, & ęgilopas sanat.

Æra. Lolium.

Æra. Lolium.

IN principio tertij ordinis excalfacientium, secundi uerò extremo exiccantium consistit, sic ut accedere magis quàm iris, naturæ acrium uideatur: à qua tamẽ essentiæ tenuitate relinquitur.

Ægyrus, siue populus alba.

Ægyrus. Populus alba.

POpuli flores calidi sunt in primo recessu, paulũq; ad siccius declinant, subtiliorumq; potius ꝙ crassiorum sunt partiũ. Floribus similia sunt folia, licet imbecilliora. Resina etiam floribus similem facultatem, sed calidiorem obtinet. At semen, tum resina, tum floribus subtiliorum est partium, & exiccantius: non tamen multò calidius.

Acacia.

Acaciæ facul.

ACacia & planta ipsa acerba est, & fructus, & succus: qui lotus acrimoniam deponit. Porrò si parti illinatur, protinus eam ficciorem atq; contractã reddit: estq; tertij ordinis exiccantium, & secundi refrigerantium, ubi quidem elotus fuerit: alioqui si illotus sit, primi. Est autẽ consistentia terreus, habetq; in se partes quasdam aqueas, necnon alias tenues & calidas.

Acalephe. Vrtica.

Acalephe.

HVius herbę, tum fructus, tum folia, admodum digerentis sunt facultatis: adeò ut phymata & parotidas sanent. Sed & quiddam flatuosum exibent, dum coquuntur quo extimulant uenerem, & maxime ubi semen cum musto bibitur. Quòd non calfaciat uehemẽter, sed nimis tenuium sit partium, testimonio est crassorum ex pectore eductio: tum pruritus quem in partibus excitat. Porrò subducit uentrem titillatione magis ꝙ purgatione. In uniuersum, q̃ exiccari citra mor-

Vrtica extimulat venerem.

Vrtica subducit aluum titillatione magis ꝙ purgatione.

dicationem postulant ea conuenienter persanat.

Acanthos. Spina uulgaris.

FOlia quidem mediocriter digerentem facultatem obtinent: ăt radix exiccatoria est, & leuiter inciso-ria, & tenuium partium. Acanthos. Spina.

Acanthium.

RAdix huius & folia facultatis sunt excalfactoriæ, ut & ijs qui conuelluntur auxilietur. Acanthion.

Acanthe leuce. Spina alba.

RAdix eius desiccatoria est & modicè astringens: quamobrẽ & cœliacos et dysentericos iuuat, et sanguinis reiectiones cohibet, œdemataq́; illitu contrahit, ac dentes dolentes iuuat, si decocto eius colluãtur. Semen tenuis essentię & calidæ facultatis est: itaq́; potui dari ijs qui conuelluntur conuenit. Acanthe leuce Spinæ albę facultas.

Spina Ægyptia.

VAlidius quàm spina alba, tum astringit, tum siccat. Quare profluuium muliebre radix eius supprimit. Fructus uerò & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt: ulceraq́; ad cicatricem perducit. Spinæ Ægyptiæ facultas.

Acoron.

HVius radice utimur, quæ gustu modicè amaro est, odoreq́; non iniucundo. Itaq; facultatis calidæ est, & consistentię tenuis. Quare & urinam mouet, et lienes induratos discutit, ceratoidisq́; crassitiem detergit, extenuatq́;. Ad quod succus pręstantior existit. Calfacit enim & siccat in tertio ordine. Acori facultates.

Aconitum Pardalianches.

HOc putrefacientis & deleteriæ facultatis existit: quare in cibo potuq́; fugiendum. Aconitum pardalianches.

Aconitum lycoctonum.

ESt & hoc similis alteri facultatis: sed peculiariter lupos interficit, ut illud pardos. Aconitum lycoctonum.

Acte, quam sabucum: Chamæacte, quam Ebulum uocant.

Acte.
Sabucus.
Chameacte.
Ebulus.

VTraq; potentiam habet & desiccandi, & conglutinandi, necnon digerendi modicum.

Alimum.

Alimum,

SEmen simul & lac hæc planta gignit, estq; gustus acris & substringentis: ex qbus constat ipsam esse dissimilarem. Maior tamen pars eius temperatè est calida, cum humiditate inconfecta, & leuiter flatuosa.

Aloe.

Aloes facultates.

HÆc herba, optima in India nascitur, cuius liquor est id quod ad nos importatur cognominatum aloe, medicamentum ad plurimas res, propter siccitatem mordicationis expertem, utile Quod quidē astringit modicè, sed fortiter amarum est; ac proinde subducit uentrem. Est autem tertij ordinis exiccātium: calfacientium autem, aut primi intensi, aut secundi remissi. Ad hæc uerò, gratum est uentriculo medicamen, ut si quid aliud; & sinus glutinat. Sanat ulcera quę ægrè ad cicatricē perduci possunt; & maximè quæ in ano sunt & pudēdo. Confert similiter si maceretur aqua, ad eorum phlegmonas, necnon eas quę in ore, naribus, oculisq; oboriūtur. In summa, repellere & digerere simul potest, cum hoc ut paulùm extergeat, quantum uidelicet ulceribus puris non sit molestum.

Aloe est grata ventriculo.

Aloe quibus affectibus conferat.

Alysson.

Alysson morsos a cane rabido, rabientem ꝗ ipsum sanat.

NVncupata est hæc herba Alysson, ꝙ mirificè iuuet morsos à cane rabido. Sed rabienti quoq; data, sæpe in totum sanauit, ob totius substantiæ similitudinem. Siccat autem digeritq; mediocriter: ac præterea detergit nonnihil. Qua ratione uitiliginem, & ephelim purgat.

Alsine. Auricula muris.

Alsine.
Auricula muris.

HÆc quum essentiæ sit aqueæ, citra astrictionem, tum refrigerat, tum humectat. Quare ad feruētes phlegmonas & mediocria erysipelata confert.

Amaracon. Maiorana.

Calfacit quidem in tertio ordine: in secundo autem siccat. Amaracon. Maiorana.

Ambrosia.

Illita uim habet astringentem, ac repellentem. Ambrosia.

Ami.

Eius semē est admodum utile. Quum enim sit subamarum & acre, constat ipsum & digerere, & ꝓuocare urinas. Calfacit autem, resiccatq́; in tertio ordine intenso. Ami.

Amarantum.

Facultatis est incidentis & extenuantis. Quare coma eius cum uino pota, menses educit: omnesq́; pota fluxiões desiccat: stomacho infesta. Grumos etiā sanguinis dissoluere creditur. Amarantum.

Amurca.

Ex secundo est ordine calfacientium: at siccātium, intenso quodāmodo magis, terrestris substantiæ quum sit. Sic et ulcera corporum temperatura siccorū, curat: quæ uerò in alijs omnibus sunt, exasperat, perinde ut resina, pix sicca, & bitumen. Amurcę vires.

Ampeloprason. Porrum agreste.

Est enim herba hæc porrū agreste: ob idq́; acrius eo, atq; siccius: ut agrestia oīa hortensibus. Proinde stomacho quàm illud, nocētius. At crassos & lentos humores potentius incidit, ualentiusq́; infarcta organis obstructione liberat. Hac quoq; rōne sæpe ꝓuocauit urinas, ubi à crassis & lentis retinebantur humoribus. Adeò uerè est calidum, ut illitum cataplasmatis ritu, exulceret. Ampeloprason. Agrestia oīa esse acriora hortensibus.

Ampelos agria uitis agrestis.

Racemi eius extergēdi uim possident: ac proinde cutis extimæ ulcera purgare possunt. Sed astrictionem quandam sortiuntur extrema germina: quæ & sale condiri assolent. Ampelosagria Vitis agrestis.

Ampelos hemeros. Vitis satiua.

Ampelos. Vitis.

VItis cultæ assimilis facultas est agresti, sed ad omnia imbecillior.

Ampelos leuce, Vitis alba, Bryonia.

Ampelos leuce. Vitis alba. Bryonia.

PRima huius germina Vere edi solent, edulium uētriculo propter astrictionem acceptum. Cęterùm subamaram, & modicè acrem astrictionem possident. Quare & urinam modicè cient. At radix & abstergētem, & desiccantem uim habet, & moderatè calidam. Quam ob rem & lienes īduratos liquat epota: cū ficubusq; foris imposita, psoram & lepram sanat. Porrò fructus eius, racemi speciem præferens, ijs qui coria dępsant est utilis.

Ampelos melæna. Vitis nigra.

Vitis nigra.

VOcatur autem hęc propriè bryonia, prędictæ ad omnia similis, nisi ꝙ imbecillior.

Amygdala.

Amygdalorū vires.

QVæ quidem palèm amara sunt, omnino extenuandi uim possident. Siquidem ephelim purgant, & excreationibus ex pectore pulmoneq; crassorum lentorumq; humorum mirè auxiliantur. Obstructiones præterea iecinoris à crassis & uiscidis succis ortas expediunt. Quin & lateris & lienis, & coli, & renum dolores, ab huiusmodi causa natos persanant. Ipsius arboris etiam radices coctæ, illitæq;, epheles purgant. Porrò amygdala dulcia, quę & ipsa nonnihil sortiuntur amaritudinis, moderatè sunt calida.

Ammoniacum.

Ammoniacū.

CViusdam ferulæ est lachryma, intensam emolliēdi uim possidēs, adeò ut articulorum tophos dissoluat, & lienes induratos sanet, & chœradas per halitum digerat.

Amomum.

Amomum.

ACoro similem facultatem obtinet, nisi quòd acorum siccius sit, maiore autem concoquendi uī amomum.

Anagallis.

ANagallis utraq; & quæ cœruleum, & quæ purpureum fert florem, extergentis est facultatis. Habet uerò nonnihil etiam caloris, & quandam trahendi uim, qua corpori infixa extrahunt. Succus earũ ex naribus purgat eadem de causa. In summa, desiccandi uim habent citra mordicationem. Quam ob rem uulnera glutinant, & putrida corrigunt.

Anagallis utriusq; facultates

Anagyrus.

FRutex est grauiter olens, et digerentis, excalfacientisq; facultatis. Cuius folia uiridia tumores reprimunt: at resiccata, incidẽtis sunt, exiccãtisq; potentiæ. Similem ferè uim habet eius radicis cortex. Semen autem subtiliorum est partium: uomitũ tamen ꝓuocat.

Anagyri facultas.

Androsæmum. Officinis Milleperforata. Hispanis coraconcillo, hoc est corculum.

PLanta est fruticosa, natura duplex. Vnum enim dicitur Ascyrõ, species hyperici: alterum à quibusdam appellatur Dionysias. Est autem semen eorum purgatorium: foliorum uerò facultas modicè extergẽs & desiccans, ut & ambusta curare credantur. Cæterùm in uino austero decocta, uinum ipsum uulnerum grandium glutinatorium efficiunt.

Androsæmon Milleꝑforata.

Androsaces.

AMara & acris est herba. Potest autẽ resiccata ebibitaq; tum ipsa, tũ fructus eius, magnopere prouocare urinam, & nimirũ etiam digerere & desiccare.

Androsaces.

Andrachne. Portulaca.

FRigida & aquea est temperie, paucæ particeps austeritatis: proinde fluxiones repellit, maximeq; biliosas & calidas. Estq; tertij ordinis refrigerãtium: humectantium autem secundi. Quare maximè æstuãtes adiuuat, tum uentris osculo imposita, tum hyponchondrijs: ac præcipuè in febribus hecticis. Præterea dentium stuporem lenit. Quoniam autem restringit, utili-

Andrachne. Portulaca dentium stuporem lenit.

ter dysentericis editur, & muliebri profluuio, & sanguinis reiectionibus. Sed ad hęc sanè multò est quàm herba succus ipsius efficacior.

Anemone.

Anemone.

RAdix cõmansa pituitam euocat: succus è naribus purgat, & oculorum cicatrices extenuat. Insuper sordida ulcerum anemonę expurgant, & lepras detrahunt, mensesq́; appositæ eliciunt, & lac trahunt.

Anethum.

Anethi facultates.

ADeò excalfacit anethum, ut habendum sit aut secundi ordinis intensi, aut tertij remissi. Exiccantis uerò ordinis est secundi incipientis, aut primi finiẽtis. Itaq; meritò in oleo decoctum digerit, dolorem sedat, somnũ conciliat, crudos humores cõcoquit. Vstũ autem, tertij ordinis, tum calfaciẽtium, tum exiccãtiũ fit. Proinde ulceribus nimis humidis prodest: potissimum ijs quæ in pudendis consistunt. At quæ in præputio sunt inueterata, ea probè cicatrice inducit. Cæterùm uiride humidius & minus calidum est. Itaq; magis concoquit, & somnũ conciliat, sed minus discutit.

Anethum vstũ pudendorũ vlceribus cõfert

Anthillis.

Anthillis vtraq;.

ANthillis utraq; modicè desiccat, ut & ulcera glutinet. At quæ chamæpityi assimilis est, subtiliorum est partium, magisq́; detergit: præterea comitialibus competit.

Anthemis. Chamæmelum.

Anthemis. Chamęmelũ.

CAlfacit, & desiccat in primo ordine, estq́; tenuiũ partium, ac proinde digerendi, laxandi, & rarefaciendi uim obtinet.

Anisi semen.

Anisi semen.

CAlfacit & siccat in tertio ordine. Proinde urinam mouet, ac digerit, flatusq́; uentris reprimit.

Antirinum. Anarinum.

Antirinum.

SEmen habet inutile, estq́; cum bubonio similis facultatis.

Aparine. Philanthropos.

MOdicè extergit et desiccat, habetq; nonnihil subtilium partium. Aparine. Philanthropos

Apios. Pirus,

PIri folia pariter & turiones, austera sunt Ex fructu autem, pars una terrea est, alia aquea Cæterùm utraq; frigida; necnõ alia temperata Proinde esu pira stomacho grata sunt, & sitim prohibent. Illita autẽ desiccãt, modicè refrigerãt. Vnde etiã uulnera glutinãt. Apios. Pirus.

Achrades. Pira syluestria.

MAgis q̃ pira reliqua astringunt & desiccant: ob idq; maiora uulnera glutinãt, fluxusq; reprimũt. Achrades. Pira syluestria

Apocynum. Cynocrambe. Cynomorum. Syluestris mercurialis.

CAnibus iuxta & hominibus est uenenum, herba grauiter olens, ob idq; uehementer calida: non tamen proportione desiccat. Itaq; illita admodum digerentis est facultatis. Apocynum. Cynocrambe. Cynomoron.

Argemone.

ET huius herbæ facultas abstersoria est & digerẽs. Argemone.

Arisaron.

MVltò minus est aro. Radicẽ habet oliuæ magnitudine, sed multò est ipsa acrius. Arisaron.

Aristolochia.

RAdix eius est amara & subacris. Sed ex illis omnium subtilissima est, quæ rotunda. Aliarum uerò duarum, quæ clematitis appellatur, fragantior est, infirmior tamen. At longa, tenuitate quidem à rotunda uincitur: abstergendi tamen calfaciendiq; & ipsa potentiam obtinet: minus sanè q̃ rotunda abstergens & digerens, sed non minus calfaciẽs: imò forsan plus. Itaq; in qbus usus est modicę abstersionis, cõmodior est longa: utputa in ulceribus carne implendis. At in quibus crassum humorem ualidius extenuare oportet, illic usus est rotundæ. Proinde dolores à crasso spiritu Aristolochia triplex.

Aristolochiæ rotundę admiranda opera.

inductos, rotunda exactius persanat: extrahit spicula: putredines corrigit: ulcera sordida purgat: dentes & gingiuas splēdidas facit: auxilio est asthmaticis, singultientibus, comitialibus, podagricisq́;, si cum aqua bibatur. Tum ruptis & conuulsis, ut si quid aliud, medicamen idoneum est.

Arceuthus. Iuniperus.

Arceuthus. Iuniperus.

CAlida et sicca est tertij ordinis. At fructus, similiter calidus est: siccus tamen in primo ordine.

Arctium.

Arctium.

QVod Thapso Verbasco est simile, radice tenera, candida, dulci, caule oblongo et molli, semine cymino simili, tenuium est partium: ob idq́; facultatis modicè exiccantis & extergentis. Quam ob rem radix ac semen eius in uino cocta, quadantenus dentiū dolores mitigant. Porrò ambusta & chimethla non horum modò decoctum, sed & caules teneriores sanare possunt.

Arctium aliud Lappa maior. Bardana.

Lappa maior. Bardana.

DIgerit simul & desiccat: astringit tamen nōnihil: unde folia eius antiquis ulceribus prosunt.

Arnaglosson. Plantago.

Arnaglosson. Plantago. Refrigerantia simul & astringentia quibus morbis conueniant.

REfrigerat pariter & siccat in secundo gradu: habetq́; nonnihil austerum, ratione terrearum partium. Porrò medicamenta, quæ cum hoc ꝙ refrigerāt, unà etiam astringunt, ea et ad ulcera rebellia omnia, et ad fluxiones & putredines cōueniunt, ac ꝓinde & ad dysenterias. Nam & sanguinis profluuia sistunt, & si quid aduratur, refrigerant. Tum sinus quoq; glutināt, & alia ulcera recētia simul & uetera. Atq; in omnibus ferè id genus medicamētis primas tenet, aut certè nulli secundum est arnaglossum, ob temperaturæ symmetriam & conuenientiam. Nam siccitatem obtinet morsus expertem, & frigiditatem quæ nōdum stupefaciat. Fructus etiā & radix similis sunt facultatis, nisi ꝙ tum

ſiccioris, tum minus frigidæ. Quin & ſemẽ ſubtilium eſt partium: radices uerò craſſiorũ. At herbę folia exiccata, ſubtilium partium exiſtũt, & minus frigidæ facultatis. Radicibus utuntur ad dentium dolores, tum mandentes, tum collutionibus incoquẽtes: præterea ad iecinoris renumq́; obſtructiones nõ has tantũ adhibẽt, ſed folia quoq;, & multò magis ſemina.

Plantaginis radicibus ad dolores dentium vtuntur.

Arum

MEdiocrem extergẽdi uim poſſidet, eſtq́; primi ordinis calfacientium & exiccãtium. Radices eius comeſæ mediocriter humorum craſſitiem incidunt, ita ut ſint excreationibus ex pectore idoneæ.

Arum.

Artemiſia.

DVplex eſt, utraq; tamen calfacit ſecũdo ordine, intenſo autem primo, aut ſecundo remiſſo deſiccat: eſtq́; tenuium partium: unde calculis renũ, uteriq́; fomentationibus haud mediocriter congruunt.

Artemiſia vtraq;.

Aſarum.

RAdices eius facultate ſimiles radicibus acori ſunt: intenſiores tamen.

Aſarum.

Aſclepias.

HVius nondum nos periculum fecimus.

Aſclepias.

Aſpalathos.

ACris ſimul & aſtringẽs eſt. Quare partibus quidem ſuis acribus excalfacit: auſteris uerò refrigerat. Itaq; utriuſq; ratione deſiccat, unde ad putredines & fluxiones eſt utilis.

Aſpalathos.

Aſparagus petræus.

ABſtergendi uim habet citra manifeſtam caliditatem aut frigiditatem. Hinc renes ac iecur infarctu liberat, & maximè radices eius, & ſemen: quia & dentium dolores ſanat.

Aſparagus petræus.

Aſplenum.

TEnuium quidẽ partiũ, non tamẽ calida eſt herba. Hac utiq; rõne lapides frangit, & lienes liquat.

Aſplenum.

Astragalos.

Astragalos. RAdices astrictorias sortitur: quare non instrenuè siccat, Nam & ulcera glutinat, et aluum fluentem sistit, si quis in uino decoctam radicem bibat.

Aster atticus. Bubonium.

Aster atticus. Bubonium. PArtim quidem digerens est, partim autem refrigerans, uerùm id non astringit.

Astaphis Vua passa.

Astaphis. Vua passa. CVlta quidem, concoquendi, astringendi, & leuiter digerendi, facultatem obtinet. At agrestis, uehementer acris existit, adeò ut ex capite purget, abstergatq́; ualenter. Itaq; ad psoram accõmoda est. Sed & urendi uim habet.

Asphodelus.

Asphodelus. HVius radix extergẽtis est facultatis. Vstæ autem cinis, calidior, exiccantior, subtilior, ac digerere potentior existit: ac proinde alopecias sanat.

Attractilis. Cnicus agrestis.

Attractilis. Cnicus agrestis. FAcultatem habet desiccandi, & modicè digerendi: exq́; spinarum est genere.

Atraphaxys. Atriplex.

Atraphaxys. Atriplex. HVmida quidem est in secundo ordine: frigida uerò in primo: estq́; aquea similiter maluæ. Quin et uentrẽ celeriter permeat, ut illa, ob lubricitatẽ. Hortenses autẽ attriplex & malua, q̃ agrestes, tũ humidiores sunt, tum frigidiores: pinde phlegmonis & phygethlis incipientibus, hortenses: uigentibus autem & declinãtibus, agrestes magis conueniunt. Semen eius abstergendi uim habet. Itaq; icteritiæ ab obstructione iecinoris ortæ auxiliatur.

Aphace.

Aphace. ASTringit, editurq́;, ut ipsa lenticula: ægrius tamen concoquitur. Cæterũ ualentius desiccat, & moderati caloris est.

Ab synthium.

Abſynthium

A Strictoriam, amaram, & acrem qualitatem ſortitur, excalfaciens, extergens, roborans, & exiccans. Proinde bilioſos uentris humores deijcit, ac per urinas euacuat. Verùm contentam in uentre pituitam nihil adiuuat ſumptū. Sic nec ſi in thorace aut pulmone contineatur: nam aſtringens in eo facultas, quàm amara, ualentior eſt. Eſt autē calidū in exceſſu primo: ſiccū uero, in tertio. At ſuccus longè quàm herba eſt calidior.

Balanus Mirepſica. Glans unguentaria.

Balanus myrepſica. Glans vnguētaria.

SVcco eius, qui calidus eſt, unguentarij utuntur. Reliquiæ autem unde expreſſus eſt ſuccus, uincētem habent qualitatem amaram: cui admiſta eſt quædam aſtrictio. Proinde extergentem, incidentē, contrahentem, & ſtipantem effectū poſſident. Quòd ſi quis carnem eius drachmę pondere, cum melicrato bibat, medicamen experietur uomitorium. Sępe etiam per infernam aluū ſubducit largiter. Sed lienes liquat, iecurq́;, indureſcētia: ad quorum uiſcerum expurgationem, ex exycrato ipſam exhibere cōſueuimus. Ex aceto etiam lepras, pſoras, lētes, uitiligines, ionthos, ephelim, exanthemata, achoras, aliosq́; id genus cutis affectus exterit. Abſtergentem itaq; & incidentem cum aſtrictione obtinet facultatem. Cortex autem eius, admodum aſtrictorius exiſtit.

Balſamum.

Balſamum.

BAlſamū deſiccat & excalfacit ſecundo exceſſu: eſt autem & tenuium partium, adeò ut odoratum ſit. Eius lachryma ſubtiliorum eſt partium quàm ipſa plāta: non tamen adeò calida ut nonnulli exiſtimant. Fructus eius perſimilis facultatis eſt, longè tamen in ſubtilitate partium inferior.

Opobalſamū. Carpobalſamum.

Balauſtium.

Balauſtium. Cytinus.

FLos eſt agreſtis punicę, ſicuti domeſticarum cytinus. Valenter guſtum aſtringit. At uerò ſi omne aſtringens terreſtre eſt & frigidum, meritò quis dixe-

rit ipſum ualenter & exiccare, & refrigerare. Quo nomine ulcera ad cicatricē perducit. Quin etiam ad ſanguinis reiectiones, dyſenterias, necnon uētris uteriq́; profluuia, nemo eſt qui non hoc medcamento utatur.

Batus. Rubus.

Batus. Rubus.

RVbi folia, germina, flos, fructus, & radix, qualitate aſtringente, neq; obſcura, participant. Sed folia germinaq́; recens nata plurimū in ſe habent ſubſtātiæ aqueæ, parū uerò aſtrictionis. Quare uulnera glutinant. At fructus maturus, non parum habet ſucci calidi temperati, qui exiſtit dulcis: ob idq́;, & ob modicā aſtrictionem non eſt inſuauis guſtui. At immaturus, acerbus eſt & ualidè exiccatorius. Ac ſanè uterq; recōditur, ualidius q̃ recens deſiccans. Flos eandē uim fructui immaturo poſſidet. Vtraq; ad dyſenterias, uētris profluuium, robur deperditum, ſanguinisq́; expuitionem ſunt idonea remedia. Radix pręter aſtrictionē, non paucam habet ſubſtantiā in ſeſe tenuem, per quā & lapides renum comminuit.

Rubi radix cōminuit lapides

Batrachium. Ranunculus.

Batrachium. Ranunculus.

HVius omnes quatuor ſpecies adeò acres exiſtūt, ut cum dolore exulcerent. Quare ſi conueniēter utare, pſoras & lepras excoriant, & ungues diuellunt. Tum leproſis ſtigmata digerūt, & uerrucas detrahūt. Quin & alopecias iuuāt exiguo tempore admotę. Radix arefacta ſternutationem prouocat. Sed & dentes dolentes iuuat, ſic ut eos frangat. Eſt itaq; ualde calida & ſicca, tum radix, tum uniuerſa herba.

Bdellium.

Bdellium.

QVod Scythicum nominant eſtq́; acrius & reſinoſius, emollientis admodum & efficacis uirtutis eſt. Arabicum autē, quod ſplendidius eſt, magis q̃ emollientia exiccat: uideturq́; in potu ſumptum calculos renum frangere, tum urinas ciere, & crudorum flatuum diſcurſus, præterea laterum dolores, ruptu-

rasq́; ſanare.

Bechion. Tusſilago. Vngula caballina.

TVſſes & orthopnœas iuuare creditur, ſi quis folia arida aut radicem in prunis urens, aſcendentem inde fuliginem inſpiratu attrahat. Eſt autem modicè acris: ut ſine moleſtia, noxa ue omnes thoracis affectus credatur rumpere. Folia uirentia partem recenti phlegmone obſeſſam illitu adiuuant. Bechion. Tusſilago. Vngula caballina.

Blitum.

HOlus eſt eſculentum, humidæ frigidęq́; temperaturæ in ſecundo ordine. Blitum.

Bulbus ſatiuus.

FRigidior quidem & crasſior agreſti eſt, lentumq́; ſuccum ꝓcreat. Nam & coctu difficilis eſt & flatuoſus, & uenerem prouocans. Attamē illitus ob amaritudinem ſimul & aſtrictionē abſtergit ſimul & glutinat, & nimirum etiam exiccat. Bulbus ſatiuus

Bulbus uomitorius.

MVltò eſt calidioris temperaturæ ꝙ ſuperior. Bulbus vomitorius.

Bubonium. Aſter atticus.

CReditur ſanare bubonas & illitum, & alligatum inguini. Digerit enim mediocriter, quia modicè eſt calidum. Cæterū non ita ſiccat, ut tendat. Bubonius. Aſter atticus.

Bugloſſon.

HVmidæ calidæq́; tēperiei eſt: uinisq́; iniectū hilaritatis cauſa eſſe creditur. Sed gutturis etiā lenit aſpredinem, ſi melicrato coctum ſumatur. Bugloſſon vino iniectum, hilaritatē parit.

Bunium.

ADeò excalfacit, ut & urinas moueat, & menſes prouocet. Bunion.

Buphtalmos.

FLos eius floribus chamæmeli eſt tum maior, tum acrior: uehementiusq́; digerit, adeò ut & duritias ſanet, cerato miſtus. Buphthalmos

Brathy. Sabina.

Brathy. Sabina.

QVantum in acrimonia cupressum uincit, tantũ ab eo superatur in astrictione: quare illo & calidior est, & potẽtius digerit. Quin & similiter cupresso putredinibus accõmodari potest, maximè ubi rebelliores fuerint, & diuturniores. Carbunculos item soluit: mensesq́; ut si quid aliud, essentiæ tenuitate prouocat, & sanguinem per urinas mouet. Fœtum etiam uiuentem interficit, & mortuum educit. Esto autem hoc medicamen tertij ordinis tum excalfacientium, tum exiccantium; ex numero eorũ quæ uel maximè tenuiũ sunt partium.

Bretanica.

Bretanica.

HVius folia astringentia sunt, & uulnerum glutinatoria, similia agrestibus lapathis. At expressus ex illis succus perinde natus est astringere, uideturq́; sanare iam putrescentia.

Bromus.

Bromus.

ILlitum desiccat, digeritq́; mediocriter, & sine morsu. Temperiem autem habet paulò frigidiorem. Nonnihil etiam astrictionis obtinet, ut uentris profluuia iuuet.

Bryon thalattion. Alga.

Bryon thalattion. Alga.

COmpositũ est ex terrena & aquea essentia, utraq; frigida. Siquidem & gustum astringit, & calidis quibusuis illitum, ea refrigerat, adiuuatq́;.

Bryon aut Splanchnon. Muscus.

Bryon. Splachnon. Muscus.

VIm habet astringentem inualidam, cæterùm mediocriter frigidam. Nam & digerendi, & emolliendi facultatis est particeps.

Gallium.

Gallium.

INde nomen sumpsit, ꝙ lac coagulet. Facultatem autem obtinet exiccatoriã, & subacrem. Flos eius competere sanguinis profluuijs uidetur, & combustis mederi. Est autem boni odoris, & coloris lutei.

Gentiana.

Gentiana.

HVius radix efficacissimè extenuat, purgat, abstergit, liberat,

git, liberat obstructione, utpote impēsè amara existēs.

Gigarta. Acinorum uuæ nuclei.

EX secundo exiccantium sunt ordine: refrigerantiū uerò, primo. Omnibus autem uentris cum profluuio iunctis affectibus, impēdio conferunt; utpote quū acerbi appareant. Gigarta: Acinorum uuę semina.

Gingidium.

GVstu amarum & astringens quum sit, temperie calidum frigidumq́; uidetur. Secundum utranq; uerò qualitatem desiccatorium est. Cætera porrò stomacho amicum existit. Gingidium.

Glaucium.

AStringit cum quodam fastidio: tum adeò insigniter refrigerat, ut solum sæpe erysipelata, si ualentia nō fuerint, curare possit. Cōstat enim ex aquea terreaq; substantia, utraq; frigida. Glaucium.

Glaux herba.

EX lacticinijs quum sit, calida quodammodo humidaq́; fuerit. Glaux herba.

Glechon. Pulegium.

QVandoquidē acris & subamara est, ualde extenuat & calfacit. Quare & illita rubricat: & exulcerat si diutius hæreat. Quin etiam humida, crassa, et lenta, ex thorace & pulmone excreatu facilia facit, mēsesq́; mouet. Glechon. Pulegium.

Glœos, strigmenta balneorum.

MOdicè emolliendi uim obtinet; Glœos. Strigmenta.

Glycyrrhiza, Dulcis radix.

SImiliter radici ipse succus, dulcis leuiterq́; astringens existit: Proinde nō modò asperæ arteriæ, sed uesicæ etiam scabritiem lenire potest, idq́; temperaturæ mediocritate. Quare fuerit sanè natura eius familiaris nostræ temperaturæ. Cæterùm tepidam quandam caliditatem sortitur. Porrò quoniam temperie quoq; est humidum, id quod modicè est dulce, ure sanè etiā Glycyrrhiza. Dulcis radix. Dulcia modice eē humida. Glycyrrhiza sitim lenit.

ſiti congruens medicamẽtum eſt,nimirum modicè humidũ,humanaq́; natura frigidius. Dioſcorides ait,arefactæ radicis pollinem unguibus oculorum mederi.

Glycyſida. Pœonia.

Glycyſoda. Pœonia.

RAdicem habet leuiter aſtringentem, cum quadã dulcedine:at ſi pluſculũ dentibus mandas, acrimoniam item quampiam ſubamaram ſubeſſe percipies.Proinde menſes ciet ex melicrato,amygdali pota quantitate. Expurgat porrò etiam iecur obſtructum, & renes:uentrisq́; ſiſtit fluxiones, ſi in aliquo auſtero uino cocta ſumatur.Eſt prȩterea omnino reſiccatoria: quare ex collo pueris ſuſpenſa,meritò comitialẽ morbum perſanat:idq́; aut aliquem à ſe fluorem,per infantuli inſpirationem ĩmittens:aut aerem aſſiduè mutãs, atq; alterum reddẽs.Nam hoc pacto ſuccus Cyrenaicus columellam phlegmone affectam iuuat:& melanthium frictum palam catarrhos & coryzas deſiccat,ſi quis id in calidum lintheum rarum liget, aſſidueq́; calorem ex eo per inſpirationem in nares attrahat.Quin etiam ſi compluribus linis,& maximè marinæ purpuræ,collo uiperæ iniectis,illis uiperam præfoces, eaq́; poſtea cuiuſpiam collo obuincias,mirificè profueris, tum pariſthmijs,tum omnibus ijs quæ in collo expullulant.Pœonia itaq; & exiccat,& tenuium eſt partiũ: calfacit autem mediocriter.

Pœonia appẽſa comitialem morbum perſanat.

Cyreniacus ſuccus.
Melanthium,

Vincula q̄bus præfocaueris viperam, conferre tumoribus gutturis.

Gnaphalium.

Gnaphalium.

FOlia eius modicè aſtringunt:quare ex aliquo uino auſtero dyſentericis proſunt.

Gongilis, Rapum.

Gongilis.
Rapum.

GOngilidis ſemen uenerẽ excitat, utpote ſpiritum flatuoſum gignẽs.Sic & radix coctu difficilis eſt: ĩnflatq́; & ſemen generat.

Damaſonium, Aliſma.

Damaſonium,
Aliſma.

DEcoctũ radicis eius calculos renum cõminuit. Quare abſterſoriæ facultate eſt particeps.

Daucus, Staphylinus.

DOmesticus esui aptior, sed imbecillior, acrem calidamq; facultatē sortitur: ac proinde etiam extenuat. Ac radix sanè flatuosum quid obtinet, ac uenereum. Semen autem, domestici quidem, et ipsum quādam ad uenerem ciēdi potentiā possidet: agrestis uerò planè flatu caret: ac proinde urinam mensesq; ciet. Daucus. Staphylinus.

Dauci semen.

ADeò uehementer excalfacit, ut inter prima, tum urinam, tum menses prouocet. Multum etiam digerere per halitum foris impositū ualet. Ipsa uerò herba, moderatè calida est, similemq; etiam uim obtinet, cæterùm infirmiorem. Dauci semen.

Daphne arbor, Laurus.

HVius folia calfaciunt & siccant uehemēter: at fructus adhuc uehementius. Radicis cortex minus quidem acris est & calidus: cæterùm plus amarus: habetq; etiam astrictionis nonnihil. Quamobrem & calculos confringit, & iecori prodest. Bibitur ex uino fragrante trium obolorum pondere. Daphne. Laurus.

Daphne herba: quā Alexandrinam appellant.

EVidēter est calida, acris, & subamara, potaq; tum urinas, tum menses prolicit. Daphne herba.

Chamædaphne.

PErsimilis quidem est uiribus daphnę Alexādrinę: sicuti & quod daphnoides uocant. Chamædaphne.

Dictamnum,

TEnuiori essentia constat quàm pulegium, cætera illi simile. At pseudodictamnum ad omnia imbecillius existit. Dictamnum.

Dipsacos.

DIpsaci spinæ radix ex secundo ordine exiccatoria est, habetq; nonnihil & abstersorium. Dipsacos.

Dorycnidion.

AQuea excellit frigiditate. Quamobrem, paucu- Dorycnidion.

lum quidem, soporem conciliat: plusculum uerò sumptum, perimit.

Dracuntium, Dracunculus.

Dracuntium. Dracũculus.

QViddam aro persimile obtinet, tum folijs, tum radice. Cæterùm illo acrius est, & amarius: ac proinde calfactorium magis, et tenuioribus partibus. Habet etiam & astrictionem leuiculam. Radix omnia uiscera expurgat, optimumq́; remedium est contumacium ulcerum. Verùm exterget etiã cætera omnia quę extersionem desiderant. Folia præterea similem facultatem sortiuntur, ob idq́; si sint uiridia, recentia uulnera glutinant. Fructus ualentior est, non folijs tantũ, sed radice. Itaq; & cancros, & polypodas credit̃ eliquare. Succus eius quoq; uitia oculorum expurgat.

Dryopteris, Filicula.

Dryopteris. Filicula.

DVlcis, acris, amara, & in radice etiam acerba existit. Habet autem facultatem putrefaciendi: proinde pilis glabram cutim efficit.

Drys, Quercus, Robur.

Drys. Quercus. Robur. Fagus. Ilex.

EXiccandi astringendiq́; possidet facultatem, cum mediocri quadã tepidaq́; caliditate. Cæterũ plus cæteris eius partibus astringit quæ in trunci cortice membrana subest: tũ quæ ipsius fructus conuestit carnem. Quamobrem ad ꝓfluuium muliebre, sanguinis expuitiones, dysenterias, & diuturnos uentris fluxus, eam esse credunt accõmodam. Valẽtius tamen astringunt fagus & ilex. Quarum plantarum folia tenella illita non instrenuè desiccant, necnon uulnera glutinãt. Eandem folijs uim habet & fructus roboris: eoq́; Medici nonnulli utuntur ad incipientes atq; crescentes phlegmonas.

Ebiscus, Althea, Agrestis malua.

Ebiscus. Althea. Malua syluestris.

FAcultate digerendi, laxãdi, phlegmone liberandi, mitigãdi, & concoquendi difficiles coctu affectus est ꝑdita. Cæterũ radix & semẽ q̃ folia, & tenuiorum

ſunt partium, magisq́; exiccatoriam & extersoriam facultatem oſtendunt: ut & uitiligines detergãt, & semẽ renum calculos frãgãt. At radicis decoctum, ad dysenteriam, diarrhœam, et ſanguinis reiectionem eſt aptũ: quum nimirum etiam nonnihil aſtringãt.

Ebenus.

EX ijs lignis eſt, quæ trita in aqua ſoluuntur. Vis ei ineſt excalfaciendi, extergendi, & tenuium partiũ. Quamobrem, quæ pupillas offuſcãt extergere creditᷓ: miſceturq́; alijs ocularibus medicamentis. Ebenus.

Elæa, Olea.

OLiuæ rami quantũ habent aſtrictionis, tãtæ ſunt frigiditatis participes. Fructus uerò, ſi quidẽ ad unguem maturuit, moderatè calidus eſt: ſin ĩmaturus, magis, tum aſtringit, tum refrigerat. Elęa. Olea.

Elæon, Oleum.

OLeum quod ex oliuis exprimitur, humectatoriũ eſſe & moderatè calidum, iam ſupra docuimus. Eiuſmodi eſt, quod eſt dulcisſimum: fitq́; potisſimum ex oliuis quas druppas appellant. Cæterũ quod omotribes & omphacinum nuncupant, quale ab Hiſpania uehitur, id quãtum in ſe habet aſtrictionis, tantũ etiam illi ineſt frigiditatis. Porrò oleum uetus, quod quidem ex dulci inueterato efficitur, & calidius eſt, & potentioribus ad euaporãdum uiribus: quod uerò ex crudo, id, dum reliquum quippiam ſeruauerit aſtrictionis, miſtę permanet facultatis: ubi uerò illam prorſus abiecerit, reliquo euadit ſimile. Quinetiam, quicunq; in præparando ramos inijciunt, ij omphacino ſimile oleum efficiunt. Porrò ꝙ oleum lotum minimè omnium mordacitatem contineat, ſupra etiam traditum eſt. Sunt autẽ uaria oleorum genera: quibus ſanè cicinũ & tenuius, & ad diſcutiendum potentius eſt, ꝗ̃ ſimillimum oleo ex oliua uetuſto. Raphaninũ autem, cætera huic eſt ſimile, ſed calidius tamen. At hoc etiam calidius ſinapi- Elæon. Oleum. Olei differẽtię Oleum lotum ẽ minime mordicans.

num: cui ſimile eſt quod eſt melanthio conficitur. Pugnant cum iſtis myrtinum & ſeſaminũ, tum ꝙ aſtringant, tum ꝙ craſſarum ſint partium. Miſtæ facultatis eſt lentiſcinum, terebinthinũ, & maſtichinũ. Nõ enim tantùm emolliunt, ſed & aſtringunt. Amygdalinum porrò amaritudinem exuperantem poſſidet, cæterùm cuiuſdam aſtrictionis eſt particeps: nõ tamẽ caryinũ, ſed id uel maximè ſimplicis eſt digerẽdi facultatis. Calidius eo eſt laurinum, & hoc etiam magis, cedrinum. Proximum ei eſt quod ex nigra pice conficitur. Dadinum, minus quidem laurino calidum, uerùm ualentius deſiccans. Hyoſcyaminum uerò miſtæ facultatis eſt, emolliendi uidelicet, ac refrigerandi. Oleum porrò cicinum, uentrem ſubducit. Hoc uerò magis, quod fit ex gnidio granò. Quod ex agreſti oliua exprimitur, extergit, ſimulq́; aſtringit. Squalidisſimũ enim id eſt ex omni olei genere, & poſt, iſtricum quoq; deinceps illis Hiſpanum. Pinguisſimum eſt Zibicum, et Ciliciũ: ſimul autem pingue & tenue, Sabinum. In medio cõprehẽſorum omnium ſunt, tum id quod per cyclades inſulas naſcit̃, tum quod per Gręciã, Aſiamq;. Etenim oleum pingue æſtimatur uiſcoſitate: tenue uerò, ſi pelluceat, ſi purum ſit, ſi plurimum minima eius portione inungatur, ſi facilè à cuti cõbibatur. Omne autem oleũ pro cuiuſq; iniectorum natura uariari contingit.

Oleũ pingue, tenueq; qua ratione æſtimat̃.

Elatine.

Elatine.

MOdicè tum refrigerat, tum aſtringit.

Elaphoboſcos.

EXcalfacit et tenuium eſt partium: ob idq́; exiccat, maximè in ſecundo ordine.

Elenium, Enula campana.

Elenium. Enula campana.

RAdix eius calida & ſicca eſt cum recrementitio humore. Quare eclegmatis quę faciunt ad educẽdos craſſos ex pectore ſuccos, idoneè miſcetur. Iuuat etiam ad rubrificandas partes uexatas frigidis diutur-

nisq; affectibus.

Elelisphacos, Saluia.

EVidenter excalfacit, ac leuiter subastringit. Elelisphacos. Saluia.

Helleborus, Veratrum.

TAm albus & niger helleborus extergentis calfacientisq; est potentiæ. Quamobrem ad alphos, lichenas, psoras, leprasq;, accommodi sunt. Quinetiam niger si in fistulam callo induratam infundatur duobus tribus'ue diebus, callum detrahit. Dentibus prodest cum aceto colluentibus. Sunt autem in tertio ordine excalfacientium & desiccātium. Porrò niger gustu calidior est: candidus amarior. Helleborus. Veratrum.

Elxine, quam Parthenium uocant.

ABstergit, constringitq; cum humiditate subfrigida: unde phlegmonas incipiētes usq; ad augmentum sanat: maximè si calidæ fuerint. Incipientibus etiā phygethlis cataplasmatis ritu illinit: ad auriumq; dolores phlegmonosos succus eius instillatus, sicuti ad paristhmia gargarizatus conducit. Elxine. Parthenion.

Elxine, quam cissampelon uocant.

DIgerendi obtinet facultatem. Elxine altera. Cissampelos.

Elynus, Meline, Panicum.

FAcultate pauci nutrimēti est, & exiccatoria. Sistit nonnihil uentris fluxus, ut milium. Si uerò foris illinatur, exiccat atq; refrigerat. Elymus. Meline. Panicum.

Empetron.

AD solas purgationes esse uidetur commodum, bilem ac pituitam educens; iuuat tamen ad alia, gustu salsum existens. Empetron.

Epithymum.

THymi facultatē habet, ad omnia efficacius. Exiccat & calfacit in tertio gradu. Epythmum.

Epimedium.

REfrigerat moderatè, cum aquea humiditate. Vberibus illitum, surrecta ea seruare potest. Aiunt ue Epimedum.

rò si potu hauriatur, sterilitatem parere.

Epimelis, Pomus syluestris.

Epimelis. Pomus syluestris.

FRuctus eius acerbus est, stomacho tamen ingratus, & capitis mouens dolores.

Erebinthus, Cicer.

Erebinthus. Cicer.

LEgumen est flatuosum, copiosi nutrimenti, aluo mouendæ habile, ciendæ urinæ idoneum, lacti & semini generando aptũ. Prolicit uerò & menses. Cæterùm quod arietinum dicitur efficacius urinam prouocat: cuius decoctum renũ calculos frangit. Reliquũ erebinthorum genus eadem ui pollet, puta attrahẽdi, digerendi, incidendi, extergendi. Sunt enim calidi & modicè sicci: participes item amaritatis: cuius ui & lienem & iecur, & renes expurgãt: psorasq́;, & lepras, & lichenes extergunt: tum parotidas & testes induratos discutiunt: tum ulcera maligna cum melle sanant.

Erebinthus agrestis.

Cicer agreste.

CAlidior & siccior domestico est, quãtò et acrior, & amarior existit.

Erice.

Erice.

DIgerendi per halitum facultatem obtinet: sed præcipuè flore eius ac folijs utendum.

Herpyllus, Serpyllum.

Herpilus. Serpillum.

VSq; adeò calfacit, ut urinas & menses moueat. Estq; & gustu admodum acre.

Erysimum

Erysimum.

SEmen eius igneum est, & calfactorium. Vtile est cum elegmatis ad promouendas crassorum ex pectore expuitiones. Quin & parotidas induratas, & duritias antiquas uberum et testiculorũ, iuuat: & ut Dioscorides ait, etiam occultos cancros.

Erythrodanum, Rubia passiua.

Erythrodanõ. Rubia tinctorum.

ESt autem tinctorum rubia radix acerba et amara: Quare liene, & iecur expurgat: & urinas, crassas, multas, & interdum sanguinolentas promouet. Quin

& mẽses ciet, extergitq; mediocriter. Proinde uitiligines albas cum aceto illita iuuat.

Eupatorium.

Eupatorium.

TEnuium est partium, incidendiq; & extergendi uim, citra manifestam caliditatẽ, obtinet: quocirca obstructiones iecoris aperit. Inest ei quædam etiã astrictio, per quam robur uisceri addit.

Euphorbium.

Euphorbium.

VRentem & tenuium partium facultatẽ sortitur.

Ephemeron, Iris agrestis.

Ephemeron. Iris agrestis.

AStringit quidem, estq; suauis odoris. Quare et repellit, & per halitũ digerit. Non inefficaciter autem radix eius in dentium dolore colluitur. At folia cocta in uino, phymatum augmento & statui cõgruũt.

Echinus herba.

Echinus herba.

FRuctus eius acerbus est: atq; iccirco repellentis facultatis & exiccatoriæ. Vtuntur eo ad oculorum auriumq; fluxiones.

Zeia, Spelta.

Zeia. Spelta.

VNiuersa sua facultate, quodammodo in medio est tritici & hordei.

Zingiberis radix.

Zingiberis radix.

EXcalfacit, sed non primo statim occursu, ueluti piper: unde sanè & minus esse subtilium partium, q̃ piper, exstimanda. Etenim illaboratam quandam, & crassam retinere in se uidetur humiditatem: quemadmodum piper longum. Quare diutius perseuerat quę proficiscitur à Zingibere, aut pipere longo caliditas, quàm quæ ab albo, aut nigro. Porrò ubi totum corpus celerrimè calfacere consilium est, ea tunc exhibenda sunt, quæ & celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & promptissimè undequaq; ferantur. Verùm ubi partem quãuis refrigeratam recalfacere studemus, contra agendum: nimirum quæ tardè calescentia, plurimo tempore perdurent, ea præbẽdo.

Cæterùm licet zingiber & piper * longum hac ratione à nigro pipere differant, non magna tamẽ est differentia. At nasturtium, napy, thapsia, & agrestium columbarum stercus, maiori tempore perfectè accendũtur, & plurimo tempore perdurant.

Zythus.

Zythus.

NOn parum est acrior hordeo, succiq́; praui, quũ ex putredine oriat̃. Est et flatuosus: ac ꝑtim acris & calidus: ꝑte uerò plurima frigidus, aqueus, acidus.

Zyme, Fermentum.

Zyme. Fermentum.

TEnuium est partium, & mediocriter calidum: ꝓinde citra molestiam quæ in ꝓfundo sunt extrahit & digerit. Particeps autem est aciditatis cuiusdam frigidæ, & caliditatis ex putredine natę. Cui accedit ea quæ à sale est, * & quæ etiam à farinæ natura.

Hedyosmos, Menta.

Hedyosmos. Menta.

TAm menta, ꝗ̃ calamintha, gustu acris, & facultate calida est, ex tertio calfacientium ordine. Infirmior tamen est menta, & minus excalfacit: cæterùm mediocriter ad uenerem excitat: id quod omnibus accidit, quæ humiditatem semicoctam & flatuosam continent: At calamintha, quum ualẽtius calfaciat & exiccet, habet etiam quiddam amarum in se, atq; acerbũ. Quare illo quidem lumbricos perimit: acerbitate uerò, si cum oxycrato bibatur, recentes sanguinis reiectiones reprimit. Substantia est, ut si qua alia herba, tenuium partium.

Calamintha.

Hedysarum.

Hedysarum.

HVius semẽ amarum & subacerbum apparet: obidq́; potum stomacho gratum existit, uiscerumq́; obstructiones expurgat. Idem præstant totius fruticis germina.

Hemerocalles.

Hemerocalles.

RAdicem habet lilij radici similem, & figura & uiribus: prodestq́; ut illa, ignis ambustis, nimirum

tum leuiter digerens, tum nõnihil aſtringens.

Hæmionitis.

AStrictionem ſimul & amaritudinẽ poſſidet. Quã obrem cum aceto pota lienoſis auxilio eſt. Hæmionitis.

Herigeron.

REfrigerat & modicè digerit. Herigeron.

Heryngion.

CAlore quidem eſt temperatum, nõ paruam tamẽ ſiccitatem ſortitur conſiſtentem in tenui eſſentia. Heryngion.

Thalietrum.

FOlia habet coriandro ſimilia: caulem craſſitudine rutæ. Vis eis ineſt citra morſum exiccatoria. Itaq; ulcera inueterata ad cicatricem perducit. Thalietrum.

Thapſia.

ACrem habet ac ualenter excalfacientem facultatem cum humiditate coniunctam. Quare ex alto uiolenter extrahit, & quod extraxit, digerit. Celeriter tamen corrumpitur. Thapſia.

Thermus, Lupinus.

PRęmaceratus aqua, amaritudinem exuit, ediq́; poteſt, ſed nutrimentum fit craſſi ſucci. Vbi uerò natiua etiamnum amaritas permanet, extergendi, digerẽdiq́; uim obtinet. Interficit autem lumbricos, tum illitus, tum addito melle linctus, tum ex poſca epotus. Quin & decoctum eius lumbricos eijcere poteſt: tum etiam foris identidem perfuſum, uitiligines, achoras, exanthemata, pſoras, gangrænas, malignaq́; ulcera, iuuat. Expurgat iecur & lienem cum ruta & pipere ſuauitatis gratia ſumptum. Elicit menſes & fœtum cum myrrha & melle impoſitum. Lupinorum porrò farina, etiam ſine mordicatione digerit, nec liuida tantùm ſed & chœradas & phymata curat, ſi in aceto, aut oxymelite, aut poſca coquatur. Thermus. Lupinus. Lupinorum farina qbus morbis medeat̃.

Thermos agrios, Lupinus agreſtis.

AMarior eſt, & ad omnia ualentior domeſtico, Lupinus agreſtis.

eiusdem genere cum ipso facultatis.

Thlapsi.

Thlapsi.

SEmen eius facultatem acrem sortitur, adeò ut internos abscessus potum disrumpat. Menses ciet, & fœtum enecat Per sedem infusum sanguinolenta euacuans ischiadibus prodest: euacuatq; supernè & infernè bilem oxybaphi mensura epotum.

Thridax, Lactuca.

Thridax. Lactuca.

HVmida & frigida est, secundũ aquæ fontanæ frigiditatem. Proinde ad calidas phlegmonas, & ad parua & leuia erysipelata, est cõmoda: p̄terea restinguit sitim. At semen potum, genituræ profluuium cohibet. Sic & agrestis lactucæ semen. Cuius holeris colligitur succus, argemas & caligines purgans, inũgiq; ad adustiones cum lacte muliebri solitus.

Lactucæ semẽ genituræ profluiũ cohibet.

Thymum.

Thymum.

INcidit & calfacit uehementer, ob idq; urinam & menses prouocat, fœtum euellit, potum uiscera expurgat, educendis ex thorace & pulmone confert, ac deniq; excalfacit exiccatq; in tertio ordine.

Idæa radix.

Idæa radix.

ADmodum gustu est acerba. Quare sanguinis effusiones, liẽterias & dysenterias, mẽsesq; fluẽtes supprimit, tum pota, tum etiam admota extrinsecus.

Ixos, Viscum.

Ixos. Viscum.

EX plurima aerea & aquea, paucissima terrena substãtia ꝯstat. Quare ex alto humores extrahit eosq; diffundit et digerit. Tempus aũt ut calfiat postulat.

Ios. Viola.

Ios. Viola.

VIolæ folia aqueam & subfrigidam substantiam superantem possident. Proinde tum per se, tum cum polẽta illita, calidas phlegmonas mitigant. Imponuntur & ori uentriculi æstuanti, & oculis.

Hippuris, Cauda equina.

Hippuris. Cauda equina

AStringentem cum amaritudine facultatem pos-

ſidet, ac proinde ualenter exiccantẽ, ſed citra morſum. Itaq; uulnera etiam maxima glutinat, uel ſi perſectos eſſe neruos cõtigerit. Pręterea uocatas enterocelas glutinat: necnõ ſanguinis reiectiones, fluẽtes menſes, dyſenterias, cæterosq́; alui fluxus coercet. Succus uerò eius ꝓdeſt ſanguinis eruptioni per nares, et fluxui obnoxijs in uẽtre paſſionibus, ex auſterorum uinorũ quopiam epotus; ac ſi febre teneantur, ex aqua.

Hippomarathrum. Hippomarathrum.

VNà cum fœniculo & de ipſo differemus.

Iſatis. Iſatis.

DOmeſtica quidẽ qua utuntur tinctores, facultatis eſt ualenter exiccãtis, nondũ tñ mordentis: eſt enim ſimul amara & aſtringens. Proinde magna uulnera corporum durorum glutinat: & ſanguinis profluio laborantibus partibus utiliter illinitur, tumores laxos mirificè digerit, ſimul ac reprimit, & aduerſus omnia maligna ulcera mirabiliter reſiſtit. At iſatis ſylueſtris manifeſtè iam acre quiddã, tum guſtu, tum actione præfert. Proinde ꝙ domeſtica magis deſiccans, ualentius etiam putredinibus obſiſtit: ad cætera iam cõprehenſa deterior.

Iſopyron, Phaſiolon. Iſopiron. Phaſiolon.

SEmen habet amarum & ſubacerbũ. Extergit itaq; & incidit humores craſſos, cum hoc ut corpora cõtrahat, ꝯſtringatq́;. Quare excreationibus pectoris cõfert, & iecur expurgat, crediturq́; iuuarı̃ hęmoptoicos.

Itea, Salix. Itea. Salix.

SAlicis folijs ad cruenti uulneris glutinationem uti poſſis. Verùm floribus eius maximè ꝓpe omnes utuntur ad exiccantis emplaſtri præparationem. Eſt enim uis eorum ita deſiccatoria, ut morſu abſtineat. Habet uerò etiam quandam aſtrictionem. Porrò ſuccus expreſſus medicamẽ exiccatoriũ exiſtit, expersq́; mordacitatis. Nec enim inuenias aliquod medica-

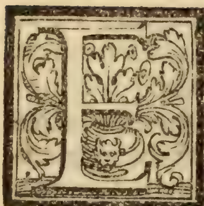
men ad plures res utilius eo, quod citra mordaci-tatem exiccat. Arboris cortex ſimilem facultatem obtinet, tum floribus, tum folijs, niſi ꝙ tẽperaturæ ſic-cioris exiſtit, ueluti omnes cortices. Etenim cinere corticis macerato in aceto, nonnulli callos atq; myr-mecias tollunt

Salicis corticis cinere macerato in aceto callos atq; myrmecias exteri.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber VII.

Calamintha, Nepita.

Calamincha. Nepita.

ESSENTIA quidem eſt tenui, temperie autem calida & ſicca, quodãmodo in tertio ordine. Eſt enim acris guſtu, paulumq́; amaritudinis obtinet. Extrinſecus admota, primùm quidẽ ualde excalfacit et mordicat, cutemq́; exugit: poſtremò etiam ulcus efficit. In corpus autem intrò aſſumpta, tum ipſa per ſeſe ſicca, tum etiam cum melicrato, perſpicuò calfacit, atq; ſudores ciet, omneq́; corpus tum digerit, tum exiccat. Iccirco ea cõtra rigores repetẽtes per circuitum nonnulli utuntur, ſicuti & cõtra iſchiadicos morbos. Trahit enim quę in profundo hærẽt ad ſuperficiem, totumq́; adeò articulũ excalfacit, & cutem non obſcurè adurit menſesq́; tum epota, tum appoſita, admodum efficaciter prouocat, ac deniq́; elephãticis etiam probè auxiliatur. Præterea cicatricibus atris candorẽ reſtituit, & ſigillata digerit. Pręſtat autem in huiuſmodi, ubi in uino decoxerimus, ipſam emplaſtri ritu apponere, & uiridem magis ꝙ̃ ſiccam. At ſicca, ad uenenatarum beſtiarum morſus aſ-

ſumitur,ueluti etiam cauteria,& quæcunq; medicamẽta calida ſunt & acria Succus eius aut infuſus,aut epotus,aſcaridas,lumbricos,& auriũ uermes, enecat. Sic & conceptum interimit,eijcitq;. Igitur incidendi quidem ei uis adeſt, ob calorem, tenuitatẽ, amaritudinẽ: abſtergendi uerò propter ſolam amaritudinem. Quare Aſthmaticis atq; ictericis cõuenit. Ad omnia tamẽ dicta,montana efficacior exiſtit.

Calamus odoratus.

LEuiculam quãdam aſtrictionem,ac minimã acrimoniam poſſidet. Siquidem magna ex parte eſſentia quidem eius terrena eſt,& aeria: temperies autem, calida & ſicca in ſecundo exceſſu, niſi q̀ ualentius deſiccat. Porrò moderatè mouet urinam:ac facultatibus quæ iecori ſtomachoq; imponuntur,necnon ijs fomentis quæ inflãmato utero,aut mouẽdis menſtruis adminiſtrantur,cõmodiſſimè poteſt miſceri. Calamus odoratus.

Calamus phragmites, Canna.

RAdix eius cum bulbis aculeos ſtipitesq; infixos extrahere ex alto traditur. Etenim abſtergentem, minimeq; acrem facultatem ſortitur, quemadmodum & ipſa folia. Cortex uerò cõbuſtus, admodum tenuiũ partium,& digerentis facultatis efficitur,cum nonnulla abſterſione,ut exiccet & calfaciat tertio quodãmodo ordine. Cæterũ eius flos eſt uitandus. Nam ſi in aures incidat,adeò tenaciter hærens affigit, ut auelli non poſſit,auditumq; uitiat. Calamus phragmites. Canna. Calami flos uitiat auditum.

Cancanus, Cacalia.

RAdix cancani,craſſam, emplaſticamq; & exiccantem habet eſſentiam, ſed mordacitatis expertẽ. Quare macerata uino ſicuti tragacantha,& lincta,aut cõmanſa,arteriæ aſperitates ſanat. Cancanus. Cacalia.

Cannabis.

CAnnabis ſemẽ adeò flatus diſcutit, exiccatq;, ut ſi largius edatur,geniturã abſumat. Cannabis ſemen.

Capnios, Fumaria.

Capnios. Fumaria.

ACris, amaræ, & acerbæ qualitatis est particeps. Quamobrem urinam biliosam, multamq́; prouocat: sanatq́; tum obstructiones, tum imbecillitates iecinoris. Succus eius oculorũ aciem acuit, non parũ trahens lachrymarum, ueluti ipse fumus.

Capparis.

CApparis radicis cortex uincentem habet qualitatem amaram, proximam acrem, deinde acerbã. ob idq́; pugnantibus facultatibus cõstat: q̃ppè abstergere, purgare, icidere, potest amaritudine: excalfacere, incidere, digerere, acrimonia: cõtrahere, dẽsare, astringere, acerbitate. Quare lienes induratos, si quid aliud, maximè potest iuuare: tum foris medicamentis quæ illinunt admistus, tum intra corpus assumptus, siue decoctus in aceto, oxymelité ue, siue cõtusus atq; illis p̃mistus. Quum nimirũ crassos lentosq́; humores apertè hoc pacto sumptus euacuet: nec eos tantùm per urinas, sed per uentrem etiam sæpe sanguinolẽtos defert: unde & lienes adiuti sunt, & coxarum dolores. Quin etiam menses promouet, ex capite purgat, auxiliatur ruptis atq; conuulsis, necnon malignis ulceribus, cataplasmatis modo impositus. Præterea dentium dolores adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum uino, sæpe solus dentibus mansus. Ad hæc uitiligines cum aceto detrahit, & chœradas, & duros tumores digerit, idoneis ad eas medicamentis mistus. Radicis cortici fructus proportione respondet, nisi q̃ ad omnia sit imbecillior. Imò & folia, & caules similem etiã uim obtinent. Admiscemus tamẽ illis aliquid, q̃d eorum uehementiã obtundat. Nec mirum est, q̃ aurium uermes sua perimant amaritudine.

Capparis radicis cortex ĩtus foris adhibitus quæ moliatur.

Capparis fructus & folia.

Cardamum, Nasturtium.

Cardamum. Nasturtium.

NAsturtij semen adurẽtis facultatis est particeps, ueluti napy. Proinde omnia quæ rubrificationẽ

postulant, eo excalfaciunt. Miscetur quoq; remedijs, quæ exhibentur asthmaticis, tãquam ualenter crassos succos incidere ualeat: Porrò & herba arefacta semini similem facultatem sortitur. Nam quę humida est et uiridis, multis numeris inferiorem.

Cardamomum.

Cardamomũ.

QVanto suauius magisq́; fragrans nasturtio est, tãtò & imbecillior ei calida facultas inest. Nec enim ulcerare est idoneum. Habet autem adiunctum quiddam amaritudinis, qua lumbricos interficit: & cũ aceto ualenter psoras detergit.

Caron.

Caron.

CAri semen calfacit & exiccat tertio quodãmodo ordine, moderatè acrem possidẽs qualitatẽ. Itaq; & flatus extinguit, & urinas ciet, tum semẽ, tũ planta.

Casia.

Casia.

EXiccat et calfacit tertio quodammodo ordine, sed & tenuium admodum partiũ est, habetq́; acrimoniæ plurimum, ac leuiter nonnihil astringens. Incidit itaq; simul & digerit, roburq́; instrumentis addit. Quare mensibus est mouendis idonea, ubi à copia simul & crassitudine illi suppressi fuerint.

Carya, Nuces.

Carya. Nuces.

ARbor tum in folijs, tum in germinibus astrictionem quandam possidet, cæterùm euidentẽ multamq́; in nucis putamine recenti pariter & sicco. Eius autem succo expresso, ac melle decocto, nos uice stomatici medicaminis utimur. Oleũ quod ex fructu elicitur inueterato, admodum per halitum digerit. Quare nonnulli eo gangrænas, carbunculos, & ægilopas sanant. Sunt qui ad neruorum uulnera utantur. Cæterũ si recens sit, astringentis nonnihil qualitatis obtinet. Nucleus arefactus & ustus, tenuium partium & exiccatoriũ citra morsum est medicamen. At pontica nux, quam λεπτοκάρυον & auellanã appellãt, plus habet es-

Nux pontica. Auellana.

sentiæ terrestris ac frigidę. Itaq; austerior tum cortex, tum planta, tum fructus apparet.

Caucalis.

Caucalis.

EXcalfacit & desiccat. Præterea urinam ciet, muriaq; ad repositionem conditur.

Carpesium.

Carpesium.

SImile est ualerianæ, tum gustu, tum facultate. Sed plus habet tenuitatis. Proinde magis ea uiscerum obstructiones extergit, urinam mouet, renesq́; calculis degrauatos expurgat.

Cenchrum, Milium.

Cenchrum. Milium.

PRimo ordine refrigerat. Exiccat uerò tertio exoluto, aut certè secundo intēso. Paululum etiam tenuitatis sortitur. Quibus de causis inter omnia frumentaria edulia minimum nutrimenti largitur. Ventrem tamen desiccat, forisq́; admotū in sacculis, idoneū fomētum est ijs quę citra morsum exiccari postulant.

Cedrus.

Cedrus.

CEdrus specie est duplex: altera fruticosa iunipero assimilis: altera arbor non exigua. Vtraq; est calidæ siccæq́; temperaturæ tertij quodammodo ordinis secundum utrunq;. Cęterùm cedrea (uocatur ita cedri oleum) quartum etiam ordinem attigisse uidet, admodum calida & tenuium partium. Quare mollem uiuentium carnem promptè, citraq́; dolorem putrefacit. Nā mortuorū corpora exiccat, simulq́; à corruptione tuetur: utpote humiditates eorū depascens: at solida haud quaq; attingens corpora. Nec mirum uideri debet, si quū tanta ui polleat, lendes, pediculos, tineas, auriūq́; uermes interficere ualeat: tum fœtum uiuentem quidē interimat: extinctum autem eijciat: quemadmodū & ipsum semen, si coeundi tempore, pudendo ea circūlinatur. Proinde partui aduersum est medicamē. Quod etiam dentium foraminibus instillatum, eos & cōfringit, & à dolore liberat. Extenuat quoq; oculorum cica

trices, & uisus hebetudini ab humorũ crassitudine ortę medetur. Vtuntur autem ea plebeij, quum ad uulnera ouibus inter tondendũ à forfice illata, tum etiã contrà ipsarum scabiem & ricinos, quos κρότωνας uocãt. At fructus moderatiores existũt, adeò ut comedi possint. Quanquã si ijs liberalius utare, capiti dolorem inferent, ardoremq́; ac morsum in uentre percipies.

Cedri fructus.

Centaurium maius.

Centaurium maius.

RAdix eius gustui acris simulq́; astringens apparet, cum leuicula quadam dulcedine. Quòd uerò ad actiones pertinet, menses prouocat, uiuum fœtum extinguit, extinctumq́; propellit. Præterea ulcera glutinat, sanguinemq́; reijcientibus prodest. Exhibentur autem eius binæ drachmæ, febrientibus quidem cum aqua: febri uerò liberis, cum uino. Quinetiam ruptis, conuulsis, dyspnœę, inueteratęq́; tussi est auxilio. Eadẽ quæ radix, & succus ipsius præstat.

Centaurium minus.

Centaurium minus.

HVius radix planè inefficax est: at caulis & folia, et flores, utiliora sunt. Vincit enim in eis qualitas amara, paululum habẽs & astrictionis: ob idq́; admodum exiccatorium est medicamen, expers mordacitatis. Vlcera itaq; magna herbæ ipsius recẽtis illitu glutinantur: & uetusta, quæq́; ęgrè ad cicatricem perduci queunt, cicatrice obducuntur. Arefacta uerò glutinatorijs & desiccatorijs miscetur facultatibus. Miscetur etiam ijs quæ rheumaticis medētur affectibus. In quibus ea medicamina præstantissima sunt, quæ uehemẽter desiccantia cum quadam astrictione nullam habẽt mordacitatem. Decoctum herbæ quidam infundũt ischiadicis, ceu biliosa & crassa extrahens: nam & talia purgat. Succus eius pręter dicta, cum melle oculis illinitur, mensesq́; & fœtum euocat. Iecinoris quoque obstructiones optimè aperit, bonumq́; durato lieni est remedium, & impositum foris, & bibitum.

Cerasia.

Cerasia.

QVæ dulcia sunt, magis aluum subducũt, sed minus grata stomacho sunt. Austera uerò, cõtrario modo. At acida, pituitosis excrementosisq; stomachis sunt idonea. Siquidem austeris magis exiccant, & nonnihil etiã incidunt. Ipsius arboris gummi, arterias asperas lenit, calculisq; uexatos adiuuat,

Cerasi gũmi.

Ceratonia.

Ceratonia.

EXiccantis astringẽtisq; facultatis est, tum arbor ipsa, tum fructus. Qui quidem si sumatur humidus, magis uentrem subducit: si autem siccus, magis eundem sistit.

Cestrum, Betonica, Psychrotrophon.

Cestrum. Betonica. Psychrotrophon.

VIm habet incidendi, ut gustus indicat. Est enim subacris & amariuscula. Quare calculos renum frangit: pulmonem, pectus, & iecur expurgat: menses promouet: comitialibus prodest: rupta conuulsaq; curat, omnibusq; bestiarũ morsibus illita auxiliatur. Postremò acidũ ructantibus & ischiadicis, bibita ꝓdest.

Cecis, Galla.

Cecis. Galla.

QVæ omphacitis dicit̃, admodum acerbum est medicamen, pleraq; sui parte essentiæ terrenæ & frigidę, per quã desiccat, repercutitq; fluxiões. Esto uerò tertij in desiccãdo, secũdi autẽ in refrigerãdo ordinis. Altera autẽ galla, flaua illa & magna, laxaq;, & ipsa desiccat quidẽ, sed tantò minus, quãtò minus acerbæ qualitatis est particeps. Cocta itaq; ipsa per se in aqua, aut si magis astringere uis, in uino aliquo austero, ac dein trita, cataplasma est nõ instrenuum sedi inflammatę, procidentiq;. Gallæ combustæ, extinctæq; in aceto aut uino, sanguinis reprimendi facultatem acquirunt.

Cera.

Cera.

INter primas quatuor qualitates mediũ quodãmodo obtinet. Habet uerò quiddam crassæ essentię & emplasticum. Quamobrem aliorum medicamentorũ

materia existit. Ipsa autem per se ex genere fuerit debi liter concoquentiũ. Habet tamẽ quiddam digerentis, calidæq; potentiæ, quæ plurima melli inerat.

Cici Ricinus.

VT fructus eius expurgat, detergit, & digerit, sic etiam foliũ, sed undequaq; debilius. Oleũ quod ex semine conficitur, calidius atq; tenuius est, quàm cõmu ne oleum, ac proinde potentius digerit. Cici. Ricinus.

Cinnamomum.

SVmmè tenuium est partium, atq; ex tertio ordine calfacientium. Nihil autem æquè desiccat, eorum quę pariter calfaciũt, ꝑpter tenuitatẽ essentię. At Cinnamomis, ueluti imbecillum est cinnamomum. Cinnamomũ. Cinnamomis.

Circæa.

DIoscorides ait radicem eius ex uino dulci potã, secundas purgare. Est enim boni odoris, & calfactoria. Semẽ autem eius in sorbitione exhibitum, ad lactis generationem conducit. Circæa.

Cisthus.

FRutex astringens est. Folia eius & parua germina trita adeò desiccant, astringuntq;, ut ulcera glutinare ualeant. Sed flores efficaciores sunt, adeò ut cum uino poti dysenterias, uẽtris imbecillitates, fluxusq; & humiditates persanent: Cataplasmatis ritu illiti, ulcerũ putredinosa iuuant. Desiccant enim secundo excessu. Hypocistis multò est magis astrictoria quàm folia, admodum efficax remedium ad omnes fluxionũ affectus. Quin si quam partem roborare consilium sit, quæ uidelicet plusculo humore exoluta fuerit, robur ac firmitudinem illi haud segniter addit. Quo nomine antidoto ex uiperis inditur. Cisthus. Hypocisthis.

Cisthos, Ladanum.

PRimo excessu medicamen est quodammodo complete calidum, ita ut secũdum attingat, habens etiã astrictionis nonnihil. Est præterea substantia tenui, & Cisthos. Ladanum.

emolliens, necnon moderatè digerens, cōcoquensq́;. Peculiariter igitur ad uteri uitia est aptum. Diffluentes tamen capillos retinet. Cæterùm alopecias & ophthalmias sanare non potest, quòd hi affectus ualētiora medicamenta desyderent.

Cissos, Hedera.

Cissos. Hedera.

EX contrarijs facultatibus cōstat. Habet enim qddam astringentis substantiæ, quæ terrea & frigida existit: habetq́; nonnihil acris, quam calidam esse uel gustus cōprobat: præterea si uiridis sit, obtinet etiā quandam aqueam & tepidam. Viridia igitur folia in uino decocta, grandia ulcera glutinãt, malignaq́; ad sanitatem reducunt. Igne factas exulcerationes cicatrice obfirmant: cum aceto decocta lienosis opitulantur. Flores autem quodāmodo ualidiores sunt. Succus medicamen est errhinō: uetustas aurium fluxiones sanat. necnon uetera ulcera tum auriū, tum narium. Lachryma hederę perimit lendes, pilisq́; nudat. Adeò quippè est calida, ut etiam obscurè adurat.

Clinopodium.

Clinopodiū.

CAlfacit simulq́; siccat in tertio ordine, estq́; subtilium partium.

Clematis.

Clematis.

HVius folia acrem & adurentem obtinent facultatem: adeò ut lepras excoriēt. Fuerit itaq; in quarti ordinis excalfacientium initio. Dicitur etiam Clematis illa herba, quam nonnulli polygonoidem appellāt. Quæ tantum abest ut exulceret, ut profluuijs & dysenterijs cum uino pota auxilietur, mansaq́; dentium dolores mitiget, ac deniq; doloribus uteri in pesso admota sit usui.

Cnicos.

Cnicos.

CNici semine duntaxat ad purgationes utimur. Estq́; tertij ordinis excalfacientium, si quis foris eo uti uolet.

Coccus cnidius, Granum gnidium.

ET ipsum quoqꝫ purgat, sed acris est, adurentisq́; facultatis. Coccus cnidius.

Coccus baphicus, Granum tinctorium.

ASringētem simulq́; amaram possidet qualitatē. Vtraq; sine morsu desiccat. Proinde ad ingentia uulnera congruit, & ad neruorum uulnerationes. Coccus baphicus. Grauum tinctorum.

Coccymelea, Prunus.

PRuni fructus uētrem subducit, recens quidē plus, aridus minus. Minus tamen subductiua sunt Damascena pruna ijs quæ ex Iberia aduehuntur. Quin et ipsæ arbores fructibus proportione respondent. Porrò quorum in germinibus astrictio quædā manifesta inesse apparet, ijs decoctis, phlegmone in columella aut tonsillis consistentes idoneē colluuntur. Iam uerò agrestium fructus, euidenter est astrictorius, uentremq́; sistit. Coccymelea. Prunus.

Colla, Glutem.

GLuten quod ad libros pręparant ex similagine & garo, emplasticæ, ꝯcoctoriæq́; facultatis existit. Colla. Gluten.

Colocynthe, Cucurbita.

HVmida & frigida est in secundo ordine. Quare succus eius rosaceo mistus, auriū dolori contracto ex phlegmone, est utilis. Præterea restinguit sitim. Colocynthe. Cucurbita.

Colocynthis.

GVstu amara est, uehementerq́; purgatoria facultate prædita. Ipsius uirentis succus intritus, ischiadicis prodest. Colocynthis.

Comarus, Arbutus, Cuius fructus Vnedo.

FRuctus unà cum arbore acerbus est. Est autē hic & infensus stomacho, & capiti dolorē conciliās. Comarus. Arbutus. Vnedo.

Commi, Gummi.

LAchryma est concreta in truncis arborum ipsam producentium: estq́; exiccatoriæ & emplasticę facultatis, asperitatibusq́; medetur. Commi. Gummi.

Conia, Lixiuium.

Conia.
Lixiuium.

OMnium maximè absterſorium exiccatoriumq́; eſt, quod ex cinere ficus & tithymallorum efficitur: fereq́; putrefacientis eſt facultatis.

Conyza.

Conyza.

COnyza & maior & minor adſimilis ſunt, tum tẽperaturæ, tum facultatis, guſtu amaræ & acres. Luculenter autem excalfaciunt: ſiue quis folia cum teneris ramulis parti infricet: ſiue ubi oleo incoxerit, eo utatur Siquidem rigores per circuitum redeuntes, ſanare tale oleum uidetur. Conſimilis quoq; flores ſunt facultatis. Quos quidem nonnulli ex uino propinant, ad educendos menſes, atq; pellendum fœtum. Eſt & tertium conyzę genus in locis humidioribus naſcens, utriſq; illis graueolentius & imbecillius. At primę memoratæ, calfaciunt & ſiccant in tertio ordine.

Coriannon, Corion, Coriandrum.

Coriannon.
Corion.
Coriandrum.

HAnc herbam refrigeratoriã eſſe Dioſcorides pdidit, q miſta pani aut polentæ, illitaq́;, eryſipelas curet. Quanq; certè exactum aliquod eryſipelas, quod utiq; inflammatum eſt, & flauum, haud unq; à tali cataplaſmate perſanabitur: ſed illud tantùm quod refrigeratum iam fuerit. Coriandrum itaq; ex contrarijs facultatibus conſtat, plurimũ habens eſſentię amaræ, quæ tenuiũ partium eſt & terrena. Nec parum etiã aqueę humiditatis obtinet, quæ tepentis eſt facultatis. His adiunctum eſt quoq; aſtrictionis pauxillũ. Quòd autem longè à refrigeratione abſit coriandrum, hinc conſtat, q chœradas ſiue ſtrumas, cum lomãto diſcutiat: id quod nullum refrigerantium medicamentorũ facere eſt aptum.

Coronopus.

Coronopus.

COronopodis radix cœliacis prodeſſe creditur manducata.

Coſtus.

LEuiculam planè amaram: plurimam autem acrẽ & calidam in se qualitatem simul et facultatẽ obtinet, adeò ut etiam exulceret. Quare in quibus ex calfacere partem quãuis, aut ex alto in superficiem extrahere quippiam est opus, ad costum cõfugitur. Eadem de causa urinas mensesq; ꝓuocat: & ad rupta, conuulsa, & laterum dolores congruit. Porrò ob amaritudinem quæ illi inest, latos lumbricos enecat, maculasq; à sole cõtractas exterit, illitus cum aqua aut melle. Inest item flatuosa quædam illi temperiei humiditas, per quam & uenerem excitat cum uino mulso. Costus.

Cotyledon, Vmbilicus Veneris.

HVmidam, subfrigidam, obscurè astringẽtem, ac leuiter amaram obtinet facultatẽ. Vnde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaq; phlegmonas erysipelatodeis, & erysipelata phlegmonode persanat: æstuantiq; uentriculo commodissimum cataplasma existit. Cotyledon. Vmbilicus Veneris.

Crania, Cornus.

FRuctus eius admodum acerbus est, esuiq; aptus: proinde ualenter aluum restringit, quemadmodũ & mespila. Folia quoq; & germina pacerba sunt gustui, ualenterq; desiccant. Itaq; maxima uulnera glutinare possunt, potissimumq; durorum corporum. Crania. Cornus.

Crambe, Brassica esculenta.

DEsiccãdi uim habet, tum esa, tum foris imposita: non tamen admodum acrem. Præterea & uulnera glutinat, & maligna ulcera sanat, phlegmonasq; iã induratas, atq; ægrè solubiles, necnon erysipelata id genus, epinyctidasq; et herpetes curat. Habet quiddã etiam in se abstersoriũ, quo lepras elicit. Porrò semen eius potum, amarum quum sit, lũbricos perimit. Eadẽ facultate ephelidas, lentes, & quęcunq; modicam abstersionem postulant, adiuuat. Cineres caulium brassicæ desiccant usq; adeò, ut causticæ facultatis partici- Crambe. Brassica esculenta.

pes esse uideantur. Quibus sanè cum adipe mistis contra inueteratos laterum dolores utuntur. Sic nãq; ualenter digerens pharmacum redditur.

Crambe agria, Brassica agrestis.

Brassica agrestis.

CAlidior sicciorq; et amarior q̃ domestica est: quãobrem nec citra noxã intra corpus sumit. Extergit autem & degerit q̃ domestica etiam ualentius.

Crambe thalattia, Brassica marina.

Brassica marina.

NOn solùm aluũ deijcit, subsalsa & subamara existẽs, sed etiã ẽ ad externos corporis usus idonea.

Cratæogonos.

Cratæogonos

FRuctus eius & acris gustanti est, & utenti frigidus, similis milio.

Crethmon.

Crethmon.

GVstãtibus salsum est, cum paucula amaritudine: quãobrẽ uis eius est exiccatoria, & abstersoria.

Crithe, Hordeum.

Crithe. Hordeum.

PRimi est ordinis in exiccando & refrigerando. Habet etiam abstersionis pauxillum. Præstat in cibo fabis, q̧ flatuosam naturam exuat. Quantũcũq; enim fabas coxeris, flatuosa semper illis natura remanet. Sunt quippè crassioris essentiæ quàm hordeum, ob idq;, eo plus etiam alunt. At polenta multò plus hordeo desiccat.

Crimnon.

Crimnon.

PLus nutrit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Sorbitio quę ex eo conficitur., si ex zea fiat, leuiter uentrem sistit.

Crinos, Lilium.

Crinos. Lilium

LIlij flos temperaturam mistam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, partim ex aquea, eaq; temperata. Quare quod ex eo conficitur oleum, digerendi, emolliendiq; citra morsum facultatem sortit: unde fit, ut uteri sit duritiebus aptissimũ. Porrò radix foliaq; per se trita, desiccant, abstergunt, & digerunt

moderatè. Proinde quoq; ambustis competunt. Radicem ergo tostam, ac dein rosaceo cõtritam, ambustis quoad obducat̃ cicatrix, imponunt: quũ sit etiã ulcerũ aliorum remedium. Emollit'præterea uteros, mẽses'q; prouocat. Cæterùm quum aut uitiligines, aut psoram, aut lepram, aut achoras, aut aliquid id genus extergere uolumus, cõmiscemus illi aliquod aliorum medicaminum ualidius extergentium, cuiusmodi est mel. Imposuimus uerò etiam quandoq; & foliorũ succum cũ melle & aceto coctum. Eratq; respectu utriusq;, portio ipsius succi quincupla. Atq; itaq; conficiebatur insigne medicamentum ad omnia ulcera, quæ exiccari absq; morsu postulant.

Crocodilion.

Crocodilion.

CRocodilij semen acre est, atq; odoratum, urinam menses'q; ciens: itaq; facultatem habet calidam, digerentem, & exiccantem Succus tum caulis, tum seminis, ut quæ similis sint facultatis, nephriticos adiuuat. Radix pectoris excreationibus ualenter conducit. Trahit uerò etiam per nares sanguinem.

Crocus.

Crocus.

SEcũdi quidem est ordinis excalfacientium: primi uerò exiccantiũ Proinde concoquendi quoq; uim obtinet, adiuuante etiã ad id, quadã exigua astrictione.

Crommyon, Cæpa.

Crommyon. Cæpa.

CÆpa ex quarto est ordine excalfacientium. Essentia eius potius crassarum est partium. Vnde etiã hæmorrhoidas aperit, tũ apposita, tum cũ aceto inuncta. In sole alphos abstergit, tũ alopecijs attrita pilos alcyonio citius restituit. Succus eius ijs q suffusi sunt, aut aciem oculorum obtusam præ crassitudine humorum habent, inunctus prodest Ob huius temperaturã tota cæpa flatuosa est, manducata. Itaq; quæ temperie sicciore sunt, minus flatuum generant.

Cyamos, Faba.

Cyamos. Faba.

MEdiocriter exiccat, refrigeratq́;. At caro eius paulum quoq; abstergentis facultatis cõtinet: sicuti putamen nonnihil astringentis. Porrò ut edulium, flatulẽta est, & coctu difficilis, si quid aliud: excreationibus ex pectore & pulmone idonea. Vt medicamentũ uerò, foris imposita, desiccat ĩnoxiè. In podagricis ea sæpenumero usi sumus ex aqua decocta, & ita adipi suillo admista. Ad neruorũ tum contusiones, tum uulnera, farinã eius cum oxymelite imposuimus. Ad eos quos ex ictu iam occupauerat phlegmone, cum polenta. Sed & testiũ & uberum aptũ est cataplasma. Quo quidem & lac ipsum extinguitur, & puerorum pubes farina fabacea illita, plurimo tempore glabra ꝑmanet.

Cyclaminus, Rapum, Tuber terræ.

Ciclaminus. Rapum. Tuber terræ.

ABstergit, incidit, ora uenarum aperit, attrahit, & digerit. Succus eius hæmorrhoidas reserat, uiolẽterq́; ad secessum ꝓuocat, in floccis appositus. Sic etiã facultatibus phymata, strumas, aliasq́; durities digerẽtibus cõmiscetur, ac suffusis cum melle illitus competit. Ad hæc per nares expurgat. Adeò uehemens eius facultas est, ut abdomine illito, subducat aluum, & fœtum perimat. Tota autem radix succo imbecillior est, ꝗꝗ & ipsa uehemens satis. Nam & mẽses siue epota, siue apposita, euccat, & aurigini prodest. Modus eius bibendi est drahmarũ trium, siue cum melicrato, siue cum passo. Cutem detergit, ac tũ alopecias, ephelidas, omniaq́; exanthemata curat: necnõ auxilio est lieni indurato Fructus etiam alterius cyclamini, quã nonnulli cyssanthemon nominant, cum uino pluribus diebus potus, sanat lienem, urinas mouens, atq; aluum subducẽs. Locos quoq; eĳcit, atq; asthmaticis auxiliat̃. Qualitas eius gustui acris est & sublenta.

Cyssãthemõ.

Cyminum, Cuminum.

Cyminum. Cuminum.

CYminĩ semen calfacit in tertio ordine, urinã mouet, extinguitq́; flatus.

Cynos batus, Sentis canis.

HVius fruticis fructus non segniter astrictorius est. Folia uerò mediocriter, lanugo fructus, arteriam uitiat. Cynos batus. Sentis canis.

Cyparissus, Cupressus.

CVpressi folia, germina, pilulæ recentes & molles, magna ulcera glutinãt in duris corporibus. Quare resiccandi uim habent absq; insigni acrimonia aut calore. Tãta enim ei acrimonia inest, caliditasq́;, quãta satis sit deducẽdæ in altũ acerbitati. Proinde in alto latentes in flaccidis putrescentibusq́; affectibus humiditates, innoxiè depascit et populatur. Sic enterocœlicos iuuat, exiccans, roburq́; addens corporis partibus præ humiditate laxatis. Quidam ea utuntur ad carbunculos, herpetesq́;, polentæ miscentes. Sunt qui ad erysipelata utantur. Cyparissus. Cupressus.

Cyperus, Iuncus quadratus.

CYperi radices excalfaciunt pariter & siccãt absq; mordacitate. Itaq; ulceribus inueteratis mirificè prosunt. Habent etiam quippiam astringens: quapropter ulceribus item oris conueniunt. Quin & incidendi uim quampiam illis inesse testificandum est, qua & calculos exterunt, & urinam mensesq́; prouocant. Cyperus. Iunctus quadratus.

Cypros.

HVius arboris folia summaq́; germina habent in se quiddam digerẽs cum aquea substantia modicè calida: habentq́; & astrictionem quãdam ex terrena substantia frigida. Itaq; eorum decocto quidã ambusta fouent, necnon igneas phlegmonas, carbunculosq́;. Nam absq; molestia siccant. Sed sponte ortis in ore ulceribus cõmansa folia cõmodissima sunt. Cypros.

Cytisus.

CYtisi folia digerendi facultatẽ obtinent, aqueæ & temperatæ mistam, ut malua. Cytisus.

Coneion, Cicuta.

Conion. Gicuta.

QVód extremè sanè refrigeret, omnes norunt.

Conos.

Conos. Strobilus. Cocalus.

COni fructus, quem cocalum & strobilum appellant, uiridis totus, habet cum humiditate amaritudinem quampiam & acrimoniã. Proinde purulentis, & ijs quibus facilè expuere est opus, accommodatur. Quod esculentum est, nutrimentum est coctu difficile & ualidum. Vt medicamen autem asperitati leniendæ congruit, si præmaceratus in aqua, omnem acrimoniã exuerit. Nam reliquũ sic minus mordax efficitur, in medio calidæ & frigidæ qualitatis consistens: ex aquea et terrea mistũ substantia, minimum participãs aeriæ.

Lagopus.

Lagopus.

FAcultatis est desiccantis, adeò ut fluxus alui probe exiccet.

Lathyris.

Lathyris. Esula.

ET succo, & purgatoria ui, tithymallũ refert: nisi q͏ semen apparet dulce, licet maximè sit purgatoriũ.

Lampsane.

Lampsane.

ESa quidẽ succos prauos procreat At illita, abstergendi, digerendiq́; nõnullam facultatẽ sortitur.

Lapathum.

Lapathum. Oxylapathũ.

DIgerit moderatè. At oxylapathum, nonnihil etiã repercutit. Manifestè ipsorum semen astringit: ita ut dyarrhæas & dirrhœas persanet.

Limonium.

Limonium.

EIus fructum, utpote acerbum, ex uino exhibẽt cœliacis, dysentericis, et hæmoptoicis. Iuuat & profluuium muliebre. Satis est oxybaphi mensura.

Leichen.

Leichen.

LEichenas curat, extergentem, modiceq́; refrigerãtem, ac siccantem obtinens facultatem. Nascitur enim in humidis roreq́; perfusis saxis.

Leontopetalon.

Leõtopetalõ.

RAdix eius, digerendi facultatem, et exiccandi, cal

faciendiq́; in tertio ordine possidet.

Lepidium.

EX quarto est ordine excalfacientiũ, simile prorsus nasturtio, nisi ꝙ minus desiccat. Lepidium.

Leucas.

ACrem possidet qualitatem exuperantem: tempe raturam uerò calidam, siccamq́; in tertio quodammodo ordine. Leucas.

Leucacanthon.

HVius radix amara est, ac ꝓinde incidit, exiccatq́; in tertio ordine. Calfacit autem in primo. Leucacanthõ.

Leucoion.

EXtergit ac tenuium est partium: plus tamẽ flores, ac præcipuè qui sunt sicciores. Hi quippè & oculorum crassas cicatrices extenuant. Præterea menses eorum decoctum mouet, secũdas, & partum emortuũ elicit, bibitumq́; facit abortum: maximè amarum quũ sit. Quòd si eius uires multa mistione aquæ frangant, erit contra phlegmonas, & difficilia ulcera, cõmodum medicamen. Semen etiam eiusdem est facultatis, radicesq́; similiter, nisi ꝙ hę sunt crassioris essentię, terreęq́; magis. Cum aceto tamen lienes induratos ꝑsanant. Leucoion.

Leuce, Populus alba.

EX aquea, tepida, & terrena extenuata essentia conflatur. Quamobrem & abstergentis facultatis est particeps. Leuce. Populus alba.

Libanotus, Thus.

EXcalfacit secundo ordine, desiccat primo, habet quoq; astrictionem pusillam. Cortex eius euidenter astringit, desiccatq́; in secũdo ordine. Est autẽ crassiorum partium ꝙ̃ thus, & minimum acrimoniæ possidet. Quare in hæmoptoicis, stomachicis, cœliacis, & dysentericis eo utimur. Ramus eius, siccioris & calidioris ẽ facultatis ꝙ̃ ipsum thus, adeò ut ad tertiũ usq; excessum perueniat. Habet uerò etiam & abstersoriũ Libanotus. Thus.

Andreas mat thiolus cõtẽdit legendi esse Fuligo. nõ Ramus. ipsũ legito cap: de Thur in Dioscoridem.

quiddam. Vnde expurgare & implere oculorum ulcera potest.

Libanotides.

Libanotides.

LIbanotides tres existunt: una sterilis, duę fructum ferentes. Omnes uerò emollientis, digerentis, incidentis, & abstergentis sunt facultatis. Succus tum radicis, tum herbæ mistus melli, obtusam oculorum aciem ab humorum crassitudine emendat. Decoctum eius quam rorem marinum appellant, potum, regio morbo auxiliatur.

Lignys, Fuligo.

Lignys. Fuligo.

FVligo omnis exiccatoria est, ob idq; terrenæ essentiæ: habēs quasdā etiā ignis etsi pusillas reliquias: ratione quarum tenuium est partium. Cęterū quæ speciatim in ea differentiæ sunt, eæ pro usta materia eueniunt. Thuris fuligine utimur ocularibus medicamētis permista, ijs uidelicet, quæ ad oculos etiānum phlegmone tentatos, & qui adhuc fluxione affliguntur, exulcerati ue sunt, accōmodantur. Nam & illa expurgat, & carne implet. Terebinthinæ etiam myrrhæq; fuligo, molestia caret: non secus quam thuris. Sed styracis quodā modo ualentior est. Magis etiā picis liquidæ. Qua adhuc magis cedri. Porrò acrioribus utuntur ad uitia superciliorum uocata ptila, & erosos angulos oculorū, & citra phlegmonem humidos.

Lybisticum.

Libisticum.

Lybistici radix et semen, ex genere excalfacientium sunt, adeò ut et mēses cieant, & urinas prouocēt, flatusq; discutiant.

Linospermon, Lini semen.

Linorpermō. Lini semen.

FLatuosum est esum, etiamsi frangatur. At calfacit quidem quodāmodo in primo ordie, humiditatis & siccitatis, in medio existens.

Linozostis, Mercurialis.

Liozostis. Mercurialis.

EA utuntur omnes ad subductiones aluī duntaxat:

Quanquam

Quanq; etiam admota, ualenter digerit.

Lonchitis.

RAdix eius quæ semẽ gerit triangulare, urinã ciet. Folia eius quæ scolopendriæ similis est, uiridia quidem, uulnera glutinant: sicca autem, & cum aceto epota, lienes induratos persanant. Lonchitis.

Lycion.

ARbor est spinosa, ex qua lycium fit, medicamẽ id liquidũ, quo ad sugillata, sedis orisq; phlegmonas, ulcerationes, herpetas, putredines, ulcera cõtumacia, aures pure fluentes, intertrigines, & paronychias utuntur. Est enim facultatis exiccatoriæ, compositum ex diuersi generis substantijs, altera quidem tenuium partium, digerente atq; calida: altera terrestri & frigida, ex qua astrictionem exiguam obtinet. Cęterũ digerit & siccat in secundo ordine: in calore autem medijs est proximum. Est porrò lycium Indicum ad omnia ualentius. Lycion.

Lysimachios.

SVperantem astrictionem sortitur: per quã omnes sanguinis fluxus reprimit, tum pota, tum cataplasmatis modò admota. Lysimachios.

Lychnis.

SEmen eius calidum & siccum est, secundo quodãmodo, aut etiam tertio ordine. Lychnis.

Lotos herba.

LOtos domestica, quam trifolium nominant, ut mediocriter cõcoquendi, sic etiã exiccandi uim possidet, in caliditatis frigiditatisq; coniugio, media quodammodo existens. Semen agrestis loti, secundi est ordinis calfacientium: habetq; nonnihil abstersoriũ. Porrò Ægyptiæ loti semen etiam in panes fingitur. Lotos herba. Trifolium.

Lotos arbor.

NOn ita multę astrictorię qualitatis est particeps, sed & tenuium partiũ est, & exiccatoria. Cuius Lotos arbor.

ſiccę ramenta profluuio muliebri, dyſenteriis, capillorum effluuio, cœliacisq́; affectibus accõmodantur, aut in uino, aut in aqua concocta.

Macer.

Macer.

CORtex eſt qui ex India aduehitur, guſtu multum acerbo, cum leuicula quadam acrimonia odorata. Conſtat autem ex miſta eſſentia, pleraq; terrena frigida, paucula uerò calida & tenuiũ partium. Itaq; ualenter deſiccat, aſtringitq́;: ob idq́; cœliacis & dyſentericis medicamentis miſcetur, in tertio exiccantiũ conſiſtẽs ordine: in caloris frigorisq́; diſcrimine, neutrum inſigniter præſtans.

Malabathrum.

Malabathrũ.

MAlabathri folium cum ſpica nardi ſimillimam obtinet facultatem.

Malache, Malua.

Malache. Malua.

AGreſtis, quidem digerẽtis paululũ & emolliẽtis leuiter eſt facultatis: hortẽſis uerò, quãto plus habet aqueę humiditatis, tãto facultate ibecillior eſt. Fructus eius tanto ualidior eſt, quanto & ſiccior. Cæterũ Althea omnium efficaciſſimè digerit.

Mandragora.

Mandragora.

REfrigerat tertio exceſſu. Nonnihil tamẽ pomis caloris atq; humiditatis ineſt. Vndę ſoporem conciliant. Radicis cortex non tantũ refrigerat, ſed etiam ſiccat. Quod eo includitur, imbecillimum eſt.

Marathrum, Fœniculum.

Marathrum. Fœniculum.

CAlfacit in tertio, deſiccat in ſecundo ordine: proinde lac gignit, auxiliatur ſuffuſis, menſesq́; et urinas ꝓmouet. Radix & ſemen hippomarathri, amplius q̃ domeſtici ſiccant: quare & uentrẽ uidentur ſiſtere. Poſſunt etiã & calculos frangere, curare ictericos, mẽſesq́; & urinas mouere: minimè tamen lac gignere.

Maſtiche.

Maſtiche.

CAndida quidem & Chia, aſtringit ſimul emol-

litq;. Proinde stomachi, uetris, intestinorum, iecorisq́; inflãmationibus cõpetit, utputa secũdo ordine excal faciens & siccans. Nigra uerò, quæ Ægyptia dicitur, magis desiccat, minusq́; astringit: quamobrem aptior est ad ea quæ ualidiorem digestionem per halitum po stulant. Porrò oleum, quod precipuè ex Chia conficit, similis est cum mastiche facultatis.

Melanthium, Nigella.

Melanthium, Nigella.

EXcalfacit & siccat in tertio ordine, estq; amarum, atq; tenuium partiũ. Quare catarrhos sanat in linteo admotum, atq; assiduè olfactum: flatus potũ extinguit: lumbricos enecat, non esum modò, sed etiam foris applicitum: lepras, clauos, atq; myrmecias exterit: orthopnœam iuuat, & menses ꝓuocat: in summa uerò ubi sectione, extersione, desiccatione, excalfactione est opus, præstantissimum id remedium existit.

Melilotum.

Melilotum.

QViddam habet astringens, digerit tamen, concoquitq́;. Copiosior enim in eo est substantia calida q̃ frigida.

Mel.

Mel.

DEsiccat excalfacitq́; secundo ordine: ac detergentem facultatẽ obtinet. Porrò coctũ, minus acre abstersoriumq́; redditur. Itaq; ad sinuosorum ulcerũ glutinationẽ eo utuntur. Cæterùm quod mel est amarum, mistæ facultatis existit. At Saccharo, quod ex India et fœlici Arabia conuehitur, concrescit in calamis, estq́; mellis species, minus certè nostrate dulcius, sed similes ei uires obtinens, quod ad abstergendum, desiccandum, & digerendũ pertinet. Quatenus uerò nec inimicum uentriculo est, ut nostras, nec sitim adferẽs, eatenus ab illo substantia differt.

Saccharum.

Melissophyllon, Citrago.

Melissophyllon, Citrago.

MArrubio similis est facultate, sed plurimũ ab eo uincitur. Quamobrẽ nec utitur eo quispiam, quũ

larga marrubij copia ſuppetat.

Meſpilum, Tricoccon, q tria grana gerat.

Meſpilum. Tricoccon.

FRuctus eius admodum eſt acerbus, uixq́; edi poſſit, uentrem extremè coercens. Quin & in germinibus & folijs acerba hęc qualitas non pauca reperitᷓ.

Medion, Trifolium odoratum.

Medion. Trifoliũ odoratum.

RAdix quidem eius auſtera eſt, omnesq́; fluxiões cohibet At ſemen tantum abeſt ut id moliatur, ut etiam menſes cieat: nimirum tenuium partium quũ ſit, & facultate incidendi prædítum.

Mecon, Papauer.

Mecon. Papauer. Rœas.

QVum quatuor eius inſignes ſpecies ſint, facultas omnium exiſtit refrigeratoria. Cæterũ ſatiui ſemẽ, mediocriter ſomnum conciliat, uiſu candidũ: proinde pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum eſitant. At ex ſylueſtribus, eius quod rhœas dicitᷓ, quia flos ipſius celeriter defluit, ſemen ualidius refrigerat. Itaq; nequaq̃ eo quis innoxiè ſolo uti poſſit. Illius uerò quod calicem incidentem ſuſtinet, atrum exiſtit ſemen, medicamentoſumq́;, atq; impenſè refrigerans. Quod autem longiorem emittit calicem, medicatisſimum omnium eſt, admodumq́; refrigerans, idq́; omnibus partibus ſuis. Adeò quippe refrigerat, ut ſtuporem ac mortem etiam inducat. Eſt enim ex quarto & ultimo refrigerantium ordine.

Mecon ceratitis, Papauer cornutum.

Papauer cornutum.

VIm habet incidendi, extergẽdiq́;. Itaq; radix eius in aqua ad dimidiũ decocta, hepaticos affectus adiuuat. Folia & flores ſordidis & contumacibus ulceribus proſunt. Sed ea reijcere oportet ulceribus iam repurgatis: alioqui ſanam carnem exedent.

Mecon Heracleia. Papauer Herculeum.

Papauer Herculeum.

SEmen habet pituitam expurgans.

Melea. Malus.

Melea. Malus.

MAlus non omnis eiuſdem naturæ eſt, ſicuti nec

eiuſdem fructus. Succi ſiquidem, cortices, foliaq́; arborum, etiã inter ſe diſſident. Itaq; ſi acidiora auſterioraq́; ſint, illis uulnera glutinare posſis, tum in phlegmonarum initio repercutere influxum, ac uẽtriculum exolutum & lãguidum roborare: at aquoſioribus, mediocres phlegmonas incipientes & gliſcentes remittere. Quod autem plurima pomis omnibus recrementitia frigidaq́; inſit humiditas, hinc liquet, ꝙ nullus eorũ ſuccus ſeruari poſſit: uerùm aceſcãt corrumpanturq́; uniuerſi. Solus enim cydoniorum & ſtruthorum (quę propter aſtrictionem uehemẽtem, cæteris minus ſunt humida) ſuccus coctus cum melle durare poteſt: per ſe autem minimè. Succi qui ſeruari poſſint, et quomodo.

Melea Perſice, Perſica malus.

IN germinibus & folijs uincentem habet qualitatẽ amaram. Proinde folia eius trita & ſuper umbilicum poſita, lumbricos enecant: eſtq́; digerens medicamen. Fructus humidior eſt, & temperie frigidior. Perſica malus

Melea Armenice, Malus Armenica.

FRuctus humidior frigidiorq́; eſt: Vtrunq; ſecundo quodammodo exceſſu. Malus Armenica.

Melea Medice, Malus Medica, Citrium. Malus Medica.

QVod in fructu ſemen amplectitur tertij eſt ordinis reſiccantium atq; refrigerãtium. Cortex deſiccat quidem in exceſſu ſecundo, non tamen frigidus eſt, ſed temperatus, aut paulò infra. Caro eius pariter craſſi ſucci eſt, & pituitoſa, frigidaq́;. Semen amarum eſt, digereréq; & exiccare potens, ſecundo quodammodo ordine à temperatis recedens. Folia exiccãdi & digerendi uim obtinent.

Meum.

RAdices eius ſunt calidæ tertio exceſſu, in ſecundo ſiccæ. Proinde urinas mẽſesq́; mouent. Quòd ſi liberalius ſumantur, capiti dolorem conciliant. Meum.

Milax tracheia, Milax aſpera.

Milax aſpera.

VArijs clauiculis ſuis arboribus circũuoluitur Folia eius & acria guſtanti,& utenti calida exiſtũt.

Milax lenis.

Milax lenis.

QVodãmodo iam dictæ ſimiles uires obtinet.

Morca, Morus.

Morus.

MOri fructus maturus quidem aluũ ſubducit: immaturus uerò,ubi aruerit,reſtringit admodum. Quare ad fluentes affectus eſt cõmodus. At maturorũ ſuccus,propter aſtrictionem quam habet,ad ſtomatica medicamenta eſt utilis. In radicis cortice purgatoria uis cum quadam amaritudine exuperat, ita ut latos uermes enecet.

Myagros.

Myagros.

OLeum quod ex ſemine ipſius funditur,emplaſticam facultatem obtinet.

Mycetes, Fungus.

Mycetes. Fungus.

FRigida humidaq; admodum plãta eſt, quare proximè ad enecãtem facultatem accedit. Et ſanè inter eos ſunt qui interficiant:maximè qui ex natura miſtam habent qualitatem putrilaginoſam.

Myle.

Myle.

RAdix eius contrahentis eſt facultatis. Quam cum farina lolij apertã uuluã ſanare ait Dioſcorides.

Myoſotis, Auricula muris.

Myoſotis.

DEſiccat ſecundo ordine,cæterùm nullam euidẽtem caliditatem ſortitur.

Myrice, Tamarix.

Myrice. Tamarix.

ABſtergit & incidentis eſt facultatis, abſq; perſpicua deſiccatione. Habet uerò etiam aſtrictionẽ nõnullam. Igitur cum aceto decocta prodeſt lieni indurato. Sanat etiam dentium dolores. Fructus & cortex non paucam poſſident aſtrictionem. At cinis myricæ, admodum deſiccatoriæ facultatis eſt, plurimam habens abſtergendi uim,aſtringendi pauxillam.

Myriophyllon.

ADeò exiccat, ut uulnera glutinet. Myriophyllō.

Myrrhis.

RAdix eius est odorata et dulcis, menſesq́; mouet, necnō thoracem atq; pulmones purgat. Calfacit itaq; ſecundo ordine, cum partium tenuitate. Myrrhis.

Myrrhine, Myrtus.

IN hac planta uincit terreum & frigidum. Habet tamen aliquid tenue & calidum. Quare ualenter deſiccat. Porrò quod ramis & trunco adnaſcitur tuberoſum, quanto ſiccius cæteris partibus eſt, tanto deſiccat & aſtringit uehemētius. Folia item arida uiridibus plus deſiccant. Itaq; omnes partes eius reſtringunt, tū foris impoſita, tum intro aſſumpta. Myrrhine. Myrtus.

Moly, Ruta ſylueſtris.

RAdicem habet nigrā, & florem lacteū. Vis eius tenuium partiū eſt, & calida tertio ordine: unde craſſos humores deſiccat, digeritq́; & urinā mouet. Moly. Ruta ſylueſtris.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber VIII.

Nardu ſtachys, Spica nardi.

CALFACIT exceſſu tertio. Deſiccat ſecundo completo. Conſtat ex aſtringēti, acri, & leuiter amara ſubſtantia. Quare radix iecori et uentriculo cōuenit, & pota, & admota extrinſecus. Vrinam ciet: morſus ſtomachi ſanat, uentris, capitis, & thoracis, fluxiones deſiccat. Valenter tamen eſt Indica: quæ nigrior quàm Syriaca exiſtit. Nardu ſtachys. Spica nardi.

Nardus Celtica, hoc est Gallica.

Nardus Celtica.

AD omnia est imbecillior dictis, prͤter q̃ ad prouocandam urinam. Nam calidior illis est, sed minus astringit.

Nardus orea: hoc est montana.

Nardus montana.

PLurima in Cilicia nascitur, sed p̃dictis infirmior.

Narthex, Ferula.

Narthex. Ferula.

SEmen eius calfacit et tenuat. Medulla autem astrictionis est particeps. Vnde hæmoptoicis & cœliacis conuenit.

Napy.

Napy.

CAlfacit desiccatq; ordine quarto.

Narcissus.

Narcissus.

EIus radix desiccat adeò, ut uel maxima tendonum uulnera glutinet. Habet uerò quiddam abstersorium & attractorium.

Neuras, Poterium.

Neuras. Poterium.

DEsiccat citra morsum, adeò ut ĩcisos neruos glutinare credatur: ac præcipuè radices eius.

Nerium, Rhododaphne.

Rododaphne.

FOris quidem illitus is frutex, digerendi uim obtinet. At si intra corpus sumatur, uirulentus hominĩ & plerisq; pecudibus est.

Nymphæa

Nymphæa.

TVm radix eius, tum semen, desiccandi citra morsum uim habet. Itaq; uentris ꝓfluuia, semenq́; immodicè profluens sistit. At cui adest candida radix, ea & muliebri medetur profluuio, ex uino nigro & austero epota. Vtraq; autem abstergendi quandã uim possidet. Quare maceratæ quidem aqua, sanant alphos, liquida uerò pice, alopecias. Ad hæc tamẽ aptior est ea cuius radix est nigra.

Xanthion.

Xanthion.

SEmen eius digerendi uim obtinet.

Xyris.

TEnuium partium, attractoriæ, digerendi, & desiccandi facultatis est, quũ radix, tum multò magis fructus: qui quidem & urinam ciet, & lienes induratos sanare potest. Xyris.

Xyphion, Gladiolus.

XYphij radix, maximè altera quæ superior est, attrahit, digerit, desiccatq;. Xyphion. Glandiolus.

Oe, Sorbus.

AStringẽtem uim obtinet, at multo quàm mespilus imbecilliorem. Proinde fructus eius gustui iucundus est, minusq; uentrem quàm mespilus constringens. Oe. Sorbus.

Oenos, Vinum.

EX secundo est ordine calfacientium: sed quod admodum uetus est, ex tertio: sicuti mustũ ex primo. Caliditati proportione respondet siccitas. Oenos. Vinum.

Olynthi, Grossi.

ACrem facultatẽ sortiunt. Cocti itaq; duros tumores discutiũt: crudi myrmecias & thymos eijciunt. Olynthi. Grossi.

Olostium.

DEsiccandi uim obtinet cum astrictione: ideoq; propinatur ad rupta. Olostium.

Olyra.

MEdiam tritici & hordei naturam possidet, tam ut nutrimentum, quàm ut medicamentum. Olyra.

Onagron.

HVius radix arefacta uinosum quiddã redolet, maximeq; ad uini facultatem accedit. Onagron.

Onosma.

ACri & amara substãtia constat. Cuius folia in uino pota fœtum extinguere expellereq; credunt. Onosma.

Onobrychis.

RArefaciẽdi digerendiq; uim obtinet. Proinde folia eius uirẽtis illita, phymata digerunt: arefacta uerò, & cum uino pota, strangurias sanant: sudoresq; eliciunt, cum oleo inuncta. Onobrychis.

Ononis.

Ononis.

RAdix eius calfacit quodãmodo in tertio ordine, abstergitq; & nonnihil incidit. Itaq; non tantùm urinas prouocat, sed & lapides frãgit, & crustas detrahit. Præterea ad dolores dentium, oxycrato in quo fuerit cocta, colluuntur.

Oxos, Acetum.

Oxos. Acetum.

EX frigida calidaq; substantia constat: utraq; tamẽ tenuium partium. Verùm calidam frigida exuperat. Desiccat porrò in tertio gradu.

Oxyacanthos.

Oxyacãthos.

VT specie, sic facultate hęc arbor piro syluestri est similis, Cæterũ piri syluestris fructus, prorsus * acerbus est: oxyacãthes uerò, & tenuium est partium, & nonnihil incisorium sortitur: estq; rubeus & rarus. Qui quidem affectus omnes fluxionum conhibet.

Opos, Succus.

Opos. Succus.

CYrenaicus quidem reliquos omnes caliditate & tenuitate exuperat: ideoq; omniũ maximè per halitum digerit. Quanq; sanè & cæteri admodum calidi sint, & spirituosi. Porrò licet complures etiam sint alij succi, qui effluunt, incisa radice: ob excellentiam tamẽ sic dicitur Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus.

Origanus.

Origanus.

HEracleotica quidẽ efficacior est onitide: agrestis tamen est ualentior utraq;. Omnes uerò incidendi, extenuandi, calfaciendi, & exiccandi obtinent facultatem, in tertio nimirum excessu. At Tragoriganus etiam quippiam astringit.

Tragoriganus

Orobus, Eruum.

Orobus. Eruum.

DEsiccat quidem excessu secundo intẽso, calfacit uerò primo. Porrò quatenus amaritatis est particeps, eatenus incidit, extergit, atq; obstructiones expedit. Cæterùm si sumatur copiose, sanguinem per urinas euocat.

Orobanche, Eruangina.

SIccæ frigidæq; temperaturæ est, in primo ordine. Orobanche. Eruangina.

Oryza.

HAbet astrictorium quippiam, quare mediocriter aluum sistit. Oryza.

Orchis, Testiculus canis.

RAdici eius bulbosæ & geminæ, uis inest humida & calida, gustantibusq; dulciuscula. Cæterũ maior radix multam habere uidetur humiditatem excrementitiam, & flatulentam: quapropter epota uenerem excitat. Minor uerò, quum ad calidius & siccius uergat, tantum abest ut ad coitum stimulet, ut etiam cohibeat, & reprimat. Eduntur bulborum more, tostę. Orchis. Testiculus canis.

Orchis, Serapias.

SIccat ultra primũ excessum. Quare nõ ita est ad uenerẽ cõmodus. Oedemata illitus discutit. Vlcera sordida expurgat. Herpetes sanat. Siccatus multo amplius desiccat. Nam putrescẽtia contumaciaq; restituit ulcera, & subastringens quũ sit, uentrẽ sistit ex uino potus. Orchis. Serapias.

Osiris.

AMara est, & aperiendi uim obtinet. Quare iecur obstructum adiuuat. Osiris.

Pancratium.

RAdix huius, scillæ similem gustũ refert, & uires, multo tamẽ imbecilliores. Ea itaq; pro scilla, ubi hæc non adest, utuntur. Pancratium.

Paliurus.

FOlia eius & radix adeò perspicuè astringũt, ut fluxum uentris cohibeant: adeoq; digerunt, ut mitiora phymata curent. At fructus, tantam incidendi uim possidet, ut calculos uesicæ cõminuat, & pectoris pulmonisq; excretionibus auxilietur. Paliurus.

Papyrus.

OXycrato uino'ue macerata, recentia ulcera glutinat, maximè in circulum circumposita, ut mate- Papyrus.

ria sanantia medicamina excipiens. At ubi usta fuerit, medicamen exiccatorium existit, ut chartæ combustæ cinis. *Hoc tamen cinis papyri est infirmior.

Chartæ cinis.

Panax Heraclium.

Panax Heraclium. Opopanax.

EX hoc conficitur opopanax, radicibus et caulibus eius incisis. Porrò opopanax ipsum tum mollit, tum digerit. At calfacit quidem in tertio ordine: in secundo autem siccat. Cortex radicis excalfacit etiam & siccat, minus tamen quàm succus. Cæterùm abstergendi nõnullam facultatem sortitur. Quare eo utimur & ad nuda ossium, & ad ulcera contumacia. Sufficiẽter siquidem quæ talia sunt, carnem procreant. Fructus calidus est & ipse, ac mensibus mouendis accommodus.

Panaces, Asclepium.

Panaces Asclepium.

MInus est calidum supradicto panace. Quare floribus eius & semine melli mistis ad ulcera, phymata, & phagædænas utuntur.

Panax, Cheironium.

Panax cheironium.

PRædicto similem facultatem obtinet.

Paronychia.

Paronychia.

PAronychias & fauos sanat, digeritq; ea quæ discuti postulant. Calfacit enim & desiccat in tertio ordine, estq; tenuium partium, & sine mordacitate.

Pentaphyllum.

Pẽtaphyllon.

RAdix eius desiccat ueheměter, nimirum in tertio ordine, citra mordicationem tamẽ. Minimum siquidẽ habet quũ acrimoniæ, tum cõspicuę caliditatis,

Peplos.

Peplos.

SVccum habet similem tithymallis, quum in alijs, tum quia purgat ceu illi.

Peplium.

Peplium.

ETiam fruticulus hic succum habet ut tithymalli, ualidumq;, nõ tamẽ admodũ utilem. Radix eius uidetur superuacanea. Semen utile est, & flatulentum, pepli semini similiter purgans.

Peperi, Piper.

PIperis radix uires costo similes obtinet. Fructus nuper germinãtis, longum existit piper: quare maturo est humidius. At fructus qui ueluti omphax est, piper album est, nigro quidem acrius. Nam illud iam ueluti superassatum uidetur. Vtrunq; tamen ualenter & calfacit, & desiccat. Peperi. Piperis differentiæ.

Persea.

PErseæ folia modicè astringunt, ita ut nonnunq; sistere queant sanguinem erumpentem. Persea.

Periclymenos, Volucrum maius.

FRuctus eius & folia adeò uehementer incidunt & calfaciunt, ut si diutius bibãtur, urinam sanguinolentam efficiant: principio tantùm urinam mouentia. Foris cum oleo illita etiam excalfaciunt. Iuuant & lienosos, & difficulter spirantes. Competens mẽsura est drachmæ unius cum uino. Desiccat etiam semẽ, & (ut quidã tradunt) si liberalius bibatur, sterilitatẽ inducit. Periclymenos Volucrum maius.

Peristereon.

VIm habet hactenus desiccantem, ut & uulnera glutinet. Peristereon.

Petasites.

EX tertio est ordine desiccantium: quãobrem ad cacoethe & phagedænica ulcera eam adhibent. Petasites.

Petroselinum.

EIus semen est gustu acre, cum amaritudine: Sic & in operibus calidum, unà cum incidendi effectu. Hinc menses & urinas affatim prouocat, flatusq; discutit. Calfacit itaq; & siccat in tertio ordine. Tota herba similem, sed imbecilliorem possidet facultatem. Petroselinum.

Peucedanum.

SVccus eius admodum excalfacit & digerit, estq; tenuium & incidentium partium. Quare omnibus neruorum affectibus credit opitulari: tum morbis in pulmone & thorace ex crassitudine humorum ortis. * Peucedanum.

Nec uerò intra corpus sumptus duntaxat, sed olfactu etiam prodest. Ad hæc sæpe foratorum dentium dolores, cauitati impositus, protinus mitigauit. Quin etiam induratos lienes iuuat. Ad quæ omnia, licet etiam uti radice, quæ & squamas celerrimè ab ossibus detrahit, & arida illita ulceribus contumacibus remedium est optimum: minus quidem quàm succus excalfaciens, nempè in secundo ordine iam completo: desiccans uerò in tertio incipiente.

Peganon. Ruta.

Peganon. Ruta.

AGrestis quidem, in quarto ordine excalfacit: Domestica uerò, in tertio. Est autem non solùm gustu acri, sed & amaro. Ex quo sanè digerere, incidereq́; crassos & lentos humores potest, atq; mouere urinas. Quin et tenuium est partium, flatusq́; extinguit. Quare ad inflationes competit, ac ueneris appetentiam inhibet: digeritq́; atq; exiccat strenuè.

Pissa, Pix.

pissa. Pix.

SIcca quidem siccat, & calfacit secundo ordine. At plus siccare ualet quàm calfacere. Humida uerò contrà, plus calfacit quàm siccat: habetq́; partium tenuitatem nonnullam, qua asthmaticos & purulentos adiuuat. Satis est autem cyathi linxisse mensuram melli mistæ. Abstergendi etiam, côcoquendi, digerendiq́;, quandã uim habent, ueluti in gustu leuem amaritatem & acrimoniam. Sic leprosos ungues eximunt mistæ cum cera, lichenasq́; detergunt. Coquunt item duros & crudos tumores, cataplasmatis inditæ. Atq; ad ea omnia, humida ualentior est: arida uerò glutinandis uulneribus aptior.

Pisselæon.

Pisselæon.

EX humida pice efficitur, genere quidem ei simile, sed essentiæ tenuioris.

Pistacium.

Pistacium.

FRuctus eius quodammodo tenuioris essentiæ est,

ſubamarum quid, & odoratum retinens. Obſtructiones itaq; oĩum uiſcerum aperit, ſed precipuè iecinoris.

Pityides, Picearum fructus.

Aſtringit, ſimulq́; acris ẽ, cũ amaritudine quadã. Vnde thoracis pulmonisq́; expuitiõibus cõfert. Pityides. Picearum fructus.

Pitys, Picea.

Piceæ cortex uincentem facultatem aſtrictoriã ſortitur, ſic ut intertrigines ſanet, uentremq́; potus ſiſtat. Sed & ambuſta cicatrice ĩcludit. Tedæ cortex illi adſimilis eſt, uiribus tamen moderatioribus. Vtriuſq; arboris folia, glutinant ulcera. In coni folijs & cortice ualidior facultas eſt, adeò ut cum moleſtia mordicet. Fuligo quæ ex dictis colligitur, ad pilos ſuperciliorum eſt commoda, itemq́; ad angulos oculorum eroſos, lippientes, & lachrymantes. Pitis. Picea. Tedæ cortex.

Pityuſa.

Viribus eſt ſimilis tithymallo, ſuccumq́; ſortitur ſimilem, & ſimiliter purgat. Pityuſa.

Platanus.

Humidioris frigidiorisq́; eſt eſſentiæ, non ita multò q̃ ſymmetra. Proinde folia uiridia trita & illita, non obſcurè naſcentes phlegmonas adiuuãt. Cortex & pilulæ magis deſiccantem uim obtinent: ut ille quidem in aceto coctus ad dentiũ adhibeatur dolores: pilulæ uerò cum adipe, ad ulcera ambuſta. Vitandus eſt puluis folijs arboris inſidens. Alioqui ſi attrahatur ſpiritu, arteriã offendit, ualenter ſiccans, exaſperansq́;. Necnon uocem lædit, ſicuti & auditum & uiſum, ſi in oculos aut aures inciderit. Platanus.

Polygonon, Centinodia.

Vti aſtrictionis eſt particeps, ita in eo frigidum aqueum uincit: ut ſecundo exceſſu refrigeret, aut etiam initio tertij. Itaq; æſtuanti uentriculo, eryſipelati, atq; calidis phlegmonis, ſi illinatur frigidum, auxiliatur. Siſtit præterea uniuerſas fluxiones: qua ratione Polygonon. Centinodia.

uidetur exiccatorium. Quare ad herpetas, ulceraq; bonum remedium est. Quin etiam cruenta uulnera glutinat, auriumq; puri & ulceribus confert. Stillicidio & stranguria affectis exhibitum, urinam mouet, ut Dioscorides ait. Fœminæ ad omnia mas præstat.

Polygalon.

Polygalon. EIus folia modicè astringunt, uidenturq; si bibantur, lac generare. Itaq; superauerit in eo calidum humidumq;.

Polygonatum.

Polygonatũ. AStrictionis pariter & acrimoniæ habet quippiã, cum fastidiosa quadam amaritudine. Quare non usq; adeò est uescũ. Sunt qui radicẽ eius illinant uulneribus. Alij eo næuos in facie detergunt.

Polemonium.

Polemonium. TEnuium partium est, & desiccandi uim obtinet. Vnde quidam radicem eius cum uino ad ischiadas, dysenteriam, lienemq; induratũ propinant.

Polium.

Polium. AMarum est ac modicè acre. Obstructione itaq; omnia uiscera liberat, urinamq; & menses promouet. At uiride magna etiam uulnera glutinat, & maximè species eius fruticosa. Aridum sanat rebellia ulcera: præcipuè quod minus est.

Polium minus.

Poliũ minus. ACrius & amarius est hoc q̃ maius, adeò ut ex tertio sit ordine desiccantium: ex secundo autem completo calfacientium.

Polycnemon.

Polycnemon. DEsiccat & calfacit secũdo excessu: itaq; & ipsum uulnera glutinat.

Potamogeiton.

Potamogeitõ. AStringit & refrigerat similiter polygono: sed essentia eius crassior q̃ polygoni est.

Polypodium.

Dulcem

DVlcem simul & austeram uincentem obtinet qualitatem: ut facultatis sit citra morsum admodum exiccantis. Polypodium.

Prasium, Marrubium.

PRasium amarum quum sit, iecur ac lienem liberat obstructione, thoracem & pulmonē expurgat, ac mēses ꝓmouet. Sed illitū etiam detergit et digerit. Calfacit itaq; secundo excessu completo: siccat autem tertio ineūte, aut completo. Succo eius ad aciei oculorū claritatem utuntur cū melle: per naresq́; auriginē purgat, ipsumq́; ad inueteratos aurium dolores adhibent. Prasium, Marrubium.

Propolis.

MOdicè quidem extergit, cæterū ualidè trahit. Est enim essentia tenui. Excalfacit porrò ordine secūdo completo, aut certè incipiente tertio. Propolis.

Ptarmice.

FLores eius ciendæ sternutationis uim obtinēt. Sugillata et cęteras ecchymosis digerit. Viridis porrò calfacit secundo ordine: tertio autem siccat. Ptarmice.

Ptelea, Vlmus.

VLmi folijs quandoq; recens uulnus conglutinauimus: confidentes astringentem simul & abstergentem inesse eis facultatem. Cæterùm cortex magis amarus est, astrictoriusq́; magis. Itaq; cū aceto & lepras sanat. Quòd si uiridis circūligetur uulneribus, ea glutinare potest. Radices etiam eandem uim obtinent. Quarum decocto sunt qui perfundant fracturas, quæ callo obduci desyderant. Ptelea. Vlmus.

Pteris, Filix.

RAdix eius latum lumbricum perimit, si in melicrato pōdere drachmarum quatuor bibat. Quare ipsam partum uiuum necare, mortuū autem expellere, nō est mirum. Siquidem amara existit, paulumq́; astrictionis obtinet. Vnde ualidè ulcera desiccat: citra morsum tamen. Similē ei uim habet Thelypteris. Pteris. Filix.

Pycnocomum.

Pycnocomũ.

RAdix, fructus, & folia eius, digerendi attrahẽdiq́; obtinent facultatem: acria nimirum quum sint. Folia itaq; phymata furunculosq́; discutiunt. Fructus ualentior est. Nam & palos, & tela infixa, ad extimam cutem elicit. Radix ad supradicta est infirmior; cæterũ flauam bilem expurgat.

Pyrethrum.

Pyrethrum.

RAdix eius causticam possidet facultatem, qua dẽtes refrigeratos mitigat. Porrò ad rigores ante periodum cum oleo confricatur: stupidosq́; & resolutos adiuuat.

Pyros, Triticum.

Pyros. Triticum.

FOris impositum, primi est ordinis calfacientium: *cæterùm nec siccare, nec humectare manifestò potest. Habet uerò etiam quiddam lentoris, obstruentisq́; naturæ. Quod ex eo amylum conficitur, ipso est tum frigidius, tũ siccius. Quod ex pane fit cataplasma, magis digerit, q̃ quod ex tritico: salis & fermenti ratione. Fermentum quippe uim attrahendi habet, digerendiq́;, quæ in alto resident.

Rhamnus.

Rhamnus.

DEsiccat & digerit excessu secundo. Refrigerat in primo completo, aut secũdo incipiente. Proinde herpetes sanat, & erysipelata non magnopere calida.

Rhaphanis, Radicula.

Rhaphanis. Radicula.

EXcalfacit excessu tertio: desiccat uerò secundo. Agrestis in utroq; efficacior est. Semen etiam efficacius est planta. Ei enim inest digerendi facultas.

Rheum, Rha.

Rheum. Rha.

QViddam habet terrestre frigidum, ceu indicio est astrictio: adiuncta est illi tamẽ quædam caliditas. Siquidem si mandatur plusculum, subacre conspicitur. Est etiam aeriæ cuiusdam substantiæ subtilis particeps: quod indicat laxitas, leuitasq́;. Quare con-

uulsis, ruptis, orthopnœæq; prodest. Sic quoq; liuentia & lichenas cum aceto illitum persanat. Astrictionis ratione, sanguinem expuentibus, cœliacis, & dysentericis confert.

Rhetinæ, Resinæ.

Rhetinæ. Resinæ. Masticthe.

RESinæ omnes desiccant & excalfaciunt. Lentiscinæ tamen (quam uocant mastichem) primæ debentur partes. Nam præter q̃ q; paucula ei inest astrictio, qua stomachi, uentrisq; & iecoris imbecillitatibus, phlegmonisq; etiam accõmodatur, desiccat insuper citra mordacitatẽ. Minimum enim acris est, & maximè tenuium partium. Inter cęteras pręfertur terebinthina, manifestam quidem, non tamẽ similiter atq; mastiche astrictionem possidens. Verùm adiunctam habet quandam amaritudinem, per quam magis q̃ mastiche digerit. Per eandem etiam usq; adeò abstergit, ut psoras sanet. Quin etiam quæ in profundo resident, magis cęteris extrahit, ob maiorem tenuitatem partiũ. Attamẽ pinea, & hac etiam magis strobilina, acriores ea sunt, sed non magis tamen digerunt, attrahuntue. Media inter has sunt picea & abietina. Habet porrò & emolliens quiddam terebinthina. Secũdum locum habet in emolliendo lentiscina, sicuti cyparissina in ipsa acrimonia.

Terebinthina.

Rhodos, Rosa.

Rhodos. Rosa.

EX aquea substantia calida, duabus alijs qualitatibus mista, astringenti uidelicet & amaræ, composita est. Flos tamen, magis q̃ ipsa rosa, est astringens: ac proinde etiam exiccatorius est.

Rhodia Rhiza, Radix Rhodia.

Radix rhodia.

TEnuium partium & digerentis est facultat's. In calfaciendo uerò secundi ordinis est cẽsenda: aut certè tertij incipientis.

Rhododaphne.

Rhododaphne.

TOta sua essentia uenenũ est & homini & plerisq;

pecoribus. Porrò calfacit excessu tertio: primo autem desiccat.

Rhœa, Malum granatum, siue punicum.

Rhœa. Malum granatum, punicũue.

OMne malum granatum astringẽtem qualitatem sortitur: nõ tamen in omnibus ea exuperat. Nam inter ea quædam sunt acida: quędam plus dulcia ꝗ̃ austera. Pro ratione quarum qualitatum uincẽtium, suos usus præstant. Porrò acini astringentiores, & exiccantiores sunt succo. Sicuti & his putamina: quæ sidia dicuntur. Ad similem illis uim habent flores qui cytini dicuntur.

Rhus, Sumach.

Rhus. Sumach.

AD desiccandum & astringendũ coriarij hac plãta fruticosa utuntur. Medicis in usu sunt fructus eius & succus, austeræ admodũ q̃litatis. Exiccat itaq; in tertio ordine: refrigerat uerò in secundo.

Rhypos, Sordes.

Rhypos. Sordes.

* SOrdes quæ à gymnasiorum statuis æreis abraditur, digerendi emolliendiq; uim obtinet: quæ autem ab ijs qui in palestra exercentur, quantum accepit pulueris, tantum ab ea est diuersa: atq; hanc sordem πάτον Græci nominant. Prior igitur, quæ ob contractã æruginem, acrior etiam existit, cruda phymata digerit. Secunda autem, optimum est phlegmones mamillarum remedium. Constat enim ex puluere repercutiẽte, oleo emolliente, ac deniq; sudore & sordibus digerẽtibus.

Sagapenum.

Sagapenum.

LIquor est calidus et tenuium partium, sicuti & alij liquores. Sed abstersionem quãdam obtinet, qua oculorum cicatrices expurgat, extenuatq;. Suffusionibus etiam & hebetudinibus oculorum, quæ à crassitie humorum proueniunt, non malum est medicamen. At planta ex qua prouenit, ferculæ assimilis, imbecilla est & inutilis.

Sampsychon, Maiorana.

TEnuium partium & digerentis est facultatis. Desiccat enim & calfacit ordine tertio. Sampsycum. Maiorana.

Saprotes ξύλων, Caries lignorum.

* CAries eorum pręcipuè lignorum quæ participia sunt astrictionis & abstersionis, ut ulmus, expurgat, impletq; ulcera humida. Caries lignorum.

Sarcocolla.

MIstam uim habet ex emplastica quadam substantia, & paucula amara. Itaq; citra morsum desiccat, ac proinde glutinare ulcera ualet. Sarcocolla.

Satyrion, Triphyllon.

HVmidum calidumq; est temperie, ob idq; dulce. Recrementitiam tamen & flatuosam humiditatē possidet. Quocirca ad uenerem incitat. Satyrion. Triphyllon.

Selinon, Apium.

ADeò calidum est, ut & urinam & menses cieat. Flatus quoq; digerit, & magis semen q̃ herba. Oreoselini & hipposelini similis uis existit. Verū hipposelinum imbecillius est: oreoselinum ualentius. Selinon. Apium.

Seris, Cichorion.

HOlus est subamarum, & magis quod agreste est. Id nāq; est frigidæ & siccæ temperaturæ, secundo excessu. Cæterùm domestica magis q̃ agrestis refrigerat. Porrò utraq; astringentis qualitatis est particeps, ut chondrilla, quæ est etiam sereos species. Seris. Cichorion.

Seriphum.

ABsynthio est tum specie, tum gustu simile. Cæterùm non æquè astringit. Sed calfacit ualentius, necnon amaritudinem quandam salsuginosam refert, uentriculoq; est infestum: magisq; absynthio lumbricos enecat. Calfacit itaq; secundo ordine intenso. Siccat autem in tertio. Seriphum.

Seseli.

ADeò excalfacit tum radix, tū fructus, ut moueat urinas. Est etiam tenuium partiū, ut & comitia- Seseli.

libus morbis, & orthopnœis competat.

Sesamon.

Sesamon.

VIscosum & pingue quum sit, emplasticum etiam existit, emolliensq́; ac modice calidum. Oleum quod ex eo conficitur, & ipsius herbæ decoctum, eiusdem sunt facultatis.

Sesamoides magnum.

Besamoides magnum.

SEmen eius ut helleborus purgat, similiterq́; abstergit, calfacit, & desiccat.

Sesamoides album.

Sesamoides paruum.

HVius semen nonnullam * acrimoniam sortitur, uehementerq́; est amarum. Excalfacit itaq; rumpit, extergitq́;.

Sideritis.

Sideritis.

NOnnihil abstergit, sed plurima pars eius est humida & mediocriter frigida, cũ exigua astrictione, qua phlegmonem sedat & glutinat. Sideritis autẽ Achillea, dictã superãs astrictione, sanguinis eruptioni, dysenteriæ, & muliebri profluuio est aptissima.

Sicyos, Cucumis.

Sicyos. Cucumis.

MAturus tenuioris essentiæ est: immaturus crassioris. Sed incidendi & abstergendi facultas eis inest. Quare & urinam mouẽt, & corpus splendidũ reddunt. Sunt enim humidi frigidiq́; quasi in secundo ordine. At arefacta tum radix tum semẽ, siccant primo, aut secundo incipiente, ordine, magisq́; abstergunt, q̃ ipsius melonis caro.

Sicyos agrios, Cucumis agrestis.

Cucumis agrestis. Elaterium.

TVm ipse, tum eius succus quem elaterium uocãt, aut ex folijs & radicibus pressus, putilis ad medicationes existit. Elaterium itaq; mẽses ciet, fœtumq; perimit applicatum, ceu alia omnia amara et tenuium partium. Summè siquidem est amarũ, calfacitq́; in secundo ordine, ac proinde etiã digerit. Sic enim eo angina laborantes inungunt quidam cum melle aut oleo

ueteri. Bonũ item est regio morbo affectis infusum cũ lacte in nares. Similiter dolores capitis sanat. Radicis atq; foliorum succus similem sed imbecilliorem facultatem sortitẽ. Radix etiam abstergit, digerit, emollitq;. Cortex potentius desiccat.

Silphium, Laserpitium.

Silphium. Laserpitium.

SIlphij liquor calidissimus est. Necnõ folia, caulis, & radix, strenuè etiam sunt calida, omnia tamẽ flatulentæ magis essentiæ sunt, ac proinde difficilia concoctu. Foris autẽ imposita corpori, efficaciora, liquor præcipuè admodum trahentem facultatem possidens. Attamen & excrescentias exterit, & quandam liquandi uim possidet.

Sision.

Sision.

CAlidus & subamarus existit: Vnde urinam mouet, concoquit, menses prouocat, omnesq; uiscerum obstructiones reserat.

Sion.

Sion.

QVantum gustu * aromaticum est, tãtum etiam excalfacientis facultatis est particeps. Quare & digerit, & urinam mouet, & calculos renum frangit, & menses euocat.

Sisaron.

Sisaron.

SIsari radix cocta stomacho grata est, & urinã mouet, secundo ordine excalfaciens, cum amaritudine & astrictione leuicula.

Sisymbrium.

Sisymbrium.

TEnuium est partium, facultatisq; digerentis, calfacientis, & exiccantis in tertio ordine. Quidam semen cum uino exhibent singultientibus, torminaq; patientibus.

Sisymbrium, quod Cardaminem uocant.

Cardamine.

SI siccum sit, tertij est ordinis calfacientium & exiccantium: si humidum, uirideq;, secundi.

Scandix.

Scandix.

AGreste est olus, subacre & amarũ. Calfacit itaq; & siccat secundo ordine intenso: ualenter mouet urinam: uisceraq́; liberat obstructionibus.

Scilla.

Scilla.

ADmodum quidem incidit: calfacit autem secundo ordine. Porrò præstat eam assam aut elixam sumere, ꝙ sic eius uehementia exoluatur.

Scolymos.

Scolymos.

RAdix eius, si quis illam in uino coctam bibat, graueolentem urinã abundanter elicit, fœtoriq; alarum medet. Succus enim eius est purgatorius. Calfacit porrò secundo & completo ordine, aut tertio incipiente: siccat uerò secundo.

Scordion.

Scordion.

NOnnihil amarum obtinet, & acerbũ, & acre: ipsiusq́; acrimonia, allij acrimoniæ est persimilis. Expurgat igitur, excalfacitq; uiscera: mẽses urinamq́; prouocat: Conuulsa, rupta, doloresq́; laterũ ab obstructione & frigore obortos, epotũ sanat: illitum uiride, magna uulnera glutinat: purgat sordida: inspersumq́; aridum contumacia ad cicatricem perducit.

Scorodon. Allium.

Scorodon, Allium.

DEsiccat & excalfacit excessu q̃rto. Porrò ophioscorodõ, allium agreste est, domestico ualẽtius.

Scorodoprasson.

Scorodoprasson.

VT gustu & odore, sic uiribus inter allium & porrum mediam naturam sortitur.

Scorpiodes.

Scorpiodes.

EXcalfacit ordine tertio. Desiccat secundo.

Smylax.

Smilax, Cactus arbor.

FAcultatis est uenenosæ.

Smyrna. Myrrha.

Smyrna, Myrrha.

SEcundi est ordinis calfacientium & exiccantium. Vnde capitis uulnera glutinat. Inest illi amaritas non exigua, qua fœtum & lumbricos enecat, eijcitq;.

Habet etiam & abstergendi uim moderatam. Quare ocularibus miscet medicamentis; & ijs quæ ad ueterẽ tussim, atq; anhelationem administrantur.

Smyrna Boice, Myrrha Beotia.

Vim habet calfaciendi, fundendi, emolliendi. Myrrha Beotia.

Smyrnium.

Ex eodem genere cum apio est & petroselino: fueritq; apio quidem ualidius, imbecillius uerò petroselino. Itaq; & urinas & menses proritat, calidum siccumq; tertio ordine. Smyrnium.

Sonchus.

Dum uiridis est, aquea terreaq; essentia constat, utraq; leuiter frigida: nam & astrictionis cuiusdam est particeps, & manifestè refrigerat, tum illitus, tum estus. At arefactus, terrestrior reddit, modicam asciscens caliditatem. Sonchus.

Sparganium.

Desiccantis est facultatis. Sparganium.

Spartum, Genista.

Sparti (quo & uites alligant) tum fructus, tum succus uirgarum, ualentem trahendi uim possidet. Spartum. Genista.

Staphilinus, Pastinaca.

Satiua imbecillior, agrestis ad omnia potẽtior est. Vrinas mẽsesq; ꝑuocat, abstergitq; nonnihil, quũ herba quidem tota, tum uel maximè semen & radix. Staphilinus. Pastinaca.

Stachys.

Gustu est acri & amaro, tertijq; calfacientium ordinis. Vnde mẽses rationabiliter prouocat. Facit tamen abortum, atq; secundas eijcit. Stachys.

Stœbe.

Fructus eius & folia astringunt citra mordacitatẽ: desiccantq; in tertio ferè incipiente ordine. Quare decoctum eorum inijcitur dysentericis, auribusq; pure fluentibus: quod etiam magna uulnera glutinat, pręcipuè cum uino atro & austero. Valenter enim desic- Stœbe.

cat omnes præter naturam humiditates. Folia uiridia illita erumpentem sanguinem supprimunt, suffusionibusq; oculorum ex ictu medentur.

Stœchas.

Stœcas.

AMmara est & mediocriter subastringens, quum nimirũ ex terrena essentia frigida exigua: & extenuata altera terrena copiosa, ꝯstet. Quare obstructione liberat, extenuat, extergit, roboratq;, & uiscera & uniuersum corpus.

Stratiotes.

Stratiotes.

AQuaticus quidem humida & frigida facultate est: terrestris uerò, nonnihil habet astrictionis. Proinde & ulcera glutinat.

Struthion.

Struthion.

RAdix eius est acris, calida, siccaq; temperamẽto, ex quarto ꝓpemodũ ordine excalfaciẽtium. Sed & abstergit, & irritat, ꝑinde & sternutationẽ ꝓuocat.

Styrax,

Styrax.

EXcalfacit, emollit, concoquit. Quamobrem tussi, catarrho, pituitæ destillationibus, raucedinibusq; auxiliatur. Tum menses, seu potum, seu admotum ꝓlicit. Combusti eius fuligo, thuris fuligini est similis.

Syca, Ficus.

Syca. Ficus.

ARidæ excalfaciunt ordine primo, aut secundo incipiente: habentq; partium tenuitatem quandam: quare tubercula dura concoquunt, digeruntq;, tum ipsæ, tum ipsarum decoctum. Verùm ubi magis concoquere consilium est, miscenda est farina triticea: ubi uerò plus digerere, hordeacea. Panis horũ in medio. Porrò quæ sunt pinguiores, magis possunt concoquere: quæ acriores, magis tum extergere, tum digerere. Ficus uirides, imbecilliores sunt. Vtraq; tamen & siccæ & humidæ aluum subducunt.

Syce, Ficus arbor.

Syce. Ficus arbor.

CAlidæ, tenuiumq; partium tẽperaturæ est, sicuti

indicant tum liquor eius, tum foliorum succus. Valenter enim calfacit uterque. Itaque non mordicat tantũ, aut uehementer absterget, sed & ulcerat, & ora uasorũ reserat, & uerrucas extirpat. Quin & uim purgatoriã habet. Porrò lachryma & succus agrestis ficus, quam caprificum uocant, ad omnia, quàm satiuæ, ualentior est. Cęterùm ipsarum surculi adeò calidi sunt, atque tenuium partiũ, ut carnes bubulas duras, si coquendis adijciantur, friabiles ac teneras reddant. Caprificus.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum.

HAbet quandam uim incidendi, qua collectum in thorace pulmoneq; pus expurgare potest: ac simul cõtrahendi facultatis est particeps, qua eiectionibus sanguinis auxiliatur: estq; humidũ, ac non ĩmodicè calidum, unde & dulce apparet, atque odoratu iucundum. Ad hæc, mansum sitim extinguit, & arterię sanat asperitates. Liquet igitur ipsum etiã & digerere, & constringere posse. Vnde & enterocœlijs imponitur, et ad conuulsa & rupta cum oxymelite bibitur.

Symphyton magnum.

Symphytum magnum.

SImilem dicto uim habet. Cæterùm neque uidetũ dulce, neque odoratum. Est uerò secundum uiscositatẽ mordacitatemq; scillæ simile

Spondylon.

Spondylon.

FRuctus eius acris & incidens est: itaq; ad asthma & comitialem morbum aptum est medicamen. Prodest & aurigini. At radix ultra iam dicta, fistularũ callos tollit, si sit circũrasa. Floris succus, ad diuturniora aurium ulcera conueniens reponitur.

Schinos, Lentiscus.

Schinos.

EX aquea essentia leuiter calida, & terrena frigida non pauca, constat. Desiccat itaque secundo ordine completo, aut tertio incipiẽte: in caloris frigorisq; medio consistens, quodãmodo. Astringit autem ex ęquo, moderateq; omnibus partibus suis. Succus bibitur &

per se,& cum alijs medicamentis, quæ dysenterias & alui affectus sanãt. Quin & ad sanguinis expuitiones, flores miliebres, necnõ sedis uuluæq; ꝓcidentias idoneus est, utpote ad hypocistida nõnihil accedẽs ꝓpe.

Schinu anthos, Schini flos.

Schini flos.

MOdicè calfacit, modiceq́; etiam astringit, nec planè à tenuitatis natura est alienus. Quare urinam & menses mouet, siue potione, siue fomẽto adhibitus. Prodest etiam iecoris, stomachi, & uentris inflammationibus. Cæterùm magis astringit radix: quanq̃, flos etiam astringat omnibus partibus suis. Proinde medicamentis quæ hæmoptoicis exhibentur, miscetur.

Schœnos leia, Iuncus læuis.

Schœnos leia. Iuncus læuis.

QVidam oxyschœnos, alius oligoschœnus dicitur: gracilior duriorq́; oxyschœnos, crassior laxiorq́; oligoschœnos. Fructus huius somnũ conciliat. Oxyschœni autẽ duæ sunt species: altera sterilis, cuius nullus usus in medicina: altera quæ fert semen somni cõciliatiuũ, sed minus q̃ oligoschœni. Vtrũq;, si cum uino bibatur, uentris fluxus desiccat, & muliebre profluuium rubrum sistit. Est itaq; eorum temperies composita ex terrena essentia leuiter frigida, & aquea leuiter calida.

Terminthos, Terebinthus.

Terminthos. Terebinthus.

COrtex, folia, & fructus eius astringunt, & secũdo ordine excalfaciunt: unde etiam ꝙ siccent, liquet. Porrò fructus aridus propinquus est tertio ordini desiccantium: calfacitq́; ualenter. Quare & urinam prouocat, & lienibus auxiliatur.

Teutlon, Beta.

Teutlon. Beta.

NItrosæ facultatis est particeps, qua tum digerit, tum extergit, & per nares expurgat. Cæterũ cocta nitrositatem exuit, euaditq́; leniter digerens. Ad detergẽdum tamen, digerendumq́;, ualidior est beta alba.

Teucrium.

INcidit et tenuium est partiũ: quare lienes sanat. Ac exiccat quidẽ in tertio, calfacit autẽ secũdo ordine. Theucrium.

Thephra, Cinis.

EX partibus cum terrenis, tum etiã fuliginosis (quę & tenues sunt, & cum aqua in qua macerati prius fuerint cineres, excolantur) constat. Pro materiæ tamẽ combustæ differentia, cineris temperies uariat. Quare haud scio qua ratione Dioscorides astringere cineres omnes prodiderit: quum ficulneus cinis eiusmodi omnis qualitatis sit expers: nimirum ipsa arbore nulla parte sui acerbam qualitatẽ reddente. At ex acerbis lignis confectus cinis, non parum quidẽ astringit: meminiq; me eo aliquando sanguinis suppressisse eruptionẽ. Verùm nullus unquã ad tale uti ficulneo audeat. Siquidem hic acrimonię plurimum, urentisq; facultatis obtinet, mistæ abstersioni. Est & calx cineris quędam species, cæterùm tenuioris essentiæ, quã qui ex lignis fit. Porrò elota, medicamen est citra morsum desiccãs, magisq; si bis terue lauetur. Cæterùm si marina aqua abluta sit, admodum digerit. Tephra. Cinis. Dioscorides suggillatur. Calx.

Telephium.

EXiccandi & detergendi facultate est, non tamen insigniter calida, sed forsan secundi ordinis. Desiccat etiam secundo, intenso tamen, aut tertij principio. Proinde ad putrida ulcera congruit, & cum aceto utranq; uitiliginem sanat. Telephium.

Telis, Fœnum Græcum.

CAlfacit secundo ordine, desiccat primo. Proinde feruentes phlegmonas irritat: quæ uerò minus sunt calidę, & magis duræ, eas digerendo persanat. Telis. Fœnũ Græcũ.

Tithymalli.

TIthymalli omnes uincentem habent acrem, calidamq; potentiam, cum amaritudine quadam. Validissimus eorum est liquor: Dein fructus & folia. Postremò radix. Hęc aceto incocta, sanat erosorum den- Tithymallus.

tium dolores: liquor in ipsa foramina inditur. Cæterũ si aliam partem contingat, cõtinuò adurit ulceratq́; illam, ex quarto existens calfacientiũ ordine, qui ad exurẽtia pertinet. Sic pilos quoq;, & uerrucas, & myrmecias, & pterygia, & thymos, cum oleo inũctus succus euellit: detergitq́; lichenas & psoras, propter amaritudinem: necnon ulcerum phagedænica, anthracode, & gangrænode, quia ualẽter calfacit & desiccat, aliquãdo iuuare poterit. Ad hęc, fistularũ callos eximit. Prædicta omnia folia & fructus p̃stare possunt, sed ĩbecillius. Quibus sanè & ad pisces in aqua stagnali capiẽdos, uti assolẽt. Celerrimè enĩ ab illis ĩn uertiginẽ acti, ac semimortui redditi, ad aquæ superficiem feruntur. Porrò cum septem sint tithymallorum genera, ualentissimus est quem characiam maremq́; nominant: & fœmina nũcupata myrsinites: & qui in petris nascitur arborescens. Deinceps qui phlomo assimilis est: & cyparissias. Dein marinus: ac deniq; helioscopius. Proportione autem facultatis ipsorum, & cinis & lixiuium existet.

Pisces redduntur vertiginosi, capiunturq; facile, foliis, fructibusq; tithymalli gustatis.

Tragacantha.

Tragacantha.

EMplasticam facultatem similem gummi obtinet, necnon obtusiorem acredinem. Ac sanè similiter illi desiccat.

Tragion.

Tragion.

TRagij folia, fructus, lachrymaq́;, trahentis digerẽtisq́; sunt facultatis. Est uerò & tenuium partiũ, & facultate in principio tertij ordinis calida. Stipites, & infixa corporibus extrahit, lapides frangit, menses mouet, drachmę pondere potum. Porrò in Creta sola nascitur, lentisco simile. Alterũ minus, cuius folia scolopẽdrio similia sunt, uisitur quidem multis in locis, sed non parum habet facultatis astringentis: ut & ad fluxionum affectus conueniat.

Tragoriganon.

DE hoc in sermone de origano diximus. Tragoriganũ

Tribolos,

EX humida essentia modicè frigida, & sicca nõ mediocriter, cæterùm similiter frigida, cõstat. Vnde contra phlegmonarum generationes, & contra omnes influxus congruit. Porrò terrestris ipsius fructus, quũ tenuium sit partium, potus renum calculos conterit. Tribolus.

Tripolion.

RAdix huius est acris, & facultate calida in tertio excessu. Tripolium.

Triphyllum.

Calfacit & siccat in tertio ordine, ut bitumen, cui odore est simile. Proinde potũ laterũ dolores ab obstructione natos iuuat: & urinam mẽsesq; ꝓuocat. Triphyllum.

Trichomanes.

EAdem præstat quæ adiantum. Trichomanes.

Trychnon, Solanum, Strychnon

ESculentum quidem astringit, refrigeratq; in secũdo ordine. At eorum quæ esui non sunt, unum quidem dicitur Alicacabum, fructum habens rubeũ, acino uuæ persimilem. Alterum uerò est fruticosum, à cõciliando somno Hypnoticum appellatum. At tertium ꝙ ad insaniam adigat, omnes manicũ nominant. Alicacabum igitur, fructum fert ciendę urinæ idoneum, compluribusq; facultatibus quæ ad iecur, uesicam, & renes accõmodantur, miscetur. Solani uerò hypnotici cortex radicis, si cum uino bibatur, somnum accersit, drachmæ pondere sumptus, existens succo papaueris similis, nisi ꝙ imbecillior: utpote tertij refrigerantium ordinis: quũ ille sit quarti. Huius solani semen urinam ciendi uim habet. Si plus tamen duodecim corymbis hauseris, demẽtiã asciscet. Quod reliquũ est ex solanis propositis, est ad medicationes intra corpus, inutile. Nam si quatuor eius drachmæ offerantur, mortem inferẽt: si pauciores, insaniam. Vna certè innoxiè sumi- Trychnon. Solanum. Strychnon. Alicacabum. Solanũ Hypnoticum. Solanum manicum.

tur:nihil tamen utile præstat. At foris corpori illitum, ulcera maligna persanat. Verùm ad talia, radicis cortex præfertur, desiccãs secundo ordine iam completo; aut tertio incipiente: secũdo autẽ incipiente refrigerãs.

Hyacinthus.

Hyacinthus. RAdix eius bulbosa est, desiccãs primo ordine: secundo autem, aut initio tertij refrigerãs. Fructus leuiter extergit, astringitq́;: unde & regio morbo laborantibus exhibetur in uino, ordine quidem tertio desiccans, at in medio caloris frigorisq́; consistens.

Hydnon, Tuber terræ.

Hydnon. Tuber terræ. SVbstantiam habet uincẽtem terrestrem quidem, sed cum paucula tenuitate permistam.

Hydropeperi.

Hydropeperi. NOn usqueadeò calidum est, ut piper. Viridis ipsa herba cataplasmatis instar imposita, sugillata & tumores induratos digerit.

Hyoscyamus, Altercum.

Hyoscyamus. Altercum. CVi semen atrum est, insaniam ac soporẽ inducit: cui uerò mediocriter flauum, propinquam ei obtinet facultatem. Vtriq; tamen fugiendi sunt, ut deleterij & inutiles. At cui semẽ & flos est candidus, sanitati idoneus existit, ex tertio quodãmõ refrigerãtiũ ordine.

Hypericum.

Hypericum. CAlfacit & siccat, essentia tenui, adeò ut mẽses urinasq́; ꝓuocet. Illitum uiride, ad cicatricẽ omnia perducit ulcera. Siccum contusumq́; si inspergas, mollia, humida, & putrilaginosa sanabis. Sunt qui & ischiadicis bibendum propinent.

Hypecon.

Hypecon. REfrigerat tertio ordine, parũq́; à papauerẽ distat.

Hypoglosson.

Hypoglosson. RAdix eius & succus, emolliendi uim possident.

Hyssopum.

Hyssopum. DEsiccat & excalfacit ordine tertio, sed tenuium est partium.

est partium.

Phaci, Lentes.

VAlenter astringunt, mediumq; tenent inter calorem & frigiditatem. Desiccant tamen in secũdo ordine. Ipsum itaq; earum corpus siccat & sistit aluũ. Ceterùm decoctũ ꝑuocat. Proinde prior aqua abijcitur, ubi retentionis causa exhibentur. Phaci. Lentes.

Phacos, Lenticula palustris.

HVmidæ frigidæq; temperaturæ existit, utrinq; ex secundo ordine. Lenticula palustris.

Phaleris.

SVccus, semen, & folia eius, cõmodè potari creduntur contra uesicæ dolores; ceu in se habeat tenue quiddam & calidum. Phaleris.

Phalangites.

SIc dicitur, q̃ morsis à phalangijs auxilio sit. Est autem facultatis tenuium partium, & exiccãtis, quare tormina lenit. Phalangites.

Phlomus, Verbascum.

HVius herbæ duæ sunt species. Quædam enim folijs est candida: quædã uerò nigra. Rursus, albæ quidem mas est, cuius folia angustiora: fœmina cuius maiora uisunt. Est & alia phlomus agrestis, flores habens aureos & luteos: hecnõ alia quam phlomida appellant. Priorum duarum radix acerba gustu est, et fluxionum affectibus prodest, atq; adeò dentium doloribus: q̃q̃ folia digerendi uim habent. Similiter & aliarum folia. Omnium quippe folia desiccandi & detergendi uim possident. Phlomos. Verbascum. Phlomus.

Phœnix, Palma.

AStrictoriæ facultatis est particeps oĩbus partibus suis. Igitur ramorum succus austerus est, ex aquea substantia tepida, & terrea frigida constans. Similis facultatis est eius cerebrum, esui aptum. At fructus, et maximè dulcis, non paruam obtinet caliditatẽ. Phœnix. Palma.

Qui quidem quum edendo ſit, magno eſt uſui, non tã tùm foris impoſitus, ubi roborare, deſiccare, contrahere, ſtipareq́; eſt conſilium, ſed tanquã cibus ſumptus, & ſimul cum alijs, & per ſe. Porrò tenerum palmę germen, eãdem cum eius cerebro facultatem ſortitur. At cortex, aſtringit quidẽm, ac plus quàm dicta omnia deſiccat: * utpote minimum habens humiditatis. Quare ad ulcera putreſcentia, laxatos articulos, hepatis & uentriculi imbecillitates eo itus & foris adminiſtrato utunt. Radix citra morſum deſiccat, cũ nõnulla aſtrictione.

Phormion.

Phormion.

PHormij ſemine cum melle ad leucomata * utunt. Sed ſpicula etiam extrahere creditur: ueluti & ipſa herba. Quare tenuium partium, & attrahendi digerendiq́; potentiam obtinet.

Phu.

Phu.

ODorata quodammodo eius eſt radix, nardo uiribus ſimilis: ad pleraq; tamen infirmior. Mouet autem urinam, ut nardus Gallica.

Phycos, Alga.

Phycos. Alga.

EX mari exẽptus & uirens, ſiccat refrigeratq́; in ſecũdo ordine: habet enim quiddã modicè acerbũ.

Phyllitis.

Phyllitis.

ACerba quum ſit, meritò & diarrhœas & dyſenterias epota iuuat.

Folium malabathri.

Phyllon malabathru, Folium malabathri.

NArdo ſimilem poſſidet facultatem.

Chalbane, Galbanum.

Chalbane. Galbanum.

SVccus eſt plantæ ferulaceæ, molliendi & digerendi ui: Calfacit enim ordine tertio incipiente, aut cõpleto ſecundo. Siccat uerò ſecundo incipiente.

Chamædris.

Chamedris.

VIncentem habet qualitatem amaram. Eſt & quodammodo acris. Quare meritò lienes colliquat: urinas & menſes prouocat: craſſitudinẽ humorũ inci-

dit, uiscerumq́; obstructiones repurgat. Calfacit itaque & desiccat tertio ordine: plus tamē calfacit quàm siccat.

Chamæcissos.

FLos eius admodum amarus quū sit, iecur obstructum aperit, daturq́; & coxendice laborātibus. Chamæcissos.

Chamælea.

VIncentem habet qualitatem amaram. Quare admodum sordida ulcera, & quæ maximis inducta sunt crustis, purgare cum melle est potens. Chamælea.

Chamæleuce.

CAlfacit quodāmodo tertio ordine. Siccat primo. Chamæleuce.

Chamæleon.

NIgri quidem radix, letale quiddam obtinet. Quare foris usus eius ad ea quæ abstersionem postulant, administratur. Præterea digerentibus & emolliētibus pharmacis commiscetur. Etenim siccat tertio ordine. calfacit autem secundo absoluto. At albī radix quod non sit perinde acris, potui datur cū uino austero, mēsura oxybaphi, laborantibus aqua inter cutem. Chamæleon.

Chamæpitys.

MAgis amara est quā acris. Quare abstergit, purgatq́; uiscera, magis quàm calfacit. Proinde auriginosis, & quibus facile iecur obstruitur, bonum remedium est. Quin & urinam, & menses ducit tum pota, tum illita cum melle. Viridis uulnera magna glutinat, ulcera putrescētia sanat: durities uberum discutit. Est enim in siccando tertij ordinis: in calfaciendo, secūdi. Chamæpitys.

Chamæsyce.

ABstergendi simul & acrē uim possidet. Itaq; acrochordonas & myrmecias caules eius teneriores intriti, quiq́; ex eis profluit liquor, auferūt. Cum melle crassas oculorum cicatrices detergunt: hebetudinem uisus à crassitie ortam, adiuuant: sicuti & suffusionum principia. Chamæsyce.

Chelidonium.

Chelidonium.

ADmodū extergit & calfacit. Succus eius ad acuē dum uisum est commodus. Quidam radicē eius ad auriginem ab obstructione iecoris ortā in uino albo cum aniso propinant. Mansa etiam confert dentiū doloribus. Chelidoniū minus, quū maiori sit acrius, celeriter cutem exulcerat, unguesq; scabros eijcit. Succus eius p nares purgat. Hæc itaq; siccat & calfacit in quarto incipiēte ordine. At chelidoniū maius in tertio.

Chondrila.

Chondrila.

EIusdem ferē est facultatis cum seri: nisi q amariuscula est, ac proinde siccantior.

Chondrus.

Chondrus.

NVtrimentum quidem est optimum, sicut triticū. Vt medicamen autem emplasticæ est facultatis, temperie tritico similis, nisi q uiscosior existit, qua ratione plus illo nutrit. Est porro hoc semen ueluti materia quædam idonea excipiendis medicamentis siccantibus. Ipsum uerò ex numero concoquentiū existit, ut triticum, quæ minimè profecto desiccant.

Chrysocome.

Chrysocome.

RAdix uincentes habet acrem & astringentē qualitates. Quare nō admodū multi usus est. Quāq; cocta in melicrato peripneumonijs & morbis hepaticis auxiliatur. Sed & menstruis purgandis est utilis.

Pseudodictamnum.

Pseudodictāmnum.

VIm dictamni sed imbecillam sortitur.

Psyllium.

Psyllium.

SEmen habet admodum utile ex secundo refrigerātium ordine. In desiccando uerò & humectando, quodammodo est symmetrum.

Ocimum.

Ocimum.

EX secundo est ordine calfaciētium. Habet autem recrementitiam humiditatem: proinde nec commodum est, ut in corpus sumatur. At foris illitum, concoquit, digeritq;.

Ocimoides.

SEmen tenuium est partium, & citra morsum, facultatis desiccatoriæ. Ocimoides.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

Facultatibus. Lib. IX.

QVOT quot plantarum sunt partes, fruct⁹, succi, & liquores, suprà dicta sunt omnia. Nunc autem de reliquis medicamentis, quę ex metallorũ sunt genere, quæq; species ipsius terrę existunt, differere ꝓpositũ est. Post quæ deinceps nonnihil tractabitur, de partibus animaliũ, quibus ceu medicameutis ad curationes utimur. Meminisse autẽ in uniuersum oportet, astringentibus medicamentis facultatẽ inesse cum acribus pugnãtissimã. Astringentia siquidẽ contrahũt, constipantq;, & condensant substantiã nosttam: ac proinde in quãuis corporis nostri partem extrinsecus imposita, continuo illam & rugosam, & contractã efficiunt: contrà ꝗ acria, quæ admota cuti, perspicuò eam excalfaciunt, atq; in molem attollunt, rubente colore: ac si diutius immorentur, exulcerant. Hæc itaq; euidenter apparent incidere, excalfacere, à uicinisq; partibus ad sese sanguinẽ trahere. At astringentia, refrigerãdo, contrahendo, cõstringendoq;, in illis etiam cõtentum repellere. Porrò combustorum nonnúlla calidiora ꝙ antea redduntur, & ad gustum, & ad tactum, & ad eam quæ in usu cernitur, facultatem. Quædam contrà, ab ustione minus apparẽt calida, id quod tactu & usu manifestè discer-

Astringentium facultas.

Acrium facultas.

Vstorum differentiæ.

nitur. Igitur acria multum caloris amittunt usta: quæ uerò non sunt eiusmodi, assumunt. Cæterùm combustorum, nullum planè est frigidū. Relinquitur enim in illis ueluti acrimonia ignis, quę per ablutiones extergitur: ita ut aqua in qua medicamentum ablutum fuerit, calidam facultatem comparet, eamq́; tenuium partium: quod reliquum uerò est, sit terreum simul & frigidum, ac desiccare citra molestiam possit.

Combustorū nullum est frigidum.

De differentijs terræ.

Terræ differētiæ.

TErra communiter ac secundum agricolas dicitur illa quæ agriculturæ est aptissima: quęq́; humore macerata lutum efficitur. Atq; in ea sanè plures differentias constituunt: aliam exempli gratia pinguem esse dicentes, ex qua lutum fit uiscosum & lentum. Aliā contrario modo dispositam, hoc est quæ lutum efficiat friabile. Atq; hoc unum uocabulū terræ est omnibus usitatum. Alterum est solis Philosophis usurpatū, quū aiunt elementa corporum esse terram, aquam, aerem, & ignem. Corpus nāq; extremè siccum, & frigidum, terram nuncupant. Secundum quos nullum compositorum corporum terra censetur elementaris. Aiunt tamen quanto corpore fuerint duriore, tāto magis ea esse terrea: contrà q̃ agricolæ, qui eam exactissimā esse terram contendunt, quæ q̃ longissimè à saxi consistentia recessit. Pro hoc itaq; secundo significato, quod à Philosophis celebrat̄, tribus claudunt̄ generibus differentiæ ipsius terræ. Quorum unū genus est lapis: alterum corpus metallicum: tertium terra quæ colitur.

Elementa corporum.

De differentijs nominatæ passim terræ.

TErra itaq; uel Latinis etiā dicitur usitatè, quæ iniecta aqua soluitur, & fit lutum. Quæ sanè quasdam differentias sortitur: secundum propriam quidē rationem: ut uidelicet pinguis si sit & uiscosa, quę utiq; omnino & atra colore est: aut contra, friabilis, & pinguitudinis expers, quam argillam appellant, quę quo-

Terræ passim vocatæ differentiæ complures.

dammodo candidior existit: aut si inter has maximè cõtrarias habeatur. Secũdum misturam autem alienorũ corporum, ut dum dicimus lapidosam aut arenosam hanc esse terram. Porrò talis substantia admista, segregatur larga aquę affusione, macerationeq; donec uniuersum perfluat. Sic enim q̊d lapidosum & arenosum est, subsidit, & terra exacta supernatat: in quem modũ præparatur etiam & terra Lemnia, quam alij sphragida lemniam (ob impressum illi sigillum Dianæ sacrũ) cognominant. Quæ quidem à Lemnia rubrica differt, ꝙ contactu non contaminet, perinde ut illa: ꝙq; secũdum collem in Lemno qui totus colore est fuluus, et in quo nec arbor, nec saxum, nec plãta nascitur, tantùm huiusmodi terra uisitur. Cæterùm eius tres differentię assignantur. Vna quam Lemniam sphragidem diximus: quamq; alij nemini, præter ꝙ uni sacerdotissæ, contingere fas est: altera uerò eius, quæ miltos est, siue rubrica: ac deniq; tertia, quæ detergendi uim habet. Vtuntur autẽ priore illa, ad uulnera uetera & cõtumacia, ad omnesq; ferarum morsus, sicuti aduersus medicamenta letalia. Distinguere itaq; ab ea terra quæ colitur, medicamẽtosam oportet, qua ad curationes utimur. Tãetsi eius quoq; quæ colitur, si qua pinguis est, utilis ad curationes existit earum omnium partiũ, quæ desiccari postulant. Desiccandi nãq; uim terra quęuis possidet. Quum enim eius corpus natura sit siccũ, omninoq; igneæ substãtię expers, citra mordacitatẽ exiccat. Ad quod quidem etiam ablutio iuuat.

Terræ purgandi ratio.

Lemnia sphragis.

Lemnia rubrica.

Lemniæ tres differentiæ.

Terra quæuis desiccãdi vim possidet.

De terræ lotione.

AC lauatur sanè terra omnis, ut lemnia. Primò siquidem maceratur aqua, quæ nullã habet medicamentosæ qualitatis suspitionem. Dein effunditur q̊d innatat, colligiturq; id quod est à lapidosis & arenosis secretum. Gustus autem docet, quæ nam terra lotione indigeat: aut quæ minimè. At Lemnia, quum sit à sa-

Terram abluendi ratio.

certote abluta, rursus elui non exigit.

De terra Samia.

Samia terra.
Samius aster.

AT Samiam ne lauari quidem est opus. Vtimur autem altera eius specie magis, quã Samiũ astera cognominãt, ad sanguinis expuitiones, muliebriaq; profluuia, ueluti & Lemnio sigillo, necnõ aduersus ulcera dysenterica, prius ꝙ putrescentia euadant. Quãꝙ etiam & putrescentibus, quæ depascentia uocant, interdum Lemnia ipsa profuit: iniecta quidem per arnaglossæ succum: bibita uerò ex oxycrato aquoso: prius tamen ablutis ulceribus: idq; primò quidem, melicrato: dein autem, muria. Cæterũ Lemnia terra ꝙ Samia non parum efficacioribus esse uidetur uiribus. Quare ab ea, quæ phlegmone tentari cœperũt partes, exasperantur: quum tamen à Samia iuuẽtur. Ex qua & oleo rosaceo mitissimum conficitur pharmacum, etiam cõtra alias feruentes phlegmonas, incipiẽtesq; bubonas & fluxiones podagricas, & ad ea breuiter, quæ refrigerare cum mitigatione est animus. Vnde constat Samiã refrigerare. Quin & magis aerea eius essentia existit, collata ad lemniam: cuius argumento est leuitas. Æstimabis porrò omnem terram medicaminosam, tum leuitate, tum grauitate, præterea circa gustus asperitate & lenitate: ad hæc tenacitate & abstergendi potẽtia. Tenax enim & uiscosus est Samius aster, quum & Lemnia sphragis eiusmodi paululum quiddam habeat. Abstersoriam quoq; facultatẽ moderatam obtinent & Selinusia terra, & Chia: quamobrem mulieres quædam ijs ad faciem utuntur. Porrò quicquid abstergit leuiter, producendæ ulcerum carni est idoneum. Quod si etiam siccet, cicatrici inducẽdæ est habile. At omnium aptissima sunt & ad ulcera quę in summa cutẽ cõsistũt, & ad ambusta, illa quæ citra morsum exiccant, nec manifestò excalfaciunt, nec refrigerant. Quocirca terra Selinusia et Chia, pulcherrima sunt ad am-

Selinusia terra
Chia terra.
Abstergentia leuiter, producendæ esse carni idonea.

busta ulcerum remedia. Iam uero Cimolia terra, quũ mistæ sit facultatis, partim sanè refrigerat, partim leuiter digerit, operaturq́; pro natura illorũ quibus miscetur. Verùm unicè ambustis conuenit: ueluti & aliæ omnes, illitæ ex aceto, aut oxycrato: nimirum bullas existere prohibentes. Aduertendum tamen est, corpora mollia, ualentem medicaminum uim haud posse perferre: dura uerò posse. Terra itaq; mistionis expers, uim habet citra morsum siccandi. Quum autem nullum reperire sit corpus à mistione alienũ, inspiciũdum est, qualem nam miscellam ipsa terra sortiatur. Si qua ergo in ea astrictio sentiatur, tantũ frigiditatis assumpsit, quantum habet astrictionis. Sin acrimonia, tãtum scito illi inesse caliditatis, quantũ & acrimoniæ. Similiter, quãto leuior terra ipsa fuerit, tanto acrior existit. Quanto grauior, tanto etiam syncerior terra. At proprium terræ est, quod igni admota non soluitur, aut liquescit: id quod accidit plumbo, stanno, auro, & argẽto. Quum igitur audis nominare terram argenteam, aut auream, minimè intelligas ipsum argentum, aut aurum, per totũ terræ corpus misceri: sed particulas quasdam exiguas tũ auri, tum argenti, illi coniunctas, atq; contiguas existere: easq́; ab igne in fornacibus fusas coire inuicẽ. Eundem in modum quæ uitrum cõtinet terra, arenosa est. Sed & auri quoq; glebulæ exiguæ frequenter nõ paruo numero in quibusdam reperiuntur arenis. Terrarum autẽ id genus omnium quæ in metallis sunt, ubi ab eis separatur id metalli aut æris quod cõtinent, reliquiæ uidentur lapideæ, nec macerari, rigari'ue, aut humectari per totam substantiam possunt: ut medicaminosa illa, quæ cum aqua in lutum degenerat: quæq́; uiti circũlita nascentes in ea uermes interimit, unde ampelites uocatur. Cadmia etenim ex illarum lapidearum est genere: neq; rigari potest. Terra Cretica admodum imbecilla est, multum habens substantiæ aeriæ. Inest tamẽ

Cimolia terra.

Ambustis quæ conferant.

Corpus nullũ dari a mistione alienum.

Terra igni admota non soluitur.

Vitrum continens terra.

Aurum reperiri in arenis.

Ampelites terra.

Cadmia.

Cretica terra.

Eretriensis terra.

ei quædam citra morsum eius extergendi. Eretriensis, ꝙ Lemnia, ualentiorem possidet astrictionem: hactenus tamen ut nondũ mordicet. Expedit uerò hanc terram bis terq; lauare, ut Cimoliã, quo moderatior reddatur. Eam etiam urunt, ut subtiliorẽ, acriorem, & magis digerentem efficiant. Quòd si postea ꝙ combusta fuerit, abluatur, replendis & cicatrice inducendis ulceribus multò magis opitulatur. Cæterùm quæ colore cinericio est, illi quæ alba existit, præfert. Est & alia terra dicta Pignites, tota quidẽ facultate terrę Cimoligæ similis, cæterũ atra colore, quẽadmodũ Ampelites.

Pignites.

Boli Armeni descriptio.

At terra, siue lapis, siue bolus Armenus, colore est pallido, promptissimeq; soluitur in læuorẽ omnino ęqualem, ut calx, ualidamq; desiccandi uim possidet. Siquidem ad dysenterias, uẽtris profluuia, sanguinis expuitiones, catarrhos, et putrescentia oris ulcera, in primis competit. Quin & illos magnificè iuuat, quibus ex capite in thoracem fluxio decumbit. Quare & ijs quibus ex tali occasione, anhelitus difficilis est, ualde auxiliat. Sed & eos, qui tabe laborant, adiuuat: ulcus enim ipsorum desiccat. Maximè etiam confert Armenus bolus contra pestilentes affectus. Ii siquidem usu eius non persanantur, qui prorsus immedicabiles sunt. Cæterũ bibitur ex uino albo, cõsistẽtia tenui, modicè diluto, si is qui morbo est correptus, aut planè febri careat, aut leuiter ea teneatur. Sin grauius febriat, admodum aqueo. Non sunt tamen calore uehementes febres pestilentiales.

Febres pestilẽtes nõ esse uehementer calidas.

De lapidibus.

EX corporibus sponte natis sunt lapides, hoc diuersi à uulgo nuncupata terra, ꝙ rigari nõ sustinent. Vires habent partim secundum totius substantiæ ꝓprietatem: partim secũdũ qualitates effectrices. Nunc autem sermo nobis esto de illis uiribus, quæ secũdum effectrices agunt qualitates: in quibus sanè est & utẽ-

di ratio & methodus. Nam facultates quę proprietatis totius substantiæ ratione insunt, à methodo sunt atq; ratione alienæ, & per solam experientiam noscuntur. Nam cur hic lapis tacto uulnere unde sanguis prorumpit, cursum eius reperimat, haud nouimus. At cur hæmatites lapis in oculares facultates indatur, nouimus: q sit rationis inuentum. Nam si in cote oculari cum aqua eum teras, donec accipiat crassitudinem mellis, astringentem facultatem percipies. At didicisti q glifcentes etiãnum phlegmonas restringentibus medicamentis repercutere oporteat: ubi autem iam sanguis non fluit, astringentibus medicamentis digerentia adiungere, & sensim ad ipsa sola transire. Itaq; de ijs lapidibus prius disseram, qui mortarij aut cotis attritu, in liquorem soluuntur.

Facultates quę ꝓprietati ratione insunt, cũ a methodo alienas.

Hematites lapis commode ocularibus medicamentis misceatur.

Phlegmonarũ generalis curatio.

Ciseris, Pumex.

PVmex quidem abstergit. Sed Smiris acrimoniæ quiddam obtinet. Proinde causticis & desiccantibus facultatibus additur, eisq; quæ curant gingiuas laxas. Pumex autem si comburatur, haud erit inferior Smire, eosdem ad usus.

Ciseris. Pumex. Smiris.

Lapides qui in spongijs reperiuntur.

FRangendi uim obtinent, non tamẽ ita ualidam, ut lapides in uesica comminuãt. Rumpunt eos tamẽ qui coguntur in renibus: ueluti qui aduehuntur ex Cappadocia.

Spongiarum lapides.

Ostracites.

HVnc lapidem aiunt desiccandi ualenter facultatẽ habere, temperatam ex astrictione, acrimoniaq;: ut Geodem expurgare pupillas, uberumq; & testium sanare phlegmonas, inunctum ex aqua. At Cotis Naxiæ ramentum uirginibus mãmas prohibet tumescere: sicuti & testes puerorum: tanquam facultatis refrigeratoriæ sit particeps.

Ostracites. Geodes. Cotis Naxiæ ramentum.

Ophites.

Ophites.

EXtergendi confringēdiq; uim possidet, ceu etiam uitrum. Admodū enim ipsum ex uino albo ac tenui epotum lapides uesicæ conterit, atq; confringit.

Iaspis uiridis.

Iaspis viridis.

VEntriculum adhæsu, ipsiusq; os adiuuat. Porrò Ophitem lapidem suspēsum, iuuare morsos à uipera tradit. Sed eiusmodi facultates non constant methodo. Veluti etiam quum Hieracites & Indicus profluentem ex hœmorrhoidibus sanguinem sistunt.

Hieracites. Indus lapis.

Sapphyrus.

Sapphyrus.

ICtos à Scorpione iuuare creditur.

Aphroselinus.

Aphroselinus.

LIberat comitiali morbo uexatos: id quod nōdum sumus experti.

Dioscoridis Thyites.

Thyites.

SVbuiridis est ut Iaspis, soluiturq; in succum colore quidem lacteum, gustu uerò acrem: ac proinde nemo illum oculorū miscet medicamentis, nec fluxiones repercutiētibus, nec ulcera sanantibus. Sed eo tantum utuntur ad purgandum & abstergēdum quæ pupillam absq; phlegmone offuscant: quales sunt cicatrices recentes, & pteryg a non nimis dura.

Iudaicus.

Iudaicus lapis

COlore est candido, specie concinna, lineas habēs ceu torno ductas. Vtunt ad uesicæ lapides in cote soluentes, & ex aquæ calidæ tribus cyathis potui præbentes. Præcipuè uerò ad eos qui in renibus hærent, est efficax.

Pyrites.

Pyrites.

VAlidam possidet facultatem, eoq; utimur digerenti emplastro admisto. Adijcitur etiam ei & schistos. Ab hoc medicamine & pus sæpenumero, & consistentia grumosa in spatijs intermedijs musculorum nata, per halitum sunt degesta. Nisi autē dum in usum ueniunt, pollinis instar comminuantur hi omnes lapi-

des, ut profundũ corporũ quibus applicantur subeãt, assimiles manent istis marinis fluuiatilibusq; arenis: quæ & ipsæ cõmunem omnium lapidum uim possident. Siquidem exiccant tumentem ab aqua inter cutem carnem, si in ipsis excalfactis decumbat æger. Nõ tamen ad aliud quippiam eis utimur.

Arena quomodo exiccet tumẽtẽ ab aqua inter cutẽ, carnem.

Phrygius.

HOc semper utor combusto quidem ad ulcera putrida: idq; ipso aut ꝑ se, aut ex aceto, aut œnomelite, aut oxycrato. Ad oculos uerò ex eo permisto alijs, medicamen siccũ efficio. Validè enim desiccat, habẽs quiddam astrictionis simul & mordicationis.

Phrygius lapis.

Ageratus.

AStringit simul & digerit. Atq; astrictione quidẽ euidẽter iuuat phlegmone columellas grauatas.

Ageratus.

Assius.

COlore & consistentia est topho similis, friabilis, laxusq;. Innascitur ei quiddam instar farinæ tenuissimæ, qualis in molarum parietibus adhęrescit. Appellant hoc medicamen petræ Asiæ florem. Est uerò & tenuiũ partium, ut sine morsu nimis fluidas carnes eliquet. At petra ipsa in qua nascitur, actionis uehementia est inferior. Habet etiam & salsedinem quãdam ipse Asiæ petræ flos, ita ut inde uideatur ducere originem, quòd ros ex mari in petram residens, à sole postea exiccetur.

Assius lapis

Petrę Asię flos

Gagates.

COlore est atro, qui ubi igni fuerit admotus, persimilem bitumini odorem exhibet. Confert autem ad discutiendos flatulentos tumores consistentes in genu, diuturnosq; & ægrè curabiles: ac præterea cruenta uulnera glutinat. Est et lapis Thracius, cuius in hũc modum Nicander meminit.

Gagates.

Thracius lapis.

Nicander.

Si lapis uratur candenti Thracius igne, &
Post madefiat aqua, flagrabit totus: at idem

Mox oleo affuso penitus restinguitur, Et c.
Nullus tamen eius in medicina usus, nisi quòd suffitu abigit feras.

Magnitis. Magnes.

A Magnitis, Heraclia, Magnes.

A Ssimilem hæmatiti uim obtinet.

Arabius lapis.

Arabius.

LApis est elephanto similis, desiccantis abstergentisq́; potentiæ.

Alabastrites.

Alabastrites.

COmbustus in medicinæ usum ingreditur. Quidā eum bibendum dant stomachicis.

Smiris.

Smiris.

VEhementer quidē abstergit. Quare ipso ad annulos exculpendos utunt̃, & ad dentes purificādos.

Hæmatites. Galactites. Melitites.

Hæmatites, Galactites, & Melitites.

HÆmatites & Galactites lapides, à colorum similitudine, quos repræsentant, sic nominantur. Ille siquidem sanguinis, hic in succum solutus, lacti uidet̃ similis. At Melitites, non à colore, sed à sapore mellis talem nomenclaturam sortit̃. Quum igitur succus omnis dulcis à temperato calore proficiscatur, astringens uero à frigore, habebit sanè hæmatites lapis tantū frigiditatis, quantum et astrictionis: Melitites uerò temperatam caliditatem: at mediam utriusq; temperiem. Galactites. Meritò itaq; ocularibus medicamentis lapis hęmatites miscet̃. Ac solo eo uti possis superciliis exasperatis, si quidē cum phlegmone sint aspera reddita, ex ouo ipsum diluens: ac si magis, etiam per decoctum fœnigręci. Sin uerò citra phlegmonem, ex aqua. Hic idem lapis similiter in cote cōtritus, sanguinis expuitioni cōducit, ulceribusq́; uniuersis. Porrò siccus, redactusq́; in tenuissimum pollinē, reprimit excrescētia: ipsaq́; oculorum ulcera solus per se cicatrice includit attritus, cæterùm aut affusus, aut inunctus.

Dulcis succus omnis a tēperato calore, pficiscit̃, ut astringens a frigore

Schistos.

HÆmatiti persimilem uim obtinet, sed infirmiorē Schistos: ac post eū Galactites. At Melitites nō- nihil caliditatis asciuit. Vt igitur unusquisque leuiter ac sensim ab hæmatitis facultate recedit, ita in usum oculorum accōmodatur. Est tamē mitior. Etenim mitiora remedia partibus etiānum phlegmōe afflictis semper gratiora sunt. Quæ quidem, liberis iam à phlegmone partibus, infirmiora sunt, quàm ut persanare ualeant. Porrò quum lapidibus omnibus cōmune sit, ut desiccent, quotquot ex ijs in succum soluti, aut redacti in pollinē, nullam continuò qualitatē in gustu obtinent, hos putandum est esse tum infirmissimos, tum mitissimos, tum minimè mordaces. At qui manifestam qualitatē exprimūt, ij pro qualitatis rōne potentiā possident. Ac si qdem astringtā, ad cōprimēdū, cōstringēdū, spissandū, & contrahendū: si uerò mordicēt, ad excalfaciēdū, digerendum, et colliquandum. Medij eorum sunt, qui abstergēt citra mordicationē. Igitur Hæmatites, Schistos, Galactites, & Melitites, in succū uertunt. Quāque sunt & alij in succū solubiles, ut Moroxus qui in Ægypto nascit, omnium dictorū minimè qualitatis particeps. Quare tantū desiccandi uim possidet.

Schistos.
Galactites.
Melitites.
Lapides oī communite siccant.
Moroxus.

Metallica medicamenta.

MEtallica medicamēta appellare medicis mos est, quorum generatio in metallis consistit, siue spontanea, siue per fornacem facta. Vt igitur lapidibus uniuersis, & terræ medicaminosæ cōmune est ut siccent, ità metallicis quoque medicamentis omnibus. Est enim essentia eorum terrea, secundum elementaris terræ significatum. Porrò caliditate diutina, mistam ex terra & aqua, nonnunquam etiam aere, substantiam uniēte, tēperanteque, ac postea desiccante, metallicorum medicamentorum consistentiæ proueniunt. Quemadmodum igitur in differētijs terræ plurima essentia terræ elemētaris habetur, paulum uerò aeris, ita in metallicis mul

Metallica quę dicantur.
Metallica omnia siccare.

Metallicis plurimũ igneę substantiæ esse immistum.

tum igneæ substantiæ est immistum. In medio autem eorum sunt lapides. Proinde alia metallicorum semel aut bis, alia frequentius lota, idonea sunt, ut citra morsum exiccent. At locorum, in quibus hæc proueniunt, natura, pro ut plus, minusq; est frigida, alia plus, alia minus, cogit, congelatq;.

Hales, Sales.

Hales. Sales.

SAl partim ex mari fit in salinis: partim è terra effoditur. Cęterũ utriq; uis est assimilis, ipsa se uidelicet exiccatrix. Porrò aphronitri sapor amarus est, & abstergens: salis uerò, tanto in abstergēdo inferior, quāto in astrictione superior. In utriusq; medio sapor nitri consistit.

Armeniacum.

Armeniacum.

VIm habet extergentem cum leuicula tum acrimonia, tum astrictione. Vnde meritò miscetur ocularibus facultatibus. Præterea ipso per se redacto in pollinem, atq; sicco, utuntur ad pilorum in superciliis incrementum: ubi præ humorũ acrimonia partim excidunt, partim nec crescunt, nec nutricantur.

Arrhenicum, Auripigmentum.

Arrhenicum. Auripigmẽtũ.

FAcultatis est causticæ, tam combustum, quàm ustionis expers. Cęterùm per ustionem tenuiorum partium efficitur. Vtuntur porrò ipso ad denudandam pilis quāuis particulam. Verùm si diutius hæreat, ne cuti quidem parcit.

Aphronitrum.

Aphronitrum.

APhronitum ab aphonitro differt. Nitri enim spuma medicamentum exiccatoriũ existit, aspectu triticeæ farinæ similis. Etenim alba est, non ut Asię petræ flos cinericea. Aphonitrum uerò farinæ speciē nō habet, neq; solutũ est, sed concretum & congelatum. Quod quidē adeò extergit, ut nō modò sordes expurget, sed etiam pruritum sanet. At spuma nitri, eiusdem cum nitro est tum naturæ, tum facultatis: licet essentię

Aphonitrum.

Nitrum.

tenuioris

tenuioris. Dictum autẽ est paulò ante in medio aphro nitri et salis, facultatẽ nitri cõsistere. Aphronitro enim sola inest uis detergendi: sali uerò etiam astringendi, sed multò magis, quàm detergendi.

Gypsum.

Gypsum quidẽ tum desiccat, tum uires habet emplasticas. Quare siccis medicamẽtis quæ ad sanguinis eruptiones accõmodantur, utiliter commiscet. Nam ipsum per sese lapidosum fit, coactum & congelatum. Ac proinde diluendum est oui tenui & candida albugine, q̃ & ad ophthalmias est utilis, admisto illi tenuissimo farinæ triticeæ pollione, qui residet in molarum parietibus. Excipere uerò quod sic maceratũ est, tenellis leporis pilis, aut q̃ pinde sint molles, expedit. Gypsum.

Albugo oui ad ophthalmias vtilis.

Gypsum ustum.

Non habet æquè emplasticã uim, cæterũ tenuiorum est partium, & ualentius desiccat. Quin & repercussorium est, maximè si maceretur oxycrato. Gypsum ustũ.

Diphriges.

Mistam habet tum qualitatẽ, tum facultatẽ. Habet enim in sese qddã & mediocriter astringẽs, & mediocriter acre: unde ulcerũ rebelliũ optimũ medicamẽ est. Eo siquidẽ ad putrescẽtia oris ulcera, siue per se, siue cũ melle, cum detracta erat spuma, tum ad anginam, ubi iam per astringentia medicamenta constitit quod influebat, ac breuiter ad columellam præcisam, pudendiq́; & ani ulcera cicatrice obducenda, sum quàm fœlicissimè usus. Porrò quo pacto adulterẽtur dictorum medicamentorum singula, non uidetur pretium operæ scribere, quum talia posse discere homines sceleratissimi in lucro ponant. Diphriges.

Adulteria medicamẽtorum cur docenda non sint.

Theion, Sulfur.

Sulfur omne trahendi uim possidet, estq́; temperamenti calidi, atq; essentiæ tenuis, adeò ut ad multa uenenatorum animalium resistat, si siccũ ictui insper-

Theion. Sulphur.

gatur: aut cum saliua, aut urina, aut oleo ueteri, aut melle, aut resina terebinthina illinatur. Quin & psoras, & lichenas, & lepras, non raro hoc medicamẽto cum resina terebinthina sanaui. Extergit enim omnes id genus affectus, absq; hoc ut in profundum repellat.

Ios, Ærugo.

Ios. Ærugo.

GVstantibus acrem exhibet qualitatem, digerens, detrahens, & liquans non teneram modò, sed & duram carnem. Hallucinãtur igitur qui talia medicamenta, epulotica appellant, hoc est, quę cicatricem inducant: quum nimirũ epulotica pharmaca contrahãt, constipent, & in calli morem ipsam carnem indurẽt. Quin & gustum mordicat ærugo, non tantũ ulcera. Quòd si pauculũ eius cerato non pauco admisceas, id quod ex ambobus mistum est, citra morsum exterget.

Epuloticorum opera.

Cadmia.

Cadmia.

CAdmia fit, ubi in fornacibus æs paratur: nempe tota terra, aut lapide ex quo æs gignitur, in sublimem partem fornacis egerente ueluti fuliginem aut fauillam quandam. In argenteis etiam metallis simili secretione efficitur. Quin & ex pyrite lapide in fornacibus usto fit cadmia. Cæterũ absq; fornace in Cypro cadmia inuenitur, quam iure quispiam lapidem uocet. At eius quæ combusta est, aliam botryitin, aliam placitin Medici nuncupant. Botryitin quidem, * quæ in editioribus ipsius fornacis muris colligit. Placitin uerò, quæ in humilioribus. Ac liquet sanè Botryitin partium esse tenuiorum: crassiorum uerò Placitin: utrãq; autem ui desiccandi, ac mediocriter digerendi præditam. Quæ autem colligitur in fornacibus, igneæ qualitatis necessariò etiam aliquid habet. Meritò itaq; eã abluentes, medicamen efficiunt mediocriter tum desiccans, tum extergens absq; mordicatione: utile ad caua ulcera præhumida, & putrescentia, quæ in oculis & in toto corpore habẽtur. Igitur respicientes ad tempera-

Cadmiæ differentiæ.

Cadmię uires.

tam & mediam inter omnes excessus naturam, leuiter desiccatoriam abstersoriamq́; cadmię inesse facultatē dicimus In caliditatis autem et frigiditatis differentia, cadmia quodammodo temperata existit.

Cinnabari.

MOdicè acrem facultatem obtinet. Habet uerò & astrictionis quippiam.

Cinnabari.

Ciseris, Pumex.

IN sarcotica medicamenta inditur, & ea quæ dentes extergunt, partim ustionem non expertus, partim etiam exustus: quādoquidem alijs omnibus combustis similiter, substantiæ tenuioris efficitur. Cæterū ustione quiddam acquirit acrimoniæ, quā rursum lotione exuit. Videri autem poterit, & cōciliare splendorem, nō tantū facultate, sed etiā asperitate: ueluti si smirin, aut testam tritam admoueas. Eundem in modum cornua deusta dentes reddunt splendidos.

Ciseris. Pumex.

Exusta omnia reddi substātię tenuioris.

Cornua deusta dentes reddūt splendidos.

Conia, Lixiuium ex cinere.

ABluto cinere fit. Cinerem autem, ustorum corporum reliquias Latini nuncupant. Fit ergo lixiuiū pro eius quod eluitur natura. Cineris siquidē qui acrimoniam igneam habet acerrimam, ipsum quoq; acerrimū est: eius quod tale non est, etiā moderatius. Quare & putrefacientibus medicamentis miscetur: utpote causticam facultatem possidens: sed propter substātiæ suæ tenuitatem, citra dolorem adurens.

Conia. Lixiuium. Cinis.

Cyanos, Cæruleus.

ACrem possidet facultatem, ac tum detrahendi, tū digerendi, q̄ cinnabari, potentiorē. Inest quoq; ei nonnulla astrictio.

Cyanos. Cęruleus lapis

Lepis, Squama æris, & ferri.

SQuama, alia est ęris, medicamē multo utilissimū: alia ferri, & stomomatis: alia deniq; quam nōnulli uocant helitin. Atq; omnes sanè uehementer siccant. Cæterùm helites principem in desicando locum ob-

Lepis. Squama. Helitis.

tinet: nam subtilissimæ omnium substantiæ est, nimirum quæ æruginis nonnihil assumpserit. Maiorē obtinet astrictionem squama ferri, & hac etiam maiorem stomomatis. Quamobrem ad contumacia ulcera meliores sunt ꝙ squama æris. Detrahit & liquat carnem potentius squama æris, & hac etiam ualentius helitis. Omnes autem squamæ non instrenuē mordaces sunt. Quare essentia ipsarum non est admodū tenuis. Siquidem inter ea quę parem uim possident, minus est mordax quod est tenuius.

Mordacia minus esse q̄ sunt tenuiora, si parem facultatē obtineant.

Lithargyros.

Lithargyros.

DEsiccat quidem, sed omnium moderatissimē: & secundum alias tum qualitates, tum facultates, quodammodo in medio consistit. Modica tamē astringendi, abstergendiq́; facultas ei inest. Cæterùm ad intertrigines femorum utilis medela est. Iure itaq; medij ordinis in metallicis habebitur. Proinde frequēter utimur lithargyro ceu aliorum materia: sicuti in liquescētibus ad pleraq; medicamenta adhibemus ceram, tanquam materiam mediam eorum quæ ualentem possident facultatem.

Cera.

Nitrum.

Nitrum.

INter aphronitrum & salem uires medias sortitur. Cæterùm ustum propius ad aphronitrum accedit, utpote ex ustione tenuius redditum. Desiccat itaq; & digerit: ꝙ si intra corpus sumat̄, secat & extenuat crassos & lentos succos, multo potētius ꝙ sal. Aphronitrū uerò, nisi grauis urgeat necessitas, deuorandū non est, nimirum inimicum stomacho: quandoquidem plus etiam nitro incidit. Porrò ad suffocātes fungos, nitro usto simul & non usto, & multo etiam magis eius spuma, uti consueuimus.

Aphronitrū inimicū stōacho.

Melanteria.

Melanteria.

VAlde quidem astringit, astringentiaq́; omnia ꝓpemodum tenuitate superat.

Melan graphicum, Atramentum ſcriptorium.

ADmodum & ipſum deſiccat aqua ſolutũ. Vlcera autem igni ambuſta protinus illitum iuuat, & ſi acetum quoq; habeat, multo magis.

Atramentum ſcriptorium.

Miſy.

IN metallis ipſis, ſuper chalcitim naſcitur miſy, ut ærugo ſuper æs. Ac ſuſpicor etiam ſori longo tempore mutationem in chalcitim poſſe accipere. Quare mirum non eſt, tria hæc medicamina eiuſdem generis facultatis eſſe, ſori dico, & chalcitim, & miſy, tenuitate & craſſitudine inter ſe diuerſa. Craſsiſsimum enim eſt inter ipſa ſori, tenuisſimum miſy, mediam utriuſq; facultatem habet chalcitis. Adurunt uniuerſa hæc tria, & eſcharas efficiunt. Attamen nonnihil etiam aſtringunt. Cæterũ miſy admotum corporibus duris minus chalcitide mordicat, tametſi ea non minus ſit calidum: id'quod beneficio tenuitatis ſortitur. Porrò quũ utraq; hæc in decoctionibus fundãtur, & magis chalcitis, q̃ miſy, ſori tamen non liqueſcit: nimirum q lapidoſius ſit, & uehementius compactũ: ſicuti rurſus miſy, quia à congenito calore elaboratius eſt, ac proinde ſiccius chalcitide, iccirco meritò quoq; liqueſcit ægrius'.

Miſy. Ærugo. Sori. Chalcitis.

Molibdæna, Plumbago.

SImilem lithargyro uim poſſidet, tantũ à media temperie ad frigidius paulum quid recedens. Sed neq; abſtergentis facultatis eſt particeps. Vtrũq; autem medicamentum liquari poteſt, celerrimeq́;, ubi oleo nonnihil aceti eſt additum Liquantur tamen etiam admiſta aqua, ſed coctione longisſima. Vidi equidem molibdænam proiectam plurimũ, cum multis alijs lapidibus in ea uia quæ ad ergaſteria ducit à Pergamo.

Molibdæna. Plumbago.

Molibdos, Plumbum.

FAcultatis eſt refrigeratoriæ. Siquidem non modò multam habet ſubſtantiam humidam à frigore cõgelatam, ſed & aeriam: paucam autem terream. Igitur

Molibdos. Plumbum.

ꝙ plurimum habeat essentiæ humidæ coactæ à frigore, indicium tibi esto, ꝙ ubi admotũ est igni, celeriter funditur fluitq́;. Quòd uerò & aeriæ sit particeps, hoc habeto signum. Omnium quæ nouimus unicum plũbum tum mole ipsa, tum pondere augetur, si condatur in ædibus subterraneis, aerem habentibus turbidum, ita ut quæcunq; illic ponantur, celeriter situm contrahant. Iam uerò si in mortario plumbeo liquorem quẽlibet plumbeo pistillo cõtriueris, ita ut ex pistillo ipso, atq; etiam mortario exprimatur etiam aliquis succus, id quod ex utroq; conflabitur, multò erit frigidius, q̃ liquor infusus fuerat. Cæterùm si uis magis refrigeratorium medicamen efficere oleum omphacinũ, aut rosaceum, aut mellinum, aut myrtinum, sit liquor is, quẽ infundes: eritq́; remedium optimũ ad sedis phlegmonas cum ulcere aut rugis, & ad eas quę in pudendis, testibus, uberibusq́; consistunt: similiter aduersus cæteras omnes fluxiones quæ articulis accidunt. Sed & ulceribus rebellibus etiam utile est. Nam ad cancros eo utens, uirtutem medicamẽti miraberis. Quòd si celeriter multum succi plumbei uelis colligere, conare in sole terere, aut quocunq; certè modo aere excalfacto. Multò autem utilissimum habebis medicamentum, si affuso refrigerantium succorũ aliquo teras, ut semperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ, condriles, psyllij, omphacis, portulacæ. In laminam etiam diductum plumbum, lumbisq́; admotum, pollutionem per insomnia coercet, nimirum haud obscurè refrigerãs. Sed & bractea tenuis probè ganglio illigata, ipsum dissipat. Illigabit autem probè quisquis ab Hippocrate didicerit in ipsam noxam potius firmandum, q̃ hinc uel inde. Porrò plumbum ustum, ac dein ablutũ, refrigerat, cõfertq́; ad implenda ulcera, eademq́; cicatrice obducenda. Conuenit & chironijs dictis, & omnibus cãcrosis ulceribus. Ante lotionem autem, ulceribus pertinaci-

Plumbum vnicũ mole & põdere augetur.

Plumbeũ mortariũ conferre ad conficiẽda medicamenta refrigerãtia.

Plũbi lamina admota lũbis nocturnas pollutiones coercet.

Plumbũ vstũ ꝗbus cõducat affecũbus.

bus etiam auxilio est.

Ostracon, Testa.

DEsiccandi abstergendiq; uim possidet, maximè quæ ex fornacibus est. Ex qua quidem præpera ta emplastrum, optimè cicatricem inducit. Ostracon. Testa.

Pompholyx, Spodium.

POmpholyx fit & ĩ æris fornace, ueluti & cadmia: fitq; & dum in fornacibus cadmia uritur, nimirum ab ipsa cadmia in tectum fornacis quadam fauilla ascendente: quæ dum colligitur est pompholyx. Nã quod reflectens in pauimentum recidit, nominatur spodium. Cui uidetur similem habere facultatem, quod antispodium appellant. At ego illo usus sum nũquam, quum largè mihi semper pompholyx suppeteret. Nec enim quisquam ubi hæc adsit, spodio uti uelit, nedum antispodio. Est autem pompholyx medicamentum propè omnium quę citra morsum desiccant, si elota fuerit, præstantissimum. Quamobrem ad ulcera cãcrosa idonea est, & ad alia omnia maligna. Itaq; inditur collyrijs quæ ad oculorum imponũtur fluxiones, quæq; bullas in eis natas curant. Præterea ad pudendorum & sedis ulcera optimum est remedium. Pompholyx. Spodium. Antispodium. Pompholyx quibus vtilis.

Sandarache.

VRentis est facultatis, ut arsenicũ. Meritò itaq; digerẽtibus facultatibus & extergẽtibus cõmiscet. Sandarache.

Sandix.

QVa sit facultate prædita, in sermone de psimythio explicabitur. Sandix.

Scoria.

SCoria omnis resiccatorium est medicamen: potissimum autem ferri. Siquidem ad lęuorem redigẽs ipsam in aceto q̃ acerrimo, posteaq; decoquens, ad aures iampridem fluentes pure, ea utor pro medicamẽto maximè exiccatorio. Scoria.

Stimmi.

Stimmi.

CVm facultate deſiccatoria habet aſtrictionem adiunctam. Quamobrem & ocularibus medicamentis miſcetur.

Stypteria ſchiſte, & Strongyle, & hygra. Alumen fiſsile, rotundum, & humidum.

Stypteria. Aluminis differentiæ.

ALumen uehementiſsimè aſtringit. Cęterùm quũ ſit craſſarum partium, tenuius quodammodo eſt quod uocatur fiſsile. Proximum eſt rotundum, & aſtragalotum: Admodum craſſum eſt tum liquidum, tum placites & plinthites dictum.

Titanos, Calx.

Titanos. Calx.

VIua quidem uehementer urit, adeò ut cruſtas efficiat: extincta uerò protinus etiam cruſtam molitur & ipſa: at poſt diem unum & alterum minus urit, minusq́; inducere cruſtam poteſt. At uerò temporis progreſſu proſum nec cruſtam quidem gignere ualet, tametſi etiamnum calfaciat, carnemq́; liquet. Porrò ſi lauetur in aqua, ſuam mordacitatẽ exuit, efficitq́; nũcupatum lixiuium. At ipſa abſq; morſu deſiccat.

Hydrargyros, Argentum uiuum.

Hydrargycos. Argentũ uiuũ.

NOn eſt ex ſponte naſcentibus medicamentis, ſed ex ijs quæ parantur, ueluti pſimythium, ærugo, pſoricum, lythargyros. Cæterũ interimat'ne deuoratũ aut admotum extrinſecus, nondum feci periculum.

Phycos.

Phycos.

FAcultatem eius, ubi de pſimythio agetͤ, exponam.

Chalcanthos, Atramentum ſutorium.

Chalcanthos. Atramentũ ſutorium.

CAlcanthos (qui in Cypro ex uiridi quadam aqua cõcreſcit) extima ſui parte in chalcitim temporis proceſſu degenerat. Habet autem cum aſtrictione maxima, caliditatem non uulgarẽ coniunctam. Vnde omniũ maximè cõdire ſeruareq́; carnes humidas poteſt: nimirum caliditate humiditatẽ abſumẽs, aſtrictioneq́; ſubſtantiam contrahens, atq; conſtipans. Conſtringit itaq;, ſiccat, & cõtrahit in ſeſe totius ſubſtantiã carnis.

Chalcitis.

MIstas habet astringentem acremq́; facultates. Cęterùm uincit acris, utpote adeò uehemens, ut carnem urat, necnon inducat escharã. Vstum hoc medicamen minus mordicat, nõ tñ minus desiccat. Verùm non parum astrictionis remittit. Itaq; melior est undequaq; chalcitis tum adusta, tum lota: quum euadat sic minus mordax. Chalcitis.

Chalcos cecaumenos, Æs ustum.

HAbet & acrimoniam quãdam, sed & astrictionis est particeps. Proinde si lauetur, pulcherrimũ est medicamen cicatrici inducendæ. Chalcos cecaumenos. Æs vstum.

Chalcu anthos, Flos æris.

TEnuioris essentiæ est q̃ aut æs ustũ, aut squama. Quare ex eo factis collyrijs extergunt, auferũtq́; superciliorum magnas asperitates. Chalcu anthos Flos æris.

Chrysocolla.

CArnem liquat, non tamen ualẽter mordicat: q̃q̃ sit facultate admodũ digerente, exiccanteq́;. Pręparare autem hãc chrysocollã debes tempore æstiuo, aut aere prorsus calido: urinam pueri, mortario & pistillo, utroq; ex rubro ære, ꝯtundens. Hoc medicamẽtum aptissimum est ulceribus contumacibus, tum per se, tum alijs mistum. Nam quanto plus q̃ chrysocolla metallica desiccat citra morsum, tanto etiam ipsam excellit tenuitate. Chrysocolla duplex.

Psimythium, Cerussa.

SI ex acri aceto soluatur, gustu tamẽ neq; acre erit, neq; mordax, sed emplasticũ, & refrigeratorium. Cerussa adusta, in sandyca transit, medicamentũ seipso tenuius, non tamẽ excalfaciẽs. Phycos autẽ seruata cerussæ frigiditate, tenuitatem assumpsit. Psimythium. Cerussa. Sandyx. Phycos.

Psoricum.

COnficitur dupla chalcite admista lithargyro: ante tamẽ utrisq; acerrimo aceto solutis, sicq́; in ol- Psoricon.

lam nouam coniectis,quam fimo ęstate media diebus quadraginta obrutam sepelies. Hoc medicamen magis desiccatorium est,minusq; chalcite mordax:quum partibus sit tenuioribus.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber X.

XPOSVIMVS igitur quinq; cōmētarijs prioribus qualitates quas secundas appellant, in medicamētis quæ effectricibus qualitatibus agūt, pro earūdem effectricium specificarumq; qualitatū mistura nasci. Ostēsum preterea est,quo pacto uniuersalis facultas unica experientia inueniatur,necq; ea uulgari, sed quæ certis adhibeatur limitationibus. Porrò in sexto,septimo,& octauo libro,materiam quæ ad plantas pertinet, explicauimus:in nono autem,eam quæ circa terrena & lapidosa uersatur. Reliquum uerò nunc est, ut eam quæ ab animalibus sumitē in hoc decimo persequamur materiam. Nam ad finē undecimi agemus de ijs quę prouenientia in aqua,nec plantæ,nec terra,nec lapis, nec animalia sunt.

Hæma, Sanguis.

Hæma. Sanguis nullus est frigidus.

PRo natura animalium uariat. Huic siquidē animali est liquidior:siccior illi:calidior alteri. Nullus autem sanguis est frigidus.

Sanguis suillus.

Sāguis suillus, tēperie est humano persimilis.

HVmidus & minus calidus est, temperie humano persimilis. Siquidem & carnes suum similes hu-

manis existunt. Vnde quidam ab hospitibus prauis appositas, auidissimè humanas carnes ederũt. Etenim ex ipso sanguine, tum generatio prima, tum postea nutritio ipsis carnibus constat. Itaq; quisquis humanum sanguinem morbo alicui utilem esse ait, in suillo primum id comprobet. Nam & si aliquatenus inferior is sit humano, saltem assimile quippiam efficiet: quo cognito, ab humano pleniorem fore utilitatẽ sperabimus. Porrò similia efficere posse similia, experti sumus. Nam columbæ sanguinem, qui capitis ossa cõ fracta perforant, in crassum cerebri inuolucrum effundere assolent. Quidam autem, quum nõ esset columba ad manum, palumbi sanguine est usus, fœliciterq; successit. Alius turturem eundem ad usum applicans, nihil hominem lęsit. Similibus siquidem ad eosdem affectus utimur, ubi quę antea experti sumus non adsunt.

Colũbinũ sanguinem infundi p̃ cranii fracturas.

Hæma peristeras, Sanguis columbæ.

EO ad hyposphagmata in oculis consistentia quidam utuntur, uenis ad alarum exortũ incisis, quo sanguis calidus effluat, ut sic ad multos usus idem p̃duret animal. Alij pullorum tenerorum extractas pennas, quæ humore redundant, in ipsum oculum exprimunt. Quanquam sunt nobis collyria uaria hyposphagmatis oculorum aptissima, cuiusmodi est quod plurimum recipit myrrhæ, & quod multum thuris admittit: necnon quæ ex croco conflantur. Quin & fœnigræci succus sanguini colũbino in hoc utiq; præstat. Prętereа sexcentos noui eorũ quibus Romæ perforata fuere capitis ossa, nec quicquam ab usu rosacei, citra sanguinem columbinum, offensos. Quare id calidũ sit æquè atq; columbæ sanguis, necesse est. Cæterũ præter moderationem caloris (cuius fortè contactu iuuat) leuiter etiam astringit. Itaq; melius inuenire nihil possis in capite perforato, quàm ut probo rosaceo utaris.

Sanguis colũbinus hyposphagmatis cõfert.

Hyposphagmatis quæ cõueniant.

Rosaceum cõmode infundi p̃ cranii fracturas, esseq; nõ minus calidum sanguine columbino.

Hæma nycteridos, Sanguis uespertilionis.

Sanguis vespertilionis.

SI ubi hoc sanguine axillas illeueris, postea chalcanthon aut cicutæ semen inspergas, Xenocrates quidem ait, aut sub illis prorsum pilos nō prodituros, aut certè lanuginosos. Alij uerò & puerorū pudendis sanguinē uespertilionis illinūt, ut glabras illas partes conseruent. Ergo ex refrigeratione partis uehemēti, eiusmodi quippiā posse contingere, non est à ratione alienum. Non tamen adeò frigidæ facultatis est sanguis uespertilionis: quum in totum nullus sanguis sit frigidus. Porrò hædinum sanguinem feruefactum cum pari aceti portione, hæmoptoicos iuuare prodidit etiam Xenocrates. Quod remediū tutò experiri poteris, ubi nullum aliorum ad manum suppetet.

Sanguis nullus in totū est frigidus.

Sanguis uiridium ranarum.

Sanguis viridium ranarū.

QVum assereret quidam illitum hunc prohibiturum quo minus euulsi semel palpebrarum renascerentur pili, falsum esse id experimento didici.

Gala, Lac.

Gala.
Lactis optimi notæ.

PErfectissimum lac, nempe q̄d ab omni aliena qualitate est immune (hoc est odoris exps, aut exiguū bonum odorem referens, præterea gustu suaue, paucu lam habens dulcedinē, sicuti & saluberrimus sanguis, ex quo & lacti generatio cōstat) ad acres & mordaces fluxiones est commodissimum, non abluēs modò eas ratione seri ab afflictis particulis, sed etiam ob pinguitudinem corpora illinens, ut non in nuda cadat, quod defluit. Porrò quum lac omnium alteretur facillimè, præsertim si ambiēs fuerit calidus, multum à dicta facultate amittit, nisi ꝓtinus quis ab uberibus effuso ipso calido utatur. Maximè igitur mulieris bene habitæ & bonam uictus rationem seruantis, lacte utendum: nam id humano corpori est longè familiarissimū. Deinde aliorum animalium, quæ quidem ab humana natura non longissimè absunt: id quod scies ex carnium odore. Nam fastidiosus est eorum quæ multum diuer-

Lactis vsus.
Lac alteratur omnium facillime.
Lac muliebre est homini familiarissimū.

sam habent temperiem, ut canis, lupi, leonis, pardalis, uulpis, hyænæ, ursi, & similiũ. Non iniucundus est eorum quę nõ porrò absunt, ut suis, capræ, equæ, bouis, ouis, & asinæ. Quocirca etiam homines docti experiẽtia, caprino, ouillo, bubulo, asininoq́; lacte utuntur, & caseos ex eis conficiunt, excepto asinino. Nã id planè tenue est, & plenũ humoris serosi, ueluti bubulũ crassum: cæterùm consistentia medium caprillum est. At sus crudum aqueumq́; lac obtinet. Iam uerò lac omne ex tribus cõstat essentijs, caseosa, serosa, et pingui. Hãc plurimam habere conspicitur bubulum, ex quo butyrum conficitur, facultatis concoquentis & relaxantis. Quare maximè illo utuntur ad parotidas et bubonas.

Lac asininum est plenum humoris serosi. Lac bubulũ. Lac caprillũ. Lactis substantia triplex.

Serum lactis.

AT serum extergendi potentiam possidet, adhibeturq́; subducendi uentris gratia, acq; per clysteres inijcitur, extergens & abluens sine mordacitate acrimoniam intestinorum. Præterea si quis ulcera quæ sanie infestantur acri, uice aquæ sero colluat, optimè sanè fecerit. Quæcunq; etiam medicamenta digerere solent ecchimomata, & atra, ea præstat sero q̃ aqua diluere. At quod lacti caseosum inest, illitũ adhæret magis: ob idq́; acrimoniam retũdit. Atq; ubi aliam quãpiam desiccantem facultatem habuerit adiunctã, optimum est dysenteriæ remedium, & oĩum uentris acriũ fluxionum. Eam autem accipit à lapidibus, aut etiam ferreis cylindris, qui pędecocto lacti inijciunt igniti. Ferrum siquidem astringentis facultatis etiam est particeps. Porrò lac totum ad acres oculorum fluxiones tum per se, tum cum mollium collyriorum quopiam, est utile: p̃terea ad hypopia & hyposphagmata. Quin etiam palpebris extrinsecus, ubi qui ophthalmia laborant, somno sese dabunt, impositũ simul cum rosaceo, & ouo, phlegmonas eorum cõcoquet. Sed hoc esto lac mulieris recens ex mamillis expressum. Infundimus

Serum lactis q̃ præstet. Caseosę lactis substãtię usus. Ferri facultas. Lactis usus.

ipsum & utero exulcerato. Sic eo & ad sedis & pudendorum ulcera utimur, & ad omnia breuiter, quæ leniri postulant. Ea propter & cãcrosis applicatur ulceribus, medicamentis anodynis commistum, qualia sunt quæ constant ex pompholyge. Collutum etiam, oris phlegmonas mitigat: necnon tonsillas, columellã, antiadas phlegmone affectas, ac proinde etiam anginam lenit. Est itaq; medicamen leniens, totam quidem substantiam habens mordacitatis expertẽ, sed multò magis ubi concoctione moderata, potissima pars seri cõsumpta fuerit. Sic mihi uidentur etiam Medici ad uenena quę erosione interimunt, lac ꝓpinare: ueluti sunt lepus marinus, & cantharis. Sunt etiam qui & meritò id exhibent, ijs qui aconitum & thapsiã deuorarunt.

Lac collutum anginã lenit.

Lac auxiliari iis qui venena erodentia vorarunt.

Caseus.

VBi pinguitudo cũ toto lacte concrescit, seroso dũtaxat humore per coagulationẽ secreto, pinguis caseus efficitur. Qui quidem qualiscunq; sit, temporis spatio acrimoniam acquirit, quam deprehendes gustu & olfactu. Cæterùm impense acris inueteratusq; iam redditus, maceratusq; decocto suillarum carnium, tophos arthriticorum discutit. At recẽs caseus et mollis, mirè uulnera glutinat: nam repercutiẽdi uim possidet, leuiter nimimirum refrigerans. Cæterùm oxygalactinus, præter hæc, digerendi etiam quandam uim lenem obtinet.

Caseus.

Caseus inueteratus ẽ acrior.

Butyrum.

FAcultatis est concoquentis, paulum etiam habẽs digerentis potentiæ, in medijs nimirum corporibus secundum duritiem atq; mollitiem. Nam corporum planè durorum tumores præter naturam, hoc nequit medicamen digerere. At quæ in mollibus sunt phlegmonę, eas & cõcoquit & digerit facilè. Nam parotidas, & bubonas, & oris inflãmationes, prorsus illo solo curamus: nimirum puerilibus corporibus, mu

Butyri facultas.

liebribusq; eas perpetiẽtibus. Sed & gingiuis puerorum dentientiũ assiduè illitum, nihilo imbecillius melle, extenuat exitum dentibus: cæterosq; oẽs oris phlegmonosos affectus, postea ꝙ fluxio restiterit, digerit pariter, concoquitq;. Proinde cataplasmatis inditur quæ extrinsecus imponuntur parotidibus, hypochondrijs, bubonibusq;. Deuoratũ etiam, distributumq;, magnificè confert expuitionibus ex pulmone, idq; in pleuriticis peripneumonicisq; affectibus: cum hoc quòd eos etiam concoquat. Quòd si solum lingatur, magis quidem concoquit, uerùm educit minus: sin cum melle & amaris amygdalis, plus educit, sed minus concoquit.

Butyrum extenuat īfantium exitũ dẽtibus.

Butyrum uoratũ pleuriticis expuitionibus confert.

Pytia, Coagulum.

COagulum omne acris & digerentis potentiæ est, atq; etiam exiccatoriæ: nã necessariò id superiora comitatur. Ac leporis quidem coagulum comitialẽ morbum, si cum aceto bibatur, prǣterea profluuiũ muliebre sanare proditum est: necnon coactum in uẽtre lac dissoluere: id quod nos sumus haud dubiè experti, non solũ in leporino, sed in aliorum etiam omniũ animalium coagulo. Sed & sanguinem in uentre concretum simili modo epotum coagulum leporinum dissoluit, ac efficacius quidem cœteris, uerùm non solũ: quũ hoc omni sit commune coagulo.

Pytia. Coagulum. Coaguli leporini facultates insignes.

Coagulum oẽ dissoluit lac et sanguinẽ in uẽtre concretũ.

Coagulum phocæ.

HVic nonnulli uires castorij tribuunt.

Chole, Fel.

HIc succus omnium qui in quoq; sunt animalium calidissimus est. Cæterùm pro uaria animalium temperie, calor eius uariat. Sunt autem in uniuersum quatuor in singulis animalium sanguine prǣditorum, humores: sanguis uidelicet, pituita, & bilis tum flaua, tum atra. Verùm dum absolutè dicimus bilem, semp intelligimus flauam, quæ in iecoris uesica colligitur. At ipsam flauam bilem interdum Medici pallidã no-

Chole. Fel. Humores sanguine p̃ditorũ omniũ cõmunes, sunt quatuor.

Flauę bilis pallidæq; discrimen.

minant. Sciendum tamen est flauam tanto esse pallida calidiorem, quanto & crassiorē. Nam seroso recremento flauæ bili permisto, pallidam constitui contingit: sicuti & flauam pluscculum excalfactam, consistētia reddi crassam, colore autem flauam. Quin & in animalibus apparet flaua quidem, ijs quæ magis sunt calida: quę uerò minus, pallida. Et ubi animalia calida, aut fame, aut siti torquentur, ad atrū colorem uergit, interim illum habens æruginosum, interim cæruleum, interim accuratè fuscū. Porrò ubi ocularia medicamenta pręparant, callionymi, scorpij marini, hyænę, galli, perdicis, et aliorum quorūdam animalium bilem admiscēt. Quare color eius est explorādus. Iam uerò taurorum bilis calidior & siccior est, quàm boum castratorum: nam castratum animal semper simile redditur fœminæ, & ijs quę sunt ętatis minoris. Itaq; ut hæc humore superant adulta & perfecta, uincunturq; ab ijsdem caliditate: ad eūdem modum bos castratus à tauris. Vt igitur urina à modica potione modicè pallere, & sitim famemq;, & multum laborē perpessis, flaua esse conspicitur: impletis uerò, atq; inebriatis, albicans: ita bilis colores mutat. At uerò quod hic humor sit acris, hinc discas licet, quod reserat hæmorrhoidas, quodq; illis ipsis qui utuntur mordicare percipitur. Ac proinde cauemus, ne ad alium morbum, aut symptoma, bilē usurpemus solam, atq; per se. Quippè dum oculis ipsam accōmodamus, miscemus illi tum mel, tum fœniculi succum, tum opobalsamum. Domesticarū suum bile (quæ imbecillima omnium, ac maximè aquea existit) utuntur quidam ad aurium ulcera: medicamento certè non reprobo. Cæterùm ubi ulcus diuturnum fuerit, ac multam saniem & pus cōtineat, etiam sicciorē bilem perferet, puta ouium, quæ paulò est acrior suilla: hac etiā magis caprarum: cui adsimilis quodāmodo est ursorū & boum. At taurorum his ualentior est: inferior tamē bile

Castratum animal reddi simile fœminæ.

Bilis quo pacto accōmodetur oculis.

Aures pure fluentes, qua specie bilis iuuentur.

Bilis differētię pro animalium diuersitate.

bile hyænarum: et hęc quoq; inferior bile callionymi, et scorpij marini, & marinę testudinis. Volatiliũ biles oẽs tum acriores sunt, tum sicciores q̃ quadrupedum: & inter ipsas quoq; uolucres, gallinarum & perdicũ biles ad medicinæ usum probatiores habent. Miluiorum uerò & aquilarum, impendio acres sunt: erodentesq;: quamobrem colore ærugineo uidentur, ac nonnunquam atro. Licebit itaq; tibi secundum exigẽtiam affectuũ, hasce differentias bilis methodo ad experientiam reducere.

Hydros, Sudor.

EAndem quam urina & materiam & modum generationis sortitur. Siquidem utriq; generatio ex bibito humore constat, excalfacto simul in corpore, et biliosæ nonnihil substãtiæ adepto. Verùm sudor plus est elaboratus, utpote qui ad cutẽ usq; permeatis omnibus quæ intersunt partibus, peruenit. Sudores autẽ inter sese & urinas differre necesse est, tum ꝓ animalium tẽperaturis, quæ & natura, & ætatum ratione nõ parum à seinuicem sunt diuersæ: tũ pro ambiẽtis nos aeris temperie. Quòd sudor salsuginosæ qualitatis sit particeps, gustus testimonio ꝓbatur. Nã sępenumero nolentibus in os defluens, dictam qualitatem indicat. Sæpe uerò etiam non obscuram præfert amaritudinẽ. Sed color etiam, eius naturã designat. Nam sicuti urina naturalis modicè est pallida, sic & sudor. Porrò tenues exercitatorum sordes, plus repercutiũt q̃ sudor: minus autem digerunt. At ubi sudor illis ꝑmistus est, multum facultatis digerentis acquirunt. Quare tumores præter naturam discutiunt: ad phlegmonasq; uberum, præstantissimo sunt remedio. Quòd si sicciores esse sordes uideantur, cyprinum superungito: aut eodẽ ipsas, si ualde sint siccæ, subigito. Si uerò cyprinũ ad manũ non sit, rosaceũ bonũ miscuisse sufficit. Hoc medicamentũ est admodũ utile, ad restinguẽdũ & discu-

Hydros. Sudor.

Sudorẽ esse salsuginosum.

Sordes exercitatorium.

tiendum lac à partu in mammis concrescens.

Vrina.

Vrina omnis, facultate est calida.

QVanta est in animalibus bilis diuersitas, tanta item est in urinis. Atq; omnes quidem facultate sunt calidæ, sed plus tamen animalium calidorum: minus autem frigidorum.

Vrina humana.

Vrina humana.

HÆc aliarum omnium est imbecillima, excepta illa quam reddunt porci domestici, quibus execti sunt testes. Quorum ut temperies, ita urina similis humanæ existit. At montanorum aprorum, ualida est, ut uel ex odore acerrimo cõstat. Sed et in animalibus cęteris ex odore uim eius conijcere licet. Nam degustare ipsorum urinas, planè fuerit abominandum: quum ne pueri quidem urinam uir quidã honestus uita pariter & moribus, ebibere sustinuerit, etiã si pestiferè ęgrotaret in Syria, ubi multi ab humanæ urinę potione sese liberatos profitebantur. Etenim urina hominum, ut si quid aliud, extergendi uim obtinet: id quod satis fullones indicant, qui sordida uestium expurgãt usu illius, atq; extergunt. Quod conspicati nonnulli Medici, ea psoras & lepras detergũt, pfundũtq; ulcera phumida, & sordida, multoq; magis, cõputrescentia. Sed & pudendis ubi sic afficiũtur, urinã infundũt, & auribus pure fluentibus. Quin & achoras & furfures ea curãt, caput idẽtidem perfundentes. At nos hęc facere odimus, quum ad manum sint alia, quæ illis conducant, medicamenta. Quãq; ulcera digitorum pedis, maximè quæ ex illisione inflicta essent, sæpenumerò, ubi carerent phlegmone, et ipse urina curaui: idq; in seruis, et hominibus rusticis. Cęterũ medicamentum quod ex urina pueri cõficitur, quod quidam Chrysocollam appellãt, quia eo ad auri glutinationem utuntur, ad ulcera difficilia sanatu optimũ esse assero. Fit autẽ id, ubi in mortario æris rubei, pistillo etiam ex rubeo ære confecto,

Vrinę humanę potione multi sese liberatos a pestilẽti morbo pfessi sunt.

Vrinę humanę facultas.

Chrysocollę faciendæ ratio.

puerilis urina tandiu ſub calido cœlo tunditur, donec ob eliquationẽ attritionemq́; piſtilli & mortarij, mellis craſſitudinem contrahat.

Sielon, Saliua.

VT urina & bilis, ſic etiam ſaliua, ſumpto quidem cibo, imbecilla eſt: ualida & acris eorum qui ingenti aut ſiti, aut inedia premuntur: in medio utriuſq; eſt, eorum qui probè concoxerunt quidem, nõdum tamen cibum potum'ue hauſerunt. Hac ergo ſaliua nutrices pueris lichenas curant, paruum uidelicet digitũ rigantes, ac deinde cutem affectam confricantes. Sed & triticum mandentes ruſtici non pauci furũculis imponunt: nam celeriter eos digerit, concoquitq́; : quum ſi macerarent aqua, non ęquè prodeſſet. Ex quo liquet ſaliuam iuuandi robur adferre. Atq; corporibus mollibus, aut puerorum, panem, non triticum, imponunt ore cõmanſum. Porrò cõmanſa omnia digerunt & ſugillata, & cętera ecchymomata omnia, maximè ubi panis ſimul cum pauco radiculę fuerit cõmanſus. Iam uerò uniuerſa ſubſtantia ſua uel maximè aduerſa eſt ſaliua beſtijs hominem interficientibus.

Sielon.

Saliua ieiuni uentriculi ad q̃ conferat.

Triticum manſum furũculos q̃ celerrime concoquit.

Saliua humana aduerſa i beſtiis hominem perimentibus.

Stercus caninum.

STercus omne uim maximè digerentẽ obtinet. Cæterùm canis, qui ſolis osſibus fuerit integrũ biduũ nutritus, durum, candidum minimeq́; fœtens ſtercus eſt: quod quidem exiccatum, redactumq́; in pollinẽ, ad anginam, dyſenteriam, & ſummè inueterata ulcera optimè accommodatur. Ad anginam quidem, ijs miſtum, quæ alioqui huic affectui conueniunt: ad dyſenteriam autem, iniectum lacti decocto, & quod ſilices candentes, aut cylindros ferreos extinxerit.

Stercus caninũ quibus affectibus conferat.

Stercus humanum.

STercus pueri ſiccũ, & cum melle Attico ad læuorem tritum, illitumq́;, ſanat gutturis phlegmonas.

Stercus humanum.

Stercus lupinum.

Stercus lupinũ qbus conferat

Lupi & canes quomõ & meiant, & cacent.

QVidam lupinum stercus candidum, quale ubi ossa ederint, lupi solent excernere, quodq; non decidisset in terrã (lupi enĩ ut canes suspẽso altero posteriorũ crurum, & meiunt & cacãt, in eminente quopiam ex terra loco) aut uino albo, aut aqua distemperatum, colicis potandum dabat: nec tantùm in ipsis paroxysmis, sed etiam in interuallis, si quidem uacarent phlegmone: felicissimeq; cedebat illi negotium. Verùm illud etiã in eo mirabar, q uel appensum iliis uinculo confecto ex lana ouis à lupo laniatæ, aut ex ceruina pelle, euidenter aliquoties iuuisset,

Stercus capril-lum.

Stercus caprillum.

OMnium creberrimè utimur caprillo stercore, digerẽtis & acris facultatis: adeò ut induratis scirrhorum in modum tumoribus cõgruat, non lienis modò, sed etiam aliarum partium. Miscere tamen illi solemus farinam fabaceam, necnon oxycratum. Quin & ad aquam inter cutem, & ad spleneticos, uariè caprillo stercore utimur. Sed & ustum tenuioris quidem essentiæ, uerũ haud manifestò redditur acrius. Quamobrem sanè ad alopecias cõgruit, & omnia uitia, quæ extergentia medicamenta postulant, ut psoras, lepras, lichenas, & hoc genus alia. Miscetur & digerentibus cataplasmatis, qualia sunt quæ accommodantur ad parotidas, & diuturniores bubonas. Est enim uis eius tũ usti, tum non usti, abstesoria, & digerens, nec eam paruam habet digerendi potentiam. Nam eo etiam ex aceto quidam medicus utebatur in agris ad uiperarũ morsus, ac multo magis aliarum bestiarum: ac profectò ex ijs complures seruauit. Idem etiam ad auriginem spyrathos ipsas propinauit ex uino: & ad profluuium muliebre cum thure apposuit. Acrius tamen est medicamen, q̃ ut mulieres urbanas, aut pueros, aut omnino qui tenera sunt carne, sanare possit. Iam uerò animalium temperatura sicciorum, exiccantius stercus est,

Morsis a vipera stercus caprillũ auxilio est.

ſicuti & calidiorũ, magis excalfactorium. Verùm nullum omnino ſtercus refrigerat, ſicuti neq; ullum humectat. Pro natura etiam eorum quæ edũtur, multa reperitur diuerſitas. Proinde in hominibus maior eſt, q̃ in cæteris animalibus: quandoquidem hoc animal diuerſiſſimis maximeq́; uarijs utitur cibis.

Stercus nullũ nec refrigerat, nec humectat.

Stercus bubulum.

FAcultatem habet exiccatoriam, atq; attractoriam etiam, ut ſanè oſtendit, dum apũ, uespparumq́; morſibus auxiliatur. Quidam autẽ medicus aqua inter cutem laborãtes bubulo ſtercore oblinens, in ſolẽ exponebat. Idem partibus ruſticorũ phlegmone obſeſſis, humidum illud Vere collectum, dum herbam boues paſcũtur, admouit. Eſt enim id moderatius alio, quod à paleis comeſtis excernitur: ac proinde accommodatius ad phlegmonas.

Stercus bubulum veſparum morſibus auxiliatur.

Stercus ouillum.

ILle idem medicus, ouiũ utebatur ſtercore ad acrochordonas, & myrmecias, & thymos, & furunculos duros, aceto uidelicet diluens. Quin & ulcerum ambuſta, ad cicatricem illo ducebat: id cerato roſaceo commiſcens.

Stercus ouillũ.

Stercus columbinum.

STercore columbarũ nomadum ſicco, trito, & cribrato, unà cum naſturtij ſemine, uice napyos utor, ad ea quæ rubrificari poſtulant: nẽpe ad omnes inueteratos affectus, cuiuſmodi ſunt coxẽdix, hemicrania, ſcotomata, uertigines, cephalæa, & in lateribus, ſcapulis, ceruice, ac lumbis, antiqui dolores: necnon nephritides, affectus cœliaci, & podagricæ arthritides: quando in articulis nondũ concreti ſunt tophi. Eſt autẽ hoc ſtercus minimè fœtidum, præcipuè ſi ſit arefactum.

Stercus columbinum quibus auxilietur affectibus.

Gallinaceum ſtercus.

TRitum, ꝑpinatumq́; cum tribus quatuor ue oxycrati aut oxymelitis cyathis, eos celeriter iuuat,

Stercus gallinaceum.

qui à comeſtis fungis anguntur: nimirum per uomitũ craſſiſsimos humores eliciens. Eſt autem hoc ſtercus minus calidum colũbino. Porrò ut animalia quæ exercitantur, otioſis ſicciora ſunt: & quæ cibis utuntur calidioribus ſiccioribusq́;, ijs quæ frigidis atq; humidis: ſic etiam eorum & excrementa, & partes. Quare colũbarum domeſticarũ ſtercus multo imbecillius eſt eo, quod à montanis excernitur. Gallinarũ præterea quæ conclusæ ſeruantur, & furfuribus alũtur, longè etiam infirmius ſtercus eſt, quàm earum quę in agris paſcuntur.

Exercitata otioſis ſicciora ſunt.

Stercus anſerum, & ciconiarum.

ANſerinum ſtercus præ nimia acrimonia inutile eſt. Colligo etiam ita eſſe & accipitrum, & aquilarum. Sunt qui ciconiarum ſtercus morbo comitiali mederi ſcriptitent. Quo epoto credulus quidam nihil adiutus eſt.

Stercus anſerinum.
Stercus ciconiarum.

Stercus murium.

SIc enim & murium ſtercus alopecias curare proditum eſt.

Stercus muriũ.

Stercus crocodilorum terreſtrium.

CRocodilorum trrreſtrium ſtercus, & ſturnorum, quum ſolam oryzam ederint, utrũq; abſtergẽdi, deſiccãdiq́; moderatam facultatem ſortitur: ac multo moderatiorem ſturnorum ſtercus. Porrò crocodilorũ ſtercus, quod mulierum luxus pretioſum reddidit, ut à facie ephelin tollit, ita & uitiliginem, & lichenas.

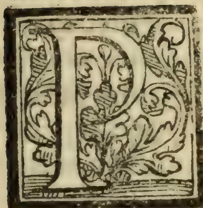
Stercus crocodilorum.
Stercus ſturnorum.

Rhypos, Sordes hominum.

QVod aurium ſordes paronychijs ſit utilis, proditum eſt. Quæ uerò in tota cute ꝓuenit, illius ſordis quam paton uocant nõnihil actionem adiuuat. utpote deſiccandi uim habens, cum nonnulla caliditate. Porrò ea ſordes quę lanis ouiũ inhæret, ex qua œſypon conflat̃, ſimilẽ butyro concoquendi uim poſſidet: paulum etiam digerentis facultatis ſortita.

Rhypos.
Sordes hominum.
Oeſypon.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber XI.

LERÆq; ptes sunt animalibus uniuersis communes: nulla tamē est ęquè communis, ut caro. Hanc enim habet omne animal. Cæterùm eam quæ reperitur in musculis, solam Medici carnis appellatione dignantur. Nam carnem uiscerum nonnulli parenchyma uocandam censent, propterea q ex uenis effusus sanguis, circū uasa omnia (ut ipsi arbitrantur) concrescat. Sed nos nominum contentione neglecta, persequamur proprietates particularum.

Carnem omne animal possidet.
Caro pprie q dici mereatur.
Parenchyma.

Caro uiperæ.

NOn omnes animalium carnes hominem nutriūt, sed quorūdam etiam letales sunt. Tum inter eas quæ hominem nutriunt, quædam tantū sunt nutrimētum: quædam etiam medicamētum. Nam uiperarum carnes palam uidere est excalfacientes, & exiccantes, ubi condiuntur, ceu anguillæ, oleo, sale, anetho, porro, & aqua: horum omnium seruato modo. Quòd autem totum corpus per cutim uacuent, uel hinc tibi discere licet, q elephantici quidam prorsus sint restituti, ex potu uini, in quo uipera quædā fuerat extincta. Præterea nos elephāticum quendā, misso prius sanguine, atraq; bile medicamento purgata, uiperis quas capiebat uti iussimus, præparatis in olla, anguillarum more. Atq; ita sanatus est, euaporato per cutem affectu. Porrò uiperarum caro, adeò ualentem obtinet desiccandi uim ut quidam qui eam esitarūt, uehemētissima fuerint siti

Carnis viperæ facultas, et cōcinnādę modus.
Elephantiasis curatio.
Viperarū esus sitim maximā infert.

Viperę cur appellentur dipsades.

cruciati. Quamobrem eas dipsadas nominãt. Sunt tamen qui dicãt demorsos à uiperis satiari potu nõ posse, sed dirumpi potius quàm liberari siti. Cauendum autẽ est, ne ĩ locis mari proximis, salsuginosis'ue, uenemur uiperas, seu ad esum, ceu ad Theriaces antidoti pręparationem. Quum uerisimile sit, earum quæ in id genus locis capiuntur, carnes salsas existere. Siquidem cum cibis etiam animalium mutantur carnes. Porrò quoniam ex more dũ artiscos Theriacos paramus, non tãtùm caput, sed earum etiam caudam abijcimus, subijt mihi frequenter rationabile fortassis esse, caput quidẽ totum abijci, ob uenenum quod ore continent: uerùm à ratione alienum esse adimere & caudam. Theriacos autem ipsos artiscos sic pręparamus. Purgatas illas in aqua cum anetho elixamus tandiu, donec à carne separari facilè possint spinæ. Mox pani purissimo, probè cocta in clibano, salisq; & fermenti quod sit satis habenti, ac breuiter resiccato, & ad læuorem trito necnõ macerato cum ipso uiperarum decocto, carnem prius ĩn mortario tusam miscemus. Postea uerò paruos artiscos fingentes, atq; in ædibus calidis & siccis siccantes, in talibus eos tandem reponimus. Hos ergo ineunte æstate conficimus, sicuti & salem ex deustis uiperis, quo potissimum tempore optima ipsarũ est caro. Vtimur eis postea cõtusis denuò & cribratis, rursusq; ad læuorem redactis, adijcentes nonnihil & salis, ad suauitatem conmpositi: cuius etiam aliquid ipsi theriacæ ĩnijcimus. Itaq; caro uiperę siccat, ualenterq; digerit: excalfacit uerò mediocriter. Properat enim uis eius ad cutem, per eam uidelicet, quę in corpore sunt recremẽta exigens. Quibus igitur copia mali succi in corpore abundat, ijs pediculorum numerosa multitudo exorit: & à cute ceu quædam squama abscedit, deciditq; cuticula extrema, ad quam utiq; solẽt sisti crassi terrosiq; humores: à quibus sanè psoræ, lepræ, & elephãtes na-

Carnes animaliũ cum cibis mutari.

Viperę caput, nõ caudã abiicer oportet ad cõficiendos artiscos theriacos.

Artiscos theriacos conficiẽdi ratio.

Carnis viperęę vires.

Cacochymiæ symptomata.

scuntur. Quòd autem ad animalia cętera pertinet, pro portione quà in temperatura excedũt, & carnes quoq; eorum differunt atq; exuperant. Proinde taliũ animalium carnes ppetuò exhibere oportet, quale uolumus corpus humanum reddere. Nec parua existit carnium differentia, dum quasdam sale cõdimus. Nam interdũ animalis temperie humidissimi, caro salita, longè exiccãtior euadit ea, quæ sicca natura existit. Verùm inter eas quæ salitæ non sunt, siccior est assa, q̃ quę in aqua est elixa. At uerò caro mustelæ, arefacta, ualenter digerit, desiccatq; : pinde morbo comitiali afflictos iuuat epota. Salitorum etiam hęluorum carnem ad lęuorum contritam, palos & spicula educere aiunt, impositam: sicuti & Mutulorum carnem ulceribus à mordẽte cane inflictis cõgruere. At cochlearũ caro, prius in mortario contusa, ac postea ad læuorem redacta, omnium ualentissimè desiccat partes superfluo humore grauatas: adeò ut conueniat hydericis. Ipse autem humor solus, thuri, aut aloe, aut myrrhę permistus, quo ad cerati accipiat crassitiẽ, medicamen fit tenax, desiccatq; purulentos aurium humores. Sed & fronti impositum hęret, oculorum fluxiones exiccans. Quidam etiã ad palos eximendos utuntur totis unà testis ad læuorem tritis: alij ad sistendos menses. Carnes etiam solæ cum farinæ polline tritę, contusorum uulnera glutinant. Ipsa cochlearum humiditas pilos superciliorum præter naturam habentes glutinat.

Carnes assæ sunt sicciores elixis.

Mustelæ caro epilepticis auxiliatur.

Cochlearũ carnes, & succus.

Pinguedo & adeps.

DIffert à pinguedine adeps, q crassior sit; ac proptèrea animãtibus totam naturam terrosiorẽ habentibus, ut bobus & capris, adeps prouenit: humidioribus autẽ, ut suibus benè habitis, ipsa pinguedo. Proinde pinguedo celeriter in ignem posita, colliquescit: nec facilè ubi semel liquata fuerit: rursus cõcrescit, aut cogitur. At adeps, nec facilè funditur, liquescit ue &

Pinguedo.
Adeps.

fusus celerrimè congelatur. Porrò adeps suillus, aliorum omnium est humidissimus, ob idq; actione sua uicinam oleo uim possidet: quàmq; oleo magis tum emolliat, tum concoquat: quamobrē cataplasmatis quæ ad phlegmonas accommodari solent, miscetur. Qui uerò mordicationes perpetiuntur, aut in recto intestino, aut in colo, ijs potius caprillum adipem quàm suillum iniicimus: nō quòd plus acrimonias obtūdat, sed quòd concrescat citius: suillus autem instar olei defluat. Quare caprillus potius dysentericis & tinesmosis iniicitur, quando morsum eorum mitigare est consilium. Quanquàm ob tenuitatem essentiæ nonnulla magis acrimonias retundunt, ubi in alto mordicatorum corporum, quod molestum est, hæserit. Hac ratione adeps anserinus magis obtundit quę in alto corpore mordicant: præterea suillo calidior est. Horum tamen in medio est gallinaceorum & gallinarū adeps. Porrò calidior semper & siccior est masculorum animalium adeps: & horum ipsorum exectorum minus tum calidus, tum siccus. Quippè mas castratus eiusdem semper generis fœminæ assimilatur. Omnis igitur pinguedinis facultas est humectatoria & excalfactoria humanorum corporum. Cæterùm pinguedo suis, ut ad nos quidem, largius humectare potest, sed nō æquè excalfacere, sicuti necq; oleū: talem quippè caliditatem obtinet, qualis spectatur in nobis. Taurorū adeps suillo multo calidior & siccior est. Sic & adeps uitulinus taurino minus tum calidus est, tum siccus: & hœdorum quàm caprarum. At caprarū minus quàm hircorum. Rursus taurorum minus quàm leonū. Nam horum adeps omnium propemodum adipe potentius digerit. Quippè & caliditate exuperat, & partiū tenuitate. Quare nimis ulcera & phlegmonas irritat. Inueteratis tamen tumoribus, atq; scirrhi in morē duratis, tum neruorū curuaturis aptissimus est, in quibus sanè suillus uidetur minimè efficax. Taurinus au-

Dysenteriæ auxiliatur caprillus adeps.

Adipum differentiæ.

Castratus masculus eiusdem generis fœminæ semp assimilatur.

tem, quanto calidior ſicciorq́; ſuillo eſt, tãto ſuperatur à leonin o. Itaq; tanquã in medio conſiſtens, meritò utriq; medicamentorum miſcetur generi, & ei ſcilicet quod ſcirrhoſis medet, & ei quod phlegmonas ad ſuppurationem perducit, cuiuſmodi eſt tetrapharmacum, ex cera, reſina, pice, & adipe conſtans. Verũ omnibus quibus caro eſt mollior, adeps ſuillus cõuenit magis. Duram autem & ſiccam habentibus, taurinus. At uerò adeps dũ inueteraſcit, ſeipſo & calidior, & acrior, & tenuior efficitur: ac proinde ualẽtius ſiccans & digerens, id quod omnibus inueteraſcentibus accidit, niſi interim computreſcant. Porrò urſorum adipem alopecias curare uerè eſt proditum: quũ tamen ad eum affectum probatiora remedia habeamus.

Myelos, Medulla.

Myelos. Medulla.

VIm habet corpora indurata & ſcirrhoſa emolliendi. Optimam ſemper ſum expertus ceruinã: dein uitulinam. At hircorum et taurorum, tum acrior eſt, tũ ſiccior. Itaq́; durities ſcirrhoſas mollire nequit. Ex uitulina igitur et ceruina peſſi componuntur ad emollẽdos uteros. Et extrinſecus uteris medicamenta imponuntur, quæ ex medulla parantur, uim emolliendi habentia. Accipitur autem nõ ſolùm medulla ex oſſibus, quę ſanè re uera eſt medulla: ſed ex ſpina etiam: quę tũ durior, tum ſiccior eſt altera. Vtranq; autem hyeme collectam, in ſicca editaq́; domo cum folijs lauri ſiccis repono: ne uidelicet computreſcat. At ſi quando ambiente exiſtẽte calido, auſtrinoq́;, medullas aut adipẽ uelis reponere, uteris ad id cubiculo q̃ maximè fieri poterit temperato, quodq́; ad aquilonem obuerſum, apertas habeat paruas feneſtras, ut perpetuò flatus inſpirantes excipiat. (Medullas reponendi ratio.)

Caput mænidum.

Caput mænidum.

* MAenidum ſale inueteratarũ capitibus uſtis ad ſedis fiſſuras utebatur quidã: et ad columellam

diu induratam. Videtur ergo uis illarum esse deficcatoria, non admodum acris. * Nam ut acrimonia adustarum nonnullis inest, sic omnibus uis exiccandi.

Caput leporinum.

Caput leporis

ALius capite leporis usto utebatur ad alopecias cum adipe ursino.

Caput saurarum.

Caput saurarum.

SAuræ caput contritum quidam palos &, spicula extrahere prodiderunt memoriæ: tum myrmecias, acrochordonas, & clauos eximere.

Cerebrum leporis.

Cerebrum leporis.

ID attritum & esum, utile dicimus esse pueris dẽtiẽtibus. Quidam etiã aduersus tremores utiliter edi cerebrum hoc prodidere.

Cornua ceruina & caprina, usta.

Cornua ceruina & caprina vsta.

DEntes candidos reddunt, fluidasq́; gingiuas contrahunt. Quòd si ceruinum ab ustione lauetur, dysenteriam, & sanguinis excreationem, præterea cœliacos affectus sanat. Aurigini etiam dicunt id esse utile. Ex quo quidem duo exhiberi cochlearia ad omnia ista præcipiunt. Quidam etiam ipsum miscuerunt collyrijs deficcantibus oculorum fluxones.

Pulmo agninus & porcinus.

Pulmo agninus, porciuus, vulpinusq́;.

INtertrigines à calceamentis curare credit. At uulpinus si bibatur siccatus, asthmaticos iuuat.

Iecur canis rabidi.

Iecur canis rabidi.

SI assum edatur, remediũ existere ijs qui ab ipso rabiẽte cane fuerint emorsi, quibusdã proditum est.

Iecur caprinum.

Iecur caprinũ.

QVidam ipsum assantes, saniemq́; excipientes fluentem, ea utuntur ad nyctalopas. Vaporem autem eius, dum elixatur, oculis apertis excipiendum præcipiunt. Quin & assum si edatur, & ad eosdem affectus accõmodari aiunt, & eos qui comitiali morbo sunt obnoxij, coarguere. Idem potest hircinum hepar,

Iecur lacertæ.

ERosis impositũ dentibus, eos dolore liberare nõ- nulli scriptis mandarunt. Iecur lacertę.

Venter mergi.

QVod de hoc & de interna tunica uentriculi gallinarum proditum est, id uanam esse promissionem comperimus. Venter mergi.

Castorium.

TEsticulos castoris uocant castorium, medicamen & celebre & multi usus. Euidenter siquidem calfacit. Quum autem calfacientia omnia, quæ consistentia sunt sicca, ubi contactæ substantiæ quippiam digerunt, continuò etiam illa desiccent: manifestum utiq; est, castorium etiam desiccare haud obscurè: id quod illi cum multis est medicamentis cõmune. Quia uerò impensè subtilium est partium, ob id plus ualet q̃ alia, quæ similiter ut ipsum tum calfaciunt, tum siccant. Nã quæ tenuium sunt partium medicamenta, ijs quę sunt crassarum, efficaciora sunt, etiam si parem sortita sint facultatem: nimirum quia magis penetrant. In conuulsione igitur à plenitudine, quæ in neruis est, orta, & bibendum castorium exhibe, et cuti foris etiam impone. Vbi uerò ex siccitate nimia conuulsio obuenerit, scito hoc medicamen illic esse aduersissimum. Ad eundem modum ijs qui præ plenitudine aut tremũt, aut singultum patiũtur, est utilissimum: aduersissimum uerò ijs, quibus id ab inanitione, aut acrium humorum morsu accidit. Vbi itaq; excalfactione, aut resiccatione, aut utraq; simul actione est opus, maximam in usu castorij experiere cõmoditatem: nec ullam parti alicui noxã afferet, potissimũ si homo non febriat, aut febrim non admodum calidam perpetiatur, sed tepidã, quales maximè in cataphoris & lethargis accidit. Ac multis sanè castoriũ unà cum pipere albo, utrũq; mensura cochlearij, ex melicrato propinauimus: nec quisq; ullam per- Castorij, vires. Lethargicorũ febres esse tepidas.

Menses educēdi ratio.

cepit noxam. Sed & retentis mensibus, ubi per uenam quę in talo est, modicè euacuassem sanguinem, oblato castorio unà cum pulegio, aut calamintha, semper medicamen hoc sum expertus, purgationē ciere, citra ullā assumentis læsionem. Præterea locos morantes eijcit: eaq; omnia ex melicrato potū efficit. At quibus ab occasione frigida ita uenter flatu distenditur, ut ægrè curationem admittat, eos ex oxycrato potum castorium adiuuat. Quæ porrò iuuat in corpus intrò sumptum, ijs prodest quoque cuti impositum, cum sicyonio, aut ueteri oleo. Quæ uerò ampliori calore indigent, ijs etiam per se infricari debet. Iuuat etiam, si quis suffitum eius prunis impositi, inspiratione hauriat, illos pcipuè affectus, qui in pulmone consistunt, aut capite. Attamen lethargicos & cataphoricos affectus, qui quidē habent adiunctam febrim, pstat nō dictorum oleorum aliquo macerātes curare, sed potius ex rosaceo capiti colloq; imponere.

Lumbi scincorum.

Scincorū lūbi. Semen q promoueant, & arceant.

QVæ circa renes scincorum sunt, bibūtur, tanquam pudenda intendere ualeant. Cōtrarium autem moliri uidetur semen lactucæ potum ex aqua.

Vngues caprarum & asinorum.

Vngues caprilli, asininique.

QVidam ungues caprarum deustos, moxq; aceto perfusos, alopecijs illinunt. Itaque fuerit & talis cinis facultatis exiccatoriæ. Sunt qui combustos asinorum ungues comitialem morbum curare dicant, si scilicet assiduò bibantur. Si uerò macerati oleo applicentur, digerere chœradas. Sed & ipsum cinerē, si siccus inspersus fuerit, sanare perniones.

Ossa combusta.

Ossa cōbusta.

ADmodum digerentem, exiccantemq; uim obtinent: maximeq; (ut quidam ferunt) humana. Noui siquidem nostratium quosdam * combusta ossa humana potui exhibuisse, ac multorum sic epilepsiam

Ossa humana

& arthrim curasse.

Senecta serpentis.

HAnc scripsere quidam in aceto bullitam, dentiũ mederi doloribus. Exuuium serpentis.

Pellis ouina recens detracta.

CIrcumposita uerberatis, eos die ac nocte una p̃ sanat. Concoquit enim & discutit sub cute concretum sanguinem. Pellis ouilla.

Equorum lichenes.

EAs aceto tritas comitiales curare scriptum quibusdam est. Alij uerò & ad cuiusuis ferę morsum adhiberi consulunt. Equorum lichenes.

Tela aranei.

HAnc scribunt nonnulli à phlegmone tueri summæ cutis ulcera. Tela aranei.

Coria uetera usta.

EOrum cinis exiccatorius existit. Quare ulcera ex attritione, & ambusta, et intertrigines, quæ in fœminibus sunt persanat. Coria vetera vsta.

Ostreia.

OStreia quidam nuncupãt testacea omnia: ostreũ autem, unam tantùm testaceorum speciem. Ostreia.

Buccinæ & purpuræ.

BVccinarum & purpurarum testa usta, redactaq́; in tenuissimum pollinem (quod sit tibi commune præceptum in testaceis & lapidosis omnibus) desiccãdi uim obtinet, ac proinde ulceribus malignis opitulatur: id quod etiam cõmune est omnium quæ citra insignem morsum uehemẽter desiccant; quippè quũ alioqui fluxionum causa existant. Hoc etiam est omnium id genus commune, quòd ex aceto, aut oxycrato, aut œnomelite, aut oxymelite, idonea sint ulceribus putrescentibus. Buccinæ. Purpuræ

Ostrea.

OStreorũ testa usta similis est facultatis buccinarũ Ostrea.

testis, tametsi minus crassę. Etenim omnia id genus cogendi quandam in se facultatē obtinent, per quam cō-densata eorū essentia, dura terrosáq; sunt reddita. Quā ubi per ustionem posuerint, digerentem facultatē asci-scūt. * Quòd si ea, ubi usta fuerint, laueris, quicquid habebant igneum, in aqua ponūt. Quare aqua sanè ipsa excalfaciens cum tenuitate redditur, adeò ut putrefaciat interdum: reliquū uerò terrosum, morsus expers efficitur: maximéq; implendis & cicatrice claudendis humidis ulceribus auxiliatur. Cæterùm ulceribus cauis et fistulosis, fluxioníq; obnoxijs ulceribus, ex suillo adipe inueterato foris circūpono ipsum: in sinum autē aliquid eorum quæ talia cauere implent, impono, quale existit diaphanes ustum. Quin & dentes splendidiores testarum cinis efficit, non tantū extergendi potentia, sed & asperitate substantiæ, ueluti & pumex, & testa clibani. Verùm in usu eiusmodi nō est necesse quæ sic usta sunt, admodum læuigare, sicuti dum inspergūtur ulceribus. Porrò excrescentiam mediocriter exterūt, comprimuntq;. Ad hæc, usta omnia id genus cum sale, dentium sinegma efficacius reddūt, ut non modò laxitatē mollitiemq; gingiuarum desiccet, uerū etiam ulcera putrescentia adiuuet.

Testarū cinis.

Sepiæ testa.

Sepiæ testa.

SEpiarum testa ad modum laxa est, non ut ostreorū lapidosa. Itaq; abstersio illi cum alijs testis cōmunis est, ueluti & desiccatio: cæterùm partium tenuitas eximia illi præ cæteris inest. Quocirca usta ea utimur ad uitiligines, ephelin, lentes, & psoras. Quin & fossili sali mista, in oculis existentes ungues, & sycosis uocatas eliquat. At anteq; uratur, dentibus splendorē conciliat, & ulcera desiccat.

Opercula purpurarum.

Purpurarum opercula.

EA quidam prodiderunt memoriæ turgidos lienes sanare; suffitu eas quæ uteri suffocatione periclitantur, iuuare:

iuuare; præterea retentos eijcere locos.

Lana succida.

IDonee excipit irrigationes, quæ adhibentur contusis, aut quouis modo percussis, ut quæ utilitatē ex illis proficiscentem promoueat; idq; propter œsypon. Lota uerò, apta est humoribus qui irrigantur, excipiēdis. Porrò usta uim habet acrem, pariter et calidā, unà cum partium tenuitate. Itaq; molles prǽhumidasq; ulcerum carnes celerrimè eliquat. Inditur & in medicamen desiccatorium. Vrito eam tanq; alia plurima, ollam implens nouam, quam tegat operculum multis foraminibus pertusum.

Lanæ succidæ vsus.

Osypon.

Lana vsta.

Lanam vrēdi ratio.

Pili usti.

SImiliter ustæ lanæ excalfaciendi exiccandiq; possident facultatem.

Pili vsti.

Ouorum facultates.

OVa partes animalium non sunt, sed proportione respondent ijs quæ agnascuntur. Sunt autem facta ad propagationē generis, perpetuitatemq;: ac sunt utilia, ceu nutrimenta. Porrò ouorum album & tenue illud, quo item ad ophthalmias utimur, ex numero est medicamentorum minimè mordicantium. At unā prauitatem solùm patiuntur oua, quam scilicet affert uetustas: eamq; facillimè effugias, si utaris recentibus. Est autem ouum symmetro temperie frigidius. Vtendum autem est oui albumine, non tantùm ad oculos, sed ad alia omnia, quæ medicamenta requirunt suauissima: ut sunt uniuersa sedis & pudendorū ulcera contumacia. Miscetur quoq; idoneè medicamētis profluuium sanguinis ex cerebri inuolucris reprimētibus, quæ nimirum citra morsum illinuntur, astringuntq;. Cæterū & ipse uitellus assimilis est naturæ, ac proinde miscet ceratis morsus expertibus. Verùm quanto plus desiccant quæ sunt assa oua, tanto minorem mitigandi uim obtinent. Miscetur & cataplasmatis phlegmonem ex-

Ouorum facultates.

Oui tēperies.

Albumen oui quibus affectibus conferat.

Vitellus oui.

Ouo toto ad quæ vtatur.

tinguentibus. Iam uerò crudo toto ouo utimur admi-
sto rosaceo, ad palpebrarum aurium, mãmarum, alia-
rumq; omnium partium phlegmonas. Adhæc, in ace-
to coctum ouum si edatur, uentris fluxiones desiccat.
Quòd si etiam eorum quippiam, quæ ad dysenteriam
aut cœliacum affectum cõueniunt, adiunxeris, atq; in
igne modico, fumiq; experte frixeris, edẽdumq; ita p̃-
beas, nõ minimè sanè ita laborãtes adiuueris. Ad am-
busta etiam ouum est, protinus impositum, utile, siue
quis seorsum albumen duntaxat ipsum molli lana exci
piat: siue etiam cum uitello confundens, comiscensq;,
applicet. Mediocriter enĩ refrigerat, & citra morsum
desiccat. Tale quũ sit, & ad anacollemata uocata, quæ
fronti imponuntur, eo utimur, & pilos palpebrarũ ag
glutinamus: nimirum admisto idoneorum quopiam,
cuiusmodi est thus, potissimum pingue, ac non inuete
ratum & siccum. Ouum igitur, medicamentis quæ hu
miditates desiccãt, aut elixum, aut assum, aut frictum,
tanquam materia miscetur: ijs uerò quæ lentorem hu-
morum in pectore pulmoneq; incidunt, sorbile: id q̃d
in aqua eo usq; elixari debet, donec incalescat. Simili
modo sumptum gutturis, stomachi, uentris, intestino-
rum, atq; uesicæ medetur asperitatibus.

Ouũ in aceto percoctũ, esumq;, dysenteriæ auxiliatur.

Ambustis ouũ opitulatur impositum.

Anacollemata

Ouum sorbile quibus conueniat.

Echinus, hoc est, erinaceus combustus.

Echinus. Erinaceus.

ERinacei utriusq; tum marini, tũ terrestris corpus
ustum, cinerem efficit facultatis tum extergentis,
tum digerentis, tum extrahentis.

Cochleæ: siue limaces.

Cochleæ. Limaces.

COchleæ si totæ cum testis urantur, admista galla
omphacitide, simulq; pipere albo, mirè prosunt
dysentericis, in quibus ulcera computrescere non cœ-
perunt. Conuenit autem ut piperis sit pars una: gallæ
uerò duæ: quatuor cochlearum. Hæc ubi ad unguem
læuigaueris, cibis inspergito, bibendumq; aut ex aqua
aut ex uino albo & austero, præbeto. Cæterùm absq;

Dysenteriæ optimum medicamen.

gallæ miſtione cinis cochlearum admodum reſiccantis eſt facultatis, obtinens item nonnihil ex uſtione calidum. Porrò cochleę quæ uſtionem non ſunt expertę, ſi unà cum teſtis tritæ imponantur, & toti uentri aqua inter cutem laborantium, & in articulorū tumoribus, ægrè quidem diuelli poterunt, cæterùm impenſè deſiccant: uel ſi uiſcidus craſſusq; humor In alto contineat. Et ſanè inhærere ſinere oportet, donec ſponte decidāt. Idem faciendum in tumoribus ex ictu natis, difficile ſolubilibus.

Carcini, hoc eſt cancri, uſti.

FLuuiatilium cancrorum cinis, quemadmodum ſimiliter prædictis exiccatorius eſt: ſubſtantiæ tamen proprietate mirabilis eſt eius in ijs q à rabiēte cane ſunt morſi, effectus: isq; tum ſolius, tum cū gentiana, & thure multo præſtantior. At thuris partem eſſe unam oportet: quinq; gentianæ: cancrorum decem. Ex quo quidem medicamine Æſchrion Empiricus, conciuis atq; prępceptor meus, ijs qui à rabido cane emorſi fuerant, quotidie diebus quadraginta menſuram cochlearis magni cum aqua bibendam dabat. At ſi non protinus ab initio, uerū aliquot poſt dies, curā cępiſſet demorſi, tūc quotidie duo cochlearia aquæ inſpergebat. Ad ipſum uerò uulnus applicabat emplaſtrū, q̊d ex pice brutia, opopanace, acetoq; cōficitur: habēs picis libram unā: aceti acerrimi ſextarium unum Italicum: opopanacis uerò uncias tres. Hæc itaq; monita uolui de cancris, quum nullus eorum qui uſi illo medicamento fuerunt, extinctus ſit.

Carcini. Cancri uſti.

Galeni præceptor fuit Æſchrion Empiricus.

Morſos a rabido cane curandi ratio.

Chelidones, ſiue hirundines, uſtæ.

SEd & hirundinum cinere permiſto melli permulti utuntur, cōtra omnes affectus gutturis. Vtuntur et ad acuendū uiſum nonnulli hoc cinere. At alij eas are factas drachmæ pondere bibendas exhibent.

Chelidones. Hirūdines uſtę

Tettiges: hoc eſt cicadæ.

CIcadis etiam nōnulli utuntur ad colicos affectus,

Tettiges. Cicadæ.

cum paribus numero piperis granis. Alij aſſas edēdas offerunt, quibus affecta ueſica eſt.

Corydos, Galerita.

Corydos. Galerita. Corydalis.

GAlerita, auis illa puſilla, quæ in capite ueluti galerum ex pilis habet conflatum, in iure elixa colicos adiuuat, ueluti & ipſa herba corydalis appellata. Verū aſſiduè eam ſimul cum iure eſſe eſt neceſſe.

Alectorides, Gallinæ.

Alectorides. Gallinæ. Gallorum ius.

GAllinarum ius ſimplex retinendi uim poſſidet, uti gallorum ſubducendi. Concoquendi autem ſunt cum ſale diutiſſimè.

Gale, hoc eſt muſtela.

Gale Muſtelæ.

EIus cinerem cum aceto illitum podagricos iuuare eſt proditum: ipſam uerò arefactam prodeſſe comitialibus morbis.

Ranæ uſtæ.

Ranæ vſtæ.

RAnarum inſperſum cinerem ſanguinis eruptioni mederi referunt: cum liquida autem pice ſanare alopecias.

Hippocampus.

Hippocampus

HVius etiam cinerē alopecijs prodeſſe eſt proditū: facultatisq; exiccantis & extenuantis exiſtere.

Tellinæ ſalſæ.

Tellinæ ſalſæ.

SAlſas tellinas uſtas, adeò urētem efficere cinerem aiunt, ut is cum cedria euulſos radicitus ex palpebris pilos, inſtillatus in locum, eos renaſci prohibeat.

Inteſtina terræ, ſiue lumbrici.

Inteſtina terræ. Lumbrici.

COntrita, neruisq; diuiſis impoſita, mirum in modum ea prodeſſe eſt proditum. Præterea cum uino pota, medicamen eſſe mouendæ urinæ idoneum.

Cimices.

Cimices.

EAs cum aceto bibitas, ejcere hirudines aiūt: quas nos ſemper eſu alliorum eiecimus.

Cantharides.

Cantharidarū facultas.

CVm idoneis emplaſtris impoſitæ, adeò, ſcabros

ungues educũt, ut toti cadant. Præceptorum meorum quidam, earum nonnihil solet diureticis medicamẽtis iniicere. At nonnulli solas alas & pedes iniiciunt: alij contra. Cæterùm nos totas indimus. Porrò aptiores sunt eæ cantharides, quæ inuẽtę in frumẽto, lutea trãsuersim in alis cingula obtinent. Cãtharidas eli gendi ratio.

Buprestis. Buprestis.

ANimal est cãtharidi tum specie, tum uiribus sile.

Pityocampe, Eruca picearum. Eruca picearum.

EIusdem sunt facultatis.

Salamandra. Salamandra.

SAlamandræ cinerem quidã septicis, lepricis, psoricisq; miscent facultatibus.

Narce, Torpedo marina. Narce. Torpedo marine.

SI applicetur uiua cui caput dolet, fieri potest ut dolore liberet, silr alijs quæ sensum obstupefaciũt.

Draco marinus, & Trigle, & alia id genus. Draco marinus. Trigla.

VIuas etiamnum hasce animantes apertas, & protinus partibus affectis appositas prodesse traditũ est. Nempe draconem marinum in suum ipsius ictum impositum: similiter & Triglã in draconis: mures domesticos in ictum scorpij, ueluti & sauram: mygalem in suum ipsius & sauram chalcidicã, quam ex uino bibendam præbent, tanquã suum ipsius morsum sanet. Porrò scorpium suum ipsius morsum curare, si tritus imponatur, necnon si assus edatur. Congruere autem aiunt & ijs qui à uipera sunt emorsi: ascalabotã uerò ijs qui à scorpio. Referunt etiam et in Ægypti regionibus arefactum assiracum exhiberi ijs qui à scorpio pcussi sunt: & uocatum cybiũ utiliter uulneri à cane inflicto adhiberi. Cæterùm in oleo frictis totis animalibus, ipso oleo utebantur nostratium Medicorum quidam: sed & superiorum nonnulli ad pilorum effluuiũ: nempe pityocampis, urticis marinis, lepore marino, & scolopendro marino: ad aurium uerò dolorem, sil- Mus. Saura. Mygale. Scorpius. Ascalabota. Assiracus. Cybius. Pityocampe. Vrtica marina. Lepus marinus.

Silphi.
Onisci.

phis in oleo coctis, & ijs quos Græci oniscos, Latini multipedes uocant.

Vulpes.
Hyæna.

Vulpes, & hyænæ.

OLeum in quo elixa uulpes est, non est potentioris in digerendo facultatis, quam in quo hyena: quæ si similiter in oleo elixetur, oleum ipsum lōge potentissimæ facultatis in digerendo redditur. Talia autē medicamenta uim habent ea quæ in alto corpore delitescunt, ad extimam cutē trahendi, atque eo nomine quandoque dolores sedandi. Quare qui utuntur uulpibus, & ipsi oleum digestorium efficiunt, atque inde impletis eo alueolis, totos arthriticos in eos demittunt, multo tempore inibi immorari iubentes. Ex quo fit, ut non tantū qui circa articulos sunt tumores uacuentur, sed etiam uniuersum corpus. Vnde certè magnum consequitur cōmodum, quum nihil p̄terea amplius in affectas partes sit defluxurum, nimirum euacuato iam corpore.

Oleū vulpinū summe auxiliari morbis articularibus.

Adarcion.

Adarcion.

ESsentia quidem sua ueluti spuma est aquę salsę cōcreta, idque circa arūdines & farragines. Est autem acerrimum, simulque calidissimum pharmacum: proinde & per se inutile. Verùm cōmisceri solet ijs quę uim eius retundunt; sicque fit multo utilissimum in ijs affectibus, qui excalfieri postulant, foris impositum. Nam id intra corpus sumi impossibile est.

Alcyonia.

Alcioniorū facultates et differentiæ.

ALcyonia omnia detergunt, ac digerunt, qualitatē habentia acrem & calidā. Est autem eorum unū densum & graue, odoris praui. Olet enim pisces putridos, spongiæ in specie simile. Alterum uerò figura longiuscula, leue, & rarum, odorem habens similem phycijs. Aliud tertiū uermi simile specie existit: colore purpureo, consistentia molli: uocāt id Milesium. Post quę quartum secundo quidem iam posito similiter & leue & rarum, uerùm lanis succidis simile. Denique et quin-

tum extima superfice læui, cæterùm interna substãtia asperum, nullius odoris, gustu tamen apparens acre. Quod sanè omnium alcyoniorũ est calidissimũ, adeò ut pilos deurere possit. Itaq; quũ duo prima lichenas, alphos, psoras, leprasq; adiuuent, preterea cutem splẽdidiorem efficiant, idem præstare non potest hoc ultimo loco positum. Nec enim proinde ut illa cutem dũtaxat summam extergit, sed etiam ex coriat, ita ut ulcera inducat. Porrò quod tertio ordine recensuimus, omnium tenuissimum est. Quare ustũ alopecias curat illitum cum uino, colore quidem fuluo, tenui tamẽ essentia. Quartum autem eiusdẽ cum hoc speciei, uires obtinet, uerùm haud parum imbecilliores.

Sal.

Sal eiusdem genere facultatis est, siue fossilis sit, siue marinus: uerũ hoc differunt, q̀ salis è terra effossi substantia magis compacta sit, ac proinde in eo maior partiũ crassities, et astringendi potentia. Marinus itaq; affusa aqua liquescit protinus, id quod non accidit fossili. Eiusdem speciei cum marino est qui in stagnis q̃busdam salsuginosis nascitur: æstate uidelicet aquis ex ijs æstu absumptis: cuiusmodi est Tragasius, non procul à Sminthio. Igitur quũ qualitas salsa digerat simul & contrahat contactam ab ipsa substantiam, aphronitrum in hoc differt, q̀ in ipso unum saporem exuperantem sit uidere, quem uocant amarum, uim habentẽ digerendi: haud item contrahendi, uti sal. Nam hic, quicquid in corporibus humidum est, id totum absumit: et quod reliquum est substantiæ solidæ, astrictione contrahit: ac proinde etiam conditura sua carnes seruat, à putredineq; tuetur. Quippè quę putrescunt, excremẽtitium humorem continent, substantiamq; tum dissolutam, tum minimè compactam. Quibus ergo corporibus nulla prorsum ĩest sup̃flua humiditas, ceu melli optimo, & substãtia solida & compacta est, ut lapidi-

Salis differẽtię

Salsæ qualitatis facultas. Aphronitrum.

Salis facultas.

Putrescentium substantia.

Putrescere quę nullo mõ possint.

bus, ea ut putrescant est impossibile. Quare in ijs salis non probatur usus: sed in illis tantùm, in quibus suspecta est putredo.

Sal ustus.

Sal vstus.

DIgerit quidem potentius, quàm ustionis expers, quãto scilicet subtilius ipsius corpus, accepta ab igne facultate, redditur.

Litrum, Nitrum.

Litrum. Nitrum.

OStensum est hoc medicamen in medio salis & aphronitri uires habere.

Halos anthos, Flos salis.

Halos anthos, Salis flos.

LIquidum est medicamen, tenuiusq; quàm sal ustus: præterea qualitatis acris, facultatisq; admodum digerentis.

Halos achne, Spuma salis

Halos achne. Spuma salis.

SPumosa est salis efflorescentia, multo tenuioris naturæ, quàm ipse sal. Quare & extenuare, & digerere quàm ille multò plus potest. Verùm quod substantiæ est reliquum, contrahere ut sal nequit.

Asphalton, Bitumen.

Asphalton. Bitumen.

VNum & ipsum est ex ijs quę in aqua marina proueniunt, & in alia quapiam quæ non est marinæ dissimilis, ut in Apollonia Epiri, ubi reperitur hoc medicamen in aquis sponte nascētibus, ueluti spuma quędam innatans. Quo sanè tempore est molle: postea uerò resiccatum, pice siccà durius efficitur.

Bitumen prouenìens in mari mortuo.

Bitumen quod ĩ mari mortuo nascitur.

OPtimum uerò bitumen in mari quod mortuum uocāt, prouenit. Cuius medicaminis uis est tum resiccatoria, tum excalfactoria in secundo excessu. Merito itaq; utuntur eo ad cruentorum uulnerum glutinationem, & ad alia omnia quæ exiccari debent, ceu modica excalfactione.

Spongos, Spongia.

Spongia vsta.

SPongia usta, acris est & digerentis potentiæ. Vtebatur ea præceptorum meorum quidam, ad sangui-

nis eruptiones, quæ manuali opera indigent. Porrò admouebat eam partibus sanguine profluentibus etiãnum ardentem, ut & crusta parti induceret, & ipsum spongiæ corpus, ceu operculũ adhæreret. At uerò spõgia noua, nõ sicut lana aut lanimentũ, materia dũtaxat est, q̃ humores irrigãdos excipiat, sed etiam manifestè desiccat. Quare uulnera glutinat, si aqua, aut oxycrato, aut uino admoueať imbuta, à qua sanè, quæ antiqua est, longo spatio relinquatur.

Spongiã ardẽtem auxiliari eruptionibus sanguinis.

Garus.

FAcultatem habet admodum calidam atq; siccam. Proinde eo quidam ad ulcera usi sunt putrescẽtia: tum dysentericis ischiadicisq; iniiciunt.

Garus

Idem asserit 3. de aliment.

Halme, Salsugo.

SImiliter garo ad putredines accõmodatur: & ad ischiadas & dysenterias iniicit. Etenim acrimonia sua humores coxam infestãtes attrahit: ob idq; per intestina euacuat: putrescentia uerò ulcera in dysenteria colluit, & siccat. Maximè tamen salsugine salsorũ siluforum & mænidum ad talia Medici utuntur.

Halme. Salsugo.

GALENI LIBER
DE SVBSTITVTIS.

SVBSTITVTA medicamenta dicuntur, quæ in alterius locum substitui possunt: quorum sanè cognitio, plurimum ad medendi usum confert. Plerunq; siquidem destituti Medici iis quæ ad morbum exterminandum maximè expedire arbitrantur, neq; expendentes ea quæ similem ferè uim obtinentia, uice illorum assumi possunt: ægris opitulari nesciũt. Quod ne tibi aliquando contingat, en subdimus omnia pharmaca substituta, ordine literarum disposita.

Pro	Substitues
A Abr otono	Origanum.
Abſinthio	Abrotonum.
Acacia	Succum lentiſci.
Acoro	Radicem aſari.
Ærugine	Atramentum ſutorium.
Amianto	Aphronitrum.
Agallocho	Calamum odoratum.
Agarico	Euphorbium, aut epithymum.
Alga	Anchuſam.
Aloe Indica	Aloes uiridis folia, folium, uel glaucium, uel fimum ibis, uel Lycium, uel cētaurium.
Alumine	Salem foſſilem.
Ammi	Aniſum.
Ammoniaco thym.	Propolim.
Ammoniaco ſale	Cappadocum ſalem.
Amomo	Acorum.
Amylo	Gyrin ſiccam.
Amygd. amar.	Abſynthium.
Anchuſa	Hyacinthum.
Aniſo	Daucum.
Arace	Seſamum.
Ariſtoloch. rot.	Ariſtoloch. long.
Argemone,	Siſymbrium.
Armenio lapide	Atramentum Indicum.
Aſbeſto	Adarcem.
Aſpalatho	Ericis ſemen, aut uiticis.
Aſphodelo	Succum betæ.
Aſaro	Zingiber.
Aſio lapide	Gagatem, aut ſalem Ammon. toſtum.
Auripingmento	Sandaracham.

Pro		Suſtitues
Balauſtio	B	Malicorium
Bdellio		Sphagnum odoratum.
Bitumine		Picem Brutiam hum.
Brutia pice		Picem in aceto feruefactã.
Buccina		Oſtreum.
Bupreſti		Laſer, aut hirudinem.
Butyro		Lac bubulum coactum.
Cadmia	C	Leucographin Ægyphiã.
Calamo odorato		Sphagnum.
Canchri		Baccas lauri.
Cantharidibus		Phalangia.
Capparis radice		Ericæ radicē aut myricę.
Cardamomo		Fructum myrti.
Caſia		Cinnamomi dimidium.
Caſtorio		Silphium.
Cedria		Ladanum.
Ceraunio		Leucographin.
Ceruina adipe		Anſeris adipem.
Cera		Fabam freſam cum propoli coctam & tritam.
Ceruī cornu,		Caprinum.
Ceruſſa		Scoriam plumbi.
Chalbane		Sagapenum.
Chamædry		Lapathi radicem.
Cicuta		Semen coriandri.
Cinerula Cypria		Cienerem fol. oliuæ.
Cinnabari		Roſaceos paſtillos.
Cinnammomo		Caſſiæ duplum.
Clinopodio		Heliotropium.
Cnico		Viticis ſemen.
Colocynthide		Ricini ſemen.
Colophonia pice		Apochyma.
Corall io		Moly, aut ſymphytum.

Pro	Substitues
Costo	Cedri fructum.
Cotiledone	Anagallin.
Crinanthemo	Aphrodisiam.
Croco	Crocomagma.
Crocomagmate	Agallochum Indicam.
Crocodili adipe	Canis marini adipem.
Cumino	Brassicæ semen.
Cynosbato	Solani uesicariæ semen.
Cyperi	Iuniperum magnam.
Cyphi	Caricam ustam.
D Damasonio	Eryngium.
Dauci semine	Sij semen
Dictamno	Saluiam.
Diphryge	Phrygium lapidem.
Dorycnio	Alterci semen.
Dracontio	Aron.
E Ebeno	Loti arb. lignum.
Ebisci radice,	Folia mori.
Elaterij succo	Eiusdem herb. succum.
Elleboro nigro	Papyri radicem.
Enneaphyllo	Potamogitonem
Epithymo	Colocynthidis semen.
Ericis fructu	Gallam immaturam.
Erini folijs	Stercus ibis.
Erucæ semine	Erysimi semen.
Erucis pini	Vespas cum cedria.
Erysimo	Struchij succum.
Euphorbio	Stercus columbę agrestis.
Eupatorio	Chamæpityn.
F Felle camelli	Fel Ascalaboti.
Felle mustelæ	Fel cameli.

Pro		Substitues
Felle hyænæ		Fel perdicis.
Felle uiperæ		Fel ichneumonis.
Flore æris		Squammam æris.
Galla	G	Palæstræ sordes.
Gentiana		Radicem apij odorati.
Glycyrrhizę succo		Mori succum.
Hederæ succo	H	Perseæ succum.
Hedychroo		Amaricinum.
Hyacintho		Flos Isatidis.
Hyenæ adipe		Vulpis adipem.
Hyoscyamo		Solani uesicariæ semen.
Hippuri		Aiugam.
Hyperico		Anethi semen.
Hypocisthide		Acaciam.
Hyssopo		Thymum.
Iri illyrica	I	Helenium odoratum.
Iunco odorato		Cardamomum.
Iunco palustri		Polygoni radicem.
Lapathi radice	L	Pyrethri radicem.
Lapide Phrygio		Lapidem argyritem.
Lapide Asio		Gagatem lapidem.
Lapide pyrite		Lapidem pyrobolon.
Lauri baccis		Serpillum aridum.
Lathyri		Granum Cnidium.
Lentisco		Terebinthum.
Lepidio		Rubiam.
Lepidij radice		Folia capparis.
Lepore marino		Leporem fluuialem.
Lini semine		Fabulum.
Loti semine		Betæ semen.

Pro	Substitues
Lupi adipe	Vrsi adipem.
Ligustico	Pastinacæ semen.
Lysimachio	Spinæ Ægyptiæ semen.
M Magnete	Hematitem lapidem.
Malabathro	Nardum Indicam.
Malo cydonio	Melilotum.
Malua	Fœnumgræcum.
Mandragora	Dorycnium
Manna	Thuris corticem.
Mastiche	Lentisci caulem.
Medulla cerui	Vituli medullam.
Meliloto	Lotum herbam.
Melle	Sapam.
Melle Attico crudo	Mel despumatum.
Mæo	Myrobalanum.
Myrsinite	Succum mori.
Molybdæna	Lithargyron.
Mori succo	Rubi folia.
Myrobalano	Glaucium.
Myrrha Trogloditide	Calamum odoratum.
Myrti oleo	Mori succum.
Mysi Cyprio	Ochram Cypriam.
Mysi tosto	Diphrygem.
Nardo Syriaca	Iuncum odoratum.
N Napi	Rapæ semen.
Nepita	Agrestem mentham.
Nucleis pineis	Cucumeris semen.
Nuce pinea	Gallam.
O Ochra	Mysi Cyprium.
Ocymo	Sisymbrium.
Ocymoide	Mentam agrestem.
Oenanthes succo	Vitigineum succum.

Pro		Substitues
Oesypo		Vituli medullam.
Oleo Cicino		Laurinum aut uetus oleũ.
Oleo ueteri		Feruefactum duplum.
Oliuæ lachryma		Hypocisthidis succum.
Omphace,		Gallam immaturam.
Opobalsamo		Guttam myrrhæ.
Opopanace		Lac sycamini.
Oryza		Farinam hordei.
Orminio		Lini semen.
Ormithogali.		Anthyllin.
Papaueris succo	P	Mandragoræ succum.
Phu		Sphagnon.
Pipere		Zingiber.
Pipere albo		Nigri duplum.
Polij semine		Erucæ semen.
Polypodio		Chamæleonis radicem.
Polytricho		Absinthium.
Pompholyge		Cadmiam ustam.
Populi gemmis		Sampsuchum.
Propoli,		Ladanum.
Psyllio		Lentem palustrem.
Punice		Terram Creticam.
Pyrethro		Zingiber.
Quercus uisco	Q	Chamæleonis uiscum.
Rapa	R	Heliotropium.
Raphanino oleo		Ricini oleum.
Resina pini		Terebinthinam.
Roseis pastillis		Sinopidem.
Rosis siccis		Perseæ folia sicca.
Rhu Syriaco		Oxycanthæ fructum.
Rubigine		Squammam ferri.

Pro	Substitues
S Sagapeno	Resinam pini siccam.
Saluia	Calamintham.
Salamandra	Lacertam uiridem.
Sale ammoniaco	Salem Cappadocium
Sambuco	Spinæ uiridis folia.
Sampsucho	Rhus coquinarium.
Santonico	Abrotonum.
Satyrio	Erucæ semen.
Scammonio	Ricini semen.
Scylla	Bulbum esculentum.
Scoria plumbi	Plumbum productum.
Scoria Cypria.	Melanteriam egyptiam.
Semperuiuo,	Lactucam.
Sepiæ crusta	Punicem.
Sesamo	Lini semen.
Sesamoide	Amaranthi cremorem.
Sinapi	Nasturtium.
Sisone	Anisum.
Sisymbrio	Ocymum.
Solano uesicaria	Semen solani hortensis.
Sphagno	Iuncum odoratum.
Spondylio	Folia oliuæ.
Stercore uulturis	Columbinum stercus.
Stercore turturis	Stercus columbi.
Stercore felis.	Ichneumonis stercus.
Stibio	Æris squammam.
Struchij radice.	Ellebori nigri radicem.
Succo calpasi	Succum myrti.
Succo peucedani	Glycyrrhizæ succum.
Succo rhododaphnes	Viscum quernum.
Succo cyrenaico	Syriacum succum.
Succo papaueris	Mandragoræ succum.
Succo salicis	Hederæ nigræ succum.
Succo gallæ	Succum mori.

Succo

Pro		Substitutes
Succo panacis		Lac sysamini.
Succo polygoni		Succum plantaginis.
Sulfure uiuo.		Sandaracham.
Symphyto		Centaurium.
Seri		Lithargyrum.
Terra Samia	T	Leucographem terram.
Terra erethria		Calcem Thebaicam.
Terra alana		Plumbaginem.
Terra asteri		Cimoliam.
Terebinthina		Mastichem.
Thapsiæ succo		Chamæleonis nigri succũ.
Thymo		Satureiam.
Tithymallo		Chamæleon.
Thure		Ampelitin terram.
Veruenaca	V	Chamæleucem.
Viola		Florem radiculæ.
Vino rhodio		Austerum uinum.
Vino Falerno		Vinum Mendesium.
Visco quercino		Chamęleonis albi uiscum.
Vulpis adipe		Vrsinum adipem.
Vulturis stercore.		Columbinum Stercus.
Vua domestica		Pulpam palmularum Syriacarum.
Xylobalsamo	X	Radicem uiolarũ albarũ.
Zingibere	Z	Pyrethrum.

FINIS.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera Liber Primus.

VANDOQVIDEM ex commentario quem iampridem de compositione medicamentorum conscripsi, priores duo libri, qui exierant in lucem, unà cum alijs in apotheca, quę ad uiam sacrā est, perierunt: dum Pacis delubrum totum, & ingentes Palatij bibliothecæ maximo conflagrarunt incendio: equidem amicorum precibus uictus, cogor nunc illos eosdē recudere: idq́; ab eodem initio auspicatus, à quo in illis exorsus fueram. Siquidem statim in auspicijs primi cōmentarij monebam, esse exterminandos sophistas, qui traditionem medicaminum cōpositorum è medio tollunt: nōnullisq́; simplicium peculiares quasdam facultates inesse inficiantur: eos etiā excipientes scōmate, qui de illis aliquid prodiderunt. Qui quidem adeò uires medicamentorum ignorant, ut nesciant prorsus, à marino lepore pulmonem solum exulcerari; uesicam solam, à cantharidibus. At uerò Empirici cognoscunt quidem ex ærugine cerato simplici admixta, confici optimum sarcoticum medicamē: tametsi neutrum eorum per se, carnem gignere possit: qua autem ratione id contingat, ignorant.

Pacis delubrū cōflagrasse cli, et cū eo bibliothecas palatii, & nōnullos cōmentarios Galeni.

Sophistas exterminandos esse.

Sarcoticū optimū confici ex ærugine cerato simplici admista.

Sunt igitur uires medicamentorū simplicium, non generatim tantùm, sed particulatim etiam inuestigandæ. Siquidem non sat est nosse hoc pharmacum calfacere, nisi etiam quo gradu id efficiat noris. Calfaciunt quippe resinæ omnes: attamen maioris minorisq́; ratione plurimum inter se earum calores differūt. Atqui

Resinæ omnes calfaciunt.

in curatione particulæ impensè refrigeratę, medicamē admouebimus admodum calfaciens: illi uerò quę paululum ab habitu naturali recessit, calore modico prędi tum. Meritò itaq; nos quatuor excalfaciētium ordines statuimus, separantes à modicè calidis ea quę euidenter eiusmodi qualitate præcellunt: tum quæ magna: tum quæ uehementi adeò, ut urere iam uideantur: atq; in singulis hisce ordinibus latitudinem momentaneā constituētes: similiq; in excessibus reliquarum qualitatum, ratione. Porrò medicamētorum materiæ, quædam sanè à plantis: quædā à metallis: nonnullę ab animalibus proficiscuntur. Iam uerò, præter simplicium omnium medicaminum facultates, omnium etiam p̄ter naturam affectuum differentias ad unguem nouisse expedit. *Quippe primus curationis scopus à morbificis dispositionibus nascitur: cum quibus simul indicat curationem natura particulæ affectæ. Sed aeris etiam nos ambientis temperiem, constitutionemq;: præterea ætatem, tempus, regionem, uitæ studia, & mores, multi præstantissimi Medici unà cum illis inspiciunt.

Calfaciētiū ordines quatuor, quos etiā reperire est in cæteris qualitatib.

Medicamentorū materię vnde ꝓficiscātur.

Scopus curatiōis primus a morbificis dispositiōibus nascitur.

Ergo si simplicibus tantùm medicamentis, uniuersos præter naturam affectus curare liceret nobis, nunquam egeremus compositis. Quum autem sæpenumero aliquatenus calfacere corpus uolētes, simplex nullum, quod præstare id possit habeamus, ex uariis unum conficimus medicamen, quod eodem, quo affectus, gradu, à mediocritate recedēs, id quod ex usu est, moliatur. Taceo nonnulla simplicia, citra alterius medicamenti miscellam, nō posse adhiberi in emplastrū: alia, nisi retūdant, aut mitigent, administrari nō posse. In morbis etiā q cōtrarias simul facultates desyderāt, ut repellendi et digerēdi: detergendi ac læuigandi: uel attenuādi simul & incrassandi humores: maximus cōpositionis medicamentorū est usus: nec secus ubi uni

Cōpositis medicamētis cur vtamur.

cum medicamẽ habere cupimus, q̊d multis uenenum eiaculãtibus feris, ac pharmacis exitialibus aduerſet.

Phœnicini pharmaci compoſitio et uſus.

Quum autem oleum uetus & adeps, uim digerendi ſortiantur: chalcitis autem & palmę ſuccus, repellendi, aſtringendiq́; : ex his ipſe pharmacum phœnicinum dictum compoſui, glutinandis ulceribus, cicatrice obducendis, & phlegmonis curandis accommodum: quo iam complures utuntur. Etenim ratio compoſitionem inuenit: experientia, de inuentorum uirtute decernit. Cum prædictis autem debet coqui lithargyrus, donec conſiſtentiam conſequatur emplaſticã. Adęps porrò ipſe ſit tum inſulſus, tum uetus: quemadmodum etiam oleum: quę ſanè quo uetuſtiora fuerint, eo digerent promptius, phlegmonęq́; diuturniori atq; contumaciori erunt magis accõmodata. Verũm ad incipientes atq; augeſcentes phlegmonas, ut quas aſtringere atq; refrigerare oportet, præſtat emplaſtrũ ipſum ex uino, uel aceto, uel aqua, uel oleo ĩmaturo, uel aſtringente, liquare. Cõmunis autem compoſitionis modus eſt talis. Vetuſti adipis, lib ij. Olei ueteris, lib. iij. Lithargyri, tantũdem. Chalcitidos, vnc. iiij. Liquato adipi reliqua eleganter atq; artificioſè miſceantur, ferueſcantq́; ſimul, ac rudicula palmæ uiridi & ſucculenta moueantur, donec ſibi emplaſtri conſiſtentiã contraxerint. Quo quidẽ medicamine, ad ulcera quæ non facilè cicatrice obducuntur, & ad cruenta eſt utendum. Auxiliatur etiam inflammationibus, articulorum morbis, bubonibus, phymatis, ambuſtis, pernionibus, fracturis, contuſionibus, rheumaticisq́; uniuerſis conſtitutionibus, cuiuſmodi plures ſolent Romæ inualeſcere. Cæterũm in phlegmonarum principijs uim repulſoriam eſſe ualidiorẽ oportet: in incrementis uerò, hæc imminuenda: quæ digerit uirtus, augenda eſt. Vigente phlegmone, pares inuicem eſſe conuenit facultates, niſi uehemens dolor, pharmacum leniens requirat. At

Romæ inualeſcere cõplures diſpoſitiones rheumaticas.

Phlegmonarũ curatio.

inclinante phlegmone, uim digerẽdi augebis. Qua ex methodo licebit tibi secundum uarias indicationes uti ꝑdicto emplastro uarijs oleis, atq; succis liquato. Ego uerò ad phlegmonas erysipelatodes soluto ipso ex rosaceo utor. Cui etiam, si æstas fuerit, uuæ acerbę simul & portulacæ, uel semperuiui, succum immisceo. Quippè uuæ acerbæ liquor per se, plus q̃ oportet, astringit: tanta autem astrictio lædit erysipelata: ut quæ calorẽ ipsorum, cutẽ densando, includat. Igitur in exactis erysipelatis, ea quæ aduentitia sua frigiditate auxiliantur, ubi cœperint incalescere, sunt mutãda. Postea uerò q̃ incendium cõquieuerit, aut si nec perfectum planè ab initio erysipelas fuerit, * haud amplius ascititiam frigiditatem desyderabimus: uerùm ijs succis diluemus phœnicinum emplastrum, qui moderatè refrigerent. Ab his iam & lini seminis, & chamęmeli succum miscebimus: ipsoq́; solo, sed fuso postea utemur emplastro: nihil aliud illi miscentes. Quòd si quãdo liuidum, ob refrigerantium usum, erysipelas ipsum euaserit: solum phęnicinum emplastrum, ueteri oleo liquatum, id discutere potest: quo tempore partes liuidæ, aqua fouẽtur calida, atq; etiam scarificantur. Sunt qui calcis uiuę nonnihil ipsi pharmaco immisceant. Intrepidè itaq; in rheumaticis affectiõib⁹ hoc utitor medicamĩe: utpote quod tum astringat, tum digerat, tum robur particularum confirmet. Etenim non semper ob calorẽ immodicum fluxione affliguntur particulæ. Sæpe siquidem ob propriam imbecillitatem, quæ ab intemperie frigida ut plurimum proficiscitur, tali corripiuntur affectu. Quare si humectet eas quispiam, calfaciatq́; medicamentis laxãtibus, dissolutę prorsus & imbecillę fiẽt. Sin tumores uehementer astringat, initio quidem, iuuare uidebitur: cæterùm quod ex eis reliquum est, contumax atq; scirrhosum reddiderit. Sed neq; id genus dispositiones ferunt nimis astringentia medicamenta:

Omphacii facultas.

Erysipelatis curatio.

Liuentis erysipelatis curatio

Emplastri phęnicini facultas

Fluxionũ cãæ.

Dolor inflãmata exasperat, fluxionibusq; occasionẽ prębet.

ut à quibus dolore & tensione affligãtur. Atqui omnis dolor, inflammata exacuit, irirtatq́;, & fluxionibus occasionem præbet, uel si rheumatica intemperie æger non afficiatur.

Lithargyri facultas.

Sunt autem complura medicamenta, quæ pharmaco cui miscentur, uim nullam, aut per exiguam exhibent: cõmoditatem uerò materiæ præstant, ut uel emplastri, uel cerati speciem referat. Atq; ex eorum sanè genere existit argenti spuma: nullã insignem possidẽs facultatem, prӕter siccandi modicam. Qua ratione attrita femora ex itinere adiuuat. Est autẽ ex ŋs pharmacis quæ liquefieri possunt, etiam argenti spuma, quam Græci lithargyron uocant: ut chalcitis quoq;, & misy.

Chalcitis omniũ celerrime funditur.

Candidũ medicamẽ Galeni.

Cæterùm chalcitis quidem omnium celerrimè funditur: tardissimè argenti spuma: at in horum medio ærugo & misy consistũt. Porrò candidũ medicamẽ, quo ad parua ulcera utor, ex oleo, aqua, & argenti spuma, conficitur: ita ut libris duabus aquæ, tres q́; purissimi, splendissimiq́; olei, totidemq́; spumę argenti iŋcian-tur. Debent autem simul coqui ad ignem minimè fumidum, idq́; in loco sub dio atq; soli exposito. Siquidẽ ut aer nubilus pharmacum ipsum denigrat, sic syncerus ad candorẽ eius plurimũ confert. Hoc autẽ fiet glutinãtius id medicamen, quo plus liquoris indideris.

Aerem nubilũ denigrarẽ pharmaca, syncerũ conferre ad eorũ candorem.

Aquæ propria facultas.

Cãdidi emplastri Galeni facultas.

Aqua etenim substantia ꝓpria semper humectat, refrigeratq́;. At oleum si recens sit, pharmaco minimè reluctatur. Permanet itaq; humidum, ac modicè frigidum: quali maximè tenera corpora & cacochyma indigent. Ergò huiuscemodi emplastrum, pruritus, desquamata, & ut uno uerbo expediã, ulcera exigua ꝑsanat: utpote exulceratis partibus ne quid ĩfluat, impediens: & quod iam influxit, denuo ad partes circumstantes retrudens. Aduerte autem, nullum humectans nec propria ratione, nec ex accidenti esse ulceribus utile.

Vlceribus nihil humectans est vtile.

Conficitur etiam pharmacum id ex oxelæo & lithargyro. Cæterùm medicamen mediocriter siccans fit, si utriusq;, nempe olei & aceti, duplo maior portio quàm argenti spumę misceatur. Copiosior uerò duplo utriusq; mensura, ualentius facit pharmacū. Ipse enim triplam utriusq; nonnunq; miscēs, tota die medicamē coquere soleo. Atq; hoc sanè modo confectum, colore atro splendescit, maximaq́; siccandi potētia pollet: ita ut curet ulcera contumacia, cruenta glutinet, fistulasq́; in callum non induratas, adducat, ac breuiter, citra morsum exiccet.

Ex œnelæo etiam lithargyroq́; similiter medicamē paratur. Equidem per æstatem sub sole ardenti, ex uino Falerno, aut alio tenuium partium, lithargyrum conterere soleo, idq; continuis quindecim diebus. Quibus exactis, medicamen ipsum exiccans, repono: quo postea ex oleo soluto, in rheumaticis affectibus utor: necnon ad uulnera glutinanda.

Lithargyri p̄parandi ratio.

Cruda itaq;, ac per se, argēti spuma, attritiones corrigit. Ex aceto autem aut uino trita, siccataq́;, ulcerum quæ ob humiditatem ægrè cicatricem recipiunt, remedium fit. Quòd si ipsam cupis rosionis expertem, elota utitor.

Lithargyri facultates.

Ac minimum quidem rosionis exhibet, si uino uel aceto abluatur. Conuenit tamen curiosè toto die contritam, cum liquore per noctem relinquere: quem postero die mane effundemus, alium denuò instillantes, ac postea rursus tundētes: id quod singulis diebus facere sub feruenti sole (hoc enim fit commune præceptū in lapidosis omnibus) minimè desistemus, donec unà cum humore ceu quidam flosculus ipsius argenti spumæ cernatur.

Lithargyrus redditē expers rosionis, si ex vino uel aceto abluatur.

Lapidosa oīa quę abluimus, sub ardēti sole sunt ex humore aliquo læuiganda.

Quæ ex lithargyro componuntur, fieri possunt etiā ex molibdæna. Cæterùm molibdæna substantiæ crassioris, ac frigidioris quàm lithargyrus est: ac medi

Molibdænę facultas.

camenta quæ ex ipsa parantur, cineritia redduntur. Quum igitur discutere quid uolueris, lithargyro potius quàm molibdæna utitor.

Ceruſſę uſus.

At ceruſſam uel coloris causa ad emplastra candida conficienda Medici lithargyro immiscent: uel ut quandam astringendi refrigerandiq; uim medicamento concilient. Sed resinam etiam inijcere assolent,

Terebinthina.

quo sequax ac sibi continuum fiat pharmacum. Verũ quum mitissimæ omnium resinæ sint tum terebinthi-

Larix.

na ipsa, tum illa quę larix dicitur, has miscere præstiterit, dum conficere tale medicamen est animus. Multò etiam leniora tactu omnia fiunt, tũ quæ resina constãt, si ceræ quid adijciatur: tum quę ex cera, si modicum re-

Ceræ abluendæ ratio.

sinæ recipiant. At candido emplastro alba cera desyderatur. Quam, si spõte sit nata, prius abluere oportet: nimirum liquãtes ipsam, ac mox in aqua fontis mergẽtes, cõmouentes, & repurgãtes: qua ratione etiam pix, resina, & physema, abluenda sunt.

Vbi igitur ceruſſæ, spumæq; argenti, adeò præcoctis, ut minimè inficiant manus, cera simul cum resina fuerit admista, cãdidũ emplastrum habebis: cui aquã aut oleum miscere poteris. Ex oleis autem, Omphacinum, Hispanicumq; pharmaco uim astrictoriam adijciunt. Histricum uerò cum exigua astrictione quãdã

Vlceribus incipientibus potiora eẽ astringentia.

amaritudinẽ refert. Atqui principio ulceris, finiq; potiora sunt astringentia: dulcia autem in medijs.

Pondus ergo huiusce emplastri sit tale. Ceruſſæ, lithargyri, singulorum lib. j. Olei, lib. ij. Cerę. lib. S. Terebinthinæ, vnc. iij. Quibus omnibus licebit cantum

Anodynũ pharmacum.

thuris, quantum & terebintinæ, aut etiam dimidiã por-

Thus carnem gignit.

tionem addere. Qua industria medicamẽ maximẽ ano dynum reddet: sed ad cicatricem inducendã ineptius:

Laxantia plenis et cacochymis admota, fluxũ ad affe-

quãdoquidem ex ipsius usu caro ulceri excrescet, quũ thus sit facultate sarcoticum. Taceo laxantia medicamenta corporibus plenis & cacochymis admota, flu-

xum ad affectas partes citare. Satius itaque fuerit, tũ ad cicatricem inducendam, tum ad digerẽdum exactius, aluminis scissilis, candidiq́; , unciam unam: piperis semunciam miscere.

ctas partes cõciliant.

Candidi ex pipere medicamenti, quod ad senum ulcera, & eorum qui mollem sortiuntur cuticulam, persanada est efficax, quodq́; refertur ad Attalum Regem nostrũ, qui olim Pergamensibus imperabat, cõpositio habet in hunc modũ, Argenti spumæ, cerussæ, sing. lib. j. olei, lib. ij. ceræ, lib. S. terebinthinæ, unc. iij. thuris uel tantũdem, uel media pars. aluminis, drach. vj. piperis, drac. iij. Verùm apud Romanos, librari quidem dicuntur solida: ut mensurari humida. Metallica in primis sub sole coquuntur, donec duriusculã consistentiam adipiscantur: quibus reliqua postea misceri debent artificiosè. Hoc pharmacum ulceribus humidioribus, atque abrasis medetur.

Attalus Rex Pergami, patriæ Galeni.
Candidi ex pipere cõpositio
Librantur solida.
Mensurantur humida.

Alba quæ oleo recẽti & aqua citra piperis atque thuris misturam confici docuimus, uehementer commorsas partes offendunt. At minus illis Attalicum lædere solet: eo quod terebinthina, oleum uetus, thus, & piper adiecta sunt. Ad commorsa nanque minimè alumen conducit: quum opus hîc sit non astringentibus, sed abundè extrahentibus ea quæ in alto neruos punctos affligũt, & uenenatam animalium saliuam. Distinguenda autẽ sunt cacoethe ulcera, ab ijs quæ non facilè ad cicatricẽ perueniunt: quum non omnia cacoethe ulcera ægrè cicatricem admittant. Porrò si blandius medicamentũ, ad sedandumq́; dolorem cõmodius, conficere uis, aliquid adipis anserini, uel gallinacei, uel porcini ĩmiscebis. Sic nanque magis anodynum effeceris: minus tamẽ idoneum cicatrici inducendę. In uniuersum autem, nemo probè uti possit medicamento composito, qui simplicium uires prius non accuratè didicerit.

Cõmorsis quæ conueniãt medicamenta.
Cacoethe vlcera nõ oĩa dysepulotica esse.
Compositis recte nemo vti poterit, q simplicium vires prius non didicerit.

Aliud albũ Andromachi. Lithargyri, cerussæ, sing.

Candidum Andromachi.

Minam Atticam.j.ceræ partem quartam.resinæ terebinthinæ tantundem. olei heminas.iij. aquæ heminas duas.conficito.Nonnulli porrò vncias.xx.minam cõtinere tradunt. Nonnulli sedecim. Atqui miret quispiam quomodo Romæ degens, pro libris nominarit heminas. Cui urbi sunt familiaria uocabula libra, sextarius, & vncia. Ex multis autem medicamentis iã pridem conscriptis, prius q̃ potentia Romanorum usq; adeò creuisset, sum coniectura assequutus, quam illi uocarent heminam, fuisse æqualem nouẽ vncijs vnius libræ Romanæ.

Heminã fuisse æqualem nouẽ vnciis libræ Romanæ.

Aliud album Andromachi.

Candidũ aliud Andromachi.

Argenti spumæ drach.clx. cerussæ drach.cc.ceræ, drach.50. terebinhtinę, drach.xxiiij. olei hem.S. aquæ cyathos vj.conficito.

Cãdidũ Heræ

Aliud candidum ab Hera descriptum. Ceræ albæ pont.lib.ij. lithargyri chrysitidis, lib.j.cerussę tantũdẽ. myrrhæ, medullæ ceruinæ, sing. vnc.ij.thuris insecti, vnc.j.olei ueteris, sextarium unum. Lithargyrus oleo incoquitur: ubi uerò sordium crassitudinem acquisierit, cera, mox cerussa, aspergitur, mouetuŕq;. Vbi unita fuerint, nec iam polluãt, ab igne extractis medulla inijcitur. Postq̃ refrixerit medicamentũ, myrrha & thus alijs miscentur. Dein emollitũ, subactuḿq; manibus, ad usum seruatur. Etenim rabidorũ morsibus auxiliatur, tum uulneri impositum, tum mole auellanæ nucis, catapotij instar exhibitũ, quadraginta diebus. Ad hęc abrasa suggillata, & ulcera quæ difficulter admittunt cicatricem, psanat: ad aliáq; pleraq; est utile. Ego tamen propinare pharmacum hoc contra canis rabidi morsus, nunq̃ fui ausus: quum haberem aliud, nempe ex cancris confectum, medicamentum, ad sanandos illos maximè efficax. Ijs enim remedijs ipse uti semper conatus sum, quæ licet nonnunq̃ præsidij quod allatura essent, dubiã spem promitterent, neutiq̃ tamen obesse possent. Porrò Heras cum heminã scribit, sextarij

Morsui rabidi canis auxiliari medicamẽ ex cancris confectum.

Romani dimidium indicare uidetur, continentis vncias uiginti, quas cornibus maiori ex parte metiūtur, incisis extrinsecus lineis quibusdam orbicularibus.

Sextarium Romanū cōtinere vncias.xx.

In uniuersum autē, nisi metallica medicamenta plenius coquantur, emplastrum ex eis cōstans adeò friabile edetur, ut adhærere cuti absq; deligatura nō possit. At coquuntur largius, dum maiorem liquidorū mēsuram in mistura cōtinent. Quòd uerò ad adipis differentias pertinet, in omni animantium genere iuuenilia perfectis humidiorē, minusq; calidū adipem possidēt.

Metallica plenius coquenda esse ut adhæreant.

Album quod ad Mnasæum refertur, ad diuturna et difficilia conferens. Lithargyri, Cerussę, singulorum drach. c. cerę, drach. 50. terebinthinę, thuris, sing. drac. xxv. aluminis fissilis, drach. xij olei heminas. ij. Nec uerò differre putetis si drachmas. c. alicubi scriptas loco unius libræ inueniatis. Libra siquidem drachmas sex habet ad nonaginta. Selibra, octo & quadraginta. Sic & huius rursus dimidium, uiginti quatuor.

Candidum Mnasæi.

Librā cōstare drachmis. 96.

Porrò quæ ulcera ex humorum confluxu, uel multorum, uel acrium oriuntur, ita tamē ut locus affectus huiuscemodi in se dispositionē non habeat, qua influētem humorem, quāuis bonum, corrumpat: ea dysepulotica, hoc est, ægrè peruenientia ad cicatricem appello. At quæ dictā dispositionē sortiunt, singulari uocabulo cacoethe, hoc est malignātis naturę, uocant. Quibus sanè omnibus illa medicamenta conueniunt, quæ absq; rosione & morsu desiccent: quæq; præter q̄ꝫ non erodant, aut manifestò astringāt, detergere etiam possint. Siquidem plurima eius generis ulcera, ceu ab exesione malignorum humorum sint caua reddita, impleri postulant. Atqui omnia quę carnem gignunt medicamenta, detergendi facultatem sortiuntur. Multa etiam alia siccam possidēt uim, ulceribus id genus curandis commodam. Eorum tamen meminisse impręsentiarum oportet, * quæ aut tueri confecti emplastri

Dysepulotica vlcera quæ dicantur.

Cacoethe vlcera quæ.

Vlceribus dysepuloticis atq; malignis, q̄, lia medicamēta conueniant.

candorem possint: aut non usque adeò uitiare. Talia autem sunt, cadmia, pompholyx, calx, ostrea combusta, purpura, buccina, & sepiæ pars ossea. Parum officiet colori, & æris squama: & ex usta chalcitide id quod cinereum est, aut subalbidum. At uerò dictorũ quodque, si lauetur, totam rosionem amittet: quemadmodum tũ cera, quæ medicamini conficiendo admiscebitur: tum resina. Cæterùm ut cera Tyrrhenica, uel põtica est ad candidi emplastri præparationem præstantior: sic resina, tum quæ larix, tum quæ terebinthina appellatur, ad ulcera malignãtia magis conducunt. Sed thuris aliqua portio etiam indenda est, ut ulcerum malignorũ ipsa dispositio coquatur, & ad suppurationem perueniat. Iam uerò ad prætumida ulcera ex aceto & marina curiosè leuigari debent metallica. In quibus autem acre & mordax est quod in ulcera fert, ex aqua potius maceranda singula sunt: quemadmodum magis ex uino, ubi copiosus humor ulceribus influens apparet. Vbi igitur lithargyri cerussæq;, utriusque libram unam cum tribus olei, & selibra aquæ simul & accuratè coxeris, resinæ terebinthinæ, aut eius quæ larix dicitur, ternas uncias iniicito: ceræ autem duplum sufficit: nã thuris sat erit si unciam & semissem post ceram & resinam indideris. Deinde metallicorum tres vncias addes, quas drachmæ quatuor & uiginti constituunt. Impones autem duorum, trium, plurium, atque oium quę numeraui: ita ut si omnia habeas, ęquam singulorum portionem iniicias: cadmię nempe, pompholygis, buccinorum cineris, uel ostreorum, & æris squamę, singulorum denarios setpẽ. qui tres vncias absolunt. Quòd si calcem lotam immisceas, singulorũ drachmæ quinque ponentur. Si ustam chalcitidem, singulorum drachmę quaternæ: sic ut ex omnibus in unum coeuntibus, tres tantùm vnciæ conflentur.

Cera Tyrrhenica.

Metallica abluendi modi diuersi.

Vnciã cõstare octo drachmis

Candidum emplastrum Damocratis, ad abrasa,

ambusta, & ulcera summa in cute suborta.

Cadidum Damocratis.

Cerussę lib. j. lithargyri, trypherę, sing. vnc. xvj. ceræ ponticæ, vnc. v. terebinthinæ purissimę, vnc. j. thuris mannæ, uel thuris vnc. v. olei candidi, lib. j. aquæ sextarius. Conficiatur ut decet. Porrò in ijs qui molli sunt carne, in senibusq́; aut ijs qui malo sunt præditi corporis habitu, aluminis licebit etiam quatuor vncias miscere.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber secundus.

VT IGITVR si quando perdiderimus librum, cui inscriptæ insint medicaminum cõsuetorum compositiones, similia reficere amissis ualeamus necessarium in primis est, nos uniuersalem quandam uiæ formulam didicisse, qua propositum inueniamus: dein uerò secundũ hanc in multis particularibus exerceri: scientes absq; tali exercitio nullum posse rectè opus absolui. Proponatur itaq; nobis cauum ulcus curandum. Etenim docti ab ipsa ratione, cauorum ulcerum curationem subministrari succrescente alia carne loco deperditæ, ex ea uidelicet quæ subiecta est: cogitamus fieri hoc non posse, si in ulcere sordes, aut copiosa humiditas subsit. Verùm sordes medicamina detergentia auferunt: humorem, exiccantia discutiunt. Quocirca necessum est huiusmodi pharmacorum materias cognoscere, idq́; non simpliciter secundum genus eorum facultates cõsyderantes, sed inuenientes etiam quo ordine, quóue gradu, aut excessu, singula suas uires sortiantur. Finga

Caui vlceris generalis curatio.

mus ergo nobis ad manum tantū adesse ceram, ęruginemq́;, quibus cauum ulcus repleamus. Quum enim compertum habeamus, ceram quidem solam, ulceris sordes minimè prohibituram esse, ut quæ nec deterge re, nec exiccare possit: æruginem autem per se adhibitam, excitaturam tum rosionem, tum phlegmonē: utiq; horum utrunq; uitabimus: medium autē ex ambobus constituemus, ut imbecilius ęrugine, sic cera ualētius. Quia uerò paulo hæc interuallo relinquitur, ab eo q̃d cōmodè administrari possit: ęrugo autem magno id ipsum excedit: ob id sanè multæ cerę modicam æruginē admiscebimus. At quantam quantę miscere oporteat, certè ante experientiam exactè quidem nemo inuenire poterit: conijcere autem poterit, iudicareq́;, & ita cōficere pharmacū, ut primò nullum infelicē successum sit habiturum: quemadmodum aliquando ego in quodam uico confeci, cū ceræ fusæ ex oleo rhodino, libra unica, unciam unam æruginis temperans. Cæterùm ualida corpora ualidiora medicamenta sustinent: quæ uerò imbecilliora existunt, hoc est humido & molli habitu prædita, haud item talia perferunt. Dura itaq; corpora ex copiosiori ærugine cerato admista, recipiunt carnem: mollia ex pauciori. Quare ipsa experientia docebit, quatenus uel augere, uel remittere. uel tueri pharmaci facultatem expediat. Sunt nanq; omnia medicamenta ei optima, qui affectus quibus singula offeruntur, cognoscit.

Cerā p se non congruere vlceribus sordidis.

Ærugo per se adhibita, rosionem & phlegmonē excitat.

Corpora valida validiora medicamenta pferre posse.

Medicamenta omnia ei esse optima, qui affectus quibus exhibētur, cognorit.

Viride medicamen Galli, ad glutinãda maiora uulnera potentissimum, ab Andromacho scriptum.

Viride medicamen Galli.

Resinæ strobilinæ drach. ccc. cerę drach. c. ęruginis rasę, drach. 50. thuris, drach. xxv. Aceti quod sit satis. Hæc Andromachus. Cęterùm quum strobilina resina aliarum omnium longè calidissima sit: ambabus autem qualitatibus moderatissima, quæ terebinthina uocatur: certè multò satius uidetē hãc oībus medicamen-

Terebinthinæ pogatiua.

tis, quæ rectè curabũt ulcera, permiſcere: quãdoquidẽ primus, præcipuusq́; in eis ſcopus eſt, ut id quod offertur, non mordicet. Cõmendanda eſt autem ipſius thuris cõmiſtio, ꝙ emplaſtri conſiſtentiam adiuuet, dolorem ſimul leniens & concoquens. Quare ſi in ea compoſitione æqua ipſius portio coniuncta ęrugini eſſet, tenacius & mitius ipſum redderetur medicamentum: æruginis tamen exiccantem facultatem exolueret, quę ulceribus ægrè admittentibus curationem deſyderat. Meminiſſe autem oportet, fortium medicamentorum ex aceto diebus pluribus contritorum, morſum & acrimoniam obtundi: uires augeri. Eadem ratio eſt in metallicis medicamentis combuſtis. Hæc tamen ex ignis cõmercio nonnihil mordax, ſiue erodens perſeruant: quod elota deponunt, ac lenia prorſus redduntur.

Thuris facultas.

Fortium medicamentorũ ex aceto tritorũ, morſum quidẽ obtundi, vires autem augeri. Elota acrimoniã amittere.

Propoſito itaꝗ emplaſtro, ſi ex roſaceo liquefacto utaris, ꝓderit ſordidis, humidisq́; ulceribus. Pura uerò erodit: ac proinde miſcendum ei eſt ceratum liquidum ex cera & reſina confectum: uel ex roſaceo, uel oleo liquatum. Eſt autem olei nomen unum: qualitas & facultas diuerſa. Quippè omphacinum frigidius eſt: ex maturis oleis preſſum, calidius. Temporis autem progreſſu, calfaciendi uim auget. Sic etiã quod ſalem habet, quantum ex illo ſumpſerit, tanto calidius eſt: magisq́; ſiccat, q̃ quod ipſius eſt expers. Iam, quod ſurculos oleæ continet, ualẽtius aſtringit. Indicabit autem quod utilius eſt, & ulceris forma, & corporis ęgri natura. Vlcus ſiquidem, cõtrarijs remedijs curabitur: corpus ulceratum, ſimilibus. Roſaceum uerò pręſtantisſimum eſſe noſti, quod ſolis roſis pluribus oleo citra ſalem præparato plenius maceratis confectũ eſt. Quę omnia ſi quis memoriter teneat, nec oblitus ſit uirium medicamẽtorum ſimplicium, is, & uaria emplaſtra uiridia componet, & compoſitorum ſingulis ꝙ rectisſimè utetur. Porrò durioribus corporum, magis exiccã-

Olei differẽtię

Vlcus eſſe curandũ contrariis, vlceratum corpus ſimilibus.

Roſacei optimi ꝓparatio.

tia medicamenta exhibēda sunt: minus autem, mollioribus. Ad hæc intēdemus exiccantis medicamēti uim, ubi opus esse uideatur, admisto melle: remittemus autem & mitigabimus, ex oleo, & cerato, uel oleoso quopiam. Igitur cauū ulcus in sano corpore, uiridi emplastro, quod ex ęrugine, cera, & resina conficitur, liquato ex rosaceo curabitur. In cuius medicamenti compositione, equidē ceræ & resinæ soleo portiones pares miscere: ęruginis autem duodecimā uel decimā, uel octauam: nimirum pro ulcerum corporumq; diuersitate. Atq; erit sanè duodecima, si cerę pondo, & resinę tantūdem, æruginis vncias duas temperemus: decimaq; & octaua ad portionem.

Exiccātiū uim intendi p mellis miscellā, remitti aūt oleo, aut cerato.

Viridis medicaminis optima tēperatura

Viride hecatō drachmon dictum.

Viride Hecatondrachmon dictum, quod centum drachmas medicamentorum recipiat, ad magna uulnera glutinanda, & purganda sordida, maximè utile.

Ammoniaci drach. viij. squamæ, drach. xij. mannę, drach. viij. resinæ siccæ, drach. xij. ęruginis drach. viij. seui uitulini, drach. xiiij. resinę terebinthinæ drach. viij. cerę drach. xxx. olei quartam cyathi partem. aceti, quātum satis esse uideatur. Conficito.

Viride Epigoni.

Viride Epigoni, ad carnem gignendam efficax.

Æris squamę, æruginis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, thuris, sing. vnc. j. Aloes, myrrhę, chalbani, sing. vnc. S. Aluminis rotūdi, drach. vj. resinæ colophonię, drach. cc. cerę drach. c. olei hemine dimidiū. Misceto.

Viride Pasionis.

Viride Pasionis ad extrahendū & digerendū, utile.

Resinæ colophoniæ, drach. ccc. ceræ, drach cl. æruginis, drach. viij. aluminis rot. tantūdem, squamę eris, drach. xij. thuris, drach. xvj. æris combusti. drach. viij. Salis Ammoniaci tantūdem. Olei dimidiū cyathi. aceti quod satis esse uideatur. Conficito.

Viride Lite dictum.

Viride Lite appellatum.

Resinæ lib. xij. ceræ lib. viij. æruginis rasę, * Lib. ij. Seui uitulini, lib. ij. aceti lib. so. Ego autem mānę librā inijcio.

inijcio. Liquet igitur acetum cum duabus æruginis libris, & una ipsius mannæ, læuigandum esse: ac dein liquida ipsis miscenda. Hoc medicamentum emollit, cōcoquitq́;, adipis atq; mannę ratione.

Porrò ad efficienda uiridia medicamēta, ęruginem non modicam immittere oportet, ut cętera in suum colorem permutet. Quare quę pertinaciter proprium colorem tueantur, ea simplicia ab hac miscella abigenda sunt. Sed neq; inter coquendum est inijcienda ipsa ęrugo: uerū ubi in mortario unitas facta est, tūc miscēda. Viridia conficiendi ratio.

Consilia igitur curandorum ulcerum sunt, sordidis adhibere abstergētia medicamenta: pfluentibus exiccantia: atq; id quod in fluxu est, repellēda. At si copiosum & contumax sit quod fluit, fluoris causa prius est amputanda. Constat autem, inflammatorum ulcerum prius esse sanandam phlegmonem: carnem intemperatam, reducēdam esse ad temperiem: cui sanè quatuor modis simplicibus, totidemq́; compositis, per contrarias qualitates succuritur. Vlcerum curādorum vniuersalia consilia. Vlceris inflammati curatio.

Porrò ubi sinum implere proponimus, medicamētum Isis uocatum, aut Machærionis emplastrū liquatum ex copiosiori oleo, per foratum cornu infundendū est: ad quod etiam pyulcis utimur. Est autem ipso medicamento tunc meraciori utendum, quū sinus oppletus est sordibus: ut soluto ex oleo largiori, dum magis purus existit. Cæterùm si paruę adhuc phlegmones sinum infestantis suspicio adsit, medicamētum ex rosaceo liquabitur. Pari modo & medicamentum siccum, quod ex charta combusta constat, rosaceo copiosiori diluentes, ipsi sinui infundimus. Quemadmodum uerò sinus liquidioribus pharmacis indigent: ita quæ superficiem corporis caua ulcera infestant, crassius medicamentum postulant. Meritò igitur in id genus uitijs, ceratum ualidè abstergētibus admiscemus: in sinibus oleum, uel rosacei plurimum. At uerò medicamē- Sinus implendi ratio. Sinus liquidiora pharmaca postulant.

Salis facultas.

ta quæ ex salibus constant, ubi animus est carnem gi gnere, offerenda non sunt. Sal quippè magis astringit quàm purget: siccat uerò nihilo minus quàm nitrum. ac aphronitrum.

Melina emplastra.

Melinorũ atq; viridiũ discrimen.

Quemadmodũ uiridium emplastrorum plurima, propter æruginem præpollentem talia fiunt, ita quoq; melinorum nõnulla. Sed uiridia æruginem incoctam, habent: melina uerò coctam, sed mediocriter. Andromachus igitur complura melina scripsit, ad glutinanda ulcera, carnem gignendam, inducẽdamq́; cicatricem idonea: quale est quod subdam.

Melinum Andromachi.

Lithargyri drach. C iiij. olei, heminã quidem, æstate: hyeme autem tres cyathos. ceræ, drach. xlviij. colophoniæ, tantundem. ammoniaci thymiamatis, drach. xxiiij. ęruginis rasę, chalbani, myrrhæ, sing. drach. viij. conficito. Aliud simplex. Lithargyri drach. C. axungię, drach. lxxv. olei ueteris tantũdem. misce. Conuenit enim carne molli prędītis: digeritq́;.

Melinum Heraclidis.

Aliud Heraclidis, interiores abscessus sine dolore discutiens. Lithargyri, cerussæ, sing. drach. c. cerę drach. lxxx. resinæ aridæ, drach. lx. ammoniaci thymiamatis, drach. 50. chalbani, drach. xvj. olei ueteris, heminas. ij.

Melinum Menæti.

Melinum Menæti.

Lithargyri, lib. iiij. olei lib. iij. tereb. lib. ij. cerę, lib. j. æruginis, thuris, chalbani, sing. vnc. iiij. ammomiaci thymiamatis, vnc. vj. conficito.

Melinum Serapionis.

Melinum Serapionis, ad uulnera, & ad resoluendũ. Lithargyri drach. c. ammomiaci thymiamatis, drac. xxviij. cerę, drach. lvj. æruginis Cyprię, drach. ix. myrrhæ, drach. j. colophoniæ, drach. lvj. chalbani drach. viij. olei, heminam. S. Quòd si æstas sit, quartam partem heminę. Aduerte autem myrrham non sustinere coctionem: quam nec thus, nec aloe ferunt.

Coctionẽ non sustinet myrrha, nec thus, nec aloe.

Hygieni emplastrum ad multa: quo ad ulcera uix cicatricem ducentia nullum melius extat.

Lithargyri chrysitidis, minam: cerę tantūdem: chamæleontis nigri, radicis, drach. xxxvj. æruginis rasæ, drach. xviij. chrysocollę. drach. xl. olei ueteris heminas iij. Conficito. Pręparatur optimè argenti spuma, si introrita uino Phalerno sub ęstu caniculę, dein assicetur.

Hygiei emplastrū multi vsus

Lithargyri pparandi ratio.

Emplastrum ex chamæleonte, quod cicatricem ulceribus difficillimis, callosis, & inueteratis inducit. Lithargyri Minam. j. ceræ, minas. vj. ęruginis minas iiij. chamęleontis minas. viij. olei minam unam. Conficito ut decet.

Emplastrū ex chamęleonte.

De ruffis emplastris.

Quemadmodum propter crudam quidem ęruginē fiunt uiridia emplastra: propter mediocriter autem coctam, melina: sic ruffa euadunt, ubi liberalius ea coquitur. Manifestum igitur est, melina, ruffaq́; oleum copiosius, q̃ uiridia, recipere. Ruffum porrò, quo semper mea industra parato utor, in hunc modum coquit. Argenti spumę cum oleo prius coctę, metallica ex aceto læuigata immitto, & sic coquo, donec amplius manus non polluat. Impono itaq; olei uetustioris libras quatuor: argenteę spumę lib. iij. aceti q̃ acerrimi, lib. ij. Horum trium metallicorum, squamę ęris nigri, æruginis, chalcitidis, sing. vnc. ij. Cęterùm hyeme plus olei q̃ per ęstatē miscendum est. Ac sanè hoc medicamen cruēta uulnera glutinat, magisq́; in duris corporibus. curatuq́; difficillima ulcera ꝓcoquit. In sūma uerò, solū hoc sinus glutinat, astringit fistulas, exiccat, et ꝓrsus claudit. Ipsum tn̄ iuuat spongia recens ueteri uino respersa. Deligatura in sinibus ab imo fiat, uersus ulceris osculum.

Ruffa emplastra fieri per lōgam coctionē æruginis.

Ruffum emplastrum Galeni.

Deligatura q̃lis adhibenda sit sinibus.

De ijs quæ cicatricem obducunt.

Quanto autem glutinantia sarcoticis magis dicuntur siccare, tanto glutinantibus epulotica, siue cicatricem facientia. Ea tamen ex aliquo astringenti oleo (cuiusmodi rosaceum, aut myrteum est) solent administra

Cicatricem obducentia.

ri. Porrò inter ea quæ apud omneis magnificè cõmendantur, inducendę cicatrici pręstantissimum est quod ex cadmia, quodq́; ex ladano constat.

Emplastrum ex cadmia.

Epuloticũ ex cadmia.

Cadmiæ ustæ, & ex uino præparatę, chalcitidis tostę, sing. drach. lxxx. picis colophoniacę, vnc. viij. uini Phalerni, quod satis est. Conficito ut decet.

Aliud etiam ex cadmia.

Cadmiæ tostæ, chalcitidis tostæ, diphrygis, sing. drach. xvj. cerę, resinę frictæ, olei myrti, sing. selibrã. uini Italici, quod sit satis.

Aliud ex cadmia.

Argenti spumę, cerussæ, cadmiæ, diphrygis, resinę, sing. drach. viij. chalcitidis, drach. ij. ceræ, drach. viij. myrtei olei, & uini amingi, quod satis esse uideatur.

Emplastrum ex ladano.

Emplastrũ ex Ladano.

Chalcitidis, argenti spumę, ladani, singulorũ drach. xxiiij. bituminis drach. viij. ceræ, vnc. ix myrti heminam, uini tantũdem.

Emplastrum Pyricauton dictum.

Emplastrũ pyricauton.

Olei heminam, aluminis fissi, mannę, thuris, argenti spumę, chalbani, singulorum drach. 50. ceræ, drach. xxiiij. anchusæ, drach. viij. medullę ceruinę, adipis suillę, æruginis, cerussę, sing. drach. ij. ouorum trium lutea. Conficiatur ut decet.

Medicamẽ magne dictum.

Medicamen Magne dictum, ac uerè magnum contra ulcera quæ difficulter cicatricem admittunt: quod ex rosaceo dilutum, etiam sedis affectus sanat.

Argẽti spumę, drach. c. cerę, drach. 50. Cerussæ drach. c. terebinthinę, drach. xxv. thuris tantũdem. aluminis fissi, drach. xij. olei heminas duas. Conficito.

Emplastrum Thelamonis.

Aliud Thelamonis accõmodatum carbunculis, sinusq́; exiccans. Pityinæ, ceræ, calcis uiuę, lithargyri, sing. drach. 50. cerussę, drach. xxv. olei tris cyathos.

Aliud Moschionis unicè conferens ad amouẽdum

ulceris callum, sanandosq́; sedis affectus. Argēti spumę, cerussæ, calcis uiuę, sing. drach. viij. medullę cerui nę, cerę, utriusq; drach. xvj. olei myrtei quātū sit satis. Emplastrum Moschionis.

Epuloticum medicamen Andromachi.

Cadmię, lib. j. chalcitidis ustę, cerę, sing. tantūdem. resinæ aridæ, lib. iij. Myrtei tantundem. Vinum siccis immiscetur. Emplastrum Andromachi.

Aliud eiusdem candidum epuloticum.

Argenti spumę, minam. j. cerussę tantūdem. cerę, resinæ, sing. minas. iiij. olei heminas. iij. aquę heminam.

Candidum Thelephanis.

Argenti spumę, drach. lxxx. cerussę, drach. cxx. myrrhæ, drach. iij. obo. ij. Sagapeni, drach. v. thuris. drach. vj. obo. iiij. olei heminas. ij. S. Omnia simul coquito. Candidū Thelaphonis.

Aliud ad herpetas, carbunculos, condylomata, & rhagadas maximè ualēs: quod etiā phlegmonas arcet. Adipis suilli, drach. lxxxviij. cerę cādidę, drach. xlviij. cerussę, drach. xij. argenti spumę, tantūdem. conficito.

At uerò nōnulla emplastra cephalica, & catagmatica nominant, potissimū à caluariæ fracturis, quibus solent opitulari. Sunt autem talia, abstergendi, digerēdi, & siccandi potestate prædita. Pleriq; tamen paulu lum ex astringentibus pharmacis eis admiscent: ut id quod affectis partibus influit, repellatur: & abstergentium facultas in altum usq; descendat. Cæterùm nisi astringentia conterantur in tenuissimum pollinem, magis obsunt, q̃ prosint, ijs quæ trahendi uim ob tinent. Cephalica pharmaca unde dicta, et qua faculrate prædita.

Catagmaticum optimum ab Asclepiade traditū, ad confirmanda fracta ossa Argenti spumę, bituminis sing. drach. cc. picis aridæ, ceræ, sing. drach. c. terebinthinę, drach. 50. aluminis scissilis, propoleos, singu. drach. xxx. ammoniaci thymimatis, drach. xxiiij. ærugi nis, drach. x. olei sextarios quatuor. Catagmaticū Asclepiadis.

Moschionis catagmaticum ad fracturas, contu-

ſiones, atq; recentia uulnera, aliosq́; affectus complures celebre.

Catagmaticũ Moſchionis.

Argenti ſpumę, minam. j. picis, tantundem. ſeui uitulini, tantundem. Terebithinæ, drach. octoginta. mannę thuris, tantũdem. cerę, drach. xl. ęruginis, opopanacis, chalbani, ſing. drach. viij. olei cicini, aceti, liquoris ſycamini, ſing. heminam. picis liquidę heminę dimidium. Conficiatur ut decet.

Mina cõtinet vncias. xx. Vncia conſtat viii. denariis.

Pro mina in pręſentiarũ intelligo vncias uiginti: quarum ſingulæ pendent octo denarios. Sic itaq; continebit mina centum ſexaginta denarios.

Cephalicis ad quę Medici vtantur.

Propriè autem dicuntur emplaſtra cephalica, ea q̃bus Medici in ijs capitis fracturis, quæ ad diploen penetrarunt, utuntur, ad extrahenda ex alto, ſuperficiem uerſus, non oſſa modò, ſed his multo magis humores craſſos & uiſcidos, intus deliteſcentes. Quare acrimoniam quandã ſortiantur oportet. Itaq; catagmaticis cephalica generoſiora exiſtunt: quæ quidem miſta cerato, carnem poſſunt producere. Quocirca, ſarcoticis quodammodo ſunt ſimilia.

Cephalicum optimum ad capitis fracturas ab Hera deſcriptum.

Cephalicum Heræ.

Squamę æris, drach. xxv. aluminis, ariſtolochię longæ, ſing. drach. xx. ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingu. drach. xxv. myrrhæ, drach. xij. ſeui taurini, terebinthinę, pityinę, ſingu. lib. iiij. olei heminam. aceti quantum ſit ſatis. Conficito.

Aliud eiuſdem, arcens phlegmonẽ, maximeq́; ad fracturas, & puncturas neruorum conducens.

Argẽti ſpumę, drach. xxv. bituminis aridi, drach. c. picis aridę, drach. 50. cerę drach. 50. reſinę pityinę, drach. xxv. ammoniaci thymiamatis, æruginis, aluminis ſiſſi, propoleos, ſing. drach. xv. olei ueteris, lib. iij. conficito.

Andromachi catagmaticum.

Catagmaticũ Andromachi.

Argenti ſpumę, picis, ceræ, ſeui taurini, thuris, ſing. minam. picis liquidæ, heminæ dimidiũ. liquoris ſyca-

mini, heminā. terebinthinæ, minā. opopanacis, chalbani, æruginis, sing. drach. viij. ricini heminā. Ammoniaci thymiamatis, drach. xxv. Ex uino austero diluitur.

De emplastris glutinantibus.

Quidam hæc ἔναιμα & τραυματικὰ nominant: estq; opus eorum coniungere, & diuisas partes conglutinare, reducereq; ad pristinam integritatem. Sunt autem sarcoticis ipsa glutinatoria sicciora. Ad hæc, sarcotica quidem, detergendi uim, sed absq; rosione possident. Glutinantia autem, tantū desiccantia esse debent. Cæterùm cicatricem inducentia medicamenta, præter quàm quod astringunt, sicciora etiam sunt glutinātibus. Etenim glutinantium est finis, nullā inter coitura subnasci humiditatem permittere: cicatricem uerò inducentium, non modò hanc prohibere, sed consistentem etiam in ijs, quæ cicatricem sunt receptura, cōsumere: prætereà callo obducere, & astringendo obdurare. At sarcotica sanguinem ad refectionem idoneum tam quantitate, quàm qualitate tuentur. Iam quod nullius sit mordicationis particeps medicamen, purū ulcus cōseruat, si quidem tale illud acceperit. Porrò molliora humidioraq; corpora, imbecilioribus medicamentis indigent: ut uehementioribus, quæ prorsus contraria existunt.

Glutinantium medicaminum usus. Sarcoticorū facultas. Epuloticorum opus. Molliora corpora imbecillioribus medicamentis indigent.

Glutinatorium ab Andromacho scriptum, nomine Barbarum.

Picis, resinæ, bituminis, sing. drac. cc. thuris, drach. xxiiij. olei heminam. Conficito.

Glutinatoriū Andromachi, Barbarum nomine.

Aliud eiusdem.

Picis lib. ij. bituminis, ceræ, sing. lib. j. Ammoniaci thymiamatis, mānæ, sing. vnc. vj. cerussæ vnc. iij. olei heminæ dimidium, aceti heminas. iiij.

Aliud enæmon Iuliani.

Argenti spumæ, bituminis, ceræ, picis, brutiæ, sing. drach. so. resinæ frictę, drach. xv. æris squamæ, drach. xij. thuris, drach. xiiij. chalbani drach. viij. chalcitidis

Enæmō Iuliani.

drach.iiij.aloes drach. vj.gallæ, drach.iiij.myrrhę tã-tũdẽm.aristolochiæ longæ, drach.vj.aristolochiæ ro. drach.iiij.olei ueteris,heminas.iiij.

Enæmõ nigrũ ab Hera.

Nigrum Enæmon ab Hera conscriptum.

Cerę, picis,bituminis,pityinæ,singu.lib.j.mannæ vnc.vj.cerussę vnc.iiij.chalcanthi tantũdem, opopa-nacis,vnc.ij.olei semiminam.aceti heminas duas. Cõficito ut decet. Valet ad diuisiones notatu dignas,ma-ximè capitis:ad fistulas,sinus,fracturasq;. Cohibet mi-rificè sanguinẽ erumpẽtem. Canum hominumq; mor-sibus auxiliatur:ac prorsus phlegmonem arcet.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber tertius.

Putrescentium curatio p quæ fieri debeat medicamenta.

QVANDOQVIDEM quę pu-trescunt omnia,ex humiditate & calo-re id patiũtur,certè in uulneribus ob-noxijs putredini, curationem per sic-cantia & refrigerantia moliendã esse, semper mecum existimaui. Rursum apud me contemplatus, frigidum neruis ab Hippocra-te inimicum dici, optimum fore medicamen neruorũ uulneribus intellexi,quod & siccaret, & medium esset inter ea quæ calfaciunt,& refrigerãt: uel quod parum ad calfacientium latus ab ipso medio recederet. Posse etiam calidum abundè esse pharmacũ,modo siccandi facultate polleret. Quippè calor citra humiditatem hu-mectare non potest. Cæterùm ubi nudatis neruis me-demur, tunc prædictam auxiliorum integram indica-tionem assumi ratio est. Vbi uerò pũctis, ita ut partes interiacentes sint sanę,tenuius pharmacum inuenien-dum est,cuius uirtus interiacentes particulas pmean-

Nudati nerui quã medẽdi ra-tionẽ postulẽt. Pũcti nerui q̃-lia medicamẽ-ta postulent.

do non dissoluatur, sed in altum penetret. Hoc autem facere poterit pharmacū uehementer exiccans. Quod quidem, etiamsi non sit in calore & frigore symmetrū, offendere neruum læsum non poterit: quū facultas cal faciendi aut refrigerandi (quæ illi inest) admodum imbecillior reddat, dum particulas neruoso corpori prępositas permeat. Porrò inter omnia quæ refrigerandi uim habent, tenuiorum partiū acetum est ꝙ acerrimū: quod etiam caloris modici est particeps. Inter calfaciētes autē liquores, qui partiū tenuitate sint pditi, primæ tribuuntur partes Cyrenæo succo. Cæterùm si eius facultas non detur, utemur Medico, uel sagapeno uocato, uel euphorbio. Panacis etiam, & tithymallorum liquores, & opobalsamum tenuandi facultatem sortiuntur. Ex terrestribus etiam nitri spuma, aphronitrū, beroniceum nitrum, petra asia, eiusq́; flos, partium tenuitate insigniuntur. Ex metallicis auripigmentum, & sulfur, tum subtilia, tum calida sunt. Quibus succedit misy, æris squama, & chalcitis, parum simul astringētia. Citra calorem uerò manifestum tenuis essentiæ metallica sunt, spodiū, pompholyx, & psoricū. Subtilis abūdè est, & chrysocolla. Ex succis, laurinus ualenter calfacit, ac præterea tenuandi uim possidet. Nihil autem minus eo cedrinus calfacit: calore tamen qui sensibus subijcitur, propter substantiæ tenuitatē, illi cedit. Eiusdem generis cum cedrino est lixiuia, quam stactem uocant. ✱ Quæ quidem si ex tenuiorum patium materia usta fiat, cedrinum oleū uirtute superat. Iam ex cerealibus, subtilissimus est eruus, sine insigni calfaciendi ui: lolium uerò, cum insigni. Hordeum nequaꝗ calfacit. Mediam inter ea materiā obtinent, qualitatibus amara: ut quæ multū tenuibus substantia cedant, & crassi nihil possideant. Igitur medicamentorum materię non semel aut bis, sed frequenter sunt explorandę: quando quidem sensibilium rerū cognitio, inspectione sedula

Aceti facultas.

Succorum calfacientiū differentiæ.

Terrestria, partium tenuitate prędita.

Sensibiliũ rerũ cognitio, inspectione sedula confirmatur.

confirmatur. Cuius rei indicium euidentissimum est, ꝙ gemelli per omnia similes esse nobis uisi, differẽtes appareant ijs, qui non per transennam, atq; obiter, sed accuratè inspicere eos consueuerunt. Itaq; herbarum, fruticum, arborumq́; materiam, prius q̃ è terra eximãtur, contemplari pulcherrimum est, dum fructus uidelicet futuri sunt, dum eduntur, dum augescunt, dum uigent. Ex hac nãq; speculatione assequeris, quãdo excerpendi sint, in siccisq́; domunculis reponendi. Etenim cõmodè reponũtur in locis nec subterraneis, nec sub tegulis, constitutis: sed medijs, atq; ostia ad meridiem conuersa habentibus: propè quæ tamen reponi medicamenta non debẽt. Amicos autem omneis adhortor, si artis opera pulchrè obire uoluerint, ut me imitẽtur, qui ex omni natione quotannis præstantissima medicamenta ut mihi adferantur curo, eo ꝙ perditi illi omnigenarum rerum coemptores, illa indies adulterio cõtaminant Conuenit prҿterea medicum, nõ modò affectionis, quam singula medicamenta inducunt, qualitatem, sed etiam ipsius (ut ita dixerim) quantitatem coniecturare. Quippè quod humore copioso est auctum, non simpliciter humectari postulat, sed opus est, ut siccitatis q̃titas, copiҿ humiditatis respondeat. Porrò neruosarum partiũ doloribus à frigore obortis, unicè opitulatur emplastrũ ex euphorbio, oleo, & liquata cera, confectum: ad computrescentes autem circa articulos partes, confert cataplasma ex hordei farina & stillatitio lixiuio paratum. Persundendæ autẽ liberaliter partes circũiacentes sunt oleo calente: postea uerò, ubi lana sicca, totus mador fuerit exhaustus, humido cerato, & cui euphorbium admistum sit, illinendæ. Porrò secunda die, pro hordeacea farina, miscere eruinam consueui: atq; ubi iam totum quod computruit exemptũ sit, paulatim primò quidem ad carnem gignentia: dein ad obducentia cicatrice, transire. Quando autem mihi

Medicamenta reponendi rõ.

Galenus ex oĩ regione curabat sibi ad ferri omnigena medicamenta.

Neruosarũ partiũ doloribus quid medeat.

Putrescentium circa articulos partiũ curatio.

Nerui vulnerati curatio.

neruus aliquis uulneratus occurrit, interim per liquida pharmaca curationem molior: interim per emplastra: lanam extrinsecus quam mollissimã, imbutamq; oleo calente, applicans. Quòd si medicamentum ex aceto usurpem, aceti modicũ oleo admiscens, bis ter'ue quotidie soluo, & oleo calẽte foueo. Si noctes lõge fuerint, etiam in his soluere consueui, idq; magis, dum ulcus à medicamẽtis eroditur. Oleum autem quo fouebimus, satis calens esto: uerùm ita, ne uulneratam partem offendat. Nam ut frigidũ huiuscemodi affectibus aduersissimum est, sic tepens non omnino utile. Nam quemadmodum aqua ipsa, quatenus calet, aut friget, maximè cõtraria facere nata est, ita quoq; oleũ. Frigidũ si quidem, corpori admotum perspiratum ipsius obstruit, & prohibet: calidum uerò, digerit, extenuatq;. Porrò ab aquæ usu in tota curatione ita tempero, ut ne attingat quidem ulcus. Proinde, quũ sanguis initio statim à uulnerata parte abstergendus est, ex oleo id facere expedit. Iam uerò acetum, si quando ipso ad affectos neruos utamur, in se nihil uinosum contineat. Oleum autẽ omni astrictione uacet, sitq; omni ex parte tenuissimum: quale Sabinum existit. Memini autẽ me, quũ alia remedia deessent, neruorũ uulnera propoli recẽti curasse: interdum etiam antiquiori fermento. Quæ ambo aliquando commiscui.

Tepidum oleũ læsis neruis nõ congruit.

Aquæ usum uulneratis eẽ neruis inimicissimum.

Vetus etiam euphorbiũ oleo læuigans, instarq; cataplasmatis adhibens, aliàs tendinem punctum sanaui: id quod, euphorbio recenti adhibito, neutiq̃ successisset: quum calorem magnum, mordicationemq;, atq; dolorem excitet. Eorum tamen euphorbium est, quæ calorem caducum, atq; statim euanescentem sortiuntur. * Cæterùm alijs multis pharmacis accidit, ut pauculis annis eorum uis resoluat: id quod, post thapsiã, nullo minus euphorbio contingit. Quippe thapsia bimula, expirat penitus: quum euphorbij uires, ad sextũ

Euphorbiũ ad punctos tendines facere.

Euphorbii uis cito euanescẽs.

Thapsiã bimulam expirare prorsus.

usque annum seruari possint. Porrò ubi pharmacũ cõsistentia simile acopis dictis unctionibus habere uolueris, oleum sit quadruplũ ceræ. Vbi uerò emplastri faciem referet, parem ceræ portionem oleo expedit temperare: maximè si sicca & uetusta fuerit: ac tum sanè ipsi ceræ sic temperatæ, poteris sextam partem euphorbij recentis adijcere: ita ut illius sex drachmæ: ceræ sex: atque olei sex misceantur. Licebit etiam resinæ, aut picis, aliquid emplastro ipsi adijcere, ut glutinosius euadat: tum tamen minus infundendũ est olei. Ac resinarum quidem omnium siccissima est, quã alij phryctem, alij colophoniam appellant. Huic succedit quæ ex figulinis impura sumitur: quã si purges, in phryctem mutabitur. His ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema. Ego tamen ad rem propositã phrycte utor, & liquidis. Harum rursus nõnullæ diutius liquidæ permanent, quemadmodum terebinthina: aliæ cito inarescunt, ut strobilina: media utriusque est abietina. Quin etiã facultate calidior est quidem strobilina: mox uerò abietina: deinde terebinthina. Poteris autẽ medicamen quod euphorbium receperit, experiri in tuo crure, uel brachio: atque ita ex affectu quem inferet aut remittere ipsum, aut eius uireis intendere: remittere quidem, mistura cerati: intendere uerò, apposito euphorbio. Quòd si propolim pinguem habueris, eam omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito: ut quæ uaporosam spiritus crassitiem, humoresque superfluos eliciendi, atque ex alto foras extrahendi, à natura uim habeat: quę facultas ueteri etiam fermẽto inest. Iam uerò ad uulneratos neruos nõnunquam sum usus sulfure uiuo, sicuti & arsenico, & sandaracha, & calce tũ uiua, tum extincta, lotaque & illota: singulis nimirum horum per se cum tetrapharmaco temperatis. Porrò Empirici ex casu unum aliquod simplex medicamentum utile ad proposita inueniunt. At rationalis methodus, plurima

Resinarũ differentiæ.

Propolis vires.

Fermenti facultas.

simul inuenit, & uarias ipsorum cōpositiones. Etenim quæ ex alto humores educe[illegible], digerereq; possunt, neruorum uulneribus sunt ex usu. Quandoquidem uerò nonnulla horum qualitates habent immoderatas, alia eis immiscenda sunt, quæ ipsorum excessus, illæsa facultate, retūdant. At rectè hoc fieri nequit, nisi cuiusq; medicamēti, nō modò qualitatis genus, sed ipsius etiā qualitatis gradum, quantitatem'ue cognoscas. Quocirca Empirici, quòd ignorent naturam simplicium, homogenia tantùm, atq; similia cōmiscent: quemadmodum alij plerique, quod excessus quantitatem non assequātur. In uniuersum autem, pharmaca liquidiora, minus molesta sunt, quum alijs, tum uel maximè neruorū uulneribus. Cauendum tamē perpetuò est, ne aquis læsa particula respergatur. Verùm qui pulchrè neruorum uulneribus prospecturus est, etiam particularum naturæ sit peritus oportet. Est autem curatio cōmunis, sicuti & periculum par, tum in contusis ac uulneratis neruis: tum in sic affectis tendonibus. Porrò in uulneribus iuxta femoris longitudinē factis, deligatura uulnerati musculi partibus inuicem contrahēdis sufficit. Per transuersum uulneri accepto, nihil deligatura contulerit: sed sola sutura totum opus absoluitur. Has igit nisi quis altas faciat, musculi partes permanebunt inglutinatæ. Consuēdæ etiam sunt membranæ ipsæ cum musculis quibus cohærent. At tendines, membranarū instar extensos, & dilatatos, non mediocri cum periculo consues. Ligamenta autem, quomodocunq; afficiātur, ab omni sunt remota periculo: utpote īsensilia existentia, & ex ossibus, non ex musculis, ut tendines, orta: neq; ex cerebro aut spinali medulla, ut nerui. Igitur medicinæ partes, mutuam opem requirunt: tum quæ manu, tum quæ medicamentis, tum quæ uictu medetur: maximeq; illa quæ manu curat, reliqs duabus indiget. Porrò pūctiones neruorum angustā cutis diui-

Neruis uulneratis conferre, quæ humores ex alto educere, ac digerere possunt.

Empirici cur similia tātū medicamenta cōmisceant.

Aquam neruis læsis esse inimicam.

Tēdinum atque neruorum affectus æque periculosos esse, eādem quoque medēdi rationē desyderare.

Femoris vulnera glutinandi ratio.

Tendines non absque periculo consui.

Ligamentorum affectus cur periculo vaceat.

Medicinæ partes mutuā opē desyderant.

Pūctiones neruorum angustę nō iisdē medicamentis curātur, q̄bus nerui nudati.

sionem habentes, non eodem curantur medicamento, quod nudato neruo auxiliatur: sicuti neq; id quod punctūris medetur, neruo nudo est ex usu. Quippe multo calidius est, magisq́; mordet, q̄ ut nudus neruus ipm̄ perferre possit. Præcipuè autē danda opera est, ut oræ angustiorum punctuum apertæ sint, quo calidum medicamē admotum extrinsecus, per eas uapores eliciat: attrahēs humiditatem circa affectum locum intus delitescentem. Quamobrem orificium duabus in cute sectionibus ad rectos angolos diuidere oportet.

Punctionū angustæ orę quomō dilatandę.

Cōfectiones medicamētorū ad neruorū uulnera.

Neruis uulneratis q̄lia medicamenta cōgruant.

Ex metallicis astgringentia uitanda sunt, præsertim ubi nerui sunt puncti. Detergentia autem conferunt: quæ tamen sub æstiuo sole, ex acerrimo, uetustissimo, substantiaq́; tenuissimo aceto leuigare oportet, quo felicius crassitudo partium, qua omnia metallica pręd ita sunt, auferatur. Quanto autem longiori tempore attrita fuerint, hoc tenuiorem consequentur substantiam: eruntq́; aptiora angustis uulneribus: quemadmodum in neruis carne nudatis, admodum tenuia, exedētiaq́; cauenda sunt: quibus sanè pastilli Andronis, Polyidę, & Pasionis congruunt, ex sapa, quam Sargon uocant, appliciti. Ad punctos autem neruos, equidem compositis medicamentis omnibus, illud pręstantius semper esse usu ipso cōperi, cui copiosa ęris squama īesset: dein chalcitis combusta: postea misy. Porrò ubi neruus qui nudus erat, ab imposito medicamento iam tectus fuerit, linamētis extrinsecus, unum aliquod ex ijs, quę ad angusta conueniunt uulnera, superponendum est: aliudq́; eiusdem materiæ toti affectę particulæ circundandum, ita ut sanas quoq; partes, præsertim superpositas, plurimum comprehendat. Quum autem permagna differentia humanorum corporum sit, ob idq́; unū cum medicamentum omnibus conuenire non possit, duo semper in promptu habeto, alterum nempe ua-

Medicamenta duo, eiusdē quidē generis, sed facultatib' differētia, ad vul-

lentius, sed ex similibus genere confectum: alterum mitius & blandius: quæ inuicem temperans, dum postulabit usus, pro uarietate misturæ, permulta alia media inter ipsa constitues. Esto igitur ualentissimum metallicũ tale. Chalcitidis crudæ, partẽ. j. misyos crudi, partes. ij. æris squamę, partes tres. Mitissimũ hæc recipiat, misyos, chalcitidos, utriusq; combusti, partem. j. squamæ, partes quatuor. Medium sit tale. Misyos, chalcitidos, æruginis, cuiusq; usti, partem unam. æris squamę partes tres. Præterea ceræ in ualentissimo duplum: * in mitissimo duplum, atq; ipsius dupli dimidium miscetur: at in medio, duplum, ac ipsius dupli quartã partem miscere oportet. Quum igit ualidissimum ex sex partibus constet, duodecim illi ceræ partes miscebis. Imbecillimum autem, quandoquidem ex senis etiam cõstabat, octodecim (quod duplum, ac dupli dimidiũ est) recipiet. Mediocri uerò dimidium harum partium omnium indet. Atqui octodecim & duodecim triginta partes constituũt, cuius numeri dimidium continet quindecim partes. Tot igitur mediocri medicamento adijcientur ceræ portiones (id quod erat duplũ, & dupli pars quarta) siue eæ drachmæ sint, siue unciæ, siue etiam libræ. Porrò mensura qua Romani metiuntur oleum, est cornea, discretaq; circularibus lineis, totam ipsam diuidentibus in duodecim partes. Atq; integra quidem mensura ab eis appellatur libra: ut eius duodecima portio, uncia. Iam uerò prędictis pharmacis omnibus, iuxta cerę portionem, addatur oleũ essentiæ tenuioris, minimeq; astringens: quod quidem ceram ipsa; dimidio superet: ita ut octo illius uncijs, duodecim olei misceantur. Quin etiã ubi metallica pluribus diebus in mortario trita ex aceto fuerint, cõmodè illis thus candidissimum atq; pingue miscetur. Cuius quantitas mediæ omnium portioni sit par: quam licebit tibi augere aut minuere, pro ut uolueris efficere medicamẽ-

neratos neruo cur in ,prupti: habere sempe oporteat.

Mensura olei erat olim apud Romanos cornea.

Resinarũ differentiæ.

tum mitius, aut acrius. Ceræ etiam oleo liquatæ, poteris aliquam resinam ex prędictis inijcere: sciens acrius futurum pharmacũ, strobilina iniecta: mitius, terebinthina: mediũ utriusq;, abietina. Ex harũ genere quoq; est larix, cæterùm prædictis humidior: liquidæ piceę substantia similis. Miscebis igitur cerę, sextã unius dictarum resinarum partem, si uis ut medicamẽtum emplastri formam retineat. Chalbani uerò æquale thuri põdus indes, ubi mitissimum reddere statuis: dum ualentius, dimidium: quando ipsorum medium, id quod inter ęquale & dimidium est. Inest porrò chalbano, ut emollientibus omnibus, etiam putrificum quid: quare nudatis neruis non usq; adeò cõuenit. At si nudus neruus non sit, haud mediocriter permistio ipsius ad dolorem leniendum confert. Omnia quippe metallica exasperant, doloremq; excitant: ut ex humidis etiam, acetum. Quare dolori ab his excitato, plurimum auxiliatẽ fotus ex oleo & chalbano mistis, administratus. Nihil autem minus chalbano dolorem lenit adeps tenuitate substantiæ pditus: qualis à feris, et agrestibus animalibus sumitur. Nam animalium quæ conclusa in urbibus degunt, adeps est & humidior, & crassior. Ex his igitur quæ leniant dolorem, habere aliquod medicamen expedit, quod ex metallicis composito possis interdum miscere.

Emollientibus omnibus inesse putridicum quid.

Chalbanũ punctis neruis conducit.

Metallica omnia dolorem excitant.

Adeps tenuiũ partium, lenit dolorem.

De medicamentis ex euphorbio confectis.

Vetus euphorbium recentiori longè est inferius. Si igitur anniculum sit, etiam Cyrenæo succo, quẽ nunc habemus, & cuius irrigatione stirpes augẽt, & succulentas reddũt, magis excalfacit. Porrò colore quidem uetus recenti flauidius pallidiusq; apparet: substantia durius, & siccius. Conficitur autem ex recenti euphorbio calfaciens medicamentum in hunc modum. Euphorbij, vnc. j. cerę, vncias. iij. olei, vnc. xij. quo smegmate intrepidè uti ad puncturas poteris, dum uereris

Euphorbiũ vetus recentiori est inferius.

Medicamẽ ex euphorbio ad neruorum punctiones cõmodum.

ne oscula

ne oscula ipsa * cõniueant. Quòd si imbecillius fuerit euphorbium ipsum augenda eius mensura est, pro imbecillitatis ratione. Cæterùm confectura cerã euphorbij triplicatam continens, aliarum est ualẽtissima, quũ illud recens miscetur: quincuplam autem recipiẽs, inualidissima. At quadruplã capiẽs, medio inter utrasq; gradu consistit. Quòd si unguenta proponas facere, qualia ἄκοπα nuncupantur, oleũ ceræ quadruplum immiscebis: si uerò, ut in fracturis, liquidum ceratum parare, duplum. At emplaston medicamen cupiens conficere, oleum pari mensura ceræ immisceatur, si quidẽ ambiens fuerit calore temperatus. Si nautem ille frigidus sit, cera autẽ uetus & arida, paulo ampliori misceri debet Vt autem tenacius hæreat, terebinthinam, aut colophoniam, soleo emplastro adijcere. Pix etiam, cerati consistentiam tuetur. Multò autem præstiterit medicamentum, si resinæ, picisq; loco, propolim ceræ parem adiunxeris. Quæ si pinguitudine careat, cupimusq; ut adhæreat pharmacũ, terebinthinam, uel laricem, uel syncomistem pineam, uel resinas sua sponte fluentes, miscebimus.

Medicamina varias consistẽtias parandi ratio.

Medicamen confectum ex liquabilibus.

Ex aceto citra ignẽ liquescit ammoniacum thymiama, sagapenum, et opopanax. Igni uerò soluũtur propolis, cera, resina, & consimilia: quæ in duplici uase liquare est melius: nempe quum in cacabo aquam calidam continente, incumbenteq; prunis, alterũ uas consistit, præter liquabilia etiam chalbanum continens. Valentissimum igitur ad uulneratos neruos medicamentum fit huiusmodi. Opopanacem ex aceto dissolutum diutius conterito. Postea liquefacta illi super igne propolim, chalbanum, & resinam terebinthinam misceto. Singulorum itaq; aliorum pars una esto. Propoleos recẽtis, pinguisq;, sex. Qua si careas, eius loco picem pinguem indes: qualis est brutia. Quòd si hæc nõ

Liquãdi medicamenta in duplici vase, rõ.

Medicamē ex pice, vtile ad canis rabidi morsus.

adsit, uteris terebinthina. Ego nonnunq; uel solum medicamentum ex pingui pice confectum imposui, quo etiam ad canum morsus utimur. Id autem recipit, picis, lib. j. opopanacis, vnc. iij. aceti, in quo illa coquuntur, sextarium Romanum. Etenim puncturæ oras cōniuere nō sinit. Sic tñ cōposito, in duris tantū utemur corporibus. Nā in mollioribus, ex aliquo molliori, sed digerente, unguēto, uel oleo, liquādum est. Quòd si loco opopanacis, sagapeno prius in pila trito ex aceto, liquefactā resinam, propolim, & adipem quandā acriorem adijcias, eiusdē generis medicamē habebis. Mollius tamē est, quod ex resinis, propoli, seuis, ac cera colliquatis, absq; aceto, conficitur. Cæterùm quod inderē seuū, sit acre: quale est quod ab agrestibus animalibus sumitur, quodq; uetustum existit. Porrò ex medullis, ceruina, uitulinaq; antecellunt.

De pharmaco ex columbarum stercore cōfecto:

Medicamē ex colūbino stercore.

Columbarum turricolarum stercus acre est: quo interim ruri sum usus in adoloscēte, nerui uulnere affecto. Cuius sanè tum cōpositio, tū usus, idē est, qui medicamini ex euphorbio inest: alijs quidem eodem modo se habentibus: sed euphorbij loco, stercore indito.

De medicamento ex herbis confecto.

Medicamē ex herbis confectum.

Ex herbis etiam tenuium partium, amaritudinem absq; astrictione, aut acorem modicum, referētibus gustu, haud inidoneum ad uulneratos neruos confici medicamen potest. Tales enim sunt dictamnum, amaracum, aristolochia, polium, argemone, chamæpitys, centaurium, atq; id genus aliæ: quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, dracunculi, cucumeris agrestis, bryonię, altheę, iridis, acori, mei, asari, phu gentianæ, & panacis: quæ omnes, perinde ut collyria arida læuigari in tenuissimum pollinem debent. Nam quod crassa est substantia, neruis uulneratis conducit nihil. Læuigatum autem medicamen, alio quod cerati

modum habeat, est excipiẽdum, idq́; ea temperatura, quæ in euphorbio prius indicata est.

De sumptuosis pharmacorum cõpositionibus, uulneratis neruis congruentibus.

Ijs autem qui odoratis & pretiosis oblectantur medicamentis, in hunc modum illa soleo conficere. Cinnamomi, dictamni, mari, singulorum drach. xl. amaraci pauxillum. Hæc redacta in tenuissimum pollinem, cum cerato ex opobalsamo optimo, & cera Tyrrhenica facto confundo. Debent autem ceræ partes octo: opobalsami decem, in id ceratum coire. Adijcio etiam partem unã terebinthinæ odoratæ, ut medicamen non sit friabile, sed sibi mutuò cohæreat. Sed ex eodem cerato, & liquore cyrenaico similiter aliud medicamen compono: mistura pro portione euphorbio facta: tertiumq́; aliud ex utrisq; temperatis cõflatum: quartum deinde, quod in se myrrhã stactem recipit. In quibus autem neruus est nudus, ibi ceratum ex cera quæ uocatur myrepsice, & unguentis apud Romanos foliatis, & spicatis dictis, cõpono, duodeciamã partem põpholygis ei admiscens. Licet autem ex Tyrrhenica cera id conficere: quam solã nihil etiam prohibet ex nardo optima liquefacere, idq́; in duplici uase, quod in omnibus unguentis sit cõmune præceptum. At raso cerato, spicę nardi, amomi, folij malabathri, & elotæ pompholygis, pares singulorũ portiones miscebis. Etenim in pũcturis, acriora pharmaca ex usu sunt, quæ uulnus apertum conseruent. Denudatis autem, mediocri astrictione, cũ digerendi uirtute, absq; morsu, p̃dita offerre cõuenit. At amomũ, astrictionis cuiusdã estparticeps. Magis autem ipso nardi spica, & malabathri folium.

Medicamina sumptuosa uulneratis neruis congruentia.

Vnguenta omnia liquãda esse in duplici vase.

Puncti nerui, q̃ nudi, acriora pharmaca postulant.

Quæ alij scripserint ad sananda neruorũ uulnera.

Quidam nostræ ætatis Medicus utebatur medicamento, similiter meis confecto ex metallicis. Recipiebat enim cerę, vnc. vj. olei, vnc. ix. misyos, drach. vj.

chalcitidis, drach. j. squamę æris, vnc. ij. S. thuris, vnc. j. S. chalbani vnc. j. cera & chalbanum liquata, metallicis aceto intritis superfunduntur. Porrò si neruorum uulnera non comitetur phlegmone, molliora humidioraq́; statī à principio sunt potiora medicamētis durioribus, ac siccioribus: præstatq́; liquata ipsa in digerente quopiā, uel mitigatorio medicamine administrare. Voco digerētia quidem uetus oleum, & ricininum, & sycionium: mitigatoria autem, rosaceum, chamæmelinum, & quod ex althea conficitur. His fortiora, eoq́; durioribus corporibus magis idonea sunt, quod ex cucumeris agrestis radice oleo decocta exprimit: & quod ex iride, bryonia, & aro paratur. His ualentius est, ex dracūculo, aristolochia, et panace factū Nos frequēter usi oleo sumus ex abietis semine, populiq́; flore ꝓfecto.

Digerentia q. Mitigatoria q.

Claudij Philoxeni Ægyptia, neruorum uitijs, alijsq́; congruens affectibus.

Ægyptia Claudii Philoxeni

Argenti spumę, ceræ, sing. drach. lx. ammoniaci thymiamatis drach. lxxx. propoleos. drach. xl. resinę siccę, terebinthinę, squamæ æris, thuris, sing. drach. xviij. lanæ succidæ exustæ, squamæ stomomatis, sing. drahc. viij. opopanacis, drach. iiij. ricini heminas tres. Conficito artificiosè.

Fuscum Andromachi, contra puncturas.

Ammoniaci, cerę, terebinthinæ, æris cōbusti, sing. drach. viij. picis aridæ, drach. xl. lithargyri drach. iiij. aloes indicæ, aristolochiæ, chalbani, sing. drach. ij. ęruginis drach. j. thuris, drach. ij. olei hyeme quartam heminæ partem: æstate octauam: aceti tres cyathos, quibus ammoniacū dissoluatur. Conficito.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera, Liber Quartus.

VANDOQVIDEM ex dyſepuloticis quędam, ſaniei humorumq́; ulceratis partibus influentium uitio, ægrè cicatricem admittunt: quædam ipſa affecta ſede influentem ſuccum quamlibet probum corrumpente: ſecunda ratione ulcera dyſepulotica & cacoethe ꝓpriè nominant: in quibus interim totam partem affectam excindere, uel adurere nonnulli coguntur, aut medicamentis cruſtam inducẽtibus, aut igne utentes. Quum autem ampla utrinq; latitudo ſit, in eo q̀ alterum altero magis dyſepuloticum malignumq́; eſt, tot ſanè deſyderantur auxiliãtia pharmaca, quot fuerint ipſorum ulcerum differentiæ. Quare duo, ut minimum, quæ idẽ polliceantur, eandemq́; facultatem oſtendant, differãt tamẽ maximi minimiq́; ratione, in promptu adeſſe illi cõuenit, q oia id genus ulcera cõſtituerit curare. Cæterũ ubi nullus uitioſus ſuccus ulceratas ꝑtes infeſtat, tale requiritur pharmacum, quod influentem quidẽ humorem, repellat: infixum autem parti, diſcutiat. Atq; hæc ſanè uires contrariæ præſtant. Siquidem influxũ reprimunt aſtringentia: impacta digerunt, quæ trahendi poteſtate ſunt prædita. Porrò quæ aſtringunt, maiori ex parte exaſperãt, atq; hac occaſione moleſta ſunt. Trahentia uerò ac digerentia ex alto humores, non citra acrimoniam id faciunt. Ac acrimoniam dolor aliquis neceſſariò ſequitur, mordens ulceratam particulam: unde influentes humores irritari contingit, ac ꝓinde in ulcere phlegmonem excitari. Ex quibus liquet medicamenta dyſepuloticis, malignisq́; ulceribus cõ-

Dyſepuloticorum differẽtiæ.

Vlcerib⁹ tot deſyderari pharmaca, quot ipſorũ ſint differentiæ.

Vlceratarum partium, quas non infeſtat uitioſus ſuccus, curatio.

Dyſepuloticis congruētia medicamenta, cur ſint difficillima inuentu.

grua, eſſe q̃ difficillima inuentu. Inuenienda tamen aliqua eorum materia eſt, qua ulcus citra dolorem ſiccescat: q̊d accuratè fieri nulla ratione licet, ignorante medico, quem effectũ admotũ medicamen oſtenderit.

Quippe ex erodente ſimul & aſtringente, ualidum conficitur pharmacũ. Cæterùm ſordes humorq́; ulceri incumbẽs, pharmaci roſionem exoluunt. Itaq; perpendendum eſt, quantum primus uſus humiditatis ac ſordium in ulcere deſiccauerit: atq; ita ſecundum, tertiumq́; uti illo debemus, donec ſiccum & purum ulcus ipſum appareat. Vbi uerò id tale conſpexeris, ad aliud medicamentum te conferes, eiuſdem quidem ſpeciei, ſed priore imbecillius. Scire autem oportet, medicamẽta ipſa non alia ratione mederi ulceribus, q̃ꝙ in exulcerata particula eam ſiccitatem inducant, quam ſortiebatur, quum ſe haberet ſecundum naturam: id quod factum ĩtelligimus, ubi neq; tenuis amplius ſanies influit, nec pus producitur. Reuocanda igitur ad memoriam ſunt ea quę citra morſum exiccant: cuiuſmodi cõplura metallica exiſtunt. Meminiſſe etiam oportet, cõbuſta, & lota, acrimoniam, quam prius habebãt, amittere: ac proinde ipſis utendum eſſe, in ĳs qui molli carne ſunt præditi, admodumq́; ad ſentiendum prompti, necnon cacochymi. Nam in alĳs corporibus illita etiã uſurpare licebit. Siccant igitur modicè, Lemnia ſphragis, cadmiaq́;, præſertim quę ſpõte naſcitur: quam ſub ęſtiuo ſole pluribus diebus ex aceto, aut uino giluo pellucidoq́;, interens, exiccãtiorem reddo. Chalcitis combuſta, q̃ꝙ cadmia, ualentius ſiccat. Per ſe autem nec cõbuſta, ſi adminiſtret, cruſtas excitat. Lotam igitur ipſam, deinde ſiccatum habere eſt ſatius. Minus enim lota q̃ combuſta deſiccat, tum longè mitior eſt, minusq́; mordax. Perſimile huic medicamentum eſt etiam ęrugo combuſta. Nam quæ ignem non eſt experta, fortiſſimum medicamentum eſt, ſicut chalcitis. Verùm hęc

Vlceribus qua rõne medicamẽta medeant.

Vſta & lota, medicamenta, acrimoniã, quã prius habebãt amittere, ob id q; ipſis vtẽdũ eſſe in mollioribus & cacochymis corporibus.

Chalcitis cruſtas excitat.

nonnihil etiam aſtringit, et ea multo magis chalcāthū, quod inter metallica maximè ſiccat. Miſy autē & ſori, chalcitidi ſunt cognata: tenuius tamē miſy apparet, minusq́; mordax & urens: craſſius ſori: & utrisq́; ſiccat imbecillius: quemadmodum & ſtimmi maiorē aſtringendi, ſiccandiq́; uim, ac ſori, poſſidet. Porrò diphryges ulceribus ægrè humoris uitio ad cicatricem uenientibus, aptiſſimum medicamē exiſtit: ualidè nãq; ſiccat, & ſi ſit mordax modicè. Ad hęc præter acrē tum qualitatem, tum potētiam, uim aſtrictoriam posſidet. Iam omnes differentiæ aluminis, ulcera ſatis exiccant, generoſè aſtringentes: quare nemo ſolis ijs ad ulcera utat̃. Igitur quę plethora, uitioſoq́; ſucco laborant corpora, quæq́; tenera carne prædita, & ad ſentiēdum maximè prompta ſunt, facilè ex morſu, roſioneq́;, phlegmonē contrahunt: quare mitiora medicamenta deſyderant. Cuiuſmodi ſunt ſarcocolla, ichthyocolla, chryſocolla, plumbum uſtum, ſori, ſtimmiq́;: ſimiliter etiam cōbuſta. Inſuper plūbi ſcoria, probè ſiccat: quemadmodū ferri ſquama: quę etiam abſtergit, purgatq́;: unde pura ulcera reddit: quod reliquæ ſquamæ nō poſſunt. Quare ſi hęc omnia medicamēta arida ulceribus malignis, contumacibusq́; inſperſeris, mirificè uidebis citra roſionem ea deſiccari: ſicuti ubi buccinorum teſtas concrematas, purpurarum, oſtreorū, aliorumq́; id genus ſimiliter adhibueris. Lapis etiam diaphanes, ſiue ſpecularius dictus, leniter ac ſine morſu eixccat. Eiuſdem facultatis eſt uitrum uſtum. Quinetiam Ægyptiæ ſpinæ fructus, galla immatura, rhœon, malicorium, ſiccãdi & aſtringendi facultatem ſortiuntur. Ariſtolochia etiam, iris, acorum, artemiſia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, cyperus, dracunculus, & gladiolus, affatim ſiccant. His euidentius adhuc centaurium & polium: quibus paulo imbecillior eſt terra eretrias dicta: uti ualētior, uocata ampelitis. Porrò gru

Chalcanthum.

Diphryges.

Alumine ſolo cur non ſit ad vlcera utendū.

Siccantia citra roſionem quæ ſint.

Siccãtia ſimul & aſtring ẽtia.

go ignẽ non experta, calx uiua & illota, & molle aphronitrum (quod re uera aphronitrum est) sola per se non admouent ulceribus. Nihil autem nobis in prædictis ulceribus tam euitandum est, quàm tum oleosa & mollia medicamenta, cuiusmodi sunt omnes adipes, & quæ scirrhos emolliunt: tum acria, ut piper, zingiber, sinapi, & alia id genus.

Vlceribus contumacibus aduersari tũ oleosa, tum acria.

Medicamentis prędictis quomodo sit utẽdum.

Vbi igitur siccum aliquod pharmacũ ulceri imponere est animus, sordes prius sunt exprimendę, molli, puro, atq; sicco linteolo. Medicamento iam indito, platysma ex emplastro labris attenuãdis cõmodo, extrinsecus superdandum est. Huic rursus linamentum undiq; æquale foris iniiciendum: cui spongiã ex aqua aut uino tinctã applicabimus: quæ ut frigida maneat perpetuò, per assiduum frigidæ fotum curabimus. Porrò deligatura ipsa in ulcere inchoanda est, atq; illinc ducenda uersus partes supernas: quam tertio quoq; die, non singulis, soluere expedit. Tunc autem si ambiẽtes uulcus partes aliquid phlegmones referãt, meo Phœnicino emplastro liquato ex oleo, cui plurimum uini astringẽtis permistum sit, externas platysmatis partes quàm latè imbuere expedit. * Verũ non ex obuio quouis oleo phœnicinum liquare oportet. Sed si rubor quidẽ, atq; omnino caliditas dominetur in adiacentibus ulceri partibus, ex aliquo astringentium atq; refrigerantium id solues: cuiusmodi sunt myrteum, melinum, & omphacinum. Sin durities aliqua conspiciatur, oleo ueteri, uel ricinino liquandũ est, Tutius autem fuerit, uel si nihil in ambiente ulcus loco uitiosi appareat, superpositæ regioni ipsum medicamẽ apponere, ut repellat si quid prius uel prauũ, uel plus quàm par est, influat: maximè quum in crure ulcus obortum, superpositam habet uaricem. Quę dum sanguine melãcholico turget, excidenda uenit: quãuis iuxta excisionem ipsius, ulcus

Vlceraquemõ sint tractanda.

Deligatura ulceribus qualis sit adhibenda, & quando soluenda.

Repellentia eẽ applicanda regioni suprapositæ ulceri.

Varices quando excidendæ sint.

malignum & contumax interdum oriri ſolet. Igitur in id genus uitijs præſtat, uiribus ęgri conſultis, à ſectione uenæ auſpicari: dein pharmaco purgare melancholicum ſuccum, ſimulq́; etiam pituitoſum uacuare: quoniam is quoq; interdũ unà cum melancholico influit, dum uarices gignuntur. Poſtea uenam ulceri ſuprapoſitam in longum ſcarificare cõmodum eſt. Vbi abundè uacuaris, ei ipſi uenæ ſectæ, prius medendũ. Poſtq; exactè iam cicatricem uidetur recipere, tunc aggredere maligni ulceris curationem. Iam uerò lien nonnũq; malè affectus, uitioſi talis humoris eſt author: ſicuti & iecur: quibus ubi in primis conſultum fuerit, ſic tandẽ accedere ad curandũ ulcus, oportet. Pari modo ſi uniuerſum corpus plethoricum, cacochymumúe exiſtat, id prius uacuare, expurgareq́; expedit, q̃ ulceri medicamẽtum admoueas. Cui quidem dum mederis, à ualẽtioribus abſterſorijs pharmacis ad mitiora, leniorаq́; digredere, ſi ulcus adamuſſim eſſe purũ uideatur: quẽadmodum in ſordidis ad magis abſtergentia tranſire conuenit, niſi ex roſione medicamenti ſint facta ſordida. Sæpe ſiquidem ab acri medicamẽto colliquata & ſoluta caro, in uitioſam ſaniem degenerat. Cæterùm cauitas ulceris maior, oraq́; rubentiores, & calidiores effectæ cernuntur, quum ob medicamenti acrimoniã ipſæ ſordes acreſcunt.

Vlceris cui varix incumbit, curatio.

Sordes ab acri medicamento excitatæ, quomodo diſcernẽdæ ab iis quas vlcus ꝓpria ratione ꝓduxit.

Compoſitio emplaſtrorum.

Quandoquidem malignorum & difficulter admittentium curationem, ulcerum, ſummus ſcopus eſt, ut medicamentum citra morſum exiccet, aqua uerò & oleum maximè omnium humectant, ab eis abſtinere oportet. At cera deligenda eſt recens & pinguis: qua in ſole emollita, aut apud ignem ſubacta, et in calidam aquam immerſa, arida medicamenta prædicta excipimus. Mediocre autem medicamentum fiet, ſi quarta pars metallicorum ipſi ceræ adijciatur: ualẽtius autem

Vlceribus contumacibus, cur oleum & aqua aduerſentur.

si tertia. Etenim quum haud exiguo discrimine inuicẽ corpora differat, unum omnibus medicamentum recte præparari non potest. Erit ergo temperati pharmaci compositio huiusmodi. Vtriusq; æruginis, æris æbusti, sing. drach. j. aluminis scissi, drach. S. ceræ, drach. x. conficito. Minus autem mordebit si loco aluminis, itegrã diphrygis drachmã adijcias. Quòd si expurgare sordes consilium sit, sic conficiemus. Aeris, æruginis ustæ, diphrygis, sing. drach. j. æris squamæ, drach. S. ceræ pinguis, drach. x. misceto. Cæterùm si cera ipsa sit siccior, emollienda est aliquo astringente oleo, uel larice, uel terebinthina.

Vlceribus contumacib⁹ pharmacum temperatũ describit.

Ad chironia & difficilia ulcera medicamen ab Asclepiade proditum.

Æris squamæ, vnc. j. æruginis rasæ tantũdem. ceræ selibrã. resinæ laricis, vnc. S. Quæ liquari possunt, aridis affunduntur: quibus exceptis, ac curiose emollitis utitor. Cæterùm platysma exiguum soli affectę parti, ut ulcus tantùm comprehendat, imponito. Ambientes autem particulas pharmaco quod phlegmonem arceat, circundare oportet. Inter curandum tertio quoq; die soluere: dein fomẽtis mitigare: ipsumq́; emplastrũ quod platysma uocatur à latitudine, abluendo emollire, ac rursus imponere, donec cicatricẽ inducere incipiat. Ego certè Attico nonnunq̃ œsypo ceram temperaui. Meminisse autem oportet, qualitates omnium uicinorum corporum, mutuò in se agere: etiamsi alterũ ipsorum multo ualidius sit. Vnde processu temporis quodammõ euadunt similes. At ubi qualitas medicamenti curando corpori specie similis fuerit, maior utilitas sequitur. Porrò diphryges, si uel solum inspergatur ulceribus quę difficulter cicatricem admittunt, probè illis medetur: item & æs combustum. Aerugo autẽ exedit atq; mordet insigniter. Itidem calx ignem non experta, quũ insigniter mordicet, exigua portione alijs

Vlceribus difficilibus, pharmacum Asclepiadis.

Vicinorũ corporum qualitates in se agere mutuo.

Æruginis facultas.

Calcis vires.

medicamentis à nonnullis miſcetur. Extincta medio-cre eſt pharmacum. Elota prorſus lene & mordacitatis expers.

Pharmacum ad mitiora ulcera cicatrice inducēda, ab Andromacho ſcriptum. Cadmię toſtæ, lib. j. chalcitidis uſtæ, tātūdem. ceræ lib. iiij. reſinæ aridę, lib. iij. myrtei, lib. iiij. Vinum miſcetur aridis. Quum autem ad maligniora ulcera ualentioribus utēdum remediis ſit, ut imbecillioribus ad mediocria: aliud medicamētum ſubdā, quo utor ad dyſepulotica. Aeruginis, & ſquamę, ſing. vnc. j. ceræ vnc. viij. miſceantur. Si igitur cauum ſit ulcus, indito medicamento repleatur. Poſt hoc rurſus aliud platiſma ſuper accōmodabitur, quod & labra comprehendat. Huic deinde linteus frigida madens tātus undiq; obijcitur, ut medicamentum occultet. Poſtremo ſpongia mollis, faſcia ex linteo excepta, uel ſemel, uel bis, affectā partem orbiculatim ambiente, tantæ magnitudinis, quo totum ulcus cum labris, ac ſuperpoſitorum ipſis aliquid, ſubiectorumq́;, complectatur. Deligatio autem ipſa à duobus initiis fiat. Vocāt ſic quoties tota pars media uinculi affecto loco incumbit: utrūq; autem crus in oppoſitam regionem deducitur. Vbi hæc primo die peregeris, altero aquam frigidam per ſpongiā irrigato. Si ambiens aer calidus & ſiccus fuerit, bis hoc ter'ue in dies ſingulos eſt faciendum, ac deligatura tertio quoq; die ſoluenda: per hyemem, quarto. Affectus autem ipſe indicabit, num fortius, uel mollius, uel ſimile ſit imponendū pharmacum. Emollies ipſum paululo myrtini, aut roſacei, aut melini, aut lētiſcini, aut maſtichini, aut cyprini inſtillato: Validius reddes, aliquid ſquamę, aut ęruginis addens. Aliud ad obducenda dyſepulotica aptisſimum. Chryſocollæ, ſquamæ, ſing. drach. ij. ceræ drach. vj. diphrygis, drach. ij. lithargyri, drac. viij. Confundito. Aduertendum autē eſt, mitia phar

Vlcera maligniora, valentioribus egent remediis, imbecillioribus autem, mitiora.

Deligatio exulceratis particulis q̄lis molienda ſit.

Mitia medicamenta q̃ sint.

maca mihi dici sarcocollam, chalcitidẽ ustam, æs, ęrugine mq; combustam, atq; chalcanthon: quę ignem nõ experta, acria omnia sunt: combusta, moderata: lota post combustionem, lenia, rosionisq; expertia.

Aliud mitissimum. Eloti plumbi, drach. ij. spodij, cadmiæ, diphrygis, sing. drach. iiij. terebinthinæ, qua excipiũtur, drach. vj. Zeno addit chalbani drach. S. Etenim satius est modica portione misceri pharmaca id genus, quum nimirum confestim sibi saxeam duriciem contrahant. Porrò in hisce omnibus, illa quæ liquari possunt, liquefacta et refrigerata, abrasaq;, siccis diligenter redactis in pollinem, admisceto. Nam si liquida ipsis affundas, in grumos concrescent: maximè ubi inualuerit frigus. In sole autem feruenti si mistura fiat, licet ea superfundere, mouẽdo rudicula primũ: dein, cochleario: præstat tñ ad omnia hæc, ramusculus palmæ. Aliud ad desperata ulcera, ex collectaneis Primionis. Soreos drach. xxiiij. aluminis scissilis, malicorij, calcis uiuæ, sing. drach. xvj. thuris, drac. xxxij. gallæ omphacitidis, tantũdem. ceræ, drach. cxx. seui uitulini (aut eius loco, adipis porcini & uetusti) drach. lx. olei ueteris heminam. Conficito. Porrò sori, alumen, malicorium, galla, non digerendi facultate, sed astrĩgendi eximia, sunt p̃dita. Etenim subastringẽtium genere continẽtur austera & acerba: sed illa quidem astringunt mediocriter: hæc autem, hoc est acerba, uehementer. Omnia igitur astringentia contrahũt, ac densant meatus, uinciuntq; & continent partiũ sibi cohærentium substantiã: quo fit ut altius ipsorum uirtus penetrare non possit, nisi ab alijs acribus, atq; subtilium partium ducantur: id quod ipsis calx in præscripto medicamento pręstat. At uerò induratis ulcerum labris multò utilius medulla ceruina adhibetur: quæ si non adsit, uitulina. Porrò inueteratum oleum ab adipe suillo (quem oleo communi liquatum institores pro

Astringẽs esse genus cõmune austeri & acerbi.

Astringẽtiũ facultas.

oleo uendũt) ex odore & consistẽtia discernes. Vtrũq; tamen inueteratum, rosionem quandam acquirit: quo nomine ad ulcera præter modũ maligna conueniunt. Talia enim appello, in quibus aut pars affecta tam uitioso habitu est prædita, ut uel optimum sanguinẽ, qui nutritionis gratia confluit, corrumpat: aut id quod influit, adeò ꝑuersum existit, ut etiamsi pars rectè se habeat, ab ipso tamẽ solo erodatur. Igitur ut citra rationalem methodum medicamenta componere, ita uim illorum certò & accuratè cognoscere sine experientia nemo potest.

Vlcera malignantis naturę quæ sint.

Epuloticum διὰ λαδάνου à Critone conscriptum: quod prætumidis, durisq; & cauis ulceribus cõuenit. Picis aridæ, drach. C. ęruginis rasæ, drach. xxiiij. æris combusti, drach. xv. squamæ rubræ, drach. xxiiij. ladani, vnc. ix. argenti spumę, lib. iij olei sextarium. j. S. Etenim arida pix euidenter siccat. Calfacit autem modicè: ob idq; pus mouentibus medicamentis miscet. At quum aliquid calidum, frigidũ, humidum, aut siccũ dicimus, cum optimo corporis temperamento id conferimus. Igitur cauum & purum ulcus, à mediocriter siccantibus medicamentis curatur: sordidum uerò & malignum, & oris duris & prætumidis quidẽ, sed carne iuxta cutem fluida, ualidissimè siccantia requirit. Verùm quæ metallica, ut siccent sine ullo morsu, præparas, coquere diutius oportet. Sic siquidẽ magis siccant, ac minus erodunt. Porrò ladanum ipsum solum ex uino tritum, ulceribus ægrè ad cicatricem uenientibus auxiliatur.

Epuloticum. Critonis ex Ladano & fa Picis aridæ facultates.

Vlcus cauũ & purũ, a quibus sanetur medicamentis.

Metallica diutius cocta, magis siccant, & minus rodunt.

Medicamen ex chamæleonte à Critone descriptũ, inducens cicatricẽ periculosis & callosis ulceribus. Lithargyri drach. C. ceræ, drach. L. æruginis drach. xxiiij. chamæleontis, drach. xij. olei minam. conficito. Ego tamen huiuscemodi emplastris adijcere lentiscinum consueui: quod emolliat nonnihil, digerat, &

Medicamẽ Critonis ex chamaleonte.

Lentiscini olei facultas.

aſtringat,quæ omnia,difficilia ulcera cum labris indu ratis, deſyderant.

Aliud Heraclidis Tarẽtini aduerſus ulcera uetera. Squamæ drach.j.æruginis raſę,drach.iiij.excipiantur drachmis octo myrtei cerati. Miſce. Etenim metallicorum facultas à quouis cerato reſoluitur.

Aliud. Squamæ tritæ acetũ affundito, eamq́; ſub caniculæ exortu,læuigato uſq; ad craſſitudinem mellis:uel etiam incoquito. Poſtea ,exiccatæ,redactæq́; in puluerẽ,cerati partes octo miſceto. Valet aduerſus recẽtia uulnera,& ulcera inueterata. Licebit etiam ad ignem exiccare ipſam ſquamam,ſi alio tempore medicamen id conficiamus .Porrò ſubtiliora fiunt quæ ex aceto læuigantur:atq; ob id melius purgant,attenuãt, & ſiccant. Verùm ad cicatricem inducendam ſunt ex uino trita meliora:

Subtiliora fieri quæ læuigant aceto: quæ ex vino, magis cicatricẽ obducere.

Aliud Andromachi cicatricem ducens.

Oſſium uſtorum,drach.ij.mannæ,drach.j.cadmię,obolos.iiij.tritis utitor. Aliud eiuſdem quo malignis cicatrix inducitur. Piceæ corticis drach.vj. cornu ceruini uſti drach.iiij.cadmię drach.xviij.mannę,drach.iiij.ęruginis raſæ drach.ij.ſiccis utitor.

Aliud ad excreſcentia ulcera,cicatricem abſq; morſu ducens. Sandarachæ,chryſocollæ,arſenici,ſingulorũ partibus æquis cõfuſis,aridisq́; utitor. Ad vlcera quibus callus obduci non poteſt. Ex Archigene. Cõmuni quodam oleo expurgatis, uetuſtiſſimũ cum linamentis imponitur.Ærugo raſa cerato roſaceo, q̃d paulũ reſinę habeat,excepta,imponitur. Item ſquamę æris rubri q̃ plurimũ cerato myrteo exceptum uſurpatur. Eiuſdem ad putrida & nomas.

Archigenis ad vlcera cõtumacia,remedia.

Sori craſſiuſculè tritum, inſperſumq́;,cõducit. Vel ariſtolochiam rotundam,& gallam, æquali põdere ex oleo inungito. Vel cucumeris agreſtis radicẽ cum folijs illigatam calido cinere recondito:quum autẽ emol

lierit, contritam imponito.

Eiusdem ad cancrosa.

Cācri fluuiatilis usti, & cadmię, pares portiones tritas inspergito. Vel cinerem cancrorū cum cerato imponito. Eiusdem ad callosa.

Nitrum torrefactum & calcem uiuā cum lotio pueri impubis læuigata circūlinito. Conferunt etiam caustica medicamenta Andreæ emplastrum ab Asclepiade scriptum, oēm excrescentiam reprimēs, atq; arcens inflāmationem. Argenti spumæ lib. iij. squamę ęris, chalcitidis, ęruginis rasę, sing. vnc. vj. aceti heminam: olei ueteris. lib. viij. misce. Asteris medicamen ad idem. Lithargyri, lib. j. olei ueteris lib. ij. S. æruginis, chalcitidis, squamæ rubræ, sing. vnc. j. aceti heminam. Conficito. Isis emplastrum rufum. ad fluida, diuturna, & maligna ulcera. Argenti spumæ drach. C. minij sinopici drach. viij. diphrygis, ceræ, chalcitidis cōbustę, sing. vnc. j. chalcitidos crudæ, drach. ij. olei heminas. ij. conficito ut decet.

Andreę emplastrum faciens ad excrescētia vlcera.

Asteris medicamen.

Isis emplastrū.

Aliud Scribonij Largi, ad eadem accommodatum. Cerę drach. C lithargyri drach. L. olei myrtei heminam. j. misyos cōbusti, chalcitidis ustę, aluminis scissi usti, cerussę, resinę terebinthinę, sing. drach. xij. ꝯficito. Aliud ex chamæleonte, ab Asclepiade scriptum ad fluentia & ægrè curabilia ulcera. Lithargyri lib. j. olei ueteris lib. ij. chamæleontis radicis, trientem, aristolochiæ tantundem. chalbani, vnc. ij. gallæ vnc. ij. thuris tantundem. Conficito. Aliud ab Asclepiade scriptum ad ulcera quæ uix curationem recipiunt. Squamæ æris, æruginis rasæ, sing. vnc: j. ceræ selibrā. resinæ laricis vnc. S. conficito. Decleontis cephalicon ab Asclepiade scriptum, à quo educuntur ossa corrupta. Æris squamæ, mannæ, thuris, resinæ siccę, sing. drach. C. aceti heminas. xij. Terito squamā ex aceto, & quum læuis facta fuerit, thus in pollinem

Cephalicū ossa corrupta educens.

redactũ adijcito resinamq;:atq; pastillos fingito:quorum assiccatorum in umbra miscẽs partem unã cum cerati ex rosaceo confecti pari portione, ipsa utitor.

Aliud Hygieni scriptum ab Hera, utile ulceribus ægrè ad cicatricem uenientibus, necnon paronychijs. Lithargyri Chrysitidis, ceræ, sing. minam j. chamæleontis nigri radicis, drach. xxxvj. æruginis rasæ, drac. xviij. chrysocollæ, drach. xl olei heminas. iij conficito ut decet. Aliud egregium. Ceræ, picis, bituminis, sing. lib. j. mannę, ęruginis, gallę, spinę Aegyptiæ, iridis Illyricæ, aristolochiæ rotundę, chalcanthi, singulorum. vnc. iiij. aristolochiæ lõgæ, æris combusti, utriusq; vnc. ij. cõficito. Aliud. Bituminis, aluminis liqdi, sin. lib. j. picis, resinę pityinæ, ceræ, sin. lib. ij. mali terrę rotũdi, gallæ, spinę Aegytię, sing. vnc. viij. malicorij, æris usti, mannæ, mali terrę longi, sing. vnc. iiij. olei ricinini, aut ueteris, lib. ij. ꝯficito pro dignitate.

Aliud quo utor in molli carne prędítis. Cerę lib. j. rosacei tantũdem. cerussę vnc. viij. salis ammoniaci, vnc. iiij. squamę Cypriæ vnc. ij. thuris, calcis uiuę, aluminis, ęruginis, malicorij, sin. vnc. j. cõficito diligẽter.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber quintus.

Pharmaca ad multos vsus utilia, ex contrariis constare.

POLYCHRESTA medicamẽta, siue ad multos usus utilia (de quibus agere in pręsenti cõmentario est animus) ex cõtrarijs pharmacis constãt, etiam iuxta qualitates secundas: non tãtùm primas. Etenim primas appello, caliditatem, frigiditatem, humiditatem, & siccitatẽ: tum ex harum coniugatione compositas: secundas autem,

Qualitates primæ & secũdæ quę dicãtur.

tem,quæ has ipsas primas sequuntur.

Ex ijs est emplastrum descriptum ab Hera, boni colo ris,epuloticum,glutinans,implens,ualensq́; ad chironia ulcera:cuius temperies est talis. Ceræ lib.ij.phrygiæ,lib.iij.æruginis rasæ vnc.vj.mannæ, vnc.iij olei heminas.v.aceti sextarium.conficito. Panacia Heræ.

Panacia Heræ,ad omnem malignitatem ulcerum mirè cōducēs. Rumpit atq; dissoluit quicquid corruptū est:omnem sanguinis eruptionem supprimit:hæmorrhoidas ipsas consumit & tabefacit:omniq; ulceri imposita,quāuis agresti,mitius ipsum statim reddit. Chamæpityos, chamæleōtis,symphyti,marrubij,sing.drach.iiij.polij.centaurij tenuis,sing.drach.vj.Helenij,aristolochiæ,sing.drach.iiij.thuris, drach.xij.S.myrrhæ, drach.iij.aloes, drach.vj.chalbani drach.vj.obolum unū.olei drach.clxxx.mellis drach.xxx.propolis drac. xij.S.aluminis scissi,terebinthinæ,chalcitidis sing. drach.vj.obo.S.bituminis,terræ ampelitidis, lithargyri, sing.drach.L.gallæ & pulueris iridis, sing.drach.iij. Conficito diligenter. Porrò marrubio uel solo uti etiā queas in ijs qui carnem abundè humidam & sordidā circa ulcus habent. Helenion uerò haud item conuenit solum inspersum: sicuti nec aliud quoduis acre.

Nosti siquidem acria irritare, mordere, calfacere, & fluorem concitare ad affectas particulas; amara uerò exiccare citra morsum atq; calorem:eoq́; exulceratis conducere.Iam uerò thus concoquit & pus mouet in tēperatis naturis: nam in corporibus humidioribus,carnē producit.Nullum autē eorum quæ concoquūt,ac pus mouēt,ualēter digerēs est, sicuti neq; acre. Siqdē eiusmodi mediocriter excalfaciunt: emolliuntq́; magis,q̃ exiccent.Oleū lenit,ac ualida pharmaca obtundit.Terra ampelitis tum siccat, tum digerit. Chalbanum emollit, concoquit, lenit, atq; dolorem sedat: quas uires thus,licet imbecilliores,sortitur. Terebin- Acriū facultas Amara cur ex ulceratis conducant. Thuris facultas. Pus mouentiū facultas. Olei facultas. Chalbani vires. Terebinthina.

Bitumen. Propolis. Mel non putrescit, putrescentibusq; maxime congruit. Putredini quae sint aptissima.

thina detergit, discutit, & quodammodo concoquit. Bitumen cum calore non admodum uehementi, etiā siccat. Propolis attrahit. Mel siccat, & digerit, putrescentibusq; est maximè congruens, ex ijs existēs, quae minimè computrescunt: quare composita huiusmodi à putredine seruat, praeter q̄ extremè ad putrescēdum prompta, quae humida sunt & calida. Myrrha & aloe citra rosionem siccant. Caeterùm aloe astringit: myrrha tenuiorum est partium, magisq; siccat.

Isis Epigoni, ad multa vtile medicamen.

Isis Epigoni ab Hera traditum. Valens cōtra omnia uulnera, puncturas neruorum, hominumq; atq; canū morsus. Venenū à bestijs illapsum extrahit: curat fracturas artuū cum uulnere, fistulasq; & omnes abscessus sanat; atq; omnem fluxionem sistit. Cerae drach. C. terebinthinae drach. cc. squamę rubri ęris, aeruginis rasae, aristolochię rotundę, thuris, salis ammoniaci, guttae ammoniacae, sing. drach. viij. aluminis usti, drach. vj. ęris usti, drach. viij. myrrhę, drach. xij chalbani tātūdem olei ueteris heminam. aceti acris heminas. ij. conficito. Etenim hoc medicamine Epigonus conclusus in carcere, curauit quendam ex ualde potentibus, unde cōfestim dimissus est. Ego uerò praedictis etiam radicem dracunculi adijcio: quae uel per se, in orbiculos secta, assiccataq; & redacta in pollinē, si inspergatur, malignis ulceribus auxiliatur.

Emplastrū ex dictamno ad multa vtile.

Emplastrum ex Dictamno ad eadē faciens. Olei ueteris heminas. ij. lithargyri drach. C. ęruginis rasę dra viij. squamae drach. vj. colophoniae liquidae drach. L. mānę drach. xij. ammoniaci thymiamatis drach. xxvj. aeris combusti drach. viij. diphrygis drach. vj. gentianę tantūdem. aloes drach. viij. chalbani drach. xij. propolis drach. viij. cerae drach. xxv. aristolochię drach. x. dictamni Cretici tantūdem. Conficito accuratissimè.

Emplastrum ex utraq; aristolochia, cephalicū enaemum, callosis ulceribus congruēs, atq; articulos solu-

tos confirmans. Picis, cerę, bituminis, terebinthinæ, sing. lib. j. mannæ, æruginis rasę, cerussæ, sing. selibrā. chalcāthi, aristolochiæ longę, iridis Illyricę, sing. vnc. iiij. malicorij, gallæ imaturæ, æris combusti, sing. vnc. ij. spinæ vnc. iiij. aristolochiæ rot. drach. iiij. aceti hemi nam. Ricinini, uel olei cōmunis tantundem. conficito. Porrò manna, exiguam astringendi uim possidet. Vocant enim sic quod à thure excutitur, nonnihil etiam il lius corticis obtinens. Emplastrum Azanitę, ma lignis ulceribus, necnon ambustis conueniens. Picis aridę, vnciā: cerę, adipis suilli, seui taurini, œsypi, sing. vnc. ij. resinæ piceæ, vnc. v. conficito.

Mãna quid sit

Emplastrum Azanitæ.

Emplastrum Haliei ex sinopide nihil minus q̃ priora utile. Ceræ, lithargyri, utriusq; minam mannæ, tere binthinæ, chalbani, sinopidis, sing. drach. viij. olei ueteris heminas duas. Conficito. Emplastrum Machærionis à Critone descriptum, phlegmonem ar cens, mireq́; conducens ulceribus. Aristolochiæ rot. chalbani, opopanacis, æruginis, iridis Illiricæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sing. vnc. j. terebinthinæ, vnc. vij. S. ceræ, vnc. lx. S. olei omphacini vnc. vij. S. conficito. Emplastrum ex salicibus à Critone in multos usus descriptum. Misyos, chalcitidos, æruginis, cerussæ, gallę, aluminis scissi, & rotundi, cretę suto riæ, sing. vnc. vj. cerę, resinæ pityinę, picis, bituminis, salicis foliorum, singu. vnc ij. olei heminas. ij. vnc. iiij. chalcāthi vnc. vj. malicorij tantūdem. aceti sextarios sex. conficito. Emplastrum uenatorum, ad quadrupedum ictus, morsusq́;, & ad reliqua uenenata. Argenti spumę, minam. olei ueteris, squamæ æris rubrę, ceræ, resinæ phryctę, sing. lib. ammoniaci thymia matis, trientem. chalbani, minij sinopici, sing. vnc. ij. conficito. Viride Alcimionis, conueniēs fistulis, educens ossa, &, strumas discutiens. Chalbani drach. xvj. æris usti, drach. viij. squamę, drach. xxiiij. cerę

Emplastrū Machærionis.

Viride Alcimionis.

drach. L. seui caprilli, uel uitulini, drach. xxx. thuris, resinæ siccę, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, nitri, aristolochiæ, sing. drach. xxv. bryonię, drach. xij. orcheos drach. xij. iridis aridæ, drach. iiij. aloes Indicæ, drach. xij. scissilis, drach. viij. fellis taurini, tantũdem. aceti, olei, utriusq; heminam. conficito.

Viride ad herpetas, & ad chironia ulcera ab Andromacho scriptum. Hordei combusti drach. x. æruginis drach. xx. cerę, drach. lxxx. cyprini heminam. Cęterũ hoc medicamen ęruginem multam continet. Porrò cõbustum hordeum, uel si per se inspergatur, chironia ulcera iuuat

Pastilli Aristarchi. Pastilli Aristarchi πολύχρηστοι, hoc est ad multos usus. Nam pręter alia, utiles sunt in principio phthisicis, lienosis, cœliacis, & dysentericis, tribus obolis in potu datis. Myrrhę, drach. vj. croci, crocomagmatis, sing. drach. iij. citinorum, chalcanthi, aluminis scissilis, aloes, singu. drach. vj. excipiantur uino Falerno, finganturq́; orbiculi, & assiccati in umbra seruentur. Polyidę Sphragis. Malicorij. drach. vj. myrrhæ, drach. viij. aluminis scissilis drach. v. thuris, drach. iiij. chalcanthi, drach. ij. fellis taurini drach. vj. Vino dulci excipiuntur. Pastillus Threpti ad aures pure fluentes, carnis excrescentias, & narium ulcera. Malicorij drach. x. gallę omphacitidis drach. viij. aristolochiæ tantũdem. aloes drach. iiij. myrrhæ, drach. viij. fissi drach. ij. thuris drach. iiij. passo excipiũtur.

Pastillus dia chylon. Pastillus διὰ τῶν χυλῶν ad nomas & scabiosos affectus. Licij indici, aloes Indicæ, myrrhę, ęris, aluminis scissi, citinorum, thuris, sing. drach iiij. succi myrti, heminę dimidium. conficito. Pastillus niger: quo utor. Malicorij drach. x. aristolochię, gallę, sing. drach. viij aluminis fissi, aloes, sing. drac. iiij. myrrhę, chalcãthi, sing. drach. ij. thuris drach. iiij. Vino excipiuntur: & quum res exigit, uino dulci diluuntur.

Ad erysipelata. Acaciæ drach. viij. misyos drach. iiij.

opij drach.ij.thuris drach.iiij. cum aceto excipiuntur. Faciunt etiam ad herpetas. Ad herpetas, Tiberij Cæsaris. Diphrygis,meconij,aluminis fissi, acaciæ, sing.vnc.iij.aceto uel aqua diluens,utitor.

Aridum putrefaciens absq; morsu,ex descriptione Andromachi. Sandarachæ,arsenici, singu.drac.ij.calcis uiuæ,drach,iiij.tritis utitor. Pastillus sanguinem comprimens. Chalcitidis,misyos,mannæ,sing.drach.iiij.tritis utitor. Ad ani uitia,alumine liquido nucis magnitudine cum mellis cyathis duobus cocto utitor. Aridum cephalicum ab Asclepiade scriptū,quod tollit squamas,ossa corrupta educit,& caua implet. Iridis Illyricæ,panacis,sing.drach.iiij.aristolochiæ,drach.ij.mannæ tantūdem. contusis cribratisq; utitor. Aridum Asclepiadis, cicatricem inducens. Calcis uiuæ,drach.vj.mannæ,thuris,squamæ, sing.drach.iiij redactis in pollinem utitor.

Putrefaciens absq; morsu.

Crustas inducens.Asclepiadis. Chalcitidis crudæ, cadmiæ,sing.drach.iiij.ieiunus ex saliua excipito.

Medicamen Dia tessaron. Chalcitidis tostæ, misyos tosti,diphrygis,chalcāthi,sing.drach.iiij. Ad nomas Asclepiadis pharmacum. Sulfuris uiui,auripigmenti, squamæ,sing.drach.j.æris cōbusti,quātū color exigit. Arido et ex melle utitor.Etenim putrida ulcera,quum ambientes partes depascunt,nomas propriè appellāt. Qui affectus uehementissimis medicamētis indigent: ut sæpe in eis etiam cauterijs utamur.

Medicamē dia tessaron.

Nomæ qualia vlcera sint, & qualia medicamēta postulēt.

Apellis medicamentum διὰ χάρτου, quod nomas non solùm sistit,sed incipientes prohibet. Chartæ combustæ,plumbi usti,æris usti & loti,arsenici, squamæ stomomatis,singulorum æquas portiones.sulfuris uiui,dimidium: tritis utitor,uel cum melle,uel ex rhodino.

Medicamē ex charta combusta,nomas cōpescens.

Ad carbunculos. Nitri rubei,arsenici,sandarachæ, chalcitidis,atramenti sutorij, diphrygis,singulorū parem mensuram aceto læuigans, exiccansq;, postea eis

Carbunculus quid, & qualibus egeat medicamentis.

tritis utitor. Etenim carbunculus ulcus est crustam cito cum ualida phlegmone circunstantium particularũ excitans: adeò ut febres uehementes, & extrema pericula inferat. Quare ipsi crustę ualidum medicamentũ imponere expedit, & ex ijs quę ad nomas conducunt.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera, Liber Sextus.

IN PRAESENTI cõmentario ad ea πολύχρηστα, hoc est multi usus medicamenta me conuertere est animus, quæ tum ad alia multa singulatim faciunt, tum ad putrescentes particulas, aliter quidem affectas q̃ illa ulcera, quę difficulter curabilia appellantur. In putrescẽtibus siquidem, ipsa putredo uagat̃: ob idq; tales dispositiones cõplures Medicorum νομὰς, hoc est, depastiones appellant. In illis autẽ, affectus secundum unũ locũ est circunscriptus: absq; ulla putredine: ita ut phagedęnę uocatę, exedant quidem partes uicinas, non tamen putrefaciant ipsas, nec febres inferant, quę consequi ad depascentes affectus cum putrilagine, cõsueuerunt. Hęc igitur quę nunc scribentur omnia, mordacia sunt, si quis ipsis solis nõ cerato temperatis utatur. At quæ cerato miscentur, purgare quidem ulcus sordidũ, & carne replere possunt, atq; etiam duritiem quãdam & tensionẽ discutere: non tamẽ difficilia curare. Quocirca tum plurimũ cerati miscemus medicamẽtis acribus, quum ulcus purum & siccum est: corpus autem curandum, & molle, & ad sentiẽdum promptum: paucissimum uerò, si ulcus quidem ipsum sordibus, humiditateq; redundet plurima: ęgri autem corpus sit durũ,

Nomæ.

Phagedænę.

Cerati plurimũ quãdo acribus medicamentis misceat̃, & quã do contra, paucissimum.

& parum ſenſile. Anicetos Critonis, quaſi dicas inſuperabile pharmacũ. Extrahit, rumpit, purgat, glutinat, pus educit, duritias diſcutit, laſſitudines lenit, fracturis cum uulneribus auxiliatur, curat hominum atq; ferarum morſus, ad innumeraq; alia conducit. Squamę æris drach. lviij. pyrethri, ſtaphiſagrię, cocci cnidij, ſinapi ſeminis, cachryos, columbini ſtercoris, ariſtolochiæ tenuis, ęruginis, cyperi, erucę ſeminis, cumini, ſingulorũ drach. xvj. nitri, ſalis ammoniaci, ſing. drach. xxxij. baccarũ lauri, mannæ, iridis, ſing. drach. cxx. aceti acris ſextarios ſedecim. decocti caricarum cyathos. iiij. & S. Tuſa cribrataq; omnia ſimul cum aceto ſub æſtu caniculæ læuigantur. Vbi ſiccum & uiride euaſerit, ficuum decoctio adijcitur, & ſimul emollita tolluntur, & in olla æris rubri aſſeruantur. Vteris autem una ipſius medicamenti parte aceto diluta, uſq; ad conſiſtentiam ſordium, permiſta ſex reſinę portionibus, cui nonnihil cerę ſit temperatum. Scribitur etiã impetigini agreſti congruere. Sic enim uocant, quæ à medicamentis imbecilliter ſiccantibus nihil iuuatur: irritatur autem à ualidis. Porrò caricarum decoctum leniſſimum eſt, & maximè concoquit, ſimulq; digerit. Acetum uerò, efficaciam aliorũ medicaminum iuuat. In quo quidem quæ macerantur ſub ſole ęſtiuo, tenuẽ ſubſtantiam acquirunt, eoq; altius uirtus ipſorum penetrat. Emplaſtrum Serapionis, contra omnia uulnera, punctus, et parotidas maximè ualens. Educit etiam pus, glutinat, ſeniliaq; & chironia perſanat. Olei ueteris heminas. iii. argenti ſpumę drach. cc. ammoniaci thymiamatis, drach. clxviij. reſinæ, colophoniæ, pityinæ, ſingu. drach. lxviij. ceræ drach. clxviij. chalbani drach. xx. ęruginis tantũdem. myrrhę drach. viij. Conficito. Humidum Andromachi ad nomas. Cerę, reſinę, terebinthinę, utriuſq; drach. viij. adipis taurini curati, drach. iiij. chalcitidis, drach. ij.

Anicetos Critonis.

Impetigo agreſtis.

Caricarum decoctum.

Aceti facultas

Serapionis emplaſtrum.

Humidum medicamen Andromachi.

squamæ æris, drach.iij.mannæ thuris, drach.ij.gallæ immaturæ, drach.iiij.olei myrtei, heminas.v. Arida aceto & melle excipiuntur:dein liquida superfundun-tur.Porrò quod auxiliorum quædam à ratione sola inue-niantur: quædam ab experientia, * quæ ad id ratione non indiget:nonnulla utriusque opem desyderet: per se pe iam uobis est demonstratum: sicuti & quod ratione & experientia comperta, coniecturali uia ad eorum quæ inquiruntur inuentionem perueniunt:quæ uerò per ra-tionem sperata sunt,confirmentur experientia. Quum igitur omnia artium opera frequenti exercitio absoluan-tur,non satis profectò est,generalia duntaxat ipsorum addiscere, sed etiam in particularibus subinde exerce-ri oportet.Nam actionum usus,exercitatioque, ad perfe-ctorum possessionem est uia. Aegyptia Andro-machi. Argẽti spumæ,drach.xliiij.ricini heminas.vj. ceræ, drach.cxliiij. ammoniaci thymiamatis, drach. lxxij.terebinthinæ drach.xxxvj.lanę ustę,drach.xviij. squamæ stomomatis,squamę æris,aristolochię,thuris sing.drach.viij.myrrhę drach.iiij. opopanacis drac.ij. marinæ aquæ, ad conspergendam ceram, drach.L. Conficito. Etenim argenti spuma, quum medij tem-peramenti sit,quod pertinet ad calorem & frigus: pau-lulum ad siccitatem inclinat.At cera,materię locũ ob-tinet,non uirtutis efficaciam adiuuat: tametsi uis quæ-dam ei perexigua emolliẽdi insit. Iam terebinthina, quàm cera,magis mollit,calfacit,& digerit.Porrò ammonia-cum inter emollientia principatum obtinet: in digerẽ-tibus medium est. Quare compositum ex oleo ricini-no & gutta ammoniaca medicamentũ,abunde potest digerere,emollire,& nimirum etiam siccare.Iam lana combusta,aristolochiaque plurimũ digerunt,exiccãtque; thus autem digerit concoquitque;.Myrrha etiã non igna-uiter calfacit,& exiccat:sed utrunque opopanax præstat multo absolutius. Cæterùm squama æris,stomoma-

Artium opera frequenti exercitio absoluũt.

Ægyptia Andromachi.

Ammoniacũ inter emollientia principatũ obtinet.

tisq́;, præter q̃ꝙ ualidè ſiccant, uim etiam aſtringendi ſortiuntur. Conſentaneum autem eſt, Andromachũ pro hemina uncias nouem menſurales accipere: ita ut ſex heminæ uncias quinquaginta quatuor menſurales abſoluãt: quod idem eſt, ac ſi dicas menſuræ Romanæ libras. iiij. S. Ego uerò olei Romanam libram, quam per diſſecta cornua metiuntur, ponderaui quandoq;, diſcere cupiens quantum grauitatis pondus cõtineret, inueniq́; duodecim menſurales, decem vncijs ponderis æquales exiſtere. Præſcriptum igitur medicamen, cruentis uulneribus, ulceribusq́; alijs non paucis bonũ medicamentum redditur: ſicuti & ad abſceſſus, & omnia quæ diſcuti poſtulant. Nec ignoratis medicamenta quæ ſimul cum digerentibus etiam aſtringentia recipiunt, longè tutiora eſſe: quę uerò abſq; abſtringentibus digerunt, efficaciora quidem, non tamen perinde tuta. Sæpe ſiquidem fluxiones attrahunt, dum corpus quod curatur, plethoricum eſt, aut prauis ſuccis redundat. Adeò itaq; digerit generoſè prædictum pharmacum, ut etiam pus, ſi non admodum copioſum ſit collectum, diſcutiat, abſq; inciſione cutis: emollireq́; calloſa, & quomodocũq; indurata poſſit. Congruit etiam nudatis neruis, & ſi in parte quapiam abſecti fuerint. Etenim præciſi nerui, tametſi periculo quod conſortij lege oboriri ſolet, careant, tamen eas partes, in quas inſerunt, ſenſu deſtituunt: taleq́; medicamen deſyderant: nam quæ humectant, facilè eos putrefaciunt.

Hemina.

Libram mẽſuralem olei, continere vnc. x. põderales, Ga. expertus eſt.

Digerentia q̃bus aſtringentia ſunt miſta, eſſe lõge tutiora, ſed min⁹ efficacia illis q̃ tantũ digerũt.

Humectãtia, p̃ciſos neruos facile putrefaciunt.

Medicamen fuſcum Andromachi, Athene dictum, ad difficilia ulcera congruens. Argenti ſpumę, drach. C. terebinthinæ drach. xxxvj. ceræ, drach. xxv. minij ſinopici drac. xxiiij. ammoniaci thymiamatis drac. xxxvj. chalbani, drach. xij. aloes, drach. viij. diphrygis tantũdem. æris combuſti, maſtiches, ſing. drach. vj. ariſtolochiæ drach. v. propolis tantundem. mannæ drach. vj. ſquamæ æris tantũdẽ. Lapidis aſij, drach. iij. trifolij ſe-

Athene Andromachi.

minis, drach. ij. symphyti radicis drac. j. & obolos. iiij. olei heminas. iiij. Conficito: Hellespontia Andromachi, propulsans phlegmonē: strumas, panos, & parotidas curans: necnon pus maturans, abscessusq; rūpens, & glutinans. Argenti spumę drach. C. picis drach. L. ladani drach. xv. æruginis rasę drach. viij. æris combusti, tantūdem. squamæ drach. ij. olei ueteris, drach. cc. Cōficito.

Hellespontia Andromachi.

Tyria Damocratis, ulceribus, ac morsibus quadrupedum congrues. Lithargyri lib. v. ceræ lib. ij. Pityinæ pinguis, lib. iij. æruginis, chalbani, æris combusti, squamæ, singu. vnc. iiij. Pinguis olei, lib. xvj. curiosè. conficito.

Tyria Damocratis.

Attrahentium, digerentiumq; discrimen.

De emplastris digerentibus, & attrahentibus. Attrahentia medicamenta, nonnihil etiam discutiunt: & quę discutiunt, pariter etiam attrahunt. Verùm in digerentibus medicamentis, discussoria uirtus: in trahentibus, attractrix præpollet. Salsum Andromachi, digerens, extrahēs, ad multaq; utile. Salis communis, lib. iiij. squamæ vnc. iiij. Magmatis, lib. S. mannæ lib. j. cerę, lib. xiiij. olei cyprini, lib. xvj. quibus acetū affundit.

Salsum Andromachi.

Aliud Ctesiphontis, partim discutiens, partim euocans, atq; detergens. Aphonitri, libram, mannæ thuris, tantūdem. lixinæ stactæ, libram. Sunt qui addant etiam libram aceti. Aliud ex Baccis lauri. Resinæ, nitri russi, ceræ recentis, baccarum lauri, colophonię, seui uitulini, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. lxx. cyprij decimāsextam heminę partem. conficito.

Medicamē ex baccis lauri.

Aliud attrahens & digerens, ad multa utile. Argenti spumę, cerussæ, chalbani, singulorum libram. salis fossilis, æruginis rasæ, singu. selibram. olei sextarios tres. atramenti sutorij, vnc. ij. conficito.

Aliud digerens meliceridas, Alexandri. Salis Hispani, argenti spumæ, cerussæ, sing. libram. Cerę, terebinthinę, utriusq; vnc. j. chalbani, uel opopanacis, vnc. ij. sinapeos, vnc. vj. olei ueteris, libras tres. aceti sextariū

Digerens Alexandri.

confundito. Aliud Epispasticum, discutiens strumas, parotidas, atq; omneis abscessus: conferensq; ad articulorum uitia. Salis fossilis libram: strigmenti purissimi, lib. iiij. Chalbani drach. L. conficito.

Aliud quo usus est ad eadē Andromachus. Cerussæ, salis fossilis sing. drach. lxxx. chalcanthi drach. xij. olei ueteris heminas. iij. aceti heminas. iiij. Aliud Asclepiadis ad eadem. Quod ualenter etiam mammarum abscessus digerit. Ceræ, terebinthinæ, nitri, olei ueteris, sing. libram. aquæ heminam. Nitrum in aqua solutum igni admoueto, uaseq; cooperto, coquito, mouens ex interuallis. Quum autem strepere adeò desierit, liquida infundito, mouēs assiduè, donec non coinquinent. Postea in mortarium transfusa, rursus tundito: inde excipiens, utitor. Aliud ad eadem. Ceræ, terebinthinę, sing. drach. C. nitri spumæ, olei ueteris, mannæ, thuris, sing. libram. lapidis asij floris, selibrā. chalbani, ꝓpolis, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. xij. aquę lixinę quod sit satis, conficito.

Digerens Asclepiadis.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber Septimus.

MALAGMATA siue emollientia uocant Medici, quæ partes præter naturam induratas emolliunt, calido omnia tēperamento prædita: non tamen exiccantia, quemadmodū nec manifestò humectantia. Nam quum exactè emollientia medium quendam ordinem inter humectantia siccantiaq; sortiatur, indurescentiū substantiæ, ueluti fusionem quandam moliuntur. Vbi uerò fusa durities fuerit, digerentium medicamentorum

Malagmata q̄ dicantur.

Digerentibus quādo utendū.

usus succedit. Porrò leoninus adeps ualentissimè tum calfacit, tum digerit. Proximū locū habet pardi adeps, ut qui modicè emolliat. Vim minorem in calfaciēdo ac digerendo habet anserinus; habet tamē aliquatenus maiorem in molliendo: pari spatio ab hoc recedit gallinaceus. Suillus adeps, mollissimus, humidissimus, atq; aliorum imbecillimus est: quare teneris corporibus conuenit. Caprarum & boum adeps, quanto suillo est ualidior, tāto magis corporibus & natura durioribus, & inter duriora scirrhosioribus congruit. Taurinus hircinusq́; adeps ualidioribus tum corporibus, tum affectibus auxiliatur. Est autem cōmune tū phlegmone, tum scirrho particulis laborantibus, reniti prementibus digitis: distinguntur tamen affectus ij sensu doloris & indolentia. Igitur magna phlegmone cataplasmatis & humidis quibusdam medicamentis sanatur: parua, cui scirrhosa durities permista fuerit, tum cataplasmatis, tum medicamentis cerati modo cōfectis: liquidisq́; emplastris atq; emollientibus.

Adipis differētiæ.

Phlegmone q̄bus medicamētis indigeat.

Medicamen Parygron Herę. Quod medet̄ particulis exigua phlegmone afflictis, non multo post confectionem tempore. Si uerò duritiem absq; dolore pars affecta contraxerit, aut si phlegmonode affectu sit libera, paulo etiam recenti uetustius utile fuerit. Eius itaq; cōpositio est talis. Adipis suilli recētis, curati, vnc. xliiij. ceræ vnc. xxiiij. cerusię vnc. vj. argenti spumæ tantūdem. conficito. At duritiem in scirrhum abeuntem, ualentiora præsidia ꝑsanant: cuiusmodi sunt, tum medullarum genus, tum bdellium utrūq;, Arabicum nēpe, & Scythicum: necnon styraces: ex quibus eligēdus est pallidus. Nam niger deterior est. Iam ammoniacū thymiama, inter ea quæ emolliunt durities annumeratur: præcipuè quod pingue est, & recens. Medullarum optima est uitulina. Ex resinis aptissima est, Chia uocata, & larix. Post has pinea, nde ab Iietina. Strobilina

Parygrō Herę

Styracis differentiæ.

Medullarū optima ē vitulina

Resinarū differentiæ.

uerò uehementer est acris. Pityina, quam propriè physema uocãt, pinguitudinis expers, exiccat admodum. Has igit fugere, Chia uerò & abietina uti oportet, non ĩpsis per se, sed cum cera, & aliquo aliorum, quæ conducere affectui uideantur. Brutia pix & ipsa eandem obtinet uim, nonnihil pinguis & tenax. Pix alia non est miscẽda, sicuti nec bitumen: utpote iusto sicciora. Exiccantia quippe, mollientibus sunt contraria. Quoniam uerò & piceam, & phrycten resinam, & colophoniam appellare consueuerunt, sciendum est, & aliã colophoniam quandam haberi, chiæ mastichę similem, quę nõ nihil molliens sortitur, quemadmodum ipsa mastiche & thus. Ad hæc Aegyptia mastiche nonnihil emollit. Thus etiam, quandam molliendi uim obtinet: uerùm hoc quidem, coctum ex usu est, ueluti & fœnigręci semen. Hoc etenim probè coctum emollit, ac magis adhuc, si adipi temperetur. Quæ citra coctionem liquari, diluiq́; ob consistentię siccitatem, non possunt, oleoso aliquo indigent, cuiusmodi sunt, tum oleum ipsum, cui nihil astringẽs inest: tum balneorum strigmenta, & q̃d uocatur susinũ, & hoc multo magis comaginũ. Huius generis est butyrum, althęęq́; & fœnigręci decoctum. Porrò inter ea quæ sic emolliunt, & ea quæ ualidissimè (cuiusmodi existunt styrax, & bdellium) ammoniacum thymiama idem potest quod propolis. Cæterùm Scythicum bdellium Arabico est multo ad emolliendum præstantius. Chalbanum & opopanax, præterq̃ꝙ digerunt, etiam aliquid molliens sortiuntur. Opopanax tamen digerendo: chalbanum molliendo, coquendoq́; præcellit. Ex his igitur quæ produximus, ualida ualidis, imbecilla imbecillis sunt adhibẽda affectibus. At ubi post primam pharmaci impositionem, denuò ipsum applicas, oleo pingui partẽ affectam souere conuenit. Ex ijs autem quæ ἐχέκολλα (quòd tenacius hęreant) uocantur, nullum auferendũ est, prius q̃ sua spon-

Colophonia duplex.

Mastiche. Thus. Fœnigræci semen.

Bdellium. Ammoniacum thymiama.

Chalbanum. Opopanax.

Tenacia medicamẽta non eẽ amouẽda, pri* q̃ sua sponte excidant.

te abscedant: * sed ut adhæreant semper sinenda sunt, etiamsi ægrotãs lauetur. Vitanda autem omnino sunt medicamentosarum aquarum lauacra: præsertim quę chalcanthum, alumen, & sulfur referunt. Quum igitur malacticorum sint uarij gradus, & differẽtię, certè malacticis primi ordinis ad exiguas durities, atq; in mollibus utemur corporibus: ut secundi, ad fortiores tum affectus, tum corporũ habitus: ac similiter tum tertij, tum quarti, nimirum pro illorum ratione.

Malactica primi ordinis.

Malactica primi ordinis. Butyrũ, uel resina colophonia, & cera candida nõ uetusta, singula pondere ęqualia, inuicem liquata, primi ordinis malactica sunt. Liquidum similiter medicamen, quod Parygron uocãt, primi ordinis est. Emollientium imbecillimũ est cera cum butyro soluta, aut ex susino, aut comageno. At his imbecillius cererelæon dictum. Iam ex ouis cerata facta, exiguam quandam relaxandi uim possident. Valentiora his, uerùm imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina, & cera pari pondere liquefactis.

Malactica secundi ordinis.

Malactica secũdi ordinis. Emplastrũ quod ad Mnaseum refertur, rectissimè secundo malacticorum ordini ascripseris, nimirum constans ex oleo ueteri, argenti spuma, & suillo adipe. Cęterùm si omnia illa fuerint recentia, imbecillimum pharmacum fiet. Validius autem, oleo quidem existente ueteri: adipe autem recẽte. At ualidius adhuc, ex uetustis ambobus constiterit. Quocirca secũdum uetustatem quidem olei & adipis, pondus autem singulorum quæ induntur: uarias differentias ipsum medicamentum suscipiet. Copiosa siquidem argẽti spuma iniecta, medicamen potestate mollius euadet: paucior, ualidius: ac magis emolliet, si plus adipis immittamus: digeret fortius, si augeamus oleũ.

Amythaonis malagma.

Amythaonis malagma ab Asclepiade scriptum.
Ammoniaci thymiamatis, vnc. xxxvj. cerę tantũdem. terebinthinę vnc. viij. bdellij, tantũdem, chalbani, thu

ris, myrrhę, sing. vnc. iiij. cyprini heminas. iiij. Conficito. Discutit omnem durittem. Valet contra præcordiorum tensiones, impeditosq; articulorum motus.

Malagma Dioscoridis, ad eadem. Ceræ minam unā. resinę phryctę, chalbani, iridis Illyricę, sin. minę dimidium irini feculę quod satis est. Vini quantū uolueris. Conficito.

Malagma Dioscoridis.

Malagma Lucij omnem duritiem digerens, articulosq; impeditos relaxans. Bdellij, seui uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricę, sin. drach. xvj. opopanacis, chalbani, cachryos, styracis, thuris, sing. drach. viij, piperis grana clx, irinæ feculę, quod sit satis, ceræ, resinę terebinthinæ, sing. selibram. Vini quod satis esse uideatur. Conficito. Est enim extremi emollientium ordinis: ut quo nullum durescentia magis emollire comperias.

Malagma Lucij.

Malagma Neapolitæ ab Asclepiade scriptum, contra omnes durities: quod etiā pleuriticis auxiliatur. Vini pissitę, sextarios sex. ceræ lib. sex. ammoniaci thymiamatis, phryctæ, utriusq; vnc. iij. terebinthinę. thuris, myrrhę, aloes, aphronitri, lapidis Asij floris, gentianę radicis succi, sing. vnc. vj. sagapeni, sulfuris uiui, propolis, sing. vnc. iiij. panacis rad, psamsychi, piperis albi, sing. vnc. iij. Conficito, & utitor.

Malagma Neapolitæ.

Malagma Andromachi. Picis lib. iij. cerę lib. ij. resinę, libram, chalbani vnc. ij. ammoniaci thym. tantūdem, mannę vnc. iiij. aceti sextarios. iij.

Malagma Andromachi.

Malagma Andromachi ex meliloto. Nardi Gallicæ drac x. cyperi, cardamomi, ireos Illyricę, myrrhę, sin. drach. viij. croci, drach. iiij. meliloti drach. xxv. ammoniaci thymiamatis, drach. viij. terebinthinæ drach. L. cerę recentis, drach C. cyprini, heminę dimidium. aceti quod sit satis. Conficito.

Emplastrū ex meliloto.

Malagma ex baccis lauri Andromachi. Ceræ, picis brutię, baccarum lauri, nitri, resinę phryctę, sing. drach. lxxv. chalbani, ammoniaci thymiamatis, cachryos, ameos, singu. drach. xij. piperis albi, drach. xvj. cyprini hemi. vj cōficito.

Malagma ex baccis lauri.

Ischiadicis cataplasma.

Ad Ischiadicos generosum. Rutę agrestis seminis, silphij, baccarum lauri, aphronitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ameos, sing. drach. iiij. Rutę uiridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci thym. ceræ, seui, sing. minæ partem octauam. chalbani, drach. vj. opopanacis drach. iiij. sulfuris uiui tantūdem. Conficito.

Lienosis optimum cataplasma.

Ad Lienosos. Ceræ minam, ammoniaci thymiamatis, minæ dimidium. aluminis liquidi, drach. L. strigmenti, heminam. Capparis rad. calaminthę rad. myrobalani fęcis, quod magma uocant, sing. drach. L. aceto aridis, oleo adiecto liquidis, utitor.

Hepaticis conueniens malagma.

Malagma ad Hepaticos. Ammoniaci thymia. bdellij, singu. drach. cxliiij. croci, myrrhæ, sing. drach. xij. ceræ drach. cxliiij. aceti, quartam partem heminæ, cyprini, heminam. conficito.

Rheumatismis vētriculi & intestinorum, malagma.

Malagma ad rheumatismum stomachi & intestinorum. Oenanthæ, vnciam. omphacij, vnc. iiij. phœnicobalani carnis, vnc. ij. acacię, rosarū, aloes, sing. vnciam. gallæ, aluminis, picis, sing. vnc. iiij. ceræ vnc. iij. Vinum aridis affunditur.

Hydropicis cōueniens malagma.

Ad Hydropicos, & flatuosos. Picis liquidæ, cerę, utriusq; libram, nitri, sulfuris uiui, aluminis fissi, sin. vnc. vj. pmisceto.

Colicis malagma Antipatri.

Malagma Antipatri ad colicos. Silphij, drach. ij. helelisphaci, casiæ, melanthij, staphidis agriæ, chalbani, struthij, sulfuris uiui, sing. drach. iiij. panacis, propolis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, nitri, singu. drach. vj. Asij floris, drach. xxv. ceræ drach. cl. resinæ, tantūdem. olei heminam. Conficito.

Anodynon ad podagram.

Anadynon Nicostrati ad podagram. Ceræ libram. Ammoniaci thymiamatis, vnc. iij. opopanacis, vnc. iiij. S. mecōij, vnc. iij. cyprinum ad contusionum eorum adhibetur.

Arthriticis aureū malagma.

Aureum malagma ad Arthriticos. Resinę strobilinę, lib. ij. chalbani, drach. xij. axungiæ porcinæ tantūdem. cerę drach. xxiiij. baccarum lauri, drach. xij. incoquito ut decet.

Pleuritidi conueniens malagma.

Aliud ad Laterum dolores. Cyperi, cardamomi, mannæ, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ

binthinæ, ceræ, irini, singu. libram. Misceto. Porrò phlegmones, scirrhiq;, eadem quodammodo generatio & curatio est. Nascitur enim ex confluxu humorũ uterq; affectus: curatur ijsdem uacuatis: quãq; euacuationis modus utrobiq; idem non est. Quippe inflammatis quidem particulis tum repulsoria medicamentorum qualitas, morbi initio, tũ discussoria semper ex usu est. Scirrhis autem, sola discussoria sine repellente. Itaq; summè indurata scirrho, prsus, insanabilia sunt. Dignosces autem ipsa hinc, q nullus sensus partibus affectis supersit. At in quibus sensus quidẽ est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis digerentibus incrassatum humorẽ: non tamen ualidè, ac uniuersim hoc agẽtibus; quod epispastica solent. Quocirca minimè sanè oportet mirari, si partes inflammatę scirrhum interdũ contrahant: dum uidelicet humor quidem influens est simul crassus & uiscidus: curatio autem medicamentis ualde exiccantibus administratur. Nam quemadmodum in externis rebus, permulta corpora quæ ignem contingunt, ab ipso torrẽtur; atq; rursus ab aqua emolliuntur: ita in particulis inflammatis, ex humore ipso, à calfacientibus & exiccantibus acerrimè desiccato, relinquitur quippiam crassum & uiscidum, nimirum omni tenui discusso. Atq; hac sanè ratione in morbis articularibus pori gignũtur: nec secus per nephritidas calculi. At si fluxio, quæ phlegmonem gignit, tenui substantia sit, curatioq; eius per siccantia & calfacientia pharmaca administretur, nihil scirrhosum relinquit: imò refrigerantia uehementer, astringentiaq;, scirrhos procreare tunc solent. Vnde multis per erysipelata uehementer refrigeratis, occallescere solent humores. Igitur primus usus in dolentibus inflammationi bus est, qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur. Alter paulo crassioribus, & siccantioribus constat. Tertius relaxantibus nominatis,

Inflãmationis curatio.

Scirrhi curatio

Scirrhi incurabiles, ab iis qui possunt curationem suscipere, quomoõ discernantur.

Phlegmonæ quando in scirrhum degenerent.

Pori quomodo generent.

Calculi ut gignantur in renibus

Refrigantia quãdo scirrhos producant.

Inflammationibus quæ medicamẽta conuenire videant.

quæ nonnulli inter malagmata collocant. Sunt autem inter ea, maximè emollientia quidem, quæ consistentiam cerati referũt, quum ex butyro, cera, adipibus, oleoq; relaxante conflantur. Temperatur ipsis œsypi, resinæ, & picis, modicum: sicuti & thus, & chalbanum, & nonnihil ireos Illyricæ.

Acopa medicamina qualiaнã esse debeant.

De Acopis, siue labores lenientibus. Acopa medicamenta omnia, liquidæ cõsistentiæ necessariò esse debent. Inter quę sanè oleũ per se, eos laboribus qui summam cutem infestant, persanat: altius autem ingruentes, uehementioresq́;, alicui relaxanti, & mediocriter calfacienti cõmixtum: ut chalbano, resinæ terebinthinę, colophoniæq́; phryctæ appellatæ. Quibus caldiores sunt abietina, & strobilina. Terebinthinam uerò larix nonnihil calore superat. Cæterùm id genus omnia relaxantibus oleis miscentur, quale est Sabinum: iniecta interdum & cera. Iam uerò ἄκοπον unguen est, ubi dolor altius infestat, medicamẽ ex semine abietis, chamęmeli, anethi, & floris populi: præterea susinum, gleucinum, & comagenum: & quæ tum ex medulla, tum adipe componuntur: suillo quidem, moderatissimè relaxante: gallinaceo autem, his uehemẽtius, & hoc adhuc magis anserino. At adeps leoninus, & pardi, ualidior est, ut iam uehementer calfaciat, eoq́; discutiat insigniter. In medio horum, bubuliq́; & caprilli, consistit uulpium atq; hyænæ adeps. Meminisse autem oportet, dura corpora requirere ualentiora pharmaca: mollia uerò & humida, minimè talia medicamenta perferre posse. Nec ignoratur, quæ dicuntur myracopa medicamenta, ex acoporũ cum unguentis temperatura fieri, nihilo cæteris præstantiora, nisi odoris fragrantia.

Resinarum differentiæ.

Adipis differentiæ.

Dura corpora valentiora medicamenta postulãt, quàm q̃ molli carne sunt prædita.

Acopon Themisonis ab Asclepiade scriptum. Sampsuchi, rorismarini foliorum, fœnigræci, sing. sextariũ unum. cardamomi, brathyos, sing. sextarij dimidium. vini dulcis sextarios tres, olei venafrani, trepõdo, cerę

Acopon Themisonis.

libras.ij. conficito ut decet. Acopon ex melle. Mellis, irini, rosacei, cyprini, gleucini, ceræ, terebinthinæ, sing. vnc. iij. conficito.

Acopon ex melle.

Acopon Aphrodæ, δυσώδης, hoc est fœtidū appellatū. Cæræ, terebinthinæ, sing. drach. viij chalbani, drach. vj. olei ueteris, heminas duas, medullę ceruinæ drach. viij. conficito.

Acopō Aphrodæ, fœtidum.

Aliud ad omnem neruorum dolorem. Resinæ terebinthinæ, drach. lvj. ceræ drach. xxviij. ammoniaci thymiamatis, drach. xxxij. chalbani tantūdem. medullæ ceruinæ, drach. xxiiij. olei ueteris heminas duas. conficito.

Acopō ad omnem neruorum dolorem.

Aliud διὰ τοῦ καστορίου: hoc est ex castorio: quod solutis, & omni diuturno malo auxiliatur. Oesypi, vnc. iij. medullæ ceruinæ, vnc. iiij. terebīthinæ. vnc. iij. ammoniaci thymiamatis, chalbani, castorij, piperis albi, euphorbij, adarces, nitri spumæ, opopanacis, sing. vnc. ij. olei styracis, vnciā unā. olei irini, vnc. ij. olei ueteris, heminam unam. cerę selibram. conficito.

Acopon ex castorio.

Vnguentum dolores articulorum discutiens. Thuris, piperis albi, sing. drach. x. aphronitri, drach. viij. myrrhæ, drach. iiij. ammoniaci thymiamatis drach. vj. aceti, quod sit satis. olei cyprini heminam unam.

Acopon ad articulares dolores.

Medicamen ex populo. Populi nigræ surculorum minam. cucumeris agrestis rad. lib. iiij. casiæ fistulę, lib. ij. vnguenti crocini, lib. ij. croci, vnc. iij. uini odorati sextarios. xij. olei sabini sextarios. x. sampsuchi, ceræ, sing. lib. iiij. Surculos populi diligenter contusos in uase duplici unguentario contineto: quibus sampsuchum, cucumerisq; radices concisas adijcito. His uinum superfundito. Omnia diebus nouem macerari sinito. Sequēti die oleum adijciatur, & rursus accuratè tunsa, igne non acri incoquito. Postea liquori expresso ceram subactam, & medullam lęuem factam indito. Igni imposita coquito. Vbi liquata fuerint, ab igne tollens, crocinum adiungito, mouetoq; continuè. Crocinum uerò læue factum, terrestris

Medicamē ex populo ad articulares dolores.

testudinis sanguine excipito, ut olei ueteris crassitudi-nem habeat. Liquata croco iniecta, rursus tũdito, atq; exceptis utitor. Arthritide, & ischiade liberat.

Podagricũ medicamẽ flauii. Aliud flauij Clemtiens. Cuius usu nouimus homines toto distortos corpore, conualuisse à podagra, chiragraq;. Olei Sabini, lib. xij. cucumeris agrestis rad. lib. xij. ceræ, terebinthinę, medullę ceruinę, chalbani, sing. lib. j. Oleum diuidimus, & seorsum in eo ranas, seorsum item radices incoquimus. Dein liquore percolato, ad pharmaci confectionem utimur.

Acopõ Haliei. Acopon viride Haliei. Ceræ, terebinthinæ, olei ueteris, sing. selibram. aphronitri, vnc. iiij. chalbani, æruginis rasæ, sing. vnc. iij. opopanacis, vnc. vj. ammoniaci thymiamatis, mannę, sing. vnc. iij. aceti, melini, cyprini, irini, sing. vnc. ij. seui caprilli, vnciam. conficito.

Acopon Casti. Casti Acopon, ad diuturnos affectus & conuulsiones. Pysselæi, Syriaci vnguenti, utriusq; sextarium. ireos Illyricæ, parem modum. terebinthinæ, libram. axungię tantũdem. Rasuræ naualis, vnciam. Incoquito, ruta uiridi mouens.

Gleucini confectio. Gleucini confectio Andromachi. Myrrhæ, nardi Indicæ, cuiusq; lib. ij. costi, lib. iij. styracis, libram. bdellij, sampsuchi, xylobalsami, iunci odorati, cardamomi, spathæ, ireos Illyricæ, misyos, asari, sing. lib. ij. meliloti, nardi Gallicæ, sing. libram. aspalathi, calami, sing. selibram. aristolochiæ longę, tantundem. rorismarini seminis, sextarios duos. thuris, casiæ, singu. lib. iij. fœnigræci sextarios duos. sphagni, amomi, sing. lib. ij. corticis thuris, libram. rosarũ siccarum, lib. ij. carpobalsami tantũdem. croci vnc. iij. baccharum lauri, libram. piperis albi, tantundem. opobalsami, uascula tria. malabathri foliorum, lib. ij. nucleos pineos uirides duos. rutę uiridis vnc. ij. salis ammoniaci, nitri, cuiusq; vnc. iiij. uini ueteris, sextarios. ij. musti boni, uascula duo. S. olei ueteris. lib. v. præparato diebus quinquaginta. Ad dolorem lassitudinemq; tol-

lendam, medicamen est longè accõmodatissimũ.

Acopon Heræ, ad diuturnos dolores coxendicos, articulos impeditos, & paralysin, admodum efficax. Olei ueteris, irini, laurini, pyracini, ceræ, sing. lib. vj. terebinthinę, piperis, euphorbij, singu. vnc. ij. ammoniaci thymiamatis, vnc. iij. castorij, opopanacis, chalbani, medullæ ceruinæ, sing. vnc. ij. Liquabilia liquata siccis affundito, & unitis utitor. Acopon Herę.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Primus.

QVOD non modò affectus ipsi, sed etiam ægri tẽperies, naturaq; partis affectę, ipsam curationem commonstrent, alibi à nobis est demoustratũ. In hisce autem cõmentarijs, de compositione pharmacorum ad singulas corporis partes congruente, disserere est animus: ad quod iam negotium accingimur, à uitijs capillorum exorsi. Porrò generatio pilorum, eadem est quæ plantarum. Nam quemadmodum ex istis quædam arte & arbitrio agricolæ: quędam, iuxta naturales causas proueniunt: eodem modo & in animalium corporibus, aruo q̃dem alicui, triticum, aut hordeũ, aut aliud quoddam cerealium seminũ in se insita habenti, caput assimilatur: alijs uerò herbis quę in * aridioribus crescũt regionibus, reliqui totius corporis pili similem generationem sortiuntur. Siquidem non secundum primam rationem, sed per accidens quoddam natura ipsos consueuit gignere. Igitur affectus pilorũ sunt, tum deperditio omnimoda: tum coloris mutatio: qualis in uitiligine alba, quam leucen uocãt, fieri consueuit. In id ge-

Curationẽ quę indicent.

Pilorum generatio, eadẽ est quæ plantarũ.

Pilorum affectus.

Medicamenta sint semper talia, vt si non prosint, non lædant.

nus autem affectibus, sicuti in alijs omnibus, summè curãdum est, ut quæ præsidia adhibebimus, aut iuuēt, aut certè nõ noceāt. Atqui usus pharmacorũ amethodos, non modò non potest, sed ēt obest frequenter.

De Alopecia, Caluitie, & Ophiasi.

Capilli a quibus causis corrumpi soleant.

Caluities.
Alopecia.
Ophiasis.

Color cutis q̃litatem humorum subtus putrescentium indicat.

Pilorum corruptiõis curatio.

Hiera ex colocynthide.

QVemadmodum ex plantis ipsis, nonnullæ quidem, ob humorum inopiam resiccatæ, extabescunt: nonnullæ autem, ꝙ humoribus à sua natura alienis imbuātur: eodem etiam modo capilli, aut propter penuriam humorum, à quibus consueuerunt nutriri; aut propter prauitatem, corrumpi assolent. Ac ꝓpter inopiam quidem, caluities accidit: propter uitium autē succorum, Alopecia, & Ophiasis. Etenim læsa capitis pars, serpenti similis in ophiasi apparet. Alopecias autem, ob id ita appellari ferunt, ꝙ uulpibus frequenter accidant. Iam uerò, quales tandem sint ipsi corrupti humores, ex colore cutis in capite facilè licebit tibi discernere. Alijs nãq; albidior apparet: alijs nigrior: atq; pallidior alijs. Quare in istis primũ totius corporis purgationem molieris, aut pharmaco pituitam ducente exhibito: aut quod bilem pallidam, aut nigrã eliciat: coniectura redundantis humoris, ex colore cutis inita. Ego uerò hiera exhibita semper ipsos purgaui: aliquando nigro ueratro adiecto, ubi melancholicũ succum uacuare erat animus: aliquando scammonio, si amara bilis purganda esset. Vbi uerò pituitosiorem exuperare humorem conieci, nihil admiscui. Tales siquidē, præsertim ex capite, hiera ex colocynthide purgare humores consueuit: simulq; cum ijs, alios quosdã etiamsi scammonium, aut ueratrum nigrum, aut epithymum, non addatur. Catapotia etiam ex aloe, quæ tum scammonium, tum colocynthidem admixtam habent, commodius ita affectos purgare solent. Post totius autem corporis purgationem, apophlegmatismis pituitam è capite detrahere præstat: ac dein, localibus

Pilule ex aloe cũ scammonio et coloc[y]nthide?

uti auxilijs. Cæterùm incipientes ophiases & alopecias, per astringentia & refrigerantia præsidia cohibere conuenit: adultæ autem, digerentibus discutiendæ sunt. Ego uerò quendam adolescentē in principio affectionis curaui sola purgatione ex hiera dia colocynthidos. Prius tamē catapotia ex aloe undecim ei exhibueram, cicerum magnitudine. Habent autem catapotia hæc, colocynthidis, partem unam: aloes et scammonij, utriusq; partes duas: quibus partem unā succi absynthij addo. Antea uerò etiam mastichē chiam, & bdellium imiscebam. Porrò pharmacum extrinsecus adhibendum, si præter hoc quòd uitiátos humores discutiat, etiam idoneum sit ad probum sanguinem attrahēdum, ueluti est thapsia, censendum sanè est optimum medicamen. At uerò quum thapsia longè calidior sit, q̄ affectus postulet, meritò eius per se usum uitamus. Exulcerationes quippe excitare consueuit, ac omnino quosdam inflammatos tumores. Quamobrem quædā quæ illius uehementiam mitigent, necessariò admiscemus: id quod ceratum ex oleo aliquo tenuium partiū (cuiusmodi Sabinum est) pręstare commodè poterit. Vsus quandoq; sum etiam sola thapsia, sed uehementi illius facultate, larga aquæ affusione exoluta. Porrò ex pharmacis prædicto affectui congruentibus, uehemēter quidē calfacit euphorbiū: sufficienter autē laurinū, siue oleum, siue unguen. Licet igitur ipsis per se uti, euphorbio quidē, oleo intrito, ac læuigato: laurino uerò, solo, citra alterius admistionem, illito. Si tamen nimis fluidum appareat, parum ceræ ipsi addat. Quum uerò multo calidius sit recens euphorbium, si quidem bimo, aut trimo ipso utaris, ad libram unam Romanam olei, euphorbii unciā unam iniicies: recenti autem euphorbio, sicuti & thapsia, & omnibus fortibus pharmacis, parcius utendum est. Peccatū siquidem infra modum, nullum detrimentum adfert: su-

Catapotiorū ex aloe compositio.

Thapsiæ facultas.

Euphorbium. Laurinum.

Peccata infra modū non adferūt detrimentum.

pra uerò, aliquando exaſperat, exulceratq; cutem, atq; inflammationem excitat. Similiter etiam fugienda ſunt, omnia ualde uetuſta pharmaca: quandoquidem uel metallica ipſa, ubi nimis antiqua ſunt, ſuas facultates amittunt. Vniuſcuiuſq; aũt medicamenti uigorem, iis qui ſæpe ea conſpexerunt, licet cognoſcere, tum ex odore, tũ ex guſtu, atq; adeò interdum ex colore, conſiſtentiaq;. Eſt itaq;, inter ea quæ alopeciis conferunt, calidisſimum medicamen euphorbium: eo autem minus calidum, eſt thapſia: poſt hãc, ſinapi, naſturtiumq;. Iuxta alium autem modũ limnitis (quæ adarcium & adarce uocatur) nulli horum ſecundum eſt. Poſt hæc ſuccedũt ſulfur, & nitri ſpuma, ipſumq; nitrum molle, uſtum, & quod Berenicarium uocatur: quemadmodum & aphrolitron album, læue, atq; laxum. Deinde ueratrum utrunq;, & erucæ ſemen, & laurinum unguentum, aut oleum: ad hæc alcyonium utrunq; uſtum, & non uſtum: calamiq; tum radices, tum cortex, ambo uſta. Quin & pix liquida, & cedrinum, quod cedriam uocant, & murium ſtercus, urſæq; adeps. Hyænæ etiã, leonis, pardalis, anſerisq; adipes cõgruunt: & quicunq; tenuium partium ſubſtantiam ſortiuntur. Amygdalæ etiam amaræ totæ uſtæ, cõmodæ ſunt: & thus aceto acerrimo maceratum. His itaq; omnibus pharmacis licet utaris, fortibus quidem, ceratum liquidum temperans: debilibus uerò, laurinum oleum immiſcens. Rurſus, inueteratas quidem, ac difficulter curabiles, cum fortibus perſanare conaberis: incipientes autem & paruas, cum imbecillis. Ad alopecias compoſita. Euphorbii, thapſiæ, laurini, ſing. drach. ij. ſulfuris uiui, ueratri, utriuſq; drachmã unã. ceræ drach. vj. miſceto, utitorq; hoc, ceu fortisſimo pharmaco ad inueteratas, ægreq; curabiles alopecias. Si thapſia nõ adſit, pro ipſa licet tantũdem adii-

Vetuſta pharmaca ſuas facultates amittere.

Vigor medicamentorum ex qbus notis expendi queat.

Limnitis.

Adarcium.

Alopeciis congruentia medicamẽta ſimplicia.

Alopeciis inueteratis optimũ medicamen.

cere seminis nasturtij, aut erucæ, aut ipsiusmet nasturtij. At loco laurini, picem liquidam pones. Admiscui etiam aliquãdo mel, nec deterius euasit pharmacum. Porrò quæ ex adipibus, ac modica item thapsia constant, similiter prosunt, præsertim si euphorbium & adarcium addatur. Sit autem adipis leonini, pardalij, & hyænæ, cuiusq; pars una: quibus miscere anserinum atq; ursinum poteris: ita ut ad duodecim adipum uncias, thapsiæ aut euphorbij unciam unam iniicias: quanq; ambo etiam potes adiicere, si efficere fortius pharmacum uelis. Auspicari autem semper à leuioribus conuenit, & respectu effectus, quem pharmacum primò admotum produxerit, sic facultatem eius aut lenire, aut augere. In alopecia igitur, primùm quidem capillos nouacula tollere expedit: dein affectam cutem per linteolum nec asperum, nec molle nimis, confricare: ac uidere ad quantum ruborem per huiusmodi motionem peruenit. Magnam nanq; spem successuræ curationis tibi iniiciet, si per modicas defrictiones rubefiat: quæ moderatæ affectionis significatio existit. Si uerò per multas frictiones, tandem succedat rubor, grauiorem tum affectionem, tũ curationem indicat: præsertim si quædam cuticulæ, etiam si multum confrices, non rubescant. Præ omnibus autem cauendum est, ne in fortium pharmacorum admotione, cutis ultra q̃ par sit, cõcalescat: id quod tum ex colore ipsius, tum tactu deprehendes. Colore nanq; flauior apparebit, & digitorum contactu satis calidam agnoces. Quare tunc ad molliora trãscundum: aut eodem utendum quidem, sed cerati, aut adipis, aut liquoris cuiuspiã oleosi, ui ipsius exoluta. Vtendum est & olei calidi dulcis irrigatione, & cataplasmate ex pane, fomẽtisq; & scarificationibus: necnon cucurbitis, & cerati inunctionibus. Cæterùm perse-

Leuiorib' medicamentis esse ĩ primis utẽdũ, quando alopeciis medemur.

Alopeciæ facile curabilis argumentum.

Alopeciæ rebellis curatio.

uerante affectione, utēdum est assidua rasura, & rubificatione ex sinapi, præscriptisq́; frictionibus: sequētibus autem diebus, illita pice, aut oleo cedrino, & post frictionem, scarificatu. Quidam uerò acicularum aceruo affectam cutim compungunt. Post hæc omnia, pharmacis quæ ex alto euocare, & meatus transmutare possint, utendum. Curandum aūt perpetuò est, ut in aere calido, insolatoq́; (si id fieri possit) omne pharmacum applicetur. Hyemis uerò tempore, præstiterit in balneo his pharmacis uti. Porrò alcyonium ustum, illitumq́; ex lucernarū oleo, mediocres discutit alopecias, pharmacū mediocre quū sit. Est autem lucernarum oleum cōmuni magis tenuium partium. Aliud Herę, ad molli carne pręditos. Sem. erucæ, & nasturtij, nitri, sing. partem unam: contritis affunditò picem liquidam, utitorq́;.

Alcyonium.

Lucernarum oleum est tenuius cōmuni.

Aliud à Critone descriptum. Herinaceorum cinere permisto ursino adipi, utitor. Aliud. Calami radices ustas, adipeq́; ursino exceptas, impone.

Aliud ad inueteratas. Muscerdæ, thuris, cuiusq; drach. ij. aceto acerrimo dissolutis utitor. Aliud. Cinerum ranarum minimarum in ollula ustarum, muscerdæ, ueratri albi, radicis calami ustæ, piperis albi, singulorum æquis portionibus aceto exceptis, fricato. Aliud ex libris Cleopatræ. Sandaracham tritam, largoq́; uisco querno exceptam, loco per nitrum prius præparato, imponito. Aliud. Scillæ, ueratri albi, utriusq; drach. j. ex aceto trita, prærasis & nitro confrictis, imponito. Aliud. Muscarum capita contrita affrica. Aliud præcellens. Murium domesticorum ustorum, panniculi ampelini usti, dentium equinorum ustorū, adipis ursini, medullæ ceruinæ, corticis calami, singulorum æquis portionibus simul exceptis melle, utitor.

Aliud Archigenis, ad alopecias in altum pro-

gressas. Cum aceto, nitri gleba, aut fici folijs, usque ad dilaniationem defrica: deinde deterso sanguine, betam ex uino coctam impone: aut caricas ustas, cum uino, aut lentis farinā ex uino, pro cataplasmate adhibe: Aut cantharidas ustas, pice liquida exceptas, ad ceratiq; liquidi formam redactas, impone. Aut testudinis marinæ sanguinem illine. Aut thapsiæ succum cerato exceptum illine. Aliud Asclepiadis Bithyni. Spumæ nitri, partes duas: salis ammoniaci, partem unam: quibus tum ustis, tū tritis, acerrimoq; aceto dilutis, præscalptam leuiter alopeciam illinito. Aliud Sorani. Stercoris felis aut crocodili, drach. viij. sinapis drach. iiij. ex acri aceto læuigatas imponito. Aliud. Fici folia cum aceto, donec lanugo prodierit, affrica: dein stœbes succum illine. Aliud. Locum per pumicem proritato, & sulfuris, spumæ nitri, ammoniaci, sing. æquas ptes mixtas cū aceto illinito. Ad caluescentes præter ætatem, & ad menti pilos non nascētes, remedium.

Alopeciis altius progressis remedia Archigenis.

Adipis taurini insolati, lib. j. adarces vnc. j. succi thapsiæ, vnc. j. S. myrrhæ, vnc. j. polytrichi, callitrichi, sing. lib. S. membri asinini, splenis asinini, ladani, sing. lib. j. Ladanum in modico uino conterito: adipem ad aquę uaporem liquefacito: dein asininum membrum assatū, donec insumatur, radito: splenem uerò cum polytricho & callitricho in noua olla torrefacito: omnia denique contusa gleucino, aut sabino excipito: & ante balneum iis utitor. Sciendum autem est, ladanum sordes esse ab hircorum barbis desumptas: quas illi sibi ex cisthi madore contrahunt.

Caluescētibus maturius, remedium.

Ladanum esse sordes ab hircorum barbis desumptas.

De capillorum defluuio.

Est & alia pilorum affectio, quæ ad raritatem cutis, inopiamq; substantiæ pilos gignentis, consequitr; maximè supueniens à morbo cōualescētibus. Quapropter curatio etiam hoc modo læsorum non eun-

Capillorum defluuii causæ.

Capillorũ defluuii curatio.

dem scopum, quem alopeciæ, habet. In alopeciis siquidem, ut uitiatus humor consumatur, primarium scopum habemus: in his uerò, ut capitis habitum roboremus, & alimentum boni succi attrahamus, cutiq; densitatē & raritatem moderatam restituamus. Quamobrem ad pharmaca humectantia aliquid moderatè astringens admiscere oportet, quale est ladanum: quod utraq; in se moderatè complectitur, quæ ad hoc symptoma conueniunt: caliditatem nempè mediocrem, & astringendi uim moderatam. Quare si capiti prius raso, perfricatoq;, aliquo mediocriter astringenti oleo (cuiusmodi Hispanũ, & lentiscinum est) illinatur, maximè ex usu est. Nam quæ uehementer astringunt, omnia etiam refrigerant, & alimenti influxum reprimunt: propter cuius inopiam capilli defluunt. Atqui intentio nostra est sanguinē affluentem non modò non præpedire, sed etiam prolectare: cogere autem sensum, & astringere rarefactam cutem. Quare ad defluuios capillos omnium præstantissimum medicamē est, quod ex ladano, & lentiscino oleo conficitur. Quòd si largè defluant capilli, maiorq; uideatur esse raritas cutis, pro lentiscino, myrteo utendum. Licebit aliquando unguentũ adhibere nardinum, in ætate frigida, & hyemali tempore: sicuti in diuitibus foliatum, & spicatum. Debet autem ladanũ liquari in duplici uase, ac reliqua postea illi misceri. Atq; hæc sanè medicamēta mihi suffecerunt, unà, cũ refectoria, salubriq; uictus ratione, quæ in plerisq; etiam sola suffecit. Archigenis remedium contra defluuios capillos. Ladani & absynthij æquales partes, & iuniperi baccas. x. tritas, in linteolum illigato, & in oleo per dies quinq; macerato, ex eoq; caput illinito, & neq; capilli decidēt, neq; gignentur surfures. Aliud Cleopatræ capillos augens cito, densansq;, & denigrans. Lada-

Astringētia uehementer refrigerant, alimentiq; influxũ reprimunt.

Defluuiis capillis optimũ medicamē est, q̃d ex ladano, & lentiscino oleo constat.

num ex oleo, uinoq; dulci leuigatum, incrassatumq;, præfrictis illinito.

Comptoria ab exornatoria medicinæ parte, quomodo differat.

COmptoriæ qdem scopus est, inducere pulchritudinem. Exornatoriæ medicinæ partis, quicquid secundum naturam est, id omne, in corpore custodire: ad quod etiam naturalis pulchritudo consequitur. Indecoro enim aspectu est caput alopecia uitiatum: sicuti etiam oculi cilijs, & supercilijs nudati. Nõ solùm uerò ad pulchritudinem, sed multo prius ad ipsam partium sanitatem, pili conducunt. At faciei colorem per pharmaca nitidiorem, aut rubicundiorem reddere, aut pilos capitis crispos, aut fuluos, aut nigros, aut auctos: hæc inquam comptoriæ prauitatis, non medicæ artis sunt opera.

Comptoria & exornatoria artis ps quomodo differant.

Pili ad qd conferant.

De tincturis capillorum.

QVandoquidem tamen iam consuetudo hæc inualuit, ut uetulæ quidê passim capillos denigrent, tanq̃ turpe sit canos habere: mariti autem id probent, spectaculum permolestũ censentes, uxorem aniculã cano capite habere: sanè quæcunq; præ delicijs seipsas ornant, earum nulli tale quippiam à me petenti, exhibui: quæcũq; uerò honestiores, tum ut notæ culpam effugerent, tum ut molestias maritorum uitarẽt, capillos suos nigros reddere optarunt, ijs certè, ne ex astrictoria ui nigrorem inferentiũ oblęderentur, consului, ut cedri liquore uterentur, ita ut tribus aut quatuor horis ante balneum illinerent, & postea detergerent: idq; per quatuor aut quinq; dies facere pergerent. Cedria siquidem non modò nihil lædit, sed etiam cõmoda est eis quæ facilè offenduntur à frigore: abundè uidelicet calfaciẽs. Ad hæc, defluentes capillos corrigit, & non defluentes auctiores reddit. Contra uerò, quæ ex austeris & acerbis

Aniculã & cano capite uxorẽ habere, spectaculum fastidiendum censetur.

Capillos denigrari cedri liquore.

composita sunt, magnopere lædunt. Cæterùm materia ex qua constant hæc, etiam quippiam tenuiũ partium habeat oportet: quo non in superficie tantùm, sed in profundo etiam cutem permutet, progrediendo usq; ad capillorum radices. Non solùm autem in periculo uersatas sępe scio fœminas, sed & mortuas, ex perfrigeratione capitis ab huiusmodi medicamentis inducta. Offenduntur tamen citius, quæ frigidius capitis temperamentum sortiuntur. Frigidæ nanq; particulæ frigidis affectionibus: calidæ calidis corripiũtur facilius. Verùm minus periculum subeunt, utpote quum à minori causa lædantur, quæ frigidius habent temperamentum. At calidę, proptèrea quòd ægrè & uix tandem lædi à frigidis causis possunt, si quando à magnis fuerint exuperatæ causis, maiorem læsionem incurrũt. In morbis siquidem minus periclitantur illi, quorũ naturę, ætati, habitui, ac tempori ipsa ægritudo congruit.

Similibus affectionibus faciliꝰ singula corripi: minus tamẽ periclitari.

Periclitari in morbis minus, quibus contingat.

Tingentia capillos, ab Archigene prodita.

RAdicem capparis cum muliebri lacte, uel asinino ad tertias concoquito, & ad noctem pro cataplasmate imponito. Aut urina canis in quinq; aut sex dies asseruata lauato. Aut corticis salicis succum ex oleo affricato. Summè nãq; denigrat. Denigrant barbam suber aridum & plumbum ustum, cum betæ crudæ succo mellis spissitudine illita. Fuluos aũt reddunt capillos lupini crudi cum aqua & nitro illiti. Crispos reddes capillos, si spuma salis cum myrrha confricaueris.

Capillos tĩgentia, ab Archigene prodita.

De pharmacis corrumpentibus pilos.

EX Pharmacis corrumpentibus pilos, quædam propriè psilothra nominantur: quædam capillorum attenuatoria: quædã penitus extirpantia. Atq; hæc sanè ultimò nominata, periculosi sunt usus. Ex liquidis igitur est lixiuium tali ui pręditum. Ex aridis

Pilos corrumpentia pharmaca.

autem & metallicis, arsenicū, & sandaracha, & calx non extincta. Manifestum itaq; est, uehementem ipsorum uim, per admistionem imbecilliorū pharmacorum, frangi: quorum congruentem miscellæ modum coniiciet primò, qui ipsorū uires cognorit. Dein uerò per experientiā defectum corriget, aut ēt addet.

Psilothra Critonis.

CAlcis uiuæ partes duas: auripigmenti partem unam. Hæc in mortarium plumbeum cōiecta, aqua aut ptisanæ succo affuso terito: atq; ubi nigra reddentur, calfacta illini, maximè in balneo, iubeto. *Psilothra Critonis.*

Aliud. Amyli, calcis uiuæ, auripigmenti, sing. Vnc. j. contritis utitor ex aqua dilutis.

Quæ pilos disperdant.

DIsperdentia pilos componunt ex lepore marino, hepate thunni putrefacto, cedria, ranarum cruore, marinæ testudinis sanguine, lachryma uitis albæ, lachryma hederæ, similiterq; bryoniæ, atq; oleo insulso. Ex marinis item scolopendris, urticaq; marina, & stellis marinis, nitro, & amurca, ad hæc admistis. Quin & fortiora his ex herinaceis & salamandra componunt, in oleo coctis. Admiscent autem ipsis alcyonia, & sandarachen. *Pilos disperdentia.*

Quæ pilos attenuant.

ATtenuantia pilos, detersoriæ sunt facultatis. Igitur hordei, fabarum, atq; erui farina, spuma nitri, atq; ipsum nitrum, familiaria pharmaca sunt, omnibus ad tollēdas sordes usurpata. Assiduus autem eorum usus etiā pilos attenuat. Quæcunq; uerò fortius detergent, in iis qui ualde duros & magnos pilos habent, adhibere oportet. Ac talia sanè sunt nitrum ustum, nitri spuma, & aphrolitrū spumosum, pumex, testæ ustæ, os sepiæ, utrunq; ueratrum, struthium, bryoniæ & dracunculi radix, aristolochia utraq;, canchry, radix panacis, atq; id genus alia. *Pilos attenuantia.*

Quod si hæc ipsa odorata facere uis, cyperum, melilotum, rosas siccas, iunci odorati florem, iridem illyricam, melissophyllum, & cydoniam herbam eis admiscebis. Si uerò pro diuitibus pharmacū præpares, spicam nardi Indicam, Celticamq́;, & montanā iniicies; necnon Eretriada terram, folium malabathri, amomū, myrrham, crocum, costum, & hedychroum.

De furfuribus.

Furfures capitis a serosis succis oriuntur.

QVibusdam se scalpētibus furfuribus similia ex capitis cute decidunt, ob idq́; Medici hoc symptoma furfures uocant, à uitiosis iisdemq́; serosis succis proueniens, quos absumere propositum est, iis qui huic malo mederi uolūt. Manifestum igitur est, discussoria & extersoria pharmaca adhibenda esse, præparato prius uniuerso corpore, si uitiosis succis redundet. Admiscuerūt quidam huiuscemodi pharmacis etiam astringentia nonnulla, quibus partem læsam ita corroborarent, ut non facilè influentes humores susciperet.

Furfurum capitis curatio.

Remedium Archigenis contra furfures. Nitri spumam, & atramentum sutorium æquis partibus; cum uino tundito, utitorq́; ter aut quater in mense.

Aut uini Rhodii fecem, & punicis, & nitri, pares portiones, cum lupinis affrica.

De phthiriasi, hoc est, morbo pediculari.

Pedūculi in capite a quibus causis oriant.

PEdiculi nonnullis in capite aceruatim gignuntur, ex multis humoribus calidis quidē, sed non ad tantam calidilatē progressis, ad quantā perueniunt acres atq; serosi humores. Quare manifestum est, in profundo cutis, pedicularis morbi affectionem fieri, ubi etiā animalcula huiusmodi gigni possibile est: nō in superficie, in qua ipsi consistunt furfures. Pharmaca itaq; ipsorum necessariò exiccantia sunt, & quæ ex alto trahere, & euacuare possunt, magis utiq; q̄ ea, que conueniunt furfuribus.

Remedia Archigenis contra morbū pediculare.

STaphidis ſylueſtris, partes. ij. ſandarachæ & nitri, utriuſq; partem. j. cũ aceto & oleo capiti illine. Aut oxylapathi radicem cum oleo. Aut ueratrum album, & ſtaphidem ſylueſtrem, & nitrum, pari pondere cum oleo in balneo adhibe.

Pedicularis morbi remedia.

De Achoribus, hoc eſt ulceribus capitis manãtibus.

INter affectus inuadentes capitis cutem, Achor annumeratur, ex genere tumorum præter naturam exiſtens; quo affectu infeſtata particula, foraminibus quibuſdam tenuibus erodit, tenui humore modiceq; uiſcido redundantibus. Ad ſimilitudinẽ uerò eius proximè accedit alia cutis affectio, quę Ceriõ Græcis, Latinis Fauus, uocatur: habens maiora foramina, in quibus humor hymettio melli ſimilis continetur. Generatio ipſis ex humore mixto eſt, qui partim tenuem, ſeroſumq;, ac mordacem; partim craſſum ſuccum in ſe habet. Tenuis itaq; humor, utpote mordax, primùm quidem, ad ſcalpendum ipſos impellit: progreſſu uerò tẽporis, ad ſcalpturam, tum tumor augeſcit, tum foramina circa ipſum erumpunt. Manifeſtum igitur eſt, humores qui affectionem gignunt, debere uacuari. Qui ſi etiam fluant amplius, prohibendus in primis eſt ipſorum influxus, per capitis, atq; uniuerſi corporis euacuationem. At uerò ſi affectio ipſa ſit parua, ſola remedia localia ſufficiunt, uel ſi minimè totum corpus uacuetur. Ea igitur pharmaca idonea erunt, quę craſſum humorem incidant, quęq; facultate ſua neceſſariò diſcutiant, repellantq;. Atqui acetum ex incidentium ordine exiſtens, ultra hoc quòd diſcutit, etiam reprimit, depellitq; id quod influit: * quùm nimirum ſecũdum ſubſtantiam ſuam habeat exiguum quid calidi: plurimum autem frigidi, ſed tenuium partium. Eſſe autem debet acetum exquiſitè acidum, in quo nulla penitus uini qualitas perſentiatur. Ac tali profectò pharmaca metallica imbues, achoribusq; ex ipſis medeberis. In

Achores.

Cerion.

Achorũ, fauorumq; curatio

Aceti facultas

cipere autem ab imbecillioribus præstat, præsertim si simul dolor infestet. Apta igitur ad hanc rem sunt, Cimolia, Cretica, Lemnia, Samiaq; terra: præterea pompholyx, spodiũ, lithargyros, & cadmia tenella. Quòd si his remedijs malum non cedat, pharmacum ex charta siccum, aceto dilutum illinito. Prius tamen capillos abrades. Quòd si quando in ulcus manans inflammatum simul & afflictum dolore, incidas, lenies primùm dolorem ipsum per humectum, cõcoctoriumq; & emolliens pharmacum, & quod acrimoniam arcere possit: cuiusmodi sunt tum uocatum parygron, tum quæ sedis ulceribus, & cancris opitulantur.

Remedia Archigenis ad achoras.

CAdmiam cum oleo ueteri illinito. Aut cinnabari similiter tritum imponito. Aut chalcit. dẽcum myrteo oleo, uel suillo felle liquido inungito.

Remedia Apollonij ad Achoras:

CAput succo betæ illinito, aut laurino oleo, aut crocino unguento, aut taurina, aut camelina urina. Vel furfurum chœnicem dimidium in aquæ heminis duabus madefacito, posteaq; terito, cremoremq; excolato, cumq; dimidia aceti hemina ad lini spissitudinẽ coquito, & ex eo caput fricato. Vel cucumeris agrestis radicum coctarum succo partẽ lęsam illinito. Vel argenti spumæ, drach. viij. foliorum rutę tenerorum drach. v. olei drach. viij. aceti quartam partem heminæ: simul trita capiti illinito.

Quæ Crito ad Achoras prodidit.

FIculneæ surculos, aut folia tenera trita cum aqua imponito. Aut recrementi ferri, & rosarum par pondus cum uino tũdito, imponitoq;. Vel lithargyri, drach. L. foliorum rutæ tenerorum, drach. xxv. aceto diluito: & rosaceo, aut myrteo excepta, cum penna illinito. Vel, si affectio fuerit inueterata, Ladani, cerussæ, singu. drach. viij. sulfuris uiui drach. iiij. uino &

myrteo oleo ſubactis utitor.

Ex libris Cleopatræ ad Achoras.

FOenogræco tenui cocto, & in betæ nigræ ſucco macerato, caput eluatur. Poſt ablutionẽ uerò myrto cum uino & oleo trita, illinatur: ſuperneq́; betæ folia imponantur. Vel ceruſſę, thuris, ſing. drach. ij. ſulfuris drach. j. trita ex oleo illinito.

Remedia Sorani contra Achoras.

PLumbaginis, ſulfuris uiui æquales partes terito, & affuſo roſaceo, aut myrteo, aut lẽtiſcino, illinito. Vel ſulfuris uiui, lithargyri, ceruſſę, ſing. æquas portiones, croci dimidiam: trita cum paſſo cretico illinito.

Ad pſidracia, & achoras, puſtulasq́; ulceroſas, & eruptiones in capite.

AD affectiones præſcriptas, conuenienti uti oportet uictus ratione: corpusq́; atq; caput purgare, catapotijs ex aloe, colocynthide, & ſcammonio, ſucco braſſicæ coactis. Dein localia remedia adhibẽda ſunt: cuiuſmodi exiſtit adiantum ex roſaceo illitum: aut fœnigræci decoctum affrictũ: aut malua cum farina hordeacea pro cataplaſmate impoſita: aut melilotum cum farina fœnigræci, cicerumq́; decocto impoſitũ: aut ipſummet cicer decoctũ, impoſitumq́;: aut amarę nuces cõmanſæ & illitæ. Diſcutit autẽ maximè & lilij radix affricta: & thus cum uino & aqua: & lupinorum amarorum decoctum: & bulbi cum nitro affricti: thus præterea ex aceto illitum: putamẽ mali punici cum laurino illitũ: & anchuſæ radix uſta, tritaq́; cum oleo, & per pinnam inuncta. Puſtularũ capitis medicatio.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Secundus.

VI citra distinctionem scripserũt auxilia doloris capitis, maius detrimentum, quàm emolumentum, attulerunt ijs, qui eis fidem adhibuerunt. Nec enim omnes ob unam affectionẽ caput dolent: sed tum ipsæ affectiones plures sunt, tum curatio ipsarum singulatim propria existit. Vna etenim affectio est iuxta intemperiem simplicem citra humorum affluxum: alia iuxta humorum qualitatem uersatur: tertia, secundum eorum solam multitudinem accidit: quibus accedit quarta, quum transitus liquorum atque uaporum ipsi humores obturant: ac præterea quinta, dum in quibusdam capitis partibus, propter imbecillitatem, spiritus flatuosus innascitur. Est quum ob causam aliquam procatarcticam (cuiusmodi sunt ardor extrinsecus, aut refrigeratio, aut ebrietas, aut ictus) dolor capitis accidit. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt, iuxta caliditatem & frigiditatem: maximè quum inæquales fuerint: moderati autem iuxta siccitatem: ad humiditatem uerò nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores, capitis dolor oritur, uehemẽtior quidem, ob calidos & frigidos accidit: moderatior autem, ob exiccãtes citra calorem aut frigus. Humectãtes uerò, penitus nullum dolorem inferunt, quantum ad qualitatem quidem ipsorum attinet: nam ob multitudinem sanè, instrumentalium partium morbos efficiunt: non tamen similariũ particularum ullum aliquem: quũ nimirum earũ morbi in pura intemperie consistant. Ad hæc, affectiones ob copiam humorum ortæ, citra quidem obturationẽ

Capitis dolorũ discrimina & generationes variæ.

Dolor capitis nullus ad humiditatem consequitur.

Similariũ particularum morbi in pura intẽperie cõsistũt.

caput grauãt:cũ obturatione uerò si quidẽ ea moderata fuerit, moderatè dolorificæ fiunt: sin fortes, uehementer affligunt. Quòd si etiam mordacem qualitatẽ multitudo humorum sortiatur, etiam iuxta hanc dolorem augebit. Quòd uerò ad naturam affectarum particularum pertinet, interdum quidem extra caluariam affectio fit: aliquando intra: & interdum quidem omnes externas, aut internas partes infestat: interdum autem non omnes, sed unam tãtum speciem corporis: arteriã nempe, aut uenam, aut neruum, aut membranam, aut cutem, aut ipsum deniq; cerebrum. In uniuersum igit, singularum affectionum curationis scopum, ratio nos docet: materiæ uerò facultates experientia cõmõstrat. Porrò aliquando sola intemperie calida ex insolatu laborat caput: aliquando cum ipsa intẽperie accedit etiã humorum affluxus: præcipuè quum uniuersum corpus laborat plethora, quæ fit ipsis quatuor humoribus ex æquo auctis: aut etiam sanguine solo. Nam quum alius quispiam humor redundarit in corpore, non plethorã, nec simpliciter plenitudinem, sed pituitæ, aut bilis flauæ, aut atræ, tunc plenitudinem dicimus. Igitur eis qui ex ardore caput dolent, cutis tactui aridior ad primũ contactum apparet: oculosq; rubros habẽt, ac frigidis tum perfusionibus, tum illitionibus, oblectantur. Principio itaq; repulsoria curatione est utendum, ex refrigerantibus, astringentibusq; constante. Postea uerò mitigatoria & cõcoctoria pharmaca, ad repulsoria miscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiam addendum, paulatim detractis pharmacis quæ repeliũt. Optima sunt autem censenda, quæ substantia tenuiũ partium sunt prædita. Quapropter in principio quidẽ melius est frigidissimũ rosaceum perfundere, iuxta frõtem nempe, & tempora, & occiput: non tamen longè inferius. Neq; enim facilè exuritur ea pars: neq; etiam, citra noxam, refrigerantia sustinet, propterea q̃ isthic

Capitis dolorũ discrimina, secundum differentiã affectarũ particularũ.

Plethorã fieri, q̃tuor ex æquo humoribus auctis: aut etiam sanguine solo.

Doloris capitis ab ardore contracti, indicia, & curatio.

Occiput nec facile exuri, nec citra noxã refrigerari, principiũ spinalis medullæ quum sit.

Spinalē medullam in sexaginta neruos distribui.

principium medullæ spinalis existat, ad stipitis modū in ramulos complures diuisę, uidelicet in sexaginta (ut existimo) neruos. At uerò regio capitis iuxta sinciput, propter laxitatem coarticulationis ad coronalem suturam, & ob ossium tenuitatem & raritatem, facilè tum caliditatem, tum frigiditatem omnium quæ adhibent pharmacorum, intrò distribuit. Quare siue refrigerare oporteat ex caliditate ardorem, siue calfacere frigiditatem, aptissimus est capitis iuxta sinciput locus. Rosaceum autem ipsum, quo in exustis utemur, ex oleo crudo (quod omphacinum appellant) citra salis admistionem, confici debet: nempe rosis q̃ plurimis in eo maceratis. Sit autem rosaceum non uetus, sed eo ipso anno confectum. Proximum à rosaceo chamæmelinum existit, quo utendum in ijs corporibus est, quibus inducere uehementem frigiditatem ueremur: qualia sunt fœminarum, eunuchorum, puerorumq;, ac breuiter eorum omniū, qui molli carne sunt præditi, albumq; colorem sortiuntur. Refrigerabis autem quæcunq; adhibere uoles, in aqua uehementer frigida collocata: quæ si non adsit, niuem uasculo circumpones. Etenim frigidorum fontium & niuis maxima Romę est ubertas, quemadmodum apud nos in Pergamo. In regionibus autem calidis, qualis Ægyptus est, ubi maxima fontiū frigidorum atq; niuis Penuria, sub dio rosaceum per integram noctē exponi debet: eiq; semperuiui, aut portulacæ, aut lactucę, aut psyllij, aut polygoni succū inijcere oportet: sicuti & solani aliquando paululum, & pampinorum uitis, & uuarum immaturarum. A papaueris uerò & mandragoræ succo abstinendum, quum non citra damnū refrigerent. Vitanda etiam sunt, quæ cum refrigeratione manifestè astringūt: aut perexiguū quid ad refrigerantia miscēdum, si quando necessitas postulet. Propterea sanè & solani succū aut nunq; penitus, aut modicè certè, admiscemus: sic etiam & mali

Sincipitis regionē esse aptissimū ad trāsmittēdas vires medicaminum applicandorū.

Rosaceū exustis cõmodum, qualiter cõfici debeat.

Chamęmelino oleo in quibus sit vtendū corporibus.

Refrigerandi medicamenta ratio.

Pergamus Galeni patria.

Stupefaciētia, et quę vehemēter astringūt refrigerando, vitāda in capitis doloribus eē.

punici,& mali cydonij,& mespili. Ad hanc tamẽ rem malorum punicorum acidorũ succus præstantior est: magis enim refrigerat. Equidem aliquando cucurbitę cremorem permiscui omphacio. Poterit etiam quis similiter seridis succo uti, necnon tum hortensis, tum syluestris lactucæ. Quin & mororum non admodũ maturorum succus est aptus ad refrigerandũ. Si igitur caluus sit æger, aut breues habeat capillos, uberrimè refrigerari poterit: tum per iam dicta, tum per omnia illa quæ erysipelatis auxiliantũ.

Refrigerãtium sylua, qbus tuto uti in capitis doloribus possumus.

¶ Qui ex frigore caput dolent, ijs facies decolor, minimeq; arefacta conspicitur: & frigidis neq; gaudent, neq; item iuuantur. Si igitur frigiditas ipsa sit recens, solum rutaceum oleum, si calidum affundatur sincipiti, perfectè hominem liberat. Si uerò uehemẽtiori calore sit opus, euphorbium oleo indatur, & pharmaca quæcunq; cõstant ex pipere. Inungenda autem est facies, ac tum aures, tum nares, pręcipuè irino, amaricino, & nardino unguẽtis: necnon foliatis, spicatisq; uocatis. At opobalsamum sæpe experti sumus ad nullam affectionem calore indigentẽ, euidenter opitulari. Sampsuchinum autem, laurinum, & serpyllinũ cõmendo. Propinãdum p̃terea ijs est uinũ tenuium partium, & motus corporis præcipiendus, lauacraq; calida: & quandoq; à raphano uomitus.

Doloris capitis orti a frigore ĩdicia, & curatio.

Opobalsamũ ad effectiones indigentes calore, nõ magno pere opitulari.

¶ In capitis autẽ inueteratis affectibus, necessarò pilos radimus, aut pręsecamus ad cutim usq;: ac rasis quidẽ, admouemus pharmaca emplastica: liquida uerò ijs, q breuissimè habent capillos præsectos. Ac sanè medicamenta refrigerantia, ex ijs quæ erysipelata curant, sunt transferenda: calfacientia uerò, ex pharmacis calfacientibus conficiẽda: quorum simplicissimum est ex euphorbio compositum. Sufficit autem unciã euphorbij unã, ad tres ceræ liquefactæ in olei libra una, conijcere. Atq; utendum quidem astringenti oleo, ad affectiones quæ indigent calore, non est; sed aliquo tenuiũ

Dolorum capitis inueteratorum curatio.

partium, cuiusmodi Sabinum existit.

Dolorum capitis ab ebrietate curatio.

Quibus autem ob potionem calidiorum uinorum, caput repletum uaporibus aut humoribus calidis (solent etiam hi uel absq; uini potu, suapte natura ad caput attolli) dolore affligitur, iubendi ij sunt, si crudum adhuc in eis uinum pmaneat, ut hausta aqua tepida uomãt. Quòd si etiam post concoctionem caput doleant, refrigerantibus ac repellentibus est utend[illegible]: qua[illegible]e est rosaceum per se, & cũ aceto, aut hederæ, & brassicæ cremore. Quin & ipsa brassicæ folia calida macerata, capitiq; circũposita, ac obligata, naturaliter ebrietati resistunt. Cæterùm somni quietisq; cura in primis habẽda est: ubi uerò per totum diem quieuerint, ad uesperã loti, cibis boni succi nutriendi sunt, non tamen calfaciẽtibus. Sunt autem tales ptisanæ succus, & sorbitio ex alica, & panis ex aqua, & oua sorbilia absq; garo. Admisceatur autem eis ex melle, uel ex sale condimentis aromatum præparato, quantum sit satis ad suauitatẽ saporis. Ex holeribus congruit illis lactuca, utpote boni succi atq; refrigeratoria: necnõ brassica, ut q̃ uapores resiccet: sic & ex leguminibus lens. Potu uerò omnino aqua utendum est. At quia nonnullis uentriculus à frigidæ potu subuertitur, malum punicũ ipsis superedẽdum est, aut solum per se, aut cũ alica flaccida calida, pbeq; cocta. Quin & mala Cestiana appellata in urbe Roma, citra cocturam quidem, sunt austera. post cocturam uerò, stomacho euadunt cõmoda. Coquenda autem sunt ad uaporem aquæ suspensa. Abstinendum uerò à palmulis est, ut quæ ex proprietate dolorẽ capitis excitent. Quòd si moderatè iam habeant, & aquã bibere nequeant, permittendus est eis potus alicuius uini diluti et aquosi, quale est in Italia Sabinum: in Asia Titacazenum. Quin & moderatè habẽtibus, gallorum testiculi & alæ, & saxatiles pisces, mollesq;, exhibendi sunt: necnon columbarum pulli. Hæc uerò

Brassicã ad uersari ebrietati

Cibi idonei

Cestiana mala

Palmulas ex proprietate excitare dolorem capitis.

omnia, citra garum et uinũ, in albis simplicibusq; coquantur iuribus, quæ ex aqua, oleo, anetho, ac modico porri constãt: ad cocturæ finem, salis pauxillo adiecto. Cæterùm ante cibum quidem pluribus deambulationibus est utendum: post acceptũ uerò cibum, breuibus, ac lentis. Oportet tamen nec multa edisse, nec statim post cibum sumptum inambulare, sed post duas, aut tres, aut plures horas. Quòd si quando à uaporibus aut humoribus in caput sublatis, reliquiæ quædam supersint, in poris ipsis, meatibusq; angustis impactæ, & ob id etiam perseueret capitis dolor, non rosaceo, sed utendum primũ chamæmelino est, moderatè calido: postea uerò irino. In balneo uerò caput calida perfundatur, nõ modò ut aliquid eorum quæ circa ipsum consistunt, discutiatur, sed somni etiam conciliandi gratia. Quapropter secundum etiam, aut tertium, ad uesperam, balneum apparandum est: post quod exhibendæ lactucæ ex aceto, cui pauxillum, aut omnino nihil gari additum sit: uerùm aqua affusa multa, ita ut acetũ exæquet, nisi acetum sit planè aquosum: quale utiq; illi desyderant: quandoquidem quod acerrimum est, aliquem calorem sortitur. Post hęc uerò postera die, quæ magis caput calfaciant, administranda sunt: ita ut ad irinum aliquando amaracinum unguentum, aliquando nardinum addamus. At capitis dolor ob plagam cõspicuam ortus, nihil est aliud q̃ inflammatio: quę non ex plaga solũ aut casu, sed absq; manifesta etiam causa, iuxta omnes partes fieri ob affluxum humorum consueuit. Si igitur plaga uulneris aut cõtusionis existat causa, plures scopi erunt ad inuenienda præsidia. Vnus qui circa uulnus uersatur, quod, postea q̃ fuerit constrictum fibulis, glutinantia & arcentia phlegmonem medicamenta postulat. Secundus contusioni est intentus. Tertius, to-

Albi iuris cõpositio.

ex initij hora quę.

Balneum conciliat somnũ.

Capitis dolor ob plagam ortus, quos medẽdi scopos largiatur.

tus in doloribus est: qui interdum quidem in ipsis solis percussis partibus fiunt: plurimùm autem ad uicinas etiã partes se extendunt. Etenim pericranium, & eius cutis exterior, propriam continuãq; substantiam habent, per totum caput extensam: ob idq; sanè contingit uniuersum caput dolore affici: præsertim si ad periostion membranam, quæ cranio est adhærens, plaga ipsa penetret: cui medebimur diuidentes pericranium membranam, subditumq; illi os radentes, utq; illic rursus concrescat caro, curantes. Quòd si ob cõmercium illud quod per suturas periostion habet cum duro cerebri inuolucro, etiam intra caluariam distribuatur phlegmone, non absq; periculo talis dolor contingit. Contingit autem non rarò, ubi quis ex sublimi cecidit, ut aliquid circa cerebrũ, aut membranas eius, rumpatur: quod ubi cõtigit, adhuc amplius inualescit ipse capitis dolor: affectioq; tota ægrè curabilis redditur, & periculũ maius, magisq; præceps imminet. Optimum itaq; fuerit in his, nisi ætas prohibeat, uitalisue facultas appareat debilis, curationem à uenæ sectione auspicari: & conuenientibus capitis irrigationibus subinde uti, oleo dulci imbuentes lanam, capitiq; illam circumponentes. Quòd si aut per ætatem, aut uires, non liceat sanguinem ipsum detrahere, deiicieda aluus per clysmum est, tum ut eius excrementa uacuentur, tũ multo magis ut reuellantur humores ij, qui consueuerunt ferri ad affectas pticulas. Postea uerò auxilijs utemur ad inflammationes congruentibus. Si igitur membrana cerebri uulnerata fuerit, egregiè ipsam cõglutinat (ut ait Archigenes) calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa: deinde butyrum & rosaceum, ac adeps suillus insulsus, uetusq;, omnia in unum commixta, tepefactaq;, & infusa. Hoc modo affectos, à uino & cibis crassioribus abstinere opor

Dolor capitis ex ictu ortus, sæpe extendi per uniuersum caput.

Capitis dolor ex plaga quando existat periculosus.

Meningem cerebri uulneratam conglutinantia.

set, maximè si correpti sint febri. Etenim affectio ipsa nobis auxilia indicat: quantitatem autem singulorum, particularemq́; materierum differentiam, tum affecta particula, tum ægri temperamentum commonstrat: necnon uitalis facultas: deinde ætas: ambientisq́; nos aeris temperies, iuxta regiones, anniq́; tempora, & prædominantem anni constitutionem euarians. Porrò ad phreniticos, quandoquidem omnia quæ extra caluariam circa cutem atque ipsum pericranium consistunt, immunia ab affectu sunt, rectè, mea quidem sententia, alijs pharmacis acetum miscuerūt ueteres. Siquidem ad affectiones in profundo delitescentes, pharmaca diuersa ab iis, quæ affectibus in superficie hærentibus congruunt, debent administrari. Exoluitur nanq́; omnium ipsorum uis in transitu per profundum: & ob id ad propria affectioni auxilia, aliquando contrariæ, & nocentis facultatis pharmaca temperamus. Quippe acetum ex se, quum nec mitigandi, nec laxādi uim habeat, præter rationem miscetur auxilijs ijs, quæ ad dolentem inflammationem administrātur. Quia uerò per sinciput pharmacum penetrare uolumus, ob id sanè aliquod eorum, quæ in profundum deducunt, miscemus: interdum qdem frigida facultate, sed tenuium partium, præditum: cuiusmodi acetum existit: interdum uerò calida, quale est euphorbium. Quocirca, dum crassæ membranæ cerebri nudę instillamus rosaceum (quod fieri solet, ubi osficulum aliquod est exemptum) solum ipsum leniter tepefactum infundimus. Quum uerò citra denudationem, integra existente caluaria, rosaceum cupimus ut per sinciput ad membranam cerebri penetret, acetum illi, ut ipsum perducat eò, temperamus: cuius uehemens facultas, tum per uiarum transitum, tum per rosacei miscellam, exoluitur. Iam uerò, inflammationes quę in ca-

Affectiones sitæ in pfundo diuersa pharmaca ab iis, quæ hærent in superficie, desyderant.

Acetū cur misceat rosaceo ad phrenitidē.

Fracto cranio, commode instillari rosaceū tepens in crassam meningē.

Acetum quando sit rosaceo miscendum ad affectiones capitis.

Acetum rosaceo mistũ, quibus prosit, & quib⁹ obsit inflãmationibus.

pitis cute, aut etiam in pericranio consistunt, si quidem citra uehementem dolorem accidant, per modici aceti ad rosaceum mistionem iuuari possunt: læ-dentur autem, si & magnæ fuerint, & dolorem uehemẽtem induxerint. Adhæc, rosaceum cum aceto, incipientibus: in uigore uerò consistentibus, rosaceum solum administramus: quemadmodum etiam in induratis, absynthium ei atq; pulegiũ miscemus: nam quæ absq; duritie iam decrescunt inflammationes, pharmaca laxãtia desyderãt. Porrò ad dolores capitis, in quibus exiccare est animus, commodissimum cataplasma ex lolij farina & adipe anserino conficitur. Sciendum autem est, myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis conciliare: unde eos ipsos qui iam caput dolent, non parum offendet. Opio autem eo tantùm tempore uti cogimur, dum præ doloris uehementia æger de uita periclitatur. Extinguit siquidem sensus, maximeq; solidas partes offendit, adeò ut postea correctione sit opus. Quum autẽ difficile sit, ut qui homo est, non in multis hallucinetur, quædam uidelicet penitus ignorando: quædam malè iudicando: quædam negligentius scriptis tradendo: mirum cuiquam esse non debet, si aliquãdo deliquisse comperiatur Archigenes, in ijs quę de curatione capitis doloris conscripserit.

Myrrhæ odorem conciliare dolorem capitis.

Opio quando ad capitis dolorẽ uti debeamus.

Hominem in multis hallucinari.

De capitis dolore à uentriculo exorti.

Capitis doloris ob uentriculi cõsortium obortì, & indicia, & curatio.

NOnnulli autẽ uel si modicus humor in eorum uentriculo colligat, & præsertim circa os eius, statim caput dolent: atq; ob id, si diutius à cibo abstineant, offenduntur. Augetur quippe esuriẽtibus eiusmodi humorum malicia. Quum igitur huiusmodi affectus capiti proprii non sint, sed ab humorum noxijs uaporibus à uentriculo uolitantibus exoriãtur, quemadmodum etiam ob id genus succos, alijs suffusorum symptomata eueniunt: capiti adhibenda re-

media non sunt: sed q; celerrimè qui in uentre contristant succi, uacuandi. Vacuantur autem in ijs qui ad uomitum sunt procliues, facilè ab aquę potu: ęgrè uerò uomentibus, difficilius. His igitur conabimur q; primum cibum boni succi, ac uentriculo commodum exhibere, si res ita ferat, à balneo: si nõ, ante balneum tantum cibi offeremus, ut non lædantur inde postea lauantes. A cœna autem modicum absinthij in potu dabimus: postridie uerò, in posterumq;, similem uictus rationem illis instituemus, donec exactissimè concoquant. Quo tempore iam licebit illis modicum panis præbere circa tertiam aut quartam horam, aut citius, aut tardius: sic tamen, ut satis amplum spatium ad consuetam balnei horam intersit. Quòd si qui panem absq; obsonio edere nequeant, his oliuas, aut palmulas, aut uuas, aut tale quippiam addemus, iuxta naturæ cuiusq; proprietatem. Cæterùm ad prauorum in uentre colligendam succorum copiam, plurimum conducit tum imbecillitas concoctricis potentiæ: tũ oris uentriculi infirmitas: quemadmodum etiam ad capitis hinc dolores gignẽdos, tum facilitas sensus, tum caput ad eiusmodi humorum uapores suscipiendos promptum: sicuti etiam & in nõnullis oculi. Qui igitur propter acres humores caput dolent, mordacem dolorem, non tẽsiuum, percipiunt: at fames in tensionibus commoda est: contraria autem iis, qui mordaces humores collegerunt in ore uentriculi. Quum itaq; hic mordax humor fuerit amarus, pallida & flaua bilis uocatur: quę ob leuitatem insitam sursum fertur, ad os uentriculi: quum uerò pituitosus, aut acidus, aut salsus fuerit, magis in totius uentris spatio continetur: ac fuerit sanè optimum, si in fundo uentris is cõtineatur. Omnium autem est pessima constitutio, dum uitiosi humores, uentris tunicis ineluibiliter sunt defixi, & imbibiti:

Vitiosis succis in uentriculo colligẽdis, quę conferant.

Famem aduersari iis q mordaces humores collegerũt in ore uentriculi.

Famis [illegible] in capitis dolor.

Hieræ picræ, optimi medicaminis ad expurgandos humores tunicis uentriculi infixos, descriptio.
Croci odorem ferire caput.

quibus educendis optimum remedium est hiera picra, cuius talis sit compositio. Aloes, drach. C. cinnamomi, spicæ nardi, xylobalsami, Chiæ mastiches, asari, & croci, sing. drach. vj. Præstantius autem est pharmacum, ubi minus de aloe additur: minusq; etiam ex croco: quandoquidem nõnulli ex usu ipsius oblæduntur capite: id quod sæpe ex solo eius odore perpetimur. Quare optima erit ea compositio, quę aloes drach. xc. croci quinas receperit: qua sane ipse utor. Præstat etiam pro asaro carpesiũ conijcere. Propinatur ad summum ex pharmaco drachma una cum aquæ calidæ cyathis tribus: minimum uerò, dimidium eius præbetur. Confert autem hoc pharmacum, ijs qui suffusorum afficiuntur symptomatis, & mulieribus quæ non pro dignitate purgantur. Quemadmodum autem in uentris & intestinorum regionibus ob caloris quidem inopiam, interdum ex cibo ac potu uapor flatulentus producitur: propter imbecillitatem uerò facultatis comprehensiuæ, adeò inflantur atq; replentur ea organa, ut ipsius quidem repletionis ratione tendantur: ob tẽsionem autem impense doleant: sic etiam in partibus quę ad caput pertinent, possunt hæc eadem contingere. Etenim ob dissolutionem continuitatis partium dissimilarium, dolor oritur. Dissoluunt autem ipsam, erodentia, dissecantia, distendentia, uehementer calfacientia, atq; refrigerantia. Si igitur erosionis, aut punctionis sensum percipiãt ægri, acredo uel humorum, uel flatus, causa putãda est. Si uerò citra morsum tendantur, tensio ipsa uel ab spiritu flatulento, uel ab humoris colluuie, oboritur: quo in genere phlegmone erysipelasq; consistit: phlegmone quidem, ubi plurimum sanguinis affectam particulam occupat: erysipelas uerò, ubi biliosus fuerit is humor. Quòd si ab utrisq; redundantibus aliqua pars repleatur, aut in-

Hiera picra q. bus congruat affectibus.

Dolor unde exoriatur.
Cõtinuitatem quæ soluant.

Phlegmone fit a sanguine.
Erysipelas oritur a flaua bile.

flammatio erysipelatosa, aut erysipelas inflammatum talis affectio erit. Maximè itaque artis curādi coniectura in affectionum cognitione consistit: quæ ubi inuentæ fuerint, curationem non coniecturaliter, sed scientificè indicant: cum hoc quòd etiam cognoscere datur, quàm ægrè aliquæ affectiones medelis cedant: in quibus ut utamur semper remedijs ab indicatione profectis, rationi est consonū: tametsi nihil iuuare in principio uideantur. Aliquando enim adeò uehementer in angustijs meatuū flatus uaporosus, atque eo adhuc magis uiscidus crassus'ue humor, impingitur, ut multo tempore ad curationem sit opus. Ac sanè quæ sic infarta sunt, attenuare oportet, dilatareq; meatus, per quos excernantur, habita simul prouidentia, ne quid aliud amplius influat: utq; pars affecta corroboretur, ne ipsa etiam flatulentum gignat spiritum. Qui igitur primi ad eiusmodi affectiones pharmaca composuerunt, meritò habuerunt opus materia uaria. si quidem influentem substantiam, siue humor, siue uapor ea sit, repellere necessarium existit: impactam uerò concoquere, & attenuare, eandemq; ipsam discutere: ac nihilo minus, immo longè magis, affectæ parti robur inducere, ne uidelicet quod influit, suscipiat: utq; attenuatum excernat, impactumq; concoquat, atque subtilius reddat. Ergo in proposita dispositione, si dolorificus calor unà cum spiritu flatulento præpolleat, in principio quidē repulsoria curatione est utendum, quæ ex facultate refrigerante constat. Quod ubi factum moderatè est, ex mitigatoriis & concoctoriis quippiam ad repulsoria miscere oportet: dein discussoria addēda ita, ut paulatim repulsoria detrahamus, donec pharmacum ipsum plurimū quidem digerens attenuatoriumq; reddatur: minus autem concoctorium & mitigatorium: minimum uerò repulsorium. Portulaca igitur refrigerantis & aquosæ substantiæ

Tumores cō, positi.

Coniectura artis medicæ, in affectuum cognitione consistit.

Præsidia optima, cur sæpe in principiis nihil iuuare uideantur.

Impacta est coquenda, attenuanda, discutienda pars.

Aceti facultas.

Boreæ frigiditatem esse tenuiũ partium.

Rosacei facultas.

Inedia nõ esse utẽdum in causis biliosis.

Vena in quibus non sit secanda.

Clysmos fortes ualide reuellere a capite.

Capitis dolentis remedia.

Capitis doloris a bile orti, indicia, & curatio.

Bilis q̃bus medicamẽtis purganda.

est: minus ea polygonum: in solano tantum crassæ & terreæ est admistum, quantum astrictionis. Acetum repulsoriam simul & attenuatoriam, immo & discussoriam facultatem sortitur: utpote quod secundũ temperiem, frigiditate quadam tenuium partium prępolleat, nõ secus q̃ exquisitè serenus Boreas. Rosaceum porrò, repulsoriæ, concoctricis, mitigatricis, ac deniq; discussoriæ facultatis est ꝑticeps. Vt ergo sermonem iam habitum repetam, neq; in biliosis causis iniungenda est inedia: neq; utendum uenæ sectione, si puer aut senex sit æger, aut uirium imbecillitas adsit. Licebit autem uti ualidis clysmis, ꝗ maximè hi possint reuellere à capite, uacuareq; non modò quæ circa uentrem & mesenterium consistunt, sed etiam quę in simis hepatis hærent. Commendat autem Archigenes irrigationes ex ruta, oleo, & aceto intrita, ad dolores capitis; sicuti & succum baccarum lauri cũ aceto, & ruta. Sciendum uerò est aridam rutam esse multo acriorem, & calidiorem uiridi. Qui caput ob humorem biliosum dolent, iis signa similia sunt eis quæ ab ardore proficiscuntur. Accedit his maior morsus, & faciei pallor, & nonnunquam oris amaritudo.

Aetati autem uigoris, & temperaturis calidioribus, & uitæ solicitæ, & iis qui flauam bilem accumulant, hæc affectio præcipuè cõtingere solet. Itaq; balnea temperata, & unctiones, & potus dilutus, eis exhibẽda sunt, omnisq; uictus ratio tum * humidior, tum boni succi, constituenda. Euacuandus item biliosus humor per absynthij cremorẽ est, aut per aloẽ, & per ipsam picram antidotum, per se datã, aut modico scamonij adiecto: uel per catapotia ex aloe confecta. Illinenda frons pastillo croceo, aut appellato Trigono, aut aliquo alio his simili. ¶ Si cum uniuerso corpore caput consortij lege afficiatur, prospiciendum illi est. Igitur si plenitudo humorum, ac maxime

ximè circa uenas constiterit, tundemus uenam. Si uerò magis qualitas inualuerit, utemur purgāti pharmaco. Si caput uni tantùm parti condoleat, ut hepati, uentri, aut ipsius ori, illis in primis opitulabimur: nẽpe calida in ipsis præpollente intemperie, panem ex diluto uino exhibentes, sorbitionesq́; ex alica: ac foris etiam utentes irrigationibus, quæ tum refrigerent, tum firmitudinem addant. At si ob uiscidos & crassos in uentriculo contentos humores caput quis doleat, etiam hos exturbabimus, acetum mulsum in potu præbẽdo. Ex hyssopo etiã origanoq́;, potionibus, & quæ his adhuc ualentiores sunt, magisq́; incidẽdi ui præditæ, utemur: necnon à radiculis uomitu, irrigationibusq́; & cataplasmatis calidioribus.

In doloribus autem capitis qui ab initio inuaserũt cũ febribus, uena secanda est, post primam aut secũdam remissionem, nisi quid impediat: & præsertim in corporibus bonæ habitudinis, & multo sanguine redundantibus. Quòd si serius post septimã diem dolor ipse prehenderit, aluo prius abundè per clysterem soluta, cucurbitulæ ad occiput, aut ceruicem, sunt affigendæ: caputq́; irrigationibus ex oleo fouẽdum: rosaceo quidem, & cum modico aceto, in calidioribus, & tempore æstiuo: chamæmelino uerò, in frigidioribus habitudinibus, ac hyeme: quinta parte aceti illi adiecta. Illinenda frons in frigidioribus quidem, est ex cyphi: ex crocomagmate aũt, in calidioribus. Porrò uitãdę sunt in oĩbus capitis affectionibus ea quæ subdũtur: nẽpe viticis semẽ, absynthij succus, lac in potu, glãdes quercinæ in cibo, oliuæ nigræ, arbuti fructus, eruum, quod etiam exoluit articulos: amplius autem offendunt myrrha, thus, hederæ cacumina. Mentem etiam perturbãt lentisci fructus, crocus, paucedanũ, cyclaminus sicca cum uino epota. Styrax modicus quidem potatus, tristitiam uultus discutit: multus uerò, somnos turbu-

Capitis dolorum cum febri ab initio affligẽtiũ curatio.

Cucurbitulæ quando affigẽdæ occipiti.

Capitis in omni dolore quæ sint vitanda.

Crocus perturbat mentem.

Styracis facultas.

lentos conciliat.

De Cephalæa.

Cephalææ. descriptio,

CEphalæa inueteratus & ægrè cedens capitis dolor uocat, qui ex leui occasione maximas exacerbationes habet: adeò ut neq; strepitum, neq; uoces uehementiores, neq; lumen splendens, neq; uini potum, neq; odoramenta caput replentia, ægri perferre possint: neq; item motum: sed in quiete & tenebris decūbere ob doloris magnitudinem uelint. Etenim tanquā à malleo percuti sibi uidentur. Sunt qui ueluti contundi ac distendi sibi ea quæ circa caput sunt, sentiunt: nō paucis uerò usq; ad oculorum radices ipse dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquādo quidem continuos dolores: aliquando uerò exacerbationes, & interualla. Manifestū igitur est, hanc affectionem consimilem aptitudinem capitis, ut oblædatur facilè, habere, quemadmodum in cephalalgia. Verùm ad maiorē imbecillitatem deueniunt in hac affectæ particulæ capitis. Ac sanè quidam ex sic affectis, cerebri inuolucra dolitant: quidam pericranium dūtaxat. Dolores igitur cum grauitate, multitudinem humorum significant: cū mordacitate uerò, aut humorū, aut uaporum acredinē: ut cum pulsu, obortam inflāmationem: at cū tensione, si quidem citra grauitatem & pulsum accidat, spiritus tenuis ac flatulenti multitudinem indicant: cum pulsu uerò, membranosi corporis inflammationem: at si cū grauitate distentio accidat, humorū multitudinem intra membranas contētam arguit. Rursus, dolores quidem in superficie hęrentes, pericranei affectionē significant: qui uerò in profundo sunt, cerebri inuolucrorū. Quibuscunq; autē affectio intra caluariam est, ijs usq; ad oculorum radices dolor extendit, propterea q; oculorum tunicæ ex cerebri inuolucris suam ducunt originem. Si uerò putrefactus humor calidior fiat, cū febri capitis dolor inuadit. Febricitant autē omnino, & qui

Cephalæa magis deiicit facultatē, q; cephalalgia.

Cephalęę varia symptomata a diuersis causis producta.

Dolor capitis intra caluariā situs. cur extendatur ad oculorum vsq; radices.

dolent propter inflammationem. Si igitur totius corporis plenitudo sit in causa doloris, sanabis ipsum, corpore uniuerso uacuato. Si uero imbecillum existẽs caput, sublatos ad se humores ac uapores susceptet, materiã reuellere oportet in totum corpus, atq; ita mederi particulæ. Reuellemus itaq; & clysmis, & uinculis extremorum, & pluribus ĩfernarum partium frictionibus, interdũ etiam sanguinis ex cubito detractione. Quòd si amplius redundare sanguis uideatur, etiam reserata in naribus uena, & sanguine, quantum par sit, vacuato. Dein hieram dabimus exacutã: posteáq; apophlegmatismis elicientibus pituitam, & medcamentis quæ naribus inseruntur, utemur, qualia sunt quæ ex elaterio, & cyclamino cum lacte & porro apparantur. Caput autem curabis, quando quidẽ reuulsorijs uti oportet, per repulsorias irrigationes. Cæterùm post totius corporis euacuationem, uteris caput uacuãtibus: dein ijs quæ firmitudinem addant. Repellit igitur immaturum oleum, rosaceumq́; per se, & cum aceto, & ex papaueris capitulis, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, & menta uiridi præparatum. Applicentur autem remedia tepida quidem, ubi frigdior & crudior multitudo humorũ extiterit: frigida uerò, ubi calidior, biliosiorq́;. Digerit autem oleum dulcissimũ calidum, & magis inueteratum, itemq́; sicyonium. Si uerò crassior sit copia humorum, spondylium, aut serpyllum, aut pulegij comam, aut calaminthen, aut mentham, oleo incoquens, multitudinem euacuabis. Eadẽ hęc parti etiam firmitudinem addunt, quapropter usq; ad perfectam curationem ipsis utendum est. Omnium porrò longè maximè discutit perfectè corroborat uerbenaca recta, oleo incocta. Conijcienda etiam ad eam crocodiliadis præsertim iuxta aquas nascentis, radix. Maximè etiam conferunt sub hydrijs aselli nascentes, si oleo incoquantur. Aduerte autem, capitum papaue-

Reuellẽdi a capite modi diuersi.

Venam reseratam in naribus conferre ad dolorem capitis.

Errhina.

Caput esse uacuandũ post totius corporis vacuationem.

Repellentia.

Digerentia.

Verbenacæ rectæ facultas.

Aselli.

Papaueris capitibus quãdo sit nobis vtendum.

Sal est ad capitis fomẽta ineptum.

Perseæ fructũ in Persis letalẽ eẽ: in Ægypto autẽ innocuũ.

Cucurbitulis i affectibus capitis quãdo vtẽdum.

Cohibitio spiritus.

Sternutatoriũ ab Asclepiade scriptum.

Apophlegmatismus Asclepiadis.

ris usum, tempestiuum esse incipiente affectione: nocere autem, si ijs in dolore inueterato utantur. Iuuant uerò non instrenuè fomenta tũ ex semine lini & rosaceo; tum etiam confecta ex milio: nam quæ ex sale fiunt, ob grauitatem, capiti negotium facescunt. Archigenes inter cataplasmata uaria, uiticis semen, perseę uiridis folia, & myrrhã æquis portiõibus mista, exceptaq́; Ægyptio unguento, fronti admouere præcipit. Cæterùm in sola Alexandria ipse Perseam arborem uidi; cuius fructum in Persis quidem letalem esse: in Ægypto autem innocuum, sunt qui contendant. Porrò sanguinis à locis affectis detractiones conuenire in affectibus inueteratis, non Archigenes modò, sed omnes ferè Medici confitentur. Verùm cucurbitæ occipiti affixę, ex reuulsorijs auxilijs sunt, quũ humores ad oculos, aut ad anteriorem capitis partem ferri consuetos, auertere properamus. Iubet autẽ Archigenes ut sternutatorijs quatiamus caput, fasciolaq́; circũposita collo, spiritu cohibitionem moliamur. Iam uero, ad affectiones frigidas inueteratas, eędem medicamenta ex thapsia & sinapi soleo adhibere: minimè aũt ad calidas. At chamæmeli (quã anthemidẽ uocãt) florem quidẽ, olfactu auxiliari dolenti capiti, ait Archigenes; folia autem nocere. Sternutatorium ab Asclepiade scriptum. Veratri albi, rad. cucumeris syluestris, struthij, sing. partes. ij castorij, acori, nitri rubei, euphorbij, cumini Aethiopici, sing. partem. j. trita insufflato. Medicamen ab eodem traditum, quod mansum caput purgat. Piperis albi, origani, staphidis syluestris, cassiæ, sing. drach. ij. excipiantur passularum exacinatarum, aut caricarum carne, & mãdenda exhibeantur. Cæterùm non statim à principio efficacissima adhibere conuenit, sed à debilioribus auspicari. Porrò fortia pharmaca, quibus ad mouẽda sternutamenta utimur, mitigatoriorum admistione lenita, moderata fiũt. Ob id quædam ipsorum muliebri lacte

recēti & aqua diluo: post hoc, oleo dulci: dein betæ suc co: & anagallidis quæ florem cœruleum habet, itidem succo: atq; ita sensim in usu eorum progredior, donec postremum etiam per opobalsamũ talia dissoluo. Ego autem melanthium soleo infundere naribus: aliquando quidem aceto acri præmaceratum: aliquando oleo ueteri intritum. Interim uerò dum æger errhinis utitur, habeat os aqua plenum.

Errhina quib. leniri debeant liquoribus.

Os aqua replẽdum esse, dum quis errhinis utitur.

De Hemicrania.

HEmicrania uerò affectio dolorifica est, dimidiam tantùm capitis partem infestans: interdum quidẽ dextram: interdum autem sinistram: quæ futura extensa secundum illius longitudinem, terminatur. Vt plurimum autem per circuitus exacerbatur, influxu uaporum, aut humorum, causam dolori suggerente. Quidã igitur ipsorum circa temporum musculos uehementer dolitant: quidã dolorem longè ulterius progrediẽtem habent. Sunt qui adeò uehementer cruciẽtur, ut ne manus quidem contactum facilè ferant: in quibus palã est, pericranium affectum esse, neq; eius cutem omnino immunem ab affectione existere. Rationi igitur cõsentaneum est, uaporum, aut humorum, aut utrorũq; influxum, aut à cerebro & illius inuolucris, aut ab uniuerso corpore illuc trãsmitti. Quapropter ubi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione, aut uenæ sectione æger indigeat, consyderet: atq; ita deinde ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos suæ manus, tum per linteũ, dimidiam frontis partem, & eam maximè quæ circa temporis musculũ est, confricando excalfaciat: id quod ante exacerbationis tempus faciundum est. Post exacerbationẽ uerò, pharmacis hemicranicis dictis utendum: si quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, ijs quæ refrigerans quippiam habẽt: citra uerò hanc, eis quæ * sufficiẽter excalfaciũt. Vtrisq; tamen aliquid ex ijs quæ robur &

Hemicraniæ descriptio.

Hemicraniæ causæ.

Hemicraniæ curatio.

firmitudinem addūt, misceatur, quod astringentem ui delicet facultatem sortiatur. Porrò ex meis præceptoribus quidam ad hemicranias inueteratas utebatur piperis albi, & crocomagmatis singulorū drachmis duabus: mistis cū euphorbij drachma dimidia. Quum autem cito facultas euphorbij exoluatur, in huiuscemodi sanè medicamentis non est utendum ueteri. Est autem candidius, quod recens est: nam quod inueteratū existit, flauiorem aut pallidiorem sibi colorem contrahit. Similiter etiam & columbarum turricolarum, sibiq; uictum quærentiū, stercoris, & atramēti scriptorij, licebit addere utriusq; dimidiam drachmam: ex ipsisq; omnibus aceto acerrimo dilutis, conficere medicamē hemicraniæ sanandæ idoneum. Ad hanc autem rem, Pergamenum nostrū atramentū multo est præstātius.

Hemicraniis inueteratis remedium.

Euphorbiū recens quidē, esse candidius: pallidius autē inueteratum.

Pergamus patria Galeni.

Aliud pharmacum ad hemicraniam, & omnem inueteratam capitis affectionem summè utile. Croci drach. xv. chalcāthi, drach. x. aluminis scissilis, drach. xiij. myrrhæ, opij, omphacij, sing. drach. iij. gūmi, drac. xv. omnibus tritis vinum Phalernum adijce, et rursus tanq; collyriū tere, deindeq; in pastillos redige. Postea uerò ex posca dilutis utere. Sæpe simpliciter euphorbij illitione misti cum oleo & cera, sum usus. Sufficit autem ad libram olei cuiuspiam tenuis, ceræ quadrantē inijcere, & euphorbij vnciam vnam: quo quidem medicamine vtendum in ea tantùm hemicrania est, quæ à frigidis causis oritur. Iuuat etiam hos si oleum tepidum instilletur in aurem: euphorbij vncia, cum libra olei prius temperata.

Hemicraniæ frigidæ quæ opitulentur.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Tertius.

De affectibus aurium.

VRIVM dolores nonnulli quidē fiunt ex frigiditate: nonnulli ob inflāmationem, uel cutis meatū auris ambiētis, uel etiam nerui auditorij. Qua uerò ratione inflammatio ipsa partes inflammatas distendens, dolorē excitat, eadem flatulentus spiritus, transitum non habens, dolore cruciat. Consimilis etiam fit dolor à serosis humoribus * in toto corpore genitis, ei qui ex mordaciū humorum forinsecus aduenientium illapsu contingit.

Dolores auriū quæ causæ excitare possint.

Dolores igitur à sola ortos frigiditate, calfacientia quoq; celerrimè curant. In quem usum solent nonnulli rustici exenteratas cæpas oleo replere, & in feruenti cinere modicè calfacere, atq; ita auribus ipsum infundere. Alij non cæpas modò, sed allium etiam oleo frigentes postea ipsum instillant auribus. Ego uerò euphorbio omnino modico, ad multū uetus oleum admisto utor, ueluti etiam pipere exquisitissimè trito. Prodest etiam amaracinū oleum ipsis infundi, & optimam nardum. Quòd si aliquod oleum tenuium partium, in quo rutā præcoxeris, auri infundas, magnopere iuueris. Magnificè autem eos mitigat oui candidum, quo etiam ad lippitudines utimur: itemq; lac muliebre. Plurimum iuuātur item, ex adipe anserino, uulpinoq;: infundi tamen omnia debent mediocriter calida.

Doloris auriū a frigiditate orti remedia.

Notandum quoniam frigida.

At si inflammatio adsit, nardinum unguentū, cum pharmaco appellato Basilico cōmodissimè infunditur. Porrò medicamen Basilicon, alio nomine dicit tetrapharmacum. Est etiam & Cōmagenum perutile, & ex adi-

Aurium inflāmatarum curatio.

Basilicon pharmacum.

Tetrapharcū.

pibus pharmacum. Cogente uerò dolore, necessum est etiam ijs quæ sensum stupefaciant, uti. Miscetur autem opium muliebri lacti, & oui candido, quæ ipsa per se, sæpe aurium inflammationibus contulerunt. Miscetur etiam & castorio opium: uerùm multo ante usum tempore, pparatum id esse oportet: & miscetur quidem, in uehementissimis doloribus, pari: in minoribus autem duplo. Liquor quo hæc diluetur, sit sapa ex musto: multo nanque magis hæc, quàm dulcia uina, dolorem sedat. Verùm ego nullum pharmacum dolore uexatis infundo, neque etiam per lanam instillo, nimirum experientia edoctus, quod præstet neque omnino contingere doloris tempore auditorium meatum. At remisso dolore, per auriculare specillum, obuolutum lana mollissima, partem dolentem foueo: pharmacumque injcio modicè tepefactum in aurifusorio specillo: postea uerò forinsecus tum orificio auditorij meatus, tum uniuersæ auri, mollem lanam impono. Iam quæ ex fomentis crassa & spissa fuerint, cuiusmodi sunt spicata & foliata unguenta, diluenda sunt ungento nardino: uel (si æstas sit, & caloris sensus ægrum in aure inflammata infestet) rosaceo, uel amygdalino. Conficitur bonum rosaceum ex oleo immaturo, salisque experte, in quo plurimæ rosæ sint maceratæ.

Opium quibus misceri debeat ad inflammatas aures.

Sapa ex musto dolorem sedat.

Dolore affligente, præstat omnino non tangere auditorium meatum.

Rosacei optimi compositio

Si uerò flatulentum spiritum, aut humorem crassum & uiscidum, qui transitum non habeat, inclusum esse conieceris, etiam ex pharmacis liberantibus ab obstructione, quippiam admisce. Porrò frigiditate antegressa, spiritus flatulentus colligitur: grauitate uerò capitis, cibisque pituitosis & mali succi, frigidi & crassi humores: quibus si accedat frigiditas, dolores contingunt. In his igitur spuma nitri, & nitrum ipsum molle, eiusmodique aphrolitrum, & oleum amygdalinum, rationabiliter in pharmaca auricularia miscentur. Ex hoc genere est utrunque ueratrum, & struthium, & amygdalæ amaræ, & ex tribus aristolochijs, quæcunque fuerint ad

Doloris aurium a flatulento spiritu, aut a crassis humoribus excitati, curatio.

Aristolochia triplex.

manum, & iris Illyrica. Inijcies aūt & cinnamomum si habueris, aut, si id non habeatur, casiam, tum eam quæ Zigir, tum quæ Motos uocatur: ac præterea Carpesium. Aurium etiā meatus ab obstructione liberāt, quæ lapides in renibus atterunt: atq; omnia breuiter, quæ tenuium partium substantiam absq; mordacitate sortiuntur. Ex quorum numero est etiam cucumeris syluestris radix, itemq; bryoniæ, & ari, & dracunculi, & cētaureæ, & polii, & omnino amarorum omnium. Rursus, moderatę aurium inflammationes, & nō pulsatiles, rosaceo & aceto simul temperatis, tepefactisq;, atq; infusis curantur. Glaucium etiam ex aceto in cote medica tritum, doloribus à modica inflammatione ortis opitulatur. Pręstat autem pastillum ex glaucio, multæ sanè utilitatis pharmacum, prius præparatum habere: qui fit ex glaucio probè cum aqua pluuiali trito, deinq; in pastillū coacto, exiccatoq;. Licebit uerò decimam quintam gummi ad glaucium portionem addere, ut melius compingi in pastillum possit. Quin & collyria ex glaucio eodem modo cum aceto trita, eis prosunt, auribus instillata: atq; his nihil minus collyria ex croco. Vlcera aurium recentia, tum glaucium solum cum aceto tritum curat: tum collyria ex eo omnia, & collyria ex croco & ex rosis cōfecta: quemadmodum etiam quod Nili dicitur. Curāt item eā Damocratis collyriū ex myrrha. Quæ uerò pure manant citra dolorem, atq; id moderatè patiuntur, iisdem medicamentis curantur. At quæ fortiter affliguntur, per eiusmodi qualis est pastillus Andronis, & qui ad Musam refert, sapa, modicoq; aceto dilutus. Quòd si hæc ab ipso morbo uincātur, scoria ferri ad plurimos dies in sole ex acerrimo aceto contrita, læuigataq;, est intrēpidè utendum. Huiuscemodi etiā ulcera pastillo meo, ex charta combusta ipse aliquando curaui. Porrò per papaueris succum mitigantur aurium dolores: haud

Casia duplex.

Aurium meatus obstructos quæ referent.

Aurium moderatæ inflammationes rosaceo & aceto simul temperatis curantur.

Pastilli ex glaucio, ad inflammatas aures.

Aurium ulceratarū remedia.

Aurium purulentarum curatio.

Pastillus ex charta combusta.

Papaueris succus aurium dolores mitigat: affectionem autem non sanat, nisi ex accidenti quodam.

item affectiones iuuantur: nisi fortè ex accidenti quis eas iuuari dixerit, quòd nimirum sedato dolore, atque inde somno sequuto, natura ipsa affectus dolorem gignentes concoquat. Per aurium autem inflammationes, gallinaceus atque anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem, qui inflammationem excitat, non amplius influentem, dolorem leniunt, affectioniq; auxiliantur. Si uerò humore adhuc fluēte adhibeantur, affectioni quidem nihil opitulantur: leniūt tamē doloris symptoma: ut si ob humorum acredinem aliquis morsus contingat. At pharmaca ex papaueris succo, omnia sensum stupefaciunt: & ob id sanè tunc solùm illis cogimur uti, ubi nullum aliud mitigatiuum doloris contulit. Miscetur autem castorium papaueris succo, ut uehementem eius frigiditatem retundat: quo nomine etiā meconium ipsum, & quidem rectè, nonnulli torrent: quāquam satius mihi uidetur uti illo minimè torrefacto, inueterato tamen, & cum castorio permisto. Porrò galbanum susino unguento dilutum, melliq; & rosaceo commistum, discutit citra molestiam aurium inflāmationes, in quas nihil fluit iam amplius, doloribusq; à frigore opitulatur. Ad uehementes aurium dolores medicamen ab Andromacho scriptum. Castorij drach.ij. succi papau. drach. iiij. opopanacis drach.ij. spumæ lycij, drach. j. passo excipito, & tepefactis utitor. Aliud eiusdem ad purulētas aurium & ueteres affectiones. Fabæ Aegyptiæ internæ amaræ, aluminis scissi, piperis albi, spumæ nitri, croci, opij, malicorij, myrrhæ, thuris, nardi, sing. drach.ij. castorii, drach. j. aceti & mellis, quod sit satis, conficito. Aliud eiusdem, ad dolores flatulentos, & aurium sonitum congruens. Nitri, myrrhæ, sing. drach.j. rosacei cyathum.j. aceti tantūdem: simul tritis utitor. Aliud ad auriū sonitus. Veratri albi drach.j. castorij obolum.j. spu

Stupefacientibus quādo cogamur uti medicamentis.

mæ nitri ſexquiobolum: tritis cum aceto optimo utere. Aliud ad purulentas aures. Alumen ſciſſum uſtum, & myrrham cum melle terito, & præelotæ auriculæ pharmacum lana exceptum imponito.

Auricularis compoſitio probata, ex Apollonij libris.

Myrrhæ, thuris, ſing. drach. ij. nucum amararum drach. j. ſpumæ nitri, drach. ij. aluminis ſcisſilis, malicorij, ſing. drach. j ſpicæ nardi drach. ij. aloes drach. iij. uini mulſi ueteris, cyathos. iij. Arida trita uino mulſo admiſceto, & cocta in ſtanneo uaſe reponito, ac tepido utitor. Ad carnem excreſcentē in auditorio meatu: quo uſus eſt Heraclides Tarētinus. Aeruginis raſę drach. viij. ſquamæ æris drach. iiij. mellis heminæ dimidium. Arida trita, ac melle excepta, donec rubefiant, coquito: & ablatis utitor. Aliud ad ſanguinis ex auribus eruptiones, Heraclidæ Tarentini. Marrubij ſuccum exprimito, & acetum dilutum infundito. Aut mali punici in aceto cocti ſuccū exprimito, infunditoq́;. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto. Ad uermes innatos auribus, ueratrū album cum melle imitte, aut aridū inſuffla: aut rubi ſuccū infunde.

Aurium excreſcenti ulceri remedium.

Aurium ſanguinem effundentium, remedia.

Auriū uermes exterminātia.

De ſonitu aurium.

EX Sonitibus aurium, alij quidem, ſpiritus flatulenti ſunt ſoboles: alij uerò, ob exquiſitam ſenſus audiendi ſubtilitatem fiunt: quemadmodum etiam in oculis oriri ſolent ſuffuſorum imagines, ob uapores exhalantes ab ore uentriculi. Cæterùm neutrius affectiōis exacta cognitio haberi in principio poteſt. Porrò ſi in febribus ſonitus fiant, minimè interturbandi ſunt: ut plurimū nanq́; ſtatim ſedantur. Si uerò ob flatulentum ſpiritum, cui non pateat exitus, ſonitum fieri ſuſpicatus quis fuerit, & ob hanc rem diſſecātibus, attenuatorijs, ac diſcuſſorijs admotis pharmacis, nihil contulerit: ſimulq́; apophlegmatiſmis uſus ſit, & uniuerſo proſpexerit capiti: huic meritò in hanc ſuſpicio-

Sonituū in auribus cauſæ.

Sonitus auriū per febres nō eſſe cōpeſcendos.

Sonituũ auris ob exquisitam sentiendi facilitatem ortos, curatio per stupefacientia.

nem inclinatus animus erit, uidelicet sensus audiendi exquisitam facilitatem, causam eius rumoris existere: præsertim si acuto audiendi sensu præditus esse æger appareat. In talibus igitur, ex sensum stupefacientibus quippiam soleo admiscere: cuiusmodi est mandragoræ, & papaueris succus.

Ad sonitum remedia ab Archigene prodita.

Sonitui auriũ remedia uaria ab Archigene prodita.

IN Sonitibus repentinis acetum cum rosaceo instilla. Aut cuminum, & oleum, crassitudine mellis. Aut radicis syluestris cucumeris succum. Si uerò protrahatur, omnibus amaris, acribus, attenuatorijs, & discussorijs, quibus utimur ad dolorẽ ex crassis humoribus ortum, utaris, singulis in aceto coctis, admistoq; melle. Aut reclinato ægro, & nitro trito in aurem insperso, acre acetum infunde tepidum, ac postquam feruere desierit, exterge lana, & nucum amararum succum infunde, lanaq; obtura. Cæterùm quibus ob maximam ad audiendũ facilitatem, id genus sonitus fiũt, castorium & cicutæ semen cum aceto trita instilla.

Ad auditus grauitatem.

Auditus grauitatis curatio.

IN Surdastris, qui exiguas quidem uoces omnino non audiunt, magnas autem uix percipiunt, hoc ipsum symptoma ualde suspectum habere oportet. Paulatim nanq; temporis progressu augescens, perfectam surditatem inducit. Quapropter per hieram purgandi sunt, et per catapotia ex colocynthide: pituitaq; eis per apophlegmatismos detrahenda, & caput resiccandum est, eiq; ut robur addatur, omni studio curandũ. Vtendum etiam attenuatoria uictus ratione. At in ipsam aurem pharmaca inijcienda sunt, quæ crassos uiscidosq; humores cõminuant, & dissecent. Cuiusmodi existunt hæc, quæ Apollonius prodidit. Cæparum succo & resina oleo dilutis, utitor. Aut oleo nucum & resina mistis pariter utitor. Vel adipem anserinum, & fel bubulum, ac laurinum, ex æquo mista instillato. Porrò

Surditati remedia ? Apollonium.

ſurdaſtri contrariis præſidiis habent opus ijs qui aurium doloribus infeſtantur. Quippe in doloribus affectæ partes exquiſitam quietem deſyderãt: ſurdaſtri uerò, uehementem motum poſtulant: tranſmutationẽq; in contrariam ei, quæ iam adeſt, diſpoſitionem.

Fomenta ad aurium dolorem, ab Apollonio ſcripta.

Fomentis porrò utendum eſt per ſpongias aqua calida imbuta, sac ſufficienter expreſſas: itemq; per cucurbitas affixas. Amplius uerò & per uaporem ex arundinibus perforatis allatum. Oportet autem alterã arundinis oram, auriculæ cauitati adaptari: alteram uerò, in ollam perforatum habentem operculũ, & undiq; obturatum, incumbere. Sit autem in olla abſynthium in aqua feruefactum, quo uapor inde ſublatus perferatur ad auditorium meatum. Confert etenim hoc fomentum etiam auditui graui.

Aurium dolor. fomenta.

Archigenis ad ſurditatem remedia.

CHalbanum cum aceto & melle feruefactum inſtilla. Aut collyrio ex nitro, ficu, & ſinapi immiſſo, per triduum id non extrahimus. Poſtea uerò asſiduis acutisq; uocibus, & uicisſim grauibus inclamamus: & per tubam ſonitu incuſſo, conamur malum depellere. Poſt hæc, & aſphodeli radices oleo ueteri incoctas, commodè infundimus, caprinaq; asſiduè eluimus urina.

Surditatis remedia ab Archigene ſcripta.

Eiuſdem de corpuſculis quæ auribus illabuntur.

QVòd ſi aqua illabatur aurẽ, auxiliatur acetum, & cum altero pede, qui reſpondet affectæ auri, exilire, aliqualiter ſe ipſum inclinãdo: hoc enim modo facilè excernitur. Quin & exuctio ſimplex per os, aut etiam per ſtipulam, egregiè aquam extrahit. Si uerò calculus, aut fabæ, aut conſimile quid in auditorium meatum illapſum fuerit, eluito: aut lana circa auricularium ſpecillum obuoluta, & reſina tincta, extrahito. Idem & per glutinoſum aliquod pharmacũ fieri po-

Aures illapſa corpa quo modo ab eis excutienda.

test. Quòd si neq; sic sequatur, sternutatorio in nares iniecto, os ac nares obturato. Facta nanq; spiritus inclusi extensione, id quod est illapsum, effiabitur: idq; assiduè, donec excidat, facito. Nam si intus manserit, aure inflammata conuulsiones inducet. Optimè etiam confert ad eorum quæ illapsa sunt eiectionem, cõcussio. Si itaq; puer fuerit, pede comprehensum, & in caput sublatum, concutiens ipsum uibrabis. Si uerò perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulam secundum affectam aurem reclinatum, caput ad tabulam firmare iubeto: dein leuata tabulę iuxta caput parte, deferri sinito, idq; sæpius facito. Mouebitur enim sic quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur. Atq; ita angusta & concaua specilli parte immissa, scitè extrahito. Si uerò faba, aut consimile quippiam in aurem illapsum, in ea hæreat, madefactumq; & tumefactum, dolores inferat, impossibile quidem est integrum ipsum eximere. Quare per specilli concauum diuidere id industriè expedit, atq; ita particulatim extrahere: deinde sapam, aut uinum dulce calidum infundere, ac lenire meatum ex lancinatione oblæsum. At uerò si animal aliquod sit illapsum, scammonium aceto dilutum, aut absynthij, aut peucedani succum, nitrumq; ac sulfur, cum radiculæ succo instillato.

De parotidibus.

Parotidas esse glandularũ secundum aures inflãmationes.

Parotides è genere quidem inflammationum existunt. Fiunt autem, glandulis secundum aures affectis. Cæterùm prima parte curationis partium inflammatarum in eis minimè utimur. In illis siquidem plurimum curatione reprimente, repulsoriaq; uti conuenit: præcipuè quum nec malignum sit, nec multum quod influit: nec uniuersum corpus plethoricum. Sic nanq; spongia sola ex posca imposita, incipientes inflammationes repressit. Verùm in parotidibus con-

Inflãmationum incipientiũ curatio.

Parotidũ medicatio.

trariam curationem molimur: nempe pharmaca attractoria adhibētes: & si hæc nihil memorabile efficiāt, etiam cucurbitulas affigentes, aut fomēta assidua adhibentes, conantesq; ut infestans humor ad cutim ipsam trahatur: præsertim si affectio in capite hæreat. Similiter quum natura per acutas febres, redundantes humores ex uasis ad regionem inter cutem et subiecta corpora pellit, quandoquidem illis etiam glandulæ imbuuntur, multo satius uidetur tunc opitulari naturę, febres per * abscessus curanti. Verū si uehementi impetu influant humores, nihil nos curiosius agētes, omnia permittemus naturæ. Nam siue cucurbitam, siue aliud pharmacum humores ex alto eliciens, admouerimus, uehemens dolor hominem apprehendit, unde & uigiliæ, & febres oriuntur, atq; exoluuntur uires. Mitigare itaq; tunc, & non influxum prouehere, oportet, per cataplasmatum maximè lenientium usum: cuiusmodi est quod ex frumenti, aut hordei, aut seminis lini farina, cum mulsa, aut fænigræci, aut altheæ, aut chamæmelorum decocto conficitur: & quæcūq; non modò humectam habent caliditatem, per quam mitigare dolores ualent, sed etiam influentes succos possunt concoquere, suppurareq;. Quòd si etiam sanguis redundare uideatur, per uenæ ipsum sectionē uacuabimus, pręsertim si liceat per uires. Ergo si humor non discutiatur, suppurantibus pharmacis est utendum: cuiusmodi est frumenti farina cum oleo & caricarū decocto: itē quod ex polline & fermento conflatur pharmacum. At si suppuratæ fuerint parotides, tūc aut per sectionem pus elicere oportet, aut per pharmacū abscessum rumpere, quale est Smilium uocatū, & quod ex allijs constat: aut tētare, ut ipsum per attractoria & tenuantia medicamēta discutiamus: bis in die ijsdem ablatis, & fomentis admotis, donec dolores remiserint. Vbi uerò iam plurimum puris discussum fuerit,

Naturæ impetus quando minime sit iuuandus.

Ind[?] n[?]g[?] natura[?] qn.

Cataplasma dolorē leniens.

dolorē lenientia.

Suppuratio qñ & quibus medicamētis molienda.

Pus suppuratarum parotidū quibus modis uacuandum.

tunc iam primùm semel soluere ea medicamenta, & fomenta adhibere oportet: dein uerò neq; ex re est id facere, sed ipsis pharmacis permittere, ut si quid reliquum in profundo hæreat, ipsum discutiant. Quòd si durities adsit, ea ipsa quoq; mollienda est, emollientibus medicamentis ad attractoria admistis.

Parotidib⁹ uaria remedia ab Archigene prodita.

Archigenis ad parotidas. Rumicis radices in uino tenuium partium coctas, applicabis parotidibus citra uehementem dolorem ortis. Aut buccina marina, aut purpuras ustas, melle aut axungia exceptas imponito. Aut ficum aqua marina muria'ue incoctam, admoue: aut lanam etiam butyro imbutam. Cõmendat etiam usum plantaginis, tametsi ex mistis facultatibus, discussoria nempe & repulsoria constet. Ego uerò nunquam pharmacis ad parotidas destinatis repulsoria admisceri operæpretium existimo, nisi forte aliquando pauxillum repulsorii, multo discussorio addatur: idq; ubi citra uehementem dolorem ipsæ irruunt parotides.

Plantago constat ex facultate discussoria simul & repulsoria.

Repulsoria qñ miscenda medicamentis parotidum.

Aliud Archigenis ad discutiendas parotidas. Lupinorum amarorum farinam cum melle coctam, modica calce uiua addita, pro cataplasmate imponito. Aliud. Picis brutiæ, mannæ thuris, utriusq; drach. j. terebinthinæ, palmularum Syriacarum nõ uetustarum, pinguium, carnis puræ, utriusq; drach. ij omnibus simul unitis utitor. Aliud. Caricarum, chalbani, nitri, sing. drach. j. sulfuris, tertiam unius drachmæ partem, terebinthinę, opopanacisq́;, utriusq; pauxillum, simul unitis utitor. Quòd si medicamentis parotis non cedat, Archigenes consulit esse confugiendũ ad cucurbitulã, adhibita scarificatiõe. Porrò simplices parotidas curãt, emplastrum Mnaseę, & q̃d ex succis cõstat, & quod ex ptisana. His molliora adhuc, sunt cerati forma, tũ ex butyro, tũ ex œsypo conflata, ostreis, aut buccinis, aut purpuris ustis additis, adipeq; porcino salis experte, singulis quadrãtis pondere. Sic ipsum

etiam

etiam licet conficere. Butyri, vnc. j. ceræ vnc. ij. S. ostreorum vstorum, redactorumq; in pollinem, vnc. ij. Conficito & vtitor. Efficacissimum nanq; est ad parotidas.

De affectibus narium.

EX genere tumorum præter naturam polypodes in naribus generantur: ut ozænæ ex genere ulcerum. Secundum genus autem excretionum præter naturam, sanguinis effusiones contingunt in morbis acutis. Primum itaq; de ozænis sermonem faciam, quæ ex humorum acrium, putrilaginosorumq; influxu gignuntur: nam si ij duntaxat sint acres, ægrè curabilia ulcera inducunt, graueolentia uerò non item. Cæterùm cura cõmunis tum his ambobus, tum etiam polypo est, primùm caput siccare, corroborareq;: quũ palã sit ob redundantiam uitiosorum humorum, fieri ab eo in ipsas nares defluxum. Capite roborato, naribus adhibenda curatio est, scopo in ozænis proposito, ut affecta pars per mixtę facultatis pharmaca, tum repellentia, tum discutientia, exiccetur. Repellunt itaq; tum austera, tum acerba, quæ communem astringentium appellationem sortiuntur. Discutiunt calidam & siccam uim obtinentia. Archigenis remedia ad ozænas. Obline eos chalcitide, uel atramento sutorio, uel psorico, ex melle tritis. Vel iridem & sandaracham cum melle illinito.

Polypodes.

Ozænæ a quibus gignantur humoribus.

Ozænæ atq; polypi cõmunis curatio.

Repellentia q.

Discutientia q.

Ozænarum remedia.

De polypo narium.

POlypus tumor est qui præter naturam in naribus generatur, polypodis carni assimilis. Quę affectio ex crassis & uiscidis humoribus gignitur: ob idq; mista medicamẽtorũ materia indiget, quę partim astringat, partim secet & tenuet, partim etiam discutiat, condensetq;. Asclepiadis ad ozęnas remedium. Aluminis scissi, drach. ij. myrrhæ, sandarachę, sing. drach. iiij. gallę drach. j. æris usti, tantundem. Tritis utere, na-

Polypi descriptio, causæ, remedia.

Ozænarum remedia varia.

ribus prius uino odorato elotis, & pharmaco per specilli extremum admoto. Lamponis ad ozænas, ægilopas, polypos, & quæcunque uelis citra sectionem, ustionem'ue extirpare, remedium. Scobis æris rubri, Vnc. j. salis ammoniaci sextantem. ammoniaci thymiamatis tantūdem. aluminis rotundi, quadrantem. aceti acerrimi heminas sex. Arida terito, & affuso aceto, omnia in uas æris rubri conijcito, in eóq; ad solem sub ardore caniculæ cum rubri æris radio agitato, donec exarescat pharmacum: quod postea in mortariū transflatum, diligenter terito, in fictiliq́; recondito. Vsu uerò exigente, aquam sorbendam dato, quæ ut ore cōtineatur, præcipito: dein pharmacum per fistulam insufflato. uel etiam melle exceptum immittito. Cæterùm post huiusmodi pharmacorū adhibitionem, etiam sternutatorijs utimur, quo uidelicet tectoria ulceri obducta excutiamus, q̄ tribus aut quatuor diebus ferè excidere consueuerunt. Vbi uerò exciderint, adipe anserino, ac butyro cum cerato curant. Porrò ipse in ozænis polypisq́; p̄stantissimū pharmacū reperi succū ex malis punicis, tū dulcibus, tū austeris, acidisq́;, & maturis & integris, pariq́; magnitudine & numero maceratis, expressum. Cæterùm si humectior esse polypus uideatur, plus ex austeris malis est cōtundendū. At ex aridis pharmacis, diphryge citra mordacitatē aliquando per multum tempus consumptum polypum noui. Probatur etiam prædictum ex malorum succis collyrium, si ubi exaruerit, redigatur in pollinem, indeq́; exuffletur, aut etiam per specilli nucleū indatur. Omnia autem hæc assiduè facere oportet, ut nunquam ab affecta parte absit pharmacum, quum facilè ab humiditate eluatur. Iam uerò rosæ siccæ contusæ, inditæq́;, in ijs qui molli carne sunt præditi, citra noxam curare aliquando solent polypos. Nam pleraque eorum quæ polypodas exterunt, eos exacerbant, si quando ab scopo

Escharas ingenitas naribus, excutiēdas sternutatoriis eē.

Punicorum succū ad ozænas polyposque magnifice cōmendat Galenus.

Rosarum puluis in quibus curare polypos soleat.

aberrarint. Cæterùm ulcera in narium meatibus semper per pastillos curaui, Andronium uidelicet, & Pasionis, & Polyidæ, & Bithynum, & per eum quem ipse composui. In diuite uerò quopiam, qui odoratum pharmacum exigebat, hedychroi usum excogitaui, ipsumq́; Phalerno ueteri dilui, et mirum quàm breui affectio ipsa est curata.

Nariũ vlcera qbus medicamentis curẽt.

Heraclidæ ad sanguinis è naribus eruptiones remedia.

VBi grumos sanguinis eduxeris, lanã specillo obuoluito, eamq́; in lycio aqua diluto ibuito, & sanguine manantẽ locũ illinito. Aut linamentum ex elychnio contortum, madidatumq́; aqua, & chalcitidis polline inspersum inserito. Aut mentham tritam indito. Iuuat etiam frontem spongijs refrigerare, extremaq́; uinculo excipere, qua parte magis contracta uidentur: obturareq́; aures, & os pluuiali aqua & frigida opplere. Asclepiadis remedia ad sanguinis effusionem è naribus. Spongiam cruda pice imbutam, & linamento exceptam indito. Aliud. Putaminis oui, & gallę omphacitidis, utriusq; partem unam. Trita linamento intorto, aqua aut aceto madefacto, excipito, inditoq́;. Andromachi ischœmos. Chlacitidis, drach. C. chalcanthi, drach. L. Misyos assati, drach. xxv. æris usti drach. xij. &. S. tritis utere.

Sanguinis e naribus erupti onum remedia

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Quartus.

DE Oculorum affectibus, ocularijsq́; medicamentis, agere in præsenti cõmentario est consilium. Pompholyx igitur lota nulli pharmacorum mordacitatis exper

Pompholyx optimũ est medicamẽ oculorũ fluxionibus

tiũ inferior est: atq; ob id ea utimur ad tenues & acres oculorum fluxiones, sed uacuato prius capite et uniuerso corpore. At uacuamus quidẽ corpus, uenæ sectione, purgationeq;: caput autẽ, per apophlegmatismos uindicamus à pituita. Potest tamen pompholyx lota, quemadmodum etiam spodiũ, atq; amylum, simul & moderatè resiccare humores: simulq; ne per tuniculas euacuetur ea quæ in magnis oculorũ uenis superflua humiditas continetur, prohibere. Quare si quis prius q̃ caput ab humoribus ad oculos defluẽtibus purget, utatur obturantibus pharmacis, uehementes dolores ob tunicas distentas inducet, et ob multitudinem influentium humorum, aliquando ipsarum rupturam aut erosionẽ pariet. Eiusdem generis cum prædictis pharmacis subtenuis ouorum liquor existit, abundè ualens humiditates oculorũ abluere, & exasperata lenire: obturandi autem tenues meatus non parem illis facultatem sortitur, sicuti nec similem uim resiccandi. At fœnigræci succus, quod ad uiscositatem attinet, similis est ouorum albugini: discussoriam tamen possidet facultatem, & moderatè calfactoriã: ob idq; multos dolores mitigare cõsueuit. Maximè p̃dictis cõtrarij ẜm genus existunt liquores acres, ut Cyrenaicus, Medicus, ac tum sagapenum, tum euphorbium, omnesq; breuiter, qui citra exasperationem calfaciunt uehementer. Forti autem facultate sunt prædita extergentia medicamẽta, cuiusmodi est æris squama, chalcitis usta, æs ustum, flos æris, misy, sori, atq; stibium. His adhuc aliud genus adiacet, erodentium uidelicet, siue putrefacientium: quale est auripigmentũ, & sandaracha, & Asiæ petræ flos: cuius facultatis misy etiam paululum particeps est. Est & aliud genus pharmacorum, quod in oculares compositiones inijcitur, eorum uidelicet quę natura astringunt. Quæ igitur mediocriter hanc uim habent, influxus repellunt: quæ uerò uehementer, am

Oculorũ fluxionibus cur non sint admouenda obstruentia pharmaca, ante capitis uacuationem.

Albumen oui.

Fœnigræci decocti facultas.

Extergẽtia medicamẽta quæ sint.

Putrefacientia medicamenta quæ sint.

pliorem dolorem infligunt, tunicas exasperando, q̃ iuuent influxionum impetū repellendo. Porrò quæ mediocriter astringunt, lippitudinibus cōmodissima existunt: conferunt autem & reliquis ferè omnibus affectionibus ulcerum, pustularum, atq; fluxionum. Sunt uerò huiusmodi. Folia rosarum, & flores, & succus. Ericę fructus, spica nardi, malabathri folium, crocus, lycium, & hypocisthis. Vehementiorem his astringēdi uim acacia & omphacium habēt, quæ & ipsa in succorum genere numerantur. Balaustium etiam, & cytini, & gallæ omphacitides, ex genere eorum sunt quæ multum astringunt. Inflāmationes et alias affectiones concoquunt, myrrha, crocus, castoriū, thus, & cremor fœnigræci decocti: quæ etiam discussoria facultate sunt prædita, & p̃sertim ex ipsis myrrha. Hæc itaq; sylua ocularium medicamentorum existit. Porrò quæ medicamenta substantia terresti sunt, citra manifestū calorem aut frigus, ea emplastica nominantur, uim habentia contrariam ijs, quæ ab obstructione liberant, quali facultate insigniuntur Samius aster, pompholyx lota, eiusq; cinis elotus, atq; etiam cadmia tum usta, tū lota, cui detersorij etiam nonnihil inest. Pompholygī uerò & spodio parum quid inest astringens, quemadmodum etiam plumbo post exustionem. Nam & hoc pharmacum omnis mordacitatis est expers, parum tamen quid astrictionis sortitur. Amylum etiam exactè lotum, q̃ mitissimum est, & medium, ut nec astrictionem nec acredinem habeat, hoc est nec calorē, nec frigus. Quin & cerussa lota proximè accedit ad facultatē plumbi usti, atq; eloti: manifestè tamen astringit: amylum autem & samius aster, quatenus ex gustu & odore licet colligere, sunt penitus qualitatis expertes. Igitur uniuersum huiusmodi pharmacorū genus, siue modicam in gustu aut odore qualitatem exhibeat, siue penitus nullam ostendat, ueluti aquæ purissimæ, expers

Lippitudini cōuenire, q̃ astringunt mediocriter.

Astringentia vehementer q̃ sint.

Ocularia medicamenta.

Emplastica medicamēta, quæ & sint, & dicantur.

Amylum.

Aq̃ purissimæ sunt qualitatis expertes.

Corneę tunicę erosæ, quæ medicamenta cō gruant.

qualitatis uocatur, moderateq́; per solam terrestrē substantiam secundum propriam naturam siccat. Ac sanè sola hæc medicamenta conueniunt in erosionibus corneæ tunicæ, ipsiusq́; rhagoidis prolapsibus, ob influxum tenuium atq; mordacium humorum ortis: quū nimirum astringentia cohibeant effluentes humores, atq; ob id dolorem ex mordacitate ipsorum ortum intendant: acria uerò, affectionem simul adaugeant. In uniuersum tamen ipsi particulæ affectæ, quo facilius curationem recipiat, prospicimus, tum uniuersi corporis purgationibus: tum reuulsionibus: primum quidē ad infernam corporis partem: dein etiam ad occiput, & ad capitis cutem. Vtimur etiā sectionibus arteriarum, interdum quidem incidētes eas quæ retro caput, iuxta aures sunt exporrectę: interdum autem earū partem, quæ temporibus inest: idq́; ut medeamur dispositioni, quæ tunicis oculorum est genita, ob quam etiam optimus sanguis ad tunicas ipsas delatus corrumpit. Ad has igitur solas dispositiones conuenire uidetur p̄dictorum medicamentorum genus, citra mordacitatem exiccans in affecta parte cacochymiam, à qua id quod influit corrumpitur. Vocantur autē collyria quę ex eiusmodi medicamentis cōstant, tum Libiana, tum Cygni: nempe ob candorem, qualem cygni possidēt. Præualet quippe in ipsis amylū, & terra Samia, & cerussa Rhodia, quæ præstantior est, & candidior. Sunt qui collyria id genus in cotibus terant, lacte boni succi ex nutricis uberibus instillato: ut astrictoriam uim quæ ouillo inest, effugiāt. Etenim quum in lacte serosa quædam, extersoriaq́; facultas insit, eius usus congruens est ad propositam curationem: quippe ulcera explenda, extergentibus citra acrimoniā habent opus medicamētis. Quòd si huiusmodi haberi lac nequeat, per fœnigræci decoctum terere collyria pręstiterit, utpote quod extersoriam quandam uim habet, qua oua

Arteriæ secus aures, & tēporum quādo incidendę sint.

Collyria Libiana & cygni.

Collyria læuigandi modus.

Lactis muliebris vsus commodissimus vlceribus corneę existit.

Fœnigræci decoctum.

omnino ſunt deſtituta.

De aſpritudinibus palpebrarum.

QVum ægrè curabiles prædictæ diſpoſitiones exiſtant, adhuc earum difficultatem adaugent palpebrarum aſperitates: à quibus etiam in lippitudinibus, tunicæ oculorum commorſæ, affliguntur dolore. In illis tamen audemus ad pharmaca inflãmationi congruentia, nonnihil ex detergentibus immiſcere, ueluti eſt collyrium ex uino, aſpritudinibus accõmodatum: quo primùm ea quæ ad palpebras ſuccreuere, deprimantur. Nam ubi oculi minus infeſtantur inflãmatione, ea quæ aſpredines expurgare poſſunt, adminiſtramus. At dum cornea exulcerata eſt cum mordaci influxione, impoſſibile eſt tali aliquo uti pharmaco. Cornea ſiquidem ipſa amplius exaſperabitur: uuea uerò impẽſius procidet, hominemq́; uehemẽs dolor corripiet, augebiturq́; ipſius fluxionis malignitas. In huiuſmodi itaq; affectionum miſcella, ſolent Medici, prę inopia conſilij, palpebras ipſas reuertere, atq; abſq; medicamentis purgare, idq́; tum ſpecilli concauo, tum molli ſpongia. Quidam ex præceptoribus meis, ex pumice læuigato, cum tragacantha aut gummi, collyriũ faciebat, eoq́; ab extentis atq; reuerſis palpebris, aſpritudines deradebat. Vbi uerò temporis progreſſu per prędicta collyria fluxio fuerit ſedata, audemus tunc iã ea quæ palpebras extergunt, paulatim adhibere medicamenta: quẽadmodum ubi fluxus omnino fuerit iam reſiccatus, & palpebræ moderatè habuerint, caua ulcera ſunt collyrio ex thure complenda.

Collirium ex vino.

Aſpritudinis palpebrarum curatio.

De lippitudine, ſiue ophthalmia.

OPhthalmia eſt inflammatio perioſtij mẽbranæ, quam etiam agnatam uocant, ꝙ alijs, quæ oculũ ipſum conſtituunt, tunicis, forinſecus agnaſcatur, ligamentum exiſtens toti oculo, ad circumſita oſſa. Ob id enim omnia quæ circum oculos ſita ſunt, uſq; ad ma-

Lippitudo. Ophthalmia ẽ inflãmatio perioſtii tunicę, ꝗ barbari coniũctiuã appellãt.

las quandoq; simul per uhementem lippitudinem intumescunt. Igitur pharmaca omnia huiuscemodi affectionem curantia, ex genere eorum sunt, quæ medent inflammationibus: assumunt tamen necessariò nonnihil, pro ipsius partis natura, quę excellentem molliciē, atq; eximiam quandam supra omnem totius corporis cutem, ad patiendum facilitatem est nacta, ob sensus subtilitatem, ac raritatem substantiæ. Adhibenda itaq; sunt pharmaca reuellentia, minimè tamē exasperantia, hoc est, non uehementem astrictionem sortita: sed quæ tum propria sua substantia moderatiora sint, tum lenitiui liquoris admistione adhuc magis talia reddantur. Voco autem lenitiuos liquores oui candidum, & fœnigræci decoctum, magisq; adhuc ipsum lac. Vt plurimum uerò albumen oui cum accōmodatis pharmacis lippitudines curare sufficit, per collyria uidelicet uocata monohemera, hoc est diaria. Sæpe siquīdem magnas inflammationes, hęc adeò mitigauerunt, ut in uesperam quidē homo balneo uteretur: in sequenti uerò die, nardino collyrio ad instaurationem & corroborationem inungeretur. Admiscere autem ei circa primam inunctionem minimum quiddam acrium & sistentium medicamentorum oportet: ut circa secūdam paulo amplius quiddam priore. Sufficiunt nāq; hæ duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum. Foueri tamen oculi per spongiam debent ex meliloti & fœnigræci decocto, semel quidē, aut bis in die, si mediocris sit dolor: sæpius autem, si uehementior.

Ophthalmiæ cōgruentia medicamēta qualia esse debeāt

Lenīētes liquores.

De ulceribus oculorum.

OCulorum ulcera eandem secundum genus curationem requirunt, quam reliqua omnia: ob ipsius tamen partis naturam, q; lenissima eis adhibenda sunt, quale est, quod ex lota pompholyge constat. Admiscētur ipsis etiam succi quidam non solùm mordacitatis

Oculorum vlcera, q̄lia medicamenta postulent.

expertes, sed qui etiam uehementissimos mitigare dolores possint, ueluti mandragorę succus. Quidā etiam polygoni succum miscuerunt, ut alij, ipsorū ouorum candidum. Quæ omnia dum tempus utēdi instat, miscenda sunt: propterea q facile acescunt: quo tempore etiam rosarum additur succus. Eorum autem omnium esse debet scopus, ut ulcus mundum seruetur: utpote partium natura ipsum replente, atq; ad cicatricem ducente. Si itaq; inflammatio adhuc oculum urgeat, aut quispiam etiā dolor, collyria ex thure, & metallicis lotis, & succis mordacitatis expertibus, adhibenda sunt. Vbi uerò sordida reddita ob eorum usum ulcera fuerint, ex repurgantibus quippiam miscēdum est: quale existit Paccianum croceum, ex uino: quod etiam aspritudines exterit, pterygiaq; attenuat. At uerò ulcera quæ per erosionem tunicæ corneæ fiunt, ita ut aliquid ex ipsa rhagoide procidat, repellentibus & astringentibus pharmacis opus habent. Discussoria autem postulant tum pustulę, tum pus intra rhagoidem contentum. Recētia igitur, & adhuc inflammata, pharmacis ex myrrha, thure, & croco sedantur: uetustiora autem, nonnihil ex discussorijs desyderant, quemadmodum etiam induratæ tunicarum inflammationes.

Paccianū collyrium.

De ocularium pharmacorum uiribus.

IGitur omnimodæ acrimoniæ sunt exptes hi tres liquores, fœnigræci decoctum, lac, & candidum oui: ex quorum genere existimare oportet tum gummi, tum tragacātham. Quippe nisi prędicta illa tria, tum copia, tum usu, prompta & expedita essent, possemus utiq; parum gummi, aut tragacanthæ in multa aqua maceratum, in eundem usum ueluti illa assumere: & per ipsa etiam in medica cote collyria terere: & per sola infusa, serosos in affectis oculis generatos humores eluere. Ocularių itaq; pharmacorum unum genus in illis tribus liquoribus, atq; etiam in

Ocularių medicaminū uires. Gummi. Tragacanthā.

Ocularių medicamentorum genera uaria.

tragacantha, gummi, metallicisq́; elotis consistat. Alterum uerò genus eorum sit, quæ modicam mordacitatem sortiuntur, propterea ꝙ quædã eis sunt admista, quæ parũ astringunt, deterguntq́;: qualia sunt, rosæ, & thus: illæ quidem, pauculam astructionem: thus uerò modicam extergendi uim, possidẽtes. Habet tamen ob moderatum calorem thus etiã & concoctorium quid, ac doloris mitigatorium. Ex eodem genere cum ipso, quantum ad concoctionem & discussionem attinet, censendus est crocus & myrrha: quæ inter se in eo differunt, ꝙ crocus quidem, moderatè astringat: myrrha uerò, citra astrictionẽ, non instrenuè discutiat, & reficcet humiditates. Sũtq; hęc uiribus præstantiora thure, & ob id etiam maiorem discutiendi uim habent: quum autem careant ui detergendi, ad ulcerum curationem thure inferiora existunt. Huius generis medicamentorum, concoctorij inq; & discussorij, lyciũ quoq; est, & castorium. Sarcocolla ẽt concoctoriũ & discussoriũ medicamẽtum existit, ac magis q̃ ipsa, chalbanũ. Meliloti uerò decoctum ad cõcoctoriam facultatem assumpsit ẽt quid astrictorium, eiusdem ferè generis cum croco existens. Inijcitur etiam in oculares compositiones lapis hæmatites uocatus, humores resiccandi uim habens, ueluti & cadmia. Mitius tamen pharmacum lapis ipse q̃ cadmia existit, utpote ex humida substantia, non terrestri, ueluti cadmia, generationem indeptus. Hui similis est lapis Schistus dictus, sed fortiorem obtinet facultatem. Quod uerò stibium uocatur, illotum quidem, fortem astringendi facultatem ostentat: lotum autem, exoluit: ut propè ad uim mordacitatis expertium accedat. At æs ustum uehementem extergendi possidet facultatem, itemq́; squama eius, & flos. Nec minus efficax, sed minus mordacitatis expers chalcitis usta est. Quòd si lauentur talia

Thus dolorem lenit, concoquitq́.
Crocus moderate astringit.
Myrrha citra astrictionem, discutit, resiccatq;.
Lycium.
Castorium.
Sarcocolla.
Chalbanum.
Meliloti decoctum.
Lapis hæmatites.
Cadmia.
Schistus lapis.
Stibium.
Aes ustum.
Aeris squama, flosq;.
Chalcitis usta.

pharmaca, exterſoria quidem adhuc manent: tanto tamen imbecilliora, quantum amiſerunt mordacitatis. Huius generis ſunt etiam miſy, & ærugo, fortisſima pharmaca, ijs quæ ſycoſi & callis conueniũt, admiſta. Sunt qui etiam gallas admiſceant, uehementer aſtringens pharmacum: ſunt qui etiam chalcanthum, quod unà cum acredine uehemẽtisſimè aſtringit. Moderatius tamen redditur uſtum, & lotum. Ad hanc ſyluam pertinet & ſtomomatis ſquama. At thuris cortex, aſtringit quidem & ipſe admodum: prædictis tamen eſt longè inferior. Porrò manna thuris à thure ipſo differt, quòd exiguum quid aſtrictionis ſortiatur, ratione corticis thuris, cuius nonnihil contraxit. Quæcunque igitur ex aſtringentibus multam terream compagem habent, aſpritudines, & ſycoſes, & callos conſumunt. Cæterùm quæ ex ſuccorum genere ſunt, ueluti omphacium, & hypociſthis, eluuntur facilè in ſublitionibus, diffluẽtia ſimul cum lachrymis. Ex hoc genere eſt glauciũ, & acacia. Citra mordacitatem uerò exterget cerui cornu uſtum, ueluti etiam caprinum: non tamen dolorẽ ſedant, nec concoctoria facultate ſunt prædita, ut thus, frigidi nimirum & ſicci tẽperamenti exiſtẽtia. Mixtæ facultatis eſt aloe, quẽadmodũ roſa. Habet enim quod exPergere eſt natũ, aliquid in ſe amarũ: ſicuti et aſtrictorium quippiam, ut & cõmittat, & ad cicatricem perducat.

Lota euadere imbecilliora. Miſy. Aerugo. Gallæ. Chalcanthum. Stomomatis ſquama. Thuris cortex & manna. Omphacium. Hypociſthis. Glaucium. Acacia. Cerui cornu uſtum. Aloes facultates.

Quæ ad ſcabras affectiones conueniant.

EX Iis quæ ad ſcabras palpebrarum affectiones cõueniunt, ſunt ſales ammoniaci, & lapis Aſius, tum ipſe, tũ eius flos: & quod pſoricum appellatur, non ſimplex, neque ſponte natum, ſed præparationis modum indeptum. Admiſcetur ijs & miſy uſtum, & ſandaracha, & arſenicum. Ex medicamentis uerò aromaticis, caſia, malabathri folium, & amomum, cinnamomumque.

Scabris palpebris quę opem ferant medicamenta.

Quæ induratis auxilientur.

Induratis tunicis oculorum quæ conferãt.

COmpositiooẽs quæ ad induratas oculorum tunicas congruunt, ex succis constant, & ammoniaco thymiamate. Miscent autem eis myrrha, thus, chalbanum, & consimilia.

Quæ suffusis medeantur.

Suffusorum remedia.

AD Suffusos habetur compositum medicamen, ex succo fœniculi, hyænæ felle, ac melle Attico constans: cui uonnulli caprillũ fel addiderunt. Nunc autem in pretio habetur pharmacum ex felle scarorum compositũ: sicuti & quod ex myrrha stacte conficitur: quorum omnium promissa magna: effectus autem interdum nullus.

Pharmacum aridum ad tuendam oculorum ualetudinem à me compositum.

Oculos roborans pharmacum.

LApidis phrygij, ter usti, totiesq; extincti, sed prima quidem extinctione, butyro: secunda, uino odorato: tertia attico melle, ad ipsum extinguẽdum, iniecto lib. j. æris usti, piperis albi, folij malabathri, sing. vnc. j. Stibij, drach. xij. Postquam uerò omnia fuerint læuigata, & reponere medicamentum uelis, adijce opobalsami Syriaci vnc. j. S. Porrò usus ipsius ad solas palpebras competit cum specillo inducti, citra tunicarum ipsius oculi contactum.

Ocularia, medicamenta uaria, a medicis uaris conscripta.

Aridum ad circunrosos oculorum angulos ab Asclepiade scriptum. Spodij Cyprij, drach. iiij. omphacij aridi, drach. ij. nardi obolos. iij. piperis fricti, grana. xv. tritis utere. Pharmacum calliblepharon, exornandis palpebris accommodatum. Facit & ad lippitudines inueteratas. Stibij usti ac uino extincti, drach. xvj. plumbi usti & loti, drach. viij. fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhę torrefactę, croci, squamæ ęris, sing. drach. j. omnibus tritis ac repositis utitor. Aridum Philoxeni ad pruriginosos & circunrosas angulos. Facit & ad obtusum uisum.

Cadmice, drach. iiij. salis ammoniaci, drach. ij. piperis albi drach. j. tritis & læuigatis utitor.

Liquidæ oculares compositiones ad omnem extuberantiam carnis tollendam: & ad incipientem lippitudinem.

Compositio qua usus Philippus est in Cæsaria. Misyos assati, drach. viij. myrrhæ drach. iiij. cadmiæ, drach. viij. croci drach. ij. salis ammoniaci tantũdem, nardi indicæ, piperis albi, utriusq; drach. j. mellis Attici cyathum unum: misceto. Panchrestos Erasistrati ad lippitudines omnes, & ad purulentas aures. Aeris usti, myrrhæ, singul. drach. j. piperis obolos. ij. misyos tosti drach. j. croci obolos. iij. uini Chij heminam. j. passi cretici heminę dimidium. Coquantur ad lentum ignem ut decet. Philoxeni liquida exacuens uisum, ac cicatrices & callos exterens. Ammoniaci thymiamatis drach. iiij. æruginis drach. ij. uino diluta, & contrita, melle Attico excipito. Compositio largi exacuens uisum. Succi radicis fœniculi partem unam: mellis tantundem: misceto. Alia. Succi radix fœniculi, succi chelidoniæ, mellis Attici, sing. drach. j. misceto. Ad tingendas albugines. Gallam tritam per specilli nucleum calfactum imponito: dein chalcanthũ aqua dilutum admoueto. Ad glaucos oculos, quo pupillæ nigræ reddantur. Malicorij dulcis succum infundito: dein post temporis interuallum hyoscyami florem cum uino tritum instillato. Ad paruos instar hordei oblongos circa pilos palpebrarum abscessus. Chalbani partem unam cum modico nitro mixtam imponito. Cataplasma Heraclidis Tarentini ad uehementes oculorum dolores. Rosarum uiridium, aut siccarum, drach. iiij. croci drach. j. opii tantundem, excipito meliloti decocto, aut passo, utitorq;. Aliud. Rosarum, uiolarum albarum,

Oculorum uehementes dolores soluentia cataplasmata.

meliloti, capitum papaueris, ſing. drach. ij. croci, opij, myrrhæ, ſing. drach. j. oui aſſati uitellũ. Tritis & paſſo ſubactis utitor. Agglutinatorium ad repellendas fluxiones ab oculis. Pollinis, myrrhæ, mannæ thuris ſing. drach. j. candido oui excipito, temporibusq́; & fronti admoueto. Collyriũ Moſchionis, ad epiphoram, dolores, atq; fluxiones congruẽs. Glaucij, drach. vj. Sarcocollæ drach. viij. croci drach. iiij. gummi drach. ij. tragacanthæ, ſucci mandragoræ, ſing. drach. ij. opij drach. j. Aqua pluuiali excipito, utitorq́; . Paccij ſphragis. Cadmiæ uſtæ, & lacte caprillo, ſiue muliebri, extinctæ ac lotæ, aſsiccatæq́; in umbra, drach. x. æris uſti ac loti, acaciæ, utriuſq; drachmæ. x. opij drach. vj. croci tantundem gũmi drach. xv. aqua pluuiali excipiantur. Collyrium ad acerbisſimos oculorum dolores. Cadmię uſtæ & lotæ, acaciæ, ſtibij uſti, & loti, aloes Indicæ, ſing. drach. viij. croci, myrrhæ, opij, ſing. drach. iiij. gummi drach. viij. aqua excipe, uterecq; ex ouo. Ego etiam põpholygis & thuris, utriuſq; drach. iiij. adieci. Malabathrinum noſtrum ad uexationes dolorum. Cadmiæ drach. xvj. acacię, drach. xl. ęris uſti & loti, drac. xiiij. opij, lycij Indici, malabathri, nardi Indicæ, caſtorij, croci, aloes, ſing drach. ij. myrrhæ drach. iiij. cerufæ drach. viij. ſtibij loti tantundem. gummi drach. xl. aqua excipito & utitor ex ouo in principio affectionum, & etiam in declinatione, * ubi panchreſtum ab ipſa parte remoueris. Collyrium album tryphera dictum, admodum lene, ad epiphoras maximè congruens. Cadmiæ lotæ drach. xvj. ceruſſæ drach. viij. amyli, gummi, tragacanthæ, ſingul. drach. iiij. opij drach. ij. aqua excipito, & cum ouo utitor. Cygnus inſcriptus Reginæ, ad maximos oculorum dolores. Cadmiæ drach. xvj. ceruſæ lotæ drach. viij. amyli, tragacanthæ, acaciæ, opij, ſingul.

Oculorum fluxionibus repellendis agglutinatorium pharmacum.

Malabathrinũ medicamẽtum uehementibus oculorum doloribus.

Collyrium tryphera nominatum.

drach.ij. gummi drach.xij. excipe aqua pluuiali, & dum uti uoles, adijce cādida ouorum quatuor, recentium. Aerianum pharmacum ad ueteres ac recentes affectiones accommodatum. Cerusæ drach. xxiiij. Cadmiæ ustæ, & lotæ, stibij usti & loti, thuris, singul. drach. x. squamæ æris drach. v. opij drach. iij. myrrhæ tantundem. gummi drach. xij. aqua pluuiali exceptis, utere ex ouo. Collyrium ex cornu ceruino, ad ulcera, & pustulas, quod cicatrices exterit.

Aerianũ pharmacũ affectionibus oculorũ accõmodatũ.

Cornu ceruini usti, & loti, thuris, plumbi usti, sing. drach. iiij. squamæ æris lotæ, drach. ij. opij, drach. j. gummi drach. iiij. excipe ex aqua pluuia. Collyriũ diarhodon, ad fluxiones atq; dolores oculorum congruens. Rosarum drach. C. croci drach. j. opij, myrrhæ, sing. drach. viij. gummi drach. L. uino odorato excipito, utitorq́; ex ouo. Ego uerò pro folijs rosarum, tantundem earundē florum inieci, feliciterq́; successit. Lynceus, ad affectiones callosas, exacuens uisum. Cadmiæ, æris usti & loti, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. xij. myrrhæ drach. xvj. lapidis hæmatitæ, drach. vj. opij tantundem. aloes, fellis taurini, chalbani, sing. drach. iiij. æruginis drach. j. opopanacis drach. iiij. salis ammoniaci drach. ij. gummi, drach. vj. Aqua omnia pluuiali excipito.

Melinum Lucij præceptoris, ad scabros & corrosos angulos, intēsos pruritus, oculos humectos, omnēq́; hebetudinem uisus, cicatrices etiā & callos exterens.

Cerusæ, croci, singul. drach. xxiiij. ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, nardi Indicæ, opij, myrrhę, omphacij. sing. drach. vj. gummi, draeh. xxiiij. Excipiantur aquæ pluuiali.

Quæ Archigenes ad oculos affectos scripserit.

IN Fluxionibus oculorum primo conuenit cibi atq; potionis parcitas, aquę potus, ac maximè rei uenereę, abstinētia. Subducatur aluus & facies asi-

Oculorũ affectibus remedia ab Archigene scripta.

due primnm multa frigida, dein oxycrato abluatur. Fugiant odores acres, & pulueres, fumumq́; & tum Solis, tū lucernarum splendorem Si augescat fluxio, dolorq́; accedat, confert etiam phlebotomia. Circa frontem porrò & tempora conueniunt medicamenta astringentia. At super oculos lana pura oui candido madefacta imponatur: aut oui assi luteū: aut melilotum in passo coctum. Omnia enim ex astringentium genere in principijs conferunt.

Oculorum plagis quæ opitulentur.

Ad plagas illatas oculis facit columbinus sanguis instillatus, & præsertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Candidum etiam oui eodem modo in oculū instillatum, ac præterea lana exceptum, & supernè impositum. Prodest etiam melilotum coctum cum uino, impositumq́;. Ad tumores ex plaga in oculis ortos ualde conuenit fomentum per mollem spongiam aceto diluto madentem. Ad palpebrarum defluuia, æruginis tritæ partem unā, ammoniaci thymiamatis tantundē, trita imponito. Ad inutiles atq; pungentes palpebrarum pilos. Vbi auulsi fuerint, illinito sanguinem cimicum, & non renascentur: aut chamæleonem albā & tritam, cui uiridiū ranarum sanguis sit mistus, inungito. Offuscationem omnem, incipientemq́; suffusionem sanat fel omne, cū marrubij succo ac melle Attico. Ad pterygia, chalcanthi, et salis ammoniaci æquales partes: gummi dimidiū, cum aceto in collyria formato, illinitoq́;.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Quintus.

De suggillatione, quã Græci hypopion nominant.

HYPOPION ex genere effusionũ existit, estq; affectio cutis ipsi oculo subditæ, ubi contusis uenis quæ in ea sunt, sanguis per fissuras effundit: qui quidem nisi discutiatur cito, interdum progressu temporis liuescit & denigratur. Quare meritò ad eius curationem statim festinant Medici. Cæterùm quum tunicula uenarum, ex quibus sanguis exilit, rumpatur, parum quiddam ex astringẽtibus ad discutientia admiscent. Vbi uerò ad propriam naturam redierint uenulæ, tunc discussorijs solis uti admodum opportunum uidetur: ex quibus tamen imbecilliora quidem, in primis sunt adhibenda: fortiora uerò, inueteratis & denigratis conueniunt. Ego igitur Nili collyrio diarhodon, in oculariorum coticula ex aqua trito, partem suggillatam illino, sertulæ campanæ ac fœni græci decocto prius pro fomento usus: quo ipso decocto, postea etiam collyriũ dissoluo: ac dein etiam ex folius fœnigræci decocto. Quòd si quæpiam affectionis reliquiæ restitẽt, in fœnigræci decocto collyria ex myrrha dissoluo, illinoq;. Vbi uerò affectus his remedijs nõ cedit, collyrium ex sandice est cõmodum.

Hypopion. Suggillatio quid sit.

Suggillationis curatio.

Archigenis pharmaca ad suggillata.

SVmmè facit ad recentia & liuida suggillata, spongia muria intincta, & assiduè imposita, sublataq;: post quam, fomentum ex aqua calida prodest. Cataplasmate autẽ utere faba fresa contrita, absynthio, hyssopo, origano, raphani cortice, uua passa exacinata, unoquoq; per se cum melle, aut aceto, aut aqua. Minimè ta-

Suggillatis pharmaca ab Archigene prodita.

men recte mihi uidetur præcipere, ut indifferenter uno aut alio utamur. Aqua quippe acrimoniæ omnis expertissima est. Mel autem ulceribus mordax, cutem haudquaquam offendit: acetum uerò utrisque mordax existit.

Lomentum fabaceum.

Aliud. Aut fabam fresam cōmansam, cum melle imponito. Etenim fabæ lomentum, etiam citra manducationem cum melle subactum, liuida discutit. Ex manducatione autem, summè discussorium efficitur, nimirum uiribus à saliua assumptis. Aut cerussæ & lithargyri partes æquas cum melle terito, atque admista faba fresa, ad cerati formam reducito, utitorq́;. Aut hordeaceam farinam cum aceto mulso coctam imponito. Aut thus & thapsiam æquis portionibus cum rosaceo cerato. Hæc Archigenes. Dictum autem à nobis est, quod ex discussorijs medicamentis in principio præstātiora sunt, quæ modicā astringendi uim possident: qualia sunt rosæ, melilotum, & crocus. Apollonius autem ad inueterata suggillata, ari radicem rasam, melleq́; subactam, impositamq́; cōmendat. At Crito bryoniæ radicem tritam cum melle, aut rosaceo cerato exceptam, inter remedia suggillatorum recenset.

Sugillatis medicamē ab Hera scriptum.

Medicamē Heræ conscriptum ad suggillata. Succi cicutæ, obolos ij. croci drach. ij. myrrhæ, acaciæ, sing. drach. j. opij. drach. ij. succi thapsiæ, gummi tragacanthæ, sing. drach. j. cū aqua cogito. Tribus enim horis (ut inquit Heras) suggillata dispungit. Ego uerò nucem per ætatem iam oleaginosam effectam expertus sum aliquando ad cruentatos facientem.

De Aegilope.

Ægilopis descriptio & curatio.

INter nasi os & magnum oculi angulum, paruum quoddam exiguo abscessui persimile tuberculum nascitur: quod sanè sæpe in ipsum angulū rumpitur, ægreq́; curationē admittit, nisi maturè illi occurratur. Igitur mederi ipsi oportet medicamentis quæ absque mordacitate discutiant. Quippe coafficitur ab acribus oculus, ac sic

inflammatio particulæ augetur. Heræ ad ægilopas. Maluæ folia cum sale & melle trita imponito. Alica etiam in aceto cocta, incipienti ægilopi opitulatur. Archigenis remedia ad ægilopas. Aegilopas eruo cum melle integimus, aut cinere uiticis cum aceto subacto. Probè facit & thus cum recenti colũbino stercore, impositum. In nõdum foratis, staphidem syluestrẽ, & ammoniacum thymiama cum melle, ueluti spleniũ, imponito: aut alumen scissile cum terebinthina. Si morbus his remedijs non cedat, diuiso angulo, osseq́; nudato, cauterium admoue: sic siquidem decedũt squamulæ, atq; ipsum malum curatur.

De Varis.

TVmor paruus & durus in faciei cute oboritur, Varus Latinis, Græcis Ionthos dictus, à crasso concretus succo, ostendensq́; meritò sui ipsius curationem futuram per emollientia, et discussoria pharmaca. Vari descriptio & curatio

De ficosis tumoribus.

VNa quædam hæc affectio est ex ijs quæ in mento enascuntur, differens à varis in eo q non solùm crassus sit qui hos tumores excitat humor, sed serosa etiam tenuitate participet, ob quam exulcerantur cito, si non, ut decet, curentur: & ob id magis exiccantibus pharmacis q̃ uari opus habent. Ficosus tumor a uaro quo modo differat, & qualia medicamẽta postulet.

De lichenosis in mento tumoribus.

ET hęc affectio ex mixto quopiam generatur humore, serosis nimirum tenuibusq́; & acribus succis cum crassis mixtis: quapropter facilè etiam in psoram ac lepram transit: indigetq́; etiam ipsa pharmacis fortiter exiccantibus. Vbi uerò in psoram aut lepram transierit, ultra hoc q resiccantibus indiget, etiã repurgantia & extersoria desiderat. Lichenes a q. b9 gignanẽ humoribus & q̃. lia medicamẽta desyderent.

De menti eruptionibus.

HOc eruptionum, siue exanthematum nomen, quidam in cõmuni usurpant de affectionibus ulce-

Exanthemata resiccātib⁹ medicamentis indigent.

rosis & asperis in mento sua sponte oborientibus. Indiget uerò & hæc ipsa affectio resiccantibus medicamentis.

De furunculis.

Dothienes.

Furunculorum species.

FVrunculi, Dothienes Græcis uocati, ex similibus humoribus, ueluti uari, gignuntur, per uniuersum corpus duplices existentes: nonnulli quidem, Varosi, duri, & ægrè concoctiles: aliqui uerò inflāmati: in quibus aliquando febres consistunt, & tumor excrescit in magnitudinē, & in pus transmutatꝛ. Vnde curatio ipsorum ut plurimum eadem quæ inflāmationū existit.

Critonis ad Varos remedia.

Varis remedia scripta a Critone.

MEllis Attici, et acerrimi aceti, sing. cyathum unū misceto, ipsisq; uaros illinito, cū digito pfricādo. Vel amaras amygdalas aceto intritas, faciei illine. Aut alumen scissile probè leuigatum terebinthina excipito, imponitoq;. Ad Varos callosos. Saponis Gallici drach. iiij. Ammoniaci thymiamatis, drach. j. thuris drach. j. aqua dissoluito, & cerati spissitudinem facito, eoq; illinito, & post horæ interstitium calida ab luere iubeto. Ad affectiones eminētiores, ac principium elephātiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulfuris uiui, sing. æquales partes aceto dilutas ac probè tritas, in pastillos redige, eosq; in umbra exicca: usu uerò expetēte, aceto dilutos illine: atq; ubi resiccati fuerint, subscripta compositione deterge. Saponis Gallici lib. j. ammoniaci thymiamatis, tantundē. thuris, mastiches, spumæ nitri, sing. vnc. iij. Saponem & ammoniacum in fictile uas coniecta, & aquæ sextarijs duobus affusis, coquito: atq; ubi dissoluta fuerint, arida cōfusa atq; cribrata adijcito: deinde in mortariū transfusa, & probè conquassata, in uase uitreo reponito. Vsu uerò postulante, faciem ex eo smegmate inquinato, & post modicum temporis larga aqua molliter perfricando abluito. Eiusdem ad ficosas menti papularum

Elephanthiasi incipienti medicamen egregium.

eruptiones. Spumæ argenti, misyos crudi, æquas partes tritas insperge. Aliud. Atramenti sutorij, sulfuris uiui, singul. drach. ij: æruginis drach. j. nitri rubri drach. ij. trita insperge. Andronis pharmacum ad idem accommodatum. Chalcanthi, myrrhæ, sing. drach. ij. thuris, aluminis scissi, sing. drach. iiij. malicorij, gallarũ, aristolochiæ, sing drach. viij. vino austero exceptis utitor. Critonis remedia ad lichenas. Tritici grana multa imponito in incudẽ: deinde laminam æris candẽtem tritico superponito: & resolutum ab eo liquorem, calidum adhuc, auferto, illinitoq;. Aut portulacæ succum assiduè illinito. Quòd si inueterati sint lichenes, capparis folia trita cum aceto imponito. Aut corticem radicis hortensis rumicis, similiter ex aceto tritam. Pastilli Lichenici. Glutinis fabrilis, chamæleonis, sing. drach. iiij. sulfuris uiui, thuris, sing. drach. ij. aceti, heminæ dimidium. Glutinum aceto dissoluitur: dein aridis affunditur. Vsus tèpore, quantum satis est, aceto diluo, calidumq; impono. Humida ad impetiginosos affectus. Misyos peregrini, thuris, myrrhæ, aluminis scissi, sing. drach. viij. aloes, sulfuris uiui, utriusq; drach. iiij. Passo excipito, ad spissitudinem strigmenti, & bis aut ter in die perfrictis illine. Emplastrum Lichenicum. Ceræ, picis coctæ, terebinthinæ, sulfuris uiui, sing. libræ dimidium: liquida cõmittito aridis. Excoriatorium lichenum. Squamæ æris, drach. vj. auripigmenti, sandarachæ, utriusq; drach. iiij. æris usti, ueratri albi, sing. sesquidrachmam. uentrium cantharidum, tantundem. Singula per se terito: dein simul mista, cedria excipito, & ad strigmenti spissitudinem reducta, pyxide æris cyprij reponito. Cæterùm ante q̃ excoriatoria imponãtur, circumsitas & uicinas licheni partes pharmaco aliquo inflammationem arcẽte in splenio excepto, integere ac tueri oportet. Post ex coriatoriorũ usum

Papulis in mẽto erũpẽtibus medicamentã congruentia.

Lichenũ remedia scripta a Critone.

Impetigini cõgruentia remedia.

Lichenas excorians.

emplastra uiridia & alba sunt imponenda. Emplastrum uiride Pamphili ad lichenas. Ceræ libram, æruginis rasæ, quadrantem, resinæ phryctæ, lib. ij. olei cyathos. iiij. aceti acerrimi quod sit satis. Conficito ut decet. Viride Herophili. Æruginis drach. ij. mannæ drach. iiij. adipis uitulini drach. xij. chalbani drach. iij. ceræ drach. lxxx. resinæ drach. xx. aceti quod sit satis.

Lichenas excoriatos sanantia medicamenta.

Emplastrum album, quo Magnus circulator est usus ad excoriatos lichenas. Lithargyri, ceræ Tyrrhenicæ, sing. libram. j. olei sextarium. j. cerussæ lib. j. aquæ sextarium. j. conficito. Aliud. Lithargyri, cerussæ, plumbaginis lotæ, sing. drach. xxv. ceræ, terebinthinæ sing. drach. xvj. olei heminam. j. aquæ tantundem. conficito. Compositio Menecratis squamas decidere faciens, & corpora attenuans. Picis brutiæ pellucidæ, siccæ, & electæ, drach. ij. S. resinæ pinus pellucidæ, lib. j. & quadrantem, ceræ ponticæ tantundem. chalbani quadrantem. aceti heminam unam. Conficito diligenter. Heraclidæ Tarentini ad capitis & menti ficosos tumores. Elaterij salisq́; pares portiones confundito utitorq́;.

De dentium affectibus.

Dentes dolere & pulsare.

EQuidem in meipso manifestè aliquando percepi, non dolentem modò, sed etiam pulsantem dentē: quemadmodum carnosæ partes inflammatione uexatæ consueuerunt. Quare mirabar sanè, ꝙ in dente oriri inflammatio posset. Atqui quum etiam alio tempore dentem dolerem, perspicuè sensi, non ipsius dentis, sed gingiuarum inflammatarum, eum dolorem existere: ita ut etiam citra coarctationem dolerent, ob uicinitatem tamen durorum dentium illis inaugeretur dolor. Vtriusq; itaq; doloris sensum expertus, alium quidem in gingiuæ, alium in ipsius dentis substantia esse, clarè scio. At uerò, & quòd neruus quidem ad radicem dentis substratus aliquando etiam doleat, im-

ponat autem nobis, ut credamus ipsum dentem dolere, consentaneum rationi est. Etenim q dente exempto remaneat adhuc exigua quædam portio doloris, id ob nerui inflammationem contingit: quum nimirũ tunc dolor nerui leuior tantùm reddatur, eo quòd nõ amplius ab osse, cui cohærebat, tendatur: & q iam liberius perspiret, fruaturq; medicamentis quæ illi adhibentur. Neq; enim per contactum, neq; per distributionem possibile fuerit inflammato neruo mederi, utrinq; à dentiũ locellis coarctato, & ab anteriori parte ab ipso dente. * Iam uerò quum liuidi tota substantia sua interdũ reddantur nerui, nihil mirũ sit, si phlegmone simile quid patiantur. Cui rei hinc maior accedet fides, q tum nutriantur, tum augeantur per totum ferè ipsius uitę curriculum: id quod euidenter sæpenumere in ĳs dentibus liquet, qui sunt exemptis oppositi: utpote qui semper augescunt. Siquidem quantum augentur dentes, tantùm in ciborum læuigatione atteruntur. Quum igitur illis absq; nutrimento augeri non liceat, utiq; duabus affectionibus, & his contrarĳs, obnoxĳ erunt, inopiæ scilicet & redundantiæ alimenti, quod ipsis suppeditatur. Inopia ergo, aridiores & tabidiores, atq; ob id tenuiores eos efficit: redundãtia uerò, cõsimilem in eis excitare affectionem potest, qualis est circa carnosas partes phlegmone: ac proinde curandum est, ut redundantia euacuetur, partim discutiendo, partim eam repellendo. At tenuitatis dentium ob alimenti inopiam, nullum remedium est: quum tũc necessariò laxentur, moueanturq;: nempe compage ipsorum laxiori reddita, ob tenuitatem non modò dentium, sed locellorum etiam eos amplectentium. Hæc itaq; affectio senibus accidit citius aut serius, ueluti etiã magis aut minus. Quæ uerò phlegmonem refert, magis iuuenes corripit. Auxiliari tamen etiam oportet senibus, auxilio gingiuis adhibito. Eas autem astringen-

Dẽtes interdũ nõnihil simile inflammationi perpeti.

Dentes augeri et nutriri, quod liquet ex iis q sunt exemptis oppositi.

Dẽtes duabus sunt obnoxii affectionibus.

Dentium tenuitatẽ ob alimenti inopiã esse incurabilem.

tibus medicamentis robustiores, & magis circa dentem astrictas facere conuenit: tanquam ipsæ ad stabilitatem & firmitudinem dentium, aliquid etiam conducant. Porrò forantur dentes ab humorum acrium & erodentium influxu, quemadmodum etiam cutis citra externam causam solet exulcerari. Verùm cutis exulceratur assiduè & multis: ossa autē rarius, quod ob duritiem ægrius quàm cutis ipsa patiantur. Igitur corporum erosorum medela, erit resiccatio uitiati influentis humoris: qui si paucus fuerit, per localia exiccantiaq́; auxilia absumetur. Si uerò multus, uniuersi capitis prouidentia est habenda: quod quidē si ob uniuersum corpus affectum sit, huic etiam est prospiciēdum. Etenim erosos ob mollitudinem dentes, duriores impatibilioresq́; per austera & acerba medicamenta reddendi sunt. At liuidos redditos, per siccantia curare oportet, ut qui ex uitiosorum humorum influxu id patiantur: unde similem cum foratis curationem desyderant.

Dentes a quibus forētur humoribus.

Dentium foratorum curatio.

Dentium liuidorū causa & curatio.

De gingiuarum medela.

GIngiuis ex inflammatione dolentibus optimum pharmacum est oleum lentiscinum recens, calfactumq́; in duplici uase, atq; ore retentum. Repellit enim citra molestiam, discutitq́; absq; mordacitate, cuius rei inflammatis præcipuus est usus.

Gingiuas inflā matas oleum lentiscinū persanat.

Quæ Archigenes ad dentium dolores conscripsit.

DOlentes dentes colluant acri aceto calido cum galla. Aut pinguibus tedis in aceto feruefactis. Aut myrti ramulis cum pice in aceto tepefactis. Aut hyoscyami cum aceto. Aut agrestis cucumeris radice, uel marrubio, singulis cum aceto, pipere, & nitro. Aut pulegij decocto. Mirificè facit dens caninus ustus & tritus, deinde cum aceto coctus & ore retentus. Aut scillam, aut radicem hyoscyami in aceto coctam colluito. Aut pyrethrum cum hyssopo, & colocynthidis medulla similiter co-

Dentium doloribus medicamina ab Archigene prodita.

quito, liquoremq́; ex eis longo tẽporis spatio in ore teneto. Hæc Archigenes. Porrò solanum, stupefaciendo sensum duntaxat, auxiliatur dentium doloribus. Ad foratos atq; dolentes dentes remedia ex Archigene. Sory Aegyptium resina terebinthina exceptum obline, indeq́; intra dentis cauernulam.

Foratorũ atq; dolentiũ dentium remedia.

Aut senectam anguis dentibus apprimito, & excident. Aut uermes terrenos tostos cauernulæ præmundatæ inspergito. Aut piper, uel roris marini semen, opio exceptum, in cauernulam inde. Aut in aurem denti uicinam oleum sesaminum, in quo uermes terrestres concocti fuerint, instilla. Ipso aũt dolente dente hyoscyamũ conterant. Erosis etiam atq; dolentibus dentibus, candens admoueto cauterium. Præstat ad eliciendam pituitã, staphidem agrestem per se, & cum pulegio mandere.

Fomenta ad dẽtium dolores extrinsecus fiunt ex sale & milio, simul & torrefactis, & coniectis in sacculos. Dolenti autem denti affricetur origani ramulus, oleo feruido intinctus. Aut opopanacem & peucedani succum unita, linteolo illigato, & intra oleum feruefacta, denti dolenti apprimito. Aut bene contecto, & hiare iusso, hyoscyami semina in suffimentum adhibe. Ad eximendos absq; dolore dentes.

Dentibus eximẽdis citra dolorẽ remedia.

Pyrethrum acerrimo aceto ad dies quadraginta condito, terito, & reponito. Vsu uerò exigente, reliquis cera obturatis, dolentem ipso pharmaco integito. Deinde hora interposita, digitis extrahito, aut scalpello exigito. Dentes educunt fortiter tithymalli succus, & sori, cum chalbano imposita. Apollonius autem radicis betæ succũ per se iubet instillari in nares: ad soluendum dentium dolorem. Eiusdem, ne erosi dentes uacillent, ne'ue fœtorem edant, remedium. Veratrum nigrum erui magnitudine melle cocto exceptum, cauernis inde. Eiusdem ad den-

Dentium fœtori remedium.

Dentifricium optimum.

tes denigratos optimum dentifricium. Alabastrite usti, drach. viij. pumicis usti, drach. iiij. salis torrefacti, drach. iij. tritis utitor. Ab horum usu collutione utendum est, ex uino odorato, in quo ad multũ tempus iris sicca fuit macerata. Asclepiadis remedium ad dentes motos. Cornu cerui usti, drach. viij. Rhois rubri, drach. iiij. omphacij drach. ij. balaustij, drach. iiij. corticis pinus, myrrhæ, sing. drach. j. tritis utitor. Collutio eiusdem ad molarium dolores. Radices smyrnij cum aceto mulso coquito, & excolatum liquorem ore tenendum dato. Ad erosos dentes præseruatiuum. Zingiber cum aceto mulso coquito, ac probè terito, indeq; in cauernam indito, forisq; dentem ex eo integito. Aut hederæ lachrymam chalbano misceto: aut tithymalli, uel ficus syluestris succo dissoluito, ac utitor.

Dentes confirmans remediũ.

De mobilibus & prominentibus dentibus.

VBi dentes absq; ictu precedente mouentur, uerisimile est, neruos radicibus eorum adnatos, præ nimia humiditate laxatos esse: ob idq; siccãtibus medicamẽtis eis esse opus. Quum autem emoti dentes prominentiores sint reliquis, præcipuè ubi ex plaga mouentur: sanè semper optimum iudicaui fore, si sic affecti, in tantum attererentur lima, quantum super reliquos prominent: idq; ne oppositos sibi offenderent, in loquendo, mandendoue: quod consilium semper mihi satis feliciter cessit. Oportet autem gingiuis linteolum molle usq; ad radices dentium circundare: dein digitis sinistræ manus leniter amplecti, simulq; tutè, & citra compressionem, ne concutiatur cui limulam adhibemus, chirurgiam ipsam aggredi: eamq; non una uice absoluere, sed pluribus. Imperandum etiam est ægro, ut nec loquat̃, nec durum aliquem cibum accipiat: utatur autem alimento succo ptisanæ, & sorbitione ex alica, & pane madido,

Dentes prominẽtes exterendi ratio.

atq; alijs id genus mollibus. Ad firmandos dentes, ex Archigene. Myrrhæ, pompholygis, aluminis scissi, amyli, æquales singulorũ partes tritas admoue. Postea asininum lac colluant calidum, aut acetum, aut uinum, in quo malicorium & galla sint cocta. Ad dentium autem stuporem portulacam manducent. De dẽtitione puellorum, eiusdem. Dentienti infantulo, si doluerit, canino lacte gingiuas obline. Aut si leporino cerebello gingiuas eius illeueris, cito dentes prouenient. Mulcet gingiuas dolentes acetum cui hyoscyami radix incocta fuerit. Quòd si enascens dens ægrè erumpat, & compũgat gingiuam, cyperum ex butyro & unguento susino iuxta exortum illinito. Præseruatiua dentium ab Archigene prodita. Alumine scisso & modica myrrha confricato, nec erodẽtur unquam. Aut iridem Illyricam mandito. Compositio Andromachi eadem hora dentium dolorem sedans. Piperis, pyrethri, succi tithymalli, chalbani, sing. drach. j. chalbano excepta in cauernam indito. Alia. Seminis hyoscyami, opij, nitri, myrrhæ, pyrethri, piperis, sing. drach. j. chalbani drach. ij. tritis ex uino utitor.

Dentiũ stupori portulaca auxiliatur.

Dentitiõi pueroũ congruentia medicamẽta.

Dentes præseruantia contra erosionem.

Collutio ad motos dentes, Critonis. Lentiscum, myrtum, gallam, in uino cocta colluenda præbeto.

Eiusdem ad corrosos dentes. Capparis radicem cum acri aceto ad dimidias coquito, & colluito tepidum.

Dentifricium ad gingiuas madore laxatas, putrescentes, & cruentatas, concussos dentes, ozænas, parulidas, dolores, & omnia oris ulcera. Perdicij recentis drach. x. mellis, aluminis scissi, iridis Illyricæ, sing. drach. iiij. piperis albi drach. viij. nigri, drach. iij. pumicis, pyrethri, hyssopi, pulegij, seminis apij, sing. drach. ij. myrrhæ, menthæ siccæ, herbæ sideritidis, singul. drach. iij. salis fossilis drach. iiij. Perdicium, sideritidem, mel, & salem, mista urito: alumen uerò per

Dentifriciũ ad omnia gingiuarum & oris ulcera faciens.

se ustum uino extinguito: dein omnibus simul contusis utitor. Smegma dentes reddens candidos, eosq; ab erosione defendens, oriq; bonum odorem concilians. Nitri, testæ sepiæ, myrrhe, sing. vnc. j. tritis utitor. Aliud ad idem. Aluminis scissi sexuncem, mastiches, vnc. j. comæ rosarum, quadrantem, iridis trientem. Tritis utere, indeq; aquam tepidam colluendam præbe.

Dentifricium insigne.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECVNdum locos, Liber. VI.

QVANVIS PLVRIMVM interest, ex uiua'ne aliquis uoce, an ex libris discat, non tamen paruum commodum studiosis ex commentarijs accedit: ob idq; ad hosce conscribendos me accinxi: quum rationalis auxiliorum inuentio præstet illi, quæ soli experientiæ innititur. Igitur in stomaticis pharmacis, de qbus agere in præsenti commentario est animus, primus medendi scopus est communis omnium partium inflammatarum: secundus autẽ, proprius illius cui medemur. Porrò inflammationes, ex influxu calidi sanguinis fiunt, qui repellẽdus est, nisi uereamur ipsum ad partem aliquam principem recursurum, atq; illic grauiorem aliquem morbum excitaturum. Vtimur igitur uenæ sectione, & purgatione & clysteribus, et inedia, ubi totum corpus plethoricum, aut cacochymum extiterit: Si uerò neutrum sit horũ, statim properamus ad curationem per localia remedia. Impossibile autem est, pharmaco rite uti eum, qui uim ip-

Inuentionẽ rationalem auxiliorũ præstare illi, quæ soli experientiæ innititur.

Inflammatiõis causa, & curatio.

ſius non cognorit, ſecundum quam auxiliatur. Porrò medicaminum repellentium genus, quibus utimur in principijs inflammationum, in materia refrigerantium conſiſtit: quorum ſanè ea quæ aſtringendi natura prædita ſunt, efficaciorem uim habent, ad ocyus repellendum influxum. Ineſt quippe ipſis ſtatim etiam facultas cogendi & denſandi ſuperficiem corporis cui admouentur. Communis itaq; ſcopus in oris inflammationibus eſt, prohibendi eos dũ incipiunt: ſecundus autem, ab ipſa particula ſumitur: quum ſciamus longè rariorem atq; molliorem eſſe oris tunicam, cute qua uniuerſum integitur corpus. Taceo tunicam oris, medicamentorũ inſuauitatem percipere: poſſeq́; medicamenta ori indita defluere in uentriculum & pulmones: quorum neutrum cuti reliquæ adeſt. Quare fortibus medicamentis, cuiuſmodi chalcanthos exiſtit, quæq́; uenenoſam facultatem ſortiunt, uti ad oris affectiones non licet, niſi magna urgeat neceſsitas. Ergo ſuccus mororum ſolus, recensq́; à fructu ipſo expreſſus, ad incipientes oris inflammationes eſt melior illo, qui, ut aſſeruari diutius poſsit, ex melle coquitur: quanquam ad ſequentia inflammationis tempora, utilior eſt qui ex melle eſt coctus. Nam quemadmodum in principio utilia ſunt pharmaca repellentia id q̃d influit: ſic poſt principium uſq; ad finem, pharmaco opus eſt ex utriſq; miſto, repellente uidelicet facultate, & diſcutiente, prædito: ac primo quidem tempore, aſtringens precellere oportet: ad finem uerò diſcutiens: atq; interpoſito tempore æquales utrorunq; partes eſſe conuenit. Quando uerò ueluti induratum quippiam ex ipſa inflammatione relinquitur, penitus non conuenit aſtringens ad diſcuſſorium miſcere, * ſi prius uniuerſum corpus fuerit uacuatum. Similiter neq; iu principio bonum eſt diſcuſſoria miſcere aſtringentibus.

Aſtringentium facultas.

Oris affectionibus cur exhibenda non ſint fortia, nec uenenoſa medicamenta.

Oris inflãmationibus quæ opitulent medicamenta.

Digerẽtibus ſolis utendum eſſe ubi durities aliqua ex oris inflammatione relinquitur: cæterũ prius corpore uniuerſo uacuato.

Meritò autem qui pharmacum diamoron cōposuit, parum ex croco & myrrha ei commiscuit, ꝙ communem habeant facultatem concoctoriam inflammationum: priuatim uerò, crocus quidē astringat: myrrha autem calfaciat in tantum, ut sufficienter discutiat, tenuium partium etiam substantiam possidens, qua facilè in altum subire possit, uiresq́; aliorum medicamentorum deducere. Soleo autem ipse in principio ad pharmacum dia moron miscere rhois succum, aut omphacium, aut florem rosarum, aut ipsas rosas siccas, necnō balaustium, cytinos, malicorium aridum, gallam omphacitin, pini, thurisq́; corticem, hypocystidem, lentisci succum, ac breuiter astringentia omnia, præter ea quæ corrumpentem possident facultatem, quæ & deleteria dicitur, & letalium species quędam existit: quippe cum non omne letale, necessariò etiā deleterium, hoc est uenenosum, existat. At ubi inflammatio iam constitit, sufficit ad mororum succum addidisse tantùm crocum & myrrham, ut ipsa inflammatio coquatur. Quæ ubi concocta fuerit, addere aliqd ex discussorijs licet, cuiusmodi sunt nitri spuma, nitrum Berenicarium, sulfur uiuum, sapa, origano interdum incocto, aut hyssopo, aut pulegio, aut thymbra, aut thymo, aut calamintha hortēsi & agresti. At uerò Erasistratus, quum moroꝶ succus illi ad manum non esset, rubi cremore usus, se ipsum curauit. Ego autem pharmacū ex succo nucum uiridium confeci, facultate ad oris inflammationes cæteris omnibus stomaticis plurimum antecellens. Cuius compositio est huiusmodi. Succum externi nucum uiridium corticis cum mellis iusta portione coquo, donec ex utroqꝫ mellis crassitudo cōsistat. Hinc autem liquet qualis sit eorum corticum succus, quantaq́; astringendi uis, ꝙ ne per fortissima qdem extersoria, nigredo elui possit ab eoꝶ manibus, qui uiri-

Croci facultas. Myrrhæ facultas.

Dia morō medicamen.

Letalia omnia non esse deleteria.

Oris inflāmationi concoctæ quæ congruāt.

Rubi cremor. Stomatici ex succo nucū uiridium, ad oris inflāmationes conuenientissimi, cōpositio.

Nucum succo uiridium adest astrictio penetrans.

des nuces decorticāt. Atq nisi in profundū manuum illa facultas descenderet, non certè ægrè eluibilis esset. Quum autem descendat, indicat planè substantiam succi, tenuium partium esse. At rationi est consonum astringēdi uim esse maximè ex usu, ubi in eiusmodi contineatur substantia: ineptam autem existere, quæ crassarum partium substantiæ est coniuncta. Optimum itaq; ac simul suauem esse nucum succum mihi persuadens, eum in quatuor partes diuido: & ad primam statim aliquid ex astringentibus misceo: ad secundam, ex croco & myrrha: ad tertiam sulfuris & nitri nonnihil. Quartam uerò solam synceram seruo, ob dulcorem futurā utilem pueris, mulieribusq;, & uiris effœminatis. Est autē quod ex succo rubi constat, fortius eo quod ex moris conficitur: quemadmodum hoc eo, quod ex musto parat: omnibus tamen præstat quod ex succo fit nucum. Porrò in pharmacis quæ deglutiuntur, maximè coniectare oportet naturam eorum qui ipsa sument. Nam quod cum molestia aut fastidiosè accipitur, os uentriculi euertit. In stomaticis autem medicamentis, eiusmodi synceritatem interdum contemnere licet. Si qs igitur medium aliquod medicamen cōficere omnibus aptum uelit, ut exempli gratia quod constat ex succo mororum, ad quinq; libras succi, unam mellis adijciat: croci autem & myrrhæ, utriusq; drach. j. S. Vini item austeri, heminam unam: omphacij, drach. j. Quod si non adsit, pro ipso rhois succū inijcies: & si uolueris par pondus utriusq; imponere, nihil peccaueris. At Hera drachmam unam scissilis aluminis addit. Quod uerò ad coquendi modum spectat, ego sanè censeo succum ipsum solum esse per se præcoquendum usq; ad crassitudinem strigmentitiam: dein uerò adijciendū mel: atq; ubi iam cacabum ab igne uelis auferre, reliqua imponenda esse. Etenim ut spuma argenti, & plum-

Astrictionē tenui substantiæ iunctā, esse maxime ex usu ad repellendas inflāmationes.

Stomatici ex succo nucum quadruplex cōpositio.

Stomaticū ex succo nucū, cæteris uniuersis præstare.

Stomatici diamoron compositio apta omnibus.

Aromaticorũ compluriũ uires, per cocturã exolui.

bago, aliaq; multa metallica, per cocturam meliora euadunt, sicuis complurium aromaticorum exoluitur. Cæterùm ad induratas inflammationes, quũ iam præterierit uigor, nec amplius influat quicquam, prędicto pharmaco discussoria miscere oportet, cuiusmodi sunt spuma nitri, nitrum, petræ Asiæ flos, sulfurq; uiuum. Ac sufficit sanè nitri vnciam. S. sulfuris vncias duas, si addideris. Quòd si nihil horum sit præsto, in sapa aut mulsa, origanum feruefacito, ipsamq; stomatico pharmaco adijcito, & gargurizare iubeto.

Oris induratis inflammationibus qualia sint apta medicamenta.

Nihil autem refert, etiam si hyssopum conijcias pro origano, aut pulegium, aut thymum, aut thymbram, aut calaminthem, aut hedyosmum. In uigore autem inflammationum, collutionibus & gargarismis concoquere inflammationem oportet, pinguium caricarum decocto, lentiscinoq; oleo tepefacto in duplici uase. Quin & ipsum stomaticum pharmacum in uigoribus gargarizare cõuenit mulsæ dilutiori permistum, aut calidæ sapæ, aut etiam aquæ calenti.

Oris uigentes inflãmationes quibus sint coquendæ medicamentis.

At meum ex succo nucum medicamentum, aliorũ omnium est ualidissimum, utilissimumq;. Quum autẽ tres sint Punicorum malorum species, austerorũ nẽpe, dulcium, & acidorũ, ęquas singulorum partes, unà cũ corticibus soleo ipse etiã contundere, expressumq; succum cum melle coquere, ac sic conficere medicamen non solùm stomaticũ, sed ad multa alia utile. Contunditur etiam cum illis & rubi fructus; cuius succus similiter præparatus succo mororũ, melius illo pharmacum redditur, sed minus ualidũ eo, quod ex nucum succo paratur. Quin & malorũ cotoneorum, & pirorũ syluestrium, ac mespilorũ succus, similiter præparatus, stomaticum pharmacũ redditur, aptumq; etiam ut deuoretur; quum hoc quod ex nucibus constat, deuorare non liceat. Verùm quod ex punicis constat pharmacum, aptum est exoluto & cibos fastidienti uentriculo deficit

Punicorũ malorũ species tres, austerorũ, dulciũ & acidorũ.

Stomaticũ ex punicorum succo.

Stomaticũ ex nucibus deuorãdum nõ esse

culo: deficit tamen ab eo quod ex malis constat. Innocuum est etiam rubi mororum succus uoratus, ueluti et ipsorum mororum: sed succus rubi mororum habet quid quod stomachum roborat: quod ipsum, mororũ cremor non habet. Iam uerò succus nucum plurimo melle opus habet: & post eum, rubi mororum: modico autem, malorum, & punicorum, & punicorum syluestrium. Medius inter hos est mespilorum succus. Ex cornis etiam, brabylisq́; & prunis, stomatica pręparantur. Cæterùm si crassus esse uideatur succus, statim mel admiscere oportet: sin liquidior, pręcoquatur. Suscipit autem pirorum atq; malorum succus parem mensuram mellis. Succus uerò eorum quæ nimis acerba sunt, ueluti est corni fructus, aliquando duplum, aliquando triplum mellis desyderat. Porrò si atramentũ sutorium admistum sit, non admodum deglutire oportet confectum pharmacum, præter q̃ si iuxta stomachum, aut aluum, ulcerosam affectionẽ fieri uereamur. Quin & si in ipso ore maligna ulcera fiant, pręstant ex atramento sutorio medicamenta. Sufficit autem drachma ad pręd ictam compositionem admista, in qua unã mellis libram conijci dicebamus. Iam uerò quũ rhus sit duplex (alter enim obsonijs inspergitur, stomacho cõmodus: altero coriorum tinctores utuntur) uterq; sanè musto incoctus, stomaticum efficitur medicamen. Mustum etiam solum, citra mellis misturam in mellis compagem redactum, bonum fit pharmacum in principijs, augmentis, atq; uigoribus. Ad declinationem autem præstiterit, si in ipso diem integram tedas pingues p̃maceraueris. Quòd si preciosius efficere pharmacum uis, inijcies etiam casiæ corticem, aut nardum Indicam, aut malabathri folium: singulorum nempe unam drachmam. Ad induratas autem inflammationes, conijciuntur quæ generosius discutere possint, tusa uidelicet, & cribrata, idq́; ubi olla ab igne est exem-

Rubi mororũ succus os uentriculi roborat id quod succo mororum non inest.

Succorum qui nã plus, & qui minus requirãt mellis.

Calcanthõ qñ stomaticis miscere expediat medicamentis.

Rhus duplex.

Musto qñ & qualiter preparato vtendum in oris inflãmationibus.

Discutientia pharmaca quę nam sint.

pta. Ac talia sanè sunt costus, amomum, macer, cyrenaicus succus, Medicusq́; Pauperibus tamē pro sumptuosis discussorijs pharmacis, aut dictamnū, aut acoron, aut meon, aut pyrethrum, aut cardamomum, aut sinapi inijciendum censeo, pari pōdere: ita ut ad trium drachmarum pondus, eorum mistorum moles perueniat, ad prædictā symmetriā, in qua mellis libra habebatur. Verùm pro cōstitutionis affectuū proportione augeri ac minui pharmacorum uehementiam oportet.

Stomatici ex musto compositio.

Ergo pharmacum conficientes ex musto, ad decē musti heminas, tres inijciemus heminas rhois coriariorū, aut eius qui obsonijs inspergitur. Si uerò utrūq; inijciamus, utriusq; una & dimidia inijceinda est. Iuxta proportionem etiam, ex discussorijs, quodcunq; tandē in promptu habeamus. Quòd si unum tantùm suppetat nobis astringēdi uim habēs, quod in principio inijciamus, aut unicum discussorium, quod iuxta finem: ex illo totum pondus explebimus, quod ex omnibus alioqui fuisset conflandum.

Inflammationi incipienti, austeriora, vigēti, moderatiora, inclinanti, magis digerentia conueniunt.
Astringētia paratu facilia.
Digerētia mediocriter.

In uniuersum autem, austeriora quidem, in principijs, & uehementibus influxionibus congruunt: moderatiora in uigoribus: ut magis discussoria in declinationibus. Porrò ex astringētibus facilia paratu sunt, rosæ, baccę myrti, myrtus, lētiscus, rubus, canirubus, galla omphacitis, fructus Ægytię spinæ, omnia aluminis genera, unus & alter rhus, glaucium, omphacium, cytini, & balaustia. Ex discutientibus moderatè, facilè parantùr, caricarum furfurumq́; decoctum: aut mulsa, in qua origanum, aut hyssopum, aut thymus, aut calamintha, aut pulegiū, aut hedyosmum concocta sint: quæ si diutius coquantur, fortiora reddūtur: amplius autem & nitri spuma, aut ipsum nitrum ustum. Fortius uerò his est sulfur uiuum.

Digerentia ualenter.

Rectè autem Andromachus medicamini ex succo mororum confecto addidit glycyrrhizam, ut exasperata leniret, asperitatemq́; astringentium mitiorem redderet.

Stomaticũ Andromachi ex musto,quo utor. Gallas, xxx.Rhois coriarij sext.ij.musti sext.vj.Gallas confractas per diem & noctem in musto macerato:dein coquito, donec ex toto quarta supersit portio: quam per linteolum colatam,expressamq́;, in olla ad mellis crassitudinẽ spissato:dein trita addito,aluminis scissi, croci,myrrhæ,sing.drach.j.permista reponito,tandemq́; eis utitor. Iam uerò,quod ex dulci confectum est musto,magis mitigatorium et moderatum erit,sed minus efficax:id autem quod ex acerbis fit uuis,uehementius quidem astringit,leniendi uim tamen non habet:ex medio uino paratum,mediam facultatem sortitur. Stomaticũ Andromachi ex musto.

Stomaticum ex Besasa anginis congruens,ab Andromacho scriptum. Sem anisi,apij,ammij, floris iunci odorati rot. aluminis scissi,iridis Illyricæ, besasa (hoc est seminis rutæ syluestris)cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ,aristolochiæ longæ,casiæ,rosarum siccarũ, crocomagmatis,sing.vnc.j.croci,cineris hirundinum tenellarum,utriusq; quadrantem. croci sesquiunciam. nardi Indicæ, amomi, utriusq; vnc.S.,gallas.viij.tritis cum melle utitor. Stomaticũ ex Besasa Andromachi, Stomaticum Asclepiadis. Hirũdinũ syluestrium ustarũ cineris, drach.iiij.croci, nardi Indicæ,utriusq; drach.j.melle excipito.

Aliud Andromachi.ad columellam laxatam, Aluminis liquidi lib.j.florum rosarum,lib.S.succi hypocystidos quadrantem.Alumen in melle coquito: dein sicca inspergito:utitorq́;. Columellæ laxate remediũ. Aliud eiusdem ad omnia uitia oris.Crocomagmatis drach.ij.iridis drach.iiij. sandarachæ drach.S.terebinthinæ, drach.ij.Lycij Indici, drach.j.uuæ passę drach.viij.aloes, omphacij, singul. drach.j.nucum pinearum tostarum, drach.viij.succi glycyrrhizę,aluminis scissi,balaustij,sing.drach.j.floris rosarum drach.ij.mellis hem.ij.S. conficito. Stomaticũ ad vitia oĩa oris.

Stomaticum Asclepiadis. Succi hypocystidos drach. ij.balaustij,lycij,acacię,sing.drach.j.excipito oliuę im Stomaticum Asclepiadis.

maturæ ſucco,& poſtea melle ſubactis utitor.

Si uerò ęger ſtomatica id genus faſtidiat,in moderatis quidem inflammationibus ſufficiẽt ſucci ſoli fructuũ iam dictorum,ut rubi,& mororum,punicorumq́; malorum,& cotoneorum. Quin & ſuccus nucum ubi cũ ſolo melle paratur, guſtui ſuauis exiſtit:itemq́; muſtũ ex uuis acerbioribus preſſum,ſi rhus in id conijciatur, optimum pharmacum redditur. Ad eas uerò inflãmationes quæ multa aſtrictione indigent,auſterorum punicorum,aut cotoneorũ, aut utrorũq; ſuccus, melli admiſtus,ſæpe mihi fuit ſatis. Singulis autem horum ſuccorum licet omphacium adijcere. Vehemẽtisſimũ medicamen reddetur,ſi punica integra tundas unà cũ corticibus,indeq́; ſuccum exprimas, atq; hoc magis ſi acerba fuerint. Acerbisſimum etiam fiet,ſi ad punicorum auſterorum ita tuſorum ſuccum, omphacium ſuperaddatur cum moderato melle. Præſtantius adhuc reddes pharmacum,ſi tota contuſa punica mala, paſſo cocta excolaueris. Ne uerò ualde exaſperet, glycyrhizæ ſuccum admiſcens,conficies optimum pharmacũ. Si quid uerò induratũ appareat, ijs ſuccis qui medias facultates ſortiuntur,inijcies aliquid, dum coquuntur, ex pulegio, aut thymo,aut origano, hyſſopo, mintha, aut calamintha:dein colabis,& habebis optimum medicamen. Quòd ſi calidius efficere uelis, piper addes. Omnibus tamen ſi glycyrrhizæ ſuccus addatur, melius pharmacum efficietur.

Acerbiſsima ſtomatica conficiendi ratio.

Induratis inflãmatiõibus apta ſtomatica.

Glycyrrhizã ſtomaticis addita, ipſa meliora reddit.

De cruſtis.

Putredo oboritur cito, in calidis & humidis partibus.

IN calidis & humidis corporis partibus,qualis eſt os,ex quacunq; tandem cauſa fuerit exulceratum, cito putredo oboritur. Ad cuius ulcera fortisſimis ſæpe uti cogimur medicamentis. Atqui fortisſima ſunt, quę eſcharam inſtar catuterij excitant. In externis igitur corporis partibus,ubi parti curandæ cruſta fuerit inducta,à fortibus ſuperſedemus pharmacis,trãſgre-

dientes ad deterſoria, quæ eſcharas tollunt. In ijs uerò quæ in ore excitatæ ſunt, eſcharis, tutius mihi uidetur eſſe admiſcere ad exteriora pharmaca, alia quædã fortiora, & quæ per ſe admota, cruſtas etiam inurerent. Melli itaq; maxima extergendi ui prædito, cruſtifica medicamenta immiſcemus: quemadmodum ad ſordida quæ in corporis cuticula oriuntur, miſcere illi leuiter extergentia ſolemus, ut thus, eruum, iridem, ariſtolochiam, & alia id genus. Porrò Andromachus, ad oris cruſtas, ex nucibus pineis, amylo, alumine ſciſſo, flore roſarum, croco, & melle, compoſuit optimum ſtomaticum. Critonis ad oris cruſtas medicamentum. Miſyos torrefacti, drac. iij. mellis optimi cyathos ſex. miſceto & utitor. Idem etiam præſtat chalcitis aſſata cum melle. Archigenis ad cruſtas oris remedia. Cõmodisſimum eſt ſtercus canum, altorum osſibus, ex melle illitum: quod etiam in angina auxiliatur. Aut rhus Syriacus ex melle. Aut hirundinum uſtarum & ſtercoris humani par modus cum melle illitus. Aut hepatis lupi aridi cochlearia duo trita bibenda dato. Ego uerò medicamẽ ex rhoe damno, q; aſtringẽtis ſit facultatis, quæ minimè cruſtis conuenit. At hepar lupinum eupatorio miſtum, ad hepaticas etiam bibitur affectiones. Sorani ſtomaticũ ad cruſtas, fœtẽtesq́; gingiuas & humore prægnantes. Miſyos uſti, drach. viij. iridis Illyricę, drach. iiij. croci drach. j. Trita in pyxide lignea reponito, & tum per ſe, tũ ex melle utitor.

Oris puſtulis extirpãdis, miſcenda exterſoriis eſſe uehementisſima pharmaca, & quæ per ſe, ad mota, excitare poſſent eſcharas.

Oris cruſtis delẽdis remedia uaria.

Cruſtis nõ cõuenire aſtringẽtia.

Hepar lupinũ confert hepaticis.

Stomaticum Sorani.

Aliud nomine Anthera. Iridis Illyricæ, ſandarachæ, cyperi, ſing. drac. iiij. aluminis ſcisſi, croci, crocomagmatis, ſing. drach. ij. tritis & miſtis utitor.

Anthera.

Stomaticum Heraclidis Tarentini ad uehementes putredines oris atq; reliqui corporis. Chalcitidis partem. j. calcis uiuæ tantundem. auripigmenti partem dimidiam: tritis & mixtis utitor. Aliud. Florum roſarum, drach. iiij. aluminis ſcisſi, gallæ, ſing. drach. ij.

Cauterio vtendum in putrilaginosis oris vlceribus, ubi reliqua ĩ cassum administrant.

myrrhæ drach. j. trita melli misceto, utitorq;. Quidam sale macerato in aceto, resiccatoq;, utunt. Si hęc remedia putredo ipsa respuat, utendũ cauterio est: postea uerò colluendum ulcus p̃dictis, imponendaq; anthera, donec crustæ abscedant.

De columella.

Columella, Gargareon Cion. Coumna. Staphyle. Columellæ inflammatæ curatio.

CAruncula illa quæ ad extremum oris dependens cernitur, à ueteribus quidem gargareon, & cion, hoc est gargulio et columna: à neotericis autem cionis, hoc est columella, uocatur: cuius sanè affectionẽ quandã, staphylen, hoc est uuam, dicimus. Raro tamẽ affectio hæc circa columellam contingit: licet ea sæpe inflammetur. Et sanè quemadmodum in alijs omnibus, in quibus ex humorum influxu contingit morbus, sic etiam hîc prima auxilia debẽt fluxionem ipsam repellere: quare astringentis sint facultatis oportet: uerùm si quidem influxus sit moderatus, moderatè astringentis, quam priuatim austeram uocant: si uerò uehementior, acerbæ. Ambæ quippe facultates astringunt, sed debilius austera: uehementius acerba. Porrò moderatæ collutiones fiunt ex palmularum, rosarum, pãpinorum uitis, rubi, canirubi, aspalathi, cyperi, cytinorum, siliquarum, radicum mori, hypocysthidis, malorum austerorum, pirorũ acerborum, ac sorborum decocto. His fortiora sunt myrti, & baccarum eius decoctũ, & ex acerbis contoneis malis, et uirgultorum tenerorũ ilicis, arbuti, smilacis, phagi, & ipsarum glandium: mespilorum item, & cornorum, & fructus memæcili. Generosissimum autem est decoctum gallarum, & rhois culinarij, & coriarij, fructusq; myricæ, et Ægyptiæ spinæ. Ex his singula tũ per se, tum etiã mixtim cocta ex aqua, gargarissare oportet. Mirum enim q̃ mixturæ ipsorum utiliores sæpe fiunt ipso simplici usu. Quin & arida etiam columellæ insperguntur. Iam uerò moderatè astringunt etiam lapis Ageratus, aloe,

Acerbæ & austerę facultates vt differant.
Collutiões moderatæ ex quibus fiant.
Collutiões valde astringẽtes.

Miscellas medicaminũ aliqñ esse vtiliores simplicium vsu.

cyperus, flos iunci odorati, radixq́; nardi Indicæ. Eximiè astringūt omnia aluminis genera: scissum uerò inter ea tenuiorum est partium, & ob id utilius. At atramentum sutorium uehementem astringendi uim possidet: non est tamen expers calfactoriæ: ob idq́; putrilaginosis ulceribus conuenit. Cæterùm gurgulionem exasperat, etiamsi iam scirrhum contraxerit. Corrumpuntur autem succi omnino, si absq; melle reponant: aut resiccantur si plurimum fuerint cocti. Nonnulli tantam ariditatem asciscunt, ut conteri queant. Tales sunt hypocysthidis, uuæ acerbæ, glycyrrhizæ, & centaurij succus. Ridiculum autem est quærere, inter duo eiusdem generis pharmaca, utrum sit ipsorum præstantius. Omnia siquidem medicamenta respectu ad aliqd tum utilia, tum noxia dicuntur. Quocirca si pronunciaueris pharmaca nihil esse sola per se, rectè dixeris: nihil enim sunt, nisi nacta fuerint utentem rectè. Si uero contrà, pharmaca Deorum esse manus fatearis, similiter rectè dices. Iuuant quippe maximè, si is qui eis utitur, in rationali methodo fuerit exercitatus, atq; natura prudens. Porrò mistura pharmacorum eiusdem generis, mediorum pharmacorum usus fit gratia: ob idq́; semp duo contraria medicamenta in unoquoq; affectu uos habere operæpretium duco: quæ quidem permiscēdo, multis pharmacis abundabitis. Quum autē raro quis affectionem inueniat, quæ (exēpli gratia) solis discussorijs, aut repulsorijs indigeat, cogimur etiā sæpe diuersi generis medicamenta miscere: quemadmodum ubi cum repellentibus aut anodynis discussoria confundimus: ut si gurgulione inflammato, ad alumen iridem misceamus illyricam, aut farinam eruinam, aut thus, aut myrrham. Etenim quum discussoria sint multa, est semper à mitioribus auspicandum: quandoquidem inflammata exasperantur ab acribus. Quæ Archigenes scripsit ad gurguliones inflammatos.

Aluminis omnia genera eximie astringunt: Chalcanthi facultas.

Medicamenta omnia respectu ad aliquid tum vtilia tum noxia dici.

Pharmaca nihil sunt sola per se.

Pharmaca esse deorū mannus.

Discussoriis mitioribus cur sit in principiis vtendū vbi digerere est op⁹.

Gurgulioni inflãmato remedia secundum Archigenem.

Vua laxata, succũ cyrenaicũ dissolutũ illine: aut gallam tritam cum sale: aut ipsum sal dissolutum: aut lycij radicem tritam: aut omphaciũ cum melle. Si fortius medicamentum uis, Atramenti sutorij, squamę æris, aluminis scissi, misyos, myrrhę, gallę, æquas partes tritas, ac uino exceptas illine. In principio tamen, sale nõ est priuatim utendum, sicuti nec cyrenaica lachryma: sed ubi columellæ inflãmatio indurata iam fuerit. De gurgulionis aut inflammatione sic Hippocrates differit.

Gurgulionis affecti curatio secundum Hippocratem.

Gurguliones cum periculo excinduntur, uruntur, ac resiccantur, quãdiu rubri fuerint & magni: quo tempore alijs artibus graciles sunt reddendi. Quum uerò totum id quod appellãt uuam, abscesserit, extremum autem gurgulionis maius, liuidumq́; redditum fuerit: superior uerò pars tenuior, tunc sanè intrepidè curationi admoliendæ sunt manus.

Quæ scripserit Archigenes ad uigentem inflammationem gurgulionis & tonsillarum.

Gurgulionis inflammati curatio secũdum Archigenem.

SI uerò in uigorem affectio peruenerit, subducatur aluus, aut calidam lotionem furfurum gargarisset, aut ptisanæ succum, aut passum tepidum, aut radicis dulcis decoctum cum passo, & hyssopo, aut ficus uino incoctas, aut succum ptisanę, in quo uuæ sint passæ incoctæ. Magnopere iuuãtur, si amygdalinum oleum in aures infundens, forinsecus spõgijs expressis leniter foueris. Quin & omelysis ex cruda hordeacea farina imponenda: aut ex farina seminis lini aut fœnigræci.

Tonsillarũ inflammatarũ curatio secũdum Archigenem.

Quòd si iam prope ad suppurationem accedere tonsillæ uideantur, coadiuuare assiduè per ficuum decoctũ oportet, ꝓpemodumq́; incessanter id gargarisma exhibere, similiterq́; aquam mulsam calidam. At si nihil tale apparuerit, augescat autem malum ita, ut ægri uis transglutire possint, ac suffocationis principium sit nobis suspectum, aluus forti clystere, aut glande subducenda est, & secanda cubiti uena, cucurbitæq́; cũ sca-

tificatione collo ac mento affigendæ. Fomentis etiam & cataplasmatis robustioribus est frequentius utendum, gargarismisq; assiduis. Quòd si ne his quidē remediis mitescat morbus, sed augeat indies, uenæ sub lingua secentur, aut iuxta angulos oculorum, atque illa quæ in fronte consistit. Illinatur autem assiduè fel tauri, & elaterium cū melle: aut sal cum oleo ueteri, melleq; & aceto: aut cētaurea cum melle: aut absynthium cum nitro & melle. Heræ medicamen ad collumellam laxatam. Gallæ omphacitidis, aluminis scissi, salis ammoniaci, sing. pares portiones conterito, inspergitoq;. Vel Ageratum lapidem derasum in pollinem similiter columellæ imponito. Porrò Heraclides Tarētinus rectè sanè post usum medicaminum exacerbantiū, iubet colluamus fauces lentium decocto, ad tollendam uehementem illam astringentium aspredinem. Ab Asclepiade prodita. Rosarum siccarum sextarium. j. nardi Celticæ unà cū radicibus, & adhærente terra, fasciculum. j. nidi hirundinum syluestrium aridi, drach. iij. myrrhæ drach. viij. gallas omphacitidas numero. xv. contusa & trita digitis apprime. Est enim hoc mistæ potētiæ pharmacum.

Venæ sub lingua, uel iuxta angulos oculorum, inflammatis tonsillis, quæ incidendæ.

Columellæ laxatæ medicamen Heræ.

Faucibus inflāmatis remedia ab Asclepiade scripta.

Aliud. Piperis albi, myrrhæ, sing. drach. j. aluminis scissi drach. ij. gallæ omphacitidis tantūdem. trita admoue. Hoc tamen utendum non est in gurgulione uehementer rubente. Aliud eiusdem facultatis, quo & nos sumus usi. Lapidis agerati, Asiæ petræ, terræ samiæ, sing. drach. iiij. aluminis scissi, croci torrefacti, gallarum omphacitidum, singul. drach. ij. tritis utitor.

Critonis medicamentum digerens. Ossium palmularum, nucū tenerarum immaturarum, siccarum, utrarunque drach. iiij. Vrito atque in puluillum terito, utitorq; arido admoto. Aliud Sorani, maximè mitigatorium, ac proinde conuenientissimum ad uigentes inflammationes. Glycyrrhizam contundito, &

mel & aquam pari mensura affundito: dein coquito, & liquorem ipsum gargarizandum præbeto.

De pharmacis ad ulcera oris aphthas appellatas.

Aphthæ sunt oris ulcera præcipue inuadentia infantes.

Aphtharũ curatio per moderate astringentia.

VLcerationes in superficie oris obortas, aphthas appellant, habentes quippiam igneæ caliditatis. Fiunt autem plurimum pueris lactentibus, quum aut uitiosum fuerit lac nutricis, aut non probè ipsum concoxerit infans. Curantur facilè, utpotè quæ uel à moderatè astringentibus compescantur. Quandoq; tamen diuturnæ fiunt, ægreq; solubiles, & progressu temporis nonnihil putrilaginosum acquirunt: atq; hæ sanè fortiora medicamenta postulant. Andromachi medicamen ad aphthas malignas. Aluminis scissi, usti, drach. ij. fructus ericę, drach. j. oleo excipito, & per digitum locis apprimito. Eiusdem ad aphthas leuiores. Lycium Indicum uino tritum circũlitum, & ericæ fructus tritus, aut rosæ siccæ cum melle, auxiliãtur.

Aphthis uaria remedia a uariis descripta.

At Crito, adipem suillum, & mel, simul liquefacta, commendat: ut collutionem etiam ex asinino lacte: manducationemq; portulacæ intinctæ melle: quę oia & simplicissima sunt, & pueris maximè idonea.

Quæ scripserit Apollonius ad aphthas.

AD aphthas albas, chalcitidem oleo tritam penna illinito. Postquam uerò puræ factæ fuerint, myricæ fructum tritum, aut aqua mulsa, aut uino dilutum, illinito, maximè infantibus. Ad nigras aphthas, uuam passam exacinatam, & anisum, trita cum melle illinito. Vel atramento sutorio trito cum melle utitor. Vel æruginis uermiculatæ, obolos. iij. in uini quarta heminæ parte gargarizandos præbe. Vel muriam oliuarum & acetum pari mensura mista, colluẽda dato. Mandendæ sunt etiam oliuæ muria conditæ. Hęc Apollonius. Etenim oliuæ sic asseruatæ, discutiũt atq; uehementer astringunt.

Oliuæ muria conditæ discutiunt & uehementer astringunt.

Quæ Archigenes ad aphthas scripserit.

AD aphthas faciūt collutiōes ex decocto foliorum oleæ, aut myrti albæ. Facit & amurca, & marrubij succus, aut lētis decoctū. Aut fæx uini dulcis cum melle illita. Sūmè facit ad depascētes, fæniculi radicis ustæ cinis. Porrò ex colore ipso facilè licebit colligere qui nam humores ipsas aphthas ꝓduxerint. Rubicundiores siquidem, sanguinem præcellere indicant: flauiores, amaram bilem: albescētes, pituitosum humorem: quemadmodum nigrescentes, melancholicum succum. Qui autem hæc rite discreuerit, noueritq; facultates singulorum medicamentorum simplicium, is unicuiq; aphthæ speciei, proprium sciet administrare remedium. Expendet autē simul ipsas naturas corporum. Fortioribus quippe corporibus fortiora medicamenta adhibenda sunt: debilioribus imbecilliora. Ego porrò infantibus qui adhuc à nutricibus alūtur, lentem cum modico pane, & medulla cerui, aut uituli exhibeo. Admisceo etiam cibis nonnihil ex astringentibus fructibus. Quādoq; etiam de lactuca, seride, solano, & portulaca conijcio aliquid, si aphtha sit inflammata. Quòd si cibum assumere nequeant, nutricē eiusmodi uictu alo, utq; concoquat rectè, prospicio. Veruntamen etiam infantes illino, si quidem subrubras uidero aphthas, in principio quidem, iis quæ moderatissimè astringunt, & frigefaciūt: deinde uerò, eis quæ citra mordacitatē discutiunt. Si uerò sufflauas uidero, iisdem utor, sed magis refrigerātibus. At si pituitosiores, astringentibus: ut si nigrescentes, discussorijs generosioribus. Cæterùm in maioribns pueris, eiusdem generis facultatibus pharmacorum utor, auctis tantùm ipsorum uiribus: quemadmodum etiam in perfectis & duris corporibus, singulis relatis facultatibus fortissimis utor. Suffecit autem mihi in his per omnia misyos usus cum uino astrigente, quod tum intendit, tum

Aphtharū causas ex colore dignoscendi ratio.

Fortiora corpora ualidiorib⁹ egent medicamentis: ut imbecilliora mitioribus.

Aphtharū quæ infestant infantes, curatio.

remittit uim suam, prout magis aut minus uinum fuerit astringens: & prout crassius aut liquidius efficitur pharmacum ex misyos ac uini mistura. Quòd si sordida appareat aphtha, misy cum uino mulso tero. Iis uerò qui fortiora q; misy, medicamenta postulant, ærugo similiter dissoluta, est utilis. Commodum est etiam pharmacum ad hanc rem, chalcitis oleo trita. Atq; hæc quidem efficaciora. Moderata uerò, & maximè ad incipientes affectus, omphacium cum uino, & œnomelite: similiter etiam rhus. In pueris sufficit rosarũ flos, & ipsæ etiam rosæ siccæ. In summa uerò, moderatæ aphthæ, maximè in corpibus teneris, moderatis pharmacis opus habẽt: fortes uerò, & maximè in duris corporibus, curantur à ualidioribus. Fortia pharmaca intelligo, tum quæ astringunt uehementer: tũ quę etiam mordicant: sicuti moderata, quæ prorsus sunt mordacitatis expertia, nonnihilq; astringunt. Porrò oleũ per se, infestissimũ est aphthæ affectui: ueluti etiã chalcitis: quandoquidem alterum quidem humectat, & sordes gignit: mordet autem uehemẽter chalcitis. Verùm moderata mistura ipsorum, optimum pharmacum efficit. Nã quemadmodum ex cerato & ærugine incarnãs effici pharmacum solet, tametsi ambo per se sint contraria carni gignendę: eadem ratione ex oleo & chalcitide aptum medicamẽtum conficitur.

Aphthæ moderatæ moderata medicamenta desyderant: ut maligniores, fortiora.

Aphthis fit optimum medicamen ex chalcitide & oleo moderate cõmistis.

Sarcoticũ optimum fit ex cerato & ærugine.

GALENI PERGA-MENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM, SEcundum partes, Liber. VII.

De affectionibus contingentibus circa respirationis organa.

ASPERAE ARTERIAE Pharmaca, mos est appellare arteriaca. Vocant enim arteriam asperam, uiam illam quæ ducit à larynge ad pulmones, ex chartilaginosis corpusculis, bronchis dictis, cõflatam: unde etiam tota arteria, interdum dicitur bronchos. Vestit autem ipsam intrinsecus quædam crassa mẽbrana, quam ob crassitudinem nonnulli tunicam nominant. Scripserunt porrò ueteres multa & diuersa medicamenta ad affectus organorum respirationis: ad uocemq́; tum interceptam, tum raucam. Etenim ubi instrumenta uocis ab humiditate uehementius atq; tenacius impacta, fuerint imbuta, uox intercipitur: quum uerò moderatius humecta sunt, oboritur raucedo. Organa uocis quum dico, intellige arteriam, & laryngem, & pharyngem, siue epiglottida. Qui igitur ex uehementi clamore uocem amplius oblæsam habẽt, iis similis quędam affectio contingit in illa tunica asperæ arterię interna, ei quæ manibus, cruribusq́;, & musculis, ubi plurimũ laborarunt. Cæterùm curationis genus euariat. Siquidem crura & manus confricare per oleum licet: quum per cutem in adiacẽtes musculos penetrare ipsius possit facultas. Iuxta asperam uerò arteriam chartilagines post cutẽ sitæ, prohibent in subiectam pelliculã transitum facultatis unguentorum mollientium. Itaq; auxiliorum materia congruentium respirationis organis,

Arteriaca pharmaca quæ dicantur.

Aspera arteria ex quibus constet particulis.

Vox quãdo intercipitur.

Raucedo quãdo gignatur.

Vocis organa quæ.

Respiratiõis organis male affectis remedia unde petenda sint.

Tunica eadem uestiri gulam, pharyngem, laryngem, & interna asperę arteriæ.

hypoglottides ex quibus conflentur.

Hypoglottidibus quomodo sit utendum.

Extergētia ad uocis puritatē facientia, quæ sint.

Voci aut impeditæ, aut raucę, ob inflãmatas affectiones circa laryngẽ, aut asperam arteriam obortas, qualis uict⁹ & medicinæ ratio conueniat.

quum ab alijs petenda est, tum etiam à balneis dulcium aquarũ, cibisq; & lenibus, & laxantibus. Si qua uerò aspredo sentiatur, cibis utẽdum est, * qui diutius hæreant partibus quæ cum loco affecto commercium habent. Est enim una, eademq; sibi continua & cohærens tunica, quæ pharyngem, laryngem, gulã, & interna ipsius asperæ arteriæ uestit, obducitq;. Quare cibi congruentes tunc erunt, qui ex lacte, amylo, alica, ouis, & libis dulciarijs constant. Si uerò per hæc non curetur affectio ipsa, inucta sunt à medicis pharmaca sub lingua tenenda, ob idq; hypoglottides appellata: quæ eadem facultate cum arteriacis uocatis prædita, ex uino Theræo, gummi, tragacantha, & glycyrrhiza conflantur: quæ læuigant quidem, reprimuntq; omnes asperitates: quicquid uerò reliqui est, ex inflammatione, concoquunt, & cito persanant. Qui autem pharmacum linguæ subdet, patiens sit laboris oportet, ut ipsum paulatim liquescens, in laryngem excipiat, renitens interim tussi, si qua excitari uideatur. Impossibile tamen est, ut hi claram uocem elidant, citra usum pharmacorum absq; acrimonia extergentium: qualia sunt faba fresa elixa, ptisana, ac semẽ lini torrefactum. His magis detergũt resina terebinthina, thusq;, ac despumatum mel, & amygdalæ amaræ: queadmodum istis rursus fortiora sunt farina erui, semen hormini, radix iridis, panacisq;. Cæterùm his omnibus uina mollia, & passum Creticum, & Theræum, & Scybelites, & sapa, & decoctum caricarum, conueniũt. Est autem ab affectionis principio, usq; ad finem eiusdem, paulatim progrediendum à leuissimis tum cibis, tum medicamentis, ad ea quæ discutiant detergãtq; uehementius. Igitur primi ordinis sunt tragacantha, gummi, samius aster, amylum, sorbitio ex alica & trago, lac, panes dulciarij, oua sorbilia, sesama, & nuces pineæ, quas strobilos uocant. Ab his autem deinceps est hu

tyrum, & glycyrrhizæ decoctum: id quod præstiterit ad sapam ex musto, uel ad Creticum passum miscere, rursusq; coquere. Hæc itaq; in affectionibus inflammatis circa arteriam atq; laryngem ortis commoda in principio sunt: donec moderata inflãmatio fiat: ac præ omnibus à uini potu hoc tempore abstinendum est. Quum uerò moderatior facta inflammatio fuerit, uinum dulce Theræum, aut Scybelite bibere licet: quo tempore etiã butyrum est aptum, et sorbitio ex amygdalis, necnon ex lacte & melle diutius coctis, amyloq; iniecto, aut siligine. Qua sanè uictus ratione inflammatio quidem ipsa sedatur: relinquitur tamẽ humiditas multa, ob quam impossibile est claram uocem proferri. Quare transire tunc conuenit ab his eduliis, ad omnia ex melle cocta, & ad fabam fresam elixam, & ptisanam, & brassicam, & porrum probè coctum. Similiter etiam pharmacorũ usus idoneus est, quo tempore inflammatio aut aspredo præcellunt, eorum quæ detinenrur sub lingua: post hæc magis detergentia & resiccantia exhibemus: idq; gradatim facimus, donec ad ea quæ acredinis nonnihil sortiũtur, perueniamus. Deinceps igitur ex arteriacis quæ à ueteribus prodita sunt, eligens præstantiora, huic methodo adiiciam: quæ quidem nec discernere, nec ijs probè uti poterit, qui in commentariis simplicium medicamentorum accuratè non fuerit exercitatus.

De arteriacis ab Andromacho scriptis.

THuris, myrrhæ, croci, sing. drach. j. scillæ, drach. ij. passi Cretici, sextar iij. Scilla in passo coqtur, donec inspissetur passum: dein scilla abiecta, inspergunturreliqua: fitq; eclecton, hoc est delingibile pharmacum. Alia arteriaca confectio. Aloes sextantem: croci vnc. j. mastiches tantundem. Conficito. Soluit enim aluum, concoquitq; (croci ratione) ea, quorũ gratia exhibetur. Alia leniens exasperata, conco-

Arteriaca, hoc est ad affectus organorũ uocis & respirationis cõgruentia, pharmaca Andromachi.

quensq; & extergens. Thuris, ſucci glycyrrhizæ, ſing. vnc.j. tragacanthæ, drach. vj. nardi, drach.j. myrrhæ, amomi, croci, ſing. drach.iiij. mellis Attici quod ſit ſatis. Conficito. Alia arteriaca, optima ad tabidos, & omnes inueteratos pulmonis & thoracis affectus. Cinamomi, thuris, utriuſq; vnc.j. ſucci glycyrrhizæ, myrrhæ, tragacanthæ, nardi Indicæ, amomi, ſingul. drach.iiij. croci drach.j. Melle Attico excipito.

Tabidis arteriacũ optimũ.

Hæmoptoicis arteriaca confectio.

Alia ad arteriam affectam, ulcera pulmonis, puris & ſanguinis reiectiones, fluxionesq; in thoracem, & ad ea quæ ægrè educi poſſunt, uehementer efficax. Reſinæ terebinthinæ, croci Cilicij, thuris, myrrhæ troglodyticæ, cinnamomi, amomi, nucis pineæ, glycyrrhizę abſq; medulla, aſteris ſamij, chalbani, coſti, ſingul. drach. iiij. nardi Syriacæ, drach. ij. S. casſiæ nigræ, drach.ij. tragacanthæ, palmularum Syriacarum carnis, ſing. drach.iij. Mellis Attici heminas.iiij. Conficito. Hypoglottides, hoc eſt orbiculi ſub lingua tenendi, ad aſpredines gutturis, interceptam uocem, & ſanguinem reiectantes. Tragacãthæ drach.vj. gummi drach.v. thuris, drach.j. obol.j. myrrhæ drach j. obol.ij. croci tantundem: ſucci glycyrrhizæ, drach.j. obol.iij. aut rad. drach.ij.S. piperis albi, grana.xxv. palmularum pinguium carnis, drach.iij. Tragacantham paſſo maceratam & tritam reliquis tritis committito, fingitoq; catapotia magnitudine fabæ.

Hydropi recẽti optimũ medicamen.

Arteriace delingibilis, ad tabeſcẽtes, purulentos, adq; hydropas incipientes, & tuſſes inueteratas congruens. Datur per diem & noctem cochlearij menſnra. Succi ſcillæ, ſext.iiij. pasſi Cretici, ſext.iij. Vini Falerni ſext. viij. Mellis Attici ſext.iij. myrrhæ trientem. croci, thuris, utriuſq; ſextantẽ. ariſtolochiæ oblongæ, minam.j. S. glycyrrhizæ, minam unam. radicis eryngij, ſextantem. Casſiæ, nardi Celticæ, ſing. vnc.j. xylobalſami, beſſem. Lignoſa illa contuſa in uino macerato per

triduum

triduum, dein ad lẽtum ignem ad tertias coquito, atq; ita exprimito, & retrimentis abiectis, passum, mel, & scillæ succum conijcito, & ad mellis crassitudinẽ coquito. Crocum uerò, thus, & myrrham, cum uino terito, atq; ubi optimè habuerit pharmacũ, addito: postq̃ uerò fuerint modicè fusa, ab igne tollito, & reponito ad usum. Alia arteriaca media medijs congruens arteriæ affectibus. Croci, uuæ passæ exacinatæ, utriusq; drach. j. amygd. dul. drach. viij. myrrhæ, obol. iiij. tragacanthæ, drach. iiij. piperis albi ob. iiij. melle cocto excipiantur. Critonis Arteriaca, ad uocem interceptam. Ficum & eryngium probè coquito, & ad decoctum ipsorum gummi addito, ut melle durior confectio fiat: exhibetoq́; ad noctem. Alia eiusdem, faciens ad affectus arteriæ, & ulcera tum auriũ, tum etiã pudendi. Thuris, ob. iiij. myrrhæ drach. ij. passi cyathos. iij. Passum ad mellis spissitudinẽ coquito: dein myrrham & thus cum passo semicocto ablato, misceto. Facit etiam ad dysentericos & cœliacos. Rectissimè autem fecerit, qui arterias concoquentes atq; lenientes, in duplici uase coxerit, nempe uasculum quod coquendum pharmacum cõtinet, in aliud plenũ aquæ feruentis imponens. Confectio Critonis ex capitibus papaueris, diacodyõ dicta, ad affectus organorum respirationis conducens. Capita papaueris agrestis octingenta. aquæ sextarios. lxxx. Coquito ad tertias, hoc est donec flaccida appareãt: atq; expressis addito mellis, lib. x. Si uerò uariã efficere uis, adde croci, myrrhæ, succi hypocisthidis, sing. drach. xij. thuris drach. vj. acaciæ drach. xij. Optima tamen est simplicissima.

Voci itercepte arteriaca Critonis.

Vlceribus auriũ, pudendiq; medicamentũ.

Coquenda esse arteriaca lenientia in duplici uase, & quomodo.

Diacodyõ Critonis.

Diacodyõ, hoc est ex capitibus papaueris, cõfectũ medicamentũ, q̃bus conueniat.

De usu confectionis ex papaueris capitibus.

VSus eius est in ijs qui somno opus habẽt: quibus etiam ex opio confecta sæpe exhibere cogimur. Opus habẽt maximè huiusmodi pharmacis ij, quibus

tenuis fluxus à capite ad asperam arteriã destillat, non permittens dormire ob consequentem tussim. In talibus ego etiã ex sapa, hoc est hepsemate, siue musto cocto, quod etiam siræon uocant, pharmaci compositionem parare soleo. Quin & per passum aut Thergum Creticũ melius est quã per mel cocturã fieri, ubi fluxus ualde tenuis extiterit. Mel siquidem fugiendũ tunc est, quum tenues fluxiones augeat, facultate tenuandi prȩditum. Admiscetur etiam huiuscemodi pharmaco glycyrhiza, ita ut simul cum ipso coquatur. Si uerò in pulmone consistat copia humoris delapsi à capite, confectio ex melle est præstantior. Datur commoderata mensura duorum cochleariorum satis magnorum copia. Augebis autem & minues hanc copiam, respiciẽs ad magnitudinem corporis cui exhibiturus es, necnon ætatem, anni tempus, atq; regionẽ. In omnibus enim his frigidioribus minimum dabis: calidioribus amplius.

Mellis usum fugiendum esse, ubi tenuis fluxus a capite ad asperam arteriá destillat, recipiendũ aũt dum crassus.

Diacodyõ medicamine utendi modus.

Arteriacæ ab Asclepiade scriptæ. Brassicæ succum melle coctum lingendum exhibe.

Arteriaca medicamenta ab Asclepiade relicta.

Alia. Cremoris eryngij, in aqua cocti, heminas. ij. Cremoris caricarum similiter coctarum, tantũdem. His adde gummi subtilissimè dissoluti, drach. viij. coquito diligenter ad arteriacæ spissitudinem, & inde cubitum ituris ad cyathi mensuram lingendum dato.

Alia. Chalbani drach. vj. piperis drach. j. nitri tantundẽ. mellis Attici cyathos. vj. Chalbanum & mel coquito, dẽsataq́; adijcito cȩteris, utitorq́;.

Alia insignis. Croci, myrrhȩ, succi glycyrhizȩ, thuris, casiæ, sing. drach. j. piperis grana. xxiiij. passi Cretici sext. iij. mellis Attici, cyathos. vj. vtere.

Hypoglossis Dioscoridæ. Croci, myrrhæ, tragacanthæ, succi glycyrhizæ, sing. drach. j. nuces pineas repurgatas, contusasq́;, numero. lx. amygdalas mundas totidem. Excipiantur melle decocto. Datur nucis ponticæ magnitudine sub lingua tenenda.

Hypoglossis, hoc est medicamẽ sub lingua tenẽdum Dioscoridæ.

Alia Mithridatis. Myrrhȩ, croci, utriusq;

drach. iiij. nardi Indicæ, terebinthinę, utriusq; drach. ij. thuris, cassię, cinnamomi, sing. drach. j. passi Cretici heminas. iij. Passum & terebinthinam ad perfectā compagem coquito, & cum siccis cōmittito: indeq; ad nucis ponticę magnitudinem sub lingua tenendum dato.

Hypoglottis Minidatis.

Alia mirificè faciens ad affectiones thoracis. Farinæ fabaceę tostæ, hem. j. iridis Illyricæ, quadrantem. nucū pinerarū tostarum, sextātē. pulegij aridi contusi, sesquidrachmā. seminis urticæ, drach. j. piperis, vnc. S. Mellis boni, sext. ij. Farinam cum melle ad densitatem coquito. Seminis lini etiam tusi, tosti, & cribrati heminam unam in promptu habeto, cum cęterisq; adijcito.

Hypoglottides uariæ, multiq; usus.

Alia ad tussim & spiritus prolationem, ualde probè expurgans. Hyssopi, pulegij, utriusq; sextantē. iridis, sem. sinapis, nasturtij, anisi, piperis, sing. vnc. j. tusa & cribrata melle cocto excipito. Datur cochlearis boni mensura. Confectio ex marrubio Platonis. Myrrhæ, styracis, opij, succi marrubij, chalbani, croci, ęquales partes. Vtere melle cocto exceptis. Pharmacum Harmonia dictum ad destillationes, insuperabilemq; defluxū conducens. Styracis, castorij, piperis, cardamomi, sing. drach. iij. opij, myrrhæ, sem. hyoscyami albi, sing. drach. iiij. passo excepta in catapotia reducito, datoq; ciceris magnitudine ad somnum.

Marrubio constans medicamentum.

Harmonia dictū medicamētū, defluxui ad pectus cōferēs.

Medicamen Andromachi, Ambrosia dictū, ad phthisicos & febres repetentes per circuitus. Nardi, croci, myrrhę, costi, cassię, cinnamomi, iunci rotundi odorati, piperis nigri & albi, castorij, chalbani, terebinthinæ, styracis, succi papaueris, seminis hyoscyami, sing. drach. j. tragacāthę, drach. vj. anisi, sem. lini. sing. drach. j. mellis quod sit satis. vini Phalerni heminam. Tragacantham uino sufficienti macerato, & reliqua simul cū melle cōmittito. Datur febriētibus sesquidrachma ex aqua mulsa: febre carētibus vncia dimidia cum melle & aceti cochleario uno, et uini Phalerni cyathis duo-

Ambrosia Andromachi.

Febribus repetentibus p circuitus Ambrosia Andromachi confert.

bus. Aliud ad omnem tussim. Anisi drach.ij.costi,obolos.iij.myrrhæ,castorij,chalbani, piperis albi, sem.hyoscyami, opij, succi glycyrrhizæ, sing.drach.j. passo excipito,redigitoq; in catapotia,ciceris magnitudine. Aliud ad omnem tussim,& fluxionem, & abscessus internos. Sagapeni,gentianæ,myrrhæ,opopanacis,piperis albi, sing.drach.ij. baccarũ lauri mund. drach.iiij.trita,& aqua excepta,exhibeto ad Grecę magnitudinem fabæ:ischiadicis tamen paulo plus,ex uini diluti cyathis tribus.

Tussi omnigenæ medicamẽ optimum.

De reiectatione saguinis.

IN reiectatione sanguinis primum periculũ est, ne immoderata eius uacuatio fiat. Vbi uerò suppressus est,curatio eius quidem, quæ ex reseratione osculi alicuius uasis contigit, per obturationem fit osculi dilatati:eius uerò quæ ex uasis ruptura,per conglutinationem eiusdem:quemadmodum eius quæ ex erosione,p erosorum renutritionem. Obturatur igitur osculum reseratum,per astringentia:cõglutinatur autem ruptum, per eadem,& quæcunq; ipsis in compositione miscentur,citra mordacitatem resiccãtia,& glutinosum quiddam habentia,uelut est Lemnia terra,& Samius aster. Renutriuntur corrosa per cibos boni succi, & pharmaca carnem gignẽtia. Igitur iuxta primam rationem,ex talibus pharmaca componuntur congruentia ad curandam sanguinis eiectionem:iuxta secundam uerò, in ijs qui ex pulmone,aut thorace,aut arteria,aut larynge reiectant sanguinem,miscentur prędictis congruenti mẽsura calida & tenuium partium medicamenta,quæ infestissima sunt tribus illis affectionibus dictis:miscentur inquam gratia distributionis,ut uidelicet astringentibus medicamentis pręparent , ac ueluti sternant uiã. At quum ex locis circa stomachum,aut aluum,aut aliquod intestinum,sanguis educitur,huiusmodi pharmacorum mistura non est opus: infestissimum tamen his

Hæmoptoicorum curatio.

Obturatio uasorum a quibus fiat.

Glutinatio ruptorũ uasorum a quibus fiat.

Renutritio erosorũ, a quibus fiat.

Distributionis rõne misceri astringentibus medicamenta cõtraria dispositioni hæmoptoicæ.

est id genus pharmacorum, quod in tantum refrigerat, ut affectum stupefaciat: quamuis & hæc misceantur medicamentis ad sanguinis reiectiones congruentibus: quum altiorem somnum concilient, & commodissima sint ijs qui tussi lancinantur, sistentia nimirum sanguinem qui ad uas affectum defertur: atque hoc per suam frigiditatem. Atque hi sanè sunt compositionis scopi. Quę Andromacho ad sanguinis reiectationem scripta sunt. Acaciæ drach. iiij. rosarum siccarum, balaustij, singul. drach. viij. gummi, drach. ij. tragacanthæ, drach. j. cum aqua pastillos facito, quorum singuli pendeant drachmam unã. Dato ex aqua pluuia: habet enim uim astringendi. Aliud sistens sanguinẽ. Croci Cilicij, myrrhæ, iridis, nardi Indicæ, thuris, acaciæ, sing. vnc. j. succi papaueris, costi, piperis, sing. vnc. S. rosarum siccarum trientem. Melle excipito. Datur fabę Aegyptiæ magnitudo. Aliud. Succi hypocisthidos, balaustij, acaciæ, gallæ, cytinorum, sing. drach. xij. succi papaueris, drach. vj. croci tantũdem. Redigito in triobolares pastillos. Aliud egregium Balaustij, acacię, opij, myrrhę, sing. drach. ij. tragacanthæ, succi hypocisthidos, florum rosarum, seminis hyoscyami, sing. drach. iiij. thuris drach. iij. excipito succo polygoni. Aliud ad hęmoptoicos & dysentericos. Floris rosarũ, opij, acaciæ, gummi, balaustij, hypocisthidos, sing. quadrantem, gallæ vnc. j. seminis plantaginis, eiusdemq́; succi, utriusq; sextantem. Lycij Indici, succi rosarum, utriusq; vnc. j. redigito in pastillos drachmales.

Stupefacientia medicamenta quã rõne pharmacis cõgruẽtibus ad sanguinis reiectatiões, misceantur.

Hæmoptoicis remedia ab Andromacho scripta.

Sanguinis reiectationi remedia.

Dysenteriæ remedium.

Quæ Asclepiades ad sanguĩs reiectationes scripserit. Radicis polygonij manipulum: rad. symphyti tantũdem. rhois rubri, acetabulum. aquæ sextarios. iij. coquito ad tertias, & expressi liquoris cyathum unum dato, cum gummi tenuissimè triti & dissoluti drachma una.

Hæmoptoicis remedia ab Asclepiade scripta.

Aliud. Mororum rubrorum nondum maturorum lib. xvj. aquæ pluuiæ sextarios. xvj. coquito ad tertias

& expressum liquorem reponito. Idem licebit facere etiam de corni fructu. Aliud. Balaustij, terræ Samiæ, corticis thuris, gummi, singulorum æquale pondus. Trita & cribrata exhibe cochlearis mensura in aquæ frigidæ cyatho uno. Aliud. Succi hypocisthidos, succi acaciæ, succi rhois syriaci, balaustij, opij, gummi, sing. drach. iiij. Vini myrtitis, quod satis est. Conficito, & utitor.

Pastillorum ex succino confectio, quos barbari trochiscos de charabe appellant.

Pastillus ex succino, hæmoptoicis, diuturnæ & recenti tussi, phthisicis, sanguinem reijcientibus, purulentis, cœliacis, dysentericis, et inflatis conferens. Psyllij mundi, drach. xlv. iridis Illyricæ, mastiches, ramentorum succini, croci, sing. drach. xxx. opij, drach xv. Psyllium in aquam calidam coniectū macerari sinito. Vbi uerò suo glutine & mucilagine ipsam aquam infecerit, liquorem exprimito, & cum eo pharmacum in pastillos cogito. Ex quibus obolos. iij. ad somnum dato. Sint autem aquæ sextarij terni.

Pastillus ex corallio.

Pastillus ex corallio. Corallii, terræ Samiæ, utriusq; drach. viij. Balaustiorum, amyli, terræ Lemniæ, sing. drac. iiij. sem hyoscyami albi, opii, hypocisthidis, sing. drach. ij. Excipe succo arnoglossæ, cogeq; in pastillos, & exhibe.

Anodyna Andromachi, ad affectus organorū respirationis, aliasq; internas dispositiones, congruentia.

Confectiones sedantes dolorem, tabescentibus & sanguinem reiectantibus, internorumq; affectibus, cōmodæ, ab Andromacho scriptæ. Radicis panacis, seminis dauci, castorii, sem. hyoscyami, opii, sing. drach. iiij. Mellis quod sit satis. Dantur oboli quatuor, cum aquæ cyathis tribus. Alia sedans dolorem, ualens ad tormina, & dysenterias. Sem. apii, drach. ij. anisi drach. j. piperis albi, tantundem. myrrhæ castorii, utriusq; obolos. iiij. opii, croci, sing. obolos. iij. gentianæ drach. ij. Pastillos triobolares conficito, uarieq; utitor. Alia iucunda appellata. Iridis Illyricæ, succini, croci, mastiches Chiæ, sing. drach. xxx. psyllii, drach. xlv. succi papaueris drach. xv. cum aqua pluuia

paſtillos,quorum ſinguli pendeant drach.j.S. conficito,& exhibeto. Pſyllium tñ per diem ac noctẽ aqua pluuiali macerato:dein coquito, & exprimito, cremoremq́; cum aliis miſceto. Alia dolorem ſedãs, ad omnes internos affectus & ſanguinis reiectiones,undecunq; erumpant. Facit & ad nephriticos & hepaticos. Hanc ne prius dederis, q̃ mercedem accipias. Cinnamomi,caſſię,utriuſq; drach.ij.myrrhæ,piperis utriuſq;,chalbani,ſing.drach.j.opii drach.ij.Trita cũ melle pauco,in catapotia redigito, partim magnitudine fabę,partim quantitate araci. Dato iuxta cuiuſq; uires cum aqua,aut pro iudicio tuo. Alia ad eadẽ, Myſterium dicta.Croci,coſti,caſtorii,aſari, ſem.hyoſcyami,opii,ſtyracis,ſing.drach.j. Excipito melle utitorq́;. Anodyna ad eaſdem affectiones ab Aſclepiade ſcripta.Seminis cucumeris hortenſis decorticati,drach. viij.amyli,drach.iiij.ſem.lini, ſem.papa.alb. utriuſq; drach.ij.Tuſa & cribrata excipe tragacanthę cremore,& ĩ drachmales paſtillos redige.Dant́ oboli. iij.nõ febriẽtibus qdẽ,ex uino:febriẽtibus uerò,ex ſucco rhois.Faciũt ad fluxiões thoracis. Cõfectio Panchreſtus dicta,hoc eſt multi uſus,ad tuſſim antiquam, purulẽtos,orthopnoicos,tabeſcẽtes,ad.oẽsq́; ĩflatiões. Pellit ſecũdas & menſes,medeturq́; ueſicę affectibus. Terebinthinæ,drach. viij.ſtyracis drach.vj.myrrhæ, drach.v.croci,iridis,chalbani,ſing.drach.iiij.Seminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis,ſingul.drach.ij.piperis,ſpumæ nitri,utriuſq; drach.j.paſſo excipito. Antidotus Ariſtarchi admiranda,conferens ad affectiones prædictas, renitensq́; uenenis,exterminansq́; febres repetẽtes per circuitus,una hora ante exacerbationem exhibita. Cinnamomi,coſti,chalbani,caſtorii,ſucci papaueris piperis nigri & longi,ſtyracis,ſing.unc.j.mellis ſextariũ unũ. Arida teruntur & cribrantur.Chalbanum coquitur cũ

Anodyna ad internos affectus ab Aſclepiade ſcripta.

Panchreſtos Aſclepiadis, multi uſus ad uarios internorum affectus.

Antidotus Ariſtarchi admiranda.

melle: excolatis uerò reliqua adduntur, reponunturq; in uitream pyxidem, argenteam'ue. Datur fabæ Aegyptiæ magnitudine, cum aquæ mulsæ cyathis duobus, instillatis digito guttis aceti nouem.

De orthopnœa.

Asthmatici cur sic dicantur.

Orthopnoici cur sic dicant.

Orthopnææ causa.

Purulenti.

Peripneumonici.

Respirationis organorum angustiã quæ efficere possint.

Potum esse debere modicum iis quibus organa respirationis ab aliquo tumore angustantur, contra multum illis, q. bus bronchia a crassis & uiscidis succis obstruantur.

QVi citra febrem densè respirant, ob symptoma id dicũtur Asthmatici, hoc est anhelosi. Eosdem etiam ob symptoma aliud orthopnoicos appellant, ꝙ thorace recto spirare cogantur, metu suffocationis. Minus est autem quod hi inspirant, q̃ꝫ pro usu respirationis, etiãſi thorax ipsis plurimũ dilatet. Ex q̃ manifestũ fit, internã capacitatẽ coarctatã ipsis esse pręter naturam, id quod ægri etiã haud obscuro sensu perceptant. Fit etenim & purulentis locorum coarctatio, ob collectũ inter thoracem & pulmones humorem. Fit etiam peripneumonicis, ob pulmonis inflammationem. Restant autem adhuc affectiones duæ quæ angustiam locorũ faciunt in uiis per quas aer inspiratur: quum aut humorum crassorum & uiscidorũ multitudo pulmonis brõchiis fuerit impacta: aut tumor abscessui similis in ipso constiterit. Cæterùm curatio ambarum affectionum aliqd cõe habet: aliquid priuatũ, & alteri tantũ ꝓpriũ. Commune quidem utrisq; est, ut absumatur redundãtia humoris affectiones gignentis: propriũ, affectioni quidẽ uiscidoꝝ humoꝝ, ut per attenuantia & extergentia pharmaca dissipentur: ei uerò quæ propter tumorem accidit, ut per attenuantia & exiccantia eadem cõsumptio fiat: quæ curatio rursus omnibus in profundo abscessibus cõmunis existit. Vini itaq; potus ambabus competit. Omnis autem potus modicus sit in ijs qui alicubi abscessum habent: multus cõtra, in illis, q. bus uiscidis & crassis succis sunt obturata bronchia. Quippe pharmaca eiusmodi repurgantia humores, tusses necessariò excitant: non uerò facilè per sputum reijcitur, quod expurgatum est, nimirum ob crassitudinẽ.

Quapropter humectatione multa opus habet quo effe ratur facilè. Quæ scripserit Asclepiades ad dyspnoicos. Scillæ crudę succum exprimito, eiq́; parem Attici mellis mensuram addito, & ad prunas admotas coquito. Dato inde & ante & post cibum mystri mensuram. Aliud. Origani drach. viij. comæ thymi, iridis Illyricæ, calaminthæ siccæ, piperis albi, anisi torrefacti, sing. tantundem. Cribrata melle cocto excipito. Dato nucis ponticæ magnitudinem. Aliud. Vuæ passæ rhodiæ, exacinatæ, acetabulum. fœnigræci loti tantundem. aquæ pluuiæ sextarium. j. Coquito donec dissoluantur, & liquorem excolatum reponito. Ex hoc prębeto assiduè, & iuxta singulas irritationes, cyathi mensuram calfactam. Aliud. Anisi, sulfuris uiui, utriusq; quadrantem. ammoniaci thymiamatis, castorij, melanthij, sing. drach. iiij. aqua diluta in catapotia cogito, unumq́; in aceti mulsi cyathis tribus propinato. Hęc omnia sunt ab Asclepiade scripta illis, quibus pulmonis bronchia crassis & uiscidis humoribus sunt referta. At uerò abscessus qui attenuātibus & resiccantibus opus habent, maximè gaudēt aromatum facultatibus, quæ & tenuium partium sunt, & resiccatoriæ, præter hoc quod calfaciunt. Porrò ijs qui propriè orthopnoici & asthmatici nominantur, pharmaca conueniunt secantia citra calfactionem: ob idq́; iuuantur maximè ab scillitico aceto: necnon ab scilla, & ab aceto mulso eodemq́; scillitico. Quemadmodum autem in hac affectione uehementer cauēdum est, ne calfaciamus, propterea q uiscidi & crassi succi nō modò non iuuantur, sed offenduntur etiam usu calfacientium: eodem modo quæ ualde refrigerant sunt omnino uitanda. Quæ pharmaca scripserit ad eiusmodi affectiones Andromachus. Ad dyspnœam. Sulfuris uiui drach. j. Sem. rutæ syluestris, tantundem: aristolochiæ, absynthij, ammoniaci thymiamatis, ab-

Dyspnœæ remedia ab Asclepiade scripta.

Scillinum acetum orthopnoicis asthmaticisq; maxime opitulatur.

Dyspnœæ remedia Andromachi.

rotonī, ſing. drach. iiij. trita cum aceto in catapotia fabarum inſtar redigito. Dato mane tria, & ueſpi totidem.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis, abrotoni, ſingu. drach. ij. ſulſuris uiui, drach. j. formato cum aqua paſtillos, & cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbeto.

Aliud. Scillę, ſulfuris uiui, bituminis, ſing. partē unam. Dantur obol. iij. in aceto mulſo.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SEcundum partes, Liber. VIII.

De pharmacis congruentibus ori uentriculi.

Inſtrumēta duo nobis fuiſſe data a natura, neceſſaria ad uitæ actiones, experientiā nempe, & rōnem: quorum ſemp ad perfectā diſciplinam alterum indiget altero.

ORRO' DIFFICILLImum eſt, ad ueritatem eos reuocare, qui ſeſe alicui ſectę ſeruiliter addixerunt. At qui prudentes ſunt, ueritatisq́; ardenti deſyderio tenētur, ij (ut ſpero) cuſtodient ea quæ à natura nobis ueluti iudicandi inſtrumenta conceſſa ſunt, ad actionum uitæ cognitionem, Experientiam nempe & Rationem: quorum ſemp alterum, ad perfectam diſciplinam, altero indiget. Etenim falſæ opiniones animos hominum præoccupantes, non ſolùm ſurdos, ſed adeò etiam cæcos efficiunt, ut uidere nequeant, quæ ab alijs conſpicuè cernuntur. Proinde fit, ut complures Empirici, nec pauci etiam ex ijs qui ſeſe Methodicos iactant, per pharmaca relaxantia curantes inflammationes oris uentriculi & hepatis (quæ miſcellam aſtringentium deſyderant) ægros omneis ad unum occidant, atq; in exitium adigant. Quippe niſi facultatem quæ firmitudinem addat, in illarū par-

Inflāmationes oris uentriculi et hepatis, cum relaxātibus miſcellam aſtringentium pharmacorum deſyderant.

tium affectibus ad relaxantia permiſceas, uita in diſcri men uocatur. Igit aſtringentia omnia quæ ad illarum partium affectus, partim emplaſtris atq; ceratis miſta adhibentur extrinſecus: partim intus uorantur: impræ ſentiarum ea ipſe indicabo, auſpicatus ab ijs quę con ueniunt inflãmationibus: q̄ maximè in ipſis ægri pe riclitentur. CERATVM ergo quo asſiduè utor, ex aloe, maſtiche, cera pontica, & unguento nardino con ſtat. Cæterùm ad unciam unam menſuralem nardini olei, hyeme quidem. viij. æſtate autem. vij. ceræ ptes induntur. Liquatis igitur in duplici uaſe, refrigeratisq́; & deraſis, addes aloes & maſtiches, reductorum in pollinem, utriuſq; drachmam. j. & quandoq; plus: ſic tamen ut ad ſeſquidrachmam non progrediaris. Quòd ſi ampliori opus ſit aſtrictione, nimirum tanta imbecillitate exiſtente, ut uentriculus retinere cibos nõ posſit, addes drachmam unam omphacij: id quod primo inijci debet in cerati præparatione. Similiter licebit abſynthij ſuccum miſcere: quandoq; etiam ambo: ſicuti & tertium hypociſthidis: & quartum œnanthes. Quin & rhois ſuccum non raro admiſcui. Cerati tamen augenda eſt copia, iuxta proportionem numeri aliorum pharmacorum. At inueteratis atq; induratis inflammationibus, magis uaria conueniunt pharmaca, & quæ ex aromatis quippiam habeant, nonnihilq́; etiam emollientium atq; digerentium ſortiantur: cuiuſmodi eſt quod ex meliloto conficitur, congruẽs omnibus iuxta præcordia inflammatis. Porrò os uentriculi, nonnulli hodie communiter ſtomachum nominant: quam partem olim frequentius cardiam, hoc eſt cor, appellabant: unde uox cardialgia eſt deducta, quę minimè quidem cordis, ſed oris uẽtriculi dolorem & mordicationẽ ſignificat. Fiunt quippe in ipſo tũ morſus, tum inexplebilis fames, ut interdũ etiam nauſeoſæ diſpoſitiones: in quibus omnibus communis qui-

Ceratum Galeni ad inflãmationes oris uẽtriculi & hepatis maxime cõgruum.

Os uentriculi, quod olim cor noĩabant, nonnulli hodie ſtomachũ uocant. Cardialgia ſignificat morſum oris uentriculi.

dam astringentium pharmacorum usus inuentus est: admista autem sunt plerisque ipsorum calfacientia simul & resiccãtia. Verùm affectus in profundo sitos, ut cognoscamus, maximis utamur cõiecturis est opus: ob idq; utilissima Medicæ artis pars est, quæ cognitionem ipsorum indicat. Quum igitur octo sint in singulis partibus intẽperantiæ corporis: atq; hæ omnes aut secundum solas nudas qualitates gignantur: aut accedente alicuius humoris complexu: certè earum singulæ per contrarias qualitates sunt reducendæ ad mediocritatem. Quia uerò plurimæ intemperaturæ hominibus ex redũdantia humorum, magis quàm ex inopia fiunt, pharmaca resiccantia plerosque magis iuuant. Quum autem resiccantia ipsa, partim quidem astringant, cogendo astringendoq; substantiam eorum quę contingunt: partim uerò discutiant, & in hoc substantiam eorum dissoluant: ob hoc ipsum sanè plures sunt qui astringentibus indigent. Verùm si humida intemperies coeat cum frigiditate, læduntur qui per sola astringentia curantur, quæ frigidæ facultatis existunt. Quare meritò plurima pharmaca per experientiã inuenta, ex miscellanea materia constituũtur, astringẽte uidelicet atq; calfaciente: quorum omnium differentiam cognosces, si simplicium pharmacorum facultates memoria tenueris.

Affectus interni ut cognoscãtur opus est cõiecturis.

Intemperantię particularũ sũt octo, quas per contrarias qualitates reducere ad mediocritatem oportet.

Confectiones stomachicæ Andromachi.

Stomachicę cõfectiones Andromachi.

HIera ad stomachicos. Floris iunci odorati, xylobalsami, mastiches, croci, nardi Indicæ, asari, cinnamomi, sing. drach. vj. aloes lotæ, drach. C. Simul trita repone, præbeq; ieiunis cochlearia ij. Sunt tamen qui ad aloes drach. C. singulorum aliorum, octo drachmas adijciant. Non desunt qui absque flore iunci odorati conficiant. Porrò ad uentris subductionem illota aloe est aptior: elota autem multum de medicamentosa ui amittit: quam etiam febricitantibus dare aliqs

Hieræ picrę uarię compositiones.

Aloes lotæ & illotę facultas.

posſit, ſi febris ſit ualde mitis. Infeſtisſima autem eſt aloe, uel lota, ijs qui citra uitioſos ſuccos intemperie affliguntur calida & ſicca. Proximam ab his cladẽ percipiunt, qui ſiccam intemperiem habent, uel frigiditati etiam implicitam: & in uniuerſum, qui ex ſola qualitate particulam aliquã affectam ac læſam poſſident. Etenim intemperantiæ in humoribus conſiſtentes, pharmacis ipſas euacuantibus egent: quæ uerò abſq; his infeſtant, penitus commigrant in tabem, ob pharmaci huius ex aloe conſtantis exhibitionem. At ubi uitioſa humiditas perrigat uẽtriculi tunicas, hiera ex aloe eſt utilis. Omnino autẽ ſic affectis plus aut minus adſunt nauſeæ quædam ſymptomata. Iam uerò purgatio quam aloe molitur, imbecillior eſt, q̃ ut uniuerſum corpus purgare queat. Additur illi maſtiche, ut uires eius refringat, uenrriculo exiſtens etiam grata, & odora. Cinnamomum uerò, quum ob eaſdem cauſas, tum etiam ut partium ſuarum tenuitate aperire uẽtris meatus poſſit, extergereq́; atq; attenuare ſi quid uiſcoſum aut craſſum in humoribus inſit. Craſſos quippe ſuccos ob purgatoriæ facultatis imbecillitatẽ aloe trahere non poteſt. Quapropter bilioſarum uentris diſpoſitionum optimum pharmacum eſt. Adhæc cinnamomũ uim obtinet alteratricem uitioſorum humorum, in id quod naturæ modo reſpondet. Scire itaq; licet, eas diſpoſitiones quæ à prauis ſuccis circa uentrẽ ſtomachumq́; oboriuntur, maximè per medicamenta ex aloe iuuari: mirum autem in modum lædi, ab edulijs, potionibus, & pharmacis aſtringentibus. Contra uerò, ubi humores non qualitate ſed copia os uentriculi afflixerint, utilisſimus aſtringẽtium eſt uſus, nimirum languida tunc exiſtente ipſa particula affecta, inſtar laxatorum articulorum, quorum etiam per aſtringentia affectio corrigitur. Porrò polychreſta, ſiue multi uſus medicamenta apparantur, quum unum habere uiginti

Aloe eſt infeſtisſima ijs, qui citra uitioſos ſuccos intemperie affliguntur calida & ſicca.

Aloes uſus, laborãtes intemperie citra redundantiã humorum, deducit in tabem.

Hiera picra q. bus utilis.

Hiera ex aloe eſt infirmior, q̃ ut totũ corpus purgare poſſit.

Maſtiche uentriculo grata.

Cinnamomi facultas.

Aloe bilioſarũ diſpoſitionum uẽtris optimũ eſt medicamẽ.

Aſtringentia eſculenta potulentaq; maxime lædunt diſpoſitiones uẽtriculi a prauis ſuccis obortas: iuuant aũt eas, quæ a multis, non prauis trahunt ortum.

Polychresta, hoc est multi usus medicamenta, relinqui, ab iis quæ ad singulas affectiones parantur.
Hiera Antipatri faciens ad stomachicos.
Stomachica Galli.

affectionibus cōgruum malumus, q̄ tot numero alia: quū tamen ad singulas affectiones unum aliquod destinatum eo quod ad plures paratum est, melius existat. Ad stomatichos hiera Antipatri. Aloes electæ, drach. iiij. masticbes, drach. ij. asari drach. iiij. rosarum siccarum, iunci odorati, mei, phu, cassiæ, sing. semunciam. Tritis utitor: Stomachica Galli, affectionibus quæ calfieri & siccari postulant, utilis. Corticis radicis fœniculi, lib. S. aceti acris, sextarium unum. S. aloes quadrantem. Mellis Attici, lib. j. Radices lotas ad triduum aceto macerato: deinde coquito, atq; ubi coctæ fuerint expressas proijcito, & affuso ad acetum melle, simul coquito. Dein aloen inspergito, & cochlearia. iij. cum aqua dato. Etenim ubi per profundum uentriculi, hoc est altius, copiosa, sed non praua, fuerit defixa humiditas crassa simul & niscida, opus est mistura pharmaci attenuatorij, perrosiuiq;, quale est tum acetum, tum oxymeli. Si uerò nec talis sit humiditas, nec altius imbibita, sola ad curationem astringētia suffecerint. Est autem sufficiens signū frigidæ affectionis uētriculi, si æger se nō sitire ꝑcipiat.

Ventriculi tunicis humores crassi altius imbibiti, qualia medicamenta desyderent.

Ventriculi frigidam affectionem significat, prorsus nihil sitire.

Asclepiadis stomachica, ad roborandum uentriculum, exprimendasq; illius aduentitias humiditates congruentia.

Stomachica ab Asclepiade scripta.

AD stomachi subuersiones. Nucleorum mali punici tusorum succi, sextarios. iij. succi mentæ, sextar. j. mellis Attici tātundē. Coquito in fictili uase, assiduè agitando, & ubi densata fuerint, ab igne ablata reponito: porrigitoq; mystrum unum, aut. ij. ante cibum. Confectio ex fructibus, ad stomachi subuersionem, cœliacos, & dysentericos faciens. Mala cotonea numero. x. sorba numero. L. mespila totidem. Rhois rubri sextarium unū. Aquæ congios. vij. fructus tusos & in aquā coniectos, diligenter coquito: & ubi dissoluti fuerint, liquorē exprimito, ac rur-

Confectio ex fructib⁹ Asclepiadis, subuersioni uentriculi, cœliacis & dysentericis faciens.

ſus coquito. Quum uerò tertia pars liquoris ſuperfuerit, addito mellis Attici, lib. iiij. & ad prunas aſsiduè agitando coquito, ac ſpiſſata reponito. Catapotia ad ſubuerſionem uentriculi. Roſarum recentium deſectis unguibus, drach. viij. ſem. papaueris albi, drach. iiij. ſem. hyoſcyami, drach. ij. aloes, obolos. iij. aſari tantundem. Cum aqua diluta in pilulas redigito, præbetoq; ciceris magnitudinem. Ad ardorem ſtomachi catapotium reſtinguens ſitim. Seminis ſatiui cucumeris drach. viij. ſem. portulacæ tantũdem. tragacanthæ. drach. iiij. Tragacantham ouorum crudorum. recentium candido diſſolutam, probè tritis reliquis addito, & ex eis miſtis fingito catapotia, quorum aſsiccatorum in umbra, ſub lingua unum tenendum dato. Hæc Aſclepiades. In uniuerſum autem fugienda ea pharmaca ſunt in uẽtriculi affectibus, quæ chalcanthon, mandragoram'ue, aut alia id genus recipiunt. Ad uoluuloſas ſtomachi ſubuerſiones paſtillus Amazonum ab Aſclepiade ſcriptus. Seminis apij, & aniſi, utriuſq; drach. vj. abſynthij drach. iiij. piperis, myrrhæ, opij, caſtorij, ſing. drach. ij. cinnamomi drach. vj. cum aqua paſtillos fingito, & ſummum drachmam unam dato, ſtomachicis cum protropi diluti cyathis. ij. cholericis & uomẽtibus cibum, cum frigida: cœliacis & dyſentericis cum baccarum myrti decocto: ſpleneticis, cum hydromelitos cyathis tribus. Ego uerò quòd myrrha aliquid medicamentoſum cõtineat, ſine illa maioris ſecuritatis gratia hoc pharmacum præparare conſueui, piperis quãtitatem adaugens. Porrò per eiuſmodi uoluuloſas diſpoſitiones, aliquando ſtercus per uomitum redditur: ubi uidelicet particulæ affectæ, à ſeroſis medicatisq; humoribus affliguntur magnopere. Quòd ſi etiam imbecilliores ſint, geminatur malum. Erit itaq; in ijs curationis ſcopus, ut ad affectas partes odorata, admo-

Catapotia ad ſubuerſionẽ uẽtriculi.

Catapotia ad ardorem uentriculi cõferentia, ſi ſub lĩgua teneantur.

Ventriculo affecto fugienda eẽ ea pharmaca, quæ chalcã. thon, mandragoramue recipiunt.

Paſtilli Amazonum, ad uoluuloſas uentriculi diſpoſitiones.

Myrrhæ uſum nõ eſſe admodum tutum.

Voluuloſas uẽtris diſpoſitiones eſſe p odorata curandas.

ueamus,cuiuſmodi ſunt aniſum, apium, daucus, cuminum,& ſeſeli. Nam quemadmodum graueolentia omnia ſtomachum ſubuertere ſolent, ſic odorata corroborare. At abſynthium miſcetur in præſcripto pharmaco, ꝙ habeat uim extergendi,repurgādi,& ſubducendi uitioſos ſtomachi humores:quodq́; cōſtringat, & denſet,roburq́; affectæ particnlæ addat. Cinnamomum autem fœtidis omnibus,putrilaginoſisq́; humoribus aduerſatur. Cæterùm ſi cinnamomum nō adſit,licebit caſſiam pro illo aſſumere. Alia Stomachica Aſclepiadis compoſitio,utilis ardorem ſentientibus, & ad intenſos ſingultus, & ſtomachi uoluuloſas diſpoſitiones. Coſti,ſpicæ nardi,chryſobalanorum,roſarum uiridiū,maſtiches,ſing.drach.iiij. aloes, aſari,utriuſq; drach.ij.opij,drach.j. ſucco pſyllij excipito, atq; ad paſtillorum formam reducito: obolosq́; tres exhibeto. Dictum mihi tamen iam eſt, impoſſibile eſſe ut inueniamus phatmacum, ad affectiones multas optimum:multoq́; præſtantius eſſe,quod ſingulis earum deſtinatur. Porrò Hippocrates fieri conuulſionem prodidit ex repletione ſimul & euacuatione:quemadmodum etiam ſingultum. Quanquam hic aliquando excitari citra plenitudinem aut inanitionem ſolet,ubi uentriculus ab acribus,ſeroſis, medicamētoſisq́; humoribus mordicatur: quos ubi quis uomitu eiecerit,ſingultu ſubitò liberat. Multi etiam, deuorato pharmaco dia trion pepereon,ſi uinum inſuper bibant,omnino ſingultiunt. Similiter ex cibo in mordacem qualitatem corrupto, nonnulli ſingultiūt, confeſtimq́; à uomitu liberantur:ut alij ex rigore oris uentriculi,corripiuntur ſingultu. Verùm pueros maximè ſingultire contingit, tum ob alimenti corruptionem in uentre:tum ob partis frigiditatem. In uniuerſum autem,uomitus eſt ſufficiens medela eorum, qui ob copiam,aut mordicationem ſingultiunt: ut caliditas,eorum

Graueolentia ſubuertunt ſtomachum.

Abſynthii facultas.

Cinamomi facultas.

Caſſia licet uti pro cinnamomo.

Pharmacum unū multis affectibus optimum, reperiri non poſſe.

Conuulſio fit ob repletionē ſimul & inanitionem.

Singultus a q̄bus fiat cauſis.

Singultus quæ medeantur.

tas, eorum qui ob frigiditatem. Ex medicamentis quę pharmacum illud constituunt, opium, rosæ, & psyllij succus refrigerant. Spica nardi & chrysobalanus, digerunt & corroborant. Asarum, per urinas deducit uitiosos succos. Aloe prauos humores purgat. Crocus concoquit & partes corroborat. Costus calfacit abunde, astringitq; mediocriter. Stupefacientibus miscentur calfacientia, ut eorum malignitatem corrigant, eisq; sint instar uehiculi. Quippe uiuentium corpora mortificationi simile quid perpetiuntur ab eorũ medicaminum usu, quæ ex opio, hyoscyamo, & mandragora constant: ita ut infestantes causas non sentiant. Quare multi qui talibus assiduè utuntur, particulas ad immedicabilem frigiditatem perducunt.

Crocus concoquit, & partes corroborat.

Stupefacientibus misceri calfacientia ut eorum malignitatem corrigant, eorumq; uires deducant.

Descripsit etiam Asclepiades Hieræ compositionem, in hoc ab Andromacho dissidens, q; ille qdem aloes drac. C. ac reliquorum sing. indiderit drac. vj. hic autem octo drachmas scripserit: floremq; iunci odorati omiserit, quem alijs miscuit Andromachus: quòdq; nõ xylobalsamo (ut Andromachus) sed pro illo sit carpobalsamo usus. Confert autem huiusce modi pharmacũ ijs qui ob uitiosos humores, & pręcipuè biliosos, tardè concoquunt. Siquidem quibus bilis altius tunicas uentriculi infestat, ij præstantius pharmacum non inuenient. Cuius moderata exhibitio ad quatuor usq; drachmas extenditur. Similiter auxiliatur uiscerum iam concoctis inflammationibus. Rectè autem hoc pharmacum tardè cõcoquentibus, aut bilẽ uomentibus propinatur ex aquæ cyathis quaternis: ut ex aqua mulsa, ad uiscerum inclinantes inflãmationes: ac deniq; ex uino mulso, dum aut urinas ciere, aut promouere menses est animus. Aduerte autem nos appellare drachmam, quod Romani uocant denarium. Stomachicum dictum Aster inexpugnabile, ab Asclepiade proditũ, sedans

Hiera quibus conueniat.

Hieræ moderata exhibitio ad q̃tuor drachmas extenditur.

Drachma & denarius Romanus est idẽ.

Stomachicum Asclepiadis dictum Aster inexpugnabile

dolorem, inducens somnum, ac uarios affectus sanans. Myrrhæ, styracis, nardi Indicæ, casiæ fistulæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, piperis, singul. drach. iiij. Croci, succi papaueris, sing. drach. vj. seminis dauci Cretici, anisi, seselis, seminis apij, sing. drachmas. viij. Myrrha, styrax, & opiū, uino dissoluuntur odorato, & teruntur: arida uerò cribrata miscentur, subigunturq́; atq; in pastillos cogūtur, quorum singuli drachmam dimidiam pendeant.

Quę scripserit Archigenes ad affectus uentriculi.

Ventriculi affectib⁹ cōgruentia medicamēta ab Archigene prodita.

VBi ructus acidus editur, coriandrum cochlearij mensura edendum ante reliquum cibum dato: insuperq; merum bibēdum. Ad exolutum uentriculum absq; febri, mentæ ramulum contritum bibendum dato. Aut œnanthen similiter tritā cum nardo Indica bibendam dato. Aut marrubij succum cum melle: & ubi paululum quieuerint, uinum cū polenta exhibeto. Aut Chiæ mastiches cochlearium ex aqua frigida dato. Aut glaciē ieiunis quotidie porrigito. Dolores oris uentriculi lenit, ac maximè ijs quibus tristitia aut desperatio accedunt, lac asininum, aut muliebre, aut bubulum, silicibus incoctis, potatum. Si unà cum humectatione uentriculi etiam inflammatio adsit, œnanthen cum meliloto, aut rosam siccam cum cerato rosaceo, parum resinæ ustæ habente, imponito. Quibus autem ob atram bilem, quam gignūt, stomachus inflatione tentatur, spongias aceto acerrimo calido imbutas ad stomachum ipsum imponito. Quòd si tensio adhuc perseueret, alumen liquidum cum atramento sutorio trito, melle exceptum imponas. Aut hæc & aloē pari portione mista, & myrteo cerato excepta. Aut armētariæ bouis stercus aridum uino incoctum. Aut polij fasciculum coquito, & bibendū dato. Aut calaminthæ decoctū per noctem sub dio expositum,

modico melle & piperis drachma admistis, porrigito. Soluit autem dolores cuminum apiumq́; tosta, si modica portione, cum aqua bibantur. Aut aloes obolos.ij cum uino mulso, aut uino, aut aqua, bibendos dato. Aut abrotoni & thymi, utriusq; obolos duos, ex uino prębe bibendos. Ligaturas insuper extremorum fortiter adhibe, & circa ipsum stomachnm cucurbitulis & fomētis uarijs utere. Quòd si uehemens sit distentio, etiā uenæ sectio efficax erit auxilium, & alui solutio per glandem suppositiciam.

Cucurbitulas admouēdas esse dolenti uentriculo monet Archigenes.

Porrò eos qui ex ingenti fame linquuntur animo reuocabimus odoramentis aceti aut pulegij, aut malis, aut piris. Excitantur etiam ad carnem suillam assatam, & ad omnia quæ multum alunt, præsertim ea quæ nidorosum odorem exhibent. Instaurabis autem ipsos ijs quæ confertim uires reficere possunt: cuiusmodi sunt oua sorbilia, bulbi, cochleæ.

Deliquium animi patiētes ex fame insigni, quomodo sint reuocandi.

At singultientibus rutam cum uino dato, aut nitrum in aqua mulsa, aut opium, aut castoriū, aut abrotonum, aut aristolochiam.

Singultiētibus quæ opitulentur.

Medicamen ex cydoniorum succo, sanans mediocres oris uentriculi affectus. Succi cydoniorum malorū, Sextarios.ij. Mellis Attici, tantundem. aceti sesquisextarium: uel sextarium unum. Zingiberis quadrantem. piperis albi, vnc.j. Arida insperges, ubi malorum succus cum melle & aceto coctus ad mellis crassitudinem fuerit.

Día cydonion medicamen.

Quæ pharmaca Asclepiades scripserit ad affectus oris uentriculi.

EMplastrum ad subuersiones oris uentriculi, doloresq́;, atq; etiam inflammationes. Oenanthes, drach.vj. croci, myrrhæ, floris rosarum, meliloti, mastiches, aloes, corticis mandragoræ, singul. drach.iiij. Carnis palmularum, quadrantem. Omnia cerato ex rosaceo confecto excipito, admouetoq́;. Aliud Nicerati, cœliacis, dysentericisq́; admodum genero-

Oris uētriculi affectib⁹ pharmaca ab Asclepiade scripta.

sum. Oenãthes vnc. ij. rosarum siccarum, mastiches, aloes, gallarum omphacitidum, aluminis rotũdi, acaciæ, sing. vnc. j. ceræ lib. j. picis brutiæ quadrantem. olei myrtei, lib. j. Arida committito liquidis.

Aliud ad eadem insigne. Oenanthes, omphacij, gallę omphacitidis, aluminis scissi, acaciæ, cytinorum mali punici, balaustij, mastiches, sing. vnc. j. Vini myrtitis, quantum satis est his subigendis. Carnis phœnicobalanorum, sexuncem, exceptis lentiscino cerato utitor. Etenim in his, ꝙ sint stomachica, meritò astrictoria uis dominatur. At in medicamentis hepaticis relaxantia misceri astringentibus debent: quemadmodum fit in his quæ iam subdam, etiam ab Asclepiade prodita. Malagma Nilo inscriptum, faciens ad præcordiorum dolores, dissoluens'q; omnẽ duritiem, spleneticis atq; hepaticis maximè salutare. Ceræ, ammoniaci thymiamatis, olei cyprini, sing. lib. j. croci semunciam. aceti quod sit satis. Ammoniacum dissoluito: deinde arida adijcito. Aliud Nili crocerum prędictis affectionibus accommodatum, faciens etiam ad erysipelata. Ammoniaci thymiamatis, ceræ, rosacei, sing. lib. j. croci, vnc. j. aceti quod sit satis. Conficito. Malagma ex meliloto, Hieraticon dictum, ad uiscerum dolores accommodatum.

Nardi Celticæ, cyperi, myrrhæ, sing. drach. x. cardamomi drach. viij. meliloti drach. xl. croci, amomi, utriusq; drach. viij. cypheos sacrificulorum, drac. xvj. ammoniaci thymiamatis, drach. xl. resinæ terebinthinæ, drach. viij. ceræ minam unam. olei Cyprini, drac. cxx. Vini odorati Italici, heminam j. præpara, & utere. Malagma Polyarchiõ, peripneumonicis, stomachicis, lienosis, hydropicisq; maximè ex usu, faciens etiam ad affectiones circa uesicam aut uterum, ad omnem'q; neruorum per consensum affectionem. Cerę, terebinthinę, bdellij, ammoniaci thymiamatis, carda-

Stomachica medicamenta debent habere astrictoriã uim præpollentem.
Hepatica medicamenta mista esse debent ex astringentibus & relaxantibus.
Malagma dissoluẽs hepatis lienisq; duríties.
Nili crocerum.
Malagma Hieraticon ex meliloto, uiscerum doloribus accõmodatum.
Malagma polyarchion.

momi, cyperi, sing. minam unam. meliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinamomi, sing. drach. xxv. olei cyprini heminam. j. Vini Italici quod sit satis. Conficito & utitor. Malagma Andromachi ex meliloto. Nardi Celticæ, cyperi, iridis Illyricæ, myrrhæ, sing. drach: viij. croci drach. iiij. meliloti drach. xxv. ammoniaci thymiamatis drach. L. terebinthinæ tantundem. ceræ drach. C. Cyprini heminæ dimidium. Aceti quod sit satis.

Malagma Andromachi ex meliloto.

De hepatis affectibus & facultatibus.

PLerique Idiotæ quemadmodũ stomachicas, sic hepaticas affectiones, uocant complures dispositiones iecinoris, tametsi maximè inter se contrarias: hoc est sub eodem genere plurimum inter se distantes. Non peccauerit autem quispiã dicens, propemodum omnia contraria eidem esse generi subdita. Cæterùm contrariorum notio contingit, ubi plurimum inter se distant. Atqui plurimum in quoque genere utrinque distant à medijs extrema. Porrò ipsius imbecillitatis iecinoris licebit nobis unicã assignare dispõnem, ceu causam: nẽpe intemperiẽ: quæ quidem quum in octo intẽperãtias distribuatur, rursus non malè dixero, intemperiem ipsam non unã, sed octo dispositiones existere. Adhæc iuxta aliam sectionem duæ intemperierum differentiæ fiunt: ac iuxta aliam tres: dum uidelicet aut secundum qualitates tantùm alterantur partes affectæ: aut accedente etiã humorum affluxu, qui aut spatia tantùm occupent in particulis affectis contenta: aut etiam substantiam ipsarum imbuant. Igitur circa uentrem & intestina quidem, una in singulis cauitas est, quæ possit uitiosam humiditatem suscipere: circa hepar autem, tot numero sunt, quot habentur arteriæ & uenæ. Etenim quum hæ omnes oscula angusta possideant, qua parte huius uisceris sima, cum gibbis coeũt, obstructiones ab illis uitiosis suc-

Contraria esse quæ sub eodẽ genere plurimum inter se dissident.

Extrema plurimũ utrinque distant a mediis in quoque genere.

Hepatis imbecillitatis intemperies est causa.

Intẽperies est octuplex.

Hepatis obstructiões fieri qua parte eius sima cũ gibbis coeunt.

cis aliquando oboriuntur, breui in frigidis intemperaturis: ut temporis progressu in calidis: ad quas tandem obturationes putrefactio cōsequitur. Quum autem hoc uiscus tot facultates sortiat, quot actionum species, contingit sæpe unam ipsarum præcipuè lædi, sæpe duas & tres, atq; omnes quatuor simul. Est itaq; actio ipsius una quidem, ad se cibū & alimentum attrahere: altera uerò, ambire, cōtinereq́;, donec alterās ipsum, sui ipsius illud partem efficiat. Atq; hæc sanè dicitur alteratrix facultas, inter alias principalissima existens, & cui ferè primæ debentur partes.

Hepatis facultates.

Alteratrix facultas hepatis est inter alias pricipalissima.

Quæ uerò iuxta hanc alterationem remanent excrementa, ea per excretricem facultatem exterminantur. Ostensum autem est has quatuor facultates, uniuersis, quādiu uiuunt, inesse corporis partibus. Vocatur autem alteratio ipsa, donec alimentum parti quę nutritur assimiletur, concoctio. Vbi uerò iam parti apponitur, nutritio. Quum igitur hepar præ imbecillitate ex uentre & intestinis alimentum trahere non potest, liquida per sedem, & nondum exquisitè exuccata excernuntur: simulq́; cruda, si etiam cum hoc uiscere uentriculus imbecillus existat. Si uerò traxerit quidem alimentum hepar ex uentre simul & intestinis: in sanguinem autem ipsum nequeat conuertere, ob facultatis languorem: quemadmodum in uentre multiformis corruptio contingit, eorum quæ cruda remanent, sic etiam circa hepar. Est enim peior transmutatio in peregrinam qualitatem, iuxta cruditatem facta: moderatior uerò, in qua alimentum diu propriam naturam retinet, nullam dum alterationem indeptum. Atqui & tertia præter has, species frustratæ concoctionis existit, ubi semicoctum alimentum relinquitur. Ac per hanc sanè dispositionem, quæ ab hepate deijciuntur, referunt prorsus aquam, in qua uictimæ recens mactatæ carnes ablutæ fuerint. Au-

Facultates quatuor naturales inesse cunctis, q̄ diu uiuunt, corporis partibus.

Hepatis lāguide ab itestinis trahentis symptomata.

Mutationē ciborum per cruditates in peregrinam qualitatem, esse aliarum omniū deterrimam.

Hepate imperfecte mutante chylum in sanguinem, qualia excremēta excernantur.

cto autem affectu, nihil tale amplius excernitur, sed multiformes aliæ qualitates, consistẽtięq;, expurgantur, ueluti à uentre dum cruditate laborat. Calida igitur intẽperies si uiscus affligat, colliquationes accidunt, primùm quidem, humorum: dein carnis ipsius hepatis: deijciturq́; bilis crassa, graueolens, atq; admodum colorata, quemadmodum contingit in pestilentibus febribus. Si uerò frigida intemperies præpolleat, neq; assiduę excretiones, neq; multæ fiunt: durat tamen affectus diutius, & per aliquos dies profluit ipsis uenter confertim magis: neq; fœtor excrementorum similis est ijs quæ ex calore sunt liquefacta: neq; color aut consistentia similis: uerùm minus graueolentia ab his excernuntur, speciem putrefactĩ sanguinis, non colliquatæ carnis, habentia. Aliquando uerò id quod deijcitur, nigrum sanguinem refert: diligenter tamen cõsyderanti, nec sanguis niger est, nec grumus, sed ueluti limus quidam sanguinis crassi, qui propè ad atram bilem accedat: in summa, plures, ægreq́; iudicabiles colores circa huiusmodi affectionem cernuntur in alui excrementis.

Hepatis intemperiẽ calidam quæ sequantur symptomata.

Hepatis frigidæ intẽperiei signa & symptomata.

SCOPVS igitur curationis in huiuscemodi affectibus, communis quidem fit iuxta contrarietatem intemperantiæ: peculiaris autem unicuiq;, per cuiusq; contrarietatem. In uniuersum autem, affectio hepatica peculiariter appellata, ueluti etiam cœliaca, stomachicaq́;, citra tumoris præter naturam circa ipsas partes ortum, contingit. Siquidem quum citra manifestum aliquod in uiscere malum, in actionibus proprijs languescit hepar, tunc ægrum uocãt hepaticum.

Hepatis intemperantias, per contrarias sanandas esse.

Hepatici proprie dicuntur, qbus citra malum insigne, hepar in functionibus propriis languescit.

Quæ pharmaca ad hepaticos ab Andromacho sint conscripta.

ANtidotus cyphoides, ad hepaticos et omnia thoracis uitia. Vuæ passæ carnis, drach. xxv. croci drach. j. calami drach. ij. S. bdellij, tantundem, cassiæ

Hepaticis remedia cõgruẽtia ab Andromacho scripta.

sesquidrachmam. cinnamomi obolos. iij. spicæ nardi drach. iij. floris iunci odorati, drach. ij. S. myrrhæ, terebinthinæ, sing. drach. iiij. ramẽtorum aspalathi, drac. ij. mellis drach. xvj. uini quod sit satis. Conficito. Etenim cinnamomum omnes putrilaginosas, uirulentasq́; corrigit facultates: quẽadmodum cassia, & post hanc omne aromatum genus. Crocus astringens & cõcoctorium pharmacum, etiam putrefactiones corrigit. Vua passa astringit quidem quantum requirit affectum uiscus: habetq́; uim aliquam concoquẽdi crudos humores, & coercendi maligna, existens etiam secundum totam substantiam iecori familiaris.

Putrefactiones quę corrigant.

Vuæ passæ facultates.

Quippe ad intemperantias uiscerum ea pharmaca optima sunt, quæ præter quàm quòd intemperiem corrigunt, etiam alimentum largiuntur.

Viscerũ intemperantiis ea esse optĩa, pharmaca, quæ nõ modo intẽperiem corrigũt, sed etiam alimẽtum largiuntur.

Quo nomine uinum conuenientissimum est, cĩtra inflammationem, aut erysipelas, aut abscessum, aut intẽperiem calidam, laborantibus. Nam & nutrit, & concoquit, & roborat, & putrefactioni aduersatur, & si intemperies ab humiditate & frigiditate proficiscatur, eam citra omnem molestiam, atq; tutò, persanat. Eadem est & mellis facultas, prẹter q̃ quòd non condensat substantiã contacti corporis: sed pro hoc uim extergendi, & aperiendi, & puros reddendi meatus, urinamq́; ciendi, nõ parua sanè auxilia, possidet. At bdellium sufficienter emollit, concoquitq́;, necnon moderatè discutit. Consimilem fermè uim terebinthina sortitur, supra hoc quòd angustos meatus extergit, expurgatq́;, quibus auxiliis uiscus curandum indiget. Siquidem obstructio meatuum solet putrefactiones efficere. Nõnulli autem huiuscemodi pharmacis opium, aut hyoscyamum, aut aliud quippiam refrigerantium miscendo, ad calidas intemperies utilia medicamẽta efficiunt: quanq̃ ex hepaticis pharmacis nullũ esse debet uehementer refrigerans. Alia ad hepaticos &

Vini facultas.

Mellis facultas.

Bdellium.

Terebinthinæ uires.

Hepaticũ pharmacũ nullum esse debet uehementer refrigerans.

Ictericos. Amygdalarum amararum, drach.ij.anisi, absynthii,cumini,seminis apii, sing. drac.j.cornu ceruí,obolos.iij. Trita cum aqua in pastillos triobolares redigito,ex eisq; unũ mane ac uesperi, cum uino mulso dato. Hepatica Athanasia,ad nephriticos & ictericos,copiosè sudorem promouens. Croci,drach. ij.nardi tantundem.cinnamomi,cassiæ myrrhæ,iunci odorati,sing.drach.j. Melle Attico excipito:datur fabæ Ægyptiæ magnitudine:febricitãtibus ex aqua mulsa. Potio ad hepaticos,spleneticos,nephriticos, hydropicos,stomachicosq;. Auxiliatur etiã molestiis ex partu,& cõuulsis. Prodest & cõualescentibus: necnon ad humores uitiosos,ictericos,tussientes, pleuriticos,necnon ad letalia uenena,& ferarum ictus. Nardi Indicæ,costi,utriusq; drach.ij. cassiæ,croci,utrusq; drach.j.piperis albi,obol.v.seminis apii,drach.j.obolos.iij.iridis Illyricæ,tantundem.acori drach.j.obo.j. opobalsami, drach.j.succi ari masculi, drach.iij.uuæ passæ exacinatę,drach.vj. Terito cum passo:aut melle excipito:ac drachmam unam cum uino dulci dato, aut cum aquæ mulsæ cyathis.iiij.Nullum tamen horũ medicamentorũ calidis intẽperaturis cõuenit, sed aut humidis,aut frigidis,aut ex utrisq; compositis.

Ictericis optimũ medicamẽ

Athanasia hepatica,nephriticis ictericisq; conueniens, copiose sudorẽ promouens.

Potio hydropi,aliisq; interaneorum affectibus summe utilis.

Confectiones hepaticæ ab Asclepiade proditæ. Succi cichorii cyathum unum cum aquæ calidæ cyathis tribus,& mellis Attici cochleari uno, porrigito.

Hepaticæ compositiones ab Asclepiade scriptæ.

Aut filicis,aut seridis succi cyathum unũ cum aquæ mulsæ cyathis tribus dato. Porrò cichorium & seris ex genere cibariorum existunt. Facultas autem ipsorũ subfrigida & subamara est,moderateq; astringẽs:quarum qualitatum ratione,calidis hepatis intemperãtiis summè conueniunt. Nam ultra hoc q moderatè refrigerant,uisceri firmitudinem addunt. Sed nec frigidas intemperies magnopere lædunt,quemadmodum quę frigidam humiditatem absq; astrictione aut amaritu-

Cichorium. Seris.

dine posſident, facere ſolẽt. Iam, ob miſcellam mellis, humores per urinas eliciunt. Quare ſi ſiccata & tuſa quis potioni inſpergat, itidem iuuant. Ad uiſceris autẽ expurgationem, apertionemq́; meatuum, citra manifeſtam calfactionem aut refrigerationem, filix optimum pharmacum eſt, amaram qualitatem habẽs prædominantem.

Hepaticum catapotium.

Catapotion hepatites. Radicis chamępityos, drach. viij. rad. cichorii, drach. iiij. contunde, & excipe melle cocto, præbeq́; nucis ponticæ magnitudinem: & aquæ calidæ cyathos. iij. inſuper bibendos dato.

Hepaticus paſtillus.

Paſtillus hepaticus. Aniſi, ſem. apii, aſari, amygd. amar. mund. abſynthii, ſing. drach. iiij. macerata ex aqua in paſtillos redigito: exhibetoq́; drachmã. j. cum uini diluti cyathis. iiij. febrientibus tamen cum hydromelite.

Hepaticum eclegma.

Eclegma hepaticum Paulini: auxiliatur confeſtim. Chamæpityos ſiccæ, lib. j. myrhæ, vnc. j. pasſi protropi, ſextarios. iij. Chamæpityn & uinum dulce coquito ad tertias. Poſtea liquorem exprimito, eiq́; mellis Attici libram dimidiã adiicito, ac rurſus coquito. Dein uerò myrrham addito asſiduè agitando: quæ ubi diſſoluta fuerit, ab igne ablata reponito, & ante cibum myſtrum propinato. Adhęc cochlearum trium carnem probè tritam, & cum tribus uini nigri cyathis calfactam porrigito. Hęc enim iuxta totam ſubſtantiam ſunt efficacia: non ſecundum unam aut alteram qualitatem. Similiter & lupini hepatis drachma una læuigata cum uino aliquo dulci, exhibitaq́;, manifeſtè hepaticis auxiliatur.

Hepar lupi auxiliatur hepaticis.

Diureticum medicamen.

Confectio ciens urinas. Facit ad induratas hepatis affectiones, ad ſpleneticos, & ægrè ſe à morbo recuperantes: necnon ad hydropicos. In uniu erſum, probum colorẽ cõciliat. Croci, nardi, casſiæ, ſing. drach. ij. coſti, floris iunci odorati, cinnamomi, myrrhæ ſtactę, ſing. drac. j. mellis cocti, drach. xxvj. datur fabæ Ægyptię magnitudine, cum uini mulſi cyathis. iiij. Alia, eadem

commoda præstans, ad aliasq; internas affectiones, citra tussim, conducens. Rad. gentianę, chamępityos, marrubii, seminis petroselini, fellis ursi, sinapis, sem. cucumeris, scolopendrii, panacis, rubrici sinopicę, rubię, seminis brassicæ, aristolochię longę, piperis albi, spicę nardi, costi, sem. erucę, eryngii, baccarũ iuniperi, sem. fraxini, chamędryos, dictamni Cretici, seminis cestri, sem. dauci, sing. vnc. j. mellis Attici quod sit satis. Conficito. Datur nucis ponticę magnitudo, ex passi Cretici cyathis duobus. Hæc Asclepiades ad indurata uiscera. Miscenda tñ in hisce affectibus sunt cum discutientibus etiam mollientia pharmaca, quę præparent indurata corpora, aptaq; prædictis medicamẽtis excipiendis efficiant. Siquidem citra præmollitionem diffunduntur quodammodo ea ipsa corpora, & euestigio manifestam imminutionem habent: sed quod reliquum ex affectu est, ubi exiccatum improbè fuerit, immedicabile permanet. Cęterùm quum hepatis corpus sit consistentia humidũ, moderatis emollientibus eget.

Discutientibus medicamentis quæ ad indurata uiscera propinantur, cur miscẽda emollientia.

Hepatis corp⁹ moderatis emollientibus eget.

Quæ Archigenes scripserit ad hepaticos.

Vnguenti nardini cochlearia. iiij. quotidie bibenda dato, & maximè in induratis. Aut aristolochię obolos. iij. ex aqua quidem, febrientibus: febre autem carentibus, ex uino porrigito. Aut fel ursinum in uase leniter feruefacito, & in sole assicato, atq; ex eo hepaticis cochleare unum dato. In magna duritia abrotoni succum q̃ crassissimum da bibendum. Aut acori obolum unum: panacis tantundem, propinato ex aqua. Aut spicę nardi decoctum assiduè exhibeto. Cataplasma hepaticũ fit ex malis cotoneis cum farina hordeacea, & fœnogręco concoctis. Aut ex semine lini trito cum polenta uino incocta. Aut ex capparis radice in aceto mulso percocta. Aut ex farina hordeacea cum ficubus. Aut ex palmularum carne tusa, mistaq; pari rosacei cerati portione. Malagma

Hepatica medicamenta ab Archigene scripta.

Hepatica cataplasmata ex q̃bus conficitur.

Hepatica malagmata.

Andromachi ad hepaticos. Ammoniaci thymiamatis drach.cxliiij.bdellii drach.xxiiij.aceti heminas.iiij. Cyprini heminam.j.Conficito. Malagma Apollophanis. Cerę drach.lxxx.ammoniaci thymiamatis, tantundem. Terebinthinę.drach.xl.mannę thuris,tantundem. Cum irino contundito.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Nonus.

De Ictericis.

Icteritiæ per morborum iudicationes ortæ,curatio.

IVNT etiam icterici, ratione optimę iudicationis in febribus, proruēte nimirum ad cutem bilioso humore:ac facilè sanè hi curantur balneis potabilium aquarum, & olei discussorii affrictu, omniumq; rarefacientium cutē: quale est anethinum oleum,chamæmelinum,atq; cicinum .Post hæc etiam unguenta faciunt, gleucinum, & comaginum: dein irinum atq; amaracinum. Verùm alias confectiones priuatim ictericas appellatas,ne putes ad huiuscemodi ictericos cōuenire,sed ad eos,qui uasorum iuxta hepar obstructione laborant:necnon ad illos qui ex inflāmatione icterici fiunt. Cæterùm qui in regium morbum ex obstructione inciderunt,absq; febre permanēt. Qui uerò ex inflammatione,omnino febricitant. Quæcunq; igitur admodum medicamentosa existunt, iidemq; facultate calida,febrientes magnopere lædunt.Talia sunt gētiana,struthion,helenium, costus, aristolochia, poliū, centaurea. Conueniunt autem ictericis ex inflamma

Icteritia ex obstructione orta absq; febre pmanet, quod non contingit illi quæ ab inflammatiōe ducit originem.

to hepate, quæcunq; sanant inflammationes: quemadmodum etiam iis qui ex obturatione, omnia quæ strenuè extergent, etiam si medicamentosam substantiã, calidamq; facultatem sortiantur. Si uerò obstructio simul & inflammatio coeant, laxantibus simulq; extergentibus opus erit. Ad ictericos absq; febri, medicamen Andromachi. In colocynthidis calicem uinum fundito, calfacitoq; & bibendum dato. Subducit enim aluum. Aliud. Adianti obolos.iij.nardi obolos.ij. absynthii drach.j.myrrhę obolos.iii. Passo excipito, instarq; auellanę nucis ex aquæ cyathis duobus porrigito. Asclepiadis remedia ad Ictericos. Cichorii succi cyathos.vi. Febrientibus per se dato: febre uerò carentibus, cum uini cyathis tribus. Aliud. Anchusę tenuissimè tritæ cochlearia.ij.cum aqua potabili exhibe. Aliud Nicerati urinam ciens. Cicerum siccorum sextarium.j.roris marini, manipulum. aquæ sextarios.vi.fœniculi manipulum.j.rad.asparagorum palustrium, manipulum.j. Decoctum excolatum porrigito assiduè, febrientibus quidem, simpliciter: febri autem carẽtibus, ex uino diluto. Aliud. Asari, absynthii, utriusq; drach.viii.seminis anisi, fœniculi, apii, amygdalarum amararum repurgatarum, sing.drach.iiij. Aqua subigito, atq; pastillos formato: ex quibus drachmam.j.cum uini mulsi cyathis tribus non febrientibus exhibeto. Errhinon trahens bilem per nares. Nasturtii & rorismarini uiridium succum, aut elaterium cum lacte muliebri tritum, infundito naribus, atq; attrahere iubeto. Archigenis remedia ad ictericos. Chelidoniæ herbæ succum cũ uino aut aqua mulsa propina. Vel adianti, uel rubiæ radicis obolos.iiij.cum aqua mulsa exhibe. Aut fellis ursini cyathum bibendum dato. Aut stercoris canini albi sextantem, cum mellis quadrãte ad triduum bibendum dato. Aut adianti, & mentæ, & rubię

Ictericis quæ medicamenta conueniant.

Ictericorum remedia varia, à diuersis conscripta.

Errhinon trahẽs bilem per nares.

parem mensuram in aqua feruefacito, & heminã inde bibendam exhibeto, diutius ad solem insolato, sitientiq; & anheloso, quo post acceptum potum exudet. Quippe statim transmutat colorem.

De splenis affectibus.

Partes singulas familiare sibi alimentum trahere.

Lienem ali a sanguinis sedimento.

Lien cur induretur facile.

Lieni affecto qualia conueniant medicamenta.

QVum autem omnes corporis partes familiarẽ sibiipsis ex uenis humorem trahant, lien certè id quod ueluti fęx sanguinis est, ex qua gignitur atra bilis, ad sui alimoniam ascíscit: unde hoc uiscus minimo negotio contrahere sibi scirrhum est natum, sanguine nimirum in uenis ipsius obturato, et ob crassitudinem nec excerni, nec discuti facilè potente. Attenuãtibus igitur opus habet pharmacis, citra manifestam caliditatem, ne impactus in ipso succus impingatur uehemẽtius. Quo uerò actiones ipsius cõseruentur, ex austeris aliquid eis admiscetur: quale etiam astringentium genus existit. Porrò quum uniuersæ particulæ, propriæ incolumitatis gratia, certas quasdam facultates possideant, attractricem uidelicet familiarium, ac tum alienorum expultricem, tum assimilatricem eorũ quæ sibi attraxerunt, aliquibus ipsarum insuper inest, ut ex accidenti sint uniuerso corpori ex usu. Ex horum itaq; est genere lien, qui ex hepate ad se ueluti limum sanguinis trahit, quẽadmodum fellis uesica bilem: atq; renes urinam. Si igitur præ imbecillitate eiusmodi sanguinem ad se attrahere sit minimè potens, per uniuersum corpus uitiosus humor dispergitur. Ob id itaq; naturalẽ ipsius firmitudinem custodire oportet, quo conueniẽs sibi alimentum alliciat, per quam actionẽ uniuerso corpori ad humorum bonitatem conducit, & excrementa genita in ipso demittere in uentrem potest, ut unà cũ excrementis alui excernantur. Igitur hac ratione ipsi ualdè amara medicamẽta exhibemus: quibus miscemus etiam ex austeris nonnulla: sicuti & alia quædam, ceu materiam congruentem ad unguentorum & cataplas-

Liene trahẽte languide, fæculẽtus sanguis ꝑ uniuersum corpus digeritur.

Lieni cur amara, q̃bus astringentia sint mista, medicamẽta conueniant.

matum cõpositionem: cuiusmodi sunt cera, resina, pix, & bitumen. Nam primaria ratione acetũ & oxymeli, uisceri cõmoda existũt, utpote secare et attenuare crassos humores ualentia, citra calfactionem. Deinceps itaq; eorum pharmacorum mentionem faciam, quę lieni indurato auxiliantur. Pharmaca potabilia ab Andromacho ad spleneticos cõscripta. Potio Antipatri. Carnis myrobalani, drach. iii. scolopẽdrę, drach. vi. cort. rad. cap. costi, sing. drach. iiii. chamędryos, drach. vi. polii drach. ii. rad. cotyledonis, drach. ij. corymborum hederæ nigræ, grana. xxv. ammoniaci thymiamatis, drach. iiii. sem. hyperici drach. ij. chalbani tantũdẽ. sem. periclymeni drach. j. aut rad. drach. iii. cardamomi nigri sesquidrach. succi scillæ, drach. xvi. Dantur oboli duo in aceto mulso. Aliud stomachicum, spleneticumq;. Myrrhæ, nardi Indicę, cort. rad. capparis, radicis panacis, rad. peucedani, dictamni, cort. rad. periclymeni, sing. drach. iiii. costi, drach. v. polij drach. ij. rubiæ drach. iii. S. ammoniaci thymiamatis, drach. iiii. S. iridis tantũdem. Excipito aceto mulso, datoq; obolos duos cum oxymelite. Pharmaca potabilia ab Asclepiade ad splenem conscripta. Cynoglossi manipulum cum uini cyathis. iii. terito, & expressum liquorem ante cibum bibendũ dato. Colligere tamen oprtet herbam sinistra manu ante solis exortum.

Aliud. Trixaginis manipulũ cum uini sextario uno coquito, & expressum liquorẽ reponito: atq; ex eo cyathos. ij. ante cibum dato. Catapotium spleneticũ. Myricæ fructum tusum & cribratum chalbano excipe, in catapotiaq; redige, quæ exhibebis pro uiribus.

Pastillus spleneticus. Fructus ericæ drach. iiii. piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. ij. arida tunduntur & cribrantur. Ammoniacum dissoluitur aceto scillitico, & aridis additum in pastillos cogitur, quorum singuli pendeãt drachmam.

Lieni congruentia pharmaca, Andromaco scripta.

Lieni pharmaca ab Asclepiade scripta.

Daturq; drach.j.ex oxymelitis cyathis.iii.

Lieni epithemata, cataplasmataq; ab Asclepiade scripta.

Epithemata & emplastrata eiusdem Asclepiadæ. Foliorum tenerrimorũ sabuci arboris, lib.iii.aloes,lib.j. cum aceto subigito,& linteolo infarcta admoueto. Vel. Ceræ,resinæ pinus,& frictæ,sing.lib.ij.arsenici, aluminis scissi,calcis uiuæ,sing. sextantem. aceti,olei, utriusq; cyathos.viii.conficito & admoueto.

Malagma Antiochidis,ad spleneticos,hydropicos,ischiadicos,artrithricosq; conueniens. Cerę lib.iii.resinæ terebinthinæ,tantundem.retrimentorũ ab expressa myrobalano reliquorum, spumæ nitri, floris lapidis Asij,ammoniaci thymiamatis,sing.lib.j. olei Cyprini,lib.iii.Aceti quod sit satis ad ammoniacum dissoluẽdum. Malagma aurei coloris. Auripigmenti, vnc.j.aluminis scissi,calcis uiuæ,sing.sextantem.Ceræ,resinæ frictæ,& pinus,sing.lib.ij.myrrhę sextantẽ. Arida increta,lęuigataq; per affusionem aceti cyathorum.viii.liquidis excipiuntur.

Lieni pharmaca optima ab Archigene scripta.

Pharmaca ad spleneticos ab Archigene scripta. Potus sit aqua quę ferrum candens extinxerit:sola quidem,febrientibus:uino autem immista,iis qui febre carent. Aut corticis radicis periclymeni,& seminis eius , quantum tribus digitis apprehendi possit,in uino albo meraco calido,ieiunis curriculo xl.dierum bibendum dato. Aut uulpis hepar siccum ex oxymelite propinato. Aut folia capparis arida & trita exhibeto.

Lienosis eadẽ cataplasmata opitulari, quæ hepaticis.

Cataplasmata autem eadem splenicis quæ hepaticis admouebis:ampliusq; cinerem ex ferraria officina cum aceto. Aut nasturtium & fœnumgræcum, & calcem uiuã, & nitrum,cum melle emollita imponito.

Lieni, si malũ sit pertinax,cucurbitulas effigendas esse,cũ scarificatu.

Aut fęcem acris aceti,aut capparis radicem cum aceto imponito. Perseuerante malo cucurbitas cum scarificatione affigito. Aut uenã retro sinistram aurem secato,& detracto sanguine confricato affectum lienẽ.

Remedia ad hydropem ab Asclepiade scripta.

Malagma

MAlagma Ipoterium, resorbens humiditates ab alto, simulq; duritias discutiens. Ceræ, picis aridæ, utriusq; lib.[j]. liquidi, sulfuris uiui, mannæ, nitri rubri, sing. lib. j. resinæ frictæ, lib. iiij. olei ueteris, heminam. j. Arida liquidis permisceto. Malagma ex baccis lauri ad eadem. Ceræ, resinæ pinus, picis brutię, baccarum lauri siccarum, nitri rubri, ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini subacti, sing. lib. j. Liquescibilia liquentur, & frigefacta misceantur aridis redactis in tenuissimum pollinem. Emplastrum tõsoris, ad splenicos & hydropicos, quo etiam ischiadicos liberauit. Picis aridæ lib. iiij. ceræ, resinæ pinus, ammoniaci thymiamatis, nitri rubri, baccarum lauri aridarum, sing. lib. ij. adipis taurini lib. j. iridos lib. ij. canchryos, unc. xviij. farinæ fœnigręci, pollinis, radicis chamæleonis nigræ, tenuissimè tritę, singul. sextarium unum. cumini tenuissimè triti, sesquisextarium. passi sextar. j. Conficito & utitor.

Hydropicis cõgruẽtia malagmata ab Asclepiade scripta.

Cleophanti cataplasma ad hydropicos. Ceræ, resinæ, spumæ nitri, sing. drach. C. chalbani, propolis, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. xij. S. cyprini, cyathos. ij. aceti tantundem. ꝯficito cataplasma. Archigenis remedia ad hydropicos. Stercus bouis armentariæ tritum, coctumq; in posca, inspersaq; sulfuris uiui quarta portione, redigito in cataplasma, idq; toti[us] uentri admoueto. Aut elaterii, staphidis syluestris, hyssopi, fellis taurini, æquales omnium partes ficubus contusis excipiens, mulsaq; læuigans, similiter applicato. Aut ueratrum nigrum, fel taurinum, nitrum, piperq; ex æquo mista, melleq; excepta, per semihoræ tempusculum uentri imponito. Per omne autem curationis tempus, Cotyledonis, scillæ aridæ, sing. drach. j. in uino mulso diluto quotidie exhibe. Aut corticis rad. ari, similiter drach. j. Aut radicem calaminthę coctam propina. Ad hæc hydropicos diutius ad solẽ, sed

Hydropicis remedia ab Archigene scripta.

Hydropicos esse sub ardenti sole fricandos oleo salsuginoso, perfundendosq; muria: necnon talos illis scarificãdos.

contecto capite inungito ex oleo, cui multum salis admistum sit: ex multaq; perfundito salsugine calida. Inflatos uerò maximè locos, uesicis magnis probè inflatis quotidie continenter pulsato. Incisis item, aut scarificatis ipsorũ talis, & uulnusculis impactis, in ferculo ipsos aut lectica circunuehito. Summè etiam faciunt Theriacæ omnes urinam cientes, insuperq; potiones aquam ducentes.

De pharmacis dolorem sedantibus, anodynis & colicis appellatis.

Anodynis uti quibus de causis soleamus.

HViuscemodi pharmacis, ob dolores ingentes, aut uigilias, aut ne per uiolentam tussim lancinemur, uti consueuimus. Ad quas quidem affectiones, si modicæ sint, confectiones ex seminibus, priuatim tussiculares dictę, sufficiunt: quæ & ipsæ aliquid ex soporiferis seminibus possident, uerùm modicum inter multa adeò semina, quæ odorata, & tenuiũ partiũ, ac urinam mouẽtia existũt. Cuiusmodi sunt cuminũ, daucum, seseli, apiumq;, & anisum.

Philonis antidotus ad graues interaneorum cruciatus conferens.

Philonis Antidotus, ad omnes graues dolores uiscerum, ad aliaq; multa conueniens. Croci, drach. v. pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, sing. drach. j. piperis albi & hyoscyami, utriusq; drach. xx. opii drach. x. Melle Attico excipito.

Opii uires.

Etenim opium ualidissimum est inter ea quæ sensum stupefaciunt, atq; soporem conciliant. Operatur autem hæc, etiam solum sapa dilutum, tomentoq; exceptum, ac sedi inditum, necnon illitum fronti & naribus.

Opio miscẽda qualia esse debeant medicamenta.

Si uerò cum alio quopiam uim ipsius moderante misceat, moderatius hæc facit. Verùm quæ àdmiscentur ipsi, aut concoquant, aut mitigent dolorificam affectionẽ oportet, aut humores affectionem gignentes discutiant, aut dissecent, aut attenuent, aut iuxta totam substantiam alterent.

Cõpositiõis medicamentorũ opio cõstantiũ optimũ scopum tria sibi proponere.

Quum igitur optimus cõpositionis scopus, tria sibi proponat: nimirum ut & sensus stupefiat, & nullũ in posterum circa particulam inde detrimentum rema

neat, ampliusq́; ut affectio ipsa inde iuuetur: ad hęc omnia respiciens Philo, prædictum composuisse uidetur pharmacum: ex opii quidem, hyoscyamiq́; mistura soporem, sensitricisq́; facultatis stuporem inducere uolens. Quo uerò hæc citius distribuerentur, & totã affectarum partium penetrarent profunditatem, calfacientia admiscuit, pyrethrum, euphorbiũ, & piper, quæ nocentes humores discutere possunt, extergere uiscidos, incidere crassos, ac deniq; flatulentos attenuare & dissoluere. Est aũt, non modica concoctoria uis omnium frigidarum affectionum in nardo sita: quæ aut Indica, aut Celtica iniicienda est. At crocus humorum crudorum est concoctorium, atq; item affectionum uirulentarum. Colica medicamina Andromachi. Anisi drach. vi. seminis apii, drach. xij. nardi, drach. iiii. castorii, drach. iii. petroselini drach. iiii. piperis albi & longi, utriusq; drach. v. myrrhę drach. vi. iunci odorati, drac. iii. succi papaueris drac. vi. croci drach. iii. Melle excipito. Datur ad summum nucis regię paruæ magnitudo ex aquæ calidę cyathis. iii. minimũ nucis ponticę magnitudo. Aliud admirabile colicũ ad uoluulosos, & stercus per os reddentes. Piperis albi, sem. hyoscyami, utriusq; drach. xl. opii drach. xx. croci drach. x. spicę nardi, euphorbii, pyrethri, sing. drach. ij. Excipe melle cocto. Datur magnitudine fabæ in aquæ frigidæ cyathis iii. aut. iiii. Colica Isotheos dicta, ad stomachicos, oculorum dolores, uteriq́; labores, ex aqua mulsa, ubi ruta fuerit incocta. Croci sesquidrachmam. nardi drach. ij. myrrhę drach. viii. costi, piperis albi & longi, chalbani, sing. drach. j. opobalsami, drach. iiii. cinnamomi, succi mandragoræ, castorii, sing. drach. ij. seminis dauci drach. iiii. S. sagapeni drach. iii. casiæ drach. iiii. excipe melle Attico. Alia non minus admirabilis. Succi centaureæ, castorii, scille assatæ, piperis albi & longi, myrrhæ, rutæ hortensis, hyssopi, abrotoni,

Nardi facultas.

Croci facultas

Colica medicamina Andromachi.

riidis Illyricæ, ſing. drach. ij. croci, ammoniaci thymiamatis, rad. acori, phu pontici, zingiberis, ueratri albi, ſing. drach. j. oxymelite excipito. Datur etiam drachma. j. ex aceto mulſo. Chariclis, ad coli inflationes, remedium. Cumini Æthiopici, drach. vi. ſem. apii. drach. v. ſeminis dauci Cretici, drach. ij. piperis albi, drach. j. Tuſa & cribrata reponito. Dãtur cochlearia duo, cum aquæ mulſæ cyathis tribus. Confectio Lingonis colica, quę data ex frigida, ſtatim ſoluit dolores. Sem. hyoſcyami albi, drach. xx. opii, ſeminis dauci Cretici, utriuſq; drach. x. petroſelini, drach. vi. croci, ſpicæ nardi, pyrethri, ſing. drach. iiii. euphorbii, opobalſami, cinnamomi, ſing. drach. ij. Excipito melle cocto, ac fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibeto, cum aquæ tepidæ aut frigidæ cyathis. iij. in irritationibus.

De dyſentericis.

Dyſenterici ueri ſunt, quibus eſt aliquod inteſtinum exulceratum.

DEinceps medicamenta ſcribemus, quæ uerè dyſentericis auxiliantur, quos nulla alia infeſtat affectio, præter ulcus inteſtinorum, aut nudum, aut cum putredine obortum, quam nomen appellant.

Dyſentericis remedia ſcripta ab Andromacho.

Quæ ab Andromacho ad dyſenteriam ſcripta ſunt. Potio ad dyſentericos & hæmoptoicos. Florum roſarum, opii, acaciæ, gummi, ſing. drach. iii. balauſtii tantundem. ſucci hypociſthidos tantundem. gallarum, ſęminis plãtaginis, ſucci eius, ſing. drach. ij. lycii Indici, ſucci roſarum, ſing. drach. j. Cõfice paſtillos drachmales, & uariè utere. Ad dyſentericos & cœliacos confectio ex fructibus. Mala punica integra, xx. cydonia totidem. erui ſextarium. j. prunorum ſylueſtrium, ſextarios. ij. Sorborum Epheſinorum, tãtũdem. Rhois Syriaci, ſextar. iij. pira Terentiana. xx. Ceſtiana. xxx: ſiliquas xl. baccarum myrti nigrarum, ſextar. iij. muſti aminæi ad tertias decocti ſextar. xlviij. Coquito ſimul ad mellis ſpisſitudinem, & in figulino reponito.
Alia. Nardi, croci, utriuſq; drach. viii. aloes, thuris,

ſing. drach. ij. acaciæ, myrrhæ, ſucci hypociſthidis, roſarum ſiccarum, lycii Indici, tragacanthæ, opii, ſing. drach. iiij. piperis drach. ij. Aqua excipito: paſtillosq; duarum drachmarum facito, et cum uino myrteo exhibeto. Ad dyſentericos, cœliacos, & hœmoptoicos, ex Cornelio medico. Myrrhę, thuris, aloes, croci, opii, rhois Syriacæ & coriariæ, lycii Indici, acacię, malicorii, ſucci hypociſthidis, gallæ, balauſtiorũ, ſing. par pondus in paſtillos cogito, & ad noctem febre carentibus ex uino: febrientibus uerò ex frigida propinato.

Hæmoptoicis medicamẽ Cornelii.

Potio Apollonii ad fluxum muliebrem ſiſtendum. Corallii, balauſtii, utriuſq; obol. iij. gummi obol. j. Excipe oui crudi candido: & dimidium totius cum aquæ cyathis quatuor propina. Infuſa Dyſentericis cõmoda. Infuſum Athenæi ad recti inteſtini ulcera. Omphacii, aluminis ſciſſilis, calcis uiuę, ſquamæ ęris, ſing. drach. vi. auripigmenti drach. viij. ſandarachæ, drach. iij. chartæ uſtæ drach. xv. cum uino myrteo paſtillos drach. iiij. aut trium, formato. Infunde autem cũ uini duluti cyathis. iiij. & aquę tepidæ cyathis duobus.

Fluxui muliebri ſiſtendo potio Apollonii.
Clyſmi dyſentericis apti.

Infuſum Heræ. Chartæ uſtæ, cadmiæ, auripigmenti, ſing. vnc. j. calcis uiuæ extinctæ ſucco plantaginis, vnc. S. Omnia redigito in pollinem, & cochlearia. ij. cum decocto baccarum myrti, aut uino myrteo, infundito. Infuſum Nicoſtrati. Calcis uiuæ drach. j. gypſi, drach. viij. acaciæ drach. ij. omphacii, drach. j. ſtibii drach. iii. thuris drach. j. gallæ drach. iiij. tragacanthę, drach. ij. cum uino myrteo in paſtillos redigito.

Aſclepiadis ad dyſentericos remedia. Rhois Syriaci, farinæ polentæ, uuæ paſſæ, ſing. drach. ij. malicorii tuſi & cribrati, drach. j. Excipito melle cocto, atq; myſtrum unum ante cibum porrigito, Aliud probatum. Gallarum redactarum in pollinẽ, cochleare unũ. piperis albi, rhois rubri, malicorii tenuiſſimè triti, ſingul. tantundem. Omnia oui luteo excipito, & in uacuã

Dyſentericis remedia ab Aſclepiade ſcripta.

mali punici testam coniicito, atque obturato cum farina osculo ipsius, ad prunas torre: depurgata mali punici testa, cochlearium unum edendum dato. Pastillus Philippi ad dysentericos inueteratos, dolorem sedans, qui biberturq́; & infunditur. Balaustii, acaciæ, succi hypocisthidis, rhois, apii, thuris, myrrhæ, baccarum myrti nigrarum, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei pontici, malicorii, sing. drach. iiij. Excipito uino Italico, cogitoq́; pastillos pondere obol. iij. ac porrigito non febrientibus quidem, ex uino: febrientibus uerò ex mulsa.

Dysentericis epithema commodum.

Epithema cœliacis, dysentericisq́;. Sem. hyoscyami albi, apii, utriusque trientem. anisi, floris rosarum, succi hypocisthidis, balaustii, rhois Syriaci, sing. sextantem. succi papaueris, croci, utriusque vnc. j. Singula cum uino myrteo terito: dein mista in pastillos redigito, quos in umbra assiccato. Inde uerò quantum sufficit tundens & cribrans, palmulis passis excipito, ac tandē linteolo imposita, uentri admoueto.

De affectibus sedis.

Sedis vlcera cur ægre curationē recipiāt, & qualia pharmaca postulēt.

SEdis uitia, ob ipsius partis sensum exquisitissimū, & ob crebrum per ipsam excrementorum decursum, ægrè curationem recipiūt. Aptissima autem ipsis pharmaca sunt, quæ absque aspredine astringunt: qualia maximè sunt, quę ex metallicis neque acria, neque acerba existunt. Hęc siquidem lota, citra mordacitatem (id quod requiritur) operantur.

Sedis medicamenta ab Andromacho scripta.

Medicamenta sedis ab Andromacho scripta. Cerussæ, lithargyri utriusque drach. v. thuris, aluminis scissi, utriusque drach. iii. croci obolos. iiij. Vini & rosacei quod sit satis. Conficito.

Aliud. Butyri, cerę, utriusque sescunciam medullę ceruinæ, œsypi, thuris, sing. vnc. j. aluminis scissi quadrātem. Lycii, sextantem. vini & rosacei, quod sit satis. misceto. Aliud. Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, florum rosarū, pompholygis, cadmiæ, plumbi loti, sing. drach. iiij. cerussæ drach. viij. cerebri

gruis drach.ij.succi papaueris sesquidrachmam. œsypi drach.v.succi seridis heminam.j.rosacei heminā.S. confundito. Pinguis compositio ad achoras & psoras. Spumæ argenti, cerussæ, utriusq;, drach.xxxij. atramenti sutorii, drach.xvj.sulfuris uiui, drach.viij. Olei myrtei & aceti quod sit satis: misceto.

Psoris vtilis compositio.

Ad prolabentem sedem. Recrementi plumbi, drach. viij. Rhois Syriaci, tantundem. floris rosarū drach.iiij. myrrhę Minnææ drach.ij. Insperge siccū, ubi prælueris uino austero, aut uini decocto. Aliud. Gallæ omphacitidis, rhois coriarii, sing. drach.ij. plumbi ustī, drach.iiij. spumæ argenti, drach.viij. trita inspergito.

Sedis plapsus remedium.

Hæmorrhoidibus extrahendis pharmaca ab Asclepiade scripta. Piperis, nitri, utriusq; drach.j. terito admouetoq;. Aliud. Spumæ nitri, fellis tauri, staphidis syluestris, sing. drach.j. Trita, exceptaq; modico melle, adhibeto. Postea uerò q̃ eminentes fuerint, atq; in propatulo, accipe cerussæ vnc.j. spumę argenti quincuncē, pompholygis vnc.j. olei myrtei bessem. Vini boni tantūdē. butyri vnc.j. Confunditoq;, & applicato. Cæterū ad ardentes sedis dolores, oui assati uitellum uino albo terito, & cerato myrteo exceptum, illinito.

Hæmorrhoidibus ab Asclepiade scripta remedia.

Ad pudendorum affectus.

EXulcerati pudendi cognitio, ex manifesto circa ipsum dolore paratur: unà cum hoc, q etiam circa mictiones excernitur quid ex corpusculis ulceri ipsi insidentibus. Discernuntur autem hæc ab ijs quæ ex uesica ferunt, q statim ī ipso primo locii exitu appareāt: q uerò à uesica excernunt, deferant cū urinis pmista. Cæterū ulcera pudendorum, & circa sedē citra inflāmationem consistentia, resiccantibus ualde indigent pharmacis, qualia sunt, quod ex charta combusta constat, & anethum ustum, & cucurbita usta. Verùm siccis & recentibus ulceribus, etiam aloe bonum est medicamē. Omnium autem maximè dolorem sedat, nec

Pudendorū vlcera dignoscēdi ratio.

Pudendorū vlcera valde resiccātib⁹ pharmacis indigēt.

Pudendorum vlceribus quæ pharmaca opitulentur.

ullo minus efficax eſt pompholyx. Si uerò humectiora ſint ulcera, pinus cortex per ſe, & lapis hematites: ut ſi profunda, manna etiam prædictis addatur. Porrò quæ circa uterum aut ueſicam conſiſtunt ulcera, eiſdē medicamentis indigent, ſed inſtrumētis inſuper opus habent, quæ ipſa intromittant, ut ſunt metrenchytę, & catheteres uocati. Aptiora itaq; ſunt arida, qualis eſt crocus, pompholyx, & aloe, quę facilè plantaginis, aut alteri tali ſucco miſcentur. Ad ſcroti & pudendi dolores. Butyri & reſinæ pari menſura utere. Aut ſemen lini cum aqua coquito, & admiſta myrrhæ fermè decima parte, & reſinæ tantundem, imponito. Ad pudendum intumeſcens. Foliorum uitis tenerorū drach j. ceruſſæ drach. v. trita cataplaſmatis uice impone. Aut lenticulā in aqua coquito, & cum mali punici cortice tritam imponito. Si uerò è ſudoribus ulcera in ſcroto fiant, gallam tritam cum alumine inſpergito. Ad tubercula in pudendis naſcentia, piri ſemen inſpergito, & fel hircinum oblinito. Fiſſuras & rimas iuuat roſaceum, amylum, & thus, paribus portionibus miſta. Aut foliorum hederę aridorum uſtorumq́; cinis, cum oleo in plumbeo mortario triti. Ad pudendorū inflammationes, farinam hordeaceam hydromelite incoquito, & uitis folia tenera cum polēta terito, ſimulq́; omnia imponito. Excreſcentem teſticulorum carnem cinis ſarmenticius cum nitri & aqua ſubactus ſanat, cataplaſmatis uice impoſitus.

Vlcera veſicæ uteriq; iiſdem quibus pudendi vlcera medicamentis indigent.

Metrenchytæ. Catheteres

Pudēdo tumeſcēti remedia

Pudendi fiſſuras, tubercula q; quæ ſanent.

Pudendorū inflāmationibus quæ opitulent.

De Priapiſmo.

PRiapiſmus eſt auctio colis permanens, in longitudinem atq; orbem tumeſacti, citra rei Venereę appetentiam. Cuius affectionis eſt cauſa flatulentus ſpiritus ex humoribus craſſis & uiſcidis genitus per moderatam caliditatem. Debent igitur refrigerari leniter partes per ceratum roſaceū in aqua maceratum, iteq́; per chamæmelinum ceratum, tum pudendo ipſi, tum

Priapiſmus eſt auctio colis pmanens, in latitudinē, longitudinemq; citra rei venereę appetentiam.

Priapiſmi curatio.

lumbis impositum. Victus & pharmaca esse debent attenuatoria, citra manifestam calfactionem. Praeterea nymphaea in potu est danda, & uiticis semẽ: necnon ruta uiridis obsonijs misceatur, post aliorum tenuantium usum. Quòd si euacuatione uti libeat, administretur per uomitum. Ad eos qui se in somno permingunt, uesicam caprillam, aut ouillam ustam, ex posca bibendam dato: & ad uesperam siticulosos inire somnum iubeto. Facit & testiculus leporis in uino odorato feruefactus, atq; ita potus. Aut calamintham & myrrham in uino ante cœnam bibendam dato. Oblinant autem pudendum cimolia terra cum perdicij succo.

Mingentibus inter dormiendum remedia.

Ad uteri affectus.

IN uteri suffocatione contingit sensus ac motus priuatio, & pulsus obscurus, & paruus, & penitus interceptus. In aliquibus uerò tum sensus, tum motus adest, ratioq; cõstat, caeterùm uix respirant. Aliquibus etiam uox intercipitur. Alijs contrahuntur artus.

Vteri suffocationes quae sequãtur symptomata.

Fiunt igit̃ uiduis sensus, & motus, & respirationis interceptiones, ob frigiditatem: perspirãtibus ipsis tunc per arterias totius corpor s, neq; utẽtibus illa, quae per os fit respiratione. Etenim quum prius probè repurgarentur, conciperent, atq; coirent uiris, uerisimile est, postea quum omnibus his priuantur, humidum & frigidum in ipsis semen totum corpus perfrigerare. Ad uuluae itaq; strangulatus conuenit agarici drach. j. in potu accepta cum uino: & plantaginis semẽ & succus cum uino: necnon acetum scillinum absorptum. Olfactu excitant strangulatas, bitumen, castorium, chalbanum, pix liquida, cedria, pili usti, ruta, allium, cepa. Eandem in rem & cornu cerui suffitur: & ruta cum melle lana excepta in anum inditur.

Vteri suffocatione affligente, per arterias tantũ fieri perspirationes.

Vteri suffocationis causa.

Vteri suffocationis remedia.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECUNDUM LOCOS, Liber. X.

Nephriticorum medicaminum differentiæ.

EX Nephriticis Antidotis, hoc est renalibus, quædam enim calculosos renes iuuant: quædam uerò inflãmatos & ulceratos, quæ etiã ad uesicam affectam conueniunt. Maximè aũt contrariæ interse sunt, prędictorum pharmacorum facultates. Siqdem quę ad inflãmatas et exulceratas affectiones cõponunt, mitigatorijs medicamẽtis indigẽt. Cæterũ quũ impossibile sit hęc cito penetrare ad regionẽ renum, ob id ipsis miscemus diuretica. At quæ calculosis opitulãtur, unicam facultatem postulant, quæ secare & extergere est nata, cũ conspicua caliditate. Sunt autem talia ferè oia amara.

Renum inflammationib⁹ qualia medicamẽta conueniant.

Calculosis congrua medicamenta, omnia fere esse amara.

Confectiones Andromachi ad renum & uesicæ affectiones.

Vesicæ ulceri, & urinæ difficultati remedium.

Potio ad uesicã exulceratam & urinæ emittendæ difficultatem. Seminis lini, sem. papaueris albi, sem. cucumeris, tragacantæ, sing. drac. ij. amyli drach. iiij. Cum aqua in pastillos redigito: exhibetoq́;.

Alia ad eadem, & uesicæ dolores. Croci, seminis rutæ syluestris, seminis maluæ syluestris, sing. drach. vj. sem. hyoscyami, drach. xij. opij drac. vj. sem. apij, drach. xij. nuces auellanas. xij. amygdalas. xx. sem. cucumeris drach. xij. mellis Attici, quod sit satis. Datur magnitudo ponticæ nucis cum uini mulsi cyathis. iij.

Sanguinẽ e uesica fluentẽ remedium supprimens.

Alia ad profluuia sanguinis ex uesica. Aluminis drach. j. tragacanthæ drach. ij. gummi obolum. j. Dato ex passo quandoq; obolum. j. quandoq; duos.

Calculos frangens medicamentum.

Alia calculos frangens, ita ut non renascantur. Cassiæ, piperis albi, sem. pastinacæ, anisi, sem. papaueris albi, spicæ nardi, sem smyrnij, cyperi, sing. drach. ij. seminis apij, thuris, styracis, iridis Illyricæ, amygd. amar. asari, sing. drach. iij. myrrhæ minnææ,

drach.iiij. Mellis Attici quod sit satis. Conficito & quotidie exhibeto nucis pōticæ magnitudinē ex aquæ cyathis tribus:idq́; ieiuno stomacho.

NEPHRITICAE cōpositiones ab Asclepiade conscriptæ. Seminis satiui cucumeris tosti,drach.iij.seminis maluæ,drach.v.nucnm pinearum drarh.vj.semin.apij drach.vij.seminis lini drach.j amyg.amararum mund.drach.ix Excipe passo,& exhibe nucis ponticæ magnitudinem cum protropi cyatho j. & aquę calidæ cyathis duobus. Alia.Maluæ syluestris & rutæ syluestris, & apij montani radices in uino coquito, & expressi liquoris cyathos.ij. cum pari aquæ portione exhibeto. Alia. Seminis balsami,lapidis quī spongijs inest,pulegij aridi, seminis maluæ syluestris, ocymi aridi,sing pares portiones tundito, incernitoq́; & reponito. Propinato autem cochleare unum cum uini diluti cyathis duobus. Pastillus ciens urinas, atq; expellens lapillos. Asari, petroselini, phu. Mei,singul.drach.iiij.acori,sem anisi, sem.dauci, apij montani,carpobalsami,tragacanthæ,sing.drac.ij.Tragacantham passo dissolutam aridis adijcito, & pastillos formato: indeq́; obolos.iij. cum passi diluti cyathis.ij.exhibeto.

Nephriticæ cōpositiones ex Asclepiade.

De ischiade,podagra,& arthritide.

EX genere arthritidis est tum ischias,tum podagra. Quod enim in omnibus articulis est arthritis, hoc in uno iuxta coxēdicem quidem,ischiada, iuxta pedem uerò,appellant podagram.Incipit igitur plerunq; podagræ generatio ex uno articulo,temporeq́; in omnes progreditur. Communem habēt hi tres affectus redundantiam humoris.Cæterùm aliquādo irruens humor sanguineus est:ut plurimū autem pituitosus: aut ex pituitoso & bilioso mistus:quibus etiam interdum miscetur sanguis. Porrò ubi pituitosus humor, qui propriè appellatur crudus, in articulis delituerit diutius, crassior atq; uiscosior efficit, tofisq́; aut callis di-

Arthritis. Ischias. Podagra.

Articulatium morborū communes causæ.

Tofōrum generatio fit a pituitoso hūore impacto in articulis:ob idq; sunt inculabiles

ctis præbet generationem. Qui quidem postq̃ producti fuerint, non est q̀ speres illos posse exactè dissolui. Differentia affligentium humorum facilè ex colore dignoscitur. Præterea biliosus sanguis multæ caliditatis sensum exhibet ægrotanti, à calorificisq; remedijs exacerbatur: queadmodum remittitur rursus à frigidis. Curatio autem ipsa exordiēda est ab euacuatione affligentis humoris: si quidem ex æquo humoribus redundarit corpus, uenæ sectione primo omnium administrata: dein purgatione, quibus accedat pharmacorum dicendorum conueniēs atq; opportunus usus: ita ut in manibus pedibusq; pharmacis repellētibus fluxionem utamur: iuxta coxendicē uerò, ea minimè administremus. Quum enim iūctura ea in profundo sit sita, sanguis ex uicinis & ambientibus uasis à musculis ad illā truditur. Mitigatorijs igitur in principio medicamentis utendum est ad dolores coxendicū, & quæ nec refrigerent multum, nec fortiter calfaciant. Exacerbantur enim per ipsa fluxiones, caliditate nimirū plus attrahente ipsas, q̃ impediente. Raro itaq; fit coxendicum dolor ex sanguinis multitudine, citissimeq; curatur, uenis circa poplitē aut malleolos pertusis. Quemadmodum autem sola sæpe sanguinis euacuatio sufficiens auxilium existit, sic cōtra in omni dolore coxendicū, & præsertim eo, qui ex humorum copia est exortus, si quis ante euacuationem totius corporis acribus pharmacis circa affectam partem utatur, affectū ægrè curabilem reddet, copia uidelicet indissolubiliter ibidem condensata. Ob idq; ab euacnatione incipiēdum est, nō solùm à cruribus, sed à cubito etiam sanguinis detractione facta. Auxiliantur etiam uomitus ipsis ischiadicis, magis utiq; q̃ euacuationes per uentrem: ut qui reuellant humorem repentem deorsum. Mouendi itaq; sunt uomitus in principio ab accepto cibo: postea uerò, etiam per uomitoria medicamenta, initio à mediocribus facto. In quibus autem uehemens hu-

Articulares dolores a quibus gignantur humoribus, quæ notæ indicent.

Articularis morbi curatio.

Repellentibus quidem utendum esse, si humores fluāt ad articulos redū aut manuū: minime autem, si in coxendicem irruant

Ischiadi qualia remedia in principio conueniant.

Ischias raro oritur a sanguine: facillimeq; curatur tunc poplitis uenis aut malleolorum incisis.

Ischiade urgēte acribus medicamētis non est utendū, ante totius corporis euacuationem.

Ischiadicis confert uena secta in cubito, uomitusq;.

morum densatio, quæ ægrè dissolui possit, à medicis intempestiuè utentibus acribus pharmacis facta est, ijs maximè cucurbita afāxa auxiliatur, & purgatio per clysmos efficaciores, qualis est qui ex colocynthide constat. COMPOSITIONES ab Andromacho scriptę ad ischiadicos. Emplastrum è profundo extrahens humores affligentes coxendicem. Seminis rutæ syluestris, silphij, spumæ nitri, baccarum lauri, abrotoni, colocynthidis medullę, cardamomi, ammij, singul. drach. iiij. rutæ uiridis, minæ octauam partem. Quidam horum singulorum drach. xx. accipiunt: necnon picis, adipis taurini, terebinthinæ, myrtæi, ceræ, sing. tantundem. chalbani, ammoniaci thymiamatis, utriusq; drach. vj. opopanacis, sulfuris uiui, sing. drac. iiij. Conficito, & admoueto. Aliud ad coxendicum, capitisq; dolores, atq; ad alios omnes antiquos. Ceræ drach. xxiiij. ammoniaci thymiamatis drach. vij. terebinthinæ tantundem. succi thapsiæ, drach. viij. olei cyathum unum. Aliud. Ceræ drach. C. uisci quercini, drach. xvj. myrrhæ drach. vj. terebinthinæ drach. xxv. chalbani drach. vi. iridis Illyricæ tantundem, cerę heminam. S. Cyprini tantūdem.

ASCLEPIADIS Malagmata ad ischiadicos. Myrrhæ stactæ, bdellij onychis, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, sing. lib. ij. opopanacis, chalbani, styracis, mastiches, floris lapidis Asij, succi sycomororum, canchryos, piperis albi, sing. lib. j. ceræ, terebinthinæ, utriusq; lib. v. Tundendum est pharmacum ita, ut qui tundit, fæcē unguenti irini adhibeat, quo mollius reddatur. Aliud mirè iuuans ischiadicos, discutiensq; omnem duritiē. Ceræ, uisci quercini, terebinthinæ, iridis siccæ, myrrhæ, chalbani, sing. drach. xlviij. Olei cyprini, aut unguēti Aegyptiaci, quod sit satis. Conficito. Aliud. Picis liquidæ brutiæ, lib. iij. fæcis aridæ ustæ, lib. ij. nitri rubri, lib. j. S. resinę pini, cerę, staphidis syluestris, sulfu-

Ischiadicis malagmata ab Asclepiade scripta.

ris uiui, sing.lib.j.pyrethri,lib.S. cardamomi sext.j. Picem,ceram,atq; resinam,soluito:arida tundito,cribratoq;.& liquefactis committito. Porrò DAMOCRATES, Archigenesq; plurimum ad ischiadicos commendant malagma ex Iberide herba (quam nasturtium syluestre uocant) cum adipe porcino tusa confectum:quod sanè imponi iubent ad horas tres, indeq; ad balneum accedere.

De podagricis & arthriticis affectionibus.

SCopus in hisce affectibus est, si quidem adhuc fluant humores,ipsos per astringentia repellere: si uerò amplius non influant, discutere qui sunt iam impacti. EPITHEMA ASCLEPIADIS, ad arthriticos, mirè dolorem sedans. Succi papaueris, drach.iiij.croci drac.j.cum lacte bubulo,caprillo'ue, & panis medulla contundito, læuigatoq;, ac deniq; ex rosaceo emolliens,conficito cataplasma. Aliud. Styracis drach.ij.opij drach.j. Confice,uterèq;.

Arthriticis cōgruētia epithemata ab Asclepiade scripta.

Aliud tofos & duritias discutiens. Farinæ fœnigræci,floris lapidis Asij,lomenti fabæ nigræ,farinæ lupinorum, sing.sextar.j. Omnia mixta & aqua subacta calida,imponito. Pastillus podagricus. Aloes lib.j. succi centauri sexuncem. Thuris masculi trientē. myrræ tantundem.floris lapidis Asij,opij,succi mandragoræ,aluminis scissi,sing.sextantem:passo excepta in pastillos redigito. Vsu expetēte, lacte dissolutos cum penna illine,& supra illitionem linteolum passo imbutum impone. Aliud,quod auxiliatur confestim. Visci,terebinthinæ utriusq; lib.j.adipis taurini,floris lapidis Asij,calcis uiuæ,mannæ,sing.quadrātem.cyprini lib.j. Conficito,utitorq;.

 FINIS.

Ex industria omisimus libellum de facilibus paratu remedijs,quòd omnia quæ in illo habentur,reperiantur in hisce commentariis longè cumulatiora.

ILLVSTRI ADMODVM, ATQVE
Ornatissimo Viro, D. D. Ario Gonz=
zalo, Comiti Pugni in Rostro: An=
dreas Lacuna, Secobiensis,
Doctor Medicus, Mi=
les. S. Petri.
Salutem.

ALENI COMMENTA=*rios de Theriaca & de antidotis hoc nomine dicare tuæ Dignationi statui, Vir citra controuersiam Splendidissime, ut generosum istum animum tuum, ex tam longa lite & controuersia defatigatum, uaria eorum lectione, dulcissimaq́;, oblectarem: contra iudiciariasq; molestias, atq; ingentes difficultates (quæ optimorum ingeniorum ueluti deleteria & exitialia uenena existunt) salutari alexipharmaco communirem, atq; corroborarem. Quanquam hercle adeò inuicta, insuperabilisq; tua ista est animi magnitudo, ut nullis tormentis succussa posit unquam euerti, aut quoquomodo labefactari. Nam tametsi uarij fortunæ fluctus, acerbissimæq; procellæ, & quæ uel fortissimum quenq; prosternere minimo negotio potuissent, iam ante multos annos in te maximum impetum fecerint, adeò tamen fortiter sustinuisti omnes eius insultus: tam heroicè restitisti afflictionibus undiq; tua mœnia circũuallantibus, ut ob nullam tempesta=*

tem ingruentem, uultum unquam, aut colorem, mutaueris. Quam sanè tam insignem constantiam, animiq; raram serenitatem, non aliunde q̃ à philosophia comparasti: cuius nimirum amator longè indulgentissimus es. Siquidem præter alias uirtutes quibus te exornauit Deus Optim. Max. etiam inseuit tibi ardentissimum quendam omnium disciplinarum amorem, quo accensus, adeò illis perpetuò indulges, ut ab ipsis reuocari non possis. Id quod ipse exploratum habens, non posse me Dignaioni tuæ rem ullam gratiorem facere existimaui, q̃ si ad eam mitterem hosce commentariolos Galeni, ut mole exiguos, sic plenos eruditione, uarijsq́; naturæ misterijs auctos. Tuum igitur fuerit, Vir Clarissime, hoc nostrum quantulumcunq; munusculum, illius feruentissimi amoris, quo Optimus pater meus prosequebatur olim totam familiam uestram, officijq́; mei in Tuam Amplitudinem, futurum ueluti monumentum quoddam perenne, æqui boniq; consulere. Vale.

Venetijs. Calen. April. M. D. XLVIII.

Galeni

GALENI PERGAMENI, DE THERIACA ad Pisonem, Liber vnus.

EDICAMENTVM Ex uiperis meritò est apud homines inter alia omnia celebratissimum, Optime Piso, & quod uim habeat efficacissimam, & quod neminem promissis frustretur. Si quidem nullũ à feris commorsum, hac statim epota antidoto, perijsse, memoriæ proditum est. Nullus etiam, eadem præsumpta, uel si paulo post impeteretur morsu, interijt: id quod indies experiuntur prætores, in hominibus capitali supplicio damnatis. Cæterùm, si epota theriaca non purgetur qui hausit medicamentum purgans, id tibi erit indicium, antidoton præstantissimam esse, quæ sæpissimè solet adulterari. Porrò Diuus Marcus Aurelius, qui legitimè aliquando gessit habenas imperij, affatim & ueluti alimento quodam hoc utebatur medicamento: primusq; fuit, qui ipsius existimationem, fidemq; auxit. Verùm illius quidem principis tempore, ad familiarium tantùm notitiam, theriaces perueniebat opus: sub hisce autem monarchis maximis, usus eius prodijt in publicum. Siquidem nobis omnibus licet eorum bonis probè uti, liberaliterq; alijs mederi, alio ab alio medicamentum capiente: quum non solùm hoc nomine cæteris omnibus antecellãt, quod imperium à Dijs sint adepti, sed quod etiam uniuersa bona cunctis libenter impartiant, ac non secus quàm Dij ipsi, tantum ex æquo gaudij concipiant, * quantum illi qui ab ipsis seruantur: quum nimirum censeant maximam regni esse partẽ, com-

Theriaces cõmendatio.

Theriaca perfecta purgantium pharmacorum operationem supprimit.

Marcus Aurelius Imp. auxit fidem Theriaces.

Seuerũ & Lucium eiusdem imperii moderatores, collegasq;, magnifice commendat Galenus.

Regni maximã esse partẽ, communem omniũ salutem.

munem omnium salutem. Quo sanè regio candore præditi, adeò exquisitè & diligenter theriacem præparant, ut ipsi quidem nihil prorsus omittant: antidotus autem, admiranda opera exhibeat. Igitur morbi cuiusq; natura comperta, differentiaq́; simplicium pharmacorum penes temperamentum, cognita, singulis morbis quod congruum sit, medicamen compositum præparabimus. At simplicium medicaminum uires sensu & experientia cognoscimus, quibus postea rationem iungentes, eamq́; ceu ducē sequentes, hallucinari non possumus. Etenim quum cernamus liquidò, scammoniam bilem flauam educere: epithymum, atram bilem: ac deniq; coccū gnidium, pituitam: nec credamus medicamenta ipsa purgantia, in suam naturam humores trāsmutare & conuertere (id quod Asclepiades somniauit) sanè persuasum habemus, quemedmodum magnes trahit ferrum, sic medicamēta singula, sua insita facultate, conuenientem sibi succum attrahere: nimirum id ratione comprehendentes, quod proprietatem facultatis naturæ cuiusq; pharmaci uerè * testari atq; exprimere potest. Medicamentorꝫ itaq; alia per totas substantias agūt: alia in substantia sua miscellaneā facultatem sortiuntur: adeò ut sæpe in corpore effectus maximè contrarios producant. Siquidem lapathi folia comesta subducunt aluum, quam sumptum eius semen astringit. Similiter & succus brassicæ, & uetulorum gallorum ius, & cochlearum marinarum cremores, uentrē commouent: olus autem ipsum, atq; illarum carnes comestæ, eundem comprimunt. Aloe, squamaq́; æris, excrescentes ulcerum carnes astringunt: assumpta uerò per os, uniuersum corpus expurgant. Lac ubi à nobis diuiditur, contrarias facultates ostendit. Nam serum ipsius bibitum, uētrem resoluit. Caseus ingestus, ipsum cohibet exactè. Trifolium herba, decocta, ini-

Simplicium uires cognosci sensu, experientiaq; q̄bus adiuncta sit ratio.

Scāmoniū trahit flauam bilem.

Epithym⁹ atrā bilem expurgat.

Coccus gnidius soluit pituitam.

Medicamenta singula ꝓpriū sibi succum attrahere.

Medicamenta plura, secundū diuersas sui ipsorum partes, uarios effectus producere.

Lactis substantiæ diuersæ.

Trifoliū affli-

positaq; ferarum morsibus auxiliatur: quæ si sanæ pti affricetur, non secus q̃ ferarum morsus eam affligit.

Cicuta sturnos quidem, alit: nos autem è medio ollit. Veratrum coturnicibus cibus, homines malè perimit. Nonnulla præterea partes quasdã certas corporis uitiant. Nam lepus marinus, pulmonem exulcerat. Cantharis uesicam peculiariter afficit. Econtrario, affecto iecinori sæpe fuit herba eupatora ex usu. Myrobalanus lienem adiuuat. Sarxiphagon, & Betonica, renes optimè afficiunt. Quum igitur ueteres illi Medici reputarent secum, ineuitabiles esse noxiarum ferarum morsus: necnon deleteriorum pharmacorum symptomata esse omnino letalia: quumq; etiam perpenderent, hominum naturas differre inter se plurimum, aliudq; alij medicamentum idoneum esse, meritò ipsius theriaces accuratã, exquisitam, & uatiam, sunt moliti prçparationem, ut hoc nomine ipsa in omnibus suũ finem assequeretur, & ob usus necessitatem magno studio eam mortales omnes expeterent. Nihil siquidem inter uitæ incommoda difficilius mihi uidetur deleterijs medicamentis, ac feris noxijs. Primum autem qui antidoto contra ferarum morsus immiscuit feras, fuisse perhibetur Andromachus, Vir me hercules memorabilis, nec multo ante nos natus: qppe qui Neroni (cuius assecla fuit) ipsius uires atq; compositionem dicarit. Summa autem descriptionis habet in hunc modum. Andromachi senioris, Neronis Archiatri, Theriace ex uiperis, cui nomen est Galene, maximè salutaris ad serpentium atq; omnium ferarum ictus, pharmaca deleteria, affectiones uentriculi, anhelationes, dolores colicos, morbum arcuatum, hydropa, phthisin, omnimodam conuulsionem, pleuritidem, uesicæ ulcera, suppressiones urinæ, cruciatus renum, pestiferos morbos, ac deniq; canis rabidi morsus, si pondere fabæ Aegyptiæ

git sanas particulas:

Cicuta sturnos alit: nos pimit.

Veratrum alit coturnices: homines enecat.

Lep⁹ marinus pulmonẽ exulcerat.

Cantharis uesicam afficit.

Difficilius i uita nihil reperiri posse deleteriis medicamẽtis, ferisq; uirus eiaculantibus.

Andromachi commendatio.

Theriace quibus conueniat affectibus.

ſumatur, cũ ternis aquæ calidæ cyathis. Igitur captas uere ineunte uiperas, ceruices illis atq; caudas præcidito, quantum arcta pygmæi manus extenditur: nam utraq; parte uenenum gerũt. Poſtea uerò excoriatas, euiſceratasq́;, ab ipſisq́; omni adipe amoto, in fictile uas conijcito, affundẽs aquæ quod ſatis eſſe uideatur, addensq́; germen anethi, ac pauxillum ſalis recentis, & ſinito coqui, donec facilè à carne ipſæ ſpinæ amoueantur. Tunc itaq; carnes ipſas exemptas, cum ſufficienti ad paſtillos fingẽdos medulla panis puriſſimi, contundito & læuigato, affuſoq́; iuſculi quod ſatis eſſe uideatur, manibus opobalſamo intinctis, conficito orbiculos, eosq́; in umbra reponito ad totius antidoti compoſitionem. Dein fermento illine ſcillam recentem, non admodum magnam, eamq́; in furno uel in patina coque, ut torreãtur omnes eius partes ex ęquo. Id ubi factum fuerit, partes eius internæ & tenerrimę cum pari portione optimæ farinæ eruinæ contundantur & læuigentur, atq; in orbiculos digerãtur. Verùm Andromachus duplicem portionem eruinæ farinæ adijciendam cenſet: quum tamen æqualis modus fingendis paſtillis ſit optimus. Hæc ubi facta fuerint, accipies paſtillorꝝ Theriacorum drac. xxiiij. paſtillorum ſcillinorꝝ, drach. xlviij. piperis longi, ſucci papaueris, magmatis, hedyochroi, ſing. drach. xxiiij. roſarꝝ ſiccarũ, iris Illyricæ, glycyrrhizæ, ſeminis napi ſylueſtris, quem buniada appellant, ſcordij, opobalſami, cinnamomi, agarici, ſing. drach. xij. myrrhæ, coſti, croci, caſsię, nardi, ſchœni, ideſt iunci odorati, floris, thuris, piperis albi, & nigri, dictamni, praſij, rheu, ſtœcados, petroſelini Macedonici, calaminthæ, terebinthinæ, zingiberis, quinq; folij radicis, ſing. drach. vj. polij, chamæpityos, ſtyracis, amomi uuæ, meu, nardi Gallicæ Lẽniæ ſphragidis, phu pontici, chamædryos Creticę, foliorum malabathri, chalcitidis toſtæ, Gẽtianę, aniſi,

Artiſcorũ theriacorum præparatio.

Paſtillorũ ſcillinorum pręparatio.

Theriaces antidoti ſecũdum, Andromachũ compoſitio.

hypocisthidis succi, carpobalsami, gummi, marathri seminis, cardamomi, seselis, acaciæ, thlaspis, hyperici, sagapeni, ameos, sing. drach. iiij. Castorij, aristolochiæ tenuis, dauci seminis, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurij tenuis, chalbani, sing. drach. ij. mellis lib. x. Vini falerni quod sit satis. Conueniebat tamen prius hedychroum unguẽtum describere, cuius apud Magnum talis est præparatio. Aspalathi radiculæ corticis, calami aromatici, schœni floris, phu, costi, asari, xylobalsami, sing drach. vj. cinnamomi drach. xxiiij. amomi tantundem. amaraci drach. xx. nardi Indicæ drach. xvj. foliorum malabathri, drach. vj. myrrhæ drach. xxiiij. masticHes drach. vj. Croci drach. xix. Excipiuntur uino falerno, manibusq; opobalsamo intinctis, in pastillos coguntur, & assiccantur. Elegit porrò Andromachus ex alijs feris solas uiperas ad huius præparationem antidoti, quòd hæ minus alijs tabificam uim obtineant. Nam basiliscus, belua suffłaua, & triplici frontis apice munita, uel si cernatur tantùm, aut sibilus eius audiatur, actutũ hominem perimit. Quòd si ex cæteris animalibus aliquod attigerit animal à basilisco extinctum, subitò etiam exanimatur. Dryinus serpens, tam esse perniciosus proditur, ut si qui ipsum per imprudentiam calcarint, eis pedum plantæ excorientur, totaq; crura intumescant, periclitẽturq; etiam illorum manus, qui ipsis auxilium tulerint. Hæmorrhus, & hæmorrhois, adeò inimici sunt homini, ut qui ab ipsis percussus fuerit, sanguine per os & nares, ac per uniuersum corpus effuso, uita fungatur. Cõmorsi à dipsade, conficiuntur causonide. Nam & inexpugnabili siti, & æstu uehementi cruciati, interdum & disrupti, diem obeunt. Acontias serpens, ubi se multũ extenderit, ceu iaculum quoddam insiliens corporibus, ita perimit. Inter aspides nominata Ptyas, ceruicem exporrigens, longitudinemq; interualli metita, uene-

Hedychroi ũnguenti præparatio.

Viperas aliis feris minus obtinere tabificæ facultatis: ob idq; ad antidotum ab Andromacho electas.

Basiliscus conspectus, auditus ue hominẽ perimit.

Dryinus serpens.

Hæmorrhus. Hæmorrhoïs.

Dipsas sitim infert iexpugnabilem.

Acontias serpens ut pimat.

Ptyas uenenũ corporibus inspuit.

Aspidum tres species.
Cleopatra post uictum Antonium, ne uiua duceretur Romam a Cæsare, aspide sibi mortem cõsciuit.

num corporibus inspuit. Etenim harum ferarum una (tres quippe aspidũ sunt species, hæc uidelicet, & chersæa, necnon chelidonia) perhibẽt reginã Cleopatram, quum uellet latere custodes, citra suspicionẽ sibi mortem subitò consciuisse. Nam quum Augustus deuicto Antonio eam capere incolumen uellet, ac uiuere, studiosiusq; (sicut par erat) seruare, ut Romanis tam insignem mulierem in triumpho ostenderet, hæc, re intellecta, optauit regina adhuc ex humanis potius decedere, q̃ priuata Romanis cõspici. Quo cõsilio duas mulieres fidissimas, Naeram nẽpe et Carmionẽ, quas ad pulchritudinem corpis mundo subministrãdo habebat, ad se uocauit: eisq; iussit ut ferã uuis ficubusq; tectam importarẽt quo (ut dixi) custodes falleret, prius factura periculum in ipsis mulieribus, an subitò perimere posset. Quæ quidem quum actutum periissent, ferunt ipsam postea sibi exitium pariter conciliasse: fuisseq; tandẽ inuentam, manu dextra capiti admota, & diadema, sicut est consentaneum, tenente, ut uel eo usq; spectatoribus uideretur esse regina: quemadmodum Polyxenã scribit Tragicus, quæ & ipsa moriẽs, accuratè tamẽ dedit operam, ut cum decoro caderet. Qua ex re Augustum uehementer fuisse attonitũ memorãt: partim ob ancillarum erga reginam amorem, ut cum ea mori non dubitarint: partim, q illa generosam potius mortẽ maluerit oppetere, q̃ uiuere in seruitute. Recitaui hanc historiam, ut ex ipsa intelligeremus, q̃ subitam id genus feræ nobis perniciẽ concilient. Cæterùm uipera inter reliquas omnes feras caput habet ad inferendum exitium, promptius. Aiunt autem ipsam os aperire ad excipiendam genituram à mare: qua excepta, illius caput abscindere: atq; hunc ipsis esse praui complexus modum: deinde prolem ex semine genitam, matris uẽtrem erodere, forasq; erumpere, ac sic iniuriæ paternæ uindices, propriã matrem

Polyxenã dedisse operã, ut cũ decoro iam moribunda caderet.

Viperã ore excipere genituram a mare, ei⁹q caput abscidere post semen exceptũ.
Vipereã prolem iniuriæ paternæ uindicẽ, matris uẽtrem perscindere, atq sic nasci.

perimere. Mirum autem esse nõ debet, si capitibus &
caudis præcisis, reliquæ uiperarum partes, efficacius
medicamentum reddant: præcipuè carnes ipsarũ, qui-
bus ad seruandum facultas quædam est insita: quum
reliquorum animalium etiam pleræq; partes, multis
morbis opitulentur. Nonnullis quippe murium capita **Muriũ capita.**
usta, ex melleq́; illita, alopeciam sanare possunt. Milui **Milui caput.**
quoq; caput absq; plumis combustum, si quis ex eo
quantũ tribus digitis comprehendi potest, bibat, aiũt
podagræ opitulari. Cameli cerebrum arefactum, po- **Cameli cere-**
tumq́; ex aceto, comitialibus morbis medetur: & mu- **brum.**
stelæ similiter. Hirundinis cerebrum ex melle, ad **Hirundinis ce-**
suffusiones oculorum conducit: ut ouillum, ad dentitio **rebrum.**
nes infantium. Taurini cornu rasura cum aqua pota, **Cornu taurinũ.**
sanguinis eruptionem cohibet: femoraq́; combusta,
etiam sanguinem supprimunt, ut sæpenumero aluum
solutam. Ceruini cornu ramentum adustũ, & cum ui- **Cornu cerui-**
no tritum, circunlitumq́;, uacillantes dentes cõfirmat: **num.**
id quod bouis talus etiã facere perhibetur: qui etiam
ex lacte potus, educit rotundos lumbricos, ex oxime-
lite lienem consumit, & leucas tollit illitus, mediocri-
terq́; uenereus existit. Testiculi castoris poti, conuul- **Castorium.**
sionibus auxiliantur. Stercus bubulum, aridũ, com- **Stercus bubu-**
bustumq́;, trium cochlearium mensura iuuat hydro- **lum.**
picos. Muscerda ex aceto trita, alopecias persanat: in **Muscerda.**
potu autem sumpta, lapides uesicæ comminuit. Adeps
anserinus inflammationibus cum rosaceo medetur.
Cerui medulla mitissimum medicamen existit. Vac- **Lac uaccinum**
cini lactis potus dysentericos adiuuat. Fel hyænæ, ui- **dysentericos sanat.**
sum exacuit. Hippopotami cutis usta, & læuigata ex **Viperæ pelli-**
aqua, illitaq́;, digerit phymata: quemadmodum pelli- **cula mire pilos**
cula uiperæ redacta in pollinem, alopecijsq́; imposi- **regenerat.**
ta, mirè pilos regenerat. Exuuium aspidis ex melle tri-
tum, illitumq́;, acutissimum uisum conciliat. Cancer **Cancer fluuia-**
fluuiatilis tritus, illitusq́;, spicula & surculos extrahit. **lis.**

Cantharis.

Cantharis similiter læuigata, cum bryoniæ radice pota, educit uermes. Scorpius assus, atque ex pane comestus, uesicæ lapides conterit. Terræ intestinum ex uino assumptum, idem molitur. Tritum & ex melicrato bibitum, arcuatum morbum explodit. Ex rosaceo cerato impositum, podagricis inflammationibus conuenit. Accipiter in susino unguento decoctus, hebetudini oculorum medetur. Scarabæus in oleo frictus, auriq; instillatus, doloribus ipsius auxiliatur. Alauda usta si edatur, mirifice colicos iuuat. Multa etiam, uel conspecta duntaxat, uim suam ostendunt. Stellio quippe uisus ab scorpionibus, sustringit ipsos & perimit. Amphisbenam si quæ mulier grauida supergrediatur, facit aborsum. Itaque non est mirabile, si uiperarum corpora, amputatis partibus illis, auxiliandi etiam robur obtineant: imò nec si morsibus ab ipsismet factis, solę uiperæ succurrere possint, uel si nobis inimicissimæ sint. Traditur siquidem nonnulla animalia, si sanguinem quidem humanum ex uulnere manantem contingant, commorsos occidere: si uerò uorētur, nec sanguinē degustarint, uulneratos seruare incolumes posse: quēadmodum & de Helenio etiam proditum est: quo nimirum Dacas, Dalmatasq; aiunt cuspides telorum imbuere: quo uidelicet postquam sanguinem uulneratorum attigerit, ipsa occidere possit: quum ab ipsis tamen citra ullam noxā edatur, ceruiq; à sagittarijs per contactum eius enecti, tutò etiam comedi possint.

Terræ intestinum.

Alauda.

Stellio uisus ab scorpionibus, eos perimit.

Amphisbena.

Viperæ solæ morsib ab ipsismet factis epitulantur.

Helenii succo infectas sagittas eē letales.

Iā uerò à crocodilo oblęsis, ipsius adipem uulneri impositum, summo esse præsidio nouimus: murisq; aranei morsus ęquè letales, ab ipso redacto in puluerem, superpositoq;, citra dolorem iuuari. Similiter qui à uipera sunt percussi, effugiunt periculum, si trita ipsarum corpora uulneribus imponantur. Etenim si quid ueneni in uiperea carne est relictū, id multiplex ea præparatio delet: plurimum autem illi facultatis auxiliatricis

Muris aranei puluis sanat ab ipso emorsos.

largitur. Cantharis nãq; sola exhibita, uesicam exulcerat, & inimicum est ipsi medicamentum, sæpenumeroq; sua facultate uehementi, hominem iugulat: mista uerò quibusdam alijs, salutaris uesicæ reddit, urinãq; uehementer prouocat. Succus etiam papaueris, quod potus per se, admodum perniciosus existat, latêre neminem arbitror: sin autem cum nonnullis alijs sit præparatus, ægros ita subinde iuuat, ut maximè salutiferum esse ipsis medicamentum uideatur. Itaq; phreniticorum deliria sępe generosè curauit: destitutosq; robore, ob diuturnas uigilias, concilians illis somnum, manifestè restituit. Quin etiam ab araneis cõmorsos, ipsi aranei triti, & cum uino poti, malo liberant. Si igitur solũ uinum feris mistum, à periculo reddit securos, nimirũ theriaca maximè salutare medicamẽ existet, utpote ex tot talibusq; confecta pharmacis, quorum qualitates totæ per totas miscentur, & alterantur, conspirantesq; in unam eãdemq; naturalem temperiem, communem quandam facultatem atq; naturã adquirunt, ab ea diuersam, quæ antea singulis inerat. Eligenda tamẽ sunt, explorandaq; singula medicamenta, prius quàm antidoto indantur: solent quippe à fraudulentis hominibus quàm creberrimè adulterari. Vnius autem cuiuspiam uitium, subinde uniuersa contaminat. Porrò quum uarij uariè hanc antidotum pręparent, nos compositione Andromachi, ceu omnium præstantissima utimur: in regiosq; usus eam pręparamus. Venari autem oportet uiperas initio ueris, quũ latebris relictis, foras in apricum prodeunt, & non adhuc uirus tam exitiale retinent. Intus nanq; delitescentes, quum nulla ex parte difflentur, magis sunt perniciosæ. At egressæ, exuuium, crassum tegumentum, solent deponere. Quare non statim ipsas capere oportet, sed permittere, ut aere aliquandiu fruantur, consuetoq; uescantur cibo, hoc est herbis, buprestibus, cantharidibus, & pi-

Cantharis per se, vesicã exulcerat, aliis autẽ admista salutare illius redditur medicamẽ.

Papaueris succi facultas

Aranei triti potiq; ex vino, morsos ab ipsis, afferunt,

Theriacem cõstituentiũ pharmacorum qualitates, totas per totas misceri, conspirareq; i naturalẽ quandã cõmunẽq; omnium temperiem.

Theriace Andromachi præfertur cæteris.

Viperę qñ venandæ.

Viperę quales sint deligendæ

tyocampis. Eligendæ autẽ sunt colore sufflauæ, * eximia quadam agilitate mobiles, ceruices admodũ extẽsas habentes, oculosq́; tum inflammatos, tum impudentes, atq; adeò intuentes ferinum. Sint etiam latiore capite, corpore autem atq; uentre crassiori, meatumq́; habeant magis ad extremum caudæ locatum: quæ nõ inuoluta, sed potius conuersa esse debet: ac deniq; tranquillum incedant: qua sanè re à masculo distinguitũ fœmina: quòd caninos dentes habeat plures duobus. Iam uerò si caudis capitibusq́; amputatis, exanguia protinus, ĩmobiliaq́;, ac prorsus mortua, ipsa animalia cernantur, ad medicaminis compositionẽ non conferunt. At si motum, sanguinemq́; cõseruare aliquandiu possint, tunc eas, ceu præstantissimas coques ad conficiendos trochiscos, quatenus dictum est. Porrò medicamẽta reliqua, contundere, cribroq́; incernere q̃ subtilissimo oportet: nam lęuia insigniter admodum mihi iuuare uidentur, quò facilius apponantur corporibus. Quæ conspergenda lęuigandaq́; sunt, ea uino Phalerno læuigentur & conspergantur. Deinde omnibus in hunc modum contritis, Hymettii mellis mediocriter cocti, libras denas adĳcies. At resinam chalbanumq́;, seorsum prius eliquata, in mortario postea ipsi medicamẽto immiscebis: omniaq́; tandem manibus modicè opobalsamo intinctis, simul atq; accuratè confundes: atq; itaq; antidotum in uitreis aut argenteis uasis repones. Non autem uehementer ipsa replebis, sed relicto quodam spatio, quo medicamentum perspiret. Quare frequenter operculum detrahes, ut & liberius exhalet, & maturior tibi ipsius usus contingat. Quippe haud modico tempore ad concoctionẽ indiget, ut quando usus postulet, antidotus probè sit cocta. Concoquitur autẽ plurimum duodecim annorum spatio. Cæterùm qui uigentiore ipsa uti uolũt, etiam quinto anno, septimoq́; eam exhibent: præsertim ĳs qui à uirulentis bestĳs

Viperæ fœminæ masculiq; discrimina.

Theriaces conficiundæ ratio.

Theriacẽ reponendi ratio.

Theriacẽ duodecim annis ad perfectionẽ cõcoqui esseq; validam vsq;

& à cane rabido sunt commorsi: necnon in medicamẽtis letalibus. Est autem potens medicamentum adusq; triginta annos. Nam in aliis affectibus, ubi tanta noxę causa nõ est, sufficere uidetur, quum usus exigit, etiam sexagenarium. Etenim ubi huius antidoti facultas est ualida, si sumatur post pharmacum purgans, eius operationem supprimit: si uerò imbecilla, minimè purgationem impedit. Iuxta differentias autem affectuum, ipsius medicamenti quantitatẽ metimur, congruumq; misturæ modum administramus. Siquidẽ præter affectus dictos, capitis diuturnos dolores atq; uertigines sanat, auditusq; difficultatem, & oculorum hebetudinem corrigit Comitialibus etiam opitulatur, reiicientesq; sanguinem plurimum iuuat, si quis ipsam cum symphyto decoctam, dilutamq; ex aqua exibuerit. Insuper intestinorũ uermes exterminat, hepaticos & lienosos restituit, dysenterias, lienterias, uoluulosq;, pręsertim quum intestina uacant inflãmatione, persanat. Præterea quum corpus multis & copiosis sudoribus diffluit, ipsiusq; robur est exolutum, nec morbus uinĩ potionem admittit, theriace epota sudorẽ sistit, & collapsas uireis corroborat. Iam uerò in mulieribus etiã menses educi:, & uteri sedisq; suppressas hæmorrhoidas subinde aperit. Nam quum uaria mistaq; facultate sit prædita, ideo alia diffundens, extenuansq;, cogit ut excernantur: alia ob uirtutis imbecillitatem præter modum fluentia, solet, uires instaurans, cohibere. Quinetiam uniuersis articularibus morbis auxilio est, quum præterierit augmenti tẽpus, uigorisq; status accesserit. Tunc nãq; fomentis dolorem leniens, antidotum ꝓpinabis: quæ sanè fluxiones infarctas discutiet, & irruẽtes arcebit. Prodest theriace & sanis, si crebro ipsam assumant. Hoc auxilio usi sæpe succurrimus elephlãticis. Nec uerò corporis tantùm, sed animi quoq; affectibus auxiliatur. Quippe melancholicis uitiis, si

ad, annos. triginta, iuuareq; & sexagenariam

Theriaces probandæ ratio.

Theriace quibus opituletur affectibus.

Theriace corporis & animi affectibus auxiliatur

sæpe exhibeatur, medetur, ipsam atram bilem exhauriens: quare pulchrè ad febrem etiam quartanam conuenit, quãdoquidem ab atra bile trahit ortum. Ego igitur multos laborantes quartana, hoc præsidio facilè liberaui. Nam uomitu prius secundum cibum ipsos euacuans: deinde in sequenti die succũ absynthij exhibẽs, ita horis duabus ante accessionem ꝓpino antidotum, protinusq; æger frequenter liberatur ab accessione.

Quartanæ febris curatio.

Aquæ etiam pauorem, omnium morborum pessimũ, qui morsos à cane rabido sæpe inuadere solet, tollere hoc medicamen consueuit. Quo quidem morbo correpti, aquam timent, ac propter multam ariditatem, humidi desyderio tenentur: cæterùm à potu abstinent, quia mente alienati, id quod auxiliari posſit, non consyderant. Proinde fit, ut aquam fugientes, inarescãt, & conuellantur, ob febrim qua intus uruntur: miserrimoq; tandem mortis genere intereant. Canem porrò furentem & rabidum, ab eo qui nihil tale perpessus sit facilè digno cere licet. Siquidem si audieris gracilem corpore, siccum, oculis inflãmatis, cauda demissa, spumante ore, lingua exerta, eaq; bilis colore infecta, obuium quemq; insilijsse, citraq; rationem cucurrisse: deinde rursus subitò uolentem consistere, furore quodã insano percitum, momordisse non sibi antea præuisos: hæc inquam si in eo sic habere intellexeris, statim rabidum esse canem intelliges. Quare uulnus ab ipso illatum longè uastius efficies, carne multo interuallo orbiculatim præcisa, ne facilè ad cicatricem perueniat: sed foramen diu, quadraginta ut minimum diebus, pateſcat, ut per ipsum canis uirus emanet. Cauterijs igitur admodum candentibus locũ solemus adurere, et alijs uti medicamentis, quæ extrahendi uim obtinent. Ego uerò antidotum ipsam rosaceo mistam aliquando in uulnus indidi, ut cucurbitulę instar exugeret, ab altoq; uirus ipsum extraheret: ut quę nõ modò epota, sed etiã

Aquæ pauoris omniũ morborũ pessimi descriptio.

Canis rabidi notæ.

Morsus a rabido cane contractĩ curatio.

Morsum rabidi canis esse conseruandũ. apertũ, ut minimum quadraginta dies.

Theriacẽ etiã admotã vulneri, auxiliari canis rabidi morsui.

admota extrinsecus rabidorum morsibus prę sentaneū remedium existat. Sed neq; ad pestilentem luem (quæ & ipsa ueluti fera quędam existens, ab aeris putredine exorta, per inspirationes insiliens, haud unum aut alterum hominem, sed plures quoq; ciuitates depascit, uastat, & populat) reperire est aliud efficacius remediū. Nam quemadmodum cōstat Diuum illum Hippocratem, per solam alterationem aeris, discussisse olim ab Athenis pestilentem eius cōstitutionem, nimirum per totam urbem ex aromaticis lignis, & suauissimis floribus, uarijs pyris extructis, ut aerem purum hoc modo redditum, inspirarent homines in mali subsidium: simili ratione theriace, ceu ipsa quoq; ignis quidam purgatorius existat, præsumentes quidem ipsam in pestilenti aeris statu, neutiq; malo corripi sinit: correptis autem mederi potest, malitiam inspirati aeris inalterās, nec ipsam amplius grassari permittēs. Quare in prospera quoq; ualetudine, ut crebro utaris hac antidoto, consulo, sed præcipuè dum per horridam hyemē iter facturus es. Iam uerò antidotus hæc sensus omnes cōfirmat, acuit mentem, adeoq; ob uarietatem miscellæ, ab iniurijs corpus securum facit, ut ne à deletherijs quidem euinci possit: ut fertur de Mithridate, qui non theriace (ut quæ nōdum erat) sed alia antidoto, quam Mithridation appellauit suo nomine, præmunitus, nō potuit ueneno interire. Quum enim à Pompeio uictus, in extremis cogeretur sibi sano per uenenum mortē conciscere, medicamento copioso epoto, ipse quidem ob presumptam antidotum, defungi uita non potuit: filiæ autem, quæ ob eximium erga patrem amorem, oppetere cum eo mortem uolentes, idem medicamētum hauserunt, subitò animam exhalarunt. Quod Mithridates sentiens, Pysto suo familiari iniūxit, ut ipsum iugularet: qui pharmaci opus absoluens ferro, eum mori uiolenter coegit. At uerò theriace utendum est post

Pestilentē luē esse ueluti feram quādam, ab aeris putredine exortam, eiq; nihil efficacius theriace

Pestilentiā ab Athenis abegit Hippocrates, per totā urbē varias pyras ex materia aromatica extruens.

Theriaca, ceu ignis purgatorius existit

Mithridates p̄munitus antidoto, vinci a veneno nō potuit, ac proinde opus medicamenti perfecit ferro.

Theriace vtendum esse post absclutam coctionem, absolutam coctionem, interdum quidem instar Aegyptiæ fabæ, cum binis aquę cyathis, ubi exiguum ad cõcoctionem ipsius interuallum erit: interim uerò auellanæ nucis magnitudine, ex tribus aquæ cyathis, quũ plus temporis ad pharmaci distributionem es habiturus. Cæterùm per æstatem neutiquam id pharmacum capere consuluerim. Similiter ætate florentibus, calidissimisq; naturis, nec multum, nec sæpe id exhibendum censeo: ijs uerò qui iam inclinant, & plurimum, & crebrò, non ex aqua, sed ex uino, ut propinetur, suadeo. In pueris omnino uitandum id medicamen est: ut quod facile corpora eorum dissoluat. Memini siquidem aliquando puellum ex intempestiuo usu antidoti dissolutum fuisse.

Theriaces propinandæ quãtitas.

Theriaces vsus qbus ætatibus & tpibus congruat, et q̃bus minime.

Theriace corpora puerorũ dissoluit.

De salibus theriacis.

SAles theriaci ad prædictos etiam affectus faciunt, modicè tamen ac longo tempore. Neq; enim euanescit ipsorum facultas, tametsi ex cõbustis uiperis cõficiantur. Multa siquidem euadunt ignis commercio meliora: aut latentem naturam edunt. Aurum quippe iudicamus per ignem: adulteratumq; igne coarguitur: ac flamma exacte purgatum, esse probũ apparet. Ferrum igne mollescit, flexũq; nobis ad multos uitæ usus est aptum. Nunquid etiam plurima quæ ingeruntur in corpus, nutriendis nobis ignis beneficio idonea reddũtur? Etenim (ut alia prætercam) uinum statim ab uuis præssum, est crudum: a Solis autem igne concoctum, suauissimũ & maximè potabile reddit. Chalcitis etiã, cruda quidem corpora exurit: cocta uerò cicatricem inducit corporibus. Lapis phrygius crudus, acerrimus est: ignitus & cum alijs quibusdam tritus, fit oculorũ præsentaneum remedium. Spongiæ combustæ cinis, sanguinis fluxionem potenter inhibet. Viperæ itaq; simul omnes integręq; combustę, insitam prauitatem deponunt: ab igneq; salutares redduntur. Peculiariter

Aurum iudicari per ignem.

Ferrum igne mollescere.

Viperas cõbustas, salutares ab igne reddi.

autem ſales medentur maximè affectibus per ſummã cutem obortis, leucis enim dico, lepræ, atq; agreſti im petigini: abiguntq; pedunculos, propriè ex corruptione enaſcentes. Præterea dentes optimè abſtergunt, erodiq; ipſos nõ permittunt, ac flaccidas gingiuas condenſant, earumq; fluorem atq; putrilaginẽ reprimunt.

Sales Theriaci quibus auxiliẽtur affectibus.

Præparatio autem eorum eſt talis. Viperæ prædictis ſimiles, & eodem tẽpore captæ, numero quatuor, non biduo poſt uenationem ſumuntur. Præſtiterit tamen ſi eodem die quo ſunt captæ, ijs utaris. Dein ſalis ammoniaci, uel cõmunis, colore albi, & leniter ſplendentis, modius Italicus. Cum quo tunduntur minutatim, Gentianę Creticæ, lib. j. S. ariſtolochiæ rotundæ, tantundem. Centaurij tenuis comę, lib. ij. cardamomi, Armeniaci praſij, ſing. vnc. vj. Scordij mõtani, ſelini, chamædryos Creticæ ſing. lib. j. rutæ ſatiuæ ſeminis, tantundem. Melle Attico hæc uniuntur: & ſelibra ipſorum in ollam fictilẽ uacuam conijcitur. Poſtea quatuor ſerpentes uiuæ: mox ſcillæ teneræ, admodumq; recentes, quinq; numero, conciduntur minutim: ita reliqua aliorum pars dimidia adijcitur: atq; ubi cooperueris ollam, lutoq; diligenter obliueres, quatuor foraminibus ipſam pertundes, ut per eam uapor coctionis menſuram indicet. Nam primùm fumus copioſus, obſcurus, turbidusq; expirare uidebitur, notans ignem iam inuaſiſſe beſtias: quẽ quidem ne inſpires ipſe, tibi ſummè cauendũ eſt. Poſtea ubi uapor ceſſauerit, et tenuem quandam flammam per foramina exhibere conſpexeris, tunc ipſa exquiſitè eſſe cocta cenſeto: atq; ita ollam ab igne tollito, tota eam die ac nocte refrigerãs. Deinde exemptos carbones, diligenter eos tundito, & cum his quæ ſubdam, incernito. Rutæ agreſtis ſeminis, hyſſopi Cretici, ſing. vnc. ix. agreſtis fœniculi ſeminis, nardi Celticæ, ſtachyos Scythicæ, ſing. vnc. vj. petroſelini Macedonici, vnc. iij. amomi uuæ, vnc.

Sales Theriacos præparãdi ratio.

iij.origani heracliotici summitatum, vnc.ix.hormini seminis torrefacti, vnc.iij.thymi Attici summitatũ, vnc. ix. Malabathri Indici fol. vnc.iiij. baccarum iuniperi Laconici carnis, lib.ij.coriandri satiui sem.vnc.vj.piperis albi & nigri, sing.vnc.ij.silphij rad.vnc.x.zingiberis, lib.ij.satyrij sem.uel rad.pulegij montani, seselis Massaliotici rufi, tortili montani seminis, mēthę, sing. vnc.vj.casiæ optimæ vnc.ij.cinnamomi vnc.j.Rursus omnia contundito, concernitoq́; & reponito in uitreis uasis; neq; utaris ipsis nisi post dies ferè denos. Porrò ego sales ipsos aliàs pręparaui, non uiperas, sed earum loco, tantundem theriacorum pastillorum, unà cum alijs medicamentis comburens: qua industria ipsos longè præstantissimos feci.

 FINIS.

Quæ habentur in libello de theriaca ad Pamphilianum, ea omnia huic qui ad Pisonē inscribitur insunt lõge cumulatiora. Qua illum ex industria reliquimus.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE ANTIDOTIS LIBER PRIMVS.

EDICAMENTA quæ nõ extrinsecus corpi imposita, sed intra ipsum assumpta, affectibus auxiliantur, antidotos Medici appellant. Tres autem in uniuersum differentiæ ipsarũ existunt. Nonnullæ siquidem letaliũ medicamentorum gratia offeruntur: quædam contra uirulentas feras opitulãtur: aliæ affectibus ex praua uictus ratione obortis succurrunt. Sunt quæ tres hosce polliceantur usus, ut theriace ab Andrcmacho præparata, quæ Mithridation dictam ab usu hominum relegauit. Siquidem quum theriace haud exiguam uiperarum carnem contineat, hoc nomine ad uiperarum morsus præstantior q̃ Mithridation existit. Ad alia uerò Mithridation nihilo minus ualet: imò est etiam in quibus præstantius se exhibeat. At non easdem uires obtinent ipsæ antidoti, & post noxia medicamenta, & ante eadem assumptæ. Nam quæ ipsarum quantitas, quum p̃sumũtur, sufficit ut hoiem illęsum custodiat, ea quadruplo, aut qncuplo aucta, quum post uenenũ datur, auxilio est: idq; non semel quotidie, sed bis. Quòd si quis etiam singulis diebus, quemadmodum nostro sæculo Imperator Aurelius Antoninus, uel ut ipse Mithridates, medicamentum capiat, omnino à deleterijs uenenis erit securus: ut Mithridatem ferunt, quum exitiali hausto medicamento, potius mortem oppetere, q̃; subijci Romano Imperio, elegisset, nihil reperisse, q̃ perimere ipsum potuerit. Porrò Antoninus summo studio, singulis diebus ex ipsa theriace, instar fabę Aegyptiæ, deglutiebat citra ullum liquorẽ: à qua postea,

Antidoti quæ dicantur.

Antidotorum tres differẽtię.

Theriace, Mithridatium ab usu expulit.

Antidotos dũ post venenum dantur, liberalius esse exibẽdas, q̃ si prę sumerentur.

Mithridates cõmunitus antidoto, perimere se veneno non potuit.

Antonin⁹ Imp. singulis diebus vtebatur theriace, instar Aegyptiæ fabæ.

quum in quotidianis actionibus premeretur sopore, detraxit papaueris succum. Rursus autem quum cruciaretur uigilijs, coactus fuit ex Theriace inueterata, cęterùm ex opio confecta, aliquantulum addere. Quippe eiusmodi medicamenta, si uetustiora sint, ipsam papaueris lachrymam longè mitiorem obtinent. Danda autem maximè opera est, ut medicamenta ex quibus huiuscemodi antidoti præparātur, q̃ exploratissima sint: quādoquidem passim solent adulterari. Quæ quidem ut exquisitissima haberem, ipse inuisi aliàs tum Cyprum, tum Palęstinam Syrię: nauigauiq; in Lemnum. Porrò in quo singula medicamenta alijs gustu aut odore præstant, in illo sanè, id quod ualidum est, principē inter similia specie, sibi uendicat locum. Sic enim mel dicimus præstantissimum esse, quod dulcissimum & acerrimum inter omnia alia fuerit: quodq; colore pallidum, media sit consistētia, defluensq; sensim, suam cōtinuitatem tueatur. Danda autem opera est, ut quod uinum hisce medicamētis miscetur, ualidum atq; firmissimum sit, ita ut non immutetur amplius. Etenim imbecillima & aquatissima uina, aut uehementer austera, maximeq; omnium uinorum acescentia (hæc enim sunt alba & tenuia) ubi præuenerint primis annis acescere, reliquo tēpore permanēt. Hæc autē ut caput minimè feriunt, sic nec corpus manifestè calfaciunt, nec concoctioni in uentriculo & uenis quicq; perspicuè conferunt, nec alendo corpori subministrant: quāuis inter omnia uina celerrimè inueterentur: hoc est, promptè in ueterascentium qualitatem mutentur: quæ qualitas, acrimonia est cum perspicuo calore: postea uerò, amaror, in quem acrimonia mutatur. Cæterùm ut uina ipsa uel acorem, uel amaritudinem contrahant, locus in quo asseruantur reposita, confert. Qui quidem optimus initio est frigidus: postea uerò calidus, aut ecōtrario, calidus ꝑ initia. Nam tepidus, facilè ipsa in aco-

Antidoti uetustiores, papaueris lachrymam longe mitiorē posSident.

Galenū medicamentorū cōquirendorū gratia, uarias plustrasse regiōes

Medicamenta explorandi rō,

Mel optimum quale nam esse debeat.

Vina, quæ celerrime oium inueterentur.

Veterasenētiū uinorum qualitas est acrimonia cū perspicuo calore, cui postea succedit amaritudo.

Vina reponendi ratio.

Tepidus locus uina in acorē uertit.

rem uertit. Nonnulla, autē sunt adeò imbecilla & aquosa, ut ne initio quidem frigus tolerent. Ac talium custodiendorum gratia, Pater meus stœbe copiosa calidaq́; in calidissimam domum coniecta, uasa repleta occultabat: qua industria usus, nunq̃ habuit acidum uinum, sed celerrimè omnia ueterascentia. Quo autem nunquam ab scopo aberraret, uasis infundebat uinum non nouis, sed ex quibus aliquod iam uetus uacuasset: curabatq́; ut furni, fociq́; in proprinquo ipsi thecæ uinariæ essent: qua ratione etiam in multis Italiæ locis uinum calfieri intellexi. Verùm quæ in hunc modum parantur uina, ut firma durabiliaq́; sunt, sic capitis dolorem conciliant, propter fumi qualitatem quam contraxerunt. Itaq; eiusmodi omnia uina in medicamentis componendis, quæ intra corpus sumenda sunt, euitabis. In emplastris uerò, & alijs quæ extrinsecus imponuntur medicamentis, etiam talibus uti, si meliora desint, nihil prohibet. Ad antidotos ergo Phalernum uinum, quod nondum præ uetustate amaricet, optimum est. Præstat autē ad theriacem deligere id quod dulcius fuerit, gratia gustus gratioris: cuius solicitudo in medicamētis quæ deglutiuntur, habenda est. Iam uerò mel omne uetustum, redditur ex coctione amarum: neq; id mirum est, quum uel citra cocturam, tēpore amarius ex dulciori reddatur. Quare quod fuerit inueteratum, fugiendum ad antidotos est. In uniuersum autem, Medicum debere esse peritum omnium stirpium, aut plurimarū, oportet. Siquidē compositorų medicaminū uirtus uires simplicium sequit: exigua quadā, in ipsa compositura ratione differentia obueniente. Differentiæ autem stirpium sunt, arbores, frutices, herbę, spinę, uirgulta. Porrò theriaces compositio quam descripsit carmine Andromachus, habet in hunc modum.

Stœben cōducere ad celerē concoctionem uinorum.

Vina quæ maturuerunt præsidio ignis, capitis dolorem conciliant.

Vina antidotis emplastrisq; commoda, qualia esse debeant.

Mel uetustum ex coctione amaricat, id qđ tēpore vel citra cocturam perpetitur.

Compositorū virtus ; vires simplicium sequitur.

Stirpiū differētiæ quæ sint.

Hīnc recitat Galenus carmina Andromachī, ac de

inceps rationem conficiendæ Theriaces explicat, quæ omnia cōsultò reliquimus, q̄ sint prorsus eadem quæ habentur in cōmētario ad Pisonē. Itaq; ea tantū annotabimus impræsentiarum, quorū in illo non meminit.

Galenus.

Viperas venādi ratio.

QVod pertinet ad uiperarū capturas, neq; iuxta marina loca, aut aquas salsuginosas uenandæ sunt. Quippe antidotum ex huiuscemodi compositum uiperis, sitim conciliat. A fœtis etiam est abstinēdum. Iam uerò, dum coquuntur, salis iniici debet, si quidem conuenienti tempore uiperas cœperis, modicum: sin autem æstate, nihil. Panis ad conficiendos artiscos soleo miscere ipse uipereis carnibus quartam, aut quintam partem. Qui nisi probè sit tostus, uerēdum est, ne pharmacum ipsum acescat. Satius autem est ut multo citius siccentur, aridum panem cum ipsis carnibus accuratissimè læuigare, ac sic tenues orbiculos fingere: q̄ si etiam brodium uiperarum affundas. Reponi autē debent ubi assicati fuerint, in uase stanneo, uitreo'ue, aut aureo. Cæterùm uitreum quidem & aureum, nullum dolum admittit: stanneū uerò, adulteratur plumbi mistura. Tale igitur uitare conuenit in uniuersis antidotis: ueluti & quod argento non purgato cōfectum est. Celerrimè nāq; & huic ærugo oboritur. Durat uigor ipsorum orbiculorum, si curiosè sint resiccati, & repositi, tribus & quatuor annis. At scillini trochisci, ex tribus scillæ optimè tostę ptibus, & duabus tenuissimę farinæ erui, similiter conficiuntur.

Artiscos Theriacos conficiēdi ratio.

Vasa vitrea vel aurea nullum dolum admittere, stānea aūt adulterari plūbi mistura ac pinde ablegända ab antidotis.

Scillonorum confectio.

Post hæc subdidit Gale. descriptionem magmatis Hedychroi, quam habes in commentario de theriaca ad Pisonem.

Galenus.

Piper longum adulteratū affusa aqua soluit.

EX medicamentis quæ theriacem constituunt, longū piper solet adulterari. Cæterùm adulteratum

quidem, affusa aqua soluitur: quod uerò adulterio caret, insolubile permanet. Contra autem, uerum sagapenum, statim aqua rigatum soluitur: quod non tale est, eliquescit minimè. Sciendum autem est, chalbani partem, in sagapenum degenerare. Similiter etiã optima casia in cinnamomum transit. Nec secus in optima myrrha opocalpason reperitur, ab ipsa myrrha diuersum. At opocalpason est letale: multisq́; ob inscitiam myrrhæ, quæ opocalpason continebat, conciliauit exitium. Nam de industria nonnulli antidotum præparãtium, ipsam ut laudatissimam iniecerunt: quòd collyrijs inditam, optimum esse medicamentum uiderent. Quemadmodum igitur in pueris gemellis inuicem similibus, qui quidem nõ eis assueuerunt, alterũ ab altero nequeunt discernere: ijs autem qui unà uixerunt, facillima est ipsorum dignotio: ita qui inter singula medicamenta est uersatus, facilè uel minimas eorum differentias cognoscit, quæ latent illos, qui ipsa semel tantùm, aut bis, conspexerint. Rosæ ad theriacem eligendæ sunt alijs omnibus rubentiores, atq; odoratæ magis. Vnumquodq; siquidem præstantissimũ est, quod prpprium generis sui odorem ualentissimũ possidet. Prẽstant etiam in quolibet genere, nõ rugosa, neq; exilia, sed quæ probè nutritam, solidamq́; consistentiam sortiuntur. Scordium optimum, ex Creta nobis aduehitur, quod quidem cadauera supra ipsum iacẽtia, diutissimè tueri à putredine proditur. Opobalsamum adulterat͂ plurimis modis, quos premo, ne quis forte doctrina mea abutatur. Quare neq; eos probo, qui scripturas letaliũ medicamentorũ inuulgant. Porrò cinnamomum optimũ debet odoratissimum esse, gustãti calidũ, colore aũt tale, ut si quis lactis colorẽ fusco admiscuerit, cum cœrulei pauxillo. At agaricum (quod sanè adulterium nullum admittit) laudatissimum est quod leuissimum: ut densum, graue, & lignosum, deterrimũ.

Sagapenum aqua rigatum soluitur.

Chalbani pars transit in sagapenum.

Casia in cinamomum conuertitur.

Opocalpasum est letale, reperiturq; in myrrha.

Præstantissimum esse medicamentũ qđ propriũ generis sui odorem ualentissimum possidet.

Scordiũ cadauera incorrupta tuetur,

Letalium medicamentorum doctrinam inuulgandam nõ esse.

Cinnamomi optimi notæ.

Agarici optimi notæ.

Croci optimi notæ.

Carpesij facultas.

Spica nardi radix est, sed ob similitudinem quam cum spicis habet, sic appellatur.

Rheon adulterandi modus.

Rheon esse vehemēter astringens gustui.

Crocus optimus est, qui flauissimus, odoratissimusq́; existens, longo tempure in uigore perdurat. Iam uerò in cinnamomi penuria, duplicata cassiæ portio inijcienda est. Carpesio etiam sæpe loco phu utimur. Est enim similis genere cum eo facultatis, sed ualentioris: nonnihilq́; odoratum refert. Sunt enim tenues festucæ, surculis cinnamomi persimiles. Nardus Indica, quæ radix quidem est (licet ob similitudinem formæ quā cum spicis habet, spica nardi uocetur) nō est emenda elota. Vnguentarij quippe, coquentes prius eam, ut ad alia ipsius decocto utantur, postea inutilem uendunt. Rheon quoq; ipsum adulteratur. Quādoquidem statim in regionibus ubi gignitur, recens nonnulli capientes ipsum, decoquunt, donec totum cremorē reddat: quem postea cremorem, ubi accuratius percoxerint, ceu purum, atq; ab aquæ mistura alienum, ad nos transmittunt: sicuti & rheon ipsum siccatum, tanq̃, neq; id prius cocturam fuerit expertum. Cognoscetur tamen facilè dolus: nam eiusmodi rheon nec densam, compactam'ue substantiam possidet, ut quod integrū est, sed rarius apparet, astrictionemq́; aut obscurā, aut planè nullam gustanti exhibet: quam tamen rheon uigens ualidissimam possidet.

Deinceps Galenus modum præparandæ Theriaces tradit: qui quidem iam expositus est, in commentario ad Pisonem. Subiungit etiam cōpositiones eiusdem antidoti, à Damocrate, atq; etiam Critone proditas, quas quidem (quia descriptionem Andromachi unicè cōmendat Galenus, eiq́; esse inhærendum censet) studiosi breuitatis ommittimus.

GALENI PERGAMENI DE ANTIDOTIS,

Liber Secundus.

VANDOQVIDEM de theriace toto priore libro tractauimus, in præsenti de cæteris antidotis disseramus, ab ijs quæ Andromachus descripsit, exorsi. Antidotus Mithridatia, ad letalia peculiariter efficax, ad omnesq; internos affectus. Dulcis radiculæ, drach. vij. S. obolos. iiij. opij drach. iiij. obol. ij. castorei, drach. vj. polij, drach. v. obol. ij. costi tantundem. spicę nardi, drach. vj. obol. ij. cassiæ drach. v. obol. ij. thuris drac. vj. seseleos drach. v. obo. ij. hypocisthidis succi, drach. vj. achori drach. ij. scordij drach. vj. obol. ij. folij drach. iiij. salis drach. vj. cypheos. drach. vj. obol. ij. myrrhæ drach. vj. croci drach. vij. obol. ij. cinnamomi tantundem. styracis drach. v. obol. iiij. dauci seminis drach. vj. obol. iij. zingiberis drach. vj. obol. ij. phu Pōtici drach. ij. petroselini, drach. iiij. obol. iij. nardi Gallicæ, fœniculi seminis, nardi Indicæ, sing. drach. iiij. hyperici, acaciæ, utriusq; drach. ij. gentianę drach. iiij. anisi, drach. iij. Thlapsi drach. vj. obol. iiij. meu athamantici drach. iiij. rosarum siccarum, cardamomi, sing. drach. iiij. gummi, drach. ij. iunci odorati rotūdi. drach. vj. obol. ij. opopanacis tantūdem. opobalsami drach. vj. obol. iiij. chalbani drach. vij. scinci drach. ij. obol ij. resinæ terebinthinæ drach. vj. obol. ij. uini Chii. quod sit satis, mellis Attici cocti quantum sat esse uideatur. Conficito.

Antidoti Mitridatiæ descriptio.

Antidotus Aelii Gaii, ad letalia & uirulenta omnia: quæ, si inspergatur ubi frequentant serpentes, eos fugat. Facit ad omnem oculurum fluxum, & reliquarum partium. Discutit omnes molestias ani

Antidotus. Aelii fugans serpentes, ad cōpluresq; affectus p̄ vtilis.

mi, febresq; longas & circuitu repetentes persanat. Adhæc, menses, fœtusq; absq; difficultate educit, auxiliaturq; phthisicis, auellanæ nucis instar epota, cũ aquę cyathis quaternis. Ad uipereos tamen morsus, ex uino exhibetur. Myrrhæ drach xij. croci, nardi, utriusq; drach. xij. iunci odorati rotundi, drach. xij. cinnamomi drach. ij. amomi drach. iiij. chalbani drach. ix. resinæ terebinthinæ drach. v. piperis albi drach. x longi drach. xxxij. costi drach. vij. thuris drach. xij. lachrymę papaueris tantũdem. scordii, drach L. polii drach. iiij. hypocisthnidis succi drach. xij. petroselini drach. viij. seselis drach. xiiij. dauci seminis drach. xvj. opobalsami drach. xij opopanacis tantundẽ. castorei, drach. viij. mellis Attici. sextar. ij. Conficito.

Antidotus ex sanguinibus a Damocrate scripta.

Damocratis Antidotus ex sanguinibus ad uenena. Sanguinis anserini, & marinæ testudinis, & anatis, & hœdini, siccorũ omnium, sing drach. ij. Myrrhæ stillatitiæ, spicę nardi, sing. drach. x. cinnamomi drach vj. rosę fol. sic. drach. viij. iunci rotundi, thuris, costi, sing. drach. j. amomi, piperis albi, utriusq; drach iij. piperis longi, drach. j. S. croci drach. xij. cassię drach. viij. trifolij radicis, drach. v. polii tantundem. opobalsami drach. iij. petroselini, drach. iiij. baccarum iuniperi, acori, rheu pontici, meu, dictãni, phu, ammoniaci thymiamatis, fœniculi, sing. drach. ij. agarici drach. ij. S. saxatilis rutæ, drach. iij. dauci, drach. ij. anisi, asari, ameos, cumini, sing. drach. j. S. sem. napi syluestris, drach iij. scordii Cretensis, drach. v. mellis optimi duplum omnium. Detrita omnia, coctoq; melle excepta, uasis indito.

Rosaceorũ pastillorũ confectio ex Damocrate.

Rosacei pastilli confectio ex Damocrate. Rosæ uirentis foliorum, lib. iij. iunci rotundi, drach, xx. myrrhę drach xij. croci drach. viij. Contusis rosis atq; per setaceum transmissis, addantur reliqua cõminuta: ac postea rursus simul tundantur, rediganturq; in prægrandes orbiculos.

Crocomagmatis pręparatio.

Crocomagmatis pręparatio Croci Cilicii drach. C,

myrrhæ pinguis, rosarum siccarũ, amyli, gummi sing. drach. L. Omnia uino odorato, marinæ aquæ experte, excipiãtur & læuigẽtur, ac deniq; in trochiscos fringantur. Antidotus præsagiens nomine: qua ebibita, uenenum cum cibo sumptum, prorsus reddetur uomitu. Lemniæ terræ, drach. j. obol. ij. baccarum iuniprri, drach. ij. læuigentur exactè cum olei dulcis pauxillo. Propinatur ex mulsa, nucis ponticæ magnitudo. Asclepiadis ad eos qui letalia biberunt, remedia. Papaueris lachryma epota, confert mouere uomitum ex hydrelæo calente, uel ex oxycrato calido: aluumq; clysmis subducere. Opio epoto, merũ copiosius, statim bibitum iuuat: aut piper cum uino. Conducit etiam lac asininum haustum: atq; clysmi mitiores. Sumpto aconito, iuuat manipulum rutæ, leuigatum uino meraciori, ebibere. Si altercũ nocuit, lac asininum, uel quoduis aliud, cum mulsa calida opitulatur. Si uiride coriãdrum, auxiliatur uinum meracum potum, & pinguius gallinarũ. Lepore marino assumpto prodest lac asininũ bibere: sin minus, uaccinũ, aut caprillum. Si toxium potum sit, uinum dulce adiuuat, oleum rosaceum, sanguis caprillus, semenq; napi cõtritum ex uino. Quibus fungi obsunt, dari debent raphani crudi quàmplurimi: item uinum meracum, & cineris sarmentarij lixiuium: præterea nitrum aceto dilutum, aut fæx uini combusta, tritaq; cum aqua: aut absynthium ex aceto, aut deniq; ruta ex aceto trita, exhibetur. Si ixia fuerit ingesta, succurrit absynthium potum cum uino, castoreo, & ruta. Proderit & oxymeli potare, & uomitiones ciere. Buprestí assumpto, passi plurimi potus, ac dein uomitus opitulatur: necnõ lac calidum bibitum, decoctumq; ficuum in potu datum. Si cãtharides haustæ sint, conducit passum ex oleo bibere, plurimumq; etiã lactis haurire, & plures nucleos pini esse: aut cantharidum alas, pedesq; cum melle detritos linctu assu

Antidotus quã præsagientem nominant.

Remedia ab Asclepiade scripta ad eos qui letalia biberũt

mere. Psilothro hausto, prodest calentis olei potio, & uomitio excitata: necnon lac caprillum, & maluæ coctæ succus, si cũ oleo hauriatur. Spuma argenti pota, auxiliatur piper, apium, myrrha, cum uino læuigata, bibitaq́;. Gypso ingesto, dari debet potui, cineris sarmentarij lixiuium, & thymus ex aquæ tritus. Lacte in grumos coacto, iuuat acetĩ potio. Item coagulum ex aqua fontana bibitum. Vel sulfuris, silphijq́; ęqualis portio, læuigata ex posca, bibitaq́;. Hirudinẽ deuoratam, alij muriæ, alij niuis, alij aceti potu expellere tentant. Asclepiades spongiam teneram frigida imbutam faucibus demittere iubet, ut hirudo spongię infixa extrahatur. Qui cerusam hauserint, ijs confert, olei calidi potus, uomitusq́;: necnon lactis asinini haustus. Quum autem ignoratur species deleteriorum quæ aut comesta, aut bibita sunt, aquam affatim calidã cum oleo propinare conuenit, ad uomitũq́; incitare. Vtile etiam fuerit, & circuncidere somnum: subscriptisq́; confectionibus uti. Apollonij pharmacum præseruatiuum ueneni. Rutæ folia. xx. nuces iuglandes. ij. salis grumus unus. caricæ duæ. Offerantur simul ieiuno stomacho: noxam quippe à letalibus prohibent. Aliud. Baccarum iuniperi, drach. ij. lemnij sigilli, drach. ij. & obol. ij. trita exceptaq́; oleo reponito. Porrigitur ex hydromelite instar auellanę nucis. Hac antidoto Nicomedes Rex utebatur: si quando eorum qui * inuitassent ipsum, habebat fidem supectam. Antidotus Mithridatis, Athanasia dicta, ad letalia medicamenta, & cuiuslibet uirulẽti ictum. Auxiliatur etiam uentriculo, in quo cibus acescit: necnon sanguinem spuentibus, diuturna tussi infestatis, ac breuiter iecorarijs & lienosis, uesicæq́; & uteri affectibus. Piperis albi, grana. xl. costi, meu, asari, acori, dauci Cretici seminis, petroselini, nardi Indicæ, lapidis Nestoritis, sing. drach. iiij. croci, myrrhæ, singul.

Antidot⁹ Apollonii a ueneno præseruans.

Athanasia Mithridatia.

drach. viij. cinnamomi, casſiæ, ſingul. drach. xij. mellis Attici cocti, quod ſit ſatis. Datur nucis auellanæ magnitudine, ex mulſo temperato. Antidotus Zopyria uocata, ad prædicta omnia, ad aliosq; affectus efficaciſſima. Opobalſami, drac. ij. nardi, Indicæ, myrrhæ Troglodyticæ, iunci rotundi floris, cinnamomi, characij, coſti recentis, piperis longi, hypociſthidis, polij, piperis pereatici, ſcordij, meu Cretici, cardamomi, ſingul. drach. iiij. thuris maſculi, carpobalſami, dictamni, ſingul. drach. vj. petroſelini, casſiæ rubentis, ſing. drach. vij. croci Corycij, drach. viij. mellis Attici quod ſit ſatis. Datur nucis auellanæ inſtar, ſi febris abeſt, ex uino: febrientibus, ex hydromelite. Mithridatis Theriace, qua Rex Mithridates utebatur perpetuò, ut ſe à letali ueneno aſſereret. Quum itaq; à Romanis captus eſſet, nec bis epoto ueneno mori poſſet, gladio ſibi ipſi mortem intulit. Confectio ipſius ſecundum Andromachum habet in hunc modum. Paſtillorum ſcillinorum, drach. xlviij. paſtillorum theriacorum, piperis nigri, hedychroi magmatis, lachrymæ papaueris nigri, ſing. drach. xxiiij. roſarum ſiccarum, iunci rotundi odorati floris, polij, ſcordij, ſeminis napi, iridis Illyricæ, agarici, cinnamomi, dulcis radiculæ ſucci, opobalſami, ſing. drach. xij. roris marini, drac. viij. myrrhæ, croci, zingiberis, rheupontici, quinq; folij radicis, nepitæ mōtanæ, marrubij, petroſelini, ſtœcados, coſti, piperis albi, thuris, ſing. drac. j. obol. ij. casſiæ nigræ, drach. iiij. piperis nigri, drach. j. longi tantundem. meu, aſari, acori, dauci ſeminis, anſerini ſangninis ſicci, anatis ſanguinis, ſing. drach. iij. Excipiantur melle Attico, & cocto. Theriaca Aelij admodum efficax. Bryoniæ radicis drach. xvj. trifolij ſeminis, opopanacis, ſing. drach. viij. ariſtolochiæ tenuis, drach. xij. roris marini radicis, iris Illyricæ, Zingiberis, opij, ſingul. drach. viij. rutæ ſylueſtris ſeminis, drac. xij. cumi-

Antidotus Zopyria.

Mithridatis regis Theriace, qua præmunitus, quum poſtea ueneno extingui nō poſſet, ſeſe gladio peremit.

Theriace Aelii.

ni Aethiopici,drach.xvj.myrrhæ,casſiæ, caſtorei, ſeſelis,eryngij radicis, ſerpyili, lachrymæ Cyrenaicæ, ſing.drach.vj. Medicæ,drach.xij.ſagapeni drach.vj. croci drach.v.erui ſarinæ drach.xxiiij. Finguntnr paſtilli ex aqua triobolares, danturq; cum uino.

Theriace Euclidis.

Theriaca Euclidis, ad internos dolores, aſpidũ morſus,pleuritidesq;,& quartanam febrem,ſi poſt uomitum,inſtar auellanę nucis ſumatur.Caſtorei drac.vj. opopanacis,ſagapeni, ſeſelis,cachreos,chamędryos, chamæpityos,marrubij,ſing.drach.xvj.ſtyracis,bitu minis Iudaici,myrrhæ,ſing.drach.vij.lachrymæ papaueris,drach.viij.mellis lib.j. Conficito. Alia ad febres omnes repetẽtes per circuitus, Harpalo authore. Myrrhæ drac.iiij.piperis longi,uel albi,opij,ſing. drach.ij.caſtorei obol.iij.S.cardamomi, drach.iiij.ſagapeni drach.ij. Trita cum aqua in paſtillos cogũtur, qui obolos duos pendeant.Propinentur ſinguli cum cyathis duobus Adriani uini,& aquæ fontanæ coctæ, quaternis.Si febris urgeat,cum hydromelite.

Morſui rabidi canis potio Cratippi.

Potio Cratippi ad morſus rabidi canis. Cancrorum uſtorum, drach.xx.myrrhæ drach.ij. croci drach.j.S. gentianæ drac.j.piperis albi,grana.x.uini quod ad excipienda ſit ſatis. Datur drachma.j. cum uini cyathis tribus temperati.

Candidum Baphulli.

Album Emplaſtrum Baphulli,quod rabidorum morſibus commodiſſimè extrinſecus admouetur: daturq; etiam catapotium ex eo nucis auellanæ inſtar, ad dies.xl. Eſt autem alternis diebus amouendum à uulnere, ac rurſus, ubi elueris ſordes, imponendum.Ceræ põticæ,lib.ij.ſpumæ argenti,ceruſæ,ſing.lib.olei ueteris,ſextarium.myrrhæ, medullæ ceruinæ,utriuſq; drach.ij.thuris drachma. Argenti ſpuma oleo coqtur, & quum mutata fuerit, ceruſa inſpergitur,ac cera miſcetur. Vbi tam ſpiſſum euaſerit, ut manus non inficiat, ab igne ſublato, medullã, myrrham,& thus inijcito. Diophanti medicamẽtum,

ad scorpionum ictus, & phalangiorum morsus. Aristolochiæ drach. iiij. piperis drach. ij. opij drach. j. pyrethri drach. iiij. Fingãtur pastilli, fabæ Aegyptiæ magnitudine: danturq; duo deglutiendi, & uini meraci cyathi duo. Aliud ad periculosos scorpionum & phalangiorum ictus. Rutæ syluestris seminis, erucæ seminis, pyrethri, styracis, sulfuris uiui, sing. drach. vj. castorei drach. ij. Excipito testudinis sanguine, ac ternos obolos ex meraco uino exhibeto. Aliud ad eadem optimum, conferens etiam parturientibus ægrè. Myrrhæ, castorei, styracis, singulæ drachmæ. Opij, drach. ij. chalbani drach. iij. Apij seminis acetabulum. Anisi tantũdem. Piperis grana. xxx. Fingitur ex uino, daturq; drachma una, ex uini hemina. Epithema ad phalangiorum ictus, & omnis serpentis: qđ etiam in potu auxiliatur. Sulfuris uiui, chalbani, utriusq; denarij. iiii. Liquoris libyci, nucum auellanarum purgatarum, sing. drac. ii. uino dissoluta, & melle excepta imponuntur. Ad uiperarum morsus optimum pharmacum ab Apollodoro compositum. Cumini syluestris seminis, acetabulum. testudinis marinę sanguinis drach. iiii. coaguli hinnuli, uel leporini, drach. iii. hœdini sanguinis, drach. iiii. Omnia mista, uinoq; optimo excepta, reponito: atq; oliuæ magnitudinem, ex uini optimi cyatho dimidio, dum usus postulabit, porrigito. Heræ antidotus, qua Marcus Cathegetes est usus. Trifolii bituminosi seminis. aristolochiæ rotundæ, rutæ syluestris, erui insolati, sing. drach. vi. Vino excipiuntur, fiuntq; pastilli drach. iiii. daturq; unus ex uino & oleo. Alia ad letalia, iecinorosos, inflationes uentris, & incipientes aquæ subter cutem suffusiones efficacissima. Myrrhæ drach. v. nardi Syriacæ, drach. v. S. iunci rotundi floris, drach. ii. S. casiæ drac. iiii. cinnamomi drach. iii. piperis albi sesquidrach. thuris drachma & obolus. costi drachma. Excipiuntur

Diophãtis medicamentũ ad scorpionum & phalangiorum ictus.

Parturientibus ægre, medicamẽ conueniẽs.

Viperarũ morsibus.

Apollodori pharmacum.

Attico melle, finguntúrq; nucis auellanæ instar: ac dantur ex mulso uel aqua.

 FINIS.

Complura alia ad eosdem affectus, ex diuersis authoribus congerit Galenus remedia. Nos uerò ex omnibus ea in tuam gratiam, Cãdide Lector, elegimus, quæ & præstantissima uidebantur, & facilius parari possunt. Habes itaq; omnes commentarios Galeni, in compendium enchiridionq́; redactos, excepto forte uno uel altero, ex quibus nihil succi exprimi potuit. Nam quod pertinet ad cõmentaria in Hippocratem, quicquid in eis continetur cremoris (nisi fatalia decreta consiliũ nostrum hoc intercipiant) hoc est uniuersas sententias, instar indicis atq; alphabeti digestas, breui in lucem edemus. Tuum igitur est, illis bene precari, qui in hoc sunt toti, ut tuis commodis seruiãt, rectéq; tuis studiis consulant.

AD ORNATISSIMVM VIRVM, D. D. GASPAREM

de la Hoz, Canonicum Secobiensem, Scriptorem Apostolicum, ac bonarum literarum cultorem maximum, Andreæ Lacunæ, Secobiensis, Militis Sancti Petri, de ponderibus & mensuris medicinalibus cõmentarius.

ETVS Prouerbium, & ꝗuerissimũ est, mi Gaspar, Vir Ornatissime, optimam esse mensuram in rebus omnibus: quum nimirum omnia quæ in uita & sunt & geruntur, ab ea suam absolutionem, suam lucẽ, suumq; ornamentum sortiantur: nihilq; iustum, rectum, aut inculpabile sit, quod mensura (quæ sola uirtus inest omnibus rebus) destituatur. Quãobrem, si exquisitè expendamus singula, quæ cœlesti illa mackina ambiuntur, quæq; supra cœlos consistunt, omnia certè inueniemus, exactam quandam mensuram, commoderationemq; à suo conditore accepisse: quã perpetuò tuentur, dum naturæ leges non transgrediuntur. Quippe uniformes illæ orbium cœlestium lationes, pe-

rennes astrorum cursus, ordinatæ uicissitudines temporum, conspirationes elementorum, generationes deniq; omnium quæ supra terram & subter illam fiunt, non aliunde q̃ à symmetria quadã, quæ in accurata partium mensura consistit, proficiscũtur. Iam *uerò, q; sanitas quidem corporũ, aliud sit nihil, q̃ debita & absoluta mẽsura eorum ex quibus conflantur: morbus aũt, ab hac symmetria recessus quidam & lapsus, quis ambigit?* Nemini *etiam est dubium, decreta & leges* Reip. *mensuras quasdam existere, quæ singulis suum ius dispensant.* Vt *autem ipsius mensuræ summam efficaciam & uim, exemplo familiarissimo exponam, poemata optimis documentis & sententijs exculta, si metro claudicent, hoc est, mensura non constent, confestim stomachum mouẽt, nauseamq; & fastidium gignunt.* Contra *uerò, quæ symmetra existunt, etiamsi pudicitiam offendant, moresq; iuuentutis corrumpant, magnificè ab omnibus celebrantur: tantum authoritatis uendicare sibi uidetur emmetron.* Cæterùm *quum in alijs omnibus humanis actionibus, si rectè perfici debeant, mensura quædam exquisita desyderetur, tum uel maximè in arte* Medica *ea ipsa requiritur: ut in qua, uel minima à pondere ac mẽsura aberratio, soleat semper ægris perniciosa & piacularis existere.* Nam *quum generatio nostra, incolumitasq;, miscellæ quatuor elementorũ debeatur, certa quadam mensura confluentium & conspirantium in unam eandemq; temperiem: sanè si quando rhythmus huius soluatur, necessum est ad recuperandum habitum pristinum, reducamur eò, iusta etiã, exploratissimaq; mensura eius, quod*

lapsum

lapsum corrrigere posit, administrata. Qua neglecta, si quispiam admoliatur præsidia corpori, morbi seminarium augebit, aut affectum alium maligniorem inducet: ita ut non minus cauendum à tali medico sit, q̃ à morbo ipso. Quū igitur inter alia Galeni *opera, redegissem nuper in succinctam* Periochen *commentarios illos de compositione medicamentorum* κατὰ γένη καὶ κατὰ τόπους, *ditissimos naturæ humanæ thesauros: persuasumq; haberem, neutiq̃ ex eorum lectione percepturos aliquid frugis, qui in ratione ponderum & mensurarum non essent adamussim exercitati: sed potius occasionem capturos, qua sibi ignominiæ notam: ægris conciliarent summam internicionem: precium operæ me facturum existimaui, si quæ ueteribus, ac præcipuè* Galeno, *circa pondera & mensuras medicinales conscripta sunt, aggerans, ea omnia paucis exposita, sub præfatione nominis tui, in publicam studiosorum commoditatē ædērem: ut uel ex hoc argumento, amicitia nostra, & nunq̃ peritura necessitudo, omnibus innotesceret: tibi autem, si quis hinc fructus ab aliquo hauriendus esset, prorsus acceptus ferretur.* Nec *uerò collectanea hæc de mensuris cuiq̃ aptius q̃ tibi nuncupari potuissent, qui (ut cæteras ingenuissimas tui animi dotes impræsentiarum subticeam) diu noctuq; astronomicis studijs indulgēs, in eisq; fœlices tuas horulas, haud oscitāter collocans, nō modò plagas has inferiores, sed cœlos etiam ipsos metiris, menteq; supra illos eueheris: contra q̃ faciunt pleriq; alij, qui ubi semel quæ pertinent ad cutem curandam sunt nacti, adeò ingenuarum artium, bonorumq; omnium institutorum infœlices obliuiscuntur, ut ne inesse quidē sibi animā recordentur: ac ꝓinde obruti, demersiq; cœno suarū cupiditatum, corporisq; mole depressi, eam, quocunq; tandem irruat, sequantur: tātum abest ut (exem-*

plo tui)cœlum unq̃ suspectent, aut in meditatione rerũ pulcherrimarum asininas suas cogitationes exerceant. Hi tamen mancipia umbilici sunt: à quorum ingenio tam abes ipse, q̃ qui longissimè. Quippe ita uteris fortunæ bonis, quæ tuo marte acquisita, tibi q̃ largissimè suppetunt, ut eorũ quidem quæ ex usu sunt, nihil desit corpusculo, amicisq; omnia communia fiant: animus autem ipse, minimè ab eis præpediatur, sed ad altiora aspirans, excolatur atq; locupletetur alijs ornamentis & opibus, quæ tanto illis splendidiores & augustiores sunt, quanto mens nostra corpori dignitate antecellit. Quo sanè tam admirabili amore sapientiæ accensus, & si fluctibus negotiorum nunquam non obruaris, quæ maxima cum dexteritate administras: semper tamen philosophiæ studijs incumbis, in eisq; tam fœliciter promoues, ut Diuinum istud ingenium tuum sæpenumero admirari compellar. Ne autem huic nostro commentariolo contingat, quod patriæ utriusq; nostrum communi Secobiæ accidit, cuius quidẽ suburbia sunt ciuitate ipsa ampliora, non agam hic tecum pluribus: quum tẽpestiuum iam sit, ut promißis satisfaciamus.

EOrum quę metiri homines solent, quædam solida, corpulẽta, grauia & sibi cõtinua sunt, ut lapis, cera, lignũ, & ferrũ: quædam solida quidẽ & sicca, sed dissoluta & minutula, qualia accumulare consueuimus: ut hordeũ, oriza, & triticum: quædam dæmum in liquidis fluidisq; consistunt: è quorum numero est oleum, uinum, & mel. Quæ igitur sub prima differentia cõprehenduntur, grauitate dijudicantur: cui negotio statera est inuenta. Quæ uerò humidã consistentiam possident, uasculi cauitatẽ expendunt. At ea quę quum sint arida, aggerari in cumulũ possunt, medio genere ambigunt: modò quippe ipsa librare: modò uasculis mensurare consueuimus: quemadmodum liquores fluentes. Quanq̃ hi quoq; sępenumero reuocãtur ad staterã. Liquida q̃ppe om-

nia quę corpi administrantur, uniuersi ferè iam ponderant, si Hispanos pharmacopolas excipias. Hi nanq; non pondere, quēadmodū in Italia, Gallia, Germania, & Anglia mos est, sed uasculi cauitate liquida medicamenta metiuntur: id quod ego quidem probare ullo modo non possum. Nā quum ex liquoribus, hi quidē grauiores sint: illi autem leuiores, atq; tenuiū partium: certè necessum est, dum eos omnes ex ęquo pari uasculi cauitate dispensant, grauissimè interdum hallucinentur, capitaliq; errore labātur. Nemini siquidem in ambiguo est, quæ crassarum sunt partium, ea contracta & exigua mole plurimum continere substātiæ: ut pauxillum sub tumore laxiori, quæ raram consistentiam sortiūtur. Etenim si accipias unam heminam olei: uini aliā: ac tertiam deniq; mellis: cōperies planè, oleum quidem ipsum, uncias. ix. pendere: uinum autem. x. Mel tredecim cum dimidia: ita ut hoc ad uinum sit sesquiplum. Quod uerò aiunt, se non una eademq; mensura, oleū, mel, atq; uinum metiri: sed eorum liquorum singulis habere suā destinatam: id illos non reddit à culpa immunes. Nā quum in generibus singulis non paruum discrimen sit penes grauitatem & leuitatem (omphacinum enim oleum, exempli gratia, quod oliuæ immaturæ fuderūt, hyoscyaminum'ue, tenuitate partiū & leuitate, multis numeris ab irino relinquitur) contingit sanè, ut dum cuiusq; indiuidui unciam unā sese administrare arbitrātur, alterius quidem plus: alterius autem longè minus exhibeant: ac sic artis præcepta euertant. Deberent itaq; aut liquores uniuersos librare: aut singulis eorum speciebus, mensuram peculiarem præscribere: quam quidem inuestigare, esset nimis operosi negotij.

Porrò mensura olei erat Galeni tēpore apud Romanos cornea, pellucidaq;, & lineis quibusdam orbicularibus, quibus unciæ discernerentur, incisa. Sunt aūt innumera ponderum ac mensurarum genera, secundū uarietates regionum ac morū. Quamobrē ea describemus impræsentiarū duntaxat, quæ urbi Romæ, antiquissimæ totius orbis Metropoli,

semp fuerunt familiarissima: quũ præsertim Galenus uniuersas ferè pharmacorꝝ cõpositiones, ad mẽsuras Romanorũ, ponderaq́;, reduxerit: cũ qbus, ubi exposita fuerint, facillimũ cuiqꝫ erit, q̃ apud alias ciuitates in usu habent, cõferre.

De ponderibus.

NOmina põderum medicinaliũ, in quę medici passim incidunt, sunt, mina, libra, vncia, drachma, Scriptulus, obolus, siliqua, & granũ. Romana igitur mina continet libras. xx. Nam Aegyptia, & Attica. xvj. tantùm constant. Libram aũt. xij. vnciæ constituunt, quarũ singulę ex drachmis octo conflant. Porrò drachmam Galenus idẽ esse uult cum Romano denario: q̃uis contendant aliqui, eam esse partem septimam unciæ. Constat aũt drachma scriptulis tribus, quę à Grçcis γϱάμματα, scrupuli à neotericis, corrupta uoce, appellãtur. Quorꝝ quisqꝫ duos obolos continet: ut horum singuli, siliquas tres, quę & ceratia dicũtur. At uerò unaquęq; siliqua, grana quaterna pendet. Reperiuntur etiã creberrimè inter nomenclaturas ponderũ, faba Grçca & Aegyptia: ac præterea nux iuglans, & Pontica. E quibus Græca quidem faba, duos obolos pẽdit: Aegyptia autem drach. j. S. At iuglans nux, siliquas. lxxij. ut Pontica. xviij. Quæ omnia ordine resolutorio explicata, facile ex hac tabella discernes.

Mina Aegyptia.	vnc. xvj.
Mina Romana.	vnc. xx.
Libra Romana.	vnc. xij.
Vncia.	drach. viij.
Drachma, siue denarius, siue olca.	script. iij.
Scriptulus, siue scrupulus.	obolos. ij.
Obolus	siliquas. iij.
Siliqua	grana. iiij.
Faba Græca,	obol. ij.
Faba Aegyptia	drach. j. S.
Nux iuglans.	siliquas. lxxij.
Nux Pontica.	siliquas. xviij.

Si igitur ubiq; locorum & gentium, libræ, unciæ, & drachmæ, essent inter se eædē, liceret profecto nobis, iuxta Galeni dogmata, in quauis orbis plaga & regione, medicamenta citra discrimen præscribere. Quum aūt euarient passim ea pondera, certè nisi quis omnia illa ad tabellā præscriptam reuocet, singulaq́; adamussim expēdat, priusq; alicui, pharmacum catharticum porrigat, fieri ullo modo non potest, qn ab scopo aberret, uidelicet aut plus q̄ sit ex usu, propinans: aut minus q̄ morbus postulet. Equidem experiētia didici Hispanicam unciā Romana esse obolis duobus maiorem. Parisiensem, ferè integra drachma. Coloniensis, Bruxellensis, atq; Antuerpiensis unciæ, sunt similes: quarū singulæ Romanam tribus obolis superant. Ab hac, uncia Veneta (quā experiundi gratia, nuper in officina quadā librauí) propemodū sesquidrachma relinquitur. Siquidem Veneta libra medicinalis Romanæ libræ uncias. x. cum dimidia, plus minus, pendet. Pro ratione itaq́; harum differentiarum possem ipse iam in singulis horum locorum, numerum drachmarū intrepidè & augere, & detrahere: id quod mihi non perinde liceret absq; summa ęgrotantium clade, si proportionem ponderum quàm habent inter se mutuo, accuratè prius non explorassem. Quam quum haberem perspectam, cuidam adolescenti, quem in ædibus Illustrissimi D.D. Ioannis à Mendozza, Cæsariei apud Venetos Oratoris Splendidiss. suscepi curandum, unciam unam soluentis pharmaci exhibui: cuius in urbe Roma propinare drach. vij. ausus non fuissem.

De notis ponderum quibus Medici in officinis utuntur.

VT autem Græcorum characteres, quibus pondera exprimunt, in præsētiarū prætercam, ceu nihil ad nos pertinentes: Medici recentiores pro uncia, hanc notam. ℥. usurpant: quemadmodū hanc, ʒ. pro drachma: similiterq́; illam. ℈. pro scriptulo: subdentes postea numerū quem expedire arbitrantur. Vt si ori uentriculi confirmando huiuscemodi unguen instituerimus. ℞ olei absinthij, & cydonio-

rum, anã ℥.ij. Nardini, vnc. S. ceræ elotæ, drach. v. pulu. corallij, & mentæ, anà ℈. j. perinde sonãt ac si scribamus. Olei absinthij & cydoniorum, singulorum vnc. ij. Nardini unciã dimidiam. ceræ elotæ drach. v. pulueris corallij & mentæ, singulorum scriptulum unũ &c. Quippe uox (anà) quæ aliquando etiam in Galeni cõmentarijs occurrit, cuiusq; ptes equas significat. Præstaret autem medicamenta ipsa, quæ in se humani generis uitam, necemq; gerunt, minimè quidem notis aut numeris, sed literis extensis exprimere. Qñquidem iota unum sublatum aut additũ, imò uerò ẽt apiculus unus, sæpe ægros ipsos in exitium atq; internicionem adegit. Porrò ut flores solent dispensari pugillis, sic manipulis herbæ. Cõmuniter autem uolunt esse pugillum, q̃tum tribus digitis apprehẽdi possit: manipulum uerò, q̃tum tota manu. Ac pugillum quidem, hac nota P. manipulum autem, hac. M. nostri Medici exprimunt.

Grecæ liquidorum mensuræ (quæ maximè sunt in usu etiam apud Latinos Medicos) partim ex Galeno, partim ex cõmentarijs Iacobi Syluij, Medici hac nostra ætate Clarissimi, excerptæ.

CADVS, siue Ceraunium, capit choas, hoc est Romanos congios. xij. uel libras mensurales. cviij.

CHOA, siue Congius, sextarios sex capit, seu Atticas cotylas. xij. seu libras. ix.

SEXTARIVS cotylas. ij. seu libram unã & dimidiam, seu cyathos. xij. continet.

COTYLA, quam nonnulli heminam appellant, quartarios. ij. seu uncias mensurales. ix:

SEMICOTYLA recipit acetabula. ij. uel uncias. iiij. cum dimidia, existens quarta sextarij pars.

ACETABVLVM (Græci ὀξύβαφον uocant) sesquicyathum, seu uncias. ij. & drach. ij. pendet.

CYATHVS conchas. ij. seu mystra. iiij. seu chemas. v. seu cochlearia. x. seu sescunciam.

CONCHA mystra. ij. seu chemas. ij. cũ dimidia, seu drac. vj.

MYSTRVM chemē unam, & quartam eius partem, seu cochlearia.ij.cum dimidio, seu drach.iij.
CHEME cochlearia.ij.seu drach.ij.script.j.& grana.iiij. & quatuor quintas grani.
COCHLEARIVM, drachmam.j.scriptulū dimidium, grana.ij.& duas quintas grani.
Porrò uinum nona parte pōdus olei excedit. Mellis autem ad uinum proportio est sesquipla: hoc est tertia parte mel ipso uino est grauius, ut liquet ex tabella subdita.

	Olei	Vini	Mellis
Ceraunium Italicum habet	lib.xc.	lib.c.	lib. cl.
Congius	lib.vij.& semissem.	lib.viij. vnc.iiij.	lib. xij. & semissem.
Sextarius,	vnc.xv.	vnc.xvj. drach.v. script.j.	lib.ij.vncia.j.
Cotyla	vnc.vij. drac.iiij.	vnc.viij. drach. ij. script.ij.	libra.j. drach.iiij.
Oxybaphum	sescunciam drach.iij.	vncias.ij. script.ij.	vnc.iij. drach.j.
Cyathus	drach.x.	vncia.j. drach.iij. siliquas.iiij.	vnc.ij. script.ij.

Mensuræ aridorum quibus Medici maximè utuntur.
MEDIMNVS capit chœnicas.xlviij.
CHOENIX cotylas.iij. uel sesquisextarium, seu libras.ij. & quadrantem.j.& vnc.iij.
SEXTARIVS cotylas.ij.seu vnc.xiij.
COTYLE oxybapha.iiij.seu vuc.ix.
OXYBAPHVM, sexquicyathum, seu vnc.ij.& drach.ij.
CYATHVS cochlearia.x.seu sescunciam.

COCHLEARIVM drach.j. script.S. grana.ij. & duas quintas grani.
Crebro autē usurpat Galenus hanc uocem Bessem: quæ quotiescunq; occurrerit, pro vncijs octo accipiatur.

Hæc sunt itaq;, Vir Ornatissime, quæ sub tuo nomine uolui ut omnibus fierent communia studiosis: quare pro tua feceris dignitate, si ea contra uitiligatorum morsus defenderis. Vale fœliciter, plurimumq; saluta meo nomine communes utriq; nostrum amicos, atq; integerrrimos Viros, D. Berrocalem, Scriptorem Apostolicum: necnon. D. Falconæum à Gueuara, Iuris prudentiæ licentiatum absolutissimum.

Venetijs. iij. Idus *Aprilis.* M. D. XLVIII.

SERIES CHARTARVM.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sfff Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.
AAaa BBbb CCcc DDdd EEee FFff GGgg HHhh.

Omnes sunt quaterni, præter HHhh, qui est duernus.

VENETIIS
Apud Hieronymum Scotum.
1548